

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

PASCHAU
de Curatio
Morbis.

616
08

P 31 m
R

MORBORVM

INTERNORVM

ferè omnium, & quorundam

externorum curatio breuì methodo

comprehensa, per Michaëlem Ioan

nem Paschaliū Medicinæ

professorem Valenti-

libro breuì del num. 111 leg. 1.º del tiempo

Huic, disputatio quædam medica accessit.

SALMANTICÆ

Excudebat Ioannes Maria à Terranova.

M. D. L X I I I.

Con Licencia.

L I C E N C I A .

Os el Licenciado don Luys de Alcoçer, Prior y Canonigo en la sancta yglesia Cathedral de Salamanca gouernador general en todo el Obispado de Salamanca.&c. Por la presente damos licēcia à Iuan Maria de terranoua Impressor de libros vezino de Salamanca, o a quien vuestro poder ouie repara q̃ podades imprimir el libro contenido en la cedula del Reuerēdo padre maestro fray Luys de Leon, maestro en sancta Theologia y el qual libro se llama è intitula Practica Michaëlis Ioānis Pasqualij Valentini medici, atento que da firmado ser libro q̃ se deue imprimir. Fecho en Salamāca à veynte y siete de Agosto. M. D. L X I I I. años.

En Salamanca.

Por mandado del señor Gouernador.

Iuan Baptista Polanco.

ILLVSTRIS-

SIMO DOMINO

Petro Centelles Oliuæ Co-

miti, &c. Michaël Ioan.

Paschalius medicus.

S. D.

VI A in animum in-
duxi meum: diuini Pla-
tonis sententia, iam pri-
dem commotus, Philo-
sophiā & potentiam principū ita con-
iungi oportere, vt hi eius munere cōse-
crentur immortalitati: illa verò vicif-
sim ab ysdē defendatur, decreui librū
hunc medicū ad te mittere. qui quū ge-
nus ducas à nobilissimis Ducibus, &
Regibus, & vnus reliquos antiqua
nobilitate superes, fiet profectò, vt

¶ y

tua

tua nobilitate facile eum defendas, & ita tutus ab iniurijs possit ab oībus legi, & consuli. Ideoq; meæ erga te, quā diu hic liber uixerit, obseruatiæ testimoniū & monumētum erit futurū. Quem non ulla gloriæ spe, neq; inani popularis auræ præmio allectus exire passus sum: hoc. n. prorsus ab animo meo abhorret: sed ut tuo nomine & nos medicinæ studiosos iuuare, & senum memoriæ vacillāti aliqua ex parte succurrerem. Horum ergo gratia librum ædidi, qui totum hunc fructum tibi, qui æditi defensor fueris nisi debere confiteantur, ingratißimi omniū iudicentur necesse est. Confitebuntur uerò cum intellexerint non solum reliquas bonas artes, que principum beneficys solitæ sunt augeri, uehementer ornari: sed Medicinā, eiusq; Doctores præ-

præcipuè coli, & observari ab eo, qui
Medicinæ, et aliarum optimarum artium no-
bilitatem antiquissimam, & ab omni-
bus scriptoribus celebratam generis cla-
rissimi splendore superet. Quare librum
hunc exercitibus artem Medicam ap-
primè utilem quum tuo nomine gratum
esse debere cōfidam, eo animo accipies,
quo ad eum legendum & omnes exci-
tentur, & tui animi magnitudinem
multis, præclarisq; rebus probatam, &
in defendendis literis præstantem di-
ligenter cognoscant Deus te in
perpetuum servare & cla-
rissimum statum tuum
dignetur.

Vale.

Lectori candi- do. S.

Q V O D faciendum
scriptoribus aliqua
rum artium putavi
ut lectores, qui ad
opus illud legendum sint acces
suri, aliquarū rerū admoneant,
quibus instructi possint melius
proficere: id ipsum hoc loco mi
hi faciendum esse arbitror, ut ex
hac commentatione nostra fru
ctus aliqui capiantur. Qui igitur
huius operis medicinalis le
ctores erunt, velim, ut cum ge
neralia Medicinæ præcepta au
diuerint, morborum particula
rium curationi adaptēt. Fiet ve
rò

rò, si libros omnes Galeni d̄ differentijs, & causis morborum, symptomatumque: si libros de locis affectis, & de differentijs febrium perfectè intellexerint, & empiricorum omnes fabulas contempserint, qui quum magna promittant, & facilia, ineptissimas, & obscurissimas nugas ostendunt. Quorum libros fugiendos tanquam scopulum censeo. Talisaũt liber nostris temporibus prodijt nomine Benedicti Victorij Fauētini viri, quãtum eius opera ostendunt, Galeni studiosissimi, quẽ nec eius esse puto, nec quisquam persuadebit: quia Galenicus est, & in libro de morbo Gallico, & curã da pleuritide credidit solum

eum esse verè medicum, qui ratione cum experiētia cōiunxerit, & eam sentētiam pronūtiavit iudicio Galeni veram esse. Hoc igitur libro consultum est adolescētib⁹, vt causis, signisq; morborū alijsq; rationibus neglectis sic temerariè ad curationem venirēt, & nil amplius desiderarent. Quam sentētiam mihi non est propositū confutare, quia Galenus satis confutauit, sed tātum iuuenes admonere, vt rationem sequātur, & experi ri discāt. His omnibus peractis ad nostrū opus cum accesserint videbūt nos eā mediocritatem in eius confectiōe esse sequutos, qua & barbarā molestiā fugeremus, & officinarū nomina
in

in simplicibus & cōpositis recē
sendis seruaremus. Atq; id me-
dicorum & pharmacopæorum
consuetudo effecit, qui quū res
diligenter obseruēt, de nomini-
bus nō multū sunt solliciti : qđ
quod tractari hæc non possunt
ea puritate, qua multa scripta
sunt, qđ factitatio Medicinæ a-
superiora paulò quēdā vocabula
acceperit, quibus etiā utimur.
Atq; hæc oīa ita p̄posuimus, vt
sunt exercēda, & vt eorū in me-
dicamentis applicādis ordo ser-
uādis quod utilissimū esse du-
xi, illis, qui hoc opus sequētur.
Cum quo velim etiā cōparent,
quæcunq; apud illos medicinæ
maximos artifices Hippocratē
& Galenū extent, quæcūq; Pau-
lus,

Ius Aétius, Trallianus, Celsus
& Plinius scripserint, quęcunq;
etiā nostra ætate tantus erudito
rū medicorū prouētus aut è ve
teribus collegerit aut ipsis addi
derit. Quib⁹ oībus maximū ho
norē deferri volo: Arabibus ve
rò, & Barbaris aliquid cōdonā
dū puto, qui etsi superiores nō
potuerint æquare, aliqua tamē
habent, & experti sunt, quibus
iuuari poterit diligens medici
næ exercitator. Quibus omni
bus instructus medicus, ita se ge
ret, vt cum in curatione medi
corum præcepta & experi
menta seruarit, reliqua
diuinę voluntati re
linquat.

Valc.

❧ Elenchus breuis

eorum quæ singulis capitibus continentur. Primus numerus caput; Secundus, folium indicat; a, primam paginam; b, secundam.

D Epilorum decidentia	cap. 1. folio. 1. a
De Morbo Gallico	2. 13. b
De ulceribus capitibus & curatione pediculorum capitis & aliarum partium	3. 18. b
De dolore capitis à quacunque causa contigat caput.	4. fol. 21. b
De phrenitide	5. 18. b
De lethargo	6. 32. b
De uertigine	7. 35. b
De morbo comitiali	8. 38. a
De melancholia.	9. 45. a
De incubone	10. 50. a
De ijs qui amore insaniunt	11. ibid. b
De apoplexia	12. 51. b
De paralysi, Latinis resolutione	13. 55. b
De conuulsione	14. 59. a
	De

De tremore.	15.	64.	b
De ophthalmia.	16.	65.	b
De imbecillo aspectu.	17.	68.	a
De albugine oculorum.	18.	70.	a
De suffusione.	19.	ibid.	b
De dolore aurium.	20.	72.	b
De sanguinis e naribus profluvio.	21.	74.	b
De rubedine faciei.	22.	77.	a
De dolore dentium & de ipsis denigratis & mol- libus.	23.	79.	b
De angina.	24.	82.	a
De coriza catarrho, raucedine & tussi.	25.	85.	a
De orthopnea, asthma, dyspnea.	26.	89.	a
De peripneumonia & pleuritide.	27.	92.	b
De sanguinis sputo.	28.	96.	a
De Empyemate. i. suppuratione & tabe.	29.	99.	a
De palpitatione cordis & syncope.	30.	103.	a
De imbecillitate ventriculi & de dolore & inflam- matione eiusdem.	31.	107.	a
De singultu.	32.	111.	b
De appetentia immodica quam caninam appellant capit. 33.	fol.	111.	b
De cibi fastidio.	34.	115.	a
De cholera.	35.	117.	a
De diarrhaea.	36.	119.	b
De lyenteria.	37.	125.	b
De dysenteria.	38.	128.	a
De tenesmo.	39.	130.	b
De cholico dolore & ileo.	40.	132.	a

De inflammatione hepatis	41.	138.	a
De obstructione hepatis	42.	140.	b
De ictero	43.	143.	a
De hydropē	44.	146.	a
De lienis obstructione	45.	152.	a
De suppressione urinæ	46.	154.	a
De renum calculo & vesicæ	47.	157.	a
De ardore urinæ	48.	166.	a
De mictu sanguinis	49.	168.	a
De diabete	50.	169.	b
De lumbricis	51.	172.	a
De hæmorrhoidibus	52.	175.	b
De procidentia ani	53.	180.	b
De procidentia uteri	54.	181.	b
De immodicis mensibus	55.	182.	b
De suppressis mensibus	56.	185.	b
De uteri suffocatione	57.	188.	b
De mola uteri	58.	190.	b
De partu laborioso & secundis detētis	59.	191.	b
De ramice	60.	193.	a
De arthritide	61.	199.	a

¶ Finis tabulæ primi
libri.

INDEX CAPIT- ulum secundi libri.

D Esyncho	cap. 1.	fol. 205.	a
De febre ardenti	2.	208.	a
De tertiana exquisita	3.	212.	a
De tertiana notha	4.	213.	b
De quotidiana	3.	216.	b
De quartana	6.	218.	a
De febribus compositis	7.	221.	b
De hectica	8.	222.	b
De pestilente febre	9.	228.	a
De exanematibus quæ à nostris medicis uariolæ et morbili dicuntur.	10.	238.	a

Finis tabulæ secundi
libri.

MORBORVM INTERNORVM

ferè omnium, & quorūdam
externorū curatio, breui methodo
comprehēsa, per Michaëlem Ioan
nem Paschaliū Medicū
Valentinū.

De pilorum decidentia, in quo multa conti-
nentur, tyronibus necessaria: ad curationē
omnium morborū.

C A P V T. I.

Decidentia pilorum (quam cal- Descri-
uitiem appellamus) affectio ca ptio.
pitis est, qna uniuersi eius ca-
pilli defluunt. Prouenit ea aut Cause:
ob cutis raritatem, aut ob humo-
ris defectū, ex quo ipsi gene an-
tur, atq; nutriuntur. Porro si à cutis laxitate id eōm
gat, prōptē & à calore, & à frigore caput læditur:
quod raritatis propriū signum est. Sin ex alimēti de Signa:
fectu, primū extenuantur, deinde cōcidunt uniuersi.
Quā rem in ijs, qui tabe laborant, quotidie cernimus
euenire: maximū inde argumentū desumētes, decide-

DE CVRAN. MORB.

tium pilorum ob alimenti defectum tabis indicium esse. Huiusmodi affectio morbi Gallici symptoma plerunque est, ubi non tam ex prædictis sit causis, quàm ex humorum corruptelâ: à qua & Alopeciâ, & Ophiasin fieri Galenus existimat. Quo in casu cutis colorem spectare oportet. Nam si pro naturæ modo albidior sit, pituitæ soboles erit morbus: sin pallidior, bilis flauæ: sin nigrior, atræ bilis: sin rubi cundior, sanguinis. Sed anteaquam uitam etiam considerabimus, prius tamen scientes, quæ qualem hu-

Curatio. morem soleant ad augere. Pilorum decidentia (nam
Primo. de uero caluitio hic non agimus) curatur, primum,
Viçtus. si à sanguine fiat uictu refrigerante & exsiccante,
Ratio. & sanguinem minuente: si à flaua bile, uictu refri-
 gerante & humectante, ut sunt aer frigidus arte pa-
 ratus, nempe floribus, herbis, & liquoribus, si natu-
 ralis non reperiatur: cibus sit ptisana hordeacea, la-
 ctuca, cucurbita, portulaca, & ius pulli refrigera-
 tum, illis uel similibus. Nocent huic calida, ut piper,
 cinnamomū, eruca, cape, & similia. Si fiat à pituita,
 curatur primum uictu calfaciente, & exsiccante.
 Quare exercitatio, & motus, præsertim uentricu-
 lo vacuo maximè huic prodest, quemadmodum &
 usus rerum calidarum, ut sunt piper, crocus, cinna-
 momum, fœniculus, & similia frigida, quæ pituitam
 augment, nocent: ut pisces, herba frigida, & legumi-
 na omnia præter cicera. Si ab atra bile fiat, primum
 curatur uictu calfaciente, & humectante, ut quie-
 te, & aere simili aeris, & iure gallinæ, & arietis,
 cum bor-

cum borragine, uel buglossa. Quæ atrabilem augent, huic incōmoda sunt ut caxo bubula, hircina, leporina, & ceruina. caseus antiquus, & omnia salasa. In omni tamen pilorum decidentia, quæ humores corrumpunt, diligentissimè uitanda sunt, ut inordinata ratio sumendi cibos, ueluti si cibus difficilioris concoctionis præcedat alterum facilioris. Fugienda etiam est ciborum multitudo in eadem mensa, tum cibatio post cruditatem necnon exercitatio immodica statim ab esu: lac deniq; & butyrum si alijs alimentis, præsertim piscibus immixta comedantur, uiuari debent: quoniam maximè humores corrumpunt, elephantiasimq; efficere solent.

Deinde curetur decidentia pilorum sanguinea per Sectionem basilicæ dextræ, educaturq; sanguinis Secundo. quantitas respondens plenitudini: habeaturq; ratio Sectio uenæ præcipua roboris facultatis, secundo magnitudinis morbi, ut Galenus lib. de ratione curandi, per sanguinis missionem docuit: quanquam Hippocrates. 4. de rat. uict. in morbis acutis, præter illa duo, etatem floridam addit, & Galenus in Commentario quartū considerandum esse iudicat, uidelicet aëris dispositionem. Hæc tamen omnia sub duobus primis comprehenduntur.

Tertiò, post sanguinis missionem euacuetur bilis Tertio. lie flaua sequenti portione, quā etiam sanguinis fer- Purgatio uor, & caliditas immodica remittitur: R; medullæ cassiæ fistulæ recens per setam extractæ, & medullæ tamarindorum in aqua mentæ prius infusorum,

A ij si fuerit

DE CVRND. MORB.

ſi furrit uentricubi imbecillitas, an. ʒ. ʒ. rhabarberi electi infuſi per noctē in aqua endiuia. ʒ. 1. electuarij de ſucco roſarum. ʒ. ij. ʒ. decoctionis ſlorum cordialium q. S. miſce, & fiat potio ſumenda in aurora.

De ſomno in potione. An uerè ſumpto medicamento purgante ante opus inceptum ſit ſemper dormiendum, diſcrimen eſt inter autores: eorum tamen uerior pars uult parum eſſe dormiendum ſumpto medicamento purgante benigno & liquido: diutius tñ poſt medicamentum potens & liquidum: multo diutius poſt medicamentum medium inter liquidum & ſolidum, quod à noſtris medicis dicitur bolus. Maximè uerò dormiendum erit ſumpto medicamento ſiue benigno, ſiue potenti, in forma pilularum, quia primum minori calore eget dum reducitur de potentia ad actum: ultimum uerò maiori.

Opere autem incepto ſemper ſomnus nocet, niſi ſit immoderatum opus, egens reſtriſtiōe. Poſt opus ſufficiens per horam ante prandium ad lauandū uentriculum, & inteſtina, bibat uncias quatuor iuris ſine ſale, ut noſter Valētinus mos eſt, uel uncias quatuor decocti hordei cum cortice, addendo unciam unam ſacchari: quod decocto Itali utuntur. In prandio parè comedat, & à prandio dormiat. Die uerò ſequenti mundificetur inteſtina ſequenti, uel ſimili clyſtere: R. decocti foliorum maluarum, uiolarum, ſiclae, furfuris & hordei. ʒ. xv. olei roſati. ʒ. iij. ſacchari rubei. ʒ. ij. ſalis ʒj. miſce, & fiat clyſter: & ſi opus fuerit, adde diacatholiconis. ʒ. j.

Si fuerit

Si fuerit pilorum decidentia à flaua bile, euacuan-
da est medicamentis cholagogis, prius tamen facta
illius leui concoctione. Nolo in presencia demon- Deconco
strare, quid sit concoctio, neq; quomodo medicorū ctione bi
coctio fieri soleat in duplici transmutatione, natu- lis.
rali uidelicet (quæ circa alimenta uersatur, nihil
aliud est, quàm alteratio nutrimenti ad propriam
qualitatem nutriti) & altera, quæ in putrida sub-
stantia uersatur, & est alteratio cessare faciens pu-
tredinem manēte substantia, autore Galeno ultima
parte artis parue. Nolo etiam hic ostendere, an om-
nis humor præter sanguinē corruptus, uel putri-
dus, uel ad nutriendum ineptus egeat secunda con-
coctione: neque libet mihi explicare, an tenuis hu-
mor, qualis est flaua bilis, indigeat ea, ut reuera in-
diget: quæ an fieri debeat per reductionem ad me-
diam substantiam in crassatione (ut crassus humor
concoquitur attenuatione) non est præsentis insti-
tuti. Quidam ex recentioribus uolunt tenuem hu-
morem calidis & attenuantibus medicamentis con-
coqui, quibus dedit ansam errandi cōmen. 24. lib. 1.
Aphor. quo loco Gal. docet concoctionem in mor-
bis acutis (si necessaria sit) faciendam esse meliora-
to decocti origani, mentraſti, pulegij & similitum.
Alij uolunt tenuem humorem per se nula cōcoctio-
ne egere, contra quos est autoritas Hippocratis. Ga-
leni, & aliorum authorum, ratio & experientia. cri-
ſis factæ. 7. uel. 14 die morborum, qui ſiūt à flaua-
bile: quæ in eorum initio bona eſſe non poteſt pro-

DE CVRAN. MORB.

pter priuationem concoctionis. Concoctio enim, auctore Galeno lib. 1. de crassibus, cœrelitatem, & certitudinem iudicij ostendit. Villanouanus contra Marnardum, & cœra alios docet nullum humorem corruptum, putridum & ineptum nutritione, cœcoqui posse. Hæc omnia in expositione. 22. Aphor. lib. 1. tractanda sunt, nobis tamen hoc loco sufficit, humores neq; à natura, neq; ab arte rectè euacuari posse non præcedente concoctione: quæ licet à calore natiuo præcipue fiat, alia tamen multa coadiuuant, ut sunt strupi, de cocta. succi, & aquæ, quæ vias aperiendo in obstructione (quæ in omni febre dependente ex putredine humorũ inuenitur) uel reducendo substantiam rei concoquenda ad mediocritatem, uel illis acrimoniam & intemperiem corrumpendo præparât. Quilibet igitur humor ante uacuationem concoctione eget, crassus tamen difficilius concoquitur. Sed ut sit tyronibus omnibus notus catalogus medicamentorum: omnium humores concoquentium, quæ sequuntur, adiecimus.

Medicamenta humorem biliosum concoquentia sunt, quæ sequuntur.

Primo omnia medicamenta frigida, a primo ordine usq; ad tertium, siue sint in forma decocti, uel succi, uel aquæ quibus usi sunt Arabes, & alij multi. Neq; quorundam iuniorum ratio de ui perniciosæ plumbi, & æris, quibus destillatur aquæ ui ignis. obstat. Cum etiam omnia medicamenta composita fiant illis uasis: dum tamen decocta & succi inueniri possint

possint, eis est utendum propter maiorem facultatem. Aquæ omnes ferme præter rosaceâ, uiolaceam & uitis, carent proprio odore, & sapore. Vbi tamen aquis utendum est propter defectum simplicium, uel egrotantium gustum, augenda est quantitas earum. Sunt etiam medicamenta hæc in forma melicrati (quo Græci utebantur propter sacchari inopiam, uel in forma syruporum (quibus nos utimur) propter sacchari copiam, & agrorum deletionem, præcipue in morbis calidis: nam multum fieri solent syrupi cum melle in morbis frigidis. *In phar-*
stilentes tamē pharmacopole, si syrupos frigidos mel macopo-
le uel saccharo rubro conficiant, egros interficiunt: las.
quos poena capitali puniendos censeo.

Simplicia flauam bilem concoquentia (quæ offi- *Flouam*
 cinarum more scribuntur, ne à pharmacopolis unum bilem cō
 pro alio infirmis tribuatur) sunt hæc: Endiuia, Ci- *coquētia*
 chorea, Lactuca, Potulaca, Cucurbita, Vermicu-
 laris, Semper uiua, Virga pastoris, solatrū, Umbili-
 cus ueneris, Nenuphar, & alia similia. Composita
 sunt syrupus acetosus. S. syp. endiuie. S. de uiu-
 bis, oxysaccharæ. S. syp. indiuiæ compos. syp. uiola-
 rum. syp. rosarū. syp. de succo acetosæ. syp. de agre-
 sta. syp. pomis. syp. acetosimatis citri. syp. acetosi-
 tatis limonum. syp. de nenuphare. syp. de papauere:
 iulep rosarum & uiolarum.

Simplicia, quæ pituitam concoquere ualent calfa Pituitam
 ciendo, attenuando, incidendo, & aperiendo me- cōcoquē
 tus, sunt fœniculum, petroselinum, hyssopus, sca- tia.

A iij biosa,

DE CVRAND. MORB.

bioſa, betonica, capillus ueneris, pulegium, calamentum, ſatureja, menta, ſerpillum, origanum, meliſſa, peonia, mel, & ſimilia.

Compoſita ſunt ſyrupus acetofus. ſ. rhodomel, ſyp. de bizantijs, oximel. ſ. ſyp. de liquiritia, ſyp. capillorum ueneris. ſyp. acetofus compoſt. ſyp. de hyſopo, oximel, comp. ſyp. deſtichados ſyp de eupatorio. ſyp. de abſinthio. ſyp. de praſio & oximel ſcilliticum.

Atram *Simplicia, quæ atram bilem concoquere ualent, bilem co ſunt borrago, bugloſſa, lupulus fumus terræ, ſcoloaquentia. bendria, ceterac, tamarifcus, rubea tinctorū, & ſimilia. Compoſita ſunt ſyp. borraginis. ſyp. bugloſſæ ſyp. de pomis, ſyp. de fumo terræ. ſ. & comp. quæuis compoſi pro parte ſit purgās. Syp. regis ſabor ex Meſue cap. de melancholia ſanguinea. ſyp. de epithymo. Concoquuntur humores calidi & tenues breui tempore: frigidi & craſſi longiori: exhibendo ſemel. uel bis, uel ter in primis humoribus, ui-*

Error ex *delicet tenuibus, qui parua egent concoctione. In*
hibentiū *craſſis autem & frigidis: multo tempore. Quare*
ſyrupos. *errant qui in omni morbo perpetuo ter exhibent hæc medicamenta, cum quandoq; fieri poſſit uacuat*
io ab arte ſine concoctione ab eadem facta, quando
Dofis ſy- *talis à natura proſecta eſt: Doſis tamen ſyruporum*
ru. *unaquæq; eſt uncia una cum ſemiſſe uſque ad duas*
& aquarum eſt trium unciarum. Carpetani ſolent
Caſtella. *& optimè tantum doſin unam ſyruporum & aqua*
ram præſcribere: eſi opus fuerit maiori concoctio

ne.

ne secundam, quandoq; tertiam & quartam dosim
prescribunt. Nos uerò Valentini tres simul doses Valētini
describere solemus, quæ morē non laudo, cum sepe
sit sufficiens minor concoctio, sepe maior sit neces-
saria, ut prædiximus. Galli autem syrupos aquis Galli.
miscent, addentes sacchari parum, & puluerem ali-
quem: quam mixtione lento igne confectam syru-
pum aromatissatum appellant. Concoquatur bilis
flaua Valentino more sic R̄. syp. endiuie. s. & oxy-
sacchar. s. an. ℥ iij. misce. item R̄. aquarum cicho-
ree, endiuie & lactuce an. ℥ iij. misce. Eodem mo-
do dabitur forma syruporum & aquarum pituitam
uel arrambilem concoquencium, quamuis (ut præ-
diximus) maiori: egeant concoctione pituitosi hu-
mores, maxima uerò atrabiliarij.

His itaque concoctis humoribus fiat eorum ua-
cuatio proprijs & necessarijs medicamentis, tum
simplicibus, tum compositis, quorum catalogū nota.

Simplicia purgantia flauam bilem sunt hæc, rha- Purgan-
barbarū, scamoniū, myrobalani citrini, cassia fistula tis flauā
māna, tamarindi, succus rosarū, aqua casei, & aloë. bilem.
Composita uerò sunt electuarium de succo rosarum,
elect. diaprūnis solutiuum, elect. de psyllio, quo non
utuntur Valentini: hiera. s. pilulæ de hiera. s. pilu-
læ de rhabarbaro, pilulæ aureæ, pilulæ aggregatiuæ
quamuis bilē mixtam cū pituita euacuent, quæ admo-
dū & elect. diaphenico; cuius uis non transit hepar.

Simplicia medicamenta pituitam purgantia sunt
agericus, turbit, mirobolani chebuli, emblici, belliri Pituitam

D E C V R A N. M O R B.

ei, colocintida, euphorbium, esula, hermodactyli.
Composita sunt diaphenicon, electuarium indum
utrumq; benedicta, hiera. s. & composita, pilulae de
hiera, elephanginae, aggregatiuae, de agarico, cochiae
de hermodactylis maiores lucis, foetidae, stoma-
chicae, sine quibus esse nolo.

Atrambilem. Simplicia purgantia atrambilem sunt, myrobala
ni indi, lapis armenus, lapis lazuli, senna, epythimū,
polipodiū: sunt tamē præter iuniores, quidā quidam
nunt lapidē armenicum, quia nō cognoscitur; & lapi-
dem lazuli, propter eius uehementiam. Si tamen be-
De lazuli nē præparetur lapis lazuli, & lauetur, est medicam-
mentum cardiacū, cū confectio Alchermes Regū
hoc lapide etiam bene lauato constet. Composita
sunt diasene, confectio medicaminis, quod scripsit
Hamec, Hiera Rufi, pilulae inde, pilulae de fumo
terre de lapide armeno, de lapide lazuli.

Formulae purgantium medicamentorum composito-
rum quarū tres puagant bilē flauā tres pituitā, aliæ
uerò tres atrambilem dictæ sunt perpetuo tamen nō
est exhibenda similis quantitas, cum uarianda sit se-
cundum naturam ægri & humoris: certa enim rei
quantitas neq; calamo scribi potest, neq; lingua pro-
ferri: imo quod difficilius est, idem homo in diuersis
ætatibus diuersam habet naturam, ut constat ex
Hippocratis aphorismouigesimo, secundi lib. qui-
bus alius iuuenibus &c. Et propterea optime Hip.
libello de purgantibus medicamentis docuit, quæ ad
medicosunt considerata in purgandis humoribus:
quibus

quibus: etiam egeat interrogationibus: ubi etiam docuit alimenta non recte adhibita morbum efficere quanto magis medicamenta, a quibus potentius alteratur nostrum corpus.

Prima formula potionis purgantis flauam bilem,

R^x. medullæ cassiæ fistulæ recens per setam extra Potio.
tractæ ꝛ vj rhabarbari electi infusi per noctem in
aqua endiuie ꝛ j. squinanti grana. iij. electi. de succo
rosarum ꝛ iij. syp. uiolarum ꝛ decocti florum cor
dialtum quod. s. misce, & fiat potio.

Secunda formula buccellarum (quas
bolos appellant) purgantium
flauam bilem.

R^x. medullæ cassiæ fistulæ recens per setam extra Boli.
etæ uel loco eius diaprunis simp. ꝛ elect. de succo ro
sarū ꝛ iij. sacchari quod. s. misce, & fiat septem buc
cellæ, & plures, si opus fuerit.

Tertia formula pilularum purgantium
eandem bilem flauam.

R^x. massæ pilularum aurearū. ꝛ j. diagridij optimi Pilulæ.
grana. iij. fiant cum aqua endiuie pilulæ septem &
aurentur, si diues fuerit. Poterit eger, si non potest
deglutire pilulas, neque potionem bibere, aut de
tinere, ad euacuandam bilem flauam accipere grana
quinq; uel septem diagridij optimi cum ꝛ j. syp. uio
lati, uel cum ꝛ j. cōseruæ uiolarū, uel borraginis, uel
rosarum, uel cum iure sine sale. Poterit etiam si ab
horret à medicaminibus mali saporis, accipere ꝛ ij.
syp.

DE CVRAND. MORB,

syp. rosarum alexandrinarum, uel rhodomellis carundem rosarum.

Prima formula potionis purgantis pituitam.

Potio. *Rx. diacatholiconis ꝯ ℥. elect, indi mayoris ꝯ iiij. rhodomellis ꝯ j. aquæ fœniculi quod. s. misce, & fiat potus,*

Secunda formula buccellarum purgantium pituitam.

Boli. *Rx. diaprunis simp. ꝯ vj. agarici trochiscati ꝯ j. elect. indi mayoris ꝯ iiij. sacchari quod. s. misce, & fiant septem buccellæ, seu boli.*

Tertia formula pilularum purgantium eadem pituitam.

Pilule. *Rx. pilularũ de agarico & de hiera simp. an. ꝯ ℥. diagridij. g. iiij. cum aqua fœni fiant pilule vij. & aurentur.*

Prima formula potus purgantis atram bilem.

Potio. *Rx. medullæ cassiæ recenter per setam extractæ ꝯ vj. confectionis medicaminis Hamæc & diasenæ. an. ꝯ iiij. syp. borraginis ꝯ j. de cocti florum cordialium, addendo ꝯ ℥. epithymi & folliculorum senæ. quod. s. misce & fiat potus, fieri potest cum sero caprino decoctum.*

Secunda formula bolorum purgantium bilem atram.

Boli. *Rx. medullæ cassiæ fistulæ recens extractæ perfectam. ꝯ ℥. pulueris epithymi. ꝯ j. confectionis medicaminis*

LIBER PRIMVS.

*caminis Hamac. ꝛ iij. ꝙ. ꝑ. sacchari, quod. ꝑ. misce,
ꝙ fiant boli. vij. saccharo cooperti.*

Tertia formula pilularum pur-
gantium atram bilem.

*Rx. pilularū de fumo terræ ꝙ indarum. an. ꝛ. ꝑ. Pilule.
diagridij. g. iij. cum sero caprino fiant pilule. vij.
ꝙ aurentur, si non fuerit pauper. Similibus formu-
lis uti poteris addendo, uel minuendo quantitatem
medicamentorum purgantium tam simplicium, quam
compositorū, secundum uariam quantitatem, ꝙ na-
turam humorum, ꝙ ægri: unum est tamen maxime
considerandum, ne tempore, quo purgare uolumus
ægri, misceamus plura medicamenta siui simplicia
siue composita: nam tempori breui multorum medi-
camentorum mixtura non potest unicam temperatu-
ram, ꝙ formam acquirere. Actio illa quam medici
barbari fermentationem appellant, sufficienti ꝙ lon-
go tempore eget, quamuis interdum maiori, inter-
dum minori, secundum uariam naturam simplicium,
temporis, ꝙ regionis. Quemadmodum theria-
ca magna ad sui generationem, seu fermentationem
sex, ut minimū, eget mensibus, antea tamen dum
recens, ꝙ non fermentata esset, somnum inducit à
ꝛ. ꝑ. usq; ad. 1.3. postea uerò corruptis formis ꝙ
temperamentis omnū simplicium, introductaq; uni-
ca forma, ꝙ temperatura, calida est in fine secundi
ordinis. Compositum enim medicamentum purgans,
si recens fuerit, non potest felicem ꝙ optatū finem
inducere: nam prius unum medicamentum purgabit
altero,*

DE CVRAND. MORB.

altero, & quandoq; unum impedit opus alterius.
 Quare errant medici nostri in purgandis ægris ua
 Error ria medicamenta miscentes, cum sufficiat unum, aut
 quorum alterum etiam si humor euacuandus sit mixtus, cum
 dam... inuentri possit medicamentum unicam temperatu-
 ram & formam habens, quod purgare ualeat mixtū
 humorem. Quemadmodum diaphenicon & pilule
 aggregatiuæ. Sed quia in usu medicamentorum pur-
 gantium timor est, ne maior copia humoris educa-
 tur, quàm conueniat, ad quam facultas necessario sol-
 uitur, cum cuiusq; uacuationi sit annexus casus uir-
 tutis, aliquando quoq; ab immodica purgatione fiūt
 alij affectus præter naturam, ut febris. Quare per-
 petuo uacuatō parca tutior est immodicā: natura
 enim sæpe uel euacuat, uel resoluit derelictum à me-
 dicamento humorem: immodica tamen & laboriosa
 purgatio ferè semper fieri solet à medicamentis pra-
 uam ac uenenosam qualitatem habentibus: benigna
 enim & salubria, ut castia fistularis, rhabarbarum,
 manna, tamarindi, & myrobalani omni tēpore omni
 etate, & etiam uterum gerentibus audacter tri-
 bui possunt.

Si scire cupis quæ sint benigna & quæ ualentia
 & qua hæc egeant præparatione & correctione
 Mesues suo primo lib. doctissime tradidit, & post
 ipsum breui epitome Ioannes Tagautius duobus li-
 bris de purgantibus medicamentis simplicibus, quo-
 rum priori uniuersales canones Mesuæ colligit, po-
 steriori uerò simplicia omnia medicis summe neces-
 saria

saria quinquaginta quinque capitibus scripsit, & illorum ueram cognitionem etiam cum Græcis demonstrat, & alijs paucioribus componuntur omnia ferme medicamenta purgantia, quorum dosis in forma electi. rarò excedit ꝑ. iij. & in forma pilularum ꝑ. j. quamuis si clementibus & benignis tantum componentur, dosis augeri possit.

Ad integram tamen & ueram huius rei cognitionem (præter ea quæ Mesues suo antidotario & Arnaldus de Vilanova, & nunc eruditus Fuchsius suo Nicolai Myrepsij opere medicamentorum scripta reliquerunt) notate numerum sequentium medicamentorum purgantium, præcipue eorum, quibus nostræ officinæ & nos utimur. Hic tamē quantitatem scammonij, esculæ, colocynthidis, hellebori, & similium potentiū, uncie unius electuariorū & drachmæ unius pilularum demonstrabo, quod non parum necessariū est medico: aliò qui tanquā cecus in foueam caderet. Animaduertendū tamen est ꝑ. g. xxiiij. continere, quamuis multi granis. xx. cōstare uelint, apud primos ꝑ. constat xxiiij. ꝑ. uel viij. ꝑ. scire etiam oportet in construendis electuarijs ꝑ. iij. puluerum indigere lib. j. mellis, aut faccari.

Diaphanicon Mesuæ tota compositio constat lib. vi. scammonij: quantitas est uiginti duarū drachmarum: errant ergo qui duodecim drachmas tantum Error nō miscent. Huius electuarij quælibet uncia constat uiginti duobus granis scammonij, propter dactylos millorū. tamen eius uis non transit hepar. Dos̃s eius est à
drach-

DE CVRAND. MORB.

drachmis quatuor & semis usq; ad drachmas decem & semis.

Electuarij rosarum compositio Mes. cōstat libris tribus, & uncijs octo, scammonij quantitas est duodecim drachmarum: quælibet uncia huius electuarij habet grana decē & novem scammonij cum dimidio: cuius dosis sunt drachmæ quinq;.

Confectionis medicaminis, quod scripsit Hamec. Mes. constat libris quinque compositio, scammonij quantitas est drachmarum duodecim: quælibet uncia huius electuarij habet grana tredecim cum dimidio scammonij, dosis eius est à drachmis duabus usq; ad quatuor.

Electuarij indi maioris Mes. compositio constat libris sex: habet hæc compositio præter alia potenter purgantia drachmas duodecim scammonij: & eius quælibet uncia habet grana duodecim scammonij: dosis est drachmarum quatuor.

Electuarij indi minoris compositio constat libris quatuor, habetq; drachmas duodecim scammonij: quælibet igitur uncia huius electuarij habet grana decem & octo scammonij, dosis est drachmarum quatuor & semis apud Mesuen, licet uideatur maior in esse uis huic, quam electuario indo maiori.

Electuarij diaprunis solutiui Nic. quælibet libra habet drachmas septem scammonij: quare quælibet eius uncia habebit grana triginta octo scammonij: dosis eius est à drachmis duabus usq; ad unciam semis, quamuis Nic. unius castaneæ quantitatem tribuat.

Electua-

Electuarij de succo rosarū Nic.compositio libris duabus constat,habetq; drachmas duodecim scāmonij,quare quælibet eius uncia habet triginta sex grana scāmonij,dosis est à drachmis duabus usq; ad quatuor,Nicol.tamen castaneæ quantitatem tribuit.

Benedictæ.s.Nic.compositio est trium librarum cum dimidia , habet hoc medicamentum drachmas quinque scammonij, & drachmas decem esulæ quælibet eius uncia grana octo cum dimidio scammonij, habet & grana decem & septem esulæ: dosis est ad modū castaneæ Nicolao,alijs à drachmis duabus usq; ad unciam unam.

Hiera Logodionis Nic.compositio est librarum duarum & octo unciarum, eius quælibet uncia habet scammonij minus quàm duo grana,& colocynthidis grana triginta sex. Dosis est Nicolao ad modum castaneæ, alijs tamen à drachmis duabus & semis,usq; ad drachmas quinque; in clysteribus uerò datur uncia una & semis.

Electuarij Sebesten Montagnanæ compositio est trium librarum & trium unciarum, & eius quælibet uncia habet grana sex cum dimidio scammonij: dosis est drachmarum quinque; uel sex.

Electuarij Elefscoph Mes.compositio est libræ unius cum dimidia,habetq; drachmas sex scāmonij,& totidem turbit,eius quælibet uncia habet scāmonij & turbit.an.uiginti quatuor grana.Dosis est à drachmis tribus & semis usq; ad quatuor & semis.

Electuarij de psyllo Mes.compositio cōstat libris

DE CVRAN. MORB.

quatuor cum dimidia, & eius quaelibet uncia habet scammonij grana uiginti sex, & tertiā partem grani: dosiſ eſt à drachmis tribus uſq; ad drachmas quatuor & ſemis.

Electuarij de pſyllio Montagnanæ cōpoſitio conſtat libris octo, habetq; eius quaelibet uncia ſcammonij grana uiginti quatuor. Doſiſ eſt à drachmis quatuor uſq; ad quinq;.

Pilularum aurearū Nic. cōpoſitio eſt triū unciarum, habet ſcammonij drachmas quinq; habetq; drachma earū ſcammonij grana quindecim: doſiſ eſt à drachma una uſq; ad ſcrupulos quatuor. Nicolaus dat nouem uel undecim ad magnitudinē ciceris, huius magnitudinis ſeptem habet quaelibet drachma.

Pilularum aggregatiuarū Meſ. cōpoſitio eſt ſex unciarū & duarū drachmarum: habet ſcammonij drachmas ſex, & quaelibet drachma habet ſcammonij grana octo & tres quartas grani unius. Doſiſ eſt à drachma una uſq; ad drachmam unam & ſemis.

Pilularum ſumariæ Auicēnæ compoſitio eſt unciarum triū, & trium drachmarū, habet drachmas quinq; ſcammonij, & earum quaelibet drachma grana tredecim: & tertiā partē grani unius: doſiſ eſt à ſcrupulis quatuor uſq; ad drachmas duas.

Pilularum foetidarum Meſ. cōpoſitio eſt unciarum ſeptē & drachmarum duarum, habet ſcammonij drachmas tres, & eſulæ drachmas duas, & colocynthidis drachmas quinq;: quaelibet drachma earū habet ſcammonij grana tria & tres quartas grani unius

unius & esule grana duo cum dimidio, & colocyn-
thidis grana sex, & quartam grani unius, purgant
potenter. Quare errant qui cum Rhase cap. de resolu- Error
tione dant drachmas duas & f. cum earum dosi quorun-
sit à drachma una usq; ad scrupulos quatuor. dam.

Pilularum mezereon Mes. compositio est un-
ciarum duarū, habetq; drachmas quinque mezereon,
& quælibet drachma earum grana uiginti duo cum
dimidio: quare earum usus est suspectus, nisi in mor-
bis magnus & præsentè uirium robore: dosi est à
scrupulis duobus usq; ad drachmam unam.

Pilularum hermodactylorum maiorū Mes. com-
positio est unciarum octo, habet quælibet drachma
earum locynthidis grana sex, & tres quartas gra-
ni, & euphorbij grana tria cū dimidio, & hermoda-
ctylorum grana sex & tres quartas grani: dosi est
à drachma una usq; ad drachmas duas.

Pilularum hermodactylorum minorum Mes. cō-
positio est unciarum trium, quæ habet scammonij
drachmas duas & semis, & earū quælibet drachma
scammonij grana septem cum dimidio, & hermoda-
ctylorum grana quindecim: dosi est à drachma una
usq; ad drachmas duas.

Pilularum Arabicarum Nic. compositio est un-
ciarū undecim, habet scammonij drachmas octo, &
quælibet drachma scammonij grana sex cum dimidio,
dosi est ab uncia una usq; ad uncias duas.

Pilularum cochiarū Rhase cōpositio est uncia-
rum trium & drachmæ unius, & quartæ partis

DE CVRAN. MORB.

drachmæ unius, habet scammonij drachmas duas & semis & colocynthidis drachmas tres & quartam drachmæ unius, & turbit drachmas quinque, & quælibet drachma habet scammonij grana sex, & ferme bis tertiam partem grani unius, & colocynthidis

Error ferme octo grana, & turbit grana prope quindecim. Quare errant qui cum Rhase cap. de cephalalgia drachmas duas & semis dant, cum earum dosis sufficiens sit drachmæ unius.

Pilularum indarum Mesu compositio est unciarum septem & drachmarum quatuor: habet bellebori drachmas quinque, & colocynthidis drachmas quatuor, & eius quælibet drachma bellebori grana sex & colocynthidis grana quatuor, & quatuor quintas unius grani: dosis Me. est à drachmis duabus usque ad drachmas tres, quamvis drachma una nostris temporibus sufficiat, ut multis placet.

Pilularum de lapide lazuli Me. compositio est unciarum septem, drachmarum quatuor, habet scammonij & bellebori nigri. an. drachmas duas & semis: & earum quælibet drachma scammonij & bellebori. an. grana tria, dosis est drachmarum duarum cum aqua casei & succedit felix uacuatio.

Pilularum de Agarico Mes. compositio est unciarum trium, habet colocynthidis drachmas duas, & turbit drachmas quinque, & earum quælibet drachma colocynthidis grana sex, & turbit grana quindecim, dosis est Mes. drachmarum duarum, alij uero dant scrupulos quatuor tantum.

Pilularum

Pilularum de elaterio Nico. Compositio est sex unciarum, cuius dimidium est elaterium: quare quælibet drachma habet grana triginta sex elaterij, & ideo potenter purgant, & non sunt in usu. Dosis est ab scrupulo uno usq; ad drachmam unam.

Pilularum de opopanace Mes. compositio est unciarū septē, & quatuor drachmarū: habet scammonij drachmas duas, & colocynthidis drachmas quinq;, & earū quælibet drachma colocynthidis grana sex & scammonij grana duo, & quintas duas grani: dosis est à drachma una usq; ad drachmā unam & semis.

Pilularum de Euphorbio Mes. compositio est duarum unciarum, habet hellebori & colocynthidis an. drachmas duas, & quælibet earū drachma hellebori & colocynthidis. an. grana octo: dosis est à drachma semis usq; ad unam.

Pilularum sine quibus esse nolo Nico. compositio est unciarum quatuor habet scammonij ferme drachmas tres & semis: & earum quælibet drachma scammonij grana octo: dosis est Nicolao decem, uel tredecim pilulæ ciceribus similes, & est pondus drachmæ unius & semis. alijs uerò est à drachma una usq; ad drachmas duas.

Ex his & similibus quæ à doctoribus scribuntur, scire potest medicus dosim medicamentorum compositorum purgantium, quamuis simplicium dosim prius oportet cognoscere, etiam si talium in compositis propter correctionem & alia maior quantitas dari potest: scammonium enim solum & non cor

DE CVRAN. MORB.

rectum malo cotoneo rarò datur: si quantitas excedat grana septem, in electuario de succo rosarum, uel diaprunis solutiuo, passim dantur grana decem & octo, uel plura, cum dosis eius sit unciæ semis.

Vnum tamē est maximē considerandū à nobis, ne utamur medicamentis potenter, & uiolenter purgātibus: ut sunt scāmomiū, colocynthis, helleborus, & similianisi rarò, & in magnis morbis, & cū sunt bene correcti, præsertim in febribus, & morbis calidis. Nostri enim temporibus (quæ in hoc foeliciora sunt) uti possumus semper etiam in uterum gerentibus, & pueris, clemētioribus, quæ benedicta dicta medicuntur, ut sunt, manna Arabū, cassia fistula, rhabarbarū, myrabolani & tamarindi: tempore tamē Græcorum pruna damascena erant cognita clementissima in purgando, & aloe quoq;.

Redit ad curatio-
nem. Facta iam totius euacuatione siue per sanguinis missionē cū oportet, siue per medicamenta purgantia, necesse est euacuare à parte affecta per partes Deriuatio. proximas, scilicet per nares uel palatum, præcipue cum est materia pituitosa, de his tamen cap. de apoplexia fiet sermo copiosior. Laborans hoc morbo sepe post totius euacuationem mandat sequentem

Apophlegmatis-
mus. apophlegmatismum, (quod nostri barbari medici masticatorium appellant) præcipue uentriculo uacuato. R. pulueris mastichis, sinapis, piperis, pyrethri zinziberis, origani, thymi, pulegij. an. ʒ. ʒ. cum syrupo de stichade fiant pilulæ ad ciceris magnitudinem. Naribus quoq; sepe tunc admoueat sequens liquor

liquor ore tamen pleno aqua : ne descendat ad uen-
triculum prædictus liquor. Cuius hæc est descriptio.

R. succorum cyclamin, siclae, ceparum, & maiora-Errhinū
nae an. ʒ. ʒ. pulueris piperis & castorei an. ʒ. j. misce.

His iam factis raso capite & confrecto panno lineo
præcipue in causa frigida, ubi maiori opus est fri-
ctione, admouenda sunt parti affectæ olea, unguenta
& alia medicamenta, de quibus Gal. primo de com-
positione secundum locos, & Aetius. 6. sermone. cap.

ʒ. ʒ. & Paulus. 3. lib. nos tamen duo tantum unguen-
ta describemus experta, & optima prius alopecie, Vnguen
quæ fit à causa calida. Posterius ei, quæ fit à frigida tum cau
R. pulueris corticum auellandarum, amygdalarum, se calidæ
castanearum & nucū tostatarum an. ʒ. j. pulueris ster-
coris caprarum ʒ. ij. olei laurini, et rutæ an. ʒ. ij. olei
rosarum. ʒ. j. aceti cochleariū j. ceræ quod. s. misce &
fiat unguentum, quo uetere in defluuiis hoc pilorum,
quod fit à raritate cutis & penuria materiæ pilos
generantis: cui etiam confert mixtura ex oleis lenti-
sci, myrtillorum, & omphacino cum laudano. Alte
rum unguentum conferens causæ frigidae est sequēs
R. pulueris utriusq; bellibori staphisagriae, sinapis Cause
piperis, stercoris columbi, radicum cannarum & fo frigida.
liorum ficuum an. ʒ. j. oleorum euphorij, castorei et
rutæ an. ʒ. ij. ceræ quod. s. misce & fiat unguentum,
quo sepe ungatur pars depilata præcedente fori fri-
ctione & incisione aliquarum partium, quæ non est
facienda cum est causa calida.

Postquam de pilorum decidētia egimus, non erit

DE CVRAN. MORB.

extra præsens institutum in præsentia agere de ijs
quæ pilos augent, & quæ ipsos aureos efficiunt, &
tandem de ijs, quæ nigros reddunt.

Augētia pilos. Frequens & assidua frictio, & capitis locio deco-
cto adianti auget pilos, dicitur tricomenes quia fa-
cit luxuriare capillos & subnasci, uel polytrichon,
quia creat capillorum multitudinem: & dicitur etiā
callitrichon, q̄ crines denset, crispet, pulchrioresq;
reddat, ab alijs ebenetrichon appellatur, præcipue
genus nigrum, uox enim ebeni capillum significat
nigrum: est officinis capillus ueneris.

Pectinatio etiā assidua idem efficit; & quæ cau-
sas pillorū augent præsertim effectricem, ut uinum
& alimenta omnia calida, & uaporosa.

Idem facit lotio frequens decocti agrimonie, cor-
ticis ulmi, uerbene, corticis salicis, absinthij, abrota-
m, seminis lmi combusti, & cineris radicis arundi-
num, adde in fine parum lactis caprimi. Lotio aquæ
uite addendo parum aquæ rosarum, uel myrtillo-
rum idem solet efficere.

Aureos reddētia Aureos efficiunt capillos multa, quorum nostræ
fœminæ satis plenam & certam tenēt cognitionem:
inter ea tamen, quæ maximam habent uim, est aqua
(qua aurum ab argento separatur, & dicitur ab illis
fortis) cautè tamen est admonenda, nam si tãgat cu-
tim & carnem, corrodet.

Aqua mellis per distillationē facta uitæc instru-
mento aureos reddit pilos, & sine cutis & carnis
nocumento, quamuis ipsos scindat. Decoctum seu
lixium

lixium ex cinere genistæ seu genestæ, (quam spartum seu spartion appellant, & Arabes albahin seu albrachim) capillos aureos sine dubio efficit, hoc quotidie nostræ Valentiniæ experiuntur.

Nigros capillos multa faciunt, ut Dioscorides, Nigros
Gal. Paulus. & Actius uolunt, de quibus omnibus efficiētia
in presentia agere esset præter nostrum institutum: aliqua tamen experta primo simplicia, deinde composita scribemus semen myrti, semen papaueris nigri, cortex nucis, cortex mori celsi, sumac, alcana, & lac ficuum, folia cupressi, fumus picis liquidæ, fumaria.

Compositum hoc pilos satis nigros efficit, quorum nigror uiginti diebus conseruatur, accipe calcis uiuæ integræ (quæ dicitur gleba) libra. j. & infundatur in aqua per diē, facta noua infusione quinquies, eiectionis prioribus aquis, postea reiecta aqua adde illi calci lotæ lithargyrii puluerizati. ʒ. j. & horis sex: & tali mixtura unge pilos nocte ponendo desuper foliū brassicæ, uel pannum lini: postea præcedenti eorū leui frictione, seu agitatione lauentur sapone & lixiuio cōmuni, clementi: est expertum. Hoc quoq; medicamētum ipsos nigros reddit. Accipe lixiuii potentis, quo saponarij utuntur lib. j. pulueris lithargyrii. ʒ. j. bulliant simul, donec pili candidi illo liquore nigrescant facto sæpè & sensim experimento, deinde conseruetur liquor, quo actu calido, cū opus fuerit, poteris nigros facere capillos interponendo pectinem inter cutim & capillos,

DE CVRAND. MORB.

pillos, quos, cum denigrati fuerint, exsiccari, & aqua calida ablui oportet.

De morbo Gallico.

CAPVT II.

Descri-
ptio mor-
bi Galli-
ci.

EST morbus Gallicus, quem & Hispanum & Neapolitanum nominant, nostro sanè malo hisce temporibus affectus notissimus, antiquioribus uerò ne per somnium quidem notus: de testandus tamen perpetuò, qui cum à putredine incipiat, in linguam terminatur uario & dolorum & postularum prouentu, ac præcipue noctu corpus discrutians. Fit autem à quatuor humoribus à naturali temperie per exustionem in malignam quãdam naturam degenerantibus, à contagio ut plurimum.

Signa. primo affectis. Deprehenditur hoc malum, quia in pudendis à principio pustulæ apparent, crustis obtectæ, sicca & lenta nonnũquam sanie manantes. Iam & in fronte, & circa radices capillorum pustulæ, seu uerius dixeris, tubercula diuersi coloris oriuntur, modò citra ullius medicamenti opem desiccata, modò hinc inde frequenter renascentia. In capite summa inest grauitas, in collo, humeris atque adeò omnibus articulis perpetuus cruciatus, dolorificis ibi tumoribus præter naturam abortis: qui cum difficile discutiantur, tardeq; suppurentur, in nodos sæpe ac duriiles migrant. Ad extremum fauces, palatumq; & insuper lingua nigris foetidisq; erum-
pentibus

pentibus pustulis turpiter exeduntur.

Hic morbus curatur primò uictu humectante, & Curatio.
in actiuis temperato, uel parum calido: quæ atram Primò.
bilem efficiunt maximè nocent, ut caro leporina, bu Viſtus.
bula, hircina, & ceruina, caſeus antiquus, omnia ſal-
ſa, & legumina: ſimiliter quæ facile putrefcunt, ut
piſces, & lac. Conferunt, quæ bonum ſuccum effi-
ciunt, ut panis optimi tritici, pullus gallinaceus, gal-
lina, caro arietina hispanica, uitulina, hœdi, coturni-
cis & ſimilium: de quibus libello de bono & malo
ſucco, libris de tuenda uale tudine & de facultatibus
alimentorum multa à Gal. tradita ſunt copioſiſſi-
me: perpetuò tamen conſiderandæ ſunt uires ægri,
& morbi magnitudo, conſideranda quoq; eſt ſenten-
tia Hippocratis primo lib. aphoriſmorum, quibus ſe-
mel, aut bis & c. in cibandis omnibus ægris: utatur ſi
potest exercitatione, præſertim uentriculo uacuo,
abſtineat uenere & animi perturbationibus, quæ bi-
lem atram augent, ut ſunt ira, triſtitia & ſimiles.

Secundò, ſanguinis miſſione, præſertim ſi fue-
rit morbus recēs: ubi uires ſunt maiores ſecta uena
iecoraria, aut communi, ut ſanguinis copia respon-
deat plenitudini, fiatq; uacuo uentriculo & in testi-
nis, niſi timeatur ſubita ſuffocatio, aliquando bis aut
ter ſanguis eſt mittendus.

Secundò
Sanguis
nis miſ-
ſio.

Tertiò concoctione per hæc uel ſimilia. R. ſyrus
pi ſumariæ. ſ. & borraginis an. ꝥ. vj. ſyrupi ſuma-
riæ comp. & de epithymo an. ꝥ. ij. miſce. Item. R.
aquarum ſumariæ, borraginis, lupulorū, & quinq;
radicum

Tertiò,
Cōcoſio

DE CVRAND. MORB.

radicum. an. ꝑ. viij. misce facta iam concoctione diebus nouem.

Purgatio Quarto uacuatione atra bilis per hoc, uel simile medicamentum. R. medullæ cassiæ fistulæ recens extractæ ꝑ. vj. confectionis medicaminis quod scripsit Hamec ꝑ. iij. ꝑ. diachartami ꝑ. ij. ꝑ. syp. borraginis ꝑ. j. decocti florum cordialium. quod. s. misce & fiat potus. Vel. R. pilularum de fumo terræ, & hermodactylorum maiorum. an. ꝑ. x. diagridij. g. iij. cum aqua buglossæ, fiant pilulæ. viij. Deinde per aliquod dies roboretur uenter, & partes principes, sanguisq; purior efficiatur electuario diarbondon Abbatis, uel conserua borraginis, aut buglossæ cum aqua, aut decocto borraginis, uel buglossæ, uel fumi terræ. Fiat quoq; bis, uel ter in mense corporis purgatio, bis, aut similibus pilulis. R. pilularum de fumo terræ, hermodactylorū maiorum, & indarum. an. ꝑ. ij. cum aqua buglossæ: fiant pilulæ. xv. adde cuilibet earum granum. j. optimi diagridij, dosis tres.

Exercitia Quinto exercitio forti & balneo, donec sudet cotior & bal piose, bibat tunc per aliquot dies oleum commune
neum. quantitas ꝑ. iij. cum ꝑ. j. optimi sacchari. His omnibus solet curari Gallicus morbus, si fuerit recens: qui si habuerit pilorum decidentiam, eget præter iam dicta frequenti capitis rasure, frictione & lotioni frequenti decocto pulegij, stichados, origani, saluie, roris marini & camomille & similiū. Si his omnibus mederi nō possumus huic morbo, adhibebi

bibebitur syrupus sequens. R̄. Corticis ligni Indi-
ci, seu Guaiaci in minimas partes diuisi ʒ viij. In= Syrupus
teriores eiusdē similiter incisi ʒ iiij. senæ. ʒ ij. epi= ex deco=
thymi, polypodij. an. ʒ. j. fumariz, borraginis, ci= Etoguaia
choreæ, rostri porcini, radicū buglossæ. an. m. ij. flo ci.
rum cordialium. an. m. j. liquiritiæ, radicū diuretica
rum. an. ʒ ʒ. fiat decoctum in libris uiginti quatuor
aquæ optimæ, prius per diē in ea infuso ligno guaia
co ad medietatem secundum artem. Cuius percolati
accipe libras decem, & cum quatuor libris saccha=
ri fiat syrupus non perfecte decoctus admodū mul=
sæ: cui addes pulueris hermodactylorum ʒ ij. pul=
ueris diarhadon abbatis ʒ ij. cinnamomi electi ʒ j. Laus bu=
Cuius dosi summo mane erant unciz quinque, uel ius syru=
sex. hic syrupus in omni tempore etiam prægnan= pi.
tibus, & febrientibus est exhibendus intrepidē, &
si opus fuerit, dum bibit hunc syrupum æger, eua=
cua ipsum per pilulas superius scriptas, uel per me= Altera
dicamentum hoc, si non possit deuorare pilulas. R̄. purgatio
cassiz fistulæ preparatæ & diacatholicon an. ʒ j.
confectionis medicaminis Hamec, & diasenæ an. ʒ
vj. diachartami & conserue buglossæ an. ʒ iiij. syp.
borraginis. quod. s. misce, & fiat confectio ad mo=
dum opiatæ: dosis cochlearia duo semel in heb=
domada.

Aque li-

Si his peractis semper morbus permanserit, for= gni gua=
san curabitur aquis ligni guaiaci, prima ualentiori, uaci.
quæ bibitur bis in die, in aurora & nocte à cæna
parca per quinq; horas: & altero clemētiori seu de=
bili, quæ

DE CVRAN. MORB.

bili, quæ sola in prandio & cœna, & inter prandium & cœnam erit potus: quarum formæ sunt hæc, quamuis secūdum uariam naturam morbi, & ægri, temporis, & regionis possint fieri ualentiores, uel clementiores. R̃. ligni guaiaci lima, uel torno in minimas partes diuisi lib. j. aquæ optimæ lib. xx. maneant per diem simul, deinde decoquantur ad medietatem, cuius colatura, reiecta parte terrestri, seruetur in uase uitreo, quæ erit prima potentior: eius dosis est uncia quinque, uel sex. Deinde accipe lignum primæ aquæ, & iterum cum libris triginta aquæ decoquatur: donec quinta pars consumatur, & hæc erit secunda remissior primâ. Quibus iam bibitis fiant aliæ duæ eiusdem formæ, uel similis, mutata aliquantum natura earum, si opus fuerit. Et finitis aquis secundæ libræ ligni guaiaci fiant ex tertia & quarta libra eodem modo, donec æger sanetur. Accipiat qualibet hebdomada tres ex pilulis superius scriptis, uel duo cochlearia confectionis purgantis.

Aquæ Fiunt ad idem efficiendum aquæ ex aspera similacis
asperæ. lace nostri temporis, & est sarça parrilla, quæ ab India ad Hispaniam aduehitur, forma earum est. Accipe uncias sex dictæ sarçæ parrillæ conquassatæ, & per diem naturalem infundæ in libras duodecim optimæ aquæ, deinde decoquatur ad medietatem, cuius colatura in uase uitreo conseruetur sumenda mane, & uespere, quantitate unciarum quinque, & hæc est prima ualentior. Deinde accipe eandem

dem simulacem asperam prius decoctam, & in libris triginta aquæ decoquito, donec quinta, uel sexta pars consumatur: & hæc erit secunda mitior ad potum in prandio & cœna, & inter prandium & cœnam. Quibus finitis parentur aliæ eiusdem, uel similis formæ, quemadmodum fiunt ex ligno guaiaco. Tempus accipiendis ijs cōmodius est Ver, deinde Autumnus. Tempus
 Aestas uerò est uehementer inepta & aduersa, Hy- curandi
 ems accommodatior æstate, Vere & Autumno de- morbū
 terior. Nostris quoque temporibus reperta est ra- Gallicū.
 dix chyna, cuius aqua curare solet morbum Galli-
 cum, & articulare, de qua liber extat scriptus à
 doctissimo Vesalio. Lege etiam methodum propinan-
 di decoctum huius radicis apud Amatum Lusta-
 num centuria. 2. curat. 3. 1. rectissimè traditam. Vi-
 ctus ratio (dum bibuntur hæ aquæ) præscripta est
 iam superius, quamuis in cœna nullæ carnes sunt ex-
 hibendæ, sed panis nauticus, uulgò bis coctus, uue
 passæ, uel radix buglossæ condita, uel cucurbita con-
 dita: præcipuè si fuerint Castellani. Semper tamē est
 sequenda Hippocratica ueritas superius repetita, qui-
 bus semel, aut bis, &c.

Curatur quoq; morbus hic usu uini sancti, quam- Vinū san-
 uis biliosis & dispositis ad hecticam minus, quam ctum.
 aqua ligni guaiaci conferat. Eius forma hæc est.
 Rx. corticis ligni indici lima uel tornio diuisi in par-
 tes minimas ꝑ ix. interioris eiusdem ꝑ iiij. folli-
 culorum senæ: epithymi, polypodij an. ꝑ j. fiat
 decoctum in libris uiginti quatuor aquæ ad medie-
 tatem,

DE CVRAND. MORB.

tatem, de cuius colatura accipe libr. decem, quibus probe calefactis adde uini generosi libr. quindecim, & omnia simul maneant in uase fictili, donec calor absumatur, postea conseruetur mixtura in uasis uitreis: quibus adde pulueris hermodactylorum uncias duas: bibat in aurora & uespere libram semis huius uini loco primæ aquæ potētioris, & fiat ex ligno, & cortice iam prius decoctis aqua pro potu in prandio & cœna cum libris uiginti quatuor aquæ, donec quarta pars consumatur, qua bibita & uino fiat secundo eodem modo, ut dictum est superius, cum de aqua ligni guaiaci agebamus. Hoc tamen breuius, quam aquæ solæ curare potest etiam antiquum Gallicum morbum.

Antiqui Si fuerit antiquus, & curatu difficilis, fortio- & diffi- remq; poscat curationem, facta iam clementiori me-
cilis mor dicina (nisi morbi & symptomatum magnitudo soli
bi cura- tum ordinem inuertat: nam autore Celso libr. 2. non
tio. potest uehementi malo succurrere, nisi æquæ uehe-

mens auxilium) potentioribus opus erit, inter quæ à multis expertum est, & à me laudatum medica-
mentum ex Mercurio, & alijs partibus externis ad
motum ordine consueto, consentientibus uiribus æ-

Facultas gri, quia ubi illæ non adsunt, non oportet laborare:
argēti uī neq; facultas ipsius argenti uiui est tunc pertime-
ui an ti- scenda, cum olim sæpè morbis multis leuioribus ad-
menda. moueretur, ut scabiei. Galenus tamen nunquam fecit
periculum de eo an interius sumptum, uel exterius
admotum interficiat.

Exper

Expertum à nobis unguentum hoc, R^x. axungie Vnguen
 porcine sine sale ꝑ iij. oleorum laurini, de lilio, & tum.
 rute. an. ꝑ j. f. theriacæ magnæ ꝑ iij. rubæ tin-
 ctarum ꝑ ij. argenti uiui ꝑ iij. croci, cinnamomi.
 an. ꝑ j. musci & ambræ an. g. iij. misce & fiat un-
 guentum. Poterit augeri, uel minuti, aucto, aut immi-
 nuto mercurio, habita ratione uirū egrotantis, &
 morbi. Certa rei quantitas neque præfiri potest,
 neq; scribi. Aliquando sufficit prima unguenti ad-
 motio, aliquando duæ sunt necessariæ, aliquando tres,
 & plures quàm sex, quod per sudores, alui excretio-
 nes, & oris deprehendes. Partes quibus admoetur, Quæ par
 sunt extremæ, uidelicet brachia, tibiæ, spina, & uenites ungē
 ter uersus inferiores partes. d.e.

At cor, & uenter omniño custodiantur, ne
 ab illo medicamento ledatur pars nobilis, uel ei,
 & toti seruiens. Vnguentum cum admoetur, sit
 actu benè calidum, & habitaculum, & si non sudaue-
 rit, ægri pedibus apponantur lateres calidi cum ui-
 no: quod si his non sudauerit, neq; oris excretiones,
 neq; alui deiectiones habuerit, cum ijs, uel saltem
 aliqua ex ipsis euacuationibus soleat hoc medica-
 mentum morbū hunc curare: tunc totius sufficit erit
 opus dempto capite, ne uis uenefica per nares &
 palatum cordi & alijs partibus noceat. Quare æger
 stans uestiatur conopæo, quod uulgò dicitur pauila-
 lon, capite solo nudo apparente, & inter illius ti-
 bias supra prunas spargatur sequens puluis. R^x. cin Puluis.
 nabrij ꝑ j. rubæ tinctorum, cinnamomi, & croci
 C an. ꝑ

DE CVRAND. MORB.

an. ʒ. ʒ. misce, & fiat puluis ad primum suffitum, & si opus fuerit, fiant duo uel tres: tunc, imò etiam tempore unguenti ex mercurio habeat in ore crystal- lum, uel aliquem liquorem astringentem, & repel- lentem, ad defensionem dentium, & oris. Si uero fuerint ulcera & caliditas, quemadmodum ferme semper esse solent, lauetur sepe os sequenti mixtione. Rx. aquæ plantaginis ʒ. iij. aquæ portulacæ, rosa- rum, & lactucæ. an. ʒ. ij. ʒ. rhodomellis, syrupi ro- sarum, & oxysaccharæ. S. an. ʒ. ij. pulueris aluminis usti, & mastichis. an. ʒ. ij. misce: hoc uel simili me- dicamento curantur oris ulcera. Aliarum uero par- tium ulcera omnia, si fuerint sine ossium corruptio- ne, solent curari sine medicamentis externis, facta curatione totius corporis per ea, quæ diximus: ossiū

Paluis tamen corruptio cauterio eget, & propria curatio-
 Ioānis q̄ ne, quæ ab erudito chyrurgo administrabitur. Non
 Vigo nō nulli in curatione huius morbi antiquissimi, & for-
 p̄batur tissimi, præter iam dicta, utuntur pilulis addendo
 in pilulis grana aliqua pulueris Ioannis de Vigo: ego non au-
 derem uti illo puluere, ne in parua quidem quanti-
 tate & correcto: quia est corrodens medicamentum:
 fit ex argento uiuo, & aqua, seu lixiuiio forti, &
 potenti, quo aurifices utuntur. Illius tamen autor Vi-
 go secunda parte sui operis in peste dat duo grana
 huius pulueris, quæ (ipso dicente) uomitu & uen-
 tris profluuiio uiolenter purgant, in colica quoque
 grana duo eiusdem pulueris cum drachma semis pbi-
 lonij Romani laudat tanquam utile & optimum au-
 xilium

xilium : eius tamen uis corrodens externis partibus Puluis
 clemens est, & sine periculo, & pauci doloris : alius Ioānis de
 quando tamen opus est miscere parum unguenti al- Vigo ex
 bi, ne dolor magnopere intendatur, & ideo unguen- terius ad
 to superiori loco argenti uiui indere parum huius mol- lau
 pulueris, potētius hoc esset, & tutius, quā interius datur.

assumere. Qui deuorandum esse hunc puluerem cen-
 sent, aquis frigidis, & cordialibus, & alijs corri-
 gunt. Huius pulueris emendatio, autore Petro An-
 drea Matthæolo Senensi fit. R. pulueris præcipi- Corre-
 tati ex Mercurio (qui fit, ut docet idem Matthæo- ctio pul
 lus, libro de ratione curandi morbi Gallici) ꝛ ij. ueris.

aquarum plātiginis, & acetosæ. an. ꝛ ij. macerentur
 per noctem, & summo mane prioribus aquis eiectis :
 de integro alias eiusdem ponderis superinfunde in-
 uase aneo, seu testaceo, ad ignem collides, & non
 cesses agitare ferrea, uel lignea sparula, donec in-
 puluerem redigantur, ex quo sic correcto poteris
 pilulas, quæ sequuntur, cōponere, & fiet maior cor-
 rectio. R. electuarij cordialis Conciliatoris ꝛ f. Pilula.

margaritarum præparatarum, hyacinthorum, pulue-
 ris præcipitati, seu Vigonis. an. g. v. pulueris dia-
 musci, & diamaargaritonis frigidi an. ꝛ f. fiant ex
 his catapotia quinque, quæ sumantur ante solis or-
 tum. Hæc enim eodem autore breui tempore Galli-
 ci morbi dolores tollit, educendo uomitu & eiectio-
 ne pituitam, & atram bilem. Plurima aliorum mor-
 borum genera idem doctor hoc puluere curauit, ad-
 dendo diuersa medicamenta, pro ratione diuersorum

DE CVRAND. MORB.

morbum
 sum
 Arabis
 cum
 quisi
 tor in
 alijs
 Pilule
 ex helle
 boro.

 morbum, quod ego, quemadmodum dixi, periculo-
 sum existimo, etiam si præter auctoritatem Pauli, &
 Arabis Auicennæ, tot experimentis sit credendum,
 & cum Hippocrate extremis morbis extrema ex-
 quisitè remedia optima sint. Laudat similiter hic au-
 tor in hoc, & alijs morbis, qui ex atra bile fiunt, pi-
 lulas ex hellebore: quas Mes. capite de eo ex Haly
 describit: earum tamen usus in uere tantum iuueni-
 bus & robustis confert.

De vlcerebus capitis manātibz, quæ à Gre-
cis achores, & à iunioribus barbaris tineæ
dicuntur. Et de curatione pediculorum ca-
pitis, & aliarum partium.

CAPVT III.

Descri-
 ptio ulce-
 rum ca-
 pitis ma-
 nantiu.

Cause.

Signa.

Pediculo-
 rum gene-
 ratio, &
 cause.

V. A. S. Græci Achores dicunt, Pli-
 nius manātia capitis ulcera appellat.
 Vulgus, quia uestium tineis simillima
 si in capitis tineas nominauit. Est au-
 tem autore Paulo, hic morbus affe-
 ctio quedam capitis tenuissimus foraminibus cutem
 perforans, quibus glutinosus humor depellitur. Cau-
 sam habet nitrosam, salsamq; pituitam: seu mixtum
 quendam humorem, qui partim tenuem sanem, ac
 mordacem, partim uerò crassum succum in se habet:
 unde si qui excernitur humor, tenuis sit, biliosam do-
 minari sanem conijcimus: si crassus, atq; glutino-
 sus, pituitam. Pediculorum uerò generatio, quam pe-
 diculationem Latini, Græci phibiria si n nominant, à
 calidis

calidis fit humoribus, crassis tamen, sed cutim subeuntibus, atq; in eius profundo pediculos generantibus. Quod plurimum etiam iuuat, & immundities, & crassorum ciborum, earumq; rerum usus, quæ excrementa ad cutim detrudunt: ut ficus. Morbus perse patet.

Curatur primò hic morbus uictu tēperato in acti Curatio
uis, & humido, & alimentis boni succi: ut pullo gal- Victus.
linaceo, gallina, & similibus. Omnia quæ atrabilem
generant, maxime nocent: de quibus capite superio-
ri de curatione morbi Gallici abundè dictum est.

Secundò materiam apparatibus his, & similibus. Cōcoctio
Rz. syrupi fumarie. s. & borraginis. an. ꝑ ij. rho-
domellis, syp. endiuæ composui an. ꝑ ij. misce. Item
Rz. decocti borraginis, fumarie, radicis buglosæ,
& petroselini addendo parum epitimi libram u-
nam semis.

Tertio, uacuantibus per medicamenta conferen- Purga-
tia, quæ humorem terrestrem mixtum cum seroso tio.
tenui purgant: de quibus superiori cap. disputau-
mus, ut Rz. diacatholiconis. ꝑ vj. confectiois me-
dicaminis Hamec ꝑ iij. diacarthani & electuarij
de succo rosarum. an. ꝑ j. syp. buglossæ ꝑ j. aque
borraginis. quod. s. misce, & fiat potus. Præter hanc
primam purgationem est uilis, & necessaria leuis
purgatio, bis salutē in mense, inter quas accipiat ele Iteranda
ctuarium diarhodonis abbatis, uel conseruam bor- purga-
raginis cum decocto, uel aqua buglosæ, uel borra- tio modò
ginis. Hæc & similia tollunt nocumenta, quæ uen- leuis fit.

DE CVRAND. MORB.

triculo hepai, cordi, & toti corpori inferre solent purgantia medicamenta, fiet levis purgatio per pilulas has. Rx. pilularum indarum → iij. agarici trochiscati → ij. cum aqua buglossæ fiant pilule quinquedecim: adde diagridij. g. decem, & aurentur: ad usum tres pro dosi. Si non potest deuorare pilulas utatur hac mixtura. Rx. diacatholicon & diasene. an. ʒ j. diacarthami & cōfectionis medicaminis Hamme. an. ʒ ʒ. agarici trochiscati ʒ ij. syp. borraginis. q. s. misce, & fiat confectio: dosi cochlearia duo.

Deriuatio. Quarto, uacuāribus à parte affecta per loca propinqua, uidelicet, per palatum, & per nares: ut si succus siclæ admoueaturnaribus, uel puluis piperis, uel mandat maaftichen, uel alia composita: de quibus capite de apoplexia abundè dicemus.

Repulsio. Quinto, repellenibus, & astringentibus, si incipiā achores, quod lotionē assidua partis affectæ, decocto baccharum myrti, plamaginis, rosarum, portulacæ, & similium fiet, uel ungatur bis in die hoc unguento. Rx. unguenti albi ʒ j. ʒ. unguenti rosati santalati ʒ ʒ. misce.

Resolutio. Sexto, cum morbus est in augmento, uel uigore, per ea, quæ materiam partis affectæ extrahunt, & dissoluūt: primo fiat lotio decocto urticæ, lapathij, fumaricæ, fœnu Græci, camomillæ, & similium, raso prius capite: & ungatur hoc unguento. Rx. succi lapathij ʒ j. olei camomillæ & laurini. an. ʒ j. ʒ. olei rosarum ʒ ʒ. aceti cochlearium. j. sulphuris ʒ ij. tuthiæ, spumæ argenti. an. ʒ j. ceræ quod sufficit

ficit, misce, & fiat unguentū. In hoc ulcere & alijs capituli affectibus laudantur à Galeno, primo de compositione medicamentorum secundū locos, & à Paulo. 3. lib. & ab Aetio. 6. sermone multa medicamenta: semper tamen à clementioribus est incipiendum, ut sunt duo superiora. In infantibus tamen omnia Ab ætate sunt suspecta, nisi quæ sequuntur: Primo post rationem nutritis debitam capiti infantis sæpe ad dicatio. moueatur semen sesami mansum, uel medulla, seu interior pars ossiū mali perfici, uel frictio sæpe fiat carne porcina ueteri cum cuti, decocta uino albo. Hæc conferunt ad dolorem, & impediendum incrementum, quamuis omnes ferme cutanei morbi capituli impediāt epilepsiam futuram in ipsis. Cum ægroti nouem iam, aut decē annos nati sunt, fueritq; hic morbus confirmatus, & factus ab humoribus adu-
stis similiter, & crassis, cuti adeo contumaciter ad-
hærentibus, ut in se quippiam schirrosam habeant: hi post uacuationem egent medicamentis ualentiori-
bus, de quibus Gal. Paulus, & Aetius, locis iam di-
ctis satis plene scripserunt. Inter quæ sal. fex uini
adusta, & arsenicum laudantur, & alia his similia.
sequēs tamen medicamentum spectatum & probatū
est in tinea, & alijs uetustis ulceribus. R. utriusq; Vnguen-
bellebori, sulphuris uiui, atramenti, auripigmenti, tum præ
calcis uiuæ, uitreoli, aluminis, gallarum, fuliginis, ci stantissi-
neris clauellatarum. an. ʒ. ʒ. argenti uiui extingui, mum.
uiridi æris. an. ʒ. ij. fiat ex his puluis, & cū sequenti
bus misceatur. R. succorum borraginis, scabiosæ,

DE CVRAN. MORB.

fumiterræ, & lapatij acuti. an. ꝑ j. ꝑ. bulliant
 omnia, & adde facis olei antiqui ꝑ iij. aceti ꝑ ij.
 picks liquida ꝑ ij. cera, quod. s. misce, & fiat un-
 guentum, quo sine dubio curabitur hic morbus, dum
 modo post curationem ipsam fiat bis saltem in anno
 corporis euacuatio, ne natura assueta emittere à to-
 Vnguen to ad caput, iterum expellat. Hoc quoq; unguentum
 tum. est optimum. Rx. gallarum ꝑ iij. seminis cuscute ꝑ
 ij. arsenici rubri, aristolochiæ. an. ꝑ. iij. salis armo-
 niaci, fuliginis furni, sulphuris, amygdalarum ama-
 rarum, colocynthis, radicis papaueris, foliorum fi-
 ci, foliorum oliuæ, radicis arundinis, uiridis, alu-
 minis, sieph. memitæ, mirrhæ, aloes, olibani. an. ꝑ j.
 Vnguen ꝑ. fiat ad formam unguenti cum aceto ad solem.
 tū miæ. Hoc quoq; est probatum, & habet minorem uim,
 & intrepide potest medicus uti eo. Rx. cineris ca-
 pillorum humanorum ꝑ j. corticum auellandarum
 combustarum ꝑ j. ꝑ. facis olei ꝑ iij. mellis sine spu-
 ma ꝑ iij. myrrhæ ꝑ. j. ꝑ. aloes ꝑ ꝑ croci ꝑ iij. misce,
 Historia & fiat unguentum. Primum ex tribus iam dictis est
 potentius, & eo liberata fuit quædam iuuenis, quæ
 quatuordecim annos laborauit hoc morbo.

Curatio Curatur etiam hic affectus à multis doctoribus,
 cū pileis. & à nostris foeminis nouem pileis, hac forma. Acci-
 pe pannum ceruleum laneum, super quem extende
 picem nigram, & resinam pini, & impone capiti ra-
 so, actu calidum: ibiq; adhæreat nouem diebus, dein-
 de uolenter extrahatur pileum adeò, ut pili euul-
 lantur salt. m uulsellis, quas uulgò pinças bocamus,
 uel alijs

uel alijs ferreis instrumentis : postea lauetur caput decocto rerum dictarum , addenao parum bederæ : deinde imponatur secundum pileum eadem forma : & eodem modo imponatur tertium & quartū usq; ad nonum seruando eundem ordinem, & modum in omnibus. Curabitur dubio procul, & forsan perpetuo habebit pilorum glabritiem, non secus ac si esset uerum caluitium : semper tamen saltem per annum ab hac curatione fiat frequens corporis purgatio.

Pediculi interficiuntur, & prohibentur ne fiant: Curatio primo debita ratione uictus per ea, quæ bonum gignunt succum, & sanguinis corruptionē impediūt rum. & excrementorum augmentum : quare nimia copia ciborum, & eos immoderatus sumendi ordo nocet, Victusra similiter & ocium, & alia multa : de quibus libris tio. de tuenda sanitate, & libello de bono & malo succo agit Galenus.

Secundo per sectionem uenæ iecorariæ, præci- Sectio uenæ si sint rubri pediculi, aut corpus sanguineum. næ.

Tertio uacuantibus materiā patrem, à qua fiunt, Purgatio per medicamenta propria humori, præcedenti illius tio. concoctione per accommodata medicamenta: de quibus omnibus primo capite dictum est: semper tamen prius est cognoscenda causa per sua signa. Quādoq; sola uestium mutatio satis idonea est ad curationem morbi huius.

Quarto post uacuationem curatur balneis aquæ Balnea, marinæ, uel decocti lapathij, bederæ, absinthij, lupi- & latiorum, & similium. Quibus si addas parum belle- nes-

DE CVRAN. MORB.

bori & staphisagria, maior uis meriti balneo, seu
 Necătia lotioni. Multa sunt, quę pediculos necant, ut argen=
 pedicu= tum uiuum mixtum cum sanguine porci, & admo=
 los. tum scapulis, & parti medię inter thoracem & uen
 Unguen triculum. Hoc unguentum potenter eos necat, si cū
 tum. zona imponatur corpori, maximē si partes multę
 corporis eo ungantur. R̄. olei ꝑ. iij. mercurij extin=
 ſti ꝑ. j. cerę ꝑ. v. misce & fiat unguentum.)

De dolore capitis à quacunq; causa
 contingat.

CAP V T. I I I I.

Descri
 ptio &
 diuifio
 doloris
 capitis.

Olor capitis, quem cephalalgia Grę
 ci uocant, barbari sodam, affectus
 est caput infestans, qui si diutur=
 nus sit, cephalea appellatur: graue
 quidem malum est, & quod uel leui
 occasione uehementes excitet acceſſiones, ita ut ne=
 que strepitum, neq; uocis ullius uehementiam, neque
 splendorem tolerare poſſit infirmus: sed obſcurita=
 tem, tranquillitatemq; intra cubiculum quęrat, idq;
 ob doloris uehementiam: quippe malleo ſe nonnulli
 percuti arbitrantur, alij caput diſtendi, alij aliter
 affliguntur: idq; aut media ſolum capitis parte, &
 hemicerania dicitur: aut omnibus ſimul, atq; adeo uel
 intra caluariam, uel extra, quod inde dijudicare po=
 teris. Quibus enim intra caluariã morbus eſt, ijs ad
 Cauſe radices oculorum morbus porrigitur.

gñales. Proueni generatim hoc malum aut ob nudam in
 tempe=

temperiem, aut ob succorum redundantiam, aut ob
 intemperiem simul, & succorum copiam, nonnun-
 quam per consensum aliarum partium, sep̄ etiam à
 causis externis (quas procatasticas dicunt) ut uisio-
 ne, frigore, ictu, & ebrietate, alijsq; huiusmodi. Si *Causa so-*
 ab intemperie sola acciderit, à frigore quidem, atq; *lius intē*
 calore obortus capitis dolor uehementior erit, ab *periei.*
 alijs qualitatibus, remissior: aut fortasse nullus, nisi
 frigori aut calori coniungatur. Communem autem *Signa so-*
 notam habebit, à quacunq; fiat intemperie, quod nul *lius intē*
 la aderit grauitas in capite: quæ semper, cum ab hu- *periei.*
 more fit, capitis dolor adesse solet. Si à succorum re-
 dundantia contingat dolor capitis. Si quidem à san- *Causa*
 guine, causam habet immoderatam uisus rationem *sanguis =*
 sanguinem generantis, uel quòd ab euacuationibus, nei dolo-
 & exercitijs, alijsq; rebus eius copiam minuenti- *ris.*
 bus cessabit in firmus: cognoscetur id per has notas,
 Rubor in facie adest, & oculis: uenæ distenduntur, *Signa sã*
 non maiores tantum, sed etiam minores adeò, ut quæ *guttur.*
 præ tenuitate nullam sui phantasiam præbebāt, con-
 spiciæ fiant. Pulsus magnus, uehemens ac plenus,
 urina subruffa, & crassa, dolor capitis grauans. Si à *Causa do-*
 bile: hunc efficere possunt capitis dolorem, quæcunq; *loris bi-*
 immoderate uniuersum corpus, atq; adeò caput & *liof.*
 calfaciunt, & siccant, & bilis insuper copiam co-
 ceruant: cuiusmodi sunt ira, dolor, sollicitudo, uigi-
 liæ, labor, exercitatio, inedia, abstinentia cibi, bilem *Signa bi-*
 procreantes: atas uigens, hominis temperamentum *liof. do-*
 biliosum, ætas, atque alia id genus. Qui sic affecti *loris.*
 sunt,

DE CVRAND. MORB.

sunt, dolore acriore, magisq; pungente, quàm superiores tentantur: os his amarescit, sitiunt & generatim omnia, quæ bilem generare diximus, pro notis sint: quin ea quoq;, quæ in ijs quos calor solis infestat, reperiuntur: accidit autem ipsis morsus interrim maior, & pallor faciei, siccitasq; oculorum, &

Causæ narium, & linguæ. Si à pituita, quæcunq; pituitam doloris à in capite coaceruant, hanc peperisse affectionem pituita. certum est, ut holera, fructus, pisces, lac, aërem frigidum, uitamq; nullis negotijs impeditam, ac dest-

Signa pitem. Quæ omnia considerare oportet, & insuper tuite. ægri temperamentum, ætatem, annu tempus, & faciei alborem, ut ab his in morbi notitiam deduca-

Quando cur. Denum si à melancholia: causæ & signa ex est p con capite de melancholia petenda sunt. Si per consensum a sum dolor capitis fiat, à uentriculo, ut plurimum, o-
liarū par ritur, sepè etiam ab alijs partibus, ut utero, hepate,
tium. & splene: ubi consideranda sunt signa, quæ primo-

genicam affectionem ab ea, quæ per consensum est, distinguunt: ea sunt, quòd pars quæ per consensum aliam infestat, prior ipsa laborat, & pro modo intensi-
onis, & remissionis eius morbi, quo ipsa afficitur, illa similiter, aut intentius, aut remissius affligitur: adde quòd hæc iugiter, illa quæ per consen-
sum & sympathiam ægrotat, nō necessariò semper, sed per interpolationem condolet. Affectiones ue-
rò, causæ & signa parium, à quibus per sympa-

Causæ et thiam caput laborat, ex proprijs capitibus desu-
signa do menda sunt. Si à causis procatarticis: nempe ab
ustione

ustione, aut calore. Causas ex sermone laborantis lris ca-
uenabimur, cuiusmodi sunt longior in sole mora, pitis à ca-
aut in balneo, ira, exercitium, rerum calidarum odor, uis ex-
ramenta, & flammæ uicinitas. Indicium laboran-
tium, cute tactu calida, & primo statim manus in-
iectu aridior quàm primum elucet. Sic præterea
affecti, præsertim qui ob ardorem laborant, rubis
admodum sunt oculis. Si ab alijs fiat causis exte-
nis dolor capitis, eâdem uiemur methodo causas ab
egro exquirere. Quibus scitis, morbus proculdus
bio constabit.

Curatur sex remediorum generibus dolor hic, Curatio
si à sanguine fit: primo uictus ratione frigida, & sangui-
ficca, uidelicet aëre (si naturalis non sit) arte re-
frigerato herbis, floribus, & aquis cum aceto, ut
rosis, myrto, plantagine, uiolis, & similibus. Cibis
si frigidus, & qui paucum generet sanguinem, ut
sunt, lac amygdalarum dulcium parū tostatarum (ne
oleum earum noceat capiti) præsana hordeacea cum
iure pulli gallinacei, si opus fuerit, lactuca cocta,
& postea cum aceto rosato, similiter cucurbita, & ci-
chorea, & similia maximè conueniunt. Quæ sangui-
nem multū augent: & calefaciunt, nocent, ut caro &
oua. Magis etiā quæ uaporosa sunt ut uinū, eruca, si-
napi, caepe, & allia. Prima mensa iuuant, quæ aluum
lubricant, ut pruna damascena, & uue passæ sine
granis. Secunda, quæ prohibent uaporum ascen-
sum claudendo uentriculi orificium, ut sunt caro ma-
lorum cotoneorum saccharo condita, mala cotonea,
& pyra

DE CVRAN. MORB.

et pyra tosta, et coriandrum præparatum.

**Sanguinis rufi-
fio.** Secundo, sanguinis missione, præcedenti uentris
lenitione per hunc clysterem, uel similem. ℞. malua-
rum, foliorum uiolarum, siclae, fursuris, mercuria-
lis. an. m. j. fiat decoctum, de quo accipe uncias quin-
decim, cui adde olei uiolarum ℥ j. olei rosarum ℥. iij.
cassiae fistulae præparatae, et diacatholiconis. an. ℥ j.
salis ℥ j. misce et fiat clyster. Facta iam uentris ua-
cuatione scindatur, si fuerit plenitudo totius, media
uena, quæ rectitudinem habet cum capite, quia ad
cephalicam terminatur, et ab hepate uacuat per ie-
corariam, et mittatur sanguis respondens plenitudi-
ni. Si uero non fuerit plenitudo totius, cephalica se-
cetur, nisi ex suppressis mensibus, et hæmorroidi-
bus dolor factus fuerit. Tunc enim tibiæ, uel pedis
uena incidenda est, secta prius uena media primo, et
secundo humerali, si oportuerit.

**Repul-
sio.** Tertiò, repellentibus sanguinem fluentem ad ca-
put potestate et actu frigidis, si fuerit in æstate et
æger iuuenis: et in hyeme et sene tantum. potesta-
te frigidis, qualia sunt aqua, aut succus rosarum, en-
diuie, portulacæ, lactucæ, plantaginis, semperuiui,
folam, singula per se, uel iuxta cū illis, aut cum ace-
to, et oleo rosarum futura coronali facta rasione
sepe admoueantur, uel ab alio in modum torrentis
impellantur ad maiorem penetrationē, quamuis Ga-
lenus ea in parte capitis statim sensu citissimam cla-
dicantia. rissimamq; refrigerationē sola infusione rosacei fri-
gidi. Hæc tamen repellentia, astringentia, et robo-
rantia

rantia partem affectam, nocent, si fuerit febris. Inhibent enim transpirationem febrilis vaporis, augentq; febrim: nocent quoq; cum materia iam partem obsederit, quia ibi eam detinent. Deniq; si fuerit cephalalgia cum catarrho nocent, quia per compressionem eum augent.

Quarto, purgantibus bilem flauam turgentem, Purgant aut proximam turgenti medicamento cholagogis. Pars enim calidior, & tenuior sanguinis in bilem conuertitur. Medicamenta hæc simplicia, & composita multa sunt, de quibus cap. 1. egimus. Vnum tamen est maxime notandum, huic affectui præternaturam non conferre purgantia medicamenta uehementia, quæ malefica & insalubria dicuntur, sed bona & salubria, ut cassia fistularis, manna Arabum, tamarindi, pruna damascena, rhabarbarū, & myrobalanu citrinæ. Prima enim calfaciunt nimis sanguinem, & eum ad superiora mouent. Altera uero sanguinis feruorem tollunt, bilemq; benignè uacuant: ut. Rx. cassiæ fistularis recens extractæ, & medullæ tamarindorum. an. ʒ. ʒ. rhabarbari selecti infusi per noctem in aqua endiuivæ ʒ. j. ʒ. decocti florum cordialium, prunorū damascenorū, iuiubarū, & drachmæ unius corticum myrobalanorū citrinarum quod sufficit, misce, & fiat potus, cui adde syrupi uiolarum ʒ. j. Si non possit bibere potum, uel amat magis pilulas, accipiat ʒ. j. pilularum de rhabarbaro, uel ʒ. j. pilularum de hiera. S. hæ purgant sine no- cumento.

Salubria
medica-
menta
quæ.

Potio.

Pilulæ.

DE CVRAN. MORB.

Seſſio uenæ Quinto ſanguinis miſſione ex uena frontis uenæ ad deſcruante materiam ſanguineam à parte affecta: & mariuandū. teriam bilioſam, & ſanguineam in capite fixam diſſoluentibus, ſc. u clemēter reſoluentibus, qualia ſunt, ſotus capitis ex ſeminibus althææ, ſœnugræci, lini, floribus camomillæ, melilori, & ſimilibus, in ſufficienti aqua coctis.

Topica. Oleum camomillæ, uel de ſemine lini, uel lumbricorum, ſi capiti admoveatur idem faciet. Similiter ſi pullus gallinaceus, uel paruus canis uel pullus columborū recens per ſpinam ſciſſorum, uel pulmo arietis actu calidus.

Alteratio. Sexto, remedijs frigidis ſanantibus intemperiem calidam relictā in capite ab humoribus calidis: qualia ſunt quæ diximus in tertio genere. Hoc quoque unguentum erit optimum inter hæc genera remediſſimum. R. olei roſarum ꝯj. olei uiolarum ꝯ℥. mucilaginis pſyllij ꝯiij. aceti roſati cochlearium. j. ceræ quod. ſ. miſce, & fiat unguentum.

Curatio bilioſa. Bilioſa cephalalgia eiſdem ſex præſidiſſimis generibus curatur: primo uictu refrigerante, & humefſante, prohibente generationem bilis, aut genitam

Victus. temperante: qualis eſt uictus febricitantium febre bilioſa, frigidior tamen ſit uictu laborantium cephalalgia ſanguinea.

Reuulſio. Secundo, uenæ humeralis ſeſſione, præcipue ſi dolor ſit uehemens reuulſionis gratia, ne fiat inflammatio in membranis cerebri: minor tamen copia ſanguinis euacuanda eſt in hac, quàm in ſanguinea.

Cōſectio Tertio, cōcoquentibus materiam bilioſam medi
camen

camentis annotatis primo cap. & his. R^x. Syrupi rosarum ꝑ. iij. oxyfacchare. S. ꝑ. ij. misce. Item. R^x. aquarum cichoreæ, endiuie, & acetosæ. an. ꝑ. iij. misce, uel ꝑ. ix. decocti prædictorum, uel similium medicamentorum.

Quarto, uacuantibus bilem medicamentis cholagogis, de quibus uide caput primum: ut hoc. R^x. mellis castiæ fistularis recens extractæ, & medullæ tamarindorum. an. ꝑ. v. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie ꝑ. iij. squinantij. g. iij. diaprunis solutui ꝑ. iij. v. syp. uolarum ꝑ. j. decocti florum cordialium, quod. s. misce, & fiat potus: uel si abhorret à potu. R^x. pilularum de rhabarbaro, & assaiaret. an. ꝑ. v. disgridij. g. iij. cum aqua baglosæ fiant pilule septem, & aurentur.

Quinto, & magis tertio post secundū genus repellentibus & refrigerantibus frigidis etiam actu, de quibus diximus in curatione sanguineæ cephalalgie: quamuis in hac frigidiora conferant.

Sexto, calidum intemperiem alterantibus frigidis, sincipiti raso ex alto inflicti: qualia sunt iam diætæ in curatione sanguineæ cephalalgie: & fortiora usq; ad narcotica & stupefacientia tactum. His tamen caute utere, ne noceas parti principi, & frigida. soporemq; altissimum inducas, à quo paucis liberantur: sed quomodo eis & quando sit utendum, capite de curanda phrenitide demonstrabitur: & cap. de colico dolore. Naribus quoq; sunt admonenda frigida, ut aqua rosata, & similia, nō nostra cam-

DE CVRAN. MORB.

phora, quia calida est.

Curatio Pituitosa cephalalgia eisdem sex remediorum ge-
pituito- neribus curatur. Primo, uictu calfaciente, & exsic-
se. cante: ut aëre æstiuo, uel arte factio per ignem, au-
suffitu cinnamomi, garyophyllorū, & similibus arc-
matum, uel anthos, uel calendula, uel aliorum simi-

Victus. lium. Cibus sit panis fermentatus & salsus, habens
parum anisi: uel melanthij, uel sacebari: uel sit bis-
coctus. Carnes sint musculoſe, & auium montana-
rum, & animantium, quæ exercitio utuntur, & non
sint pituitosa. Piper, & alia aromata maximè confe-
runt, & omnia calida: nisi uaporoſa ſint: ut allium

Vaporo- cape, & similia: hæc enim nocēt: quia caput feriūt.
sa uitāda & uapores sursum ferunt. Quare sinapi, eruca, &
crocus (nisi in in parua quāitate, ut medicamēta) la-
duni, pisces, herbæ frigida, & legumina, ciceribus
demptis, & tandem pituitosa similiter nocent.

Cōcoque- Secundo, apparentibus pituitam, attenuantibus
tia. & incidentibus: de quibus 1. cap. ut hoc, uel simili.
℞. rhodomellis ℥ vj. oxymellis. S. ℥ iij. misce. Item
℞. decocti saluie, fceniculi & petroselinini lib. 1. &

Vacuan- Tertio, uacuātibz pituitam medicamētis phleg-
tia. magogis, de quibus cap. 1. & hoc, ℞. diacatholi-
conis ℥ v. agarici trochiscati ℥ j. diaphiniconis ℥
iij. rhodomellis ℥ j. aquæ fceniculi. q. s. misce: & fiat
potus: uel si magis amat pilulas, ℞. pilularum assai-
ret, & cochiarū an. ℥. & diagridij. g. iij. cū aqua sti-

Obserua- cados fiant pilulæ septē: & aurētur: si fuerit diues
tio. In hac cephalalgia bis & ter est necessaria purga-
tio, si

tio, secunda uehementior primâ per pilulas cochias, & tertia uehementior secunda per pilulas cochias, & foetidas uel de opopanax, uel serapino, aut per potum ex electuario indo maiori, & hiera logodionis & alijs similibus, præcedēti maiori cōcoctione ante secundam purgationem per syrupos de duabus radicibus & de sticados, & oxymelli cōpositū, & decoctū rerum calidarū: & ante tertiam purgationem præcedat maxima concoctio per syrupū de quinq; radicibus, syrupū de sticados. S. & oxymel squillitecū, cum decoctore rerum intense calidarū, uel aquis, ut sunt salvia, ros marinus, sticados, anethum, & origanum, & similia. & quia hæc cephalalgia diuturna est, præter has tres purgationes magnas, utilis erit, & necessaria purgatio frequens sine custodia clementior siue per scrupulum unum pilularū cochiarum factis tribus pilulis, siue per cochlearium electuarij indi maioris, uel huius mixturæ: R. diaphimiconis & diacatholiconis an. ꝑ. j. agarici trochiscati & turbit gummosi an. ꝑ. ij. electuarij indi maioris ꝑ. ʒ. rhodomellis q. s. misce, & fiat confectio ad modum opiatæ.

Quarto, reuellētibus, seu auertētibus deorsum p̄ Auertentia, quæ sursum p̄ impetū ruit: qualia sunt præter dicta tertio genere, acres clysteres, & balani, seu suppositoria, de quibus. c. de morbo comitali, & de apoplexia, & partiū extremarū dolorifica uincula, & frictions ualidæ, & lotio earūde partiū decoctore rerum capitaliū: cuiusmodi sunt ros marinus, salvia, ruta, sticados, & origanum, & similia. Cucurbitulæ

D ij ceruici

DE CURAND. MORB.

Repellē- *cervicibus & scapulis affixæ sunt optimæ in hoc ge-*
nere. Repellentia quoq; remisse frigida, & calidis
tia cū a- *asttringentibus mixta sunt utilia: & etiam in leibar-*
stringēti *go cum Galeno. 13. methodi: ut R. aquæ rosarū ꝑ j.*
bus. aceti ꝑ f. pulveris castorei ꝑ j. misce.

Deriuā- *Quinto, particularis euacuatio post prædictas,*
& post primam purgationem est necessaria per lo-
tia. ca propinqua parti affectæ: uidelicet per palatum,
& nares: qualia sunt succus siclæ, aut maioranæ na-
ribus instillatus, uel puluis piperis, aut sepe mandu-
cet ex sequentibus apophlegmatismis, seu masticato-
rijs R. pulveris mastichis ꝑ ij. pyrethri, zinzibe-
ris, & galangæ. an. ꝑ j. cum syrupo de sticade, aut
aqua maioranæ, aut cera fiant globuli ad magnitu-
dinem lupinorum. de his tamen capite de apoplexia
copiosius.

Discutiē *Sexto, dissipantibus pituitam capitis, & corrobo-*
tia, & ro *rantibus uentriculum, & totum torpus, ne iterum*
borātia. tanta copia pituitæ gignatur. Electuarium rosatæ
nouellæ, uel aromatici rosati Gab. uel diacymini
multis diebus in aurora in quantitate duarū drach-
marum cum decocto, uel aqua, uel syrupo capitali
commendatur, dissipauit enim pituitam capitis. Idem
facit diamusculus dulcis, uel amarus, uel theriaca ma-
gna, uel mithridatum. Hæc mixtura erit optima in
Mixtu = *hoc genere R. diamusci dulcis ꝑ j. f. diambre ꝑ*
ra utilis. *f. pulveris aromatici rosati Gab. pulveris diagalan-*
gæ, & rosatæ nouellæ. an. ꝑ ij. syp. de sticade. q. s.
misce & fiat confectio, cui adde theriacæ magnæ,
& mithri

et mithridati an. ꝓ j. doſis eſt cochlearium unum
 cum aqua ſalutæ, uel ſticados, uel bis ſimili. Parti do Topicæ.
 lenti admouenda ſunt, et unguenta calida, et forus
 ex decoctu rerum capitalium. Hoc unguentum eſt Vnguen
 optimum tunc: R. olei rutæ et lauri an. ꝓ j. pulue-
 ris euphorbij, caſtorei, et ſticados an. ꝓ ꝥ. ceræ:
 quod ſ. miſce, et fiat unguentum. In diuturno dolo-
 re: ne æger in peſſimos cerebri morbos incidat, uel
 in ſuffuſionem (quam cataractam medici barbari ap-
 pellant) uenæ temporum incidantur, ſanguisq; copia
 ſe per eas egrediatur: hoc tamen auxilium, quāquam
 multis placet, mihi eſt ſuſpectum, quia periculolum. Auxiliū
 eſt, et noſtris temporibus inuſitatum. Eſt in eo uti-
 le hoc potentiale cauſticum, ſi future coronali ad-
 moueatur: R. ungenti roſati ꝓ j. cantharidarum ꝓ ij.
 pulueris ſinapis, et ſtercoris columbini an. ꝓ j. mi-
 ſce. Hunc antiquum dolorem curant multa, et par- Cautē
 ua actualia cauteria aurium. Alij cauteria actu ſu-
 turæ coronali admovent: hæc enim materiam par-
 tis dolentis extrahunt. Alij filo lineo, uel argenteo
 per ceruicem traiecto, quod ſetale uocant: hunc dolo-
 rem antiquum curāt. Oleum pyrethri, et caſtorei,
 ſi capiti admoueatur, optimum eſt auxilium. Semen
 quoq; rutæ cum caſtoreo, ſi cum uino et oleo deco-
 quantur, et parti laboranti apponantur, erit præ-
 ſens medicamentum. Idem poteſt efficere cataplaſma
 ex centaurea, betonica, et branca urſina, ſi cum ui- Curatio
 no et oleo fiat. melächo

Cephalalgia, quæ fit ab atra bile curatur, quem-
 licæ.

D iij admodum

DE CURA N. MORB.

admodum melancholia, de qua cap. 9. huius libri.

Curatio Cephalalgia per consensum totius, ut in febris eius, quæ bus, uel partis alicuius, uidelicet uentricali, iccoris, fit per cō sp̄s, uel matricis: curatur per præcisionem consensus. sc̄: prius curato morbo partis primo affectæ: nisi symptoma ad se curam trahat. horum tamen suis in locis fiet mentio. Sed quia frequentius fit per consensus uentriculi: tunc si sit multitudo bilis euaporantis, euacuetur. Et comedat panem succorum granatorum acidulcium, uel agrestæ: aut acetosæ intinctum, aut cum rob malorum cotoneorum.

Curatio Cephalalgia ab æstu curatur eodem modo, quo eius, quæ curantur cephalalgia sanguinea, & biliosa, ultimo fit ab æ genere remediorum.

fitu. Cephalalgia à casu, uel ictu, curatur primo tenui

Curatio uictu, prohibente generationem tumoris præternaturæ quæ turam in parte affecta. Nutriatur ergo lacte amygdali ab i= dalarum, cucurbita saccharo condita, uuis passis, pyctis, uel ris, & cotoneis tostis: abstineat à carnibus & uino. casu.

Secundo, sanguinis missione per sectionem uenæ

Victus. mediæ, si fuerit plenitudo: uel humeralis, si non fuerit. Si uulnus sit, consule doctum chyrurgum. Si autem tumor fuerit absq; uulnere: ab initio parti affectæ oleū rosaceum cum puluere myrtillorū & rosarum est ad mouendum: uel mica panis cum aceto, &

aqua decocta cum eodem puluere, post tertium diem hoc medicamentum est necessariū: R̄. emplastri contra conuassationem: & oxycroci an. partes æquales, ex

les, extendantur super alutam ad formam datam partis dolentis.

Cephalalgia ab ebrietate quandoq; in mortē ter= Curatio
minatur, aliquando non: quare ea, quæ Arist. tertia eius, quæ
parte problematum docet: sunt maximè animaduert= fit ab e=
tenda. Aphorismus quoque sextus quinti libri, & brietate.
quingagesimus sexti libri nō est tradendus obliuio
ni: uidelicet si ebrius quispiam repentē obmutuerit.
&c. & quicumq; sanū dolore capitis. &c.

Curatur hæc cephalalgia primo tenui, aut tenuis= Victus.
simo uictu, & prohibente uaporū ascensum. Si uinū
in uentriculo sit, ipsum euomere est necessariū fri=
ctione, aut titillatione radices lingue, & oris: digitis Vomitus
proprijs, aut calamo oleo madefacto, uel per potum
unciarum trium syrupi acetosi. S. uel per decoctū se=
minis raphani, aut seminis anethi cum syrupo ace=
toso. S. Si per uomitum uinum non egeritur, tunc Potio.
per unciam unam hieræ. S. aut unciam semis diaphæ=
niconis euacuetur: deinde dormiat, postea balneum
ingrediatur, & partes extremæ oppositæ uinculis
& frictionibus dolorificis afficiantur, ut ad se trabāt
atq; à parte læsa reuellāt: oxyrhodinū hoc capiti se= Oxyrho=
pe apponatur. R. aquæ rosarū ꝑ ij. olei rosarū ꝑ j. dinum.
aceti ꝑ .v. misce. Brassicæ, præcipue radix, prohibent
futuram ebrietatem, & curant factam. Vltimo, ala=
tur pullis gallinacels, cum agrestia, uel acetosa: de=
coctis, pyris, & malis cotoneis tostis, & in fine men=
se puluere coriandri cū saccharo. Potus sit aqua de
coctionis coriandri præparati, aut brassicæ.

DE CVRAN·MORB.

Antique In cephalalgia tamen antiqua, siue continua, siue cephalal cum intermissione, necessaria est frequens purgatio giæ cura per pilulas clementes, seu benignas, quales sunt de tio. Hiera. S. Galeni, & assaiarei & similes à coena, ut

Fuchsius hoc repugnat Hippocrati, neq; Galeno, licet Fuchsius in suis paradoxis aliter sentiat, miscuit enim Galenus succum alliorum cum medicamentis caput purgantibus. Quare Aetius sexto sermone dum minuit-

Aetius. croci quantitatem in Hiera, quoniam caput purgat, non est laudandus, neq; crocus (ut ipse uult) caput

Plinius. multum percutit, cum, autore Plinio: qui crocum prius biberint, crapulam non sentiant.

De Phrenitide.

CAP V T. V.

Descri-
prioet di-
uisio.

Phrenitis inflammatio est cerebri, aut membranarum eius, cuius tres in uniuersam ponuntur differentie à Gal. pro numero principum cerebri facultatum. Prima est cum sola leditur imaginatio, quæ in priore uentriculo sedem habet.

Sedes ce- Secunda, cum ratio: illæsis alijs corrumpitur: quod
rebri di- in medio uentriculo sit. Tertia, cum memoria amit-
uerfas le titur manente & imaginatione, & ratione: qui mor
di scribit bus posteriori cerebri parti inest: quæ omnia fusi-
Aetius sine à Galeno tractantur quarto de locis affectis.
sr. 6. c. 2 Comitatur autem phreniticos peruigilium: nonnus
Signa. quam tamen inquietus, & turbulentus quidam som-
nus ita

nus ita, ut subinde exurgentes exiliant, & uociferentur. Caterum si sanguinea sit phrenitis, ridentes delirant: sin biliosa, uelut furore quodam perciti sunt. Qui plenorem signorum notitiam desiderat, adeat Paulum lib. 3. Oritur autem phrenitis, aut à Cause. sanguine exuperante, aut à flaua bile cerebri substantiam, aut meningas eius imbuente. Nonnūquam per consensum à uentriculo fit: aliquando à toto: ut in febribus, & paraphrenitis uocatur.

Morbus igitur hic incipiens quinq; auxiliorum Curatio. generibus curatur: primo uictu tenui refrigerante, Victus. & astringente, ut aqua hordei, ptisana hordeacea, aut succo malorum granatorum, uel limonum: aut lacte amygdalarum tostarum: cucurbita saccharo condita, radice buglossæ condita, pyris, aut malis cotoneis tostis: uel lactuca: aut cichorea cocta, & cum saccharo & aceto preparata. Abstineat omnino à Que uino, & à carnibus: bibat aquam hordei, nisi facultas tādā sint. esset imbecilla: tunc enim ius pulli, aut gallinæ teneræ est necessarium. Indeclinatione quoq; & uinum bene dilutum aqua. Aër, si frigidus natura non est, arte refrigeretur: & humectetur aqua rosarum, aceto, floribus: & herbis per aream sparsis. Obscurus quoq; sit: diuersi enim colores & figuræ nocent. Astantes blandè eum alloquantur: quandoq; tamen acerbius ipsum increpare debent.

Secundo, auertentibus: ut cephalica secta: si non Auertent fuerit plenitudo: nam si adsit, media: aut cubiti uena. tia. hepatica est secanda. Aliquando etiam tibiarum: aut

DE CVRAN. MORB.

Sectio ue pedum uenæ sunt secundæ, uidelicet si ex suppressis mensibus, aut hæmorrhoidibus genita fuerit phre-
na. nitis. Præter primam sanguinis missionem sepe necessaria est secunda, & tertia: ubi fuerit plenitudo, & morbus post primam & secundam sanguinis missionem augetur. Perpetuò tamen robur uirium sit præsens; quo deficiente: uel si ætas fuerit ante decimum quartum annum, uel post septuagesimum.

Cucurbi sanguis extrahatur per cucurbitulas
tulæ. cum scarificatione inter scapulas appositas: quamuis præsentem robore uirium extra hanc ætatem possit secari uena. Auertunt quoque cucurbitulæ sepe cernici, scapulis, & partibus infernis admo-

Frictiões te. Similiter frictiones; & uincula artuum, &
& uincu partium extremarum, & lotiones tibiarum deco-
la. ctio rerum partim attrahentium, partim inducentium somnum.

Purgan- Vacuatio quoq; per medicamenta cholagoga præ-
tia. cipue salubria & benigna auertit: ut hoc. R. medullæ cassiæ fistularis recens extractæ, & medullæ tamarindorum an. ꝑ. iij. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuivæ ꝑ. iij. syp. uiolarum ꝑ. j. decocti florum cordialium, quod. s. misce, & fiat potus. Si fuerit magna copia bilis, medicamenta purgantia ualentiora: ut electuarium de succo rosarum, & dia prunis solutiui erunt necessaria, ut quinto genere auxiliorum dicemus.

Repellen Tercio, repellentibus materiam fluentem: qua-
tia. lia sunt oxyrhodinum ex parte una aceti, duabus
olci

olei rosarum, & quatuor aquæ rosarum, & alia de quibus capite de sanguinea, aut biliosa cephalalgia dictum est. Hæc omnia sincipiti sunt admo- uenda, uel ab alto infligenda, aut collo pannus li- neus madidus liquore repellente est circumponen- dus, ut impediatur motus, & ascensus humorum. Omnia tamen hæc ante mutanda sunt, quàm inca- lescant. An uerò intense frigida actu oporteret esse, se, an remissè, dictum est capite de cephalalgia san- guinea. Odores frigida naribus adiungantur sæpe, ut aqua rosarum, acetum, uiolæ, myrtus, nenuphar, san- tali, & similia.

Quarto, corrigentibus calidam intemperiem à bile, aut sanguine bilioso relictam, & laxitatem uiarum per quas ascendit: quæ sunt frigida & as- stringentia omnia, ut syrupus rosarum, de agresta, granatorum acidorum, & cotoneorum cum du- plo aquæ rosarum, aut portulacæ, aut plantagi- nis, uel solani. Hæc & similia sumantur mane, aut post coenam, ut petant citius caput cum uapori- bus à cibo elatis. Sincipiti quoq; & fronti sunt admouenda dicta capite de cephalalgia sanguinea, aut biliosa.

Quinto, digerentibus & uacuantibus materiam, quæ in meningibus superest, per ea quæ bilem pur- gant, si non suffecerit prima & unica purgatio (de qua in secundo genere diximus) secundo per fini- lia, uel ualentiora medicamenta cholagoga fiat ua- cuatio sumptis prius medicamentis concoquentibus

— bilem:

DE CVRAN. MORB.

bilem: qualia sunt iam dicta in superiori quarto genere remedium. Capiti quoque ad materiam euacuandam resoluendo admoveantur tertia quoque hora pulmo arietis calens naturali calore. (si fieri possit) aut pullus gallinaceus, capro, canis parvus, catulus, aut columbas per spinam sectus, & exenteratus, habens tamen calorem aliquem vitalem: & si supra hæc animalia sic parata apponatur parum pulueris sequentis, erit efficacius remedium, somnumque inducet. R. florum camomillæ: & meliloti an. p. ij. rosarum, uiolarum, & coriandri preparati an. p. v. cori.

Topica. cum papaueris albi ꝛ iij. contundantur omnia. Hæc resoluentia non conferunt, nisi in uigore, & declinatione: ante tamen uigorem in ipso incremento est optimum auxilium ex alto in caput instillare lac humanum, aut caprinum actu calidum.

Puluis. Et si uigiliæ fuerint immodicæ: ut sæpe sunt, prætiõ sym sertim in biliosa phrenitide, ex alto infunde capiti ptomaui hoc decoctum: R. hordei sine cortice. ꝛ j. coriandri præparati, & corticum papaueris albi an. ꝛ v. florum camomillæ, rosarum: & uiolarum an. p. j. radicis inschiani ꝛ ij. fiat decoctum cum libris tribus aquæ ad dimidium. Quia per uigilias febris & inflammatio augentur: facultasque omnis soluitur: summa cura oportet somnum conciliare: præter iam dicta primo temporibus, & futura coronali admoendum est unguentum populeonis: secundo in coenutetur iure pulli gallinacæ: si opus fuerit, cum late drachmæ unus semis papaueris albi. Tertia

naribus

naribus sepe instilla oleum uiolaceum: aut papauerinum cum .g. tribus, aut quinq; opij. Quarto admodum ueatur ano suppositorium mellis cum paucis opio.

Quinto & ultimo, cum alia iam dicta non suffecerint, & morbus fuerit acutissimus, bibat drachmam semis usq; ad drachmā unam philonij Romani, dum modo non sit defectus caloris innati: quia ab his & similibus medicamentis narcoticis interius sumptis extinguitur paucus calor. Hæc tamen & similia Narcoti ante annum sunt pessima & post annum, quanto antea quæ tiquiora, tanto meliora, ut docet Galenus duodecimo methodi.

Ischuria, seu urinae suppressio est alterum symptoma huius morbi, cuius curatio capite proprio tractanda =
detur. Vnctio tamen radice penis, & peccinini oleo =
scorpionum cum cuniculi pinguedine, & titillatio
eiusdem penis promouet urinam suppressam. Eandem suppressam mouet paritaria, & apium: & alia diuretica uino cocta peccinini admota.

Para-

Paraphrenitis est delirium non continuum: sed cum phrenitidis intermissione, symptomaq; febris ardentis: & non discursum =
inflammatio facta, sed fiens. Hanc febrem nostri me-

dici proprietariam, seu habentem prauam & ueneficam qualitatem appellant: cuius symptomatica curatio similis est ferme curationi phrenitidis, cum

quæcunq; curat morbum factum, curat & fientem, Febris
mutioribus tamen auxilijs hic affectus indiget. Ma- prius cu-
ior & prior cura est adhibenda febrili, tanquam cau- randa, si
se, quam effectui: nisi symptoma ad se curam omnem non obstat
traheret

DE CVRAND. MORB.

traheret propter sui magnitudinem. **Animaduerten-**
Obserua dum tamen est, ne uictus sit tenuis, ut in phreni ide
absoluta, quia hæc febris propter malignitatem
suam uenenatam facultatem spiritum uitalem re-
soluit. Quare maiori copia alimentorum eget:
qui enim uiriliter comedunt, liberantur melius a pe-
ste: nutriatur ergo laborans hoc symptomate iure
gallinæ cum aqua carnis & succo agrestæ, aut ace-
tose, aut malorum cotoneorum, aut limonum, aut
cirri. Si fuerit magna imbecillitas, utilis, & neces-
sarius erit hic, aut similis huic clyster nutriens, &
Clyster refrigerans & purgans R. iuris pulli gallinacei
optimus decocti cum hordeo sine cortice libr. j. casie fistu-
laris preparatæ (si sit aliud dura) ꝑ j. olei uiola-
rum ꝑ liij. saccari rubri ꝑ j. mucaginis psyllij a-
quâ rosarum extractæ ꝑ v. uitellorum ouorum nu-
mero. ij. misce. Præter repellentia & reuellentia,
Os et lin siue per sanguinis missionem, siue per purgationem,
gua qui= & alia iam dicta superius: oportet humectare, re-
bus abluē frigerare, & mundificare os, & linguam primo la-
da cte amygdalarum dulcium sine saccharo, & coctio-
ne: deinde mucagine seminis psyllij, & cotoneo-
rum aquâ rosarum extracta, his sepe & similibus
os abluatur. Ad totius refrigerationem & hume-
Electua- ctationem utile est electuarium diatrium santalo-
rium. rum, aut diarhodonis a-batis, aut diamargaritonis
frigida, si mane cum aqua endiuie aut buglossæ, aut
iure pulli gallinacei refrigerato, hordeo sine corri-
ce, aut lactuca, aut alia simili herba frigida suma-
tur ali-

tur aliquot diebus. Cor omni tempore, etiam ante uacuationem (quia non potest obstructione laborare, ut aliæ partes) hoc epithymate refrigeretur *ma-*
sepe, atque adeo in horas. R^x. aquæ rosarum ꝑ iiij. *Cardiaca*
 aquarum acetosæ & buglossæ an. ꝑ ij. aceti albi *cordialis*. R^x. theriacæ de citro ꝑ j. f. confectio- *cōfectio*
 ꝑ f. pulueris diamargaritionis frigidi & santalo- *nis de hyacintho, & requiei magnæ.* an. ꝑ iiij. con- *diuitibus*
 rum omnium an. ꝑ j. misce. Ad calorem febris re-
 mittendum, & corroborandum, & resistendum pra-
 uæ qualitati & uenenosæ est optima hæc confectio. *Cardiaca*
 cordialis. R^x. theriacæ de citro ꝑ j. f. confectio- *cōfectio*
 nis de hyacintho, & requiei magnæ. an. ꝑ iiij. con- *diuitibus*
 seruæ acetosæ & buglossæ. an. ꝑ f. pulueris dia-
 margaritionis frigidi, & coralli rubri præparati
 an. ꝑ j. margaritarum electarum ꝑ f. foliorum au-
 ri numero. ij. syp. acetositate citri. quod. f. misce,
 & fiat confectio. Cuius dosis est cochlearium unum
 omni hora, cum aqua acetosæ, aut rosarum, aut bu-
 glossæ. Si fuerit pauper sola theriaca de citro cum *Pauperi*
 conferua acetosæ, & syrupo de acetositatis citri *bus.*
 erit bona. Similiter ad eundem effectum, & ad sta-
 tim confert sepe, præcipue uentriculo uacuo bibe-
 re aquam decocti hordei cum hac mixtura: R^x. iu- *Mixtura*
 lep rosarum ꝑ iiij. syrupi acetositatis citri ꝑ ij.
 misce. Aut cum hoc condito. R^x. conferuæ rosa-
 rum ꝑ ij. conferuæ acetosæ, uiolearum, & nenu- *Conditū.*
 pharis an. ꝑ j. conferuæ borraginis ꝑ f. saccha-
 ri. quod satis est, misce, & fiat conditum auro coo-
 pertum.

De Lethargo.

CAP. VI.

Descrip-
tio.

Lethargus, quem Latinorum nonnulli ueternum nominant, affectio est phrenitidi contraria, ab obliuione sic dicta, quod eā correctos rerum omnium

Diuisio.

obliuio inuadat: unde marem & inexpugnabilem quandam dormiendi necessitatem cum obliuione, & alienatione mentis eam dixeris. Lethargi (autore Aetio) duplex origo est, quandoque enim à præcordiis & uisceribus per sympathiam oritur, quandoque in cerebro primo incipit. Ac quibusdam statim ab initio euenit, quibusdam non nisi ex acutorum morborum decidemia, præcipue ex phrenitide, ubi ob medicamentorum stupefacientium uim ea cerebri pars fuerit refrigerata. Sæpius etiam à febre synocha in lethargum inciditur: & à pluribus alijs ægitudinibus, & generatim ab omnibus, quas ingentes inanitiones consequuntur. Sed nec obliuisci oportet, quod sæpe in singulis diuturnarum febrium circuitibus ærotantes sopor inuadit, quemadmodum in quotidianis, hemitritico, & quartanis etiam nonnunquam usu uenit. Fit hoc malum à putrescente pituita posteriorem cerebri partem imbuente, & refrigerante, & in somnos impellente.

Cause.

Signa.

Comitatur autem lethargicos lenta quædam febricula: nec adeo uehemens: ut ea, quæ laborantes caro:

caro, præcedere solet: qua in re lethargus & carus distinguuntur. Pulsus horum rarus est, magnus & undosus, spiratio rara, & imbecilla. Somnolenti oēs huiusmodi sunt, desidiosi, ignaui, interrogantibus ægrè respondent: sunt etiam usq; adeò obliuiosi, ut ad meiendum sæpe excitati, porrectam mētulam manu tenentes obliuiscantur. Delirant porro, & ex-pergefacci clamantes intuentur, sed illicò ad somnum reuertuntur. Oscitant frequenter, & quasi claudendi oris obliuiantes persistunt. Supini iacentes ad pedes delabuntur, & increbrescente morbo uelut cadauera segnes decumbunt. Quibusdam aluus humidior est, alijs ita sicca, ut nihil reddat. Lotium, præterea quale iumentorū esse solet, emittitur. Ad extremū stertentes ueluti sepulti artissimò somno tenentur.

Curatur lethargus quinque remediorum generibus. Primo, uictu tenui calfacienti, & exiccante, ut aere calido arte facto, si sit hyems, aut autumnus, suffitu rerum calfacientium, sereno & lucido. Curatio.
Victus.
 Parietes quoq; ardeant picturis uersicoloribus, nutriatur mulsæ, aut iure ciceram nigrorū, aut ptisanæ hordeaceæ cū decocto foeniculi facta, aut granis pineis saccharo cōditis (est pyñonada Hispanis) aut cortice citri cōdito. Si facultas sit imbecilla, iure columborum & cicerū indigebit: semper tamen Apborismum decimū octauum primi libri sequere, consi- Quæ ali
mētano
 derando tempus, regionem, ætatem, & consuetudinem infirmī. Omnia pituitosa alimenta maxime no- ceant.

DE CVRAN. MORB.

cent, & uaporosa, præter porrorum barbas, quæ si cum hordeo decoquantur, sunt optimæ. Inter cætera caparum esus, copiosus magis lethargum gignit, uua quoq; recentes hunc morbum efficiunt. Potius sit decoctum cinamomi, aut seminis fœniculi, aut aqua mellis potens, uidelicet constans quatuor partibus aquæ, & una mellis, & hæc erit nutrimentum optimum. Vinum maxime nocet, nisi in declinatione, & in egro imbecillo, & nisi sit debili stomacho.

Auertentia.

Secundo, auertentibus, ut sectione humeralis, aut media, si sit plenitudo: extrahaturq; sanguinis copia respondens plenitudini & uiribus: & quia semper reformidanda est cruditas, ne sanguinis quantitas sit copiosa, diligenter obseruabitur. Auertunt etiam & clysteres acres, de quibus capite de apoplexia. Quamuis aliquantò mitioribus indigeat lethargus. Cucurbitule scapulis admoueantur sæpè, & aliquando cum sanguinis uacuatione, præsertim si eger fuerit iuuenis, & sanguineus. Vincula & frictiones dolorificæ partium extremarum satis reuellunt. Vomitus sine uiolentia solius uentriculi auertit à capite, siue fiat solâ frictione, & titillatione oris, & linguae, siue oxymelle. S. cum decocto seminis raphani, aut anethi: uel cum syrupo acetoso. S. & eodem, aut simili decocto. Vacuatio per Hieram. S. Gal. aut Agaricum trochiscatum auertit satis, aut per unciam semis diaphæniconis.

Repellentia.

Tertio, repellentibus actu calidis, quæ sint minus frigida, quam in phrenitide, & primo & secundo die

do die capiri, præcipue posteriori parti rase admo-
ueatur oxyrhodinu ex aceto, oleo, & aqua rosarum:
post secundum diem adde oxyrhodino pulueris casto-
rei drachmam unam, & semper iuxta septimum ad-
de quantitatē eius, & loco olei rosati adhibe oleum
ex lilio, & parum aceri squillitici.

Quarto, uasuanibus materiam à capite per me- Vacuan-
dicamenta purgantia, præcedente prius concoctione tia.
syrupis, & aquis, aut decoctis materie pituitiosæ
(de quibus caput primum uide) uidelicet usu rho-
domellis, oxymellis compositi, aut syrupi ex hyssopo,
aut ex stæcade cum oxymelle squillitico. Hoc aut
simili potu fiet uacuatio: R. diacathaliconis ꝓ v. Potio.
electuarij indi maioris ꝓ iij. f. agarici trochiscari
ꝓ j. rhodomellis ꝓ j. decocti communis. quod. f. mi-
sce, & fiat potus. Alexander Trallianus solebat pur-
gare lethargicos hoc medicamento, R. castorei → ij.
diagrydij → ij. cum aqua, aut syrupo, uel decocto fiat
potus. & post illum omnes ferme autores laudant
illud, quamuis nostris temporibus minuēda sit quan-
titas diagrydij, & augenda castorei, ut R. pulueris
castorei ꝓ j. diagrydij. g. viij. cum rhodomelle fiant
pilule, aut potus. Ex hoc habemus medicamentum
purgans bilem flauam, mixtum cum medicamēto nō
purgante, fieri purgans pituitam, ut in superiori mi-
xtura experientia docuit. Similiter purgatorium
bilis mixtum cum purgatorio pituitæ purgat pi-
tuitam, ut in electuario indo scammonium mixtum Deriuat
cum turbit, et alijs purgat pituitam. Vacuatio quoq; tia.

E ij per lo

DE CVRAN. MORB.

per loca proxima, uidelicet, per nares & palatum
est necessaria: quare sepe naribus & palato admo-
Errhina ueatur parum huius decocti: R^x. pulegij, origani,
stæcados, rutæ an. m. j. sinâpis, euphorbij an. ʒ ij.
fiat decoctum cum libra una aceti ad tertiam par-
tem. Intrudatur puluis hic naribus: R^x. pulueris hel-
lebori, & condisi an. ʒ ij. misce. Os & palatum sæ-
pe fricentur mithridato, & theriaca magna, & sa-
le: hæc, & similia in forma apophlegmatisu, &
Apoph- errhini uacuant materiam à capite per dicta loca,
legmatif- de his capite de apoplexia sermonem habebimus co-
mus. piose: sed tamen oportet scire, leibargum semper
omnia remedia desiderare minora, tum quia minor
Obserua- est morbus, quàm apoplexia, tum propter febrem.
Euacuat & resoluit materiam sal cum milio bene to-
Topica. stus, calidus, & admotus capiti raso. Idem fiet hoc
cataplasmate: R^x. caricarum p. ij. sinâpis p. j. cum
aceto fiat cataplasma. Cucurbitulæ bene ignitæ oc-
cipiti affixæ idem faciunt. Optimè quoque eua-
cuat castoreum mixtum cum humanis capillis adu-
stis, & aceto admotum capiti raso, & excitat à so-
mno. Eandem, aut saltem parem uim habet hoc medi-
camentum: R^x. Pyrethri, sinâpis, scillæ an ʒ j. casto-
rei, euphorbij an. ʒ v. cum succo aphrodisiorum,
aut sampsuci fiat cataplasma: si ante appositionem
horum pili euellantur dolore, erit melius. Si morbus
hic diuturnus fiat, eger multis diebus in aurora bi-
bat tria aut quinque grana castorei cum rhodomelle,
aut syrupo de stæcade, aut aqua saluiæ, aut sampsu-
chi:

chi: uel accipiat drachmā unam mitridati, aut the-
xiacæ magnæ, aut diagalange, aut diatriū piperum:
post hæc & in uigore maximè confert balneum de-
cocti rerum calfacientium, ut pulegij, thymi, roris
marini, saluæ, rutæ, & simulum. *Historia*
Tralliani, quam Fuchsius lib. 1. cap. 13. de morbis
curandis refert.

Quinto, per ea, quibus symptomata huius morbi Sympto-
curantur, quæ solent esse duo præcipua, somnus ui- maxū cu
delicet profundus, & excrementorum primæ, & se- ratio.
cundæ concoctionis suppressio. Primi curatio ex su-
perioribus, præsertim quarto genere remedium
expositis peti potest: præter illa pedes & tibiæ fri- Somni
cari debent uehementer cum sale & aceto casor ru- profun-
tæ decoctæ cū aceto excitat à somno, similiter euul- di cura-
sio uiolenta pilorum ex paribus infernis & super- tio.
nis. Sonus tubarum, & uoces scrofularum excitant
à somno. Fumus, qui æditur ex uisione pilorum ho-
minis, maximam ad hæc uim affert. Simili ratione
fumus pennarū uulturis. Eiusdem est facultatis pul-
mo suillus capiti admotus. Tantundem efficiet san-
guis testudinis fronti appositus. Aequè est efficax
frictio plantarum pedum urticæ & sinapi aceto de-
coctis. Pili capræ usti, & cornucerni, & capræ ad-
ustum si naribus admoueantur, possunt expergesa-
cere quamuis altissimè dormientem. Ad expellenda
stercora, glandes acres, & clysteres multum ualent
(de quibus aliqua scripta extant capite de apople-
xia) & alia pleraq; hoc capite secundo, & quarto

DE CVRAND. MORB.

genere remediorum explicata, maximo adiumento
 Suppres erunt. Suppressio urinæ curatur ijs, quæ diximus in
 se urinæ extremo capite de curatione phrenitiæ, & ijs,
 curatio. quæ dicenda sunt capite quadragesimo sexto huic
 morbo proprio.

De Vertigine.

CAPVT VII.

Descri-
 ptio.

V M in morbo obtenebrationes, hebe-
 tudinesq; oculis obuersantur, & om-
 nia rotari & circumferri uidentur,
 malum illud est, quod Latini uerti-
 ginem, Græci uerò scotoma appel-
 lant. Valeant ergo barbari, qui nodū in scirpo quæ-
 rum, scotomiam à uertigine differre uolentes. Nam
 si discrimen ullum ponendum sit in affectione, non
 in nominibus erit constituendum. Vnde Gal. quar-
 to de ratione uict. in morbis acutis, cōmentario qua-
 dragesimo tertio differre inter se dimon, & scoto-
 dinon autumat: cum enim caput circumagi uidetur,
 dimon, id est, uertigo uocatur affectio. Cū autem
 & præter id, tenebricosus fuerit aspectus, scotodi-
 nos, hoc est tenebricosa uertigo dicitur. Fit autem
 ob inordinatam spiritus flatuosi motionem, qui uel
 in capite generatur, uel sursum ex infernis extolli-
 tur partibus. Qui, præter ea quæ dicta sunt, plu-
 ra de uertigine uolet cognoscere, adeat Galenum
 loco superius citato, & tertio de locis affectis: no-
 bis

bis enim breuitatem affectantibus hæc satis sunt.

Curatio non potest esse eadem in omnibus, sem- Caratio
per tamen, quæ humores, & spiritus immobiles red in accesa
dunt, conferunt: ut aër temperatus, aut frigidus, & sione.
obscurus, quies, cibus frigidus, & astringens, exce-
pta uertigine, quæ à pituita fit, quæ calidis indiget
cibis. Sit quoq; tenuis uictus, quia morbos ex reple- Victus.
tione (cuiusmodi est apoplexia) gignit nisi ex coi-
tu, & fame fiat in quibus cibi boni, & multi san-
guinis sunt necessarij. In omni uertigine nocent ali- Que fu-
menta difficilis concoctionis, & uaporosa, & rerū gienda.
affectatio, quæ in orbem torquentur, aut quæ cele-
riter mouentur, despicere ab alto, & ambulare per
loca periculosa. Ira tristitia, & timor maximè no-
cent. In initio mensæ, quæ aluum molliunt, ut pruna
damascena, & passæ uuæ sine granis, sunt comeden-
da: in fine, quæ os uentriculi astringunt, & impe-
diunt ascensum uaporum: ut caro malorum cotoneo-
rum condita, aut coriandrum præparatum. Potus sit
aqua ex cinnamomo, & aqua mellis, aut aqua de co-
ctionis coriandri, si fuerit à causa calida. Vinū non
bibat, nisi habeat uentriculum imbecillum, aut sit
totius corporis defectus. In accessione quies est ne-
cessaria, & frictio partium infernarum, & odor ro-
sarum myrri, & similibus, quæ spiritum animale
quiescere faciunt. Si uerò accessio fuerit magna,
aut longa, uacuatio per acrem clysterem, aut glan-
dem fiat, de quibus capite de epilepsia, aut apople-
xia dicemus. Aliquādo in ipsa accessione est neces- Reuulsio

DE CVRAN. MORB.

saria sanguinis missio per uenæ sectionem, uel per cucurbitulas cum scarificatione, ne transeat in epilepsiam, aut apoplexiam. Extra acceßionem, quando extra acceßionem est ex sanguine præcedenti debita ratione uictus cessione iam dicta fiat sanguinis missio per sectionem uenæ ex humeralis, aut mediæ, si sit magna plenitudo: dein=guine. de concoquatur bilis per duos, aut tres dies syrupo Cōcoctio rosarum cum decocto coriandri. Post hæc euacuetur bilis hoc aut simili medicamento: R. medullæ castiæ Purgatio fistularis recens extractæ ꝛ ꝛ. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuivæ ꝛ j. diaprunis solutiui ꝛ iij. ꝛ. syrupi rosarum ꝛ j. aquæ buglossæ, quod. s. misce, et fiat potus, uel fiat uacuatio per Refrige= ꝛ j. pilularum de rhabarbaro: ultimo fiat corporis rantia et refrigeratio, et partium corroboratio per electua= corrobo= rium diarhodon Abbatis cum syrupo rosarum, aut rantia. aquâ frigida, et astringente: et bepar ungatur cero to santalato.

Ex bile flaua. Quando sit à bile flaua, eadem est curatio dem=pta sanguinis missione, quæ aut non fit, aut si fiat, minor copia sanguinis in hac, quàm in sanguinea extrahatur.

Ab atra bile. Ab atra bile raro, aut nunquam fit: si autem fiat, inquire eius curationem capite de curatione melan=Per con= cholæ. Quum est per consensum uentriculi, à quo sensum. sepe nasci solet uomitus statim est utilis, quem con= citat decoctum seminis raphani, aut anethi, aut atriplicis cum syrupo acetoso. S. aut si maiori ui opus Vomitus est oxymellæ. S. aut cū uncia una oxymellis scillitici.

Rarò

Rarò in hoc morbo conuenit uomitorium potētius, quia nocet cōmotio magna. Deinde euacuetur hu= Euacua-
mor, qui est in uentriculo, per propria medicamen= tio.
ta purgantia præcedenti concoctione per rhodo-
mel, aut syrupum de hyssopo, aut oxymel compo= situm cum decocto, aut aquis conferentibus. Hiera. S.
aut pilule elephangine, aut agaricus trochiscatus, aut diaphinicon, aut pilule stomachicæ optime eua-
cuant materiam detentam in uentriculo. Tandem Corrobo
quæ uentriculum corroborant, conferunt, siue sint ratio.
interna, siue externa: de quibus capite de curatione
imbecillitatis uentriculi satis copiose dicemus. Mi-
ca panis cum succo malorum cotoneorum sepe come-
sta uentriculo uacuo uertiginem tollit.

Si fiet per consensum uteri, aut aliarum partium,
suis in locis patefiet curatio.

Quando est à pituita (à qua fit sepe) post nictum A pitui-
tenuem & calidum, secundo decoquatur pituita per ta.
medicamenta dicta capite primo, incipiendo à mitio Viçtus.
ribus: ut est rhodomel, usque ad ualentiora: ut sunt Cōcoctio
oxymel compositum, syrupus de quinq; radicibus,
& oxymel scilliticum, cum aquis, aut decoctis con-
ferentibus.

Tertio, uacuantibus pituita curatur, qualia sunt: Purgatio
Agaricus, turbir, Hiera. S. & comp. diaphinicon, ele-
ctuarium ināum, & pilule de Agarico, & alia mul-
ta dicta capite primo. Sed quia hic morbus diutur= Obserua-
nus esse solet, multis purgationibus est utendū, sum= tio.
pto initio à leuioribus ad ualentiora, præcedente

DE CVRAN. MORB.

semper concoctione apta, & debita. Hoc medicamentum est medium: R $\bar{x}$. diacatholicon ꝯ. Agari-
ci trochiscati ꝯ. j. diaphenicon ꝯ. iij. ꝯ. rhodomel-
lis ꝯ. j. decocti saluæ. quod. s. misce, & fiat potus.

Pilulæ Hæ pilulæ, si sepe deuorentur, sunt efficaces, ua-
nobilissi lentq; plurimum ad affectum hunc tollendum, & ra-
ma. dicitus euellendum, caput & omnes sensus confir-
mant: R $\bar{x}$. nucis muscatæ, cubearum gariophyllo-
rum, xyloaloes, mastichis an. ꝯ. j. cardamomi, spicæ,
seminis maioranæ, rutæ, pæoniæ, siseleos, zinzibe-
ris, asari, piperis an. ꝯ. ꝯ. agarici electi ꝯ. iij. colo-
cynthidis ꝯ. iij. myrobalanorum chebulorum ꝯ. ij. se-
rapini, hellebori an. ꝯ. j. salis gemæ, nitri an. ꝯ. ꝯ.
aloes hepaticæ pondus duplum, fiant pilulæ cum be-
nedicta. Earum dosis est drachmæ unius, & in usu
frequenti scrupuli unius.

Deriuatio. Vacuatio per loca propinqua, uidelicet per na-
res, & palatum est necessaria in formis diuersis: de
quibus dictum est cap. de cephalalgia pituitosa, &
capite de lethargo: copiosius tamen dicemus de eis
cap. de apoplexia, ubi nomina omniū harum forma-
ram, & barbara, & latina indicabimus.

Resolutio. Vltimò, euacuanda est, & resoluenda materia ca-
pitis per interna, & externa medicamenta, & cere-
robora- brum corroborantia: ut drachma una theriacæ ma-
tio. gnæ, aut Mitbrydati, aut diarion piperon, aut dia-
galangæ multis diebus sumpta cum uncia una aquæ
saluæ, aut stichadæos, aut roris marini, aut similis na-
turæ capitalis in forma aquæ, aut decocti, aut syru-
pi. Cer

pi. Cervix & caput ungamur oleo ruta, aut lauri- Topica.
 no, aut costino, aut ex castoreo. Emplastrum ex ru-
 ta, scilla, serpillo, satureia, & cape cum melle, &
 oleo camomillæ confectum, capiti raso adnotum.
 cum lana succida omnem uertiginem tollit. Quidam Exēplū.
 laborans uertigine antiqua, post uacuationem per
 pilulas cochias curatus fuit lotionē assidua capitis
 rasi decocto camomillæ, & rosarum. In diuturna
 uertigine, & fermē incurabili est summū auxilium
 uenas non pulsátiles, post aures abscondere. Quo-
 rundam experientia probatum auxilium est caute-
 rium prædictarum partium. Passus est quidam uer- Exem-
 tiginem propemodum insanabilem, amisso ferē sen- plum al-
 su capitis, & cum immenso stupore ob frigus inten- terum.
 sum & post multa remedia, quæ nihil profuerunt,
 cataplasmate ex sola urtica toti capiti raso per no- Cataplas
 ctem admoto curatus est, factis post ea multis am- ma ex ur
 pullis plenis aquosa pituita, à quibus multa emana- tica.
 uit pituita.

De morbo Comitiali.

CAPVT VII.

Orbus comitalis (quem epilepsiam Descri-
 Græci uocant) conuulsio est omnium ptio.
 corporis partium non perpetua, ut
 in emprosthotano, opisthotano &
 tetano conuulsionis speciebus, sed
 temporum interuallis accidens: neque hac solum re
 ab illis differens, sed mentis quoq; ac sensuum oble-
 sione:

DE CVRAND. MORB.

Diuisio. *Etis, capite quinto. Cuius tres sunt differentia, quarum prima in cerebro per primariam affectionem fit: secunda per consensum ab ore uentriculi: tertia quæ tamen & ipsa raro accidit) cùm à parte aliqua incipit affectus, post sentiente ægro ad cerebrum usq; ascendit: ut in eo puero accidit, è cuius crure uelut frigida quædam aura per coxam, & lumbos in caput tendens quotidie cerebrum afficiebat: uisus quoq; est (autore Paulo) morbus comitalis ab utero in quadam muliere, quo tempore uterum gerebat, qui post edito foetu quieuit. Omnibus tamen his formis commune est, quod cerebrum afficitur.*

Cause. *Fit autem hic morbus à crasso humore pituitoso, aut melancholico, spiritus animalis meatum, qui in cere-*

Cause *bri uentriculis est, obstruente. Cùm uerò per sym- humoris pathiam quis laborauerit, simile quiddam cerebrum biliosi p patitur, uentriculo à re aliqua infestato: nam ut fin- sympa = gultire hanc cernimus, quoties aut ciborū mole gra- ibiam. uatur, aut putres humores ipsum infestant, ita etiam & neruorum principium concuti credibile est, ut à se expellat, quicquid id sit, quod à parte primo affe =*

Signa. *Ita ad ipsum effertur. Præcedit hunc morbum mœstitia corporis, atque animi inconstantia cum motu minimè uoluntario, eorū, quæ perceperunt, obliuio, insomniorum uisiones turbulente, dolor capitis, & faciei pallor, lingua, præter hæc, inordinate mouetur, quam etiam nonnulli mordent. Inuadente accessione statim concidunt, conuellunturq;, nonnūquam stertunt,*

stertunt, & circumaguntur. Præcipuum uerò, ac maximum signum est oris spumaznam cetera communia sunt, & in alijs morbis. Obnoxiij huic morbo ante omnes sunt pueri, & inter hos recēter in lucem editi, post hos adolescentes, ab his ætate constantes, omnium minimè senes et decrepiti. Hæc affectio proxima est apoplexiæ, cum idem locus utrobique laboret, & idem humor in causa sit: uerum apoplexia ob omnimodam carentiam illius potentia, quæ ad nervos defluit; morbus autem comitialis, propter motum uitiosum, generatur, ut habet Gal. secundo Aphorismo. commen. 45.

Morbus comitialis, si hereditarius fuerit, non su- Curatio.
 scipit curationem: si non fuerit hereditarius, & ce-
 rebrum primo afficitur, difficilis est curatio: præser-
 tim si æger sit natus uigesimum quintum annū, affe-
 ctusque fuerit ante illam ætatem simili, aut eodem mor-
 bo. Infans recens natus (cuius multi fratres in ea- Infantiæ
 dem, aut simili ætate perierunt epilepsia) præceden- curatio
 ti prius optima præuisione in uictu materno, si ante præser-
 primam lactationem parum huius mixturæ accepe- uans.
 rit, liberabitur à futura epilepsia: Rx. sacchari opti- Victus.
 mi bene puluerizati ꝑ ij. olei sisamum recentis, aut Cōfectio
 amygdalarum dulcium, quod. s. misce, & fiat confe-
 ctio ad modum loch: quæ non solum ante primam la-
 ctationem, sed multis diebus est sumenda: semper
 tamen uentriculo uacuo. Aliqui loco olei ponūt bu-
 tyrum recens, purgat hoc medicamētum prauos hu-
 mores uentriculi, & intestinorum, à quibus prau-
 uapores

DE CVRAN. MORB.

uapores ascendunt, epilepsiamq; efficiunt. Paulus Aegineta infanti nato ante lac exhibet mel. Nostræ fœminæ Valentiniæ consilio medicorū ante lac etiam primum exhibent cum melle parum decocto puluerem radicis pœoniæ, & fel testudinis, aut parū limo

Duo me nata smaragdorū. Ego sequutus multorum experientiam hæc duo medicamenta summopere laudo, ta præ primum bis, aut ter in die sumptum, alterum uerò se statissi mel in hebdomada: hæc enim corroborant cerebrum, ma. neruos, & uentriculum, & purgant ab eisdem par-

tibus: R. limonata smaragdorū ꝑ ij. pulueris radicis pœoniæ maris, et seminis eiusdem an. ꝑ j. coralli rubri preparati ꝑ ij. uisci quercini, & cranei humani puluerizati an. → ij. pulueris uermium rubi, & succi rutæ an. → j. cornu cerui usti, & unicorni an. → ij. pulueris pullorum hirundinis adustorum ꝑ ℥. rhodomellis, aut syrupi de hyssopo. quod. s. misce, & fiat confectio: ex qua sepe accipiat infans quantitatem unius castaneæ: R. Hieræpicræ. S. ꝑ ij. agarici trochiscati ꝑ iij. rhodomellis ꝑ iij. misce,

Clyster & fiat confectio. Dosis semel, aut bis in hebdomada in accessione. Aliquando est necessarius hic aut similis clyster, præsertim in accessione ipsa: R. decocti rutæ, saluiæ, & roris marini ꝑ iij. ℥. olei rutæ ꝑ j. ℥. hieræ logodionis ꝑ iij. salis ꝑ j. misce,

Glâdes. & fiat clyster. Glandens, seu suppositoria hæc, & similia sunt optima: pulueris hieræ picræ. S. ꝑ iij. salis gemæ ꝑ ℥. mellis quod sufficit, misce & fiant duo suppositoria, aut tria. In ipsa quoq; accessione frictio

frictiones extremorum, uincula dolorifica, & cucurbitulæ scapularum sine scarificatione ante primum annum, & post cum scarificatione maximè cōtia, & referunt. Curantur quoq; infantes hoc laborantes morbo, cauterijs paruis auribus, & superiori parti ceruicis, quam nonnulli Nucam appellant, ad motis. Ratione. Auerten

dix pæoniæ maris secta ad modum coronæ collo appensa præseruat ab epilepsia. Eandem, aut similem uim habet corallium, aut lapis smaragdus, aut hyaspis uiridis. At quia infantes, & pueri in nostra urbe Valentia sepe laborant hoc morbo, & pereunt, præter dicta in curatione, & præseruatione eorum, his decreui alia non pauca addere. Da infanti summo mane postposito lacte, saltem tribus horis, quantior cura Diligen

titatem unius ciceris huius mixture, & liberabis eum ab epilepsia, Deo fauente: R. succi rutæ cotiam Vachlearium unum, folia auri numero quinq;, lapidis letinorū. tior cura

smaragdi præparati. g. x. misce. Eandem, aut maiorem habet facultatem notum Plinij auxilium, quod affert Antonius Carthaginensis, uermiculorum lanuginosorum in rubo reptorum, quorum tres, aut quatuor lacte, uel aqua mellissæ simul deuorentur. tio ingra

Prodest mirū in modum infantibus hoc medicamentum, accipe cape album, perforatum, plenum cheriaca magna, & croco, decoctum in furio, & ab eo exprimatur succus: cochlearia tria bibat infans, reliquum in forma emplastri uentriculo impone. Confert quoque multum huic infantili morbo drachma una frequenter sumpta hieræ. S. cum decocto reris tiam Va-

marini

DE CVRAND. MORB.

marini, aut saluæ. Summè prodest huic morbo puerorum, uentriculo mundificato cochlearium unum
Syrupus huius syripi: R. florum buglossæ, borraginis, rosarum, radicum, & seminum pzonie, gentianæ, limaturæ eboris, usneæ an. ʒ. ʒ. cranei humani ʒ. ij. croci. g. x. fiat decoctum in libris quatuor aquæ ad mediocritatem, de quo colato accipe libram unam, & cum saccharo sufficienti fiet syrupus.

Si ex lacte Si morbus comitialis fiat ex lacte in uentriculo
 sic coagulato, à quo symptomata ueneni generantur, hoc cataplasma uentriculo bis aut ter ad
 in uentri motum deijcit uentriculi repletionem, R. foliorum
 culo: ulmi. p. ij. decoquantur in urina puerorum, & cum

Topica. uncijis duabus butyri fiat cataplasma: paris, aut maioris facultatis est hoc. R. foliorum maluarum, absinthij, & ulmi an. p. j. decoquantur in urina hominis, & cum uncijis duabus butyri, & fermenti, &

Sal cum uncia una olei nardini fiat cataplasma: quod ter ad melle. moueatur uentriculo ante, & retro. Sal cum melle deijcit uentriculi repletionem, siue sit ex lacte coagulato, siue corrupto, uel ab alia causa, autore Galeno, quinto de sanitate tuenda, & tertio de facultatibus alimētorum. cap. 14. Si mel & sal lacti miscean

Error tur, ipsius in uentriculo coagulationem impediunt: Auicēnæ fallitur ergo Auicenna fen. 6. lib. 4. tr. 2. cap. 21. de congelatione in stomacho, dicens salita lactis coagulationem, uel (ut ita dicam) caseationem efficere.

Potiones Si superioribus non euacuatur lac cōcretum in uentriculo, neq; eius symptomata finiuntur, præbe infanti →

fanti → ℞. coaguli hœdi, aut leporis, cum aqua pau-
ca calamenti. Aut da, præsertim grandioribus hanc
portionem: ℞. Pulueris calamenti ꝑ j. thearicæ ma-
gnæ, & coaguli hœdi an. → ℞. aquæ rubæ tincto-
rum ꝑ j. syrupi acetosi. S. ꝑ ℞. misce. Hæc coagula,
quamuis lac coagulatum non sit, id coagulant: coa-
gularum uero dissoluunt, & per inferiora, aut per
uomitum depellunt, quemadmodum theriaca magna
ueneno affectos curat, & sanos ueneno afficit. Hæc Vis the-
tamen theriaca magna sola (teste Galeno in libello riacæ ma-
de theriaca ad Pisonem) nocet pueris, præsertim ca-
lidis: quia superat uires caloris naturalis, & spiritus
infantium, & multum letificat, & cordis spiritus
dissoluit: mixta tamen cum alijs, & eius parua quan-
titas dari solet audacter, præsertim in hoc morbo
mortem denuntiante.

Valentinæ fœminæ ad deiiciendam uentriculi in-
fantium plenitudinem, & cruditatem exhibent mix-
turam seminis sinapis, milij, & sesami cum rhodo-
melle, & oxysacchara comp. has nō danno. Aliæ eis
dant puluerem contra indigestionem, qui uulgo di-
citur, la Pellejana, quia eius inuentrix fuit fœmina
Valentina dicta Pellejana: constat medicamentis ca-
lidis, & ferri fece, quare has minus laudo. Aliæ præ-
bent eis succū bursæ pastoris, quæ à Valentinis no-
minatur paxeripeu, hoc medicamentum restringit,
& non purgat, nisi per accidens, ideoq; has damno-
sitas. Aliæ homicide imprudentes infantibus exhibent ce-
rusam, aut argentum uiuum, aut minium, quod me-

DE CVRAN. MORB.

dicamentū Betici uulgato prouerbio derident. Alii
In phar- qui pharmacopole eos interficiunt medicamentis ua-
macopō lenter purgantibus, quos summè reprobando, & pœ-
las. na capitali dignos censeo. Aliquando infantes affi-
 ciuntur capitis bulceribus manatibus, & tumoribus
 aurium, & mandibularū: & aliquādo per nares, &
 palatū macorem, & excremēta pituitosa depellunt;
 per has enim vias cerebrū, & nervi deponunt excre-
 menta, quæ retēta parere solent morbū comitiatem.
Error in Quare errāt imperiti medici, & foeminae, dum hæc
 peritiorū curare nituntur. Possem ego in præsentia exempla
 aliquot adducere, sed breuitatis causa prætereo.
Grandio Si fuerit ager grandior iam factus, in ipsa acces-
rū cura- sione summo studio oportet statim eum excitare,
tio. ne pereat subito, aut in apoplexiam incidat: semper
 tamen considerandum est, an fiat per consensum
 ventriculi, aut uteri, aut aliarum partium: ut me-
 dicus possit ijs partibus prius medicinam facere, de
 quibus suis locis dicemus. Quæ uerò solent labo-
In acces- rantem ex accessione excitare, & liberare, sunt
sione. uncula extremorum dolorifica, frictions etiam
 illarum partium cum sale, & aceto, clysteres acres,
Auerten- & suppositoria ualentiora, de quibus capite de a-
tia. poplexia loquemur: uoces & strepitus magni ex-
 citant, quamuis maximi & repentini soni extra ac-
 cessionem eam inducere possunt, & aliquando mor-
 tem inferre, ut contigit filio Matthæi de Gradi re-
Exēplū. pentino tubarum clangere. Conferunt quoque in
 ipsa accessione in conspectum egri illata magna lu-
 mina

mina subito capite, & corpore ægri erectis, & apertis palpebris. Si unciantur dolorificè testes ægroti, fiet dubio procul, ut ab epilepsia excitetur. Hoc quoque medicamentum sæpe naribus ad motum idem Deriuatur efficere solet: R. succi Cyclamini, pulueris seminis tiorutæ, & coaguli leporis an. ʒ ij. misce, mouet steremutationem, & excitat: sed prius scindenda est utraque humeralis, uel inter scapulas per cucurbitulas cum scarificatione sanguis est mittendus: Quod si prædictis non liberatur ab accessione, naribus imponere sæpe parum huius pulueris: R. hellebori ʒ j. castorei, euphorbij, condisi an. ʒ ʒ. misce, & fiat puluis.

Ioannes Agricola in lib. quem de Herbis inscripsit, cuiusdã aquæ meminit ex cerasis, quam etiam rasorum multi experti sunt, ipsius uerba subiiciam: Ex cerasis distillata aqua certissimum statim affert remedium, cum primum in os epileptici iam paroxysmo correpti inditur. Vnde illico reuiuiscit, & eodẽ temporis puncto surgit liberatus, neque ullo spasmo amplius cõuellitur, donec per cremetum noua materia aucta, ut fieri solet, alius paroxysmus oriatur. Elicitur hac arte: In uas extillationi accommodũ imponuntur cerasa non multo ante decerpta, adhuc succi plena, fiat humoris intra cerasa contenti ex igne mediocri eliquatio, quem diligenter, ut rem pretiosam, atque ære multo redimendam, curabis asseruandum, de quo in os epileptici paroxysmo laborantis coëfundas drachmas quatuor, aut plures, & statim

DE CVRAN. MORB.

inhibebis impetum uiolenti morbi. Considerabis tamen ex tribus cerasorum generibus, ea esse ad hanc distillationem eligenda, quæ ualentius dicuntur re-
gmalis, dulcia quidem illa plus quàm alia duo gene-
ra, quorum alterum magis rubrum, alterum magis
nigrum.

Extra ac Extra accessionem si fiat à pituita, à qua ferè sem-
cessionē. per dependet, curatur quinq; auxiliorū generibus.

Victus. Primo, uictu calfaciente, & exsiccante, ut aëre, na-
tura, aut arte parato, & mizibere, cinnamomo, gario-
pbyllis, rore marino, stæcade, & similibus igni ap-
positis, dum modo hæc non moueant, & detegant

Mouen- epilepsiam, qualia sunt pellis caprina, odor hepatis
tia epile caprini, & suffitus cornu illius, lapis gagates igni-
psiam. tus naribus subiectus conuulsionem concitat. Hoc
quoq; facit suffitus sulphuris: apium, ut multorum
est sententia, quibus uidetur Plinius assentire, epile-
psiam detegit. Contrarium scribit Galenus li. 11. de
puero patiente morbum comitalem, si Galeni sit.
Suffitus ex Galbano, & odor myrrhæ epilepsiam
mouent, præsertim corpore non euacuato, quamuis
nonnullis displiceat, cum apud eos maximè huic mor-
bo conferant, præsertim in declinatione. Dioscori-
des tamen sentit myrrham calfacere, astringere, glus-
timare, exsiccare, & sopire: nonnulli sunt qui affir-
ment prædicta, & similia medicamenta in accessio-
ne ipsa conferre, & intermissione nocere, & de-
tegere, ut dictum est initio huius capituli de theria-
ca magna, & de coagulo in lactis coagulatione. Ci-
bus sit,

bus sit, qui bonum, paucum, et calidum sanguinem efficiat, ut est ius pullorum columborum agrestium cum ciceribus nigris, et paucio pipere: et quia solet esse diuturnus hic morbus, et eget multis euacuationibus, maiori nutritione et liberaliore opus est. Utatur ergo turture, perdice, pullo gallinaceo, gallina tenera: lepore paruo, et cuniculo: semper tamen parum piperis, aut cinnamomi, aut zingiberis addatur: aut eruca, aut sinapi melle conditum. Carnes arietinae sunt bonae praesertim in Hispania: cae *Quae no* pita tamen arietum et hircorum pessima sunt, repe- *ceant.* ritur in eis succus putridus male olens, a quo forsitan fiet epilepsia. Coturnix noxia est in hoc morbo, et forsitan Arabes loco eius perdicem scripserunt, quam apud eos aequè perdix et coturnix nocent, quia solent laborare epilepsia. Similiter anguilla, pisces, legumina omnia praeter cicera, herbae frigidae, lacticia, et omnia uaporosa, ut caepe, alium, et quae sunt difficilia concoctu maxime obsunt. Cæna sit minor prandio. Potus erit aqua mellis, aut cin *Potus.* namomi. Si uero habuerit uentriculi imbecillitatem bibat uinum optimū bene aqua dilutum per horam saltem ante potum. Immodica agitatio, et motus nocet praesertim a cibo, coitus quoque et animi perturbationes.

Secundo, sanguinis missione (praesertim si sint st- *Reuulso* gna sanguinis cum pituita) per sectionem duarum simul humeralium, et extrahatur sanguis respondens plenitudini. Si etas et uirium robur absint,

DE .CVRAND. MORB.

Præfer= extrahatur sanguis per cucurbitas cum scarificatio-
uatio. ne ex scapulis. Si ex suppressis mensibus, aut hemor-
 roidibus genitus est hic morbus, uenæ tibiæ aut
 pedum sunt secandæ: in uere tamen magis conuenit
 sanguinis missio ad præseruationem.

Conco= Tertio, concoquentibus pituitam, ut rhodomelle,
ctio. oxymelle. S. & comp. syrupo de hyssopo, de stæcha-
 de, de duabus radicibus, oxymelle, scillitico, cū aquis,
 aut decocto capitali: uidelicet, saluie, pæonæ, stæca-
 dos, & roris marini, & similitum. Hæc materia per
 multos dies est apparanda: primo mitioribus: secun-
 do post primam purgationem medijs: tertio post se-
 cundam purgationem ualentioribus, & si opus fue-
 rit, quarto & quinto.

Purgan= Quarto, phlegmagogis, de quibus primo capi-
tia. te diximus, ut drachma una hieræ. S. cum drachma
 una agarici trochiscati facto potu cum decocto, aut
 aqua capitali: pilulæ elephanginæ, de agarico, Hiera
 composita, benedicta, pilulæ mastichinæ, diapheni-
 con, electuarius utrunq; indum: pilulæ cochinæ opti-
 me euacuant pituitam. His pilulis sine magna custo-

Pilulæ dia uti poteris. R. pilularum cochiarum, agarici
 ad usum. trochiscati, & pilularum assaiaret an. → ij. optimi
 diagridij. g. quindécim, cum aqua pæonæ fiant pi-
 lulæ quindécim, & aurentur: ad usum tres pro do-

Confe= si: aut si magis amat aliam formam: R. diacatoli-
ctio. con. ʒ j. ℥. diaphinicon ʒ j. agarici trochiscati ʒ
 ij. electuarij indi maioris ʒ iiij. pulueris rosatæ no-
 uelle ʒ ij. rhodomellis, quod sufficit misce, & fiat
 confectio

Confectio. Dosis semel in hebdomada cochlearium unum.

Quinto, resoluentibus materiam reliquam, & Resolu-
cerebrum calfacientibus, & siccantibus, & robo-
rantibus, ne postea similem materiam generet: qua-
lia sunt: theriaca magna, mithridatum, & diamu-
scus dulcis, & pliris arcoticon, & conferva aco-
ri ueri: quorum dragma una multis diebus summo
mane cum uncijs duabus aque, aut decocti, aut
syrupi capitalis sumatur, post primam & alias pur-
gationes maximum in hoc genere auxilium erit.
Sequens quoque confectio est optima in hoc ge-
nere omni hora sumpta, praesertim mane. **Confectio optima.**
nata smaragdorum ꝑ j. ꝑ. diamusci utriusque an.
ꝑ ꝑ. theriacae magnae ꝑ ij. pulueris galengae, ca-
lami aromatici, & radicis paeoniae an. ꝑ iij. cra-
nei humani ꝑ j. syrupi de stechade: quod satis est
miscere, & fiat confectio. Hoc electuarium est mi-
rabile: **Electua-**
rabile: **Rx.** pulueris rosatae nouelle, & aromatici rium mi-
rosati an. an. ꝑ j. ꝑ. pulueris calami aromatici, & ga-
langae an. ꝑ ij. pulueris cranei humani, & corallj
rubri preparati an. ꝑ j. sacchari dissoluti in aqua
paeoniae, quod. s. miscere, & fiat electuarium in tabu-
lis. Curatur hic morbus radice eryngij cum melle con-
dita, si multis diebus comedatur: aut sequenti confer-
ua: **Rx.** carnis radice paeoniae, & eryngij prius bene-
decoctae lib. j. mellis q. s. miscere & fiat conferva: ad-
de pulueris galengae, & calami aromatici, & cin-
namomi an. ꝑ iij. **Nicolaus Florentinus uir ma-**

D E C V R A N . M O R B .

gni nominis nostris tēporibus curauit nobilem quādam quadraginta annos natam, quæ ab infantia affecta fuit eodē morbo (quod Gordonius tanquā dif-
Obserua ficile non credit) hoc medicamento: R. herbae sancti Pauli, seu paralesis (hæc dicitur à Gattinaria confusus, seu pipella, & à Dioscoride Phlomis, & est uerbasculum) m. iij. & cum iusta mellis parte fiat conferva, cuius cuilibet libræ adde pulueris garophyllorum, pyretri, & radicis pœoniæ an. ꝑ. iij. Dosis est uncia. ꝑ. cum aqua, aut syrupo capitali. Vncia una & semis aquæ herbae prædictæ cum paucosaccharo si triginta diebus bibatur, curat hunc morbum. Eandem habet uim oleum terebintinæ, si in quantitate medij cochlearij sumatur. Drachma una sequentis pulueris est eiusdem ferme facultatis: R. cinnamomu electi, galangæ, & spicæ nardi an. ꝑ. i. ꝑ. pulueris crani humani ꝑ. j. ꝑ. misce. **Cauteria** **laudatur** tum & expertum remedium in hoc sunt cauteria actualia & potentialia futuræ coronali admota euacuant à parte affecta. Probatū est aliquos epilepticos uulneribus capitis affectos, curatis uulneribus nunquam in morbum comitalem recidisse. **Scillaui** Medicamentum ex scilla est in hoc morbo summum remedium, præcedenti tamen prius euacuatione consentanea, autore Galeno, in libello de puero morbo comitali laborante, quod omnes post Galenos experti sunt. Accipe capæ narcissi diuisum in partes minimas ponaturq; in uase uitreo, in quo prius mel conseruatum fuerit tuto, aut alia re bene obturato, & per qua

Per quadraginta dies caniculares soli exponatur,
 & singulis quibusq; diebus multum moueatur, &
 aguetur: quo tempore ex a^{to} accipe liquorem ex Cōfectio
 scilla express^m, & cum sufficienti mellis quantita^{te} ex scilla.
 te fiat confectio. Cuius dosi^s in iuuenibus, & senia-
 bus sit cochlearium unum in singulos dies. Pueror-
 um uerò dosi^s à quarto anno usq; ad decimūquar-
 tum erit dimidium cochlearij. infantibus recens na-
 tis usq; ad quartum, & quintum annum minimè cō-
 uenit. Illorum enim ætas non fert huius medicamen- Consiliū.
 ti ualentē facultatem: neque potest uacua: iones ne-
 cessarias prius tollerare. in periculosi^s remedijs non
 laudo audaces medicos: hoc enim auxilio infantem,
 & canem recens natos subito mori uidimus.

De Melancholia.

CAPVT. IX.

Melancholia quædam est mentis aliena Descri-
 tio citra febrem ab humore melanco ptio.
 lico proueniens, qui mentis sedem, quæ
 cerebrum est, occupat, & eius tempe-
 riem immutat. Trisariam ea sit, ut au- Cause et
 tor est Gal. Interdū enim uniuerso, qui in uentis con diuisio-
 timetur, sanguine melancholico effecto, cerebrum
 ipsum cōmunem etiam totius corporis noxam sen-
 tiens ob generale uitium afficitur: nonnunquam ue-
 rò reliquo sanguine naturam seruante, & innocuo
 existente, solus is qui in cerebro inuenitur, dignus
 F V est, qui

DE CVRAND. MORB.

est, qui notetur, cum in melancholicam naturam sit alteratus. Quod bisariam contingit: aut enim aliunde in ipsum deriuatur, aut in ipsomet genitus est cum uidelicet internus calor, aut bilem, aut crassum, atrumq; sanguinem superaffauerit. Quæ san- distinctio non parum ad curationem conducit. Si quidem ubi uniuersus corporis sanguis melancholicus extiterit, auspiciari curationem à sanguinis missione conuenit: ubi uerò solum is, qui in cerebro continetur: infirmus (quantum ad hanc at:ine dispositionem) secta uena non indiget, quamuis et aliam causam secari possit, quod aut propter plethoram erit faciendum, aut præseruationis gratia, ut Aetius opinatur.

Est præterea tertium melancholiæ genus, quod uentriculo oritur, medicis plerisq; hypochondriacum flatuosumq; nominatum, propter ascendentem in cerebrum melancholicam quandam exhalationem similem ei, quæ oculorum suffusiones inducit.

Signa cõmunia. Operæpretium autem erit communes primum notas recensere, post ad peculiare deuenire. Sunt uerò communes notæ, metus, tristitia, hominum odium & auersio. Variæ præterea sunt melancholicorum imaginationes, alij se fistulia uasa arbitrantur esse, alij animalia bruta, alij mortem expetunt, quam sibi non raro conciscunt: simul etiam & perhorrescunt eandem, atq; abominantur, quod admiratione magis dignum est. Nonnulli semper rident, Democritum imitati: alij Heracitum referentes, in perpetuo sunt

tuo sunt luctu. Sunt qui se Deo plenos, & celesti numine afflatos opimentur, futuraque prædicere posse. Sed longum esset omnes horum imaginationes recensere, & longius multo omnium causas red- dere, cum hæc una res ex earum genere sit, quæ fieri non possunt. Verum si quis exercere se in hac contemplatione uolet, licebit sanè illi per me, uerum ea lege, ut philosophiæ conuenientia dicat, uerbi gratia siccitatem, in eo qui se testam esse credebat, causam explicabit: in eo uerò, qui se caput non habere arbitrabatur, leuitatem, quam spiritus eleuatus præstabat. In cuius curationem, præter alia dicitur excogitasse Philotimus pileum plumbeum, cuius pondere oppressus caput se habere intelligeret. Iam ad peculiare notas accedamus, Eos qui per Signa peculiari consensum totius corporis melancholici fiunt, hæc culiaria. sequuntur, graciles sunt, macilentique, uenas habent latas, hirti sunt, squallenti, duri, nigri: aliquando ruffi, non unquam flauī: denique undique & ex toto melancholici apparent, idque aut propria natura, aut propter uigilias, sollicitudines, iras, mororem, ciborum usum & antea actam uictus rationem, quæ ad torrendum sanguinem, & in melancholicū conuertendum aptissima est. Quæ postquam optimè consideraris, cubiti insuper uenam secato, certissimam enim hinc coniecturam facies, secabis autem mediam, quod si emamās sanguis melancholicus sit, pro laborantis uiribus educatur, sin purus & sincerus, nequaquam: sumpto hinc argumēto, quod
solum

DE CVRAND. MORB.

solum is, qui cerebrum occupat, sit melancholicus: qui aliter est educendus. Hypochondriaca melancholia sic dignoscitur. Primo enim stomachi accidentia emergunt, flatus inquam gurgulationes, cruditates, eructationes acidæ, & alui desiccatio, & ab egestionibus uomitu, & eructatione percepta leuitas, & quod æger omnes molestias circa pypochondria uersantes percipiat.

Intiò quinq; auxiliorum generibus sanatur: nam confirmata ægrè, aut omnino nunquam curari potest. Primo, uictu humectante, & in actiuis temperato, ut est ius arietis, & gallinæ cum borragine, aut buglossa alteratum. Bibat uinum buglossatum, Victusra id est, habens radicem buglossæ rubrum, medium in tio. Cibi me= id est, habens radicem buglossæ rubrum, medium in lächolici ætate, & substantia, bene dilutū aqua. Quæ atram bilem gignant, maximè nocent, ut salsa omnia, caro ceruina, hircina, bubula & leporina, nisi hæc tria animalia essent propinqua ortui: tunc ratione humoris optimi sunt alimenti. Legumina quoq; nocent, & multum calida, qualia sunt eruca, sinapi, piper, zingiber, & similia. Animi perturbationes, & coitus immodicus satis nocent, aliquando tamen prodest, si moderatus sit, præsertim si ex semine detentus, & corrupto profectus fuerit hic morbus. Blandè ijs inferuiendum est, aliquando tamen acerbius sunt increpandi, & tractandi, sed perpetuò cautè. Nam aliqui sunt obiurgandi, uerberandi & uinciendi, ne manus uolentas medico, aut alijs inferant. Sæpe oportet obseruare melancholici phantasmam, & imagina

imaginationem. Siquis enim eorum mente sua infor-
met & fingat in uentre se habere ranas, aut serpen-
tes (ut quidam melancholici iam figurarunt) pro-
mittat medicus se animalia illa facile expulsurum,
& post purgantis medicamenti effectum, et anima-
lia deiectionibus immixta uiua egroto ostendat. Si
eger cibum, potumq; fastidiat, ei omnia ferme gene-
ra alimentorum, ut licebit, sunt offerenda, ut possit
gratum sibi accipere. Si uero nihil, aut parum come-
derit, hoc nutriatur clystere: Rx. iuris gallinae, deco-
ctionis florum cordialium lib. j. oleorum uiolarum, &
amygdalarum dulcium an. ꝑ ij. butyri recentis, &
cassiae fistularis praepratae an. ꝑ j. uitellorum ouo-
rum numero. ij. misce, & fiat clyster. Nutriatur
quoque bonis odoribus, praecipue hac mixtura saepe
naribus admotā: Rx. succi pomorum redolentium lib.
j. aquae rosarum ꝑ ij. uini albi optimi, & bene olen-
tis ꝑ j. f. misce. Somnus conciliandus est ijs, quia Somnum
longa est eorum uigilia, & maxime eis nocet. Quod incidētia
si lactuca, & lac seminis papaueris non possint som-
num inducere, tibiæ, & pedes saepe lauentur deco-
cto lactucae, uiolarum, foliorum salicis, & arundi-
num, corticum papaueris albi, & iuschiā. Naribus Topica
quoque, & fronti, aut temporibus admoenda sunt soporife-
olea uiolarum, aut papaueris, aut unguentum po-
puleon.

Secundo, apparantibus atram bilem syrupo de po-
mis, de buglossa, de borragine, de fumaria. s. & cōp. tio.
de epithymo cum duplo aquarum, aut decocti bu-
glossae

DE CVRAN. MORB.

glosse, borraginis, sumariæ, lupulorū, scolopendriæ.
Hæc tamen multis diebus sunt bibenda, quia terre-
stris est ac modum resistit atra bilis.

Vacuu = Tercio, uacuantibus melancholiam, quæ si sit san-
tio. guinea, aut cum præsentia sanguinis: & si fiat per
Sectio ne consensum totius, statim à legitima & iusta ui-
ne. cus ratione est uena media, seu communis secan-

da, autore Galeno tercio de locis affectis, capite sex-
to: sanguinisque tantum extrahendum est, quan-
tum respondeat plenitudini, cum ex repressis men-
tibus, aut hæmorrhoidibus imbibitis nascitur, uenæ
n a secan tibiarum, aut pedum sunt incidendæ, & in confir-
d a. mata iam & ueteri frontis uena aperienda erit. Va-

Purga- guanda quoque erit lenibus & clementibus, qua-
ti o lentis. lia sunt epithymus, & aqua casei & myrabolani
indi: ut R. pulueris epithymi ꝑ ij. aquæ casei ꝑ
iiij. misce: uel epithymi ꝑ v. corticum myrobalano-
rum indorum ꝑ j. v. fiat decoctum in uncis sex
seri caprini, donec uncia duæ consumantur. Dein-

Valētior de ualentioribus, ut folliculis sene, diasene, confe-
ctione medicaminis, quod scripsit Hamec, pilulis
indis, & de fumo terræ. Multi quoque lapidem
armenum, & lapidem stellatum, seu lazuli laudant
in purgando hoc humore, sed ego his non auderem
uti simplicibus, neque in compositione, quia pri-

Decoctū mus incognitus est, secundus uerò est malignus, ni-
dæ pur- si fuerit bene electus, & præparatus lapis stellatus:
gationis in die tamen purgationis per pilulas ab opere bi-
s. mendum bat æger decoctum fructum, & florum humectan-
tiam:

tium: ut sunt uue passæ sine granis pruna damasce-
na, uiolæ, borrago, & similia: ne in tēperies sicca à
medicamento sicco multū intendatur. Quia morbus
hic est diuturnus, necessaria est uacuatio frequens,
quæ fiet optimè hac confectione: Rx. cassiæ fistulæ Cōfectio
preparatæ ꝛ ij. cōfectionis medicaminis Hamec, &
diasenæ an. ꝛ j. cōseruæ borraginis ꝛ v. pulueris dia-
rhodon abbatis ꝛ ij. syp. buglossæ. q. s. misce, & fiat
confectio: dosis est cochlearia deo semel in hebdoma-
da. Puluis hic optimus & ferme diuinus est, exper- Puluis sa-
tusq; à multis grauissimis medicis, & eo multi me- luberri-
lancholici curari sunt: Rx. epithymi ꝛ iij. lapidis la- mus.
zuli optimi, agarici trochiscari an. ꝛ ij. scammonij
ꝛ i. gariophyllorum numero. xx. misce, & da ꝛ ij.
cum sero ouino, aut caprino, aut cum aqua borragi- Laudes
nis, aut buglossæ: hoc medicamentum dilige, & eo hui⁹ pul-
utere, si uis salutem ægris restituere, & honores asse-
qui. Dicitur à quibusdam Puluis benedictus.

Quarto, auertentibus à cerebro & corde ad igno- Auerfio.
biles partes: ut partiū extremarū frictionibus, uin-
culis, foru ex decocto rerū parū calidarum, cucurbi-
tulis, balneis, & clysteribus: ut hoc: Rx. maluarū. fa- Clyster.
marie, borraginis, lupulorū an. m. j. epithymi, ihy-
mi, senæ an. ꝛ iij. fiat decoctū: de quo accipe lib. j. cas-
siæ fistularis preparatæ ꝛ j. olei uiolarum & sesa- Disctiē
mini an. ꝛ ij. salis ꝛ ij. misce & fiat clyster. tia, corro

Quinto, reliquias resoluentibus, & corroboranti borāia,
bus caput & cor, & tandē humectantibus, & intēpe & alterā
riem capitis, & totius sicca sanātibz: primū fit per tia.
diamu=

DE CVRAN. MORB.

{ diamuscum dulce, & amarum, per electuarium de
 gemmis, per electuarium letificans Rhasis in quan-
 titate drachmarum duarum, cum aqua buglossæ. Fit
 etiam resolutio, & illarum partium principum cor-
 Coſectio roboratio per hanc coſectionem. Rx. margaritarum
 ꝛ ꝑ. hyacinthorum, zaphirorum, smaragdorū,
 utriusq; coralij an. → ꝑ. cinnamomi, macis, galan-
 gæ, nucis muscatæ an. → ꝑ. gariophyllorum, piperis
 longi, cubebarum, ligni aloes, storacis, calaminthæ,
 seminis basiliconis an. → ꝑ. croci → ꝑ. musci, ambre
 an. g. iij. sacchari candi, carniū, uuarum, passarum
 an. ꝛ ꝑ. conseruæ borraginis, & buglossæ an. ꝛ ij.
 aquæ rosarum, muscatæ ꝛ ꝑ. sacchari optimi, quod
 sat est, misce, & fiat coſectio: dosis quolibet mane
 drachmarum trium, cum uncijs tribus aquæ buglos-
 Simpli- fæ. Corroborant etiam caput auellane & amygdala-
 ciarobo- le tostæ à cibo, & coriandrum preparatum, & se-
 rācia ca- quens pileum: Rx. coriandri preparati ꝛ ij. rosarū,
 put. florum borraginis, buglossæ, & uiolarum an. ꝛ ꝑ.
 Pileū cor cubebarum, nucis muscatæ, stachados, maioranæ an
 roborās. thos an. ꝛ ꝑ. corticum papaueris albi ꝛ iij. in pulue-
 rem redigantur omnia, & fiat pileum.

Altera- Intemperies sicca curatur balneo totius capitis
 tio. ex maluis, uiolis, althæa, lactucis, borraginæ & bu-
 glossæ, capitibus & intestinis ueruecum. Capiti ra-
 so admoueatur butyrū recens, & farina hordei, uel
 Vnguen hoc unguentum, quod spinæ etiam admouendum est
 tū hume ad totius humectationem: Rx. olei amygdalarum dul-
 ctans. cium ꝛ ij. olei uiolarum, & papaueris an. ꝛ ꝑ. ꝑ.
 butyri

butyri recentis ꝑ j. mucilaginis alibæ & scœnu= græci an. ꝑ ij. axungie gallinæ ꝑ iij. ceræ, quod. s. misce, & fiat unguentum.

Si sit per consensum partium circa hypochon= Hypo-
dria habita ratione uictus iam dicta superius: cui chōdria-
addes in hac & in omni carnem accipitris, cum suc- cæ cura=

co maioranæ, quæ habet miram facultatem in curan- tio.
da melancholia, & pulli noctuæ. Est etiam exper= Accipi=

ta in curatione eius aqua per distillationem ex mu- tris &
ribus boni pastus cum gallina, & aquis cordialibus murium

facta: forsan est in muribus uis, & natura curandi uis.
hunc morbum, quemadmodum in accipitre: quia ac-
cipiter nutritur muribus. In præcedenti quoq; eua-
cuatione, & alijs multis remedijs præter sanguinis

missionem, quia raro in hac confert, summopere est
resoluendus flatuosus spiritus, quod primo & præ-
cipue fiet per clysterem hunc, & similem, tertio

quoque die iniectum: R. blitis, matricariæ, cuscuthæ, mellisæ, maioranæ, an. m. ꝑ. polypodij, senæ flatus di
carthami an. ꝑ j. epithymi, thymi an. ꝑ ꝑ. amoes, scutiens.
seminis anethi, seminis fœniculi & carui an. ꝑ iij.

fiat decoctum, de quo accipe lib. j. cui adde diasenæ,
Hieræ logodionis, & confectionis medicaminis Ha-
mec an. ꝑ ꝑ. olei camomillæ, & de lilio an. ꝑ ij. sa-
lis ꝑ ij. misce. Spiritus flatuosus dissipatur fotu ex Topica.
camomilla, meliloto, calendula, rore marino, radici-
bus quinq; diureticis, semmibus anethi, fœniculi,
cymini, ameos, carui, & baccis lauri uentriculo sem Fotus.
per uacuo: saltem bis in die, & post fotum quoti=

G die,

DE CYRAND. MORB.

die, ad dissipandum flatum uenter ungatur hoc un-
guento: R^x. olei anethi, de lilio, laurini, & rutæ an.
Unguen ʒ j. pulueris rosatæ nouellæ & diacymini an. ʒ ij.
tum. ceræ, quod sufficit, misce, & fiat unguentum. Si an-
te cibum comedat cochlearium unum huius pulue-
ris, flatus ualenter dissipatur: R^x. coriandri præpa-
rati ʒ j. pulueris radicis buglossæ ʒ ʒ. cinnamomi
Puluis. electi, corticis citri, seminis fœniculi, anisi, & car-
ui an. ʒ ij. origani ʒ ij. ligni aloes ʒ j. sacchari
ʒ iiij. misce, & fiat puluis. Syrupus sequens est ad
flatum dissipandum accommodatissimus, & caput
cum corde corroborandum: R^x. serici crudi ʒ ij. se-
Syrupus minis basiliconis, gariophylorum, foliorum citri an.
dissipās ʒ j. corticum mali cidonei, & corticum citri an. ʒ
flatus, et iiij. radicum buglossæ, numero septem, foliorum bu-
firmans glossæ. m. iiij. fiat decoctum in quantitate debita aque
caput. de qua accipe quantitatem conuenientem ad libras
quatuor optimi sacchari, & fiat syrupus, aromati-
zetur hoc puluere mastichis, zingiberis, galangæ,
zedoariæ, spicæ an. ʒ ij. ligni aloes, gariophyllo-
rum, nucis muscatæ an. ʒ j. musci, ambre an. → j.
Pauperi Dosis ʒ ij. Pauperes tamen loco ejus, & diuites si
b^o utilia. uelint utantur electuario rosatæ nouellæ, aromati-
co rosato, diacymino, & similibus. Si melancholia
fiat per consensum hepatis, aut splenis, aut uteri aut
aliarum partium, curatis illis facilis erit curatio hu-
ius morbi, de quibus suis in locis agemus.

De Incu

De Incubone.

CAPVT. X.

Incubo, uel incubus, quem Græci
 ephialten appellant: sumpta quidem
 appellatione uel ab huius nominis
 uiro, aut quod magis credibile est,
 à uocis significatione, cum hoc mor-
 bo correpti inuadi se ab alio opimètur: porro & à
 Themisone pnygamon, aut pnygalion dicitur: quòd
 prefocari ægrotantes uideantur. Ut ut tamen nomi- Descri-
 netur, malum est, ubi aliquis in somno opprimi se, ptio.
 & incumbente quadam mole teneri arbitratur. Cæ-
 terum oritur is morbus à crapula potissimum, & iu Cause.
 gi in uentriculo cruditate, uaporibus nimirum inde
 in cerebrum ascendentibus, qui & ipsam obruant,
 & iter spiritibus animalibus, aut facultati animali
 per nervos occludant. Qui sic affecti sunt, tardè Signa.
 admodum difficilèq; mouentur, torpent in somno,
 cum in corpus cerebri facultas non defluat: suppressa
 sam uocem, aut frustra conantur rumpere, aut in-
 certam, inarticulatamq; reddunt. Ad hæc suffocari
 se imaginantur, & ab ingruente aliquo detineri,
 deniq; ea omnia, quæ uigilantes epileptici perpe-
 tiuntur, hæc eadem per quietem perferunt, qui hac
 molestantur affectione. Cum summa tandem anxie-
 tate tenuiori facto spiritu, & in halitum digesto,
 discussione, & referatis cerebri meatibus subito exa-
 perge fiunt. Succurrendum huic malo est incipienti,

DE CVRAN. MORB.

ſenim ſemel inualuerit, graues ſæpe affectiones parit, Epilepſiam, ſcilicet, Maniam, & Apoplexiam, cum horum uelut præludium quoddam ſit, autore Actio. Hic tamen ſi inter ſomnum, & uigiliam ſuperuenerit, malus eſt, deterior uero ſi cum ſudore frigido.

Curatio. Curatio eius ſimilis eſt curationi morbi comitialis, quamuis mitior, ſemper tamen æger à ſomno excitetur uiolenter, & cum increpatione, ſæpe quoq; fiat in eo uacuatio per Hieram. S. Galeni, & agarium trochiſcatum.

De ijs qui amore inſaniunt.

C A P V T. X I.

X amore poſſe aliquos inſanire argumentum eſt Antiochus Seleuci filius, qui Stratonicam nouercam miſere deperiuit, atq; alij quàm plurimi, quorum frequens eſt in hiſtorijs men-

tio, & in Poëtarum monumentis non rara, quamuis

Deſcri- ſub fabularum inuolûcro. Eſt uero (ut Ouidius ceprio. cinit) amor res plena ſolliciti timoris : ſollicitudo autem, ut ait Paulus Aegineta, animi quædam affe-

Deſcri- ctio, cum uidelicet ratiocinatio in uehementi, ac laptioſolli barioſo quodam motu conſtituitur. Occaſionem ctudinis huic morbo exhibet res ipſa amata. Deprehenditur

Notæ. malum, quia oculi concaui fiunt, lacrymas nullas effundunt, ſed uoluptate quaſi perpetua perfuſi apparent

parent, agitantur & subsiliunt identidem palpebræ: & alijs omnibus corporis partibus illæsis, ac consistentibus, solum hi amantibus concidunt. Pulsus peculiaris huic morbo nullus est, quod medicorum aliqui sunt opinati, sed quales solent esse illorum, qui multis sollicitudinibus sunt impliciti. Erassistrati deniq; arte oportet uti, ut morbus ex toto detegatur.

Præcipua huius morbi curatio tradita est capite *Curatio.*
de curatione melancholiæ, præter illa duo sunt maxima remedia eorum, qui amore insanunt, primum et firmissimum dare ei, quam diligit. Cum hoc non superpetat, alterum est necessarium, & primo stude ne fiat *Præseruatio.*
melancholicus per ea quæ diximus cap. nono. nam ij imaginationem læsam habent, & aliquoties rationem: quare statim fugiat: absentia enim & aliarum *Auersio.*
rerum occupatio est summum remedium, autore Ouidio libello de remedio amoris.

Ocia si tollas, perire Cupidinis arcus,

Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Consule igitur Poëtam eo in libro. Necessariæ ergo sunt uenationes, piscationes, ludi, instrumenta musicæ, ambulatio per loca uiridia, & iucunda, ubi aues & philomellæ resonant, communicatio, & frequens cum amicis, & consanguineis confabulatio prodest: & tandem opitulatur multum profectio ad longinquas regiones, præcipue ad insignes urbes, ut Valentiam & Barchinonam apud Hispanos: Lutetiam Parisiorum apud Gallos, & Romam

DE CVRAN. MORB.

Christianorum caput, quod si hæc non satis sint, cum Ouidio.

*Hortor ut & pariter binas habeatis amicas,
Fortior est plures si quis habere potest.
Et post hæc omnia sic finit curationem Ouidius.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat!
Successore nouo vincitur omnis amor.
Aliquando curatur hæc insania ebrietate, & coi-
tu non immodicis.*

De Apoplexia.

CAPVT XII.

Descri-
prio.

*Ttonitum morbum Græci apople-
xiam nominant, est autem Apople-
xia animalium functionum in un-
uerso corpore subita cessatio, cum
uidelicet omnes pariter nerui tum
sentiendi, tum mouendi uim amiserunt propter no-
xam communem neruorum origini, cerebro inquam
illatam. Hæc eadem cum alterutram tantum partem
infectauerit, dextram nempe aut sinistram, Hemi-
plexia & paralysis Græcè resolutio Latine dici-
tur, de qua sequenti capite sumus dicturi. Initium
huic morbo dare procatareticæ causæ sæpenumero
consueuere, cum uidelicet caput alicuius, aut casu,
aut uehemēti aliquo ictu uulneratum est, aut aliqua
alia re percussum. Tunc enim ad eam partem humo-
res confluunt, ut quæ propter ingentem cerebri con-
cussionem*

cussione eos ad se uenire permittat. Aeris quoque admodum frigidi occurſus eandem ſolet noxam cerebro inferre. Nam & caput, ſpongiæ inſtar uelut manibus apprehenſum conſtringit: & illius humores, atq; excrementa in internos cerebri meatus cumulatiſſimè retrudit. Magna tamen ex parte à cauſis internis prouenit, nempe à copioſa pituita, quæ nihil aliud eſt, quàm frigidus quiſdam, craſſus atque uiſcidus humor, qui cerebri uentriculos conſertim & ſemel impletos ita obturat, ut animalibus ſpiritibus nequaquam peruios eſſe patiatur. Quod ſi, unde generatus ſit hic humor, quæſieris, meminiffe debes, quæ ſuperius cum de cephalalgia agebamus dicta ſunt, & quòd nimix cruditates, crebraq; potiſſimum ebrietates huiuſmodi ſuccos peperere. Porro tam grauis hæc affectio eſt, ut probè de ea ſcripſerit ueræ medicinx uetuiſtiſſimus autor Hippocrates, Apoplexiam fortem ſoluere eſt impoſſibile, debilem uerò non facile, cum illa ſtatim interficiat, hæc uerò in paralyſim tranſiens non niſi longo tempore curetur. Interſicit autem propter reſpirationis leſionem, à qua etiam hoc habet, ut uel fortis, uel debilis dicatur. Nam ſi prohibita ſit penitus tranſpiration, maxima eſt & acutiſſima apoplexia, ſicut omnium maximè debilis, quæ parum habet in anhelitu impediſſimè, quæ inter has duas interiacet, pro ut magis ad alterutram accedunt, fortiores, aut debiliores dicuntur. Leditur uerò maximè anhelitus, cum priuatur: quando uerò reſpiramus, ſed magna

DE CVRAN. MORB.

cum uilæsus sanè est, & tunc anbelitus, sed minus, minus etiam cum neq; intentus, neque uiolentus est: inæqualis tamen atq; inordinatus. Præter hæc etiam intermissus æditur, omnium tamen minimè cum aliquem seruat ordinem. Et mirari quidem subit, quomodo musciculis omnibus feriatís & motu carentibus in apoplexijs illi, qui respirationi inserviunt, quamuis difficulter moueantur, tamen plerumque. Videtur autem hoc fieri propter respirandi necessitatem, quæ neruorum uim excizat ad operationem. Præcedit hunc morbum (autore Paulo) capitis confertus, & acutus dolor, uenarũ, quæ in iugulo sunt, elatio, uertigo, oculorũ incerti & discurrentes lucis splendores, extremarum partium sine causa refrigerationes, dentium stridores. in somno lotium emittitur atrum, paucum, & farinaceum habens sedimen-

Notæ p- tum. Qui iam in hoc malo sunt sensu omnino carentes (ut Aetius ait) mortui uiuunt, quapropter clausis oculis dormientium more decumbunt stertentes.

Signa. Opprimit hoc malignus senes, atq; eos maximè, qui temperatione sunt magis pituitosa: quod si iuuenem, & æstiuo tempore corripuerit, maxima est apoplexia, & quæ magnam arguat causam, ut ex aphorismo. 34 sectionis secundæ didicimus.

Curatio Sanguinea apoplexia tribus remediorum generi-
sanguineæ. bus curatur. Primo, reuellentibus, ut secta uena basili-
Reuul- cephalica primũ, si magna est plenitudo: aut utraque
sio. cephalica simul: quia seruata reſtitutione in morbo breuissimo, & fortissimo cephalicæ sectio est utilior.

lior. Frictionibus totius corporis, præcipue partiū infernarum, & earundem ligaturis dolorificis, lotionibus calidis cucurbitulis sine scarificatione primo, deinde cum scarificatione, clysteribus, & giandibus acribus, minus tamen potentibus quàm in pituitosa.

Secundo, uacuantibus materiam cerebri, & uentriculorum eius iterum secta una, aut duabus cephalicis, post uena frōtis. Deinceps fiat uacuatio per hoc uel simile medicamentum: R̄. Hieræ picræ. S. ʒ. j. Purgapilularum de rhabarbaro ʒ j. rhodomellis ʒ j. aquæ cichoreæ. q. s. misce, & fiat potus. Deriuatio.

Tertio, alterantibus intemperiem calidam à sanguine relictam: ut oleo, & aceto rosatis, & similibus: quæ initio non conducunt (quamuis repellant) propter obstructionem. Electuariū diarhodon abbat is est in hoc genere optimum. Alteratio.

Pituitosa apoplexia, quæ ferè semper fit, curatur Pituito = quatuor auxiliorum generibus: primo, uictu te = se. nuissimo, præsertim primis tribus diebus, deinceps = Victus. lo iure pullorum columbi cum ciceribus nigris, & pipere nutriatur, & aqua mellis, & nucleis pineis saccharo conditis.

Secundo, auertentibus: ut acribus clysteribus ea = Auerfio. put & pituitam uacuantibus, qualis est hic: R̄. utriusq; cyclamini, centaureæ minoris, hellebori albi, colocynthidis in ligatura posite an. m. j. fiat decoctum in lib. tribus aquæ ad consumptionem duarum, cuius ʒ vj. in anum mittantur, & si cito ab ano elabuntur,

DE CVRAN. MORB.

buntur, rursus repetantur, & infundantur, donec hu-
 morum copia unà cum clystere deijciatur: sequens
 clyster est optimus, & potens: R. saluæ, rois ma-
 rini, stæchados, rutæ, hyssopi, & pulegij an. p. j.
 fiat decoctum, de quo accipe libram unam, cui ad-
 de Hieræ logodionis ꝑ j. pilularum cochiarum ꝑ j.
 olei rutæ & de lilio an. ꝑ ij. salis gemmæ ꝑ j. ꝑ.
 misce & fiat clyster. Glandes acres quoque auer-
 tunt, & euacuant, & maxime sunt necessaria, præ-
 cipue cum clyster accipi, aut retineri non potest:
 quales sunt hæ: R. pulueris Hieræ logodionis ꝑ v.
 salis gemmæ, colocynthidis, & hellebori an. ꝑ j.
 mellis quod sufficit, misce, & fiant tria supposito-
 ria filo appensa.

Purga- Tertio, uacuantibus pituitam crudam (quia hic
 tio sine morbus est acutissimus, dependens à materia fixa
 præpara in membro principe, & ideo quodammodo turgi-
 tione hu da, quare moram, & tempus apparandi non conce-
 moris. dit) etiam ualentibus, & largioribus medicamentis

purgantibus: uirtus enim expultrix in ijs est sopita,
 & meatus angusti, ut sanguis & spiritus per ipsos
 per meare non possint. Huiusmodi sunt pilulæ co-
Pilulæ. chix, pilulæ foetidæ, pilulæ de sarcocolla & eu-
 phorbio: dissoluta ꝑ j. ꝑ. earum cum ꝑ ij. aquæ stæ-
 chados, & ꝑ j. Syrupi de hyssopo: aut fiat uacuatio

Potus. per hunc aut similem potum: R. electuarij indi ma-
 ioris ꝑ iiij. agarici trochiscati ꝑ j. rhodomellis

Deriva- ꝑ j. aquæ saluæ, quod sufficit, misce, & fiat potus.
 Deinde fiat uacuatio per loca propinqua gargariz-

zatis.

zatk, uulgo gargarisma dicitur, & errhinis (quæ dicuntur à medicis et pharmacopolis barbaris nasalia, aut caputpurgia) & sternutamentis & apophlegmatismis (quæ à nostris dicuntur masticatoria) Hæc quia **Aduerte** magnam agitationem prope affectam partem efficiunt, nocent ante uacuationem uniuersalem, aut totius corporis, nisi in maxima necessitate, ubi timetur subita mors.

Errhina, seu caputpurgia medicamenta, quæ ster Errhinæ nutamenta efficiunt, aut sunt

Mitiora, ut { Aquæ capitales destillatæ, anagallidis
utriusque succus, cæparum succus, cym-
clamini succus, brasicæ succus, suc-
cus siclæ, succus foliorum enulæ cam-
panæ. Aut,

Valentiora, ut { Ireos succus, manubij suchus, radicks ni-
gellæ succus, bellebori succus, radicks a-
grestitis cucumeris succus, castoreum, pi-
per, belleborum album, euphorbium.

Apophlegmatismi (uocant nostri masticatoria) **Apophle**
aut sunt **gmatis-**
mi.

Mitiores, ut { Hyssopus, origanum, thymus, pu-
legium, cappares: Aut

Valentiores, ut { Sinâpi, mastix, radix acori, zingi-
ber, piper, pyrethrum.

Hoc schemate continetur cognitio medicamen-
torum à capite purgantium per proxima loca, tam
habentium facultatem mitem, & clementem: quam
eorum, quæ sunt ualentius facultate prædita: quorum
format

DE CVRAND. MORB.

formas tyrombus in hunc modum describemus. **Gar-**
Formu- gargarizatus clementis formula: R $\times$. maioranæ, origani,
Le omni- saluiæ, roris marini, stæcados an. p. j. fiat decoctum in
um. lib. ij. aquæ, donec tertia pars absumatur. Cuius cola-
 turæ adde rhodomellis, oxymellis cōpositi an. $\frac{3}{4}$ iij.
 misce, & fiat gargarizatus. Valētioris formula est:
 R $\times$. aquarum saluiæ, stæcados, betonicæ, roris mari-
 ni, an. $\frac{3}{4}$ iij. aquæ uitæ $\frac{3}{4}$ j. Hieræ. S. $\frac{3}{4}$ j. Mithridati,
 & theriacæ magnæ an. $\frac{3}{4}$ ij. oxymellis scillitici $\frac{3}{4}$ ij.
 syrupi acetosi. S. & rhodomellis an. $\frac{3}{4}$ iij. misce &
 fiat gargarizatus, quo sæpe os & palatum abluatur.
 Formula errhini solidi mitioris est hæc: R $\times$. pulue-
 ris maioranæ, saluiæ, piperis, gariophyllorum & nu-
 cis muscatæ an. $\frac{3}{4}$ j. therebinthinæ & ceræ, quod. s.
 misce, & fiant errhina seu nasalia effigiem pyrami-
 dis referentia. Valentioris errhini formula hæc est:
 R $\times$. pulueris pyrethri, piperis longi, hellebori, casto-
 rei an. $\frac{3}{4}$ j. terebinthinæ & ceræ an. quod. s. misce, &
 fiant errhina, seu nasalia formâ pyramidis, quæ na-
 ribus imponantur.

Forma errhini liquidi, seu caput purgij mitioris:
 R $\times$. succi betæ, brasicæ, & cyclamini an. $\frac{3}{4}$ iij. mi-
 sce. Valentioris formula hæc est: R $\times$. succi ireos,
 marrubij & cucumeris sylvestris an. $\frac{3}{4}$ ij. pulueris
 niggellæ & piperis an. $\frac{3}{4}$ j. pulueris hellebori &
 euphorbij an. $\frac{3}{4}$ f. misce, & huius parum nari-
 bus instilletur. Formâ pulueris hæc medicamenta
 naribus immissa sternutamenta efficiunt, & caput
 purgant.

Forma

Forma apoplegmatismi, seu masticatorij mitioris hæc est: R^x. pulueris piperis, mastichis, zingiberis & galangæ an. ʒ. ʒ. origani, thimi, pulegij an. ʒ. j. cum oxymelle. S. & pauca cera fiant formulæ ad magnitudinem lupinorum. Valentioris formulæ hæc est: R^x. pulueris sinâpis, stasisagriæ, piperis, & pyretri an. ʒ. j. ʒ. hellebori ʒ. j. cum oxymelle scilicet litico & cera fiant formulæ ad magnitudinem lupinorum, quorum unus in ore detineatur semper, & manducetur.

Post hæc capiti raso admoueat^r hoc unguentum, Topica seu sinapismus: R^x. olei costini, castorei, & de euphorbio an. ʒ. j. pulueris sinâpis, euphorbij, & serapini an. ʒ. j. aceti coclearium unum, ceræ quod sufficit, misce, & fiat unguentum. Demum frixorium ferreum, seu candentem sartaginem tantopere oportet capiti admoueri, ut capilli ægri comburi uideantur.

Et quia ab hac apoplexia, quæ debilis uocatur, Obserua multi euadunt, non omnes (Galeno teste) quibus tio. signa lethalia sunt, moriuntur: multi etiam citra expectationem ullam sanantur, quia accidunt monstra in rerum natura: ad cognoscendum uiuat ne, an Mortis mortuus sit ager, cum sit simillimus mortuus, obseruat uitæ, uanda erunt hæc signa, quæ à respiratione colliguntur, priusquàm operi manum admoueamus, ne usu uetio. uat nobis, quod aliquibus medicis, qui in mortui aluum clysterem infunderūt, & uenam cadaueris iusserunt secari. Si lana carpta, aut gossipium carptum naribus

DE CVRAND. MORB.

naribus, aut ori admoti, uel candela accensa, aut cyathus aquæ plenus pectori etiã appositus, moueantur, uitæ certissimum est indicium. Speculum quoque tersissimum ori & naribus admotum, si maculetur, respirationem & uitam testatur: & quamuis nulla indicia uitæ appareant, si fuerit æger imbecillus, aut suapte natura frigidus, non est sepeliendus, nisi post tres dies. Illo enim spatio moventur omnes corporis humores, & extra illud, aut mortis, aut uitæ euidens demonstrabitur signum: & ideo Euāgelium sacrum de Lazaro, inquit, foetet, quia quatriduanus est: primis tribus diebus aliqui corde frigidi uisi sunt renixisse.

Tempus
sepelien-
di.

De Paralyfi, quam Latini resolutionem dicunt.

CAPVT XIII.

Idem superiori capite iam est, paralyfim tunc fieri, cum alterius lateris nervi dextri scilicet, aut sinistri motu pariter ac sensu priuantur, quibus si pauca quædam adiecerimus, nihil (ut reor) quod ad naturam morbi spectat, desiderabitur. Est ergo paralyfis alterius lateris mollificatio cum priuatione sensus & motus. Animaduerte tamen oportet, quod non semper integrum latus resoluitur, nam & tota manus, & totum crus interdum

Descri-
ptio.

terdum (ut inquit Galenus) resoluitur, atque solus in crure pes, & quæ sub genu sunt, & ut uerbo rem complectar, sæpenumero unius tantum membri sensus deperditur, ac motus, ut lingue, oris, uesicæ, & aliarum corporis partium. Porro cum in paralyti nunc motus, nunc sensus, sæpè uerò uterq; simul pereat, resolutio potissimū tunc dicitur (autore Gale.) cum motus amissus est. Nam cum sensus tantum eripitur, expertem sensus particulam magis dicimus, quàm resolutam, quamuis id etiam in usu sit, ut resolutam appellemus. Vnde tamen id accadat, ut perduto sensu particule seruetur motus, & contra: & quare etiam ambo simul intereant, consulere quintum caput oportet quarti libri de morbo & symptomate, nunc illud nouisse satis erit, propter horum amissionem paralytim fieri. Sequitur hic morbus frequenter apoplexiam: & (Galeno autore quarto de uictu acutorum, commentario uigesimo octauo) paraplexia priuatim dicitur. Quare generalius nomen erit paralytis, omnem resolutionem complectens, siue ea apoplexiam sequatur, siue aliunde proueniat. A quacunq; uerò fiat occasione humorē *Cause.* frigidum, crassum, & lentum causam habet, qui neruos obstruens spiritibus motū, ac sensum deferentibus uiam præcludit. Morbus cuius ex amisso sensu, *Notæ.* ac motu facile patet: monere tamen interim cōuenit imperitiores huius artis in faciei resolutione quādo alterius partis nerui resoluti sunt, ut in ea affectione (quam Græci caninam conuulsionem appellant, uul

DE CVRAN. MORB.

gus medicorum oris torturam dicit) malum non in
 Pars de- ea parte consistere, in quam altera inclinata est, sed
 lapsa la- in illa, quæ se ipsam declinat, & in contrarium tra=
 borat. hitur: cui etiam medicamenta sunt admoenda, quod
 ad curationem non paruum affert momentum. Sed
 quando oris tortura fit à conuulsione, ægra pars tra=
 hit ad se sanam ut docet Gal. lib. 2. de causis morbo=
 rum. cap. 7. & lib. 3. & 4. de locis affectis. Errant
 ergo Auicenna, & Gentilis calumniantes Galenum
 optimum ueritatis indagatorem. Cognosces torturâ
 fieri à conuulsione, dolore, tentione, & duritie qua=
 dam. Contraria sunt, quando fit à resolutione.

In quo Differt uerò hic morbus ab stupore, quamuis sub
 differât eodem genere uterq; contineatur, magnitudine: cum
 paraly= enim incipit affectio, stupor fit: postquam uerò con=
 sis & stu summata fuerit, resolutio: unde Galenus lib. 2. de lo=
 por. cis affectis. cap. 1. mediam quandam dispositionem
 stuporem facit, inter resolutionem, & integram ua=
 letudinem.

Curatio. Curatio resolutionis quinq; remediorum generi=
 bus constat, primò uictu calfaciente, siccante, & pi=
 Viâus. tuitæ generationem prohibente: ut aëre arte para=
 to, suffitu rerum calfacientium, si opus fuerit, ini=
 tio tamen dum fluit materia, & ante euacuatio=
 nem, calfactio fiat remissa, ne si maior fiat, hu=
 mores calefiant, & augeatur fluxus. Panis sit bis
 coctus, & aniso inspersus, uel semine melanthij, ut
 est mos Agarenorum, ab illis dicitur xenuz. Carnes
 sint auium montanarum, quales sunt perdices, tur=
 tures,

tures, colūbi syluestres, & similes ijs. Bihat aquam cinnamomi, aut aquam mellis, quia uinum nocet neruis, tum quod in acetū in ijs conuertitur, tum etiam quod ad ipsos demittit humores: quamuis in medicina cum melle, aut saccharo non noceat acetum, ut in oxymelle. S. & similibus.

Secundo, concoquentibus pituitam incidendo, te- Præpara
nuando, & tergendo eam: clementioribus, primò tio.
per quinque, aut sex dies: ut R^x. rhodomellis ꝯ x.
Item R^x. aquarum saluie & fœniculi an. ꝯ vii. mi-
sce. Secundo, ualentioribus, ut sunt Syrupi de bysso-
po, de stœchade cum oxymelle. S. & comp. Tertiò,
ualentissimis, ut sunt Syrupi de quinque radicibus,
oxymel compos. & scilliticum, & syrupus de stœ-
chade. His omnibus simul, aut aliquibus cum dupla
quantitate aquarum, aut decocti rerum capitalium
paratur pituita: perpetuò tamen sit quantitas maior
syruporum sine aceto, quia, ut dixi, maximè ner-
uis nocet.

Tertiò, uacuantibus pituitam primò clementiori Purga
bus, ut sunt Hiera. S. Agaricus trochiscatus, pilule tio.
elephanginæ & assaiaret. Secundo & tertiò ualen-
tioribus, ut sunt pilule de Agarico, pilule cochie,
fœtidæ, de sarcocolla, de euphorbio, & similes: ele-
ctuarium indum utrunq;: post ergo primam conco-
ctionem clementem fiat uacuatio sic: R^x. pilularum
de Hiera. S. & agarici trochiscati an. → ij. fiant pi-
lule septem: aut recipe diacatholicon ꝯ ʒ. agarici
trochiscati ꝯ j. electuarij indi maioris ꝯ ij. ʒ. rhom-

DE CVRAN. MORB.

domellis ꝛ j. aquæ fœniculi. q. s. misce, & fiat potus. Post secundam concoctionem fiat per hoc, aut simile medicamentum uacuatio: R̄. pilularum de Agarico, & cochiarum an. ꝛ ʒ. cum aqua saluæ fiant pilule septem: aut R̄. Agarici trochiscati, & turbit electi an. ꝛ ʒ. electuarij indi maioris ꝛ iij. rhodomellis ꝛ j. aquæ saluæ quod. s. misce, & fiat potus. Tertio, & quarto, si opus fuerit, fiet uacuatio per pilulas foetidas, aut de sarcocolla, quamuis inusitatae sint hæc de sarcocolla: uel unciam semis electuarij indi maioris: uel diacharthami facto potu cū aqua: aut decocto capitali addendo unciam unam rhodomellis: quia pilulae diutius in uentriculo detinentur in ijs & similibus morbis, qui à uentre longo intervallo distant. Laudantur magis, sitq; per eas melior & maior euacuatio.

Auersio. Quarto, auertentibus materiam in partem contrariam, ne fluat ad spinalem medullam: quod fiet per medicamenta purgantia: de quibus tertio genere diximus, per clysteres, & suppositoria dicta cap. precedenti. Auerti etiam potest materia er-rhinis, sternutatorijs, apophlegmatismis, & gargarismatis, de quibus in extremo cap. superiori abū de diximus. Huic tamen mitiora, & illi ualentiora conueniunt, quia apoplexia maximus & acutissi-

Resolu- mus est morbus.

tio, et cor Quinto, dissipantibus & resoluentibus materiā
robora- partium affectarū, & cerebrum, & ipsas roboran-
tio. tibus: perpetuò tamen est diligenter animaduertēda
sententia

sententia Galeni aurea primo locorum affectorum illius, cui ex casu e curru digiti resoluti erant, quem sanauerat admoto emplastro spinali medullæ: qua parte affecta nerui ab ea ad digitos progredientes obstructi erant: ab alijs imperitis medicis medica- Observamenta tantum digitis imponebantur. Drachma una theriace magnæ, aut mithridati cum aqua, aut syrupo calido capitali multis diebus sumpta hæc omnia efficit. Drachmæ duæ diamusci dulcis eandem habent uim, si multis diebus deuorentur, radix a- Cōfectiocori condita, aut eryngij est optima. Hæc confectio habet quoque eandem, aut similem facultatem. Rx. diamusci dulcis. ꝑ ij. acori conditi ꝑ j. conseruæ anthos, & stæchados an. ꝑ iij. theriace magnæ, & mithridati an. ꝑ ij. pulueris galangæ, piperis, castæ lignæ, calami aromatici an. ꝑ j. syrupi de stæcade, quod satis est musce, & fiat confectio: Dosis ꝑ ij. cum ꝑ ij. aquæ, aut decocti, aut syrupi capitalis. Partem resolutam, & spinalem medullam iuxta uertebras, per quas oriuntur nerui, quibus sensus & motus illi parti datur, unge bis in die hoc unguento: Rx. olei euphorbij, castorei, Topicarutæ, & de litio an. ꝑ j. unguenti aragon & dialthææ compositæ an. ꝑ. ʒ. ceræ quod satis est, musce, & fiat unguentum. Aliquando præsertim præcedenti hac unctione, & existente humore in profun- Vnguentumtudo cucurbitulæ admotæ parti resolutæ materiam dissoluunt. Balnea potentiâ calida, & sicca naturalia, & artificiosa sunt optima, ut sunt sulphurea,

DE CVRAND. MORB.

Et quæ fiunt ex decocto roris marini, camomillæ Historia saluæ, rutæ origani, et similibus. Quidam affectu dinturna resolutione post consentaneas uacuationes curatus fuit hoc medicamento: Accipe lapidem molarem ignitum, quem sparge uino maluatico, cuius suffitu et euaporatione pars resoluta calefiat bis in die, post uaporem ungatur hoc unguento: R. olei de euphorbio ꝑ iiij. olei rutæ ꝑ j. castorei, pyrethri, triompiperon an. ꝑ j. pulueris rosarum ꝑ j. &c.

Pilulæ. r. æ. q. s. misce, et fiat unguentum. Hæ pilulæ sunt maxime efficaces in hoc genere: R. castorei, assæ foetida an. → j. ligni aloes electi → ij. cum mûbridato pilulæ. xij. fiant: quarum dosis sunt tres tertio quoq.

Aqua ro die ante solis ortum per horam. Si multis diebus bis ris mari bat uncias tres aquæ roris marini cum granis tribus pyrethri erit ad hæc optimum remedium.

*In para= In resolutione, quæ fit cerebro primo affecto cau-
lysi p pri terium actuale in initio colli iuxta nucam, uulgo ita
mariam dictam, est efficax remedium, et alterum post ultio-
affectio= mam uertebam, sed eorum penetratio debet esse non
nē obser magna. Si uero sit particularis, cauterium fiat in pa-
uatio: te affecta, sed, prouidendum est, ne his, alijsq; reme-
dijs calidis pars resoluta inflammetur, ut sæpe fieri
solet ab imperitis medicis.*

*In para= Si resolutione laboret aliquis, propterea quod
lysi ex ca ex alto ceciderit, aut propter inflitum ualnus, de-
su, aut speratus est ille æger, præsertim si tumor indurue-
ictu, &c. rit, à quo obstruantur nerui, et tandem resoluan-
tur. Si uero ab aliquarum uertebrarū luxatione re-
solutio*

solutio genita sit, per reductionem uertebra-
rum in suum locum curabitur. Post reductionem ad dissol-
uendum humorem, si sit in neruis, hoc medicamen-
tum affectæ parti semel in die admoueatur: R. fari- Empla-
næ scœnugreci, bdellij, armoniaci an. ꝑ j. piperis strūresti
albi, seminis been an. ꝑ x. axungie anatis ꝑ iij. olei tuto mē-
de lilio ꝑ j. f. misce & fiat ex his secundum artem ca. bro ad-
taplasma, seu emplastrum, quod parti resolutæ, & mouēdū.
origini neruorum admoueatur.

De Conuulsione.

CAPVT XIII.

Conuulsio, quam Græci spasmon ap-
pellant (autore Galeno sexto aphorif-
morum cōment. trigesimo nono) affe- Descri-
ctio est inuolūtaria ad similem uenien ptio.
tibus neruosis partibus dispositio-
nem quam etiam in motibus uoluntarijs assumunt.
Vnde & ab eodem rectè dictum est lib. 5. de morbo
& symptomate, conuulsionem esse, quæ neruos, mu-
sculosq; ad eundem cogit affectum, in quem ipsi ab
animali facultate, cum habitum naturalem seruaret,
ducebantur. Quæ si ita sunt, constabit sanè, conuul-
sionem in conuulsis partibus factam hac sola ratio-
ne à motu naturali differre, quòd præter uolunta-
tem nostram conuulsio fiat, cum in ea non ab arbi-
trio, sed à morbi imperio nerui in suam originē con-
uellantur: qua sola in parte dissimiles sunt naturalis

H iij motus,

DE CVRAND. MORB.

motus, quem uoluntarium dicimus, & is, qui in conuulsionibus reperitur, cætera similes sunt ferè. Quorum ipsam consideranti, & Galeni insuper librum tertium de locis affectis, & quantum de morbo & symptomate legenti faciliè constabit. Eodem enim modo fiunt: nam et uoluntarius motus interim intentis uersus principium musculis, interim ab irruente spiritu impletis perficitur: ita cõuulsio eodem modo accidere solet. Nam & spiritus intra ipsos generantur, qui eos inflare possint, & complures etiam affectus, qui illos intendere queant: cuiusmodi est phlegmone: quos omnes Galenus ex Hippocrate in

Diuisio. duo capita reuocauit, plenitudinem, & inanitionem. Phlegmone plenitudinem parit, ardentissimæ & aridissimæ febres inanitionem. Porro quòd neruosa corpora omnia tendi possunt, siue oppleta essint, siue inanita, argumento sunt musica instrumenta: etenim rumpuntur eorum chordæ, siue in humido, uaporosoq; siue in arido & squallenti cubiculo

Species. intentis etiamnum chordis collocantur. Quod cum intelligant huius rei haud ignari artifices, eas antequam reponunt, laxare solent. Conuulsionis in uniuersum tres species traduntur Græcis appellatæ nominibus, quarum prima emprosthotenus dicitur, id est, tensio ad anteriora, & fit quoties caput, ceruix reliquumq; corpus in pectus contrahitur. Secunda opisthotonus, id est, tensio ad posteriora, accidit quicum caput in dorsum conuellitur, scapulisq; uelut annectitur. Tertia ex utraq; composita Tetanus appellatur

pellatur. Latinis tensio, Celso rigor: qua affectione qui laborant, recta ceruice uelut frigore concreti rigent ita, ut neq; in hanc, neq; in illam partem flecti possint: sed quasi ab utraq; impediuntur, in neutram inclinant. Quæ sanè species, aut differentia cõuulsio nis reliqs periculosior est, autore Hippocrate. Qui 5. lib. A- cunq; tetano corripit̃ur, in quatuor diebus pereunt pboris. 6 si uerò hos effugerint, salui fiunt: peracutus enim morbus est: unde & indicatione fieri oportet in pri mo circuitu dierũ criticorũ, nõ tolleranti natura lon giori tẽpore tentionis laborem. Et cõtigit sanè per has differentias interdũ unieersum corpus cõuulsioe tentari, interdum unam partẽ: perinde ac in paralyfi quoq; fieri diximus. Conuulso uerò uniuerso corpo re (ut oēs quidem autumāt) talem quampiã partem Simile. affici necesse est: quæ ut in arbore caudex ramorum, sic ipsa sit omniũ neruorũ cõmunis origo: at quoties uel crus, uel altera iantũ manus cõuellitur, illius mẽ bri cõuulsio neruorum, qui ad ipsum perueniũt, ori ginem affectam fuisse declarat rami cuiuspiã exem plo in arbore. Atq; huius quidem conuulsionis, quæ scilicet particulare aliquod membrum afficit, multæ sunt differentie: quippe si quis uiolenti aliquo dentũ stridore uexetur, maxillares muscoli conuulsione la borant, per inuersiones uerò & strabisimos conuel luntur oculorum muscoli. iam & gonorrhæa cõuul sionis species censetur, uerum distinctione adhibita, si enim rigido pene semẽ effluat, ueluti cõuulsio quæ dam est: si non rigeat penis, ad retentricis facultatis

DE CVRAN. MORB.

imbecillitas em referri debet. Sed longum esset om-
Causa, nes differentias recensere. Causas huius morbi, ta-
 met si superius obiter eas atigimus, clarioris tamen
 & uberioris institutionis causâ accuratius repetem-
 mus. Duæ ab Hippocrate in uniuersum ponuntur ple-
 nitudo, & inanitio: oppletis siquidem, aut uehemen-
 ter exinanitis nervosis partibus conuulsiones acci-
 dunt, quemadmodum euenire in lyricis fidibus antea
 dictum est: & in tergoribus quoq;, ac lorîs accidere
 Galenus ait: uerû teritum eis adijcere cōuenit, nem-
Aduerte, pe consensum aliarû partiû, à quibus conuulsio non
 raro excitatur, quam conuulsionis differentiam, qui
 Arabum sequuntur placita, spasmus non propor-
 tionatum ad materiam appellant, quòd scilicet non
 contingat propter materie multitudinem nervos
 implentis, neq; propter eiusdē inopiam eos inanien-
 tis, atq; exsiccantis: fit autem quoties aliquid à par-
 te primo affecta ad cerebrum ascendit, quod ut ex-
 cutia, uehementer & inquiete cōcutitur. Solet au-
 tem per consensum infestare neruorum originē ita,
 ut ad ipsam aliquid ascendat, quod hanc conuulsio-
 nem inuebat, uel impactus nervosis partibus ero-
 dens aliquis humor, ut in eo, qui propter æruginem
 in uentriculo contentam conuulsionem patiebatur,
 ut uidere est quinto Aphorismorû commēt. primo,
 aut uenefica aliqua qualitas, aut spiritalis substan-
 tia cerebrum elata, ut de puero refert Gale. qui
 quotidie in epilepsiam incidebat, propter nescio
 quid, quod à crure in cerebrū ascendebat simile illi
 quod

quod ab scorpione, & ab alijs uenenatis feris in ista parte relinquitur, quod cum mole minimum sit, facultate maximum est. Iam & neruorum punctura hoc ipsum efficere potest (quod Galenus confirmauit tertia parte artis medicinalis) quonia ea pars cerebro continuatur, promptaq; est ad conuulsionem excitandam, & uniuersim, id omne quod propter illatum parti nocumentum cerebrum ita afficit, ut ipsam ad expulsionem rei noxiæ per huiusmodi motum exciet, hoc genus conuulsionis efficere potest.

Notis, quibus morbus dignoscatur, non est opus, *Notæ.* satis enim per se patet, à qua tamen fiat causa, sic deprehenditur. Conuulsio, quæ à plenitudine fit, sanum corripit subito eueniens, aut saltem non multo post morbi initia: quæ uerò propter inanitionem accidit, non similiter euenit, sed post arduas febres, plurimasq; euacuationes, siue per sudores, uomitum, deiectiones infernas, sanguinis profusionem, siue aliquo alio modo factæ fuerint. Hæc enim omnia, atq; alia his similia cum corpus exhauriam, conuulsionem inaniendo inducunt. Tertiā illam differentiā, quæ per consensum est, ab ægrotantis, aut assidentiu sermonibus oportet exquirere.

Conuulsio ex repletionē pituitosa (à qua frequentius fit) curatur sex remedium generibus. Primo cal faciente, & siccante uictu simili resolutorum uictui. *Curatio pituitosæ*
de quo præcedente capite.

Secundo, pituitam concoquentibus, primo cle- *Victus.*

DE CVRAND. MORB.

mentibus, secundo ualentioribus, tertio ualentissimis de quibus capite superiori abundè diximus, nisi doloris uehementia & magnitudo ordinem peruer-

Purgatio teret, tunc oportet uacuare materiam, etiamsi non sit turgida, ne pereat æger. Ante concoctionem etiam præpara per medicamenta ualenter purgantia, quorum formatione. mas capite superiori docuimus, & sequenti etiam generetrademus.

Purgatio. Tertio purgantibus materiam paratam, si intermissionem fecerit dolor, aut crudam, si uehemens & magnus fuerit. Quales sunt pilule de agarico, de hiera cõposita, cochleæ, fœtidæ, de sarcocolla, & de serapino, & opopanace: quamuis tres ultimæ non sint deuorandæ, nisi ægri uires ualidæ sint, & morbus magnus, & alia minus ualenter purgantia medicamenta non satis idonea sint. Electuarium etiam indum purgat pituitam, & alia de quibus primo cap. & capitibus de cephalalgia pituitosa, de apoplexia, & de resolutione satis copiose diximus. Primum ergo propter tyrones post primam mitiorem cõcoctio-

Vacuatio nem, sequentibus pilulis fiat uacuatio: R. pilularum cochlearũ, & agarici trochiscati an. ʒ ʒ. cum aqua da ualidior. saluæ fiant pilulæ. viij. aut hoc: R. diacatholicon ʒ ʒ. electuarij indi maioris ʒ iij. ʒ. agarici trochiscati ʒ j. rhodomellis ʒ j. aquæ pæoniæ. q. s. misce, & fiat potus. Secundo, post secundam ualentem concoctionem his pilulis euacua: R. pilularũ cochlearũ, de agarico, & fœtidarum an. ʒ j. diagridij. g. iij. cum aqua saluæ fiant. viij. pilulæ: aut R. electuarij indi maioris

Tertia. fiat potus. Secundo, post secundam ualentem concoctionem his pilulis euacua: R. pilularũ cochlearũ, de agarico, & fœtidarum an. ʒ j. diagridij. g. iij. cum aqua saluæ fiant. viij. pilulæ: aut R. electuarij indi maioris

maioris ꝛ ij. ꝥ. agarici trochiscati, ꝥ turbit electi
an. ꝛ ꝥ. salis ꝥ rhodomellis ꝛ j. ꝥ. aquæ scæbadis
q. s. misce, ꝥ fiat potus. Tertio, post tertiam ualen-
torem concoctionem fiat his pilulis uacuatio: R. pi-
lularum foetidarum ꝥ ij. pilularum cochiarum ꝥ j. *Quarta.*
diagridij. g. iiij. cum aqua roris marini fiant pilule.
vij. Aut R. agarici trochiscati, ꝥ turbit electi an. ꝛ
ꝥ. diachartzmi, ꝥ electuarij indi maioris an. ꝛ ij.
rhodomellis ꝛ j. ꝥ. aquæ roris marini, quod satis est,
misce, ꝥ fiat potus, iii, ut

Quarto, auertentibus ad inferiora materia, ꝥ *Auersio.*
clysteribus acribus, ꝥ glandibus, frictionibus
uinculis dolorificis in parte contraria, errhinis, apo-
phlegmatismis, gargarizatu, ꝥ similibus: quorum
copiosam tractationem uide cap. duodecimo de cura
tione apoplexie.

Quinto, digerentibus, seu resoluentibus mate- *Discus =*
riam neruis affixam internis, ꝥ externis, ut usu lon- *sio.*
go diamusci utriusque, mithridati, aut theriacæ ma-
gnæ, confectiois anacardinæ, ꝥ simulum. Acorus
conditus est etiam in hoc utilis cum aqua, aut deco-
cto, aut syrupo capitali. Hæc mixtura confert multū *Cōfectio*
in hoc genere: R. diamusci dulcis. ꝛ j. diagalangæ
ꝛ ꝥ. pulueris diacimini, ꝥ aromatici rosati an. ꝛ ij.
pulueris calami aromatici, galangæ, ꝥ radiciis pæo-
næ an. ꝛ j. ꝥ. radiciis acori cōditæ ꝛ iiij. syrupi de scæ-
chade. q. s. misce ꝥ fiat confectio: Dosis est cochlea-
riū unū cū aqua roris marini, aut alia simili. *Vnctio Topica*
ex oleo de lilio, uulpino, de semine lini, rutaceo, de mira-
casto

DE CVRAN. MORB.

- castoreo, & de euphorbio, & similibus est optima: Admouere etiam parti cōuulsæ pulmones arietum, aut animalia parua bruta recens per dorsum incisa est quoque optimum remedium ad resoluendum, ut sunt pulli gallinacei, columborum, parui canes, & catuli. Confert quoque manum, aut partem conuulsam in bouem, aut aliud animal recens cæsum immittere, & ibi, dum caleſcat, tenere. In uiuum nouum feruens immittere manū est utile. Probatissima sunt in hoc morbo balnea, præſertim naturalia, ut sulphurea, aluminosa, & salsa: aut à nobis parentur ex sulphure, sale, alumine, & herbis, & floribus capitalibus incoctis. Suffitus, & uapor prædicti decocti per lapides ignitos in cacabum iniectos, si toto corpore: aut parte resoluta (si totum non fuerit) sub conopæo, ne expiret uapor, exceptus maximè conuegit: post quem aut balnea unctio melior erit, &
- Balnea.** ualidior oleis iam dictis, & hoc unguento: R. olei rutæ, & de lilio an. ꝯ j. f. olei de euphorbio & laurini an. ꝯ j. dialthææ compos. & unguenti aragon. an. ꝯ j. f. pulueris castorei, & diacymini an. ꝯ j. f. ceræ. q. s. misce, & fiat unguentum. Præstan-
- Vnguentum.** tissimum quoq; est remedium partes conuulsas oblinere adipe anseris pinguis, exenterati, & cato paruo minutatim conciso, & lardo ueteri, myrrha, thymo, terebintina abietis, farti, & consuti, & tosti. Accipiaturs adeps non primus, sed secundus decedens, & destillans in uas ferè plenū aceto. Post perfectam tosturam anser in paruas partes diuisus eodem

dem aceto percoquatur, à quo fuit adeps extra-
ctus, & alio, si non sufficiat primum usque ad sepa-
rationem osium, & iterum colligatur adeps super-
natans, qui mixtus cum priori ualentiori reserue-
tur ad idem hoc, quod supra diximus, efficiendum.
Sequens quoque unguentum est optimum: R^x. olei ru Vnguen
tæ, lumbricorum, & de lilio an. ʒ j. ʒ. olei castorei, tum.
& costini an. ʒ j. agrippæ, dialtheæ, & maarcia ton
an ʒ ʒ. ceræ quod sat est, misce, & fiat unguentum:
quo pars conuulsa ungatur, & uertebrae, per quas
nerui oriuntur illi parti sensum & motum tribuen-
tes, aut ceruix, & tota spina, si fuerit uniuersalis
conuulsio.

Sexto, corrigentibus symptomata, præcipue do= Sympto
lorem, qui aliquando solet esse tam intensus, & in= matū cor
tolerabilis, ut uix eger possit illum ferre. Balneum rectio p
olei cōmunis est bonum mediocriter calidum: melius topica.
si sit cum decocto seminis lini, foenugraci, lumbricorum,
foliorum maluæ, uiolarum, & camomillæ:
optimum erit balneum ex oleo uulpino, sed hoc ma
iori pretio emitur. Dolorem hunc lenit oleum rosa-
ceum cum ouorum uitellis aliquot. Eiusdem, aut ma
ioris etiam facultatis panis calidus est, cum è furno
educitur, cum lacte caprimo. Oleorum, camomillæ,
lumbricorum, & terebinthinæ mixtura pari facul-
tate pollet, aut maiori sæpe. Aliquando, præcipue in
maximo dolore, & alijs iam expertis est necessa-
rium hoc, aut simile medicamentum narcoticum: R^x.
olei rosati ʒ iiij. thebaici ʒ ʒ. iusquiami, papaue-
ris albi

D E C V R A N . M O R B .

ris albi an. ʒ ij. corticum mandragoræ ʒ j. aceti ʒ ij. misce, & fiat instar unguenti. Aut Rx. medullæ panis triticei. p. ij. lactis. q. s. vitella ouorum numero. iij. opij → f. misce, & fiat cataplasma, adde croci in puluerem redacti ʒ f.

Sanguinea. Si ex sanguine sit conulsio, à quo raro depēdet, uena secanda est contraria, ut si brachium dextrum Sectio ue conuellatur, basilica sinistra, & uicissim: si uerò tibia, basilica eiusdem partis: si totum, basilica dextra: aut utraq; simul, si sit magna plenitudo. In omni parte sanguis extrahatur, ne uires dissoluantur, quod docet Aetius sermone sexto. cap. 28. agens de sanguinis missione in resolutione, quæ parem exposcit curationem. Oportet autem moderatè detrahere sanguinem, ne refrigeretur.

Biliose Si sit conulsio à bile flaua, aut ab atra bile, uacue & atra- tur statim, præcedenti tamen iusta concoctione, præ biliaris. cipue quæ gignitur ab atra bile, per propria medicamenta: de quibus capite nono.

Eius quæ Si est ab inanitione & siccitate, curatur hume- est à sicci stantibus alimentis, & medicamentis, ut cap. de he- tate. tica, libro secundo longius demonstrabitur: uidelicet iure gallinarum pinguium, caporum, perdicum, vituli, arietis, suis teneri, & similium animantium

Victus cum herbis, aut rebus humectantibus: ut est cre- hume- mor hordei. Ius etiam, aut aqua testudinum, lima- Etans. cum, & ranarum in salubribus aquis degētium confert, lac humanum primo, secundo asinum, tertio caprinum alimentum salutare est in hac conuulsione.

stone. Vinum generosum, dilutum potenter humectat. Balneum ex folijs maluarum, uiolarum, radicum althææ, caricarum, passularum enucleatarum, capitum & pedum arietinorum est optimum ad humectandum. Partes conuulse, & tota spina unguantur hoc unguento: R^x. oleorum sesamini, amygdalarum dulcium, & uiolarum an. ꝑ ij. mucilaginis, seminis lini, & fœnugræci an. ꝑ j. & axungie galinæ ꝑ ij. ceræ, quod satis est, misce, & fiat unguentum.

Si conuulsio est ab ictu animalium uenenatorum, Eiusque extrabe uenenum admoto parti affectæ ano galli galinacei, aut gallinæ glabro, scabiosa pertrita, & cumctu uenitello oui instar cataplasmatiss appositæ uenenum natorum educit, ideoque carbunculis pestiferis imponitur. Cape crudum, uel coctum, admotum parti læsæ, eiusdemque succus uenenum expellit. Idem efficit the Venenū riacamagna applicam (quanquam utilior est inter educētia. rius assumpta) cucurbitula cum scarificatione parti punctæ affixa est adiumento.

Si à casu, aut percussione aliqua conuulsio se Eiusque quatur, post uictum tenuem, & sanguinis missio- est à casu nem, & euacuationem per clysteres, parti affe- et percuss- etæ, quæ parum emolliant, dolorem sedent, & mo- sione. derate resoluant, sunt admouenda: ut est hoc: R^x. borderi decorticati, camomillæ, farinæ fœnugreci, feliorum maluarum an. p. ij. omnia decoquantur, & cum oleo camomillæ, rosarum, & terebinthinæ fiat cataplasma.

Si ex

DE CVRAN. MORB.

Eiusque Si ex punctura non penetrante nerui est, scindatur neruus, aut perforetur: melius enim est uiuere ex parte una priuata sensu, & motu, quàm mori. Deinde apponantur quæ resoluant, & exsiccent humorem in neruis inculcatum, & aperiatur uulneris os, ut possit optimè & liberè pus effundi, & ideo oleū hypericum, sulphur, euphorbium cum oleis lumbricorum, & rosarum, & pauca terebinthina erit optima mixtura in hac conuulsione.

De Tremore.

CAPVT. XV.

Descriptio.

Remor (ut autor est Gale. quinto de morbo & symptomate) contrarius quidam motus est ex contrariorum in se motuum successione proueniens.

Cum enim facultas imbecillior reddita membrum in sublime tollit, ipsa uero grauitas deorsum trahit, pugna quædam fit inter facultatem, & membri grauitatem non permittente facultate deorsum ferri membrum, ut in resolutione membrorum solet, neque grauitate concedente, ut facultas ipsum sublime seruet, ut consueuerat, dum ualebat. Itaque uicissim facultas nunc uincitur, nunc uincit, atque hinc nascitur tremor, ex duobus scilicet motibus contrarijs compositus motus, altero, dum membrum sursum à facultate fertur: altero, dum ob grauitatem,

Cause. & morbum deorsum præmitur. Fit autem in uniuersum tre-

sum tremor ex imbecillitate nervorum, quod palam senectus ipsa (ut Paulus ait) testatur, in qua est incurabilis tremor: specialiter uero id omne, quod motricem facultatem imbecilliore reddat, huiusmodi solet symptomata inducere: cuiusmodi est frigidius natura temperamentum, frigida & aque potus non in tempore sumptus, pituitosi humoris abundantia, ut in muli, præsertim meracioris immoderatio usus, senectus, & animi affectiones: ut timor. Unde his, qui per prærupta ingrediuntur, crura tremunt, & qui incurrentem in se feram uidentes fugiunt, tremuli euadunt: neque non toto corpore tremunt, quibus coram terribili aliquo magistratu negotium est: quippe loqui iussi ne uocem quidem cura tremorem reddere poterunt. Signa ex ægri temperamento, Nota. & sermonibus patebunt: si is enim animum aduertat, procul dubio non solum notas, sed & causas quoque intelliges.

Tremor curatur abscissa causa eius: sed quia fera Curatio
me semper fit à pituita, ut resolutio, & conuulsio per reme
ex plenitudine, superuacaneum esset in præsentia dia mi
candem rem iterum tractare, postquam satis abundanti
de capitibus duobus præcedentibus de ea dictum
est, minoribus tamen remedijs indiget hic

affectedus, quam resolutio, & con-

uulsio ex repletionem pi-

tuitosa, quia à mi-

nori fit cau-

sa.

I

De Oph

De Ophthalmia.

CAPVT. XVI.

Diuisio.

*O*phthalmiam Medici aliqui duplicem faciunt, ueram, & non ueram: non ueram conturbationem oculi, seu uacillationem appellant, & ab externa aliqua occasione fit, uerbi gratia, sole, igne fumo, puluere, ictu, alijsq; id genus, & à Grecis taraxis dicitur, hoc est, lucis perturbatio, ut apud Paulum uidere est, qui sic eam nominat, & uelut genus quoddam facit eius (quæ uera dicitur) ophthalmie. Porro tam facilis curatu hæc est, ut uel cognita tantum causa, ac separata discutatur, modò id in principio fiat, alioqui neglecta in ueram sepe ophthalmiam transit. Est autem uera appellata ophthalmia, quam Latini lippitudinem nominant, ad natæ membrana, seu (ut barbari dicunt) coniunctiue inflammatio. Fit hoc genus morbi (de ultima, quæ dicitur uera, loquor) aut ob plenitudinem uniuersi corporis: ob quam adnata quoque humoribus plena distenditur: uel propter acrimoniam humoris in oculum influentis, uel propter crassorum humorum, aut flatulenti spiritus tensionem. Notæ sunt adnatæ rubor, ex oculis lacrymæ manantes, & in maioribus oculi angulis, qui ad nasum sunt, sordes quedam aceruatae, & uniuersim omnia, quæ in inflammationibus reperiuntur externis: quia perpetuò internas sequitur febris, symptoma

Definitio.

Causæ.

Notæ.

ptoma necessarium: ab hac tamen febris non pro-
creatur, nisi sit dolor ingens, & corpus paratissi-
mum ad eam:

Curatur uera ophthalmia sex remediorū generi- Curatio-
bus: primo, uictu refrigerante, ut aëre natura frigi-
do, uel industria nostra sparsa aqua: floribus, & Victua-
folijs refrigerantibus: & aëre obscuro, quia lumen
resoluit spiritus, humoresq; commouet: & uictu te-
nui, quo partes manutē retineant tenacius humores
ne ad oculum cōfluant. Carnes, oua, uinū, quæ sangui-
nem augent; interdicta sunt: somnus, & quies laxa-
dantur: his enim oculus quiescit, & humores.

Secundo, auertētib; sanguinem fluentē: ut se- Reuul-
ctione cephalicæ eiusdem partis, si nō fuerit magna sio.
plenitudo: tunc enim media, aut iecoraria est secāda.
Si uerō in utrōq; oculo fuerit ophthalmia, utraq; ce- Sectio uē-
phalicæ est secanda, aut utraq; media. Sanguinis co- næ.
pia, & numerus sectionis uenarum respondeat ple-
nitudini, magnitudini morbi, & uiribus egri. Sed si Auerte.
hec, aut alia quæuis inflammatio à mensibus: aut he-
morroidibus detentis proficiſcatur, uena tibiarū, aut
pedum est secanda. Fit quoq; auersio in hoc morbo Auersio.
per clysteres parum acres ex cassia præparata diaca-
tholicon, & similibus, per frictiones partium extre-
marum, per ligaturas dolorificas, per cucurbitulas
sine scarificatione, et cū scarificatione in scapulis, &
per fotum ex aqua calida partiū extremarū, & per
purgationē hāc: aut si nulem factā medicamētis bene Purga-
gnus, & salubribus: ut R. medullæ cassiæ fist. recens tio.

DE CVRAND. MÖRB.

extractæ, & medullæ tamarindorum an ʒ ʒ. rhabar-
beri electi infusi per noctem in aqua endiuivæ ʒ j. ʒ.
syp. rosarum ʒ j. aquæ buglossæ, quod sufficit, mi-
sce, & fiat potus.

Repellen Tercio, repellentibus materiam fluentem fronti
ca. **tia topi-** admotis, si fluxio sit per uenas, & arterias extra
ca. cranium, ut sæpe accidit: quia hæc tunica à pericra-
nio producitur: qualia sunt aquæ rosarum, plantagi-
nis, portulacæ, solani, albumen oui, acetum, corti-
ces, granatorum balaustię, & bolus Armenus præ-
paratus aqua frigida maceratus. Si uero per uenas
& arterias intra cranium materia fluat, nocent hæc
repellentia capiti, & fronti admota, cum materiam
uersus neruos opticos impinguant: tunc enim nari-
bus & oculis sunt repellentia admouenda. Ipsi oculo,
aut oculis immittimus sæpe aquam rosaceam albumi-
ni oui permistam, aut lac cum e mamma emulgemus:

Topica aut hanc mixturam: Rx. aquæ rosarum ʒ iiij. colly-
oculis a- rij albi Rhasis sine opio ʒ ij. tuthiæ præparatæ ʒ j.
pta. sarcocollæ nutritæ ʒ ʒ. misce, & fiat collyrium, adde
coralli rubri præparati ʒ j. mica panis lacte capri-
no cocta, & oculis admota, est etiam optima ad repel-
lendum & dolorem sanandum. Sed si his dolor nõ uin-
catur, adde emulsionem seminis papaueris, & nuca-
ginem psyllij, & in summo dolore sit collyrium al-
bum Rhasis cum opio, hoc tamen medicamentum,
& simile narcoticum non est oculis admouendum,
Admoni- nisi in uehementissimis doloribus, & quando alia
tio. mitiora, & securiora non sufficiunt, quia spiritus
crassos

crassos reddunt, & uidendi facultatem infirmant, lege commentarium. 31. sexti libri aphorismorum: in maximis tamen doloribus, & uigilijs, ubi etiam mors timetur, necessaria sunt hæc medicamenta narcotica. Vide historiam de quadam nobili, capite de ophthalmia doctoris Gatinariæ.

Quando dolor est remissior, alia priora absque narcoticis satis sunt: ut in non uera, quæ sepe curatur sola absente causa externa, seu primitiua, & alijs leuioribus, quæ superius diximus: uel decocto seminis fœnugræci, & seminis psyllij, aqua rosarum facto. Pomum quoq; putre coctum cum aqua rosarum, & oculis calens admotum, optimum remedium est.

Quarto, apparantibus bilem non naturalem, & Præparata crassam syrupo acetoso. S. & rhodomelle, aut syrupo malorum granatorum, & endiuie comp. cum syrupo rosarum, cum aquis fœniculi, rosarum & plantaginis, & similibus.

Quinto, materiam concoctam euacuantibus, ut Purgatio, & pilulis de rhabarbaro, aut aggregatiuis, & alijs pari facultate præditis, ut hoc est: R. diacatholicon ꝯ v. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie ꝯ j. electuarij de succo rosarum ꝯ iij. diaphanicon ꝯ j. f. Syrupi rosarum ꝯ j. decocti florum cordialium. q. s. misce, & fiat potus. Sanguinis missio ex cephalica eiusdem partis euacuat omnes humores, à parte affecta, & ab alijs proximis.

DE CURA N. MORB.

- Resolutio.** Sexto, reliquias materiae ex oculo vacuatis, & resoluētibus: ut admoto decocto seminis fœnugræci, seminis fœniculi, & camomillæ, spōgia, aut molli lintheo. Balneum, & uini potus cum Hippocrate. 6. Aphorismorum potenter resoluunt. Idem efficit ouum ita coctum, ut cōcretum & induratum sit oculis impostum. Pari ut pollebit drachma una aloes cum uncia una aquæ fœniculi, si oculo applicentur.
- Topica.** Hoc medicamētum oculos roborat, reliquias siccaturatio, & & absorbit. Idem præstat sarcocolla, aqua rosarum, alteratio uel potius lacte muliebri nutrita, & soluta.
- Ophthalmia anti præcedenti debita uictus ratione,** & intermittens, quæ cū cōtione syrupo rosarum, & rhodomelle, cū aqua aut decocto seminis fœniculi, purgabis ꝑ j. pilularum lucis mæ, aut sine quibus esse nolo, aut de agarico semel in hebdomada. Iterum purgabis scrupulo uno prædictarū, aut similium pilularū, & oculis nō sunt admouenda repellentia intense frigida: imō ijs semper adde parum aquæ fœniculi, aut rutæ, ne fiat albugo, aut suffusio oculorū: hanc tamen, & ulcera oculorū gignit prohibet filiū collo traiectū per tres digitos sub nuca, prius tamen apprehēde forcipe cutem donec sensus tactus abeat, & post acui inserto filo crasso facto ex pilis caudæ equinæ, uel (ne tantus dolor excietur) seta, uel limbo perforamus, ut in uulnere. Acui ablata filum maneat, quod ulcus diu apertū seruet, ut per id puris multitudo euacuetur. Diuibus aureum anulum immittunt, loco filii acui ablata.

ablata. Quotidie remouet dictum filium, uel annulū
 & mane uesperiq; tergunt materiam. Hoc auxilio
 reuellente & uacuante multis oculi acies ferme Historie
 amissa fuit in pristinam sanitatem restituta, ut ego
 sepe expertus sum in plerisque, & in filia meo na-
 to octo menses.

De imbecillo aspectu.

CAPVT. XVII.

Oculorum uisus, ut aliarum partium ope-
 ratio, tripliciter leditur (autore Galeno,
 cap. 80. artis medicinalis) aut quia uix,
 aut quia uitiose, aut quia nullo modo cernimus: de ut
 timis duobus in presentia non agimus, cum de ijs in
 sequentibus capitulis, & alijs locis uerba facturi si-
 mus. De prima igitur lesione hoc loco sermonem in Descri-
 ptu. statuimus, quæ est affectio oculorū, quæ minus eger
 uidet. Cuius uariæ sunt causæ externæ, & internæ Causa.
 iuxta illud carnem.

Allia, uina, uenus, puluis, uentus, faba, fumus.

Ista nocent oculis, sed uigilare magis.

Ex his, aut alijs fit hic affectus: aut per consen-
 sum totius, ut in hectica: aut aliarum partium, de
 quibus suis locis: uel oculis primario affectis. Quo- Note.
 rum omnium causæ, & notæ satis ex egri dictis, &
 per se patebunt.

Quando uitium proprium est in hoc ab hu- Curatio.
 more largiori, curatur quinque generibus reme-

DE CURA N. MORB.

Victus. diorum: primo, victu tenui, & siccante, dum modo sit cibis facilis concoctu, obserueturq; ordo traditus à Galeno in libris de alimentorum facultatibus, & de sanitate tuenda circa ordinem, horam, quantitatem, & qualitatem ciborum. A cibo comedenda sunt, quæ uapores prohibent ad caput ferri, ut panis tostus, coriander tostus, aut conditus, caro cydoneorum, uel ipsa cydonea tosta, aut pyra, addendo parū sacchari, & seminis fœniculi: fœniculus enim oculos roborat, ut in serpentibus, & buffonibus ex-

Vis rapæ perientia demonstrat. Rapæ si bene concoquantur, sua proprietate uisum roborant. Viperarum carnes bene apparatus similiter aciem oculorum confirmat. Eius præparatio cap. de elephantia si demonstratur.

Noxia oculis. Auis pica, & hepar hirci tota substantia corroborant aspectum. Simiter & lentium frequens esus, si ab humiditate nascatur imbecillitas. Quæ uero huic affectui maximè nocent, sunt cruditas, coitus immo-dicus, & somnus diurnus.

Præparatio. Secundo, apparentibus materiam, primo melle rosato colato, & oxymelite. S. cum aquis, aut decocto fœniculi, hyssopi, saluæ & similibus. Secundo, syrupo de hyssopo, de stachade, oxymelle cōpos. cum decocto, aut aquis superius dictis, & similibus.

Purgatio. Tertio, materiam concoctam uacuantibus, primum pilulis ex Hiera. S. elephanginis, mastichinis, agarico trochiscato: aut Hiera. S. Secundum pilulis de agarico, sine quibus esse nolo, & lucis. m. Ultimo si opus fuerit, ualentibus pilulis cochijs, aut fœtidis. Dosis

dis. Dosis omnium horum medicamentorum ex dictis primo cap. & ex doctrina Mes. & Nicolai in eorum antidotarijs est satis cognita.

Quarto, auerſentibus ad infernas partes, aut poſteriores, ut clyſteribus, glandibus, ligaturis brachiorum, & crurum, frictionibus, fomento, & lotione ex decoſſio rerum capitalium, multo pexu uerſus occipitium reuerſi capitis, apophlegmatismis, errhinis, canterio poſt aures, aut in coronali comiſſura, uel filo collo affixo, de quo dictum eſt in fine de cimifexii capitis.

Quinto, roborantibus partem affectam, & reſoluentibus reliquias materie: ut nuce muſcata quotidie ſumpta uſus recuperatur: myrobalani quoq; ceſpule, ſi duæ bis in hebdomada, aut ter ſumantur, uiſum reſciunt. Idem præſtant acorus conditus, theſtriaca magna, mithridatum, diamuſcus, & pliris acoticon, ſi multis diebus in quãritate drachmæ unius uſq; ad drachmas duas ſumat æger. Hoc quoq; auxilium ualide uſum corroborat: R. ſucci fœniculi depurati ꝑ vi. ſucci rutæ depurati ꝑ iij. mellis ꝑ j. ſacchari ꝑ v. foliorum auri numero. iij. miſce, & per duos, aut tres dies æſtatis inſolentur omnia. facta ſæpe permutatione ab uno uſe in aliud, ut omne excrementum abiiciatur. Eandem, & maiorem habet uim hæc aqua oculis ſæpe adnota: R. chelidonie, fœniculi, rutæ, ſileris montani, euphagiæ, uerbene, roſarum rubrarum an. lib. v. pulueris gario-phyllorū, & piperis an. ꝑ ij. ex his fiat aqua per di-

Auerſio.

Robora
tio, et re
ſoluto.Acuëtia
uiſum.

DE CURAND. MORB.

Stillationem instrumento uitreo & igne pauco. Pulvis autem picæ si oculis admoueat, ipsos uehementer iuuat. Idem præstat succus, aut pulvis hepaticus hircini asini: cui si addas parum pulueris gariophyllorum, & piperis, erit efficacior. Hoc medicamentum uisum maximè confirmat: R. tuthie Alexandrinæ quinquies incensæ, & extinctæ urina puerorum, & iterum toties incensæ & extinctæ aqua rosarum ꝯ. balsami optimi ꝯ iij. uini albi odoriferi ꝯ j. misce. Serpentes nemorales abscissis capitibus, & caudis, si coquantur uino albo,

Medica- & sceniculo, donec caro ab ossibus separetur, uimentum sum miris modis tumentur. Hoc medicamentum est nobile. omnium in hac re nobilissimum: R. fileris montani, maioranæ, euphragie, rutæ, chelidoniæ, sceniculi, an. ꝯ iij. zingiberis, spicæ, piperis longi, gariophyllorum, tuthie incensæ & post restructæ, ut diximus, sarcocollæ nutritæ lacte asinæ, ligni aloes an. ꝯ j. fellis unius anguille, & unius accipitris, & unius hirci montani, si possimus nancisci, balsami ꝯ. mellis rosati colati ꝯ iij. Omnia simul mixta, & redacta in puluerem, quæ possunt redigi, uase uitreo, benè obturato insolentur in aestate per quadraginta dies, & in hyeme sub stercore quolibet die bis, uel ter agitetur illud uas, postea conseruetur liquor uase uitreo, qui oculis admotus sæpe uisum corroborat, & auget etiam. In senibus tantam uim habet hoc medicamentum, ut aliquibus uisum sit nullum medicamentum huic simile

mile, aut par haftenus extitisse: quorum summam ueritatem ego felicissimo successu saepe expertus sum.

De curatione albuginis oculorum.

CAPVT XVIII.

Albuginum oculorum duæ sunt differe- Diuisio-
rentiæ, quædam enim in summa cor-
neæ superficie consistunt, & Græcis
nephelia, atq; ulæ, Latinis uerò nube-
culæ, caliginesq; & tenues albugines
nominantur: quæ uerò in interiori parte sunt, & ut
Paulus ait, altius radices egerunt hæ leucomata
Græcis, Latinis albugines crassæ dicuntur. Vtræq; Descri-
autem cicatrices sunt, ac maculæ, in cornea post ulce- ptio.
rum curationes relictæ: sic autem appellantur, quod
oui albumen referant, omnes enim cicatrices (autore
Aetio) in nigro oculo candidæ uidentur: densa e-
nim cornea tunica subiectus cæruleus color non am-
plius pellucet. Eminentæ præcipuè albescunt, planæ Cause.
minus cædicant, caniores parti nigrae oculorum quo-
dammodo assimilantur. Hæc Aetius, Morbus intuen-
ti patet, non est igitur opus signis.

Albugo in senibus est incurabilis, præsertim an- Caratio-
tiqua, in iuuenibus difficilis curatu, in pueris & in-
fantibus faciliior: semper tamē est similis curatio præ-
cedenti, in uictus ratione, uacuatione, auertentibus:
præsertim

DE CVRAN. MORB.

praesertim per filum, de quo cap. 16. His omnibus iam factis, & admotis oculis medicamentis dictis in quinto genere auxiliorum praecedentis capituli, praefotus. ter illa, frequens fotus ex decocto seminis foeniculi, foenugraei, camomillae, rutae, & raparum est utilis, & necessarius: post quem potentius medicamenta poterunt albuginem dissipare, & omnino abstergerere. Abstergentia. Mel, & eius aqua bene eam tollit, similiter & aqua distillationis ex rodomelle. Pulvis sacchari candi habet eandem uim, & maiorem, si addas parum pulueris ossis sepie. Sequens aqua optima est in hoc & a me in meo filio probata, qui natus erat octo menses: R: foeniculi. m. ij. rutae, chelidoniae an. m. j. mellis optimi ʒ ij. sacchari candi, & rhodomellis an. ʒ. j. tuthiae Alexandrinae, & sarcocollae nutritae an. ʒ. ij. uini albi optimi cochlearia duo: misce, & fiat ex his aqua per distillationem igne pauco.

De Suffusione.

CAPVT XIX.

Definitio.

Vod Latinis suffusio sonat, hoc Graecis hypochyma, & hypochysis, barbaris uero cataracta dicitur, & nihil aliud est, quam frigidi, crassi, & lenti humoris, & glaciei instar congelati inter ceratoidem tunicam, id est, corneam & crystalloidem, seu mauls humorem tenuem affusio. Cause. se iam dictae sunt, nempe humores crassi per nimias cruditates

cruditates iuxta pupillam inter corneam, & crystalloidem acernati: præter hæc etiam uiolentus uomitus, & ictus, & uentriculi affectiones. Notæ ab Aetio hæc referuntur. Inchoante suffusione pusilli *Signa.* culices, & caliginosa quædam corpuscula assidue oculis occurfare solent: quibusdam ueluti lanarum filamenta, & telæ araneorum, quibusdam circa lucernas circuli offeruntur: quæ cum apparere incipiunt, pupilla minus accurate spectantibus interdum pura uidetur, interdum colorem pelagi præ se ferre. Sed incremente ægritudine accidentia quoque incrementescunt, quæ ubi ad summum peruenerint, ægri excæcantur, & pupilla ad candidum colorem siue ullo penitus splendore mutatur. Quamuis in uarijs suffusionibus uarij colores conspici soleant: quædam enim aeris colorem, quædam uitri imitatur, quædam subalbescit, quædam ad ceruleum uergit, quædam glaucescit, quædam insanabilis est hæc Aetius. Porro tunc cognoscitur, num sanabilis sit suffusio, quoties altero oculo clauso pupilla eius oculi, in quo est suffusio, & clarior apparet, & dilatatur, ut docet Galenus. 4. de morbo & symptomate. cap. 2. Si culpa neutrius oculi accidat suffusio, in utroque oculo, et non in altero tantum, id fit & per interualla quoque, & prius aliquid in uentriculo præsentitur.

Suffusio curatur quinque remediorum generibus, *Curatio.* quemadmodum imbecilla uisio, & albugo, sed ualentioribus. Quæ absoluta est & confirmata, acuratur: eget tamen uiro docto, & probato: si uero absoluta

DE CURAND. MORB.

Victus. absoluta nondum fuerit, curatur primo victu calido, & sicco (quia materia est uaporosa, & aquosa) de quo diximus cap. 16. Sed si aer conueniens desit, ut in hyeme, arte oportet moliri, igne, scilicet, & sufficu. Abstinentia quoq; & ieiunium huic morbo diuturno plurimum est salubre. Coena sit leuis, si semel comedisse bis non sufficit, uino, iusculis, & pituitosis alimentis minime utendum est: semper enim sunt eligenda calida & sicca.

Preparatio, & uacuatio. Secundo & tertio concoquentibus materiam aquosam, & uacuantibus per ea, quae diximus cap. 16. & alia similia: sed toties est coquenda materia, & uacuanda, donec in totum sit affectus curatus, non solum semel, sed bis, ter, quater.

Inuersio. Quarto, auertentibus, ut acribus clysteribus, balanis, frictionibus, fotibus partium extremarum, & alijs omnibus, de quibus dictum est satis cap. 16.

Resolutio. Quinto, resoluentibus, & dissipantibus reliquias materiae: primo interius sumptis, ut drachma una theriac & magnae, aut muthridati, aut duabus drachmis diamusci dulcis, multis diebus cum syrupo, aut aqua capitali sumptis tempore capiendi somni, ut cum cibi uapore eorum uis rapiatur in cerebrum. Si saepe accipiantur drachmae duae coëctionis humain. Mes. cap. de imbecillitate uisus ualenter & optime dissipabitur materia. Admouenda sunt oculis aliqua, praeter dicta duobus superioribus capitibus quae possint resolvere, & tergere maculam, albuginem, & suffusionem non confirmatam: semper tamen

tamē optima præcedat corporis euacuatio, aliās fiet
 ret attractio uaporis, & aque ad oculos. Inter ea, Tergena
 que potenter omnem albuginem, & suffusionē non tia.
 confirmatam terunt, est sagapenum mixtum aqua
 fœniculi, & aqua mellis, & saccharo concreto. Idem
 præstat puluis capium hirundinum, si cum aqua
 distillationis urine puerorum, & fœniculi oculis
 sepe admouetur: post hæc ualentiora conferunt,
 ut sunt genera fellis: sed prius oportet experiri
 antè dicta, & aquam de stillationis corticum faba-
rum. Hec quoque aqua est optima, & efficacissi=
 ma: Rx. uini albi ꝑ iij. succi fœniculi sine sedimen=
 to ꝑ ij. camphoræ ꝑ j. tuthiæ Alexandrinæ ꝑ j. ℥. Aqua ef=
 zingiberis ꝑ ℥. mellis ꝑ iij. omnia simul in uase ficacissi=
 enco nouem diebus in umbra conseruentur, postea ma=
 per filtrum fiat distillatio. Cuius aque due gutte
mane, & sero oculis instillantur: ultimo uero, &
cum alia non sufficiant, sunt adnouenda fella, prius
 mitiora, uidelicet, piscium, suum, agnorum, gal=
 linarum, & perdicum: deinde acriora, ut accipi=
 tris, falconum, & aquilæ. Ultimo uero est admo=
 uendum fel uiperæ: sed quia est uenenosum, eo non
 esse utendum censeo, sed in eius usu oportet os ple=
 num esse aqua, & theriaca magna, ne aliquid
 uenenosum in uentriculum, aut thorac=
 cem descendat: fel tamen tauri, &
 apri est uiperæ tutius, &
 satis potens.

De dolore aurium.

CAPVT. XX.

Dolorq
fit ex lib.
de symp-
to. causis.
Causa.

Note.

Vres. perinde, ac aliæ quoque partes nostri corporis dolore infestantur, et uebementi: plurimo enim sensu polent. Dolent autem nonnunquam propter causas externas, cuiusmodi sunt refrigeratio in peregrinatione à uentis frigidis proueniens: interdum propter introrsum humorem in balneis aquarum frigidarum: aut insigni aliqua qualitate præditarum. Oritur etiam ex causa calida, à quacunque occasione accidat, ut sole, igne uento, balneis, atque alijs id genus. Præterea et ex ictu, uulnere contusione, acri aliquo medicamento, aut uermi in aurem ingresso. Internæ quoque causæ multæ sunt, ut intemperies aliqua aut nuda, aut cū humoris affluxu, inflammatio, flatulentus spiritus, ulcus, ac uermes intra aures geniti. Signa causarum externarum ex ægri sermonibus colligi possunt. Internarum uerò notas sic exquires: si nuda fuerit intemperies, nulla adest gauditas, sed si calida fuerit, ardor, et maius acumen doloris: si frigida, obtusior quodammodo dolor est, et frigus sentitur. Idem de reliquis est iudicandum. Si uerò præter qualitatem humor quoque infestat, præter iam dicta grauitas inest, ac pondus quoddam. Omni autem intemperiei, seu nuda fuerit, seu cum humore, hoc est commune, ut à similibus lædatur. Inuenitur autem mode-

rato con=

rato contrariorum usu, si sit inflammatio, adest febris, grauitas, pulsatio, & dolor intollerabilis: si flatulentus spiritus, tentio, & timitus in aure sentiuntur: si uermes, interiorem motum quandam eger sentit, & in splendido aliquo loco cerni possunt, uel ex ijs aliquis foras prodit. Si ulcus, pus inde pro manat.

Curatur quinque remediorum generibus, primo Curatio uictu tenui, & refrigerante. Quare à carnibus & si ab intē uino abstinendum est. Sit eorum cibus lac amygdalorum, cremor hordei, lentes, cichorea, lactuca, pyra, lida. & mala cydonia assa, & potus aqua hordei.

Secundo, auertentibus secta uena humerali eiusdem partis, si non fuerit plenitudo: uel media, existente plenitudine. Mittatur sanguis respondens dolori, & plenitudini semel, bis, & ter, si opus fuerit. Si ætas, & uires nō ferant sanguinis missionem, per sectionem uenæ, per cucurbitulas, & scarificationes inter scapulas sanguis extrahatur, fiatq; debita reuulsio. Clysteres refrigerantes, & parum acres, cucurbitula, ligaturæ, & frictiones partium extremarum, & fotus quoque auertunt, & maxime conferunt. Vacuatio per medicamenta benigna similiter auertit, & est necessaria, ut per hoc, aut simile.

℞. rhabbarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie ꝛ j. ℥. medullæ cassiæ fistularis recens extractæ ꝛ vj. syrupi uiolarum ꝛ j. aquæ buglossæ. q. s. misce, & fiat potus. Si magis amat pilulas (quamuis utilior sit potus) drachma una pilularum de rhabbar

DE CVRAN. MORB.

baro fieri potest euacuatio, aut alijs pilulis, quæ bi-
lem purgant.

Topica Tertio, repellentibus, ut oxyrhodino, aut lacte
repellen- humano, uel caprino, uel ouino. Hæc, & similia pa-
tia. rum calida sunt auribus instillanda. Aut olea de por-
tulaca, aut utolato, aut de nenuphare, aut de papa-
uere. Oleum rosaceum, & terebinthina simul mixta
dolorem aurium tollant, & repellunt, si oleum rosa-
ceum sit in magna quantitate, & terebinthina in par-
Sympto- ua. Sed si dolor fuerit uehemens (qui authore Gale-
matis cu- no cōmentario. 38. primi præfagiorū facultates de-
ratio. struit) ad se trahit curationem, egetq; narcoticis me-
dicamentis, quæ non abscissa causa ipsum dolorē cu-
rant. De his Galenus. 3. de cōpositione medicamen-
torum secundum locos satis abunde: inter alia tamen
laudat mixturam ex lacte humano cum albumine
oui, & paucis opio: laudat quoque Galenus casto-
reum cum opio æquo pondere utrumque, aut sit du-
pla portio castorei: uel uicissim, si maior & uehe-
mentior fuerit dolor. Hæc mixtura est etiam opti-
ma in hoc genere: ℞. melle, panis aut farinæ hordei
lib. ℥. sape, quod sufficit, misce, & fiat cataplasma:
Cautio. adde castorei ℥. ℥. opij, & croci an. ℥. ii. Hæc ta-
men narcotica non sunt ad mouenda, nisi cum alia
non possint curare, aut in maximis doloribus alijs
non præcedentibus.

Resolu- Quarto, dissipantibus, & resoluentibus reliquias
tio. materiæ ut oleo lumbricorum, camomillæ, amyg-
dalarum dulcium, se samano, terebinthina sola, &
decocto

decocto camomillæ, fœnugræci, & seminis lini, alibææ, & similibus.

Quinto, frigidis sanātibz intemperiem calidam Aliera in auribus relītam: qualia sūnt oxyrhodnum, & tio. alia dicta tercio genere, & oleum rosaceum cum mucagine seminis psyllij.

Si inflammatio in suppurationem terminetur, (quod per doloris, & febris remissionem post augmentum cognoscitur) pus per incisionem instrumento ferreo factam extrahendum est, aut uocibus: & sternutamentis: aut medicamentis parum acribus, si non appareat pars suppurata: deinde abstergentibus: & mundantibus: & postremo glutinantibus & exsiccantibus curabitur. In his tamen consule chirurgum doctum.

Dolor ab intemperie frigida: præcedenti debita Si à frigida uacuatione: si fuerit cum materia, curabitur oleo gore sui. camomillæ, nardino, ex lilio, laurino, rutaceo & costino, cepe tostum etiam curat illum dolorem. Succus rutæ cum sanguine angullæ statim mitigat omnem aurium dolorem. Topica Succus toris marini cum sedanillæ oleo rosaceo, et sapone Gallico uetustissimos aurium dolores curat: adeps pulmo nis uulpis auribus admotus est optimum præsidium in dolore aurium. Idem præstat spoliū serpentis decoctum oleo: aut succo conuenienti calido, aut frigido habita ratione cause: pili Naqueræ facultate prædita sunt à tora sub Pili Naqueræ curandi omnem aurium dolorem. queræ.

De sanguinis è naribus
profluuiò.

CAPVT XXI.

Causa.

Anguinis è naribus profluuij, quod Græci hæmorrhagiam appellant, multe sunt causæ, parim internæ, parim etiã externæ, eas autem omnes breuitatis gratia, iuxta Galeni placita quinto Metho. medend. in tria capita reducimus: fluit enim sanguis à uentis, arterijsue nasci, uel reseratis illarum orificijs, uel tunick ruptis, diuisisq;, uel sudoris instar transcolatus. Porro reserantur arteriarum, uenarumq; ora, aut propter nimiam sanguinis multitudinem, quæ uel in toto sit corpore, uel capite, uel hepate, liene, uel utero, præsertim si non probè fluant menses, ut ex Aphorismo. 33. sectionis quintæ deprehenditur: in caput enim tunc fertur, atq; inde per nares uerumpit: nonnunquam & citra plenitudinem propter uasorum imbecillitatem: hoc ipsum accidit aut ob acrem aliquam qualitatem in humoribus repertam. Diuiditur autem tunica ex uulneratione, contusione, ruptione, & erosione, uelut sudor transmittitur, aut tunica ipsa rarefacta, aut sanguine tenuiore factio: quod multis de causis contingit: aut quia plus æquo exercitationibus homo sit usus, aut medicamentis calidis sanguinem tenuantibus, aut uictus ratione, qui sanguinem bilio-

Notæ. florem reddiderit. Notæ tum ex ægri sermonibus, tum ex

tum ex eius temperamento, aut anteaſta uita colliguntur: quamobrem omnes eas recensere non erit opus: hoc tamen animaduertere oportet, cum à capite sanguis per nares profluit, in eo summam adesse gravitatem: cum ab hepate, in hypochondrio dextro: cum ab ſplene, in ſiniſtro: cum à matrice, circa umbilicum dolores, actenſiones quaſdam ſentiri: cum per criſin ſanguinis profluuium fit, ea ſigna accidunt, quæ ab Hippocrate numerantur. 3. Prognosticorum 33. prognostico, & à Galeno in libris de criſibus, atq; alibi frequenter.

Sanguinis profluuium, à quacunque fuerit parte ortum, ſi vires non deficiant, non eſt ſiſtendum, quia eo multis liberamur morbis, ut in libris de iudicijs Galenus teſtatur. Non criticum uerò quatuor remedium generibus ſiſtetur, primo uictu refrigerante, & aſtringente meatus per quos ſanguis fertur, ut aëre arte parato per acetum, aquam roſarum, lactuce, plantaginis, folia ſalicis, myrti, lactuce, nymphaeæ, & ſimulium. Cibis ex ſucco acidulcium granatorum, limonũ, aranciomm, acetofæ, & ſimulium paratis, qui, ſi glutinoſi fuerint, magis laudantur, quales ſunt pedes, & capita uituli, arietis, hœdi, & aliorum animalium, amydam, farina orizæ, caſeus recens pinguis, oua dura, quia paucum, & craſſum ſanguinem gignunt, præſertim albumina. Inſtitio cum facultas non eſt imbecilla, abſtine à uino, carnibus, & ouis ſorbilibus, & tremulis, largiorem, & liquidiorem ſanguinem generantibus. Potus ſit aqua chalybeata,

DE EVRAND. MORB.

lybeata, tandem animi & corporis quies est necessaria illis, & silentium.

Auerſio. Secunda, auerſentibus, in quibus præcipua ſpes curationis uerſatur, ut crurum, & brachiorum dolorificis ligaturis, frictiombus, ſoribus ex aqua actu & poteſtate calentes cucurbitulis ſine ſcarificatione hypochondrio appoſitis è regione naris, à qua ſanguis effluit, & in uer ſcapulas cum ſcarificatione, ubi uena ſendi non poſit ob utrumque defectum, aut etia-

ſectio uel tem puerilem, quamuis ſanguinis miſſio per uenæ ſectionem ſit remediũ efficaciffimum ad reuocandum

li. imperium fluioris in contrarium, ſecunda eſt uena media eiufdem partis, ſi ſit totius plenitudo, uel humeralis, ſi nõ ſit plenitudo: quod ſi ab utraq; parte fluat ſanguis, utraq; media, aut humeralis ſimul ſcindatur. Poſt primam ſanguinis miſſionem, ſi ſecunda fuerit neceſſaria, & tertia ſemper ſecunda eſt humeralis eiufdem partis: aliquando tamen prius eſt facienda ſanguinis miſſio, per ſectionem uenæ pedum, aut

Admoni tibiarum, uidelicet cum ex detentis menſibus, aut **tio.** hæmorrhoidibus naſcitur hoc profluuium, præſertim ſi natura tentauerit per infernas partes ſanguinem uacuare, & hæc ſit uniuerſalis regula Hippocrati. Gale. ratione, & experiẽtiæ accommodata. Duo quoque ſunt, quæ maximè auertunt ſubito reuocando ſanguinem, calorem, & ſpiritum, timor incuſſus, & aqua frigida iniecta in faciem æger incogitantis:

Conſiliũ ſet uidendum ne ſit æger maximè imbecillus, aut morbo comitiali obnoxius, quia hæc duo epilepſiam efficerent

efficerent, aut subito interficerent. Ligatura arctate-
stium, uel eorum ablutio aqua frigida, si subito fiat:
potenter auertit.

Tertio, sistentibus, et cohibentibus sanguinem, Sumenda
et glutinatis sumptis, uel admotis, ut lactuca, por. et admo-
tulaca, et alijs alimētis dictis initio huius capitis. Sy. uenda.
rupo. rosarū, cydoneorū, malorū granatorum, de ace-
tositate limonum, et citri, præcipue ubi sanguis est
biliosus, et nimis tenuis, et conserua rosarum, ace-
tose et nenupbaris: → ij. aut .j. j. trochiscorum de
terra sigillata, aut de earabe cum .j. ij. aque plan-
tiginis, aut portulacæ, aut similitum cohibent san-
guinem. Naribus, collo, et fronti sunt ad mouenda Repellen-
que refrigerant, et impellunt inchoando à micto-
rius ad ualentiora. Prima mixtura bona est ex
aqua rosarum, albumine oui, et aceto, cui si addas
puluerem astringentem, uenientem, et obstruentem,
erit efficacissima: qualis est ex rosis, balaustijs,
gallis, sumac, farina moletrinarum, mastiche, aloe,
et mirrha, thure, et pilis leporis, et similibus.
Ex his omnibus, aut aliquibus accipe duas drach-
mas cum aqua, aut succo astringente, naribus im-
pone, et collo, et fronti: sed si supra uenas ruptas
apponatur medicamentum citius sistet sanguinem.
Gypsum cum albumine oui, aut aqua, aut aceto na-
ribus admotum uidemus potenter sanguinem si-
stere. Puluis limacum cum crusta rostorum sistit sanguinē
sanguinem, et puluis razarum combustarum. Ali-
qua sanguinem sistunt statim à tota substantia, seu stantia.

K i ij proprie

D E C V R A N . M O R B .

proprietate, ut stercus asininum, urtica, porrum, oc-
nium, seu basilicon. Hæc enim recentia trita, & in
nares immissa, aut illorū succus possunt sanguinem
inhibere. Acetum potens cum gossypio, aut panno li-
neo sepe fronti, aut collo applicitū illico sanguinem

Vetula sistit. Quædam uetula Monspessulana sola menta na-
curatrix ribus imposita curauit sanguinis profluuiū ē narib⁹
triam dierum. Cuius panni linei prius atramento tin-
cti aceto mixtus, & cum gossypio naribus immissus
consilio cuiusdam uiri sapientis curauit hoc proflu-
uium. Medicamentum ex puluere corticum ouorū,
& gypsi cum albumine oui, naribus & fronti adiun-
ctum cito reprimis sanguinem. Idem fit mixtura lu-
ti reperti in mola fabrorū, & bolo armeno cum al-
bumine oui. Cauteria actu, & medicamenta escharoti-
ca, quæ urendo escharas, & crustam gignunt, poten-
tissime sanguinem, & subito inhibent, sed si eschara
deciderit, maior, & periculosior hæmorrhagia fiet.
Quare eis non est utendum, nisi cū alia iam scripta,
& similia non sufficerint. Quando salus deplorata

De nar- est, & uicta a morbo facultas omnium prædictorum,
colicis. narcoticks curatur, quæ sanguinem glaciant, & mēbra
stupefaciunt, ut albanasia recenti, & requie magna
à scrupulis duobus usq; ad scrupulos quatuor, &
philonio antiquo Persico, aut Romano à drachma se-
mis usq; ad drachmā unā. Hæc somnum cōciliant, &
hoc etiā modo fluorem sedāt, sed hæc & similia nar-
cotica partibus externis admoda, tutiora sunt, ut ca-
pite. §. de curatione phrenitidis docuimus.

Quarto

Quarto auferentibus causam hæmorrhagiæ, ut medicamentis chalogis, si biliosus fuerit sanguis, quæ Purgantia sunt rhabarbarum, myrobalani citrini, et tamarindus, et hæc mixtura uel similis. R. medullæ tamarindorum ꝛ. vi. rhabarbari electi et corticum myrobalanorum citrinarum an. ꝛ. j. syrupi rosarum. ꝛ. j. aquæ buglossæ, quod. s. misce, et fiat potus. Si uero sanguis Cœcocio fuerit pituitosus, præcedenti coctione per rhodomel, pituitæ et aquâ basiliconis, phlegmagogis curatur, ut R. adia. Potio. catholicon ꝛ. vi. corticum myrobalanorum Kébulo-rum et agarici trochischati an. ꝛ. j. syp. de menta ꝛ. j. aquæ buglossæ. quod. s. misce, et fiat potus.

De rubedine faciei.

CAPVT. XXII.

Rubedo faciei mala est nulli non manifestum, cum oculata fide cognoscatur. Quare superuacaneum erit in enarratione causarum, et signorum immorari, hoc tantum dixisse sat erit, prouenire eam affectionem sepe à causis exterioribus, ut uerbi gratia à sole, sepiissime uero propter calidam hepatis temperaturam immodicā; a qua sanguis biliosus fit, aptiorque est ad ascensum.

Curatur primo faciei rubedo et macula, à sanguine bilioso nascens uictu refrigerante, de quo capite quinto de curatione phrenitidis.

Secundo, auertentibus, ut sanguinis missione per se Reuul-sionem uenæ mediæ, si fuerit plenitudo, aut hume-

DE CVRAND. MORB.

ralis dextrae, si desit ipsa plenitudo: euacuatio sanguine secundum naturam, & plenitudinem ægri, si actionibus, ligaturis, & fortibus partium in fernariis, & cucurbitulis cum scarificatione, & sine scarificatione, & filo collo trajecto, præcipue si antiqua, aut magna fuerit macula rubra.

Præparatio. Tercio, parantibus humorem biliosum per medicamenta utilia, qualia sunt Syrupus rosarum, oxysacchara. S. Syrupus acetosus. S. Syrupus de acetositate citri, & limonũ, & decocto, aut aqua endiuie, plantaginis, portulacæ, acetosæ, & similitum.

Purgatio. Quarto, uacuatione per medicamenta, qualia sunt rhabarbarum, myrobalani citrina, cassia fistularis, & tamarindi, diaprunis solatiũ, & electuarium de succo rosarum, & similia: ut R. medullæ tamarindorum, & medullæ cassiæ, fistulæ recens extractæ an. ʒ. iij. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie ʒ. i. diaprunis solatiui ʒ. iij. Syrupi uolarum ʒ. j. aquæ cicboxe q. s. misce, & fiat potus.

Alteratio. Quinto, refrigerantibus hepar, & prohibentibus bilis, & sanguinis calefactionem: ut electuario diatrium fantatorum, diarhodoni Abbatis, & diamargariton frigidi, cum aquis, aut Syrupis refrigerantibus, de quibus tertio genere remediorum est dictum aut cum infusione drachmæ unius rhabarbari, in libra una aquæ endiuie, & ceroto fantalato hepatis admoto.

Sexto, uacuantibus clementer, & resoluentibus materiam partis affectæ, & repellentibus, & inducentibus

centibus albedinem : ut lacte humano , caprino , aut
ouino , unguento citrino lacte , seu emulſione qua-
tuor ſemina frigidorum , mundatorum , & lacte ſe-
minis papaueris , & lacte uirginali quod fit ex dupli. Lac uir-
ci aqua ſaris tenui , & diſſili lacti , ſed ambæ ſunt gineum.
mixta ſubſtantiam lacti ſimilem conſtituunt : modus
faciendi hic eſt. R. aceti ex uino albiſſimo ſaſi lib.
℥. li. baryx ij. dealbati ℥. ℥. muſce , & poſtea per elly-
chium diſtilletur aqua ex uno uaſe in aliud . Item
R. aqua fontane lib. ℥. ſalis armoniaci ℥. iij. in ſum-
de per noctem , deinde diſtilletur per ellychium ma-
qua ab uno uaſe in aliud conſeruentur in uariis ui-
treis , ex poſtea utriuſq; aquæ guttis duabus muſtis ſe-
pe una faciem habet hoc lac magnam uim corrup-
pendi rubedinem , & albedinem inducendi faciei. E-
go expertus ſum ſæpe , & hoc lacte curantur ij , qui
facie leproſa uidentur eſſe , & dicuntur à Gallis co-
po, roſe. Aqua ex lacte caprino & albuminibus ouo = Aqua ſa-
rum uitreo uaſe per diſtillationem facta , faciem ciem ter
candidam , & pulchram reddit . Eandem uim ha- ſiorē , &
bet aqua limacum , ſeu cochlearum . Simili facultate cādidio =
te ualet aqua ex floribus typhæ . Aqua quæ fit ex rem red-
una gallina ſecta in exiguas partes , & uncijs duabus dentes.
ſacchari , & uncia una chryſocolle (boracem uocant)
faciei omnes maculas detergit . Idem fit mixtura pin-
guedinis renum hoc di, ſacchari , et chryſocolle noctu
faciei a motū , dummodo die ſequenti facies lauetur
aqua raphani , aut alia ſimili . Aqua aut ſuccus qui ex
raphano diuiſo in partes , & melle , aut ſaccharo fit
potenter

DE CVRAN. MORB.

potenter tergit, & tollit omnes faciei maculas. Hæc mixtura (quæ ab Hispanis muda dicitur & à Rbasc quinto ad Almanforem cap. 17. gumeta) faciem pulchriorē reddit, eiusq; labes detergit, si initio noctis apponatur, & mane aqua raphani aut alia laetetur. R^x. radicis lilij albi, raphani, amygdalarū amararum an. ʒ i. mellis. q. s. n. scc, & fiat ad modū opiatae, aut confectionis. Idem aut par efficere potest mixtura ex semine brassicæ, amygdalis amaris, & melle. Decoctum lupinorum aqua pluuiæ factū abstergit nēuos faciei, interiora nucleorum persicorum, eorūdemq; oleum eandem habent facultatem. Aqua radicis lilij albi tergit faciei omnes maculas, & rugas illius tollit. Sanguis leporinus non dissimilis est superioribus facultate in delendis labeculis oris, similem uim affert in his aqua uitæ, qua utuntur Germani in aluēda facie. Aqua per destillationem ex sanguine leporis & uino oēs faciei maculas eluit, faciemq; formosam efficit. Idem præstat aqua ex floribus fabarum, steruus columborum cum aceto, si in formā unguenti factum fuerit, faciem emaculat, quo nobilis quædam fœmina septem diebus, & noctibus curata fuit. Hæc aqua est optima, & ferme diuina ad maculas faciei. Imò etiam uestigia exanthematum & papularum remouenda. R^x. florum fabarum. p. iij. stercoreis columborum ʒ i. aceti ʒ iij. aquæ uitæ ʒ iij. sanguinis leporis ad pōdus omnium, misce, ex his fiat aqua instrumento uitreo & igne paruo. Hæc aqua similiter omnes maculas faciei tergit, etiā illas, quæ dicuntur

dicuntur panis, & barros uulgo: Rx. florum fabarum lib. ʒ. terebinthinæ optimæ decies lotæ ʒ j. aloes ʒ j. lactis caprarum lib. j. misce, & fiat aqua igne paruo, & instrumento uitreo, adde in fine extra ignem chrysocolle ʒ ij. camphoræ ʒ j. sed postea sepe moue uas.

Ad tergendos tumores paruos faciei, qui dicuntur Latinis uari, nobis barros, mane & uespere lauafaciē mixtura ex albumine oui, & aqua rosarum bene mixtis, & post ad cutem defendendam unge eam adipe hœdi parato more Valentino.

Habet similem facultatem hæc aqua: Rx. centum-pedes, animalcula sunt, quæ dicuntur porcelletes à Valentinis, numero. xij. sacchari candi ʒ ij. succi limonū lib. j. ex his fiat aqua, quæ est optima in hoc. Hæc aqua similiter multam efficieniam habet, & experta est quemadmodum & aliæ: Rx. cucurbitulæ unam absq; cortice diuisam in partes minimas, duodecim oua sine uitellis, & cum corticibus, boracis, sacchari candi an. ʒ j. lactis capræ lib. ʒ. terebinthinæ abiectionis decies lotæ ʒ ij. ex his fiat aqua instrumento uitreo, & igne paruo. Inter alia maximè laudata medicamenta hanc aquam probabis in barre. Oleum mirrhæ est optimū & expertam ad omnes faciei maculas abstergendas, fit hoc modo. Accipe mirram in puluerem redactam positam in uase terreo, & sepe iuxta ignem moue illud uas, & à mirrha egreditur oleum compressa panno lineo, quemadmodum fit oleum amygdalarum, aut sesami-num.

DE CVRAN. MORB.

num. Hæc aqua faciem candidissimam, & pulcherrimam efficit, sine detrimento ullo, & ea sæpe nobiles faciem & Valentinæ suas abluunt facies: R. sublimati pellucidi pulverizati ℥.ss, aquæ fluvialis lib. iij. in uase uitreo, & diu uiolento motu misce, & postea adde tria albumina ouorum benè prius agitata ita, ut ab eis spuma separetur, & deinde omnia sæpe moue, sicq; post tres dies hac aqua utere.

De dolore dentium, & de ipsis denigratis, & mobilibus.

CAPVT XXIIII.

Cause.

Entium dolores partim à causis externis excitantur, partim ab internis. Externæ causæ sunt casus, percussio, & usus rerum immoderate calidarum, uel frigidarum. Res etiam duras & contumaces uel mandisse, uel dentibus diuississe, & in uniuersum, id omne, quod eos, aut alterare potest, aut commouere. Internæ autem causæ erunt intemperies aliqua, uel nuda, uel cum humore, aut frigido, aut calido: abscessus porro existens uel in ipsismet dentibus, uel in neruo: qui illorū radicem inferitur: uel in gingiuis, propter quas etiam contingit dentes dolere. Sæpe ab stomacho malum ascendit propter sublatis uapores: frequentissimè tamen prorenit propter humorum defluxum (quem
rheuma

rheuma appellant.) Imbibitus enim ille humor calidus nonnunquam, nonnunquam frigidus, sepe etiam falsus, uel in gingiuis, uel in neruo, uel in ipsis dentibus dolores & uehementes parit. Signa causarum externarum ex sermonibus ægri sunt petenda. Internarum uerò hæc sunt, si intemperies fuerit nuda, quæ in capite sit, & per consensum dentes afficiat, non est dolor aggrauans, quemadmodum esse solet, ubi humor quoque infestat. Quod si fuerit calida intemperies, acutior est dolor, quam si frigida. Si abcessus fuerit, in dente ipso dolor sentitur, quo etiam auulso sedatur dolor. Si in neruo, in intimis partibus dolor discruciat. Si in gingiuis, circa ipsas erit & præter id, tumor quoque in ipsis cernitur. Si fuerit fluxus humoris à capite per frontem, & tempora sentiente ægroto in mandibulas, & dentes humor descendit, qui si sanguis fuerit, pulsatio quædam adest, tumor, ac calor. Si bilis, acutus est dolor, ac pungens, ac uix tolerabilis. Si pituita, dolor est remissus, & candicant in ore partes omnes, & multa insuper est salinæ copia. Si melancholia, liuent & gingiue, & dentes: nec dolor tantum infestat, & aliquando duræ apparent gingiue. Porro si à uentriculo dolor hic nascatur, quod fieri posse diximus, prius in ipso & dolor, & quædā turbatio sentiuntur.

Dentium dolor si sit à sola intemperie profectus, aliterantibus contrarijs absq; euacuatione curatur, de quibus dicemus ubi de curatione doloris, qui fit amateria

DE CVRAN. MORB.

Viſus. teria poſt illius euacuationē agendū erit. Cū eſt à ſanguine curatur primo uictu refrigerante, & abſtinentia uini, carniū, & ouorū, & omnīū quæ nocent dentibus in omni fermē cauſa, ut potus actu frigidus, præſertim à cibo, uel potu actu calido, lac, daſtyli, & uentriculi cruditas.

Reuulſio. Secundo, ſanguinis miſſione perfectionē mediæ uenæ eiſdem partiſ, ſi ſit plenitudo in toto corpore, & dolor in altera parte dentium: ſi uerò in omnibus, ſcindatur media dextra: cū uerò non eſt plenitudo, humeralis eſt ſecunda ita, ut ſanguinis copia reſpondeat ex æquo nature ægroti, & morbi.

Præparatio. Tercio, parantibus bilem, ut ſyrupo roſarum, endiuie. S. granatorum, & ſimilibus, cum aquis, aut de cocto cichoreæ, endiuie, lactucæ & portulacæ.

Purgatio. Quarto purgantibus bilem per medicamēta chologoga: ut ſunt rhabarbarū, myrobalani citreæ, caſſiæ fiſtulæ, electuariū diaprunis ſolutiui, & de ſucco roſarū, pilulæ de rhabarbaro, & ſimilia, quorū formulæ notæ ſunt ex dictis præcipuè cap. 1.

Quinto, refrigerantibus moderatè, quia frigidum omne inimicum eſt oſibus, ex Hippoc. 5. aphoriſmorum, ut decocto hordei, lacte humano, aut ouino, aut caprimo parum calidis, aut lacte amygdalarum dulcium, aut aqua roſarum, aut myrtilloꝝ, & ſimilium.

Alteratio. Si ſit à bile dolor dentiū ſimilis eſt fermē faciēda medicina ei, quæ cephalalgie bilioſæ adhibebatur. Si uerò à pituita, curatio fermē talis erit, qualis pi-

lis pituitosæ cephalalgæ, non secus fiet, si sit ab atra bile.

Si uerò dolor dentium fuerit ab inflammatione gingiuarum, curatur ut phrenitis, aut angina.

Cum est dolor dentium à distillatione humoris à capite, obserua quæ dicenda sunt cap. 25. quia hæc curatio similis est illi: in omni tamen quæ fit à causa A calore calida per distillationem, post uacuationem, & corroborationem partis primo affectæ, à qua fuit humor, est optimum hoc auxilium: Rx. balaustrarum, rosarum, myrtyllorum, sanguinis draconis, mastichis, sandaracæ Arabum, hypocistidos, spodiij an. ʒ iij. fiat decoctum in lib. ij. aquæ ad dimidium, de quo percolato accipe ʒ ix. cui adde syrupi rosarum ʒ iij. rhodomellis & oxysaccharæ. S. an. ʒ j. misce, & fiat mixtura, qua sepe abluantur os, & dentes.

Quando dolor est à uermibus, curatur rebus à uermibus, & acribus, quæ habent facultatē interficiendis. di ipsos, qualia sunt absinthium, mirrha, aloë, lupini, colocynthis, & tithymalus. Ex his fiat decoctum, Vermes quo laua sepe os. Suffitus ex semine porri, & ius necantiæ quiامي ipsos enecat, & etiā sensum omnem eripiendo dolorem curat: hoc tamen & alia narcotica (ut philonium) non sunt ad mouenda, nisi in maximis doloribus, & cum alia nō iuuerint. Si dolor fiat à corruptione dentium, ipsorum extractio est necessaria & sufficiens cura, quæ ab experto uiro fiet instrumentis ad hoc necessarijs, & sine magno dolore. Aliqui eos medicamentis euellunt, sed cum maiori do-

DE CVRAN. MORB.

lore, quamuis tithymali lac cum farina mixtum dentes (ut quorundam est opinio) sine dolore extrahit.

Dolores Quando dolor dentium est ab ulceribus prauis, & dentiū se corro dentibus consule chirurgum doctum, & intendantia. rim utere hoc liquore saepe: Rx. aquarū plantaginis, & foliorum oleastri an. ꝑ. iiij. syp. acetosi. S. ꝑ. ij. ꝑ. rhodomellis ꝑ. j. aceri scillitici ꝑ. ꝑ. pulueris aluminis usti ꝑ. ij. misce. Vlcera tamen oris parua, & superficiem carnis tantum occupantia (quibus pueri & infantes laborant, dicuntur a Græcis apthe, & ab Arabibus alcola) curantur hoc auxilio: Rx. aquæ plantaginis ꝑ. iiij. aquarum lactucæ, & portulacæ an. ꝑ. j. ꝑ. rhodomellis, & syp. rosarum an. ꝑ. ij. syp. acetosi. S. ꝑ. j. misce.

Vnum hoc est maximè animaduertendum, exuuiis, seu senectam serpentis omnem dentiū dolorem curare à tota substantia, siue per suffitum, siue alio modo. Quare in dolore dentium infantium, cum oriuntur, solent multi fieri tunc morbi, autore Hipp.

Cura in 3. Aphorismorū, uidelicet febris, uentris profluuiū, ortu den & cōuulsio: hæc enim curantur, aut prohibentur fietium. ri, si gingiua theriaca magna perfricetur, aut lacte canis, aut puluere cerebri leporis. Suffitus spolijs serpentis est in hoc optimus, & lotio facta illius deco-

Quando flo: hæc enim faciunt exitum dentium, & liuent, et sine magno dolore. Sidentes lineant, aut nigricent, mouetur corpore euacuato saepe perfricentur hoc puluere: Rx. salis ꝑ. j. pulueris ossis sepiæ & pumicis an. ꝑ. ꝑ. misce, & fiat puluis: adde pulueris aluminis ꝑ. ij.

Aqua

Aqua uitæ dentes candidos reddit, si sæpe ea os abluatur, excrementa pituitosa purgat, & gingiuas corroborat. Rhodomel etiam tergit dentes, & decoctum lupinorum, mirrhæ, et mastichis cum melle ad modum mulsæ est optimum. Puluis hic est optimum dentisfri-
 cium ad mobiles dentes fulciendos, & gingiuarum Dentisfri-
cium.
 carnem augendam: R. mastichis, sanguinis draconis, thuris, sandaracæ Arabum, osium omnium myrobalarum adustorum, nucum cupressi an. ʒ iiij. santalorum omnium. succi liquiritiæ an. ʒ ij. seminis portulacæ, rosarum, corallij rubri præparati an. ʒ j. foliorum myrti, baccarum myrti, psidiæ an. ʒ j. spodiij, cinnamomi, garyophyllorum, nucis muscatæ an. ʒ ʒ. boli Armeniaci aquâ rosarum abluti, amydi, gummi Arabici, dragagani an. ʒ j. granitinctorum ʒ v. lapidis hæmaticis ʒ ʒ. misce, & fiat puluis: quo sæpe fricetur dentes. Vinum album decoctionis rerum astringentium, qualia sunt superius dicta, & similia, est præstantissimum dentisfricium.

De Angina.

CAPVT XXIIII.

Ynanche, uel cynanche (quam Latini Anginam uocant) autore Galeno quarto de locis affectis; nihil aliud Descri-
 est, quàm spirandi difficultas, nullo ptio.
 existente uitio: neq; in pectore, neq;
 in pulmone: unde oēs affectus qui guturi accidunt,

L ij quos

DE CVRAN. MORB.

quos spirandi difficultas comitatur; Hippocrates, atq; alij ueteres anginae nomine appellabant: ut ex tertio Prognosticorum est colligere. Desinitur etiam angina à Galeno. 4. de ratione uictus in morbis acutis, partium, quæ in gutture sunt, phlegmone. Cuius quatuor traduntur genera ab eodẽ. 4. de locis affectis. cap. 5. his uerbis: Atq; hæc sunt quatuor earum genera, primum, ubi fauces inflammantur, fauces uoco internum oris locum, ad quem simul conueniunt & gula, & gutturis partes extremæ. Alterum, cum neq; fauces, neq; reliquæ oris partes, neq; etiam externarum partium ulla inflammata uidetur: laborans tamen suffocationis periculum in gutture sentit. Tertium, ubi extrinsecus circa fauces inflammatio apparet. Quartum, ubi gutturis partes tum externæ, tum internæ similiter affectæ sunt. Hactenus Galenus. Quem locum si paulò inferius legas, quintum etiam genus uidebis positum ex uertebra- rum ceruicis luxatione. Recentiores medici, inter quos Aetius, & Paulus nominantur, sic de Anginae differentijs disputant, ut multum interesse putent inter synanthen, & parasynanthen, & cynanthen, & paracynāthen: sic enim de illis sentit Paulus lib. 3. Inflammatis faucium interioribus musculis ea oris affectio fit, quæ Græcis synanche dicitur: exterioribus uerò phlegmone infectatis parasynanche. Pari- quoq; modo, & in gutture, cuius inflammatis inte- rioribus quidem musculis cynanche: exterioribus uerò, paracynanche nascitur. Quæ sanè nomenum curiosa

curiosa distinctio, tametsi aliàs non uideatur esse improbanda, ut. 4. aphoris. cōmento. 34. aperte tamen à Galeno damnatur. 3. Prognost. comment. 18. & 4. de locis affectis cap. 5. quippe (ut eo loco dicit Galenus) tunc primum homines res ipsas neglexerunt, cum nimio studio nomina querere inciperent. Oritur hic morbus propter nimiam sanguinis aut copiam, aut efferuescentiam, qui in partes iam dictas impetruit, & oborta inflammatione respirandi angustiam parit. Omnibus ferme, ut ait Paulus, eadem euenta sunt: uerbi gratia non nisi recta ceruice, & difficulter spirant, dolor adest, & aliquando febris, ruborq; semper tum uultus, tum colli, atque tumor quoque. Quibusdam os perpetuò hiat, diductumq; est, & deglutire omninò sic affecti non possunt, atque dolore afficiuntur, idq; præcipuè, cum potus eis per nares effluit.

Cause.

Note.

Angina, quia morbus acutissimus est, statim initio antequàm absoluta fiat, sex generibus remediorum curatur. Primo, uictu tenui, & refrigerante, prohibente Curatio. phlegmonè augeri: ut aëre frigido, & inedia unius uel duorum dierum, si uires poterunt ferre, uel saltim sola ptisana hordei, uel amylo lacte amygdalarum parato, Victus. aut lacte amygdalarum, aut iulep rosarum, aut succo malorum granatorum, aut cichorea cocta, aut cucurbita saccharo condita, aut cidoneis tostis, aut pyris: liquida tamè facilius deglutiuntur. Potus sit aqua hordei: uini enim, ouorum, & carnum abstinencia est summè necessaria: quia hæc sanguinem augent, & calfaciunt.

DE CURAND. MORB.

- Reuul-** Secundo, auertētibus impetum sanguinis fluentis
flo. ad partem affectam, & prohibentibus augmentum
inflammationis: ut sanguinis missione usq; ad animi
deliquium, si vires ferunt: eam tamen partiri est tu-
tius. Secatur cephalica statim propter necessitatem
subitam euacuationis, & reuulsione simul per eam
uenam seruata rectitudine, quod cum Galeno oēs iu-
niores medici docēt, & etiā magister meus Falco do-
ctor Mōspessulanus uir magna doctrinæ, & experi-
entiae: & hæc aliquādo bis, & ter est secanda, dum
fluit humor. Si vires, & ætas non fuerunt sanguinis
missionem per sectionē uenæ, auersio fiet per cucur-
bitulas cū scarificatione inter scapulas: cū uerò sistit
Cucurbi fluxio, uena sub lingua scindatur, Auertūt etiā pur-
tule. gationes per clemētia medicamēta factæ, cū sanguis
Deriuat- est deprauatus qualitate aliqua, aut in alios humo-
rio. res est cōuersus: ut hoc medicamēto, aut simili: R̄. me-
Purga- dulle cassiæ fistularis recens extractæ, & medullæ
rio. tamarindorum an. ʒ. ʒ. rhabarbari electi infusi per
noctem in aqua endiuix → iij. syp. uiolarū ʒ. j. de-
Auersio. cocti florum cordialiu. q. s. misce, & fiat potus. Auertunt quoq; clysteribus clemētoribus, cum est inflā-
matio a sanguine, aut bile: si uerò fuerit a pituita, ua-
lentioribus. Reuellūt etiam cucurbitule scapulis af-
fixæ. Frictiones, & ligaturæ partium extremarum
Repellē- quoq; auertunt, & fatus earundem ex aqua calida.
ti sum = Tertio, repellentibus materiam, & prohibenti-
bus cynanchen augeri, qualia sunt frigida, & astrin-
gentia leuiter gargarizata, relicta, donec incallescāt
in ulti-

in ultimis faucibus: hæc enim partem affectam robo-
rando, & vias, per quas materia fluit, contrahendo
optimè in inflammationis huius incrementū prohibē-
Quorum aliqua sunt simplicia, & alia cōposita, ut
aqua, & succi rosarū, plantaginis, portulacæ, lactu-
cæ, acetosæ, solani, granatorū, nucum uiridiū, moro-
rum, & acetū. Ex his, & similibus fieri possunt mul-
ta composita medicamenta: ut R. hordei decorticati,
& lentium an. p. j. plantaginis, lactucæ, & solani an.
m. j. fiat decoctum, de quo accipe lib. j. dianucum, &
diamoron an. ʒ ij, oxysaccharæ. S. & syp. rosarum
an. ʒ j. ʒ. misce, & fiat gargarisma hoc & simile.

Absolutè repellenti uti oportet initio: ubi uerò ha- Indicatio
benda ratio etiam est materiæ, quæ fluxit simul, & à tēpori-
fluentis, miscenda sunt medicamēta dissipatiua, & rebus mor-
soluentia, cum repellentibus: eorū tamen vis equalis, bi sumen
aut inæqualis respondere debet proportioni mate- da.
riæ delapsæ, & fluentis: ubi tamen intentio repellēdi
excedit dissipandi necessitatem duplo, fiat hic, aut si-
milis gargarismus: R. hordei decorticati. p. j. lactu-
cæ, & plantaginis. an. m. ij. liquiritiæ rasæ ʒ ʒ. ficus
numero. x. camomillæ. p. ʒ. fiat decoctum de quo colo-
transfuso accipe ʒ x. diamoron, & dianucum an. ʒ
ij. rhodomellis ʒ ij ʒ. syp. de liquiritia, & oxysaccha-
ra. S. an. ʒ j. misce, & fiat gargarismus.

Quarto, apparatibus pituitam, aut materiā mix- Præpara-
tam: ut melle rosato colato, oxymelle. S. syp. de liqui- tio.
ritia, & de hyssopo cum decocto, aut aqua liquiri-
tiæ, absinthij, & similium.

DE CVRAN. MORB.

Purgatio. Quinto, uacuantibus materiam hanc per medicationem mixta, ut est diaphenicon, pilule aggregatiue, & similia: aut hoc potus: Rx. diacatholicon ꝯ ꝑ. Agarici trochiscati ꝯ j. diaphenicon ꝯ iij. rhodomellis ꝯ j. aquæ buglossæ, quod satis est, misce, & fiat potus.

Resolutio. Sexto, dissipantibus, & resolventibus materiam externis, & internis: ut oleo camomille, amygdalarum dulcium, sesamino, de semine lini, de lilio, laurino, rutæ, & similibus, Hoc medicamentum, seu cataplasma collo admotum potentissimè, & optimè resoluit: Rx. farinæ fœnugræci, seminis lini; & camomille, an. p. j. pulueris unius nidi hirudinum: omnia simul cum sapa decoquantur, & in fine adde olei de lilio, & anethi an. ꝯ j. ꝑ. croci puluerizati ꝯ j. misce, & fiat cataplasma. Filum laneum purpuratum, & quo postea uipera est strangulata, collo appensum curat anginam. Cataplasma ex farina hordei, & succo apij potenter dissipat, & resoluit materiam anginæ. Expertum à multis, & à me est.

Externa. Hic gargarismus dissipat, & resoluit materiam satissimè: Rx. camomille. p. j. dactylorū, uuarum passerum an. p. j. ꝑ. fœnugræci. p. ꝑ. ficus. x. numero fiat decoctum de quo colo transfuso accipe ꝯ viij. diamoren ex maturis moris, & sapa an. ꝯ ij. rhodomellis, & oxymellis compos. an. ꝯ j. ꝑ. misce, & fiat gargarismus.

Interna. Stercus canis album cribratum, cum melle mixtum instanslochsi deglutiatur, est præstantissimum remedium ad resoluendum. Eandem, aut similem habet uim

bet uim puluis hirundinum ustarum solum, aut cum melle. Hæc, & similia in uigore, aut declinatione tantum conferunt. Si uerò angina nequeat resolui, quæ curandi ratio aptior est, sed in suppuracionem tendit, quod febris & doloris intensio demonstrat. suppurantibus curatur: ut gargarismo, & emplastro ex rebus, quæ pus, gignunt: qualia sunt scœnugræcum, semen lini, malua, radix althææ, radix liliij, olea ginea, & pinguia. Facto pure abscessus rumpatur instrumento ferreo, si uideri possit, aut manso, & deglutito pane duriori, uel digito altius immisso, aut candela: caput tamen inclinetur, ne pus descendat in thoracem. Deinde ulcus est abstergendum rhodomelle, & decocto hordei, & similibus: postremo uerò est glutinandum mastichæ, thure, boio armeno sanguine draconis, & similibus.

De coriza, catarrho, rauedine, & tussi.

C A P V T. X X V.

Orize, catarrhi, rauedinis, ac tussis eadem prope est natura: omnes enim hæ affectiones fiunt ab humore excrementoso à capite in subiectas partes descendente: qui quidem humor, si in nares fuerit distillatus, atq; eas aggrauet, coriza Græcis malum dicitur, Latinis grauedo. Si uerò humor fluat in os, palatum, & fauces, catarrhus sim

Descriptio
ptio.

Diuisio.

Grauedo
ad nares.

DE CVRAND. MORB.

Cathar- pliciter appellatur: quæ sanè uox Latinis distillatio
nem sonat. Si uerò idem humor descendens, in fau-
rhus ad ces, & guttur, & asperam arteriam cadat, & inte-
fauces. riorem eius membranam asperiores, atque inæqua-
lem reddat, raucam tunc uocem fieri necesse est, &
morbis nascitur branchus Græcorum idiomate di-
Raucedo ctus, raucedo uerò Latine. Ex his etiam colligere
adaasperā possumus, raucedinem esse catarrhum, non tamen
arteriam grauedinem, quod Galenus tertio de Symptomatum
causis, capite undecimo, & secundo Prognosticorum
commentario quadagesimo nono docet. Idem Pau-
lus confirmat tertio libro capit. uigesimo octauo, &
Aetius sermone octauo, capit. quinquagesimo ter-
tio. Quare decipitur doctissimus Brassauolus, cre-
dens catarrhum esse uocabulum commune ad omnes
defluxus humorum, quod barbari medici rheumati
tribuunt, iuxta illud.

Si fluit ad pectus, dicatur rheuma catarrhus,

Ad fauces branchus, ad nares dico corizam.

Cause. Porro eius humoris, qui sic à capite descendit, cau-
sa est cerebrum, seu quòd à frigore in frigidam in-
temperiem deductum sit, seu quòd ab æstu calefiat,
atque repleatur. Vinum quoq; si ultra modum hau-
stum sit, caput replet, & balnea calidiora, & lar-
gior perfusio capitis ex aqua calida, maxime si aliàs
calidius caput existat, & cibus sanè, qui in uentre
incoctus per inferiorem partem non excernitur, in
caput impetum facit: quòd sic repletum in partes
se inferiores eo modo, quo dictum est, demittit ex-
crementa

cremēta. Atq; hæ sunt generales harum affectionum causæ, particulares uerò multæ sunt. Et coriza sanè non ob aliam causam uidetur fieri, quam ob humoris descēsum: Raucedo uerò non ob hanc solum causam, sed à uehemētioris quādoq; atq; altioris uociferationis conatu, & egelidi aëris, spiritusue ingressu. Tussis aut multæ sunt causæ, quas Paulus Aegineta lib. 3. sic colligit. Ceterum ex alijs quoq; occasionibus tussis fit, sepius quidem ex distemperantia, quandoq; calidiori, ceu in febribus, nonnunquam frigidiori, quemadmodum in tempestatibus Aquilonis, quæ aridior est plerunq;. Quin & tussis aliorū sepe numero morborum symptoma est, morbi scilicet lateralis, peripneumonix, inflammationis iocinoris, pituitis, & aliorum similium. Notæ hæ sunt: quicunq; aliqua ex dictis affectionibus laborant, si à calore ea nascatur, hi circumpartes affectas calores nonnihil sentiunt, fluxio quædam acrium humorum, ac tenuium cum per nares, tum maxime per os defluit. Rubor partes faciei, nariumq; inficit. Quibus contra ex frigore, partium circa caput, & frontem fit distentio, meatumq;, qui à percolandi adminiculo isthmoides uocantur, obturatio, ita, ut resonare uox deorsum per nares nequeat. Longiore illis tempore permanent, & accidunt tussēs, pituitæq; excretionēs, nunc quidem cruda, nunc uerò liquida, interdum uiridis. Nonnullis febris oboritur nihil eos iuuans, qui ab aestu inuaduntur: eos autem, qui ab algore, plurimum, cum ad concoctionem promoueat.

Quando

DE CVRAND. MORB.

Quando tussis aliorum morborum symptoma est, ex alijs capitibus notæ sunt petendæ, omnis tamen distillatio siue ad nares, siue ad os & eius partes, est à materia calida, aut frigida, aut mixta ex ijs, & utraq; cum causa effectrice simili, aut dissimili, ut cum materia est calida, à frigore cōprimente distillans, aut frigida materia, à calore liquante. Cum ambæ causæ sunt similes, eadem remedia requirunt, si uerò causæ sint contrariæ, remedia postulant contraria, sed maior habenda est ratio argentiore causæ, altera tamen non neglecta.

Curatio Distillatio à capite ad nares, aut os à materia frigida, à qua sæpius fit, & aëre frigido facta sex remotionis à diorum generibus curatur: primo, uictu calfaciente causa frigida. moderatè: ea tamen, quæ caput offendunt, nocent, ut uinum, sinâpis, allia, cephæ, coitus, & somnus diurnus, præsertim à cibo, & similia.

Præparatio. Secundo, materiam frigidam apparatibus, ut rhodomelle, syp. de liquiritia, syp. capillorum ueneris, de hyssopo, & oxymelle. S. cum aquis, aut decocto liquiritiæ, hyssopi, passularum, fœnuculi, & similiū: oportet tamen miscere, quæ motum, & fluxum humoris impediunt, ut est syrupus rosarum, & decoctum coriandri: quamuis in materia calida frigidioribus uti oportet, ut est syrupus de papauere.

Consiliū Tertio, purgantibus materiam pituitosam: ut agarico, turbit, pilulis de agarico, diaphenicon, electuario indo mai. pilulis cochijs, & similibus. Sed quia morbus hic aliquando est diuturnus, multis egens

Purgatio uacua

uacuationibus, post primam his pilulis uti poterit:
 Rx. Agarici trochiscati ʒ j. pilularum assaiaret &
 cochiarum an. ʒ ʒ. optimi diagrydij. g. xij. cum aqua
 stachados fiant pilule quindecim. Utatur his. Dosis
 erunt tres quaq; hebdomada.

Quarto, auertentibus, ut ligaturis, frictionibus Auerſio.
 extremorum, & fotibus, cucurbitulis in natibus, &
 scapulis, & clysteribus acribus, uacuatione per loca
 propinqua, uidelicet per nares, si humor ad partes
 oris fluat, errhinis & sternutamentis clementiori-
 bus. De quibus capite de apoplexia: si uero ad na- Periuda
 res distillat humor per palatum, & os, facienda est tio.
 uacuatio reuulsoria, ut mastiche, aqua mellis cum
 puluere hyssopi, & alijs clementioribus apophle-
 gmatismis. In diuturna & assueta distillatione, præ
 cipue à materia calida filum ceruice traiectum est
 optimum remedium ad auerendum: de quo auxilio
 cap. 16. & 17. dictum est. Multi utuntur, & bene
 ad reuellendum cauterio in sutura coronali, aut post
 aures: per ulcus enim à cauterio factum materia diu,
 & salubriter euacuatur.

Quinto, sistentibus fluxum, ut mastiche degluti- Sistentia
 ta, & thure, spica, gumi iuniperi, succo liquiritiæ, fluxum.
 & similibus: hoc tamē genus auxiliorum magis con-
 fert distillationi, quæ fit à materia calida mobili:
 hæc enim indiget mcrassatione, ut bolo armeno, sac-
 charo rosato, syrupo rosarum, syp. de papauere, &
 alijs etiam narcoticis ut trochiscis de spodio, de ca- Admoni
 rabe, & de terra sigillata, ne fiat ulcus in naribus, tio.

aut in

DE CVRAN. MORB.

aut in partibus oris, & aspera arteria, & tandem in thorace. Ultimo utendam est pilulis de cynoglossa Mes. cum alia non sufficiunt, & distillatio est maxima.

Corrobo Sexto, corroborantibus caput, quæ est pars pri-
rantia, et mo affecta, & à qua materia descendit, ut pulvere
resoluē = ex coriandro, garyophyllis, mastiche, & similibus:
tia. aut hoc sacculo: R. coriandri præparati ꝑ iij. rosa-

Externa rum, mastichis, thuris, garyophyllorum, anthos, stæ-
et topica chados & macis, an. ꝑ j. fiat ex his sacculus ad ma-
gnitudinem manus, qui capite raso coronali cōmissu-
ræ admoueat. Capitis lotio ex decocto rerum capi-

Interna. talium laudatur in hoc genere. Diamusculus dulcis,
theriaca magna, Mithridatum, electuarium aroma-
ticum rosatum, & similia cum aqua, decocto, aut sy-
rupo capitali ualenter corroborant caput, & disti-
pant materiam eius.

A causa Distillatio, quæ fit à materia, & causa omni cali-
calida. da, sex etiam remedium generibus curatur contra
rijs, ultimo tamen genere oportet aliquando curare
ulcera narium, & oris, quæ solent succedere: in his
tamen curandis consule doctum chirurgum.

Tussis Tussis, multas habet causas, ut diximus, aut fit à
cause. sola intemperie, aut ab ulcere, ut in tæbe: aut à tu-
more uentris, ut in hydrope: aut à morbo laterali,

Curatio aut inflammatione iecoris, aut à materia frigida,
tussis à quæ à capite distillat, à qua sepe fieri solet. Qua-
cassa fri re de curatione huius in præsentia agam. Huic sex
gita. remedium generibus mederi possumus: primo, ut

Et in ca-

Et calfaciente, & exsiccante, de quo dictum initio huius capituli: sal & acetum maxime nocet huic, quia mouent tuſſim, quamuis cum melle, aut ſaccharo ſit Viſtus. utile, & neceſſarium ad purgandum peſtus, & attenuandum materiam craſſam.

Secundo, apparentibus materiam ad fluendum. Prepara paratam, craſſam attenuantibus, & lentam incidentibus & tergentibus, ut rhodomelle, oxymellite. S. ſyp. capillorum ueneris, de liquiritia, de hyſſopo, de praſio, & oxymellite compoſ. cum decocto peſtorali, ſimul & capitali.

Tertio, uacuantibus materiam hanc frigidam, pi- Purga-
lulis de agarico, cochijs, de benediſta, hiera com- tio.
poſita, electuario indo maiori: ſed quia hic aſſe-
ctus diuturnus aliquando eſt, & eget poſt pri-
mam euacuationem alijs, uſus harum pilularum eſt
utilis & neceſſarius: Rx. pilularum de hiera ſim- Pilule.
plici, & cochiarum an. ʒ ʒ. pilularum de Agari-
co ʒ j. cum aqua hyſſopi fiant pilule duodecim.
Tres pro doſi qualibet hebdomada. Si à pilulis
alienus eſt, hoc medicamento uacuatio facienda eſt: Coſectio
Rx. diacatholicon ʒ j. ʒ. diaphenicon, & electua-
rij indi maioris an. ʒ ʒ. agarici trochiſcati ʒ ij.
rhodomellis, quod ſatis eſt, miſce, & ſit confe-
ctio. Doſis ſingulis hebdomadis à cochleario uro
uſque ad duo.

Quarto, auertentibus omnibus dictis ſuperius Auerſio.
hoc capite, ubi de curatione diſtillationis ad nares,
aut os agebamus quarto genere remediorum.

Quinto,

DE CVRAN. MORB

- Eductio** Quinto conceptum pulmonibus materiam faci-
materiæ. lem ad expuendum reddentibus, in quo pars præci-
 puæ curationis consistit: ut eclegmate, seu loch sa-
 no & experto, aut de pino, aut de pulmone uulpis,
 aut electuario Diairis, syrupis pectoralibus, aut hoc
- Loch.** loch: R $\mathfrak{x}$. loch santi & experti, loch de caulibus an.
 $\mathfrak{z}$ j. pulueris Diairis $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{f}$. sacchari candi. & penidia-
 rum an. $\mathfrak{z}$ j. succi liquiritiæ $\mathfrak{z}$ ij. syp. de hyssopo,
 quod satis est, misce, & fiat loch: adde ad corrobo-
 randum pulmones, pulueris pulmonis uulpis $\mathfrak{z}$ ij.
 quo, & alijs omnibus utendum est sæpe, & omni
 hora paulatim deglutiendo, ut ab una uia in aliam
 medicamentum possit per poros penetrare. In hoc
 genere confert multum foris ad mouere emplastrum
- Topica.** filij Zacchariæ, & de melliloto an. æquales partes
 super alutam ad formam & magnitudinem thora-
 cis, uel bis in die hoc unguento illinere: R $\mathfrak{x}$. olei sesa-
 mini, & amygdalarum dulcium, & de lilio an. $\mathfrak{z}$ j.
 mucilaginis, scœnugræci $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{f}$. croci puluerizati $\mathfrak{z}$ j.
 cera. q. s. misce, & fiat unguentum.
- Resolu-
 tiō.** Sexto materiam reliquam resoluentibus, & di-
 gerentibus, ut suffitu sulphuris, & trochiscorum,
 & aliorum, de quibus capite sequenti de asth-
 mate, & etiam omnibus auxilijs dictis
 sexto genere remediorum di-
 stillationis, de quo su-
 perius.

De Orthopnæa, Asthmate
Dyspnæa.

CAPVT. XXVI.

Ria sunt nomina apud Græcos, quæ eandem rem ferme significare uidentur, uidelicet dyspnæa, asthma, & orthopnæa: quæ omnia suspiriosos & anhelosos significant, de quibus Celsus lib. quarto. cap. quarto. abundè egit. Propriè à Græcis dicitur dyspnæa difficultas anhelitus modica, quamuis Paulus. 3. lib. capit. 29. uelit esse difficultatem spiritus & animæ, & commune accidens alia plurima præter hæc comitans. Asthma Græcis est difficultas anhelitus uehementior, & cum æger non potest spirare sine anhelatione. Orthopnæa uerò est, cum respirare non potest, nisi recta ceruice spiritus trahatur: fiunt hæc affectiones (ut inquit Aetius) cum aut crassorum & tenuium humorum multitudo pulmonis bronchia obstruxit, aut tumor quispiam abcessui similis in ipso consistit. Similiter autem difficulter spirant, quibus aspera arteria multa distillatione madet. repletaq; est. Ab alijs quoque fit causis, ut ab ulcere pulmonum. Quæ omnia sic docet distinguere Aetius. Distillatio etiam sanis ex manifesta causa repente accidit, in totum uerò citra febrem comitantibus etiam proprijs distillationis signis. Si uerò tumor abcessui similis in pulmone fiat necessario febris sequitur; neque ita post inflammatione in pus

Cause:

Notæ:

M

conuersa

DE CVRAN MORB.

conuersa, pus reijcitur cū tussi. Qui autem proprie orthopnici, & difficulter spirantes appellantur, in totum febrē non ferunt, grauitatis autem sensus eis contingit, neq; quippiam purulentū per sputū reie-

Curatio. *Etant.* Cum igitur asthma fieri possit à sanguine extra uenas, extra cura cap. 28. de sanguinis sputo describetur: aut ab inflammatione pulmonū, de qua cap. 27. de peripneumonia: aut ab ulcere pulmonum, de qua cap. 29. de phthisi: aut à luxatis uertebis spine cuius curatio in reductione eius in propriū sitū consistit: aut fit à materia crassa pituitosa, pulmones obstruete, & ab hac ultima causa ferme semper pēdet. Quare in praesentia de curatione eius agendum est, prius tamē oportet scire an aeger sit in ipsa accessio-

Curatio ne, an in quiete. Quia morbus hic, quemadmodū cō- à pituita mitialis & articularis, habet accessiones aliquando in acces= ordinatas, aliquando inordinatas. In ipsa accessione sione per curatio fit per solas frictiones, ligaturas & cucur= reuellen= bitulas extremorum ad reuellendum, ne subito suf= tia. focetur aeger, qui ceruice erecta uigilet, & dormiat parum, & non in die quies summē necessaria est. Quare tunc uacuatio per medicamenta purgantia, & per sanguinis missionem maxime nocet, mo-

Sectio ue uenis humores, & augens fluxum ad pulmones & naet pur tracheas arterias. Si tamen ipsa accessio fuerit magatio no gna, & longa, subitam suffocationem indicans, in= cent, nisi diget uacuatio per clysteres acres, & per san= longa sit guinis missionem secta uena, aut per cucurbitulas accessio. inter scapulas. In tempore quietis curatur asthma pituito-

pituitosum sex remediorum generibus: primo, uictu calido & sicco, ut aëre aestatis, aut aëre parato, rore Curatio marino, salua, stachade, & alijs calidis medicamen- extra ac tis, ut cibo, pane scilicet fursuraceo, & saluto, & be- cessione. ne fermēto: caribus autum mōtanarum, & anima- Victus. lium concoctu faciliū, & non humidorū: asis, aut tostis, non nervosis, nec pinguibus: ut potu parco in pastu, & post pastum nullo, qui sit aqua cinnamomi, uel decoctionis anisi, uel seminis foeniculi: eorum tamen sitis uehemens est ob calorem cordis refrigeratum minus quam res exigit. Tunc enim laua os egri lacte caprino, uel ex amygdalis dulcibus expresso sine saccharo, aut aqua frigida, aut mucagine seminis psyllij, uel cydoniorum. Sed quia potus cōprimit septū trāuersum uentriculo distēto, & difficultatem respiradi auget, quoniam uētriculus cōcoquit cibum donec ab eo egressus sit, potus maxime nocet.

Secundo, apparentibus materiam collectam in ce- Prepara rebro, pulmone, uel alijs partibus transmutientibus, tio. qualia sunt calfaciētia, incidentia, tenuantia, & tergentia: initio clementiora, ne resolutio tenui crassum ineptū expuitioni relinquatur. Conueniunt p. imo sy Syrupi rupus de liquiritia, sy. capillo. uin. Vene. oxymel. S. clemētes. cum decocto pectorali, aut aquis capillorum. Ve. & li. Syrupi quiritiæ. Secundo post primā uacuationē conducunt uehemen- tiores. Syrupus de hyssopo, de prasi, & oxymel cōpositum. Vēhementi- cū aquis, aut decocto hyssopi, prasi, foeniculi, dactylorū, & uuarū passarū. Tercio, post secundā uacua- tiōis sy aione profunt ad cōcoquendū sy de quinq; radicibus rupi.

DE CVRAN. MORB.

eum oxymelle compos. & scillitico cum decocto aut aquis prasilij, hyssopi, radicis lilij sicce: quia succus eius ualenter purgat in parua quantitate: inter has tamen coctiones & purgationes interiaceant dies aliquot, ut natura quiescat. Et quia hic affectus chronicus est, necessaria est medicamentorum omnium ferme frequens permutatio, ne natura longa consuetudine ijs similis fiat, ac proinde reluctetur, ab eis nihil patiatur. Præterea ob occultam quãdam proprietatem, seu familiarem quasi amicitiam quẽdam magis amat nostrum corpus, & alia refugit propter inimicitiam, quod sola experientia demonstrare potest.

Purgatio. Tertio, purgantibus materiam, si multa est in pulmonibus, aut etiam non multa in toto. Nam si pauca fuerint in pulmonibus, ut per sputa expelli possit,

Prima. non opus est purgatione: prima ergo purgatio fiet per ꝑj. pilularum de Agarico, aut peripotum ꝑj. diacatholiconis, & ꝑj. agarici trochiscati cum deco-

Secunda. cocto pectorali, aut aqua capillorum Veneris. Secunda purgatio fiet per has pilulas: Rx. pilularum cochiarum, & de agarico an. ꝑ. & diagrydij g. iij. cum aqua hyssopi fiant pilulæ. viij. & aurentur, si opus fuerit: uel fiat per hunc potum: Rx. diapheniconis ꝑ. iij. electuarij indi maioris ꝑ. ij. agarici trochiscati ꝑ. i. diacatholiconis ꝑ. v. rhodomellis ꝑ. j. decocti pe-

Tertia. ctoralis. q. s. misce, & fiat potus. Tertio, si opus fuerit, fiat purgatio per ꝑj. pilularum cochiarum, aut foetidarum, aut de sarcocolla: uel per hunc potum: Rx.

tum: R̄. electuarij indi maiorie ꝛ iij. agarici trochiscati, & turbit electi an. ꝛ ʒ. rhodomellis ꝛ j. aque hyssopi. q. s. misce, & fiat potus. Si opus fuerit: quia morbus est chronicus, utatur his pilulis semel, uel bis in mense: R̄. pilularum de hiera compos. & de agarico an. ꝛ j. ʒ. agarici optimi: & turbit electi an. ꝛ j. salis gemmæ ꝛ j. zingiberis ꝛ ʒ. cum aqua hyssopi Pilule pi fiat massa, cuius dosis quinque pilule ponderis ꝛ laudatur ij. Si uero non possit pilulas transglutire quæ magis in hoc huic morbo conueniunt, quàm purgantia liquida, morbo. quia priora diutius in uentriculo detinentur, ideo q; magis & à partibus longinquiorebus, melius purgant: hac mixtura fiet purgatio ad usum: R̄. dia catholiconis ꝛ ij. electuarij indi maioris ꝛ j. agarici trochiscati ꝛ ij. turbit gummosi ꝛ j. syrupi capillorum Vc. q. s. misce & fiat confectio. Dos̄is coclearium unum.

Quarto, auertentibus auxilijs, ut ijs quæ per nares Deriuantur & palatum purgant, errhynis scilicet, apoplethia. gmatismis, & alijs multis, de quibus cap. 25. precedenti, quales sunt clysteres, & glandes acres, & cauteria in capite.

Quinto, promouentibus sputa, hoc est, incidentia Promouebus, dilatantibus asperam arteriam, & roborantia uentia sputa bus pulmones: horum quædam sunt simplicia, ut catu et roborantia Vc. liquiritia, uuae passæ, crocus, ficus, iuiu- borantia bæ, hyssopus, scabiosa, aristolochia. folia & semen pulmo- urticæ, enula campana pulmo omnis, præcipue tates. men uulpis, dulcia omnia, falsa, amara, & acris si- Simplicia.

DE CURAND. MORB.

- mul.* Ex his fiunt decocta, syrupi loch, & electua-
Syrupi. rium, ut syrupi capillorum Ve. de liquiritia, oxymel
 S. syrupus de hyssopo, de prasio, oxymel cōpos. oxymel
Loch. mel scilliticū, loch sanum et expertū, loch cautūm,
 loch de pulmone uulpis, loch de pino: electuarium
Electua- Diarris: hæc & similia detineātur in ore, & sensim
ria. transglutiantur, ut à gula in asperam arteriam per
 poros penetrare possint, aut saltem eorum uis. Hæc
 mixtura seu cōfectio est optima in hoc genere quinto.
Cōfectio R. succi liquiritiæ, hyssopi, scillæ, radicis lilij
 an. ʒ iiij. capillorum De. siccorum ʒ viij. seminis ur-
 ticæ, cordumoni, piperis, aristolochiæ rotundæ, na-
 sturtij, baurac, carui, amygdalarum amararum an.
 ʒ v. fiat ex his cum melle sufficienti cōfectio, cu-
 ius cochlearium unum dosis sit mane & uespere,
 cum uncijstribus sequentis liquoris: R. caricarum,
Liquor. dactylorum an. numero. x. radicis liquiritiæ, hyssopi,
 calamenti, prasiij, capillorum Ve. an. ʒ i. radicis
 apiij, scœnuculi, & seminis eorum, seminis urticæ, &
 scœnugræci an. ʒ ʒ. fiat decoctum in libr. duodecim
 aquæ, donec tercia pars consumatur, percoletur, &
Aqua stil- cum libr. duabus mellis fiat instar mulsæ. Hæc aqua
lantia. in hoc genere remediorū est utilissimā: R. pulmonū
 hirci castrati in paruas partes diuisi, numero. iij. pul-
 monem unū uulpis, si nancisci possumus, capilli Ve.
 m. vj. hyssopi. m. ij. radicis iari, seu serpentariæ con-
 tuse ʒ ij. liquiritiæ recentis, si licet aliunde para-
 re, ʒ fiat ex his aqua instrumento uitreo, & igne
 pauco: eius dosis ʒ iiij. cum pauco saccharo cando,
 aut sac

aut saccharo communi. Aqua ligni guaiaci, seu indi Aqua li-
cum medicamentis pectoralibus facta, est etiam opti gni san-
ma, & experta à me in hoc genere remediorum. Ius sti.
galli gallinacei ueteris cum medicamentis pectorali- Ius galli
bus factum est ab omnibus laudatum, & expertum. ueteris.
Thoraci sunt admouenda medicamenta quæ in hoc
genere conferunt, ut facilius & citius medicamen-
ta pectoralia sputum promoueant: ut R^x. olei amyg-
dalarum dulcium, & sesamini an. ʒ j. olei de lilio ʒ Topica.
ʒ. croci puluerizati ʒ j. axungie gallinæ ʒ ij. ceræ,
quod satis est, misce, & fiat unguentum. Vel, R^x. em-
plastri filij Zacchariæ, & de melliloto an. æquas
partes. extendantur super alutam ad formam & ma-
gnitudinem pectoris.

Sexto, reliquias materiæ siccantibus, & dissipan Resolu-
tibus, ut Mithridato, theriacæ magna, diamusco dul- tio.
ci, & amaro, pliris arcoticon, & suffitu cum thure,
& sulphure: quamuis sulphur interius cum melle,
aut ouo, aut syrupo pectorali conferat huic morbo.
Ab aliquibus laudatur suffitus ex arsenico, ego ta- Aduerte.
men non laudo: etsi sit aquis cardiacis castigatum.
Nonnulli in ultimo genere præbent pilulas ex mir-
rha, costô, aristolochia, castia lignea, croco, & arseni-
co: ego semper damno hæc medicamenta, & his simi-
lia, quanquam arsenici sit parum. Cauterium in fur Cauterij
cula superiori thoracis in hoc genere remediorum à laus.
multis doctissimis medicis maximè laudatur.

De Peripneumonia, &
Pleuritide.

CAPVT. XXVII.

Defini-
tiones.

Causa.

Pleuritis
contagio
sa.

Notæ.

Via Peripneumonia, quæ est pulmo-
 num inflammatio: & Pleuritis, seu
 lateralis morbus, quæ est inflamma-
 tio membranæ costas succingentis,
 vel musculorum ei propinquorum,
 (autore Galeno. 5. de locis affectis) iisdem ferme re
 medijs curantur: hoc capite de his duobus affecti-
 bus non immerito agere statuimus. Fiunt ab iisdem
 propè causis: quamuis peripneumonia à sanguine
 magis pituitoso, & pleuritis à bilioso: ut docet Gale-
 nus commentario. 33. libri. 6. Aphorismorū: utriusq;
 tamen affectus causa externa calida per se, & frigi-
 da per accidens comprimendo esse potest. Peripneu-
 monia quoque fit ab angina, à pleuritide, & capitis
 Pleuritis distillatione: nonnunquam uerò (ut ait Paulus) eius
 contagio origo est sola inflammatio. Lateralis morbus aliquan-
 do est epidemialis, sicq; per contagione, quemadmo-
 dum pestis. Peripneumonia (ut uult Galenus. 2. de
 locis affectis, cap. 3.) deprehenditur ex tanta respi-
 randi difficultate, & angustia, ut suffocari laboran-
 tes uideantur, ac recti sedere conentur, quem affe-
 ctum orthopnæam nominant: Aetius tamen sexto
 sermone. cap. 66. omnes peripneumonix notas de-
 pingit longo satis sermone, nimirū febrem acutam,
 grauitatem thoracis absq; dolore, inflammatis tamen
 pelliculis

pelliculis thoracis sentitur dolor, faciem rubicundam, præcipuè malas, nasum in summo finem, appetentiam læsam, linguæ siccitatem, aquæ frigide maiusq; etiam aeris desiderium, tussim siccam, uel, si exuant, spumofum id est.

Accidentia in separabilia pleuritidis (si Galeno & ueritati credimus) sunt febris acuta, dolor perimæ de ac si locus uel intendatur, uel pungatur, respiratio frequens & exigua, pulsus paruus arteriam duram, & quodammodo tensam indicans, tussis magna ex parte cum sputis coloratis, nonnunquam uero si ne his has incoctas pleuritides appellat Galenus loco superius citato. 5. scilicet de locis affectis. cap. 2. quæ uel celeriter hominem rapiunt: uel longo temporis spatio finiuntur, quo in loco multas doloris lateris species proponit.

Curatur uera pleuritis sex generibus remediorum: primo, ratione uictus tenui usque ad quartum Pleuritidiam, cum uires ferre possunt, ut lacte amygdalarum dis. dulcium sine pane, ptisana hordei colata, uel non con- **Victus.** lata: à quarto usque ad septimum pane loto & lacte amygdalarum cum saccharo & radice buglossæ condita saccharo: post septimum iure pulli refrigerato cremore hordei: semper tamen ægri natura & consuetudo est consideranda. Bibat aquam hordei, aut saccharatam, aut ex decocto liquiritiæ remissè calidam, uinum nullo modo bibendum est: nisi uires sint admodum imbecillæ: tunc enim uinum dilutum, & ius gallinæ, aut aqua eiusdem per distillationem conueni-

DE CVRAN. MORB

rent, aut in declinatione. Dormiat supra affectam partem. Talis enim incubatio minorem dolorem infert, augeturq; calor partis affectæ, & magis resoluuntur materiam pblegmones.

Alius sit facilis, ut minimum semel in die. Animi perturbationes, quæ augere possunt inflammationem, tollantur, ut ira, timor, & similes.

Reuulsio Secundo, auertētibus materiam, quæ augere possit inflammationē, ut sectione uenæ internæ cubiti, & uacua fit inflammationē, ut sectione uenæ internæ cubiti, tio simul quam uocant hepaticam, eiusdem partis, seruata semper rectitudine, ut duplex scopus propositus sit alter ad reuellendum, alter ad uacuandum: quod fieri non potest per sectionem uenæ partis oppositæ. Si non apparet uena interna cubiti, communis secunda est, aut humeralis, si duæ aliæ nō appareant: semper tamen sanguinis copia respōdeat morbi magnitudini, naturæ ægri, uiribus, regioni, & consuetudini. Si morbus semper augeatur post primā sanguinis missionem, fiat secūda, & tercia, si opus fuerit, & uires pariantur: semper tamen ab eadem uena, posteaquam ex dixeris fieri nō potest: quemadmodū in inflammationibus & tumoribus aliarū partiū, in quibus, cum fluit humor, faciendæ est sanguinis missio ex parte longinqua per reuulsionē: cum iam fluxit ex parte eadem aut propinqua, ut in angina diximus. Si uires deficient, & ætas nō sit florida, sanguis miratur per cucurbitulas cum scarificatione inter scapulas, si non sit plenitudo, & in natibus si fuerit plenitudo. In quacūq; parte fuerit dolor, etiam si manifestet partes

partes, quæ sunt sub septo transuerso, ut docet Gal. cōment. 11. secūdi de ratione uictus in morbis acutis, quāuis uacuationem per medicamenta purgantia Hippocrates tum eligat, sequens aphorismū. 22. primi libri, quæ ducere oportet: sed ego cum Galeno semper ad reuellēdum & euacuandum simul, magis laudo eius sententiam, quia in inflammationibus internis, & febribus ardentibus medicamenta purgantia, præcipue Græcorū sunt satis calida, & ualenter movent, ideoq; timenda. Præterea alui profluitum in pleuritide, & peripneumonia: si adueniat, malum: ut Hippocrates. 6. lib. Aphorismo. 16. scribit. Quare in his duobus morbis benedictis medicamentis & salubribus purgabis suo tempore, quarto uidelicet genere remediorum. Auertunt quoq; frictions, Auerſio. ligaturæ paritum, extremarum, & clysteres.

Tertio, materiam apparātibus (quæ si fuerit tur- Præpara- gida a-ſq; coctione uacuāda est) ut syrupo uiolarū, tio. ſyp. endiuie. S. cū aquis endiuie, cichoreæ, & borraginis: aut cum decocto bordei sine cortice, uiolarū, & liquiritiæ: idq; cū materia est biliosa. quæ si fuerit admodū tenuis. syrupo nenupharis, & de papauere est in crassanda: crassa uerò aut mixta cum crassa syrupo capillorū Vene. de liquiritia, de hyssopo, cū oximelle. S. & decocto pectorali, est concoquenda.

Quarto, purgātibus nō ualentioribus qualia sunt Purga- Græcorū sed clemētioribus salubribus: quæ Ara- tio. bes, & nostra ætas cognouerunt, exceptis stipicis, & astringentem substantiam habentibus, ut est rhabar- barum,

DE CVRAND. MORB.

barum, & myrobalani, præcipue cum tota substantia eorum tamen infusio est probata, & laudata, & aliquando scammoniata correctâ, quando salubria non sufficiunt, ut in electuario de sacco rosarum, & diaprunis solutivi, & in parua quantitate, & mixta alijs salubribus: ut R. medullæ capræ fistularis recens extractæ ꝑ̄ vj. medullæ tamarindorum (quum est ardentissima febris) ꝑ̄ iij. (nec timeas acetositatem tamarindorum) infusionis rhabarbari per noctem in aqua endiuæ factæ → iij. syrupi uiolearum ꝑ̄ j. decocti florum cordialium. q. s. misce, & fiat potus. Si copia bilis fuerit magna, addæ ꝑ̄ ij. diaprunis solutivi: & si crassa & mixta cum pituita, addæ ꝑ̄ ℥. agarici trochiscati: aut → ij. si amat magis pilulas, quæ minus in hoc morbo conferunt, has accipiat hora idonea: R. pilularum de robarbaro, & agarici trochiscati an. ꝑ̄ ℥. fiant pilule septem cum aqua endiuæ, & aurentur, si non est papauer.

Sputū iuuantia. Quinto, sputum materiæ pleuritidis, quæ in pulmonem & thoracem exudat, facile, & fluidum reddentibus in omni tempore phlegmones, & omni hora dici, alijs atq; alijs medicamentis, ut syrupo uiolaceo, de iuiubis, capillorum Vene, de liquiritia, syrupo acetoso. S. & oxymelle. S. pilulis bechichis, saccharo cando uiolato, electuario diagraganto frigido, & similibus, & hoc eclegmate, seu loch: R. penidiarum, sacchari candi uiolati an. ꝑ̄ j. pulueris diadragani frigidi ꝑ̄ ℥. succi liquiritiæ, & pulmonis uulpis an. ij. gummi cerasi ꝑ̄ j. syrupi uiolearum ꝑ̄ ij. ℥.

ꝥ ij. ꝥ. Syrupi acetosi. S. ꝥ j. misce, & fiat loch. Hec omnia quæ sputum promouent, retineantur ore, & sensim deglutiantur. Hic liquor, seu syrupus non per se Liquor. Et decoctus sputum promouet: Rx. capillorum Veneris, uiolarum an. m. ij. iuiubas numero x. uuarum passarum sine granis. p. ij. liquiritiæ ꝥ ij. fiat decoctum, de quo percolato accipe libras octo, sacchari libras duas, post parum ferueant. Foris ad sputum excitandum confert hoc unguentum. Rx. olei sesamini, & amygdalarum dulcium an. ꝥ j. ꝥ. emplastri filij Zachariæ loco ceræ. q. s. misce, & fiat unguentum: uel Rx. emplastri filij Zachariæ. q. s. extendatur super alutam ad formam medijs folij papyri. Quidam in hac inflammatione parti affectæ admovent repellentia medicamenta, & male: quia augēt inflammationem. Resoluentibus, ut unguētis, emplastris, cataplasmatibus, & foris per spongiam ex decocto camomillæ, meloti, feminis lini, scænuigræci, fursuris, uel per uesicam plenam stimuli decocto. Saccus ex milio, sale, & fursure bene tostis est optimus in hoc genere remediorum. Hæc tamen omnia, & similia initio ueræ pleuritidis maximè nocent, & in augmento: ualenter enim augent inflammationem. Quare errant multi indocti medici, qui inconsiderate fomentis & calefactorijs utuntur. Solet enim (Galeno autore comment. 3. sexti lib. Aphorif.) in his fomentum alitantum molliore dolorem, sed alteram fluxionem uulgo diaducare: experientiæ tamen gratia ad cognoscendum

DE CVRAN. MORB.

dum qualis sit affectio, Hippocrates & Gale. medici sapientissimi, & prudentissimi ijs usi sunt. In non uera pleuritide ad flatū dissipandum optima sunt, & ijs ubi dubitat medicus an sit uera, an non, uti oportet: semper tamen cautē ne atrahatur humor ad laborantem locum, & ne ex nō uera fiat uera, uel si uera fuerit, ne augeatur. Si autē pleuritis suppuretur, à qua pauci liberantur, natura non est impedienda, **Medica-** sed potius eam ars imitari ferē semper conatur, ut **mentū in** hoc medicamento interno: R̄. malua, bis malua anternum m. j. ficuum. p. j. seminis lini, & fœnugræci an. p. x. **pus effi-** fiat decoctū, de quo percolato accipe libras. iij. cui **ciens.** adde butiri recentis ꝑ j. olei amygdalarum dulcium ꝑ iij. misce, & sepe in die transglutiat paulatim **Cataplaf** rum huius medicamenti. Foris admoueat^r hoc catapla- **ma adidē** plasma: R̄. foliorū maluarū. m. ij. radice althæe. m. j. caricarum. seminis lini an. p. j. omnia decoquantur, et postea cū uncijs duabus farina fœnugræci, & cum uncijs duabus & semisse olei sisamini, & uncia una butyri addēdo unciam semis axungie gallinæ drachmam semis croci, & duos uitellos ouorum, misce, & fiat cataplasma: quod parti affectæ admoueat^r. **Que ab** Confecto pure rumpatur abscessus frequenti tussi, et **scēssū rū** uociferatione, uomitu, & sternutamentis, & corporis uehementi cōcussione. Deinde abstergatur ulcus **punt.** **Abster-** aqua hordei cū cortice saccarata, & si non suffecerit ipsa, cum hydromelle ex decocto furfuris, & cice **lio.** **Glutinā-** rum, præsertim, si non sit febris. Vltimo uerò ulcus **tia.** glutinabunt terra sigillata, bolus armenus, & alia quæ

quæ dicetur capite de Phthisi, sed in hoc, similibusq;
ulceribus consule doctum chirurgum.

De sanguinis sputo.

CAPVT. XXIII.

Mnes sanguinis expulsionēs (auto- Species.
re Galeno lib. sexto, cap. secundo de
causis symptomatum) toto genere
præter naturam censentur, excepto
sanguinis profluuiō, quod mulieri-
bus ab utero defluit: sanguinis tamen deiectionio per
os, & cruentum sputum alijs est deterius, præser-
tim quando ex pulmonibus manat, quia tabem effi-
cere solet. Hoc accidit nonnunquam à causa exter- Cause.
na, & aliquando ab interna, quas omnes capite vi-
gesimo primo de sanguinis è naribus fluxu scripsi-
mus: eas tamen ex Galeni sensu longius & eruditè
collegit Aetius sermone octauo, cap. quinquagesi-
mo nono. Cause externæ ex sermonibus agri, aut Not. com-
assidentium cognoscuntur: internæ uerò per hæc niū causa
indicia, quæ omnia ferè Aetius loco superius adno- rû, et par
tato demonstrat. Si enim ob sanguinis plenitudinem tiū à qui
accidat, ante reiectionem sentitur grauitas, & post bus san-
melius, leuiusq; habet. Si propter oris, uenarumq; guis fluit
apertione calidus uictus & morbus calidus præces-
sit. Si ob uenarū erosione, cruentū apparet sputū, non
subito, sed paulatim sanguis cum tussi expuitur, &
semper peius habet in magna tamē erosione. confert
sanguis

DE CVRAN. MORB.

sanguis cum tuſſi expuitur ſine caſu, & externa uiolenta cauſa. Quando eſt ex pulmone, ſanguis educitur ſpumofus, ſub albidus, atq; ex interuallo cū tuſſis ſine dolore prodiſt, ſi uerò cum leuiori tuſſi abſque ſpuma pituitofus ſit; ex aſpera arteria educitur, ſi niger, & in grumum cōcretus ſanguis cum tuſſi, & dolore partis affectæ reiſcitur, ex thorace eſt, ſi uerò ex locis, quæ ſunt circa fauces, & palatum, ex ore ne, an ē gingiuis ſanguis feratur, ex ſenſu deprehendes. Nonnunquam propter hirundinem deuorata alicui parti inherente per palatum ſanguis tenuis & ſerofus educitur, ſi tamen à capite ſanguis deſertur, titillatio palati adeſt, & frequens excretio: aliquando cum tuſſi, & præcedenti capitis dolore, aut pondere. In colore ſanguis niger; aliquando pituitofus, & aliquando mixtus cum pure. Si ex uentriculo, parua copia ſanguinis uomitu educitur. Si ex hepate, aut ſplene colore & dolore partis affectæ percipitur.

- Curatio.** Spiritum ſanguinis curatur quinque auxiliiorum generibus: primo, uictu refrigerante, & aſtringente, ut aere, in æſtate ſparſis humi herbis, floribus, & aquis frigidis, & aceto roſato, ut cibo tenui ſaltem primis diebus, & glutinoſo, ut hordei cremore, lacte ouino, aut caprino, aut bubulo, cum amylo cocto, aut hordei farina: ſuccus agreſtæ, aut acetosæ, aut malorum granatorum acidulcium ſolus: aut cū ſcijs eſt optimum alimentum. Poſt primos dies, præſertim cum eſt neceſſaria, inſtauratio maior; ſuccus gallinæ,

gallinæ, aut perdicis cum iure pedum arietinorum, aut uitulinorum cito & multum nutrit, & sanguinem crassiores reddit. Farina orizæ cum lacte bene cocta, aut cum iure pedum est optima. Deniq; omnia, quæ sanguinem incrassant, & uenarum ora obturant, huic morbo utilia sunt: ut caseus recens, lentes, pyra, mala cydonea, portulaca, & similia. Potius sit aqua calybeata, nisi uentriculi, aut totius imbecillitas uino egeat: sit tamen id rubram, & bene aqua chalybeata dilutum, quæ omnia alimenta sunt coquenda. Quies animi & corporis, silentium, & somnus fluxus omnes cohibent.

Secundo, auertentibus àrupta uena, uel aperta, Reuulsio ut sectione uenæ internæ cubiti frequenter, ut sex-
ta quaque hora, si opus fuerit, pauco tamen misso sanguine, cum multis per sputum reiectus fuerit: si uero paucus & eger sit pletoricus, largiori. In mēsis, aut hæmorrhoidibus suppressis sanguis mitatur per sectionem uenarum pedum, aut tibiarum. Auertunt quoq; cucurbitulæ coxis, natibus, & in- Auerten-
guinibus affixæ, & ligaturæ, & frictiones dolori- tia.
fice; & fotus ex aqua calida partium infernarum. Calor enim, & dolor trahunt ad se, & hac ratione auertunt à parte affecta.

Tertio, æquantibus sanguinem, & ipsum redu- Reuoca-
centibus ad iustam proportionem quatuor humo- tio san-
rum, quibus constitutus est sanguis ipse, ut tenui ui- guinis ad
tu parū nutriente, si fuerit largior sanguis, si acer- propor-
biliosus ac mordax syrupo rosarum, myrcillorum, tionem.

DE CURA N. MORB.

endiuiæ. S. cidoneorū, & similibus cum duplo aquarum, aut decocti, aut succi, acetosæ, endiuiæ rosarū, portulacæ, & plantaginis: ut R̃. Syrupi rosarum, & acetositis citri an. ʒ iij. Item R̃. aquarū endiuiæ, portulacæ, & acetosæ an. ʒ iij. misce: sumptis his, aut similibus tribus diebus aut quatuor, uacuāda est bilis nō scāmoniatīs, neq; alijs ualentibus & acribus medicamentis purgātib; sed astringentibus: ut R̃. medulla castiæ fist. recens extractæ ʒ j. corticum myrobalanorū citrinarum, & rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuiæ an. ʒ j. Syrupi rosarum ʒ j. aquæ portulacæ. q. s. misce, & fiat potus. Si pituita fuerit sanguini mixta, rhodomelle & aqua absinthij fiat concocto eius, & euacuatio per myrobalanos, cepulas, uel rhabarbarū, uel turbit sine zingibere: ut R̃. corticum myrobalanorum cepularū, & rhabarbari electi an. ʒ j. Turbit electi ʒ ʒ. rhodomellis ʒ j. aquæ absinthij ʒ ij. misce & fiat potus: quod si malit pil: las: R̃. corticū myrobalanorū cepularum & agarici trochiscati an. ʒ ʒ. cum aqua scœnu fiant pilule septē, & aurentur, si non est pauper.

Restri- Quarto, glutinantibus ulcus, & contrahentibus
ctio san- oris biatū, & tandem sistentibus sanguinem, hoc ta-
 guinis, men genere auxiliorum semper est utendum, & sta-
 aut uenæ tim cum eger uisitur, ne sanguis immodicè fluat: ut
 obtura- portulaca mansa, & ore retenta, lapide hæmatite,
 tio. corallo albo usto, bolo armeno, terra lemnia, balau-
 stijs, semine myrtillorum, dragaganto, gummi Ara-
 bico, mastiche, & similibus simplicibus. Sunt quoq;
 compo-

composita, quæ eadem, aut simili facultate ualent,
 & uasis hiatum opplent, ut trochisci ex terra sigilla-
 ta, & trochisci de Karabe, & spodio: horum singu-
 lorum, siue simplicium siue compositorum drachma una
 cum aquis, aut syrupsis astringentibus ex dictis po-
 tenter astringit, & glutinat: asinum stercus recens
 odoratum, uel potum, quodcumque sanguinis profu-
 uum sistit: ut R. succi stercoris asini ꝛ ij. syrupi myr-
 tillorum ꝛ j. aquæ portulacæ ꝛ ij. misce, & fiat potus; Admoni-
 quem bibit actu frigidum, & omnia alia medicamen-
 ta, & etiam alimēta omnia, si fieri possit. Narcotica
 medicamēta huic morbo sunt necessaria, etiam in ini-
 tio, ne subito pereat eger, aut ne fiat tabes, si breui te-
 pore non consolidetur uena: ideoque in hoc sanguinis
 profusio Galenus audacter ijs utitur, præter tamen
 trochiscos superius in hoc genere laudatos (qui sunt
 narcotici, quamuis parum opij suscipiant.) præter
 etiam requiem magnā & athanasiam, quæ sunt nar-
 cotica composita clementia, cum prædicta non suffi-
 ciunt, ut edum est philonio Romano, aut Persico, aut
 Tharsensi ab scrupulo uno usque ad drachmam unam:
 semper tamen his narcoticis, aut similibus non egent
 qui calidum innatū imbecillam habent, ne ab ijs ad-
 modum frigidis omnino extinguatur, ut multis con-
 tigit, qui perpetuo dormierunt ex potu narcoticorum:
 sed trochisci, qui sequuntur sunt optimi, & à multis
 experti in hoc morbo: R. acaciæ, balaustiarum, nucis
 cupressi, gallarum, hypocistidos, nucleorum unæ sylue-
 stris, caudæ equinæ, corrigiolæ, myrti, sumac an.

DE CVRAN. MORB.

ꝛ ij. thuris, mastichis, myrrhæ, lapidis hæmatitis, ca-
 rabæ, sanalorum, coralli rubri, sanguinis draconis,
 terræ sigillatæ, boli Armenici, aluminis fossi an. ꝛ. v.
 stercoris asini sicci, capræ & leporis, spongiæ com-
 bustæ, cemaureæ minoris, cornu cerui usti, spodij, cu-
 pullorum rosarum rubrarum, bedeguar, rhabarbari
 tosti an. → iij. seminis papaueris albi, seminis iusquia-
 mi albi an. ꝛ j. corticum mandragoræ, opij, castorei,
 casie lignæ an. → ij. croci, camphoræ an. → j. fiant
 trochisci cum succis, aut aquis plantaginis, & por-
 tulacæ, Dosis ꝛ j. cum ꝛ ij. aquæ, aut succi portula-
 cæ, aut plantaginis, aut sanguinariæ: sed ijs non est
 utendum, nisi post tres menses, ut minimum. In usu
 tamen horum, & aliorum medicamentorum quæ san-
 guinem à pectore fluentem sistunt, semper sunt per-
 Observa- miscenda, quæ pulmones & thoracem iuuant, ut ele-
 ctuarium diadragantum frigidum, syrupus de liqui-
 ritia, & succus eius, & similia. Quare hoc medica-
 mentum est huic affectui summe utile: Rx. conservæ
 rosarum antiquæ ꝛ ij. gummi dragaganti, gummi
 Arabici, & cerasi an. ꝛ iij. (dissoluantur in aquis
 portulacæ, & plantaginis) succi liquiritiæ, boli Ar-
 menici præparati, terræ sigillatæ, lapidis hæmatitis,
 coralli rubri præparati, sanguinis draconis, masti-
 chis, turis an. ꝛ j. Karabæ ꝛ iij. ꝛ. Syrupi papau-
 ris, & myrtillorum an. æquas partes, & quæ satis
 sint confectioni faciendæ admodum loch, cuius co-
 clearium unum frequenter teneat æger ore, & sen-
 Topica- sim transglutiat. Thoraci admoveantur medicamen-
 ta actu

ta actu & potestate frigida & repellētia atq; astringentia eaq; sepe, quales sunt succi, aut aquæ plantaginis, portulacæ, rosarum, solatri, & similes cū pauco aceto & bolo Armeno. Vnguenta frigida, ut cerotum santalatum est bonum.

Quinto, corrigentibus syptomata, præcipuè Grumos sanguinis concretionem: ut oxymelita. S. & compos. sanguinis sunt ꝑ ij. huic symptomati confert coagulum nis dissoluedi, uel leporis ab → j. usq; ad ꝑ j. cum uino albo. uentia, et Drachma unatheriacæ magnæ, aut diacurcumæ cum expurgâ aqua hyssopi, aut scabiosæ, est etiam optimum auxilia pe-
lium huic symptomati: hoc medicamētum est experietus.
tum: R. amydi ꝑ ij. ꝑ. farine fabarum, seminum melonum, & maluæ an. ꝑ ij. ꝑ. boli armenici, seminum, cydoneorum an. ꝑ ij. farine bordei sine fursure ꝑ v. gumi Arabici dragaganti an. ꝑ j. ꝑ. oxymellis. S. quod sufficit, misce, & fiat confectio ad modum lochi, qua sepe utatur.

De Empyemate, id est, sup- puratione, & tabe.

CAPVT XXIX.

Empyema Græcis, Latinis suppuratio Descri-
est affectio pectoris eorum, quibus pitio.
in succingente costis interius mem-
brana abscessus, aut in aliqua alia pe-
toris pellicula factus, acernatim ru-
ptus est, & in uacuum pectoris locum effusus inter
N ij pulmonem

DE CVRAND. MORB.

Causæ. de constat ex non curata pleuritide hanc affectio-
nem maiori ex parte nasci, quod Aphorismo octa-
uo sectionis quintæ uetustissimus Hippocrates do-
cuit. Interdum tamen & ex sanguinis eruptione
hoc malum oritur, disrupto scilicet uase aliquo in
thorace, & ad cicatricem non perducto. Iam &
propter confluxum à capite, & permutatam angi-
nam in pulmonem sæpe fit, iuxta aphorismum deci-
mum sectionis quintæ. Ex causis quoq; procatur

Notæ. Eticis fieri potest, sed raro. Suppurati sic depre-
henduntur, autore Aetio: cum lateris dolor præces-
serit, deinde uehementes febres quieuerint, & ex ma-
gna parte quoq; dolor, grauitatis autem sensus re-
manserit, intus in lateribus in profundo thoracis,
simulq; transfluere aliquid appareat iuxta multipli-
ces reclinacionis permutationes, & maximè cum ab
uno latere in alterum decubunt, tunc sanè multitudo
puris manifestatur, & fluctuationis cuiusdam soni-
tus sæpe sensibilibus in reclinacionibus ipsorum au-
ditur. Cognoscitur itaq; suppuratio facta tū ex præ-
dictis, tum quòd nihil relatu dignū reiectarūt in eo,
qui præcesserit uehementi lateris dolore. Sed quo-
nam uicina admodum affectio huic morbo phthisis
est (autore Hippocrate quintæ sectionis Aphorismo

Descri- decimoquinto) non iniuria de utraq; affectione uno
pne, & capite agatur. Dicamus ergo de phthisi aliquid, ut
cause deinceps curationem agrediamur. Phthisis pul-
phthisis. monis exulceratio ab omnibus censetur, ex empye-
mate

mate ut (dictum est) nata, nonnunquam uerò & ex defluxu humoris acris, atq; erodētis oritur. His autē notis cognoscitur, totius corporis summa adest exte Noctæ.
nuatio, nares acutæ sunt, tempora collapsa, oculi concaui, scapulæ alarum more prominentes, ad hæc tuſſiunt qui sic affecti sunt, & quod expuitur foetidum est, & feбри corripuntur hectica, quam insequuntur ea omnia, quæ à Galeno numerantur primo de differentijs febrium. cap. undecimo, quæ si probè consulas, & præter hæc etiam, quæ ab Hippocrate dicuntur Aphorismo undecimo, duodecimo, & dicimo quarto sectionis quintæ, plenam habebis signorum cognitionem ad hanc affectionem dignoscendam. Suppuratio hæc diligenter est curanda, ne fiat ulcus in pulmonibus, & tandem insanibilis morbus, ob motum perpetuum pulmonum, eorumq; substantiam raram, & hecticam febrem coniunctam quæ sola est incurabilis si fuerit confirmata. Magis etiam insanibilis est, si sit coniuncta cū ulcere pulmonum, quod indiget mundificatione, & exiccatione: hectica uerò instauratione, & humectatione, quamuis ouis tabe laborans agnoscat medicamentum, quo curatur.

Curatur suppuratio hæc medicamentis purgantibus pus iam dictis capite de pleuritide in fine, cum terminatur per suppurationē post ruptū obsecsum: Curatio
tione.
aliquando tamen ubi magna est copia puris, incisio est facienda secundū longitudinem costarum, inter quartam & quintam thoracis mēdosas, facta prius

DE CVRAN. MORB.

Obferua experientia fili actu humidi admoti supra locum, si
tio. exiccatur. Sed aduerte, ne totum pus, uel illius magna quantitas extrahatur semel, sed multis purgationibus, quamuis cito & cautè in habitatione calida propter conseruationem caloris innati & spiritus.

Historia Nostris enim temporibus fuit integræ sanitati restitutus hac curatione quidam nomine Lupus, qui ex uulnere magno partis superioris thoracis in suppurationem peruenerat magnam cū febre acuta & maxima difficultate respirationis, educto pure per nouam incisionem partis inferioris thoracis non uno die, sed multis, ne uires deficerent.

Curatio Phthisis, si curari possit, quinque generibus remedium
phthisis. diorum curatur: primo uictu refrigerante, & hume

Victus. Et ante habita ratione hec tica: si uerò spectes ulcus, febris causam (quod prius & magis curandum esse uolunt autores) calido, & sicco uictu curabis. Sit ergo in actiuis qualitatibus temperatus uictus, sed siccior ulceris gratia, ob id Galenus quinto methodi phthisicos ad Thabias mittebat, ubi erat aër siccior, & sanabantur. Sint cibi faciles concoctu, boni & multi sanguinis: quia calor est imbecillus, & corpus macrum: sint etiam tenues & liquidi ob eorum uias siccatas, & contractas, & causa febris refrigerent parum, & propter ulcus sint apti ad detergen-

Lactis fa dum. Ab his etiam ad consolidandum & glutinan-
cultas. dum, quæ omnia insunt lacti, & saccharo rosato.

Lac enim facile concoquitur, ac maxime nutrit butyro & caseo: optimi est succi, liquidum quoque est, & sub

& subfrigidū, tergit acrimonia feri, & sapore dul-
 ci substantiæ butyroſe alit, glutinat caſeo: facultas
 tes tamen uariæ lactis augentur, uel minuuntur di-
 uerſatione uictus. Refrigerās facultas augetur la-
 ctuca, cichorea, endiuia, portulaca, & ſimilibus. Ter-
 gens uerò uis augetur bordeo, adianto, ſœniculo,
 & hyſſopo. Natura glutinoſa creſcit rubo, lenti-
 ſco, ſalice, & ſimilibus. Humanum lac eſt omnium **Qualia**
 præſtantiſſimum, omniū tamen tenuiſſimum eſt lac **sunt om-**
 camelorum, deinde equarum, poſt aſinarum. Capra- **nia** fere
 rum lac eſt temperatum ſed uaccarum lac & ouium lactis ge-
 magis nutrit. Humano tamen lacte nobiliori omni- **nera**
 bus, & magis familiari eſt nutriendus hoc morbo la-
 borans, fugatq; ipſum ab uberibus, dum modo ſit ſa-
 na, & iuuenis lactans, nec candida admodum, aut ni-
 gra. Bonis quoque nutriatur cibus, fugiat Venerem
 tanquam peſiem. Si uerò non poſſit ut inſauis lac à
 mammis ſugere, ſummo ſtudio ipſum bibat actucali-
 dum, calore naturali, quod fiet ingenio aſtantium in
 aëre temperatè calido. Primo bibat unciam unam, **Modus**
 deinde ſenſim progrediatur ad uncias ſex, uel octo, ſumendi
 parum ſacchari addendo, ne coaleſcat in uentricu- **lactis.**
 lo: alij addunt parum mellis, aut ſalis, ſed ego magis
 laudo ſaccharum, dummodo non adſit uētris proflu **Lac diſ-**
 uium, quod prohibet lactis uſum: quemadmodum & **ſuadētia.**
 alia multa, ut diſtillatio à capite, dolor capitis, fe-
 bris putrida, præſertim ardens, ſuſpenſa hypochon-
 dria & murmurantia, inimicitia & diſcordia in-
 ter ipſum & ægrum: ubi tamen illius ui & ope ma-

DE CVRAN· MORB.

ximè eget egrotus quibusdam dissentientibus. Oportet eum nutriri præcedenti tamen aliqua correctione, ut in uetris profluvio lac fiat acidum per sex horas, aut per noctē eductis partibus butyrosis, facta

Lege Ga eius commotione in uase uitreo aut terreo quibusdam uirgulis & spuma sepe extracta, erit illud lac, de facul. astringens & refrigerans: quemadmodum est lac, alim. de in quo exinguitur quinquies ferrum ignitum, aut lacte. chalybs: quo nutriatur sine saccharo. Asininum lac Lac asini post humanum eligatur tanquam tenuius, & facile num. concoctu, deinde capinum, præcipue ad refrigerandum & tergendum, quia est serosius. Ovinū & uacæ ualentius glutinat, & magis (ut diximus) nutrit: quia butyrum & caseum imitatur. Humanum tamē

Sumpto ad omnia est præstantissimū si esset eius copia. Non lacte non est dormiendum egro hausto lacte, sed quiescendum est donec lac crudum in corpus trahatur. Quare tunc frimiedum. Etio cutis maximè noceret saccharū rosatum his omnibus facultatibus præditum est, quamuis recens magis tergat, antiquum uerò conglutinet, sed de eo in quarto genere remediorum loquemur. Nutrimētum gallinarum iuuenum, caponum, perdicum, attaginis, boedi, turturis, coturnicis est optimum, & ius eorum cum bordeo, & ciceribus cū araydo, & cum lacte amygdalarum dulcium, & quatuor seminum frigidorum maiorum, cancri fluuiatiles bene præparati, similiter limaces saltem eorum aqua, aut ius bene nutriūt humidumq; gignūt, glutinosum, & tarde dissolubile. Testudines, & ranæ de gentes in aquis salubribus

salubribus maximè laudantur ab omnibus, horum ta-
men mentio fiet capite de curatione hecticæ lib. se-
cundo. Hæc aqua est optima & omnibus melior, &
huic morbo utilior, omnibusq; facultatibus necessa-
rijs prædita est: R. foliorum lactucæ. m. iij. capil-
lorum Veneris. m. j. hyssopi. m. j. liquiritiæ recentis præstatis
si fieri possit ꝑ iij. pulmones duos hirci, aut vituli: stma.
pulmonem unum uulpis, si reperiatur: carnis can-
crorum secundum artem paratæ (quam obseruabis
cap. de curatione hecticæ secundo libro) ꝑ iij. car-
nis testudinis nemoralis, carnis limacis benè paratæ
an. lib. v. carnis ranarum bonarum ꝑ iij. sacchari
candi ꝑ viij. pulueris diadraganti frigidi ꝑ iij. boli
armenici præparati ꝑ ij. fiat ex his omnibus aqua
instrumento uitreo, & igne pauco: quolibet die sum-
mo mane bibat uncias quatuor illius cum pauco sac-
charo potus sit aqua hordei, & uinum album tenue
benè dilutum autore Rhase, inter Arabes uiro mul-
tæ experientiæ. Quidam laborantes tabe persana-
ti sunt solius lactis potu, & si ferrum, aut chalybs,
aut lapilli candentes in eo fuerint extincti, erit præ-
stantius, sed ego non laudo permixtionem lactis cum
alijs alimentis.

Secundo ab egentibus causas phtisis, quæ si fue-
rit distillatio, curatur ut diximus cap. uigesimoquin- Cause
to. Si uerò uas ruptū, curetur ut diximus præcedenti remotio.
capite: si humor in pulmonibus erodens, apparetur
& uacuetur, ut diximus cap. de catarrho.

Tertio tergētibz ulcus pulmōis dulcibz et amaris Detergē
tia ulcus
ut rho.

DE CVRAND. MORB.

ut rhodomelle, syp. de liquiritia, sy. capillorum Vene. de hyssopo, de prasio, & decocto pectorali, & Cicerum solo cum saccharo, aut aliquo ex prædictis syrupis. Dosis uncie tres, quamvis frequenter & omni hora sensim transglutendo sit utile, & necessarium aliquod ex supradictis medicamentis.

Sarcoti= Quarto, implentibus carne ulcus, & glutinanti
ca, uel bus: hæc tamen propria sunt opera naturæ, præci-
carne ul pue præcedenti debita terstone, ut bolo Armeno,
cus im = sanguine draconis, & similibus cum syrupo pecto-
plentia. rali. Saccharum tamen rosarum antiquum potenter
glutinat ratione substantiæ rosarum: quamvis recens
tergat magis, utrumq; tamen nutrit ratione saccha-
ri. Quare recenti opus est, cum ulcus est sordidum,
& uetusto, ubi fuerit tersum: hoc multis iam morti
proximis fuit sanitas restituta, præcipue si semper
etiam in prandio & cœna eo nutriantur ægroti. Ali-
qua sunt, quæ totius substantiæ proprietate prosunt
huic morbo, ut pulmo uulpis, pulmo ericij siccatus:
ex his & alijs fiat loch: ut Rx. pulueris pulmonis
ulpis, & ericij an. ʒ iiij. pulueris diadraganti fri-
gidi ʒ j. sacchari rosati ʒ vj. gummi cerasi, & Ara-
bici an. ʒ ij. syp. de liquiritia. q. s. misce, & fiat con-
fectio, ad modum loch. Est etiam herba quædam no-
bis incognita, qua ouis curatur, ipsamq; naturali co-
gnitione inquirat & amat, ut auctoritate Democriti

Corre= aliqui scribunt.

atio sym Quinto, corrigentibus symptomata, ut alui pro-
ptomatū flauium, de quo capitibus. 36. 37. & 38. dicemus:

Fit ta-

Fit tamen hoc symptoma ab imbecillitate facultatis retentricis, & concoctricis uentriculi, & aliarum partium: puluis diarhodonis Abbatis est optimus, & in usu frequēti: emaciationem laborantium phthibis corrigunt aqua carnis, iura optima, dicta primo genere remediorum, & alia quæ dicemus capite de hecetica, libro secundo. Si uero fuerit confirmata & antiqua phthibis insanabilis est, blandè tamen tractanda; & callus excitandus per siccantia. Vixit enim quædam furnaria phthibica uiginti octo annis, in spi-
rato sepe aëre sicco furni. Historiæ
annotã -
da.

De palpitatione cordis & syncope.

CAPVT XVX.

Palpitatio cordis, seu tremor (quam Descri- recentiores medici malè cardiacam ptio. appellant) motus cordis deprauatus est, nimirum dilatacio eius præternaturam. Fit palpitatio propter inclu- Cause.
sum uaporem crassum, ac multum. Hæc enim est generalis causa omnium palpitationum, cuiuscunque fuerint loci, ut docet Galenus. 5. de symptomatum causis: quamuis quinto de locis affectis scribens causas affectuum præter naturam cordis, & uentriculi de huius affectus causis: porro inquit utriusq; partis, tum oris uentriculi, tum cordis dispositiones, aut forti dumtaxat intemperie, aut venenoso humore: non

DE CVRAN. MORB.

re, nonnunquam ab erisipelate, aut inflammatione, aut aliquo præter naturam tumore fieri solent. Ab De synco iisdem causis, sed maioribus fit syncope: quæ est (aure, eiusque tore Galeno libro duodecimo methodi) præcepta uide-
descrip- riam lapsus, qui sæpe à causis externis accidit, ut à
ptione, et dolore, timore, ira, et terrore, et uacuationibus ma-
causis. ximis, uigilijs, et media, et alijs multis, quæ ui-
res dissoluere ualent. Deprehenduntur hæ affectio-
Notæ pal nes, palpitatio quidē ex ægroto euidenter sentiente
pitatio = hoc malum, et ex pulsu: qui in causa calida uel ox-
nis cor = est, et aliquando cum febris: in frigida, contrarium
dis. apparet. Si ab humore intra pericardion colle-
cto palpitatio cordis fuerit, pulsus est mollis, et
languidus.

Notæ Cognoscemus syncopen ex pulsu maximè langu-
Synco pes do, et deficienti: ex frigore extremorum, et colore
faciei albo, et exangui: ex sudore frigido, et pri-
uatione sermonis, et motus totius. Quando per con-
sensum uentriculi fit syncope, sentitur prius dolor
in ipso uentriculo, et grauitas, et sæpe nausea, ac
uomitum tum angustia præcedit, de quo capitibus se-
quentibus agemus.

Curatio Curatur palpitatio cordis quinque remedium ge-
Palpita- neribus: primo, uictu, si causa calida est, refrigeran-
tionis. te, ut aëre refrigerato rosis, santalis, aceto, uiolis,
Victus. nenuphare, myrto, addito uino, aut moscho, aut ama-
bra, ut frigida promptius penetrent ad cor. A causa
uerò frigida, calfaciente, ut aëre commutato, et alte-
rato rore marino, maiorana, basilicone, salvia, mo-
scho,

ſcho, ambra, mellifa, & ſimilibus. In his cordis mor-
bis ratio aeris præcipua eſt habenda. Mox enim pe-
netrat ad cor inſpiratus aer. Cibi ſunt boni ſucci, &
faciles concoctu, refrigerati in calida acetofa, aceto,
agreſta, ſucco malorum medicorum (vulgò naranjas
uocant) limonũ, & citrorũ: & in frigida cauſa: maio-
rana calefacti, baſſilicone, rore marino, fœniculo, &
ſimilibus. Vinum in hac eſt optimũ: ſed in calida ui-
tetur, præcipuè generoſum & uaporoſum: dilutum
tamen aqua hordei, aut roſarum, uel alia refrigerate
confert. In omni tamen cauſa, ſi uentriculus ſit im-
becillus, bibat uinum, aut aquam cinnamomi.

Secundo, ſanguinis miſſione, præſertim ſi fuerit. Reuulſio
à ſanguine, & æger carnoſus, per ſectionem iecora-
riæ dextræ, non unam tantum, ſed plures, ſi non fue-
rit ſenex. Si uerò fiat à flatu implente uentriculum
ſiniſtrum cordis, ſecunda eſt baſilica ſiniſtra, & par-
tè ſanguis mittendus.

Tertio, apparentibus materiam craſſam tenuan-
tibus, & calidam frigidis, eius acrimoniam remita-
tentibus: ſed tam calidis, quàm frigidis moderatis:
ne offendatur cor pars princeps & fons uitæ.

Quare in cauſa calida medicamentis frigidis ali-
qua aromata calida ſunt miſcenda, ut eorum frigi-
ditas immodica repimatur: & uis etiam frigida mi-
ſta calido medicamento promptius (ut dixi) ducatur
ad cor. Optimè igitur trochiſcis de camphora
additur crocus, & alia quædam calida ſecundum
quosdam: quamuis calida ſit officinarum camphora. calida eſt
Calida

DE CVRAND. MORB.

Calida ergo materia apparatus per duos aut tres dies syrupo uiolato, rosato, endiuæ. S. & comp. & in magna caliditate syrupo acetositis limonũ, aut citri, cum aquis, aut decocto rosarum, endiuæ, portulacæ, lactucæ, plantaginis, nenupharis, & similitum. Frigidam uero, & pituitosam incidunt, & tenuant mel rosatũ colatum, syrupus de hyssopo, oxymel. S. & comp. syrupus de duabus, & de quinq; radicibus cum aquis foeniculi, mellisæ, betonicæ, scabiosæ. Hæc materia eget maiori concoctione, quæ non fiet tribus tantum diebus, nec forsitan sex: quamuis ob loci nobilitatem uacuatio sit faciendâ aliquando non expectata concoctione. Materiam melancholicam concoquere ualent ea, quæ diximus. i. cap. ut sunt syrupus borraginis, buglossæ, fumariæ. S. de pomis, de epithymo, & syrupus fumariæ compos. cum aquis buglossæ, borraginis, mellisæ, & sero caprino. Sed hæc terrestris materia eget magna concoctione.

Purgatio. Quarto uacuantibus materiã calidam medicamentis cholagogis, de quibus diximus cap. i. sed in hoc affectu semper sunt miscenda cardiaca, & raro conueniunt scæmoniata, quia nocent cordi, nisi bene correctæ: & quãdo clementia non sufficiunt: ut R. rhabbarbari electi infusi per noctẽ in aqua endiuæ → iiij. medullæ cassiæ fist. recens extractæ, aut mannæ electæ ʒ j. syp. borraginis ʒ j, decocti florum cordialium. q. s. misce & fiat potus. Si sit materia pituitosa, hoc aut simili medicamento uacuabitur. R. agathici throchiscati → iiij. corticum myrobalariorum cembulorum

bulorum ꝛ j. diacatholiconis ꝛ vj. rhodomellis ꝛ j. aque foeniculi. q. s. misce, & fiat potus. Si uero sit materia melancholica, hoc aut simili medicamento uacuetur: R. corticum myrobalanorum indorum ꝛ j. f. licæ mapulueris epithymi ꝛ j. feri caprini ꝛ iiij. misce, & terie. fiat potus. Quandoq; neecessarium est, laborantem cardiaca biliosa, uacuare ꝛ iiij. diaprunis solutiui cū alijs iam dictis, & laborantem pituitosa ꝛ iiij. electuarij indi maioris, & melancholica cardiaca ꝛ iiij. confectionis medicaminis hamec cum cassia, aut manna: quando humores redundarint.

Quinto, auertentibus materiam à corde ad partes ignobiles, præsertim urgentibus symptomatis, & in ipsa acceßione: ut secta uena malleoli, præsertim in mensibus detentis, aut hæmorrhoidibus, frictionibus, & uinculis dolorificis, & fotibus partium extremarum, clysteribus, & cucurbitulis.

Sexto, corroborantibus cor, & ipsius intemperiam corrigentibus, sumptis, uel admotis. In calida ratio, & sumantur ex simplicibus, spodium, rose, uiola, nenuphar, acetum, corallus, succus limonum, succus citri. Ex compositis, electuarium diarhodonis Abbatis, diatrium santalorum, diamargaritionis frigidi, S. & cora confectio de hiacyntho, confectio Gentilis cordialis contra melancholiam, conserua acetose, rosarum. & uiolarum. Sæpè enim his & similibus uti debet multis diebus summo mane: accipiat drachmas tres electuarij diarhodonis Abbatis, aut diamargaritionis frigidi cum uncijs tribus aque acatose, aut syrapi rose-

DE CVRAN. MORB.

- Diuiti.** pi rosarum, aut alio ex prædictis liquoribus. Accipiat si diues sit, omni hora in hac cardiaca cochlearium unum huius confectionis cum pauca aqua rosarum, aut acetosæ, aut alia simili: R. conseruæ rosarum, & acetosæ an. ʒ j. confectionis de hyacintho, & Gentilis cordialis contra melancholiam an. ʒ ʒ. pulueris diarhodonis Abbatis, & diamargaritonis frigidi an. ʒ ij. margaritarum electarum, & osium de corde cerui an. ʒ j. foliorum auri num=
- Admo=** mero iij. syrupi acetosicatis citri. q. s. misce, & fiat cō=
- da refri=** sectio: adde musci & ambre an. g. iij. Cordi admo=
- geratia.** ueatur sæpe hoc epithima, aut simile, in hyeme actiu=
- Epithi=** calidum, & in æstate aut frigidum, aut remissè ca=
- ma.** lidum: R. aquæ rosarum ʒ iij. aquæ acetosæ ʒ ij. aquæ mellisæ, & uini albi odoriferi an. ʒ j. pulueris diamargaritonis frigidi, & trochiscorum de camphora an. ʒ j. croci puluerizati → ʒ. misce & fiat epithima. Sacculus hic cordi semper admotus, est
- Sacculus** optimus in hac calida cardiaca: R. florum nenupharis, rosarum, uiolarum, & buglossæ an. ʒ ij. pulueris diamargaritonis frigidi ʒ j. ʒ. santalorū omniū. an. → j. musci, & ambre an. g. v. fiat sacculus ad for=
- Pauperi.** mam cordis, seu scuti cum sindone coccinea. Si tamen fuerit pauper, epithima ex sola aqua rosarum cum aceto, & croco, erit optimū ad corroborandum.
- Odorise** Similiter in omni palpitatione cordis odor succi po=
- ra pro=** morum, aquæ rosarum, & nymphææ cū pauco uino
- sunt.** albo & musco simul cum ambra potēter corroborat cor. In frigida sumantur calida simplicia cardiaca,

& com=

et composita, ut buglossa, melissa, zedoaria, doroniceum, cortex citri, crocus, moscus, ambra, et similia: composita, ut diamoschus dulcis, et amarus, electuariū de gemmis, diamargaritonis calidi, confectio Sumēda calfacien-
tia.

Alkermes, et similia: multis diebus uentriculo uacuuo accipiat drachmas quatuor electuarij diamargaritonis calidi, aut electuarij de gemmis cum uncis duabus aquæ mellisæ, aut basiliconis, aut alia simili. Omni hora accipiat coclearium huius, aut similis confectio-
nis: R. theriacæ de citro, et diamusci dulcis an. ꝑ j. confectio-
nis Alkermes ꝑ iij. conseruæ
buglossæ ꝑ v. pulueris diamargaritonis calidi, et
electuarij de gemmis an. ꝑ ij. margaritarum electu-
rum ꝑ j. foliorum auri numero iij. syrupi buglossæ
q. s. misce fiat confectio. Hoc epithima in hac fri-
gida cardiaca est optimum: R. aquæ mellisæ, et bu-
glossæ an. ꝑ iij. uini albi odoriferi ꝑ j. pulueris
utriusq; diamargaritonis an. ꝑ j. croci puluerizati, ma-
confer-
tio.

et coralli rubri præparati an. ꝑ v. musci, et am-
bræ an. g. iij. misce, et fiat epithima. Hic sacculus,
aut similis est optimus in hac cardiaca: R. f. lorum bu-
glossæ, citranguli, et coriandri præparati an. ꝑ iij.
corticis citri, gariophyllorū, cinnamomi, zedoariæ,
doronici, basiliconis an. ꝑ v. rosarum ꝑ j. musci, et
ambrae g. v. fiat ex his puluerizatis sacculus ad for-
mam cordis cum sindone coccinea. Si fuerit hæc pal-
pitatio à uermibus capite. s. i. dicemus de ea. Si au-
tem à ueneno oportet scire per proprias notas ue-
pali-
tio.

Admo-
uenda.
Epithi-
ma.
Sacculus
Si fuerit
à ueneno
palpita-
tio.

DE CVRAN. MORB.

cardiaca exhibeantur. Sed hæc ab Italiis & Romanis tractantur frequētius, cum apud eos multi ueneno pereant. Lege tamen librum de uenenis doctoris Santes de Ordenies. Lege etiam Alexipharmaca Nicandri, & eiusdem antiquissimi medici, & poetæ librum quoq; de iberiaca utilissimum, quem noster ciuis & amicus doctor Petrus Iacobus Steue fidelissimè interpretatus est, doctissimisq; expositionibus illustrauit.

Curatio Syncope curatur primo per asperisionem faciei,
Syncope. & aliarum nudarum partium aquæ frigidæ, præsertim rosatæ. Prohibet enim hoc remedium spiritus resolutionem, dum modò non proueniat syncope à causa frigida, uel alui profluitio: tunc maximè noceret aquæ frigidæ inspersio, sed cum est ab æstu, aut febris incendio spiritibus resolutis, saluberrima est aqua frigida, aut rosata sola, aut aceto faciem ægræ aspergere, & nutrire spiritus bonis odoribus naribus admotis, nisi sit syncope ab uteri præfocatione: quia tunc odora naribus admotà nocerent, ut dicemus capite de uteri præfocatione. Spiritus tamen intus in corde quasi conculcati, quod sæpè coningit in hoc morbo, reuocandi sunt ad partes externas frictionibus & ligaturis partium externarum, & cucurbitulis, & euellendo pilos, & naribus auribusq; dolorem inferendo, ne fiat subita strangulatio. Si syncope fiat ob spiritus resolutionem post sanguinis uacuationem, aut alui fluorem, aut aliam euacuationem nocent maximè, quæ dolorem inferunt, & quæ re-

que reuocant spiritum ad partes externas: odora-
men omnia naribus admota sunt optima, & necessa-
ria: autore enim Galeno comment. 11. secundi libri
Aphorif. que cito nutriunt, sunt liquida, uinum ci-
tius, & omnium maximè & celerrimè sunt odores,
ut hæc optima mixtura: R^x. aquæ rosatæ ꝑ iij. aquæ
florum aranciorum ꝑ ij. uini optimi albi, & succi
pomorum redolentium an. ꝑ j. musci, & ambre an.
g. vij. misce, & sæpe naribus & faciei admoveatur
parum huius mixturæ. Nutriatur aqua carnis galli- Victus.
næ iuuenis, aut capri, & perdicis, & arietis, quam no-
stri Valentini de stillat appellant. Hæc enim celeriter
nutrit, ac subito fermè in sanguinem & spiritum
transmutatur: ideoq; à multis laudatur, tanquam ul-
timum & maximum alimentum ad cordis & totius
corporis imbecillitatem. Que cor corroborant, spiri-
tumq; uitalem instaurant, uel saltem perfectiorem
efficiunt, multa sunt, de quibus dictum est superius
hoc capite. Curatio syncopes, que ab alijs fit causis, Admoni-
tradita est à Galeno. 12. methodi, & primo de arte-
tuo. D
curatiua ad Glauconem, & nos in curatione aliorum
morborum eam trademus.

De imbecillitate ventriculi, & de dolore & inflamma- tione eiusdem.

CAPVT XXXI.

O iij

Quan

DE CVRAND. MORB.

Vanquam quælibet uentriculi læso imbecillitate gignat, ea tamen, quæ in coctione est, etiã si ualida sit appetentia, dicitur uentriculi imbecillitas. Quo affectu laborantes stomachicos appel-

lant medici, quæadmodũ & hepaticos Galenus nominat. 6. de symptomatũ causis eos, qui imbecilla concoctione iecinoris infestantur. Hæc coctio, ut quælibet alia actio, tripliciter læditur, ut diximus Gale. autore. 3. de symptomatũ differe. & cap. 80. artis medicinalis, quia uix, aut quia uitiose, aut quia nullo modo: ultimũ symptoma dicitur à Græcis, Apepsia. & Latinis cruditas: duo priora dicuntur homonymos, mala scilicet concoctio uentriculi: quæ si tarda sit, cruditas quoq; dicitur, ita ut cibi uix propriam suscipiant transmutationem, & hæc à Græcis dicitur bradyepsia, de qua in præsentia agimus. Si uerò omnino corrumpantur cibi, ut nullam bonam coctionem admittere possint, sub mala & uitiosa coctione comprehenditur, quamuis nullum proprium habeat nomen.

Causæ.

Tarda concoctio fit, quia cibi difficulter concoquuntur, uel quòd potentia illos non superat, uel quòd somnus breuior fuit, quàm ut eos uincere posset, uel quia immodica copia sumpta sit, uel quòd concoctione repugnent, uel quòd inordinate sumantur. Quòd si præter hæc, acrem aliquam, aut alienam habeant qualitatem, nõ tam imbecillam concoctionem, quàm corruptam pariunt. Potentia illos non superat, aut quia per esetiam læsa sit, aut propter aliquẽ morbũ
instru-

instrumentorū, utcunq; tamen fiat imbecilla reddita est. Per essentiā uerò leditur uentriculus, cū intemperie aliqua primarū qualitātū laborat, uel simplici uel coniugata: nuda, uel cum humore. Per instrumentorum uerò morbos, ut sunt erysipelata, edemata, phlegmone, scirrhi, abscessus, atque alij huiusmodi morbi. Deprehenditur hoc malū. Si culpa quidē ciborū fuerit & potus, ab egro, & alijs scies: liberioris tamen potus indicium est fluctuatio. Cibi uerò grauitas in uentriculo percepta. Deinde num ingesti cibi fuerint concoctu difficiles, ut panis in clibano non benē coctus, uel fermenti expers (quem azymum appellant) aut carnes bubulæ, suillæ, hircinæ, asininae, atq; camelinæ nam his ultimis Alexandriae homines uestiuntur. Deinde imbecillitas uentriculi, quæ cibos superare non potest, cognoscitur: si ab intemperie nuda proueniat, per ructus. Nidorem enim referētes calidam arguūt intēperiem, acidi uerò frigidam. Præterea ubi calor infestat, sitis adest: secus ubi frigus: si humor quoq; cū intemperie affuerit, deprehenditur & ex grauitate, & ex ructibus, & ex ijs, quæ foras emittuntur, aut deorsum per secessum, aut sursum per uomitum. Tumores uerò præter naturam, ut erysipelata, edemata, & reliqui, proprijs signis cognoscuntur, & q̄ his tumoribus laborāt, contrarijs nō in totū inuātur. Ab ijsdē his causis, quæ su

Note.

Cause

tredine. Inflammatio uerò ab influxu humoris calidi, & sanguinei putridi dolor per se manifestus est. Inflammatio deprehenditur, quia in uentriculo dolor adest immensus, assiduus, & qui nullis medicamentis admotis mitigari potest: prætereatur tumor, æstus, qui tactu dijudicari queat, febris, grauitas, & nausea.

tredine. Inflammatio uerò ab influxu humoris calidi, & sanguinei putridi dolor per se manifestus est. Inflammatio deprehenditur, quia in uentriculo dolor adest immensus, assiduus, & qui nullis medicamentis admotis mitigari potest: prætereaturor, æstus, qui tactu dijudicari queat, febris, gravitas, & nausea.

Curatio Curatur ergo hæc quinq; generibus remediorū:
tēperiei primo uictu calfaciente, & exiccante, & cibis faci-
frigide libus concoctu, ut sunt perdices, coturnices, turtu-
cū humo res, & similes. Ius arietis cum menta aut foeniculo,
re. aut salvia, aut petroselino est utile. Exer citatio mo-
Yictus. derata ante cibum confert. Coitus maxime nocet, &
animi perturbationes. Bibat uinum rubrum Sagun-
tinum.

tinum, aut simile benè dilutum, aut aquam cinamo-
mi, aut decoctum feminis fœni, uel anisi. Omnia pi-
tuitosa alimenta nocent, ut pisces, legumina, & her-
bæ frigidae.

Secundo, curatur apparantibus pituitam, ut rho- **Præpara**
domelle, syrupo de absinthio, syrupo de menta, oxy- **tio.**
melle. S. & compos. cum decocto, aut aquis fœniculi,
semine anisi, mentæ, absinthij, maioranæ, & similiū. **Tēpus co**
concocta pituita per sex, aut octo dies. **ctationis.**

Tertio, uacuantibus ipsam pituitam myrobalan- **Purga-**
is cebulis, qui simul purgant & corroborant uen- **tio.**
triculum. Eorum enim usus continuus est optimus,
& expertus: Aloe, agarico, turbit, pilulis de hiera
S. aut hiera. S. quæ magis purgat, quam sicca, autore
Galeno. 7. methodi. Errant ergo Arabes, dicentes **Error**
ipsam cum melle minori ui præditam esse. Pilulis ele **Arabum**
phanginis, pilulis stomachicis, electuario diapheni-
con, & similibus: quæ non atrahunt ab alijs parti-
bus longinquis ad uentriculum. Hiera tamen. S. ob- **Hieræ cō**
tinet principatum in morbis uentriculi curandis. **mēdatio.**
Quare uncia una eius cum rhodomelle, & decocto
fœniculi purgat clementer uentriculum, si semel in
hebdomada capiatur: uel scrup. quatuor pilularum
hieræ. S. aut elephāginarum erit fœlix in huius mor-
bi curatione successus.

Quarto, dissipantibus flatum, & intemperiem Flatus di
frigida corridentibus, ut puluere diarhodon Ab- **scutiētia**
batis, & rosatæ nouellæ simul, aut aromatico rosa- **& alterā**
to, si maiori calore indigemus, aut diacymino, aut tia.

DE CVRAN. MORB.

diagalanga, aut diatrion piperon drachma una, aut
 due. Ex his cum aqua absinthij, aut mentae, aut fœ-
 niculi pondere unciarū duarum quolibet die uentri-
 culo uacuo ualide dissipant flatum, & curant intem-
 periem frigidam: aut grana sex, septem, uel octo pi-
 peris integri deuorata hora ante cibum, aut drach-
 ma una theriacæ magnæ, aut mitridati mane sum-
 pta in septimana. Vinum ex absinthio est optimum
 in hoc genere. Hoc medicamentum est optimum,
 si æger fuerit senex, & morbus antiquus: R̄. pulue-
 ris diagalangæ, pulueris diatrion piperon an. ʒ iij.
 pulueris aromatici rosati, & rosatæ nouellæ an.
 ʒ ij. pulueris diacymini ʒ j. conferuæ anthos ʒ ʒ.
 diamusci dulcis ʒ j. mellis myrobalanorum cheba-
 lorum, aut cōmunis. q. s. misce, & fiat confectio: do-
 sis cochlearium unū, aut duo cum uino optimo, aut
 Topica. aqua fœni, aut mellisæ. Supra uentriculū pellis uul-
 Lege con turis est optima in hoc genere: similiter unguentum
 filiū un- hoc: R̄. olei absinthij, anethi & de lilio an. ʒ j.
 decimū pulueris mentæ garyophyllorum, & cinamomi an.
 Ioannis ʒ j. ceræ. q. s. misce, & fiat unguentum: quod bis in
 Baptiste die actu calidum uentriculo admoueat tam parti
 Mōtani posteriori, quàm anteriori: quia posterior pars est
 Veronen propinquior uentriculo: uel R̄. emplastri stomati-
 sis. chonis. q. s. extendatur super alutam ad formam scu-
 ti, seu uentriculi: fiat duplicatum ut tam pars ante-
 rior, quàm posterior defendatur ab externis, &
 melius dissipetur flatus & intemperies frigida cor-
 rigatur: uel fiant duo sacculi ex absinthio sicco, men-
 ta, camo

ta, camomilla, aniso, semine foeniculi, carui, cymino, cinnamomo, garyophyllo, cortice citri, et similibus.

Quinto, corroborantibus uentriculum internis, & Corrobo
externis, qualitate tam manifesta, quam à proprietate ratio per
te, seu tota substantia: quales sunt uentriculorum galli- sumenda
narum pelliculae interiores: Syluius tamen cum Ga- & admo
leno has pelliculas, & mergi & struthiocameli dam uenda-
nat, Galenus. 3. de alimētorum facultatibus capite
de differentiā, quæ est in partibus animalium uolatiliū,
uentriculum mergi, & struthiocamelli tantum dam Sumen-
nat: at. 1. 1. de facultatibus simplicium medicamento da.
rum improbat gallinae & mergi pelliculam inter-
nam uentriculi. contra quosdam antiquos. Diosco-
rides tamen libro secundo, cap. 41. uentriculi, in-
quit, galli pelliculam internam siccata, & tri-
tam cum uino in potu conferre stomachicis. Puluis Puluis.
hic ante cibum sumptus quantitate unius cochlearij
cum uino, aut iure, corroborat uentriculum: Rx.
coriandri præparati ꝑ ij. seminis anisi, foeniculi,
cinnamomi electi an. ꝑ iij. pellicularum interna-
rum uentriculorum gallinarum secundum artem
præparatorum ꝑ ij. corticis citri, & ligni aloes
an. ꝑ j. ꝑ. coralli rubri præparati ꝑ j. sacchari opti-
mi. ꝑ vj. misce, & fiat puluis. In longis morbis,
præsertim calidis, puluis solus diarhodon Abbatis
summo mane, & ante pastum cum paucio iure uen-
triculum uehementer corroborat. Corallus si tan-
gat regionem uentriculi diu, corroborat ipsum. Admo-
Eandem habet uim lapis smaragdus. Peleugium mun uenda-
tanum,

DE CVRAND. MORB.

tanum, & betonica quoq; corroborant uentericulum. Manus sana, & iuuenis alicuius sepe detenta supra uentericulum suo naturali calore eum confirmat: eodem modo si aliquod animal uiuum, ut canis, admo-ueatur uentriculo.

Doloris. Dolor uentriculi, si sit à sola intemperie, curatur ab intem tur contrarijs ei: ut si à flatu, & frigida intemperie nūc fiat, mederi illi debemus per ea, quæ diximus da cura=

tio. quarto genera remediorum hoc capite, & etiam per frequentem sotum, saltem quolibet die bis uacuo uentriculo hoc decocto spongijs madidis, uel philtro: Rx. absinthij, mentæ, camomillæ, calendule, an-
thos an. m. j. galangæ, corticis citri, spicæ, gario-
phylorum, nucis muscatæ, cinamomi, zingiberis an.
ʒ ij. seminis foeniculi, anisi, carui, & cymint an. ʒ
iij. rosarum, coriandri præparati an. ʒ j. uini opti-

Ab intē= mi rubri lib. iij. aquæ chalybeatæ libr. ij. fiat ex his
perie cū decoctum ad consumptionem tertiæ partis. Si à ca-
affluxu lida intemperie, per frigida curatur: si cum materia,
humoris per illius euacuationem, per sanguinis missionem: si
etas, & facultas adsint, & æger sit carnosus: quam-
uis in omni uehementi dolore habita ratione ipsius
sit necessaria sanguinis missio ex sententia omnium.

Sectio ue Si uero alij humores abundauerint, illorum euacua-
ne. tio per medicamenta purgantia est necessaria. Ali-

Purga = quando tamen hoc symptoma eget curatione coacta
tio. per narcotica, & non per causæ ablationem, si fue-
rit uehemens, & non expectans propriam curatio-
nem, de quibus cap. de colico dolore: quamuis pro-

pter

pter uentriculi maximum sensum solet hic sepe esse fortis. In usu horum semper sunt consideranda, & De usu mēte tenenda, quæ diximus capite de phrenitide, narcoti- de facultate ægri, & de fermentacione medicamenti corum. narcotici: quia ante sex menses non possumus eo uti. In uehementi igitur uentriculi dolore accipiat hunc potum: Rx. philonij Romani ꝓ ℥. syrupi de absinthio, & aquæ mellisæ an. ꝓ j. misce. Tutior est abstin- Quæ iu- nasia, & requies magna tutiora etiam sunt externa, tiora sint inprimis temperatè calida, deinde narcotica regioni uentriculi admota, ut mica panis cum cortice papau- Topica. ueris, lacte & croco: uel absinthium cum folijs mandragoræ coctum oleo rosarum, uel menta: & absinthium & folia mandragoræ decocta cum oleo papau- ueris, addendo parum croci.

Inflammatiō uentriculi curatur, ut hepatis phlegmone, & phrenitis: uidelicet primo: uictu tenui, & tians cu refrigerante: secundo, sanguinis missione ex basilica ad reuellendum, hanc quoq; reuulsionem faciunt Viçtus. clysteres, frictiones, ligaturæ, & fots extremorum. Reuulsiō

Tertio, repellentibus externis, de quibus capite de Repelli- cura phrenitidis, & internis: ut syrupo rosarum, tia exter myrtillorum, & cydoneorum, cum aquis plātaginis me & in portulacæ lactucæ, & similium sepe sumptis, & terna. omni hora, in æstate & iuvene acta frigidissim hyeme, & senibus, tepidis. Quarto, in augmento repel- Indica- lentibus, & digerentibus, seu resoluentibus, ut sy- tio à tem- rupo rosarum, & de absinthio simul, aut rhodomel- poribus le cum decocto hordei, & camomillæ: in statu resolu- morbi. uentibus

DE CYRAN. MORB.

uentibus solis, ut syrupo de absinthio, rhodomelle, Altera. & decocto camomille. Quinto, intēperiem calidam
tio, et cor reliam alterantibus, & corroborantibus partem
robora - affectam, ut syrupo rosarum, & decocto seminis psyl
tio. lii, & cydoneorum, & similibus. Si uerò in suppura
tionem terminetur, curatur per ea, quæ diximus, in
fine capitis. 27. de curatione pleuritidis.

De singultu.

CAPVT XXXII.

Descri -
ptio.

Cause.

Ingultus uelut quedam uentriculi
conuulsio est, non tamen uera cense-
tur: cum in musculis non fiat, quod
ad conuulsionis essentiam requiri-
tur. Venter uerò musculus non
est, neq; eius hostiolum, ut apertè Galenus demon-
strat libro sexto de morbo & symptomate, capite
secundo. Vtuncq; tamen res habeat, motus est uen-
triculi, quò ad expulsionem rerum molestarum, aut
quantitate, aut qualitate, mouetur. In hoc differt à
uomitione, quòd (ut ait Galenus) per uomitiones
ea, quæ in spatio continentur eijciantur: per sin-
gultum uerò ea quæ uentriculi corpus impleuerunt.
Fit generaliter (ut autor est Hippocrates sextæ se-
ctionis Aphorismo trigesimo nono) aut à plenitu-
dine, aut inanitione: & præter has causas etiam ab
humoribus uellicatibus, & rebus acri facultate præ-
ditis: item quoties quispiam affatim deuorauerit ca-
lidum

lidum aliquod medicamentum, deinde calidam po-
tionem biberit, & ex cruditate etiam, præsertim in
pueris. Morbus per se patet, causa partim ex ægri Note.
dictis, partim ex his, quæ supra cap. de conuulsione
dicta sunt, perspicui poterunt.

Singultus, qui ab inanitione fit, raro curationem Curatio.
suscipit: similis tamen est curationi conuulsionis ex
inanitione: de qua cap. 14. dictum est, & besticæ,
de qua capite octauo secundi libri dicemus. Si à so- Si ab intē
la intemperie fit, per alterantia contraria curatur: perie nu
plerumq; tamen fit à plenitudine humoris pituitosi, da, per al
cuius curatio similis omnino est curationi imbecil- terantia
litatis uentriculi, quæ fit ab humore frigido pituito- cōtraria.
so, de qua capite precedenti abunde diximus. Si uis
tamen hunc & alios affectus præter naturam uen- Si ab af-
triculi rectè curare, lege octauum lib. Galeni de com fluxu hu
positione medicamentorum secundum locos, & quin moris pi
tum continentis Rhase, qui inter Arabes primas tuitosi, p
tenet: fuit enim uir magnæ experientiæ, & in om- ea, quæ di
nibus Galenum magis, quàm alij omnes Arabes am sta sunt.
plectitur. Si fiat à rebus acribus, & mordacibus, Laus
ut à piperibus, præsertim sumpto uino, & aqua Rhase.
calida, super id, ut Galenus docet octauo de com- Si ab a-
positione secundum locos, & commentario qua- crimonias
dragesimo, sexti Aphorismorum: tunc necessa- et morda
ria est uacuatio per rhabarbarum, & myrobala- citate.
nos citrinos, cum manna electa, aut cassia fi- Vacuatio
stulari: & si opus fuerit, ubi materia est fixa ni-
mis, & multa, adde drachmas tres, aut quatuor
electuarij

DE CVRAN. MORB

electuarij diaphinicon³, præcedenti leui præparatio
 Antece- ne per syrupum rosatum & acetosum. S. cum deco-
 dat. præ- cto bordei. In omni tamen materiali singultu est uti
 paratio. tis uomitus, præsertim si materia non fuerit fixa, &
 Vomitus non penetrarit tunicas uentriculi. In hac quæ sit à
 utilitas. causa calida, post uacuationem electuarium diarho-
 Altera= don Abbatis est optimum, & potus solius aquæ fri-
 tio. gida: quæ omnem ferè singultum curat aliquem per
 se, & aliquem per accidens: quemadmodum & ani-
 Sedantia mi perturbationes, ut ira, tristitia, timor, & gau-
 singultu. dium, si subito acciderint, sternutatio, cohibitus an-
 helitus, frictions, & uincula extremorum, cucur-
 bitula magna, & similia singultum curant. Si uerò
 fiat ab inflammatione, ipsa curata curabitur & sin-
 gultus. In antiquo tamen singultu, qui sit à materia
 frigida, præter ea, quæ dicta sunt capite præceden-
 ti, hoc medicamentum est optimum & expertum:
 Rx. squinantij, calami aromatici, anisi, marathri, fo-
 liorum mentæ, & absinthij, costi an. ʒ j. croci ligni
 aloes, ambre, gariophyllorum, aloes Alexandrinæ
 an. ʒ ij. apiij, coriandri præparati, seminis papauæ-
 ris albi, cassiæ lignæ an. → j. conseruæ aranciorum
 ʒ ij. sacchari. q. s. misce, & fiat confectio, uel in
 hyeme cum melle: cuius uncia semis cum decocto foe-
 niculi, aut alio simili huic summo mane per aliquot
 dies curat singultum indubitato. Similiter post ua-
 cuationem curatur singultus, si uentriculo admouea-
 tur castoreum, cum oleo rosato, aut si accipiat æger
 drachmas duas seminis rutæ cum paucio uino, aut de
 cocto

cocto fœniculi: in singulu magno, & ubi alia non
 contulerint, præsertim cum sit à maximo uentriculi
 sensu, drachma semis usq; ad drachmam unam philo Vltimū
 nij Romani cum syrupo papaueris, & aqua absin- remediū.
 thij, aut mentæ, est ultimū, & probatū remedium.

De appetentia immodica, quā caninam appellant.

CAPVT. XXXIII.

Appetentia immodica, quam caninam Descri-
 appellant, tunc fit, cum uenterculus ptio.
 ea comedendi rabie uexatur, ut satia-
 ri, qui sic affecti sunt, non possint,
 nec post ingestos ad nauseam usque
 cibos: quos cum citra noxam ferre nequeant, eorum
 plenitudine uelut intolerabili quadam sarcina gra-
 uati ad uomitum, quod ultimum est remedium con-
 fugiunt: ut per eum à tam graui pondere liberen-
 tur. Verum cum inexplebilis sit eorum appetitus,
 denū ad cibos famelici conuertuntur, & in similem
 priori necessitatem detrusi, iterum uomere cogun-
 tur: quod eousq; perseverat, donec uelut canes (un-
 de etiam morbo nomen inditum est) in edendo, atq;
 euomendo toti sunt: quo fit, ut quæ dum inchoabat,
 uomendi erat necessitas, consuetudo inualescente
 morbo efficiatur. Cause à Galeno sic breuiter ex- Cause.
 plicantur quarto de morbo & symptomate, cap. 7.
 Caninæ igitur appetentiæ causa una est acidorū hu-
 P morum

DE CVRAN. MORB

morum uitium, altera uero (ut dictum est) plurima totius corporis inanitio, siue ipsa caloris uim, siue retentricis facultatis imbecillitatem sequatur. Porro acidorū humorū uitium rossonem, quæ suctioni proportionē respondet, inducit, appetentiamq; (ut inquit Galenus) haud aliter, quàm naturale pathema excitat. Cognoscitur eorū, quæ ingesta fuerunt, deiectione, si multa simul & liquida fuerit, & ructu insuper acorem referente, corporis uerò inanitio, quæ (ut inquit Aetius) ob plurimi caloris uehementiam fit, qui instar ignis cibos consumit, cutem rarefacit, & exhalationem mouet, sic deprehenditur: uentris egestionē longē pauciores procedunt, quàm pro eorum, quæ ingeruntur, modo, & proportionē: & stercus insuper, quod egeritur, siccius est. Quod si propter retentricis facultatis imbecillitatem, quæ cibis dominari non potest, corporis facta sit dissipatio: tūc multus est deiectionum prouentus.

Curatio. Si fiat hæc immodica appetentia ab inanitione, ut in conualescentibus, curatur cibo boni succi, facili cōcoctu, & sæpe sumpto, non tamen multo. Alimen-
Ab ina- nitione. ta pinguis semper laxant uentriculum, excitant nau-
Ab imbe- seam, & appetitum deiiciunt, quamuis sint difficilia
cillitate. concoctu. Si fiat à uentriculi imbecillitate, illa se-
A calore mota, cessabit affectus. Si à iecoris calore, similiter
hepatis. sublata causa tolletur & effectus. Si à uermibus,
Axermi ipsis eductis sanabitur, ut cuidā puellæ contigit, quæ
bus. fame canina laborans à uerme duodecim cubitorum
Historia sanitati restituta fuit, uerme illo magno purgato.

Si ob

Si ob succum melancholicū à liene ad uentriculū os largius transmissum fiat, ut Arabibus placet, quod A succo non repugnat Galeno, uolenti reuolūte facultatem melācho corroborari melancholia, cum per accidens ipsa conlico. trahendo, & comprimendo inanitionem faciat, & appetitum augeat ideoq; melancholica alimenta augent appetitum, præcipuè sale condita, horū tamen omnium curatio suis locis referenda est. Si à pituita Apituita immodica, frigida, acida, os uentriculi infestante, à acida qua sæpius fit, curatur quinq; remediorū generibus, primo, uictu calido, & sicco cōi omnibus pituitosis affectibus, demptis acerbis, ut sunt cæpe, allia, porra Viſtus. sināpi: & acida, quæ excitant appetentiam, & ob id nocent huic affectui: quanquam alijs pituitosis affectibus sint salubria, quia incidunt, tenuant, & tergunt pituitam: menta tamen, & saluia, petroselinum, fœniculus, cicera, & similia, sunt salutaria cocta cum carne arietina, aut hœdina. Potus sit, uinum uetus, me diocriter dilatum, uel aqua decoctionis fœniculi

Secundo, apparantibus materiam hanc medicamē Præpara tis iam sæpè dictis, præsertim primo capite, & 31. tio. de curatione imbecillitatis uentriculi: unum tamen iterum scire oportet, syruſos acidos non conuenire Obserua huic affectui, ut est oxymel. S. & compositum, & si tio. milia: ne excitent appetentiam, nisi pauca quantitas ipsorum sumatur, & sint alijs mixta. Purgæ

Tertio, uacuantibus materiā pituitosam, medioc tione Dia mentis frequenter dictis, præsertim primo cap. & phinucon 31. huius libri. Inter composita tamen diaphinicon quale sit.

DE CVRAN. MORB.

est utile, & quantitate drachmarum quatuor usq; ad drachmas sex, quia eius vis non trāsit hepar, & purgat materiam iuxta uentriculi.

Resolu- Quarto, resoluentibus reliquias materiei, medica
tio. mentis sepe descriptis, maxime. cap. 31. quarto ge-

Sumēda. nere remedium: ut theriaca magna, mithridato, dialanga, electuario rosate nouelle, & aromatico rosato, cum aqua, aut decocto fœniculi, aut anisi, aut petroselinum, & similia. Vinum quoq; generosum post cibos pingues, & oleaginosos statim famem cau-

Vini ge- nina sedat, autore Galeno commen. 2. 1. secundi apho
nerosi fa ris morū: non tamen eam, quæ fit ex longa inedia. uel
cultas. alui pfluuiio, aut fluxu sanguinis, aut aliqua alia uacu-
atione. Nam qui huiusmodi aliqua causa esuriunt, plurimum offenduntur uini potu: in eo comment. Galenus distinguit butimon à fame canina.

Appeti- Quinto, prosternentibus appetitum, & laxanti-
tus abla- bus uentriculum, qualia sunt cibaria & iura omnia
tio. pingua, ut oriza cocta cum pinguibus rebus, & hoc medicamentum, aut huic simile: Rx. decocti maluarum, & seminis lini an. ʒ. iij. olei sesamini, & butyri re-

Ab intē- centis an. ʒ. j. misce, & fiat potus. Si ab intemperie ca-
perie ca- lida uentriculi fames canina oriatur, (quæ autore Ga-
lida. leno quarto de symptomatum causis appetitiam pro-
sternit per accidens, meo quidem iudicio, quemadmo-
dum & fames augetur à frigore per accidens) cura

Victus. tur alimentis coctu difficilibus, ut sunt castanæ, ca-
ro bubula, suilla, panis azimus, & similia.

De cibi

De cibi fastidio.

CAPVT XXXIII.

Appetentiam nobis omnibus prouida Cur ap-
 natura indidit, ne eius, sine quo consta petentia
 re animantium uita non potest, per est neces-
 negligentiam obliuisceremur. ea in saria.
 hunc modum fit. Cum quodlibet ani-
 mal in ambientem aërem per cutem dissipetur, prin-
 cipio partes cuti subditæ inanes reduntur, hæc ue-
 rò, quia talis est natiua earum facultas, à uicinis par-
 tibus ad se alliciunt alimētum, ut id quod fuit exina-
 nitum, repleatur: mox illæ rursus ex sibi uicinis, atq;
 eodem modo aliæ ex alijs sibi proximis, donec ad
 uentriculum deuentum sit: & ab ipso succio fiat, re-
 liquis omnibus partibus ante ipsum per eam succio-
 nem iam euacuatis. Quam quidem succionem cum
 uenter ferre non possit, sed inde ueluti diuellatur, bu-
 iusmodi molestiæ remedium cibum exquirat: atque
 inde tum fames, tum appetentia nascuntur. Est etiam
 fames succionis sensus, Appetentia uerò implendi. Quid fa-
 desiderium, ut copiosius Galenus docet libro. quar-
 to de causis symptomatum, cap. 7. Porro cum trifas-
 riam appetentia ledatur, perinde ac omnes corpo-
 ris functiones: unus lesionis eius modus est, cum ani-
 mal nihil appetit: contraria sanè caruno appetitui af-
 fectio, anorexia Græcis, Latinis appetentiæ amissio. Cause.
 fio, aut abolita appetentia, nobis uerò cibi fastidium
 appellatur. Hæc fit (ut loco citato ait Galenus) uel.

DE CVRAND. MORB.

quia suctionis sensus perijt, uel quia suction non fit, uel quia corpus non inanitur. Præter has causas etiã alias recenset Aetius libro nono, capite uigesimo primo, in hunc modum. Contingit autem sæpe ob immoderatam uentris, & intestinorum fluxionem, & ob biliosum humorem in uentrem delatum, tenacis & acris, ac porri speciem referentem, & ob pharmaci potionem, & sanguinis immoderatam detractionem, & in continuis ac uehementibus febribus, stomachi, ac uentris inflammationem, item hepatis, uesicæ, ac uulvæ. Contingit etiam in colica & uoluulosa affectione. Maxima autem, quod quis non esuriat, causa caliditas existit: quæ solida corpora laxando dissoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit: humida autem diffundit, atque amplius extendit. A pluribus etiam alijs causis appetitus perijt, quas facile

Notæ. quiuis inueniet. **Notæ,** cum à fluxu uentris hæc passio fit, manifestæ sunt. Si à biliosis humoribus, uentriculi morsus adest, nauseaq; & sitis uehemens: si ab humoribus putridis, etiam interdum febris adest: at quibus crassi, lentiq; humores fastidium cibi pariunt, ij nec rossionem uentriculi, nec sitim patiuntur. Communiter autem omnibus superuenit nausea. Iudiciũ uerò, quibus calida intemperies dignoscatur,

Curatio. quæ huic morbo occasionem præbuit, sæpe in alijs **Victus.** capitibus dicta sunt.

Appeten In omni tamen cibi fastidio nocent pinguis, & **tiam au-** oleaginer, & crocus, cum ipsis augent appetitum **gentia.** odorifera omnia alimẽta, præsertim si habuerint natura-

turam

turam contrariam cause: acria etiam, ut capē, allia, porrum, piper, sināpis, cinamomum, gariophyllus, nux mureta, & similia: pari modo stiptica omnia, ut menta, absinthii, pyra, cydonea. Acida quoq; omnia, ut acetosa, agresta, acetū, succi granatorū, citri, limonum, & aranciorū. Salita omnia quoq; mouent appetitum, ut caseus, oliuæ, capparis, caro suilla, & similia. Seruetur tamē modus præscriptus nono cap. huius lib. obseruata semper natura infirmi. Nā sunt inimicitia quædam inter nonnulla alimēta, & singularem hominem: quemadmodum & esse potest amicitia magna, & familiaritas, quæ solo experimen- **Prepara**
to cognoscenda est. Deinde materia est præparan- **tio mate**
da, si calida fuerit & biliosa per syrupum aceto- **rie cali-**
sum. S. & rosarum, cum decocto hordei: si frigida, de & fri-
per rhodomel, & oxymel. S. per syrupum de absin- **gide.**
thio, de menta, cum decocto fœniculi, & similibus: de **Purga-**
quibus. 1. cap. Deinde uacuanda est materia calida **tio calia**
rhabarbaro, myrobalanis citrinis, hiera. S. & nō me- **dæ.**
dicamentis, quæ attrahūt ab alijs partibus ad uentri-
culum: ut R. rhabarbari optimi infusi per noctē in
aqua endiuie cum paucō uino albo, & corticū myro-
balanorū citrinorū an. ꝑ j. pulueris hieræ. S. ꝑ ij. sy-
rupi uiolarum ꝑ j. aquæ buglossæ. q. s. misce, & fiat
potus: aut R. pilularum de hiera. S. & rhabarbari
electi an. ꝑ ʒ. cum syrupo rosarum Alexandrinarū
fiant pilulæ. viij. & aurentur, si nō est pauper. Si ma- **Purga-**
teria fuerit pituitosa, uacuanda est agarico trochia- **tio frigi-**
scato cū hiera simplici, & myrobalanis chebulis: ut dæ.

DE CVRAND. MORB.

Rx. agarici trochiscati, & corticum myrobalanorū
 chebulorum an. ꝑ j. pulueris hieræ. S. ꝑ j. f. rho-
 domellis ꝑ j. aquæ fœniculi ꝑ ij. misce, & fiat po-
 Materie tus. Si materia mixtam habuerit pituitam, & bilem
 mistæ. ꝑ iiij. diaphinicon uacuanda est, aut ꝑ j. pilularum
 aggregatarum. Postremo, curatur resoluentibus,
 Resolu= & corroborantibus uentriculum, ut in causa calida
 tio, et cor puluere diarhodon Abbatis quolibet die sumpto
 roborat= quantitate ꝑ f. usq; ad ꝑ j. cum ꝑ j. syrupi rosarum.
 tio. In frigida syrupo de absinthio, cū aqua hordei cum
 cortice, mastiche. interius & exterius, & similibus,
 ut carne cydoneorum in calida cum saccharo condi-
 ta: & in frigida, cum melle: in qua electuarium rosa-
 tæ nouellæ, & magis puluis conducit, & aromaticū
 rosatum cum aqua, aut decocto absinthij, mentæ, aut
 alia simili, Theriaca magna, mitridatum, aut dia-
 muscus dulcis, aut diambra resoluunt, & corrobo-
 rat uentriculū: si sæpe magnitudine drachmæ unius
 capiantur cum liquore aliquo calido, ut est decoctū
 cinamomi, corticis citri, coriandri, fœniculi, anisi,
 Empla= & similiū. Hoc uentriculo admotum tam poste-
 strum. riori parte, quàm anteriori resoluit, & corroborat:
Rx. emplastri stomatichonis partes duas, mastichis
 partem unam, extendatur super alutam ad formam
 scuti: aut **Rx.** olei nardani, absinthij, & de lilio an.
 ꝑ j. pulueris rosatæ nouellæ, cinamomi, gariophyllo-
 rum, mentæ, & corticis citri an. ꝑ f. ceræ. q. s. mi-
 Unguen sce, & fiat unguentum: quod mane, & uespere an-
 tum. te coenam actu calidum uentriculo admoueat.

De cho=

De Cholera.

CAPVT. XXXV.

Vam barbari cholericam, & choliricam passionem appellant, hanc tum Græci, tum etiam Latini choleram dicunt, quæ (autore Paulo lib. 3. capit. 39.) immoderata est uentris perturbationo, quæ multo bilis fluxu, & supernè per uomitum, & infernè per alui defectiones fit. Contingit Cause. ob multam crudelitatem, quæ nonnunquam prætorum admodum alimentorum (ut docet Galenus. 2. de alimentorum facultatibus, capite de peponibus, & libello de cibo boni & mali succi, ubi ex bolitis, inquit, non benè coctis cholera excitatur) interdum uerò uitiosorum succorum culpa oritur. Malum sic Note. deprehenditur, per superiora & inferiora excrecio fit. Vtroq; enim ostiolo ad expulsionem uentriculus uititur, & eò, quòd ad gulã superius, & eò, quòd ad pylorõn, idest, ianitorem, ut testatur Galenus. 6. de morbo ysymptomate, cap. 2. Stitit præterea qui hoc morbo laborant, & copioso sudore madent pulsumq; habent concisum, & in musculis manuum ac pedum, maximeq; surarum contractionem, ac tensionem quandam sentiunt. Quæ per uomitum redduntur, aut acescant, aut amara planè sunt. Defectiones uel pituitosæ, uel melancholicæ, uel biliosæ, nonnunquam etiam carniū recenter cæsarum lotioni similimæ excernuntur. Facies sæpenumero, qualem

DE CVRAN·MORB.

Hippocrates describit. 1. Prognosticorum. Conficitur & color, non dissimilis ei, qui in iam iam morituris cernitur, nec immerito. Frequenter enim hanc affectionem mors insequitur, nisi celeriter medicus operatus tulerit, denique & in uentriculo, & in testinīs summus adest dolor, angustia, & uellicatio.

Curatio. Primo, uictus debita ratio instituenda est, parum frigida. Calor enim humores mouet, & frigus si im-

Victus. modicum sit (quauis immobiles ipsos efficiat, spiritum & calorem natiuū resolui prohibeat) nocet, humores ipsos subito ad intestina reuocans. Alimenta sint boni succi, & facilia cōcoctu, parū & sæpè sumpta, præsertim deficientibus uiribus. Nam sæpius utilis est abstinentia, ut reddantur ceteræ partes quasi auaræ. Ius ergo ex gallina tenera, ex perdicibus, ex animalū quæ bonum succū gignunt, extremitatibus est bonum, melior succus eorū, & optima aqua per distillationem expressa, præsertim si parū aquæ rosarum, aut florū myrtillorū, aut malorū cydoneorū miscetur cum cinamomo, antequā fiat aqua. Si fuerit ciborū magis fastidium, uua pensilis erit utilis, oua

In causa forbilis, testiculi gallorū, & hepata gallinarum sunt frigida. salutaria, & alia dicta cap. superiori. Potus in causa frigida sit uinū generosum aqua dilutū, seruata consuetudine ægri, aut aqua cinamomi, aut seminis foeni

In calida culi. In calida uerò aqua hordei, aut aqua decoctionis coriandri præparati, aut utrum granatorū. Animi perturbationes maxime nocent, præsertim quæ ad interiora reuocant, ut timor, & tristitia.

Secundo,

Secundo, si materia & causa fuerit in uentriculo, uomitu curatur aqua tepida cum pauco aceto & sac Vomatus charo, aut decoctio seminis raphani cum syrupo aceto so. S. Si uerò fuerit multa materia, & aliunde uenerit ad uentriculum & intestina, apparatus syrupo Præpara rosarū, syrupo de agresta, oxysacchara. S. syrupo de endiuia. S. & similibus, cum aquis rosarum, plantaginis, portulacæ, & alijs eiusdem nature.

Tertio, uacuantibus cum corroboracione, ut rhabarbaro, myrobalanis citrinis, & chebulis, si fuerit tio materia pituitosa: ut R. rhabarbari electi parum toria pituiti & j. corticum myrobalanorum citrinorum parum tose. tostorum → iiij. syrupi rosarum & j. aquæ portulacæ & ij. misce, & fiat potus. In repletionem tamen ex cruditate, sola hiera S. bene purgat: aut & j. pilularum tio sit ex Stomachicarū, aut & j. agarici trochiscati, aut iiij. dia cruditate phimon.

Amatus Lusitanus centuria. 2. curatione. 44. & Error iu alij iuniores ante ipsum malè rhabarbarum assatum, morū me & myrobalanos in hoc, & in alijs uentris proflu- dicorū suis uis damnat: cum hæc duplicem habeat substantiam, per assa- unam tenuem, igneam, & æream: alteram uerò ter tiõe rba restrem, crassam, & astringentem. Prima purgans, barbari. mundificans, & abstergens per modicam assationem, & torrefactionem amittitur: crassa uerò, & astringens sola summè necessaria est, quando materiam & causam profluuij cum corroboracione & astrictione, & absq; acrimonia clementissime educere uolumus. Credunt iuniores medici idem esse assationem, adustio

DE CVRAND. MORB.

adustionem, incinerationem, & calcinationem, quod falsum est.

Reuul- Quarto, reuellentibus, & trahentibus ad cutem: flo, & re ut balneo, quo raro est utendum propter facultatis solutio. imbecillitatem: frictionibus, & ligaturis extremorum, & cucurbitulis.

Corrobo Quinto, roborantibus uentericulum, & intesti-
ratio. na, & prohibentibus motum humorum, & sym-
Sumēda. ptomata quædam, ut potu folius aquæ rosatæ te-
Potus a- pide, quantitate unciarum quatuor, maxime cum sit
quæ tepi à solabile, est à me expertum remedium, & lauda-
dæ. tum à grauissimis medicis: ꝛ j. pulueris diarhodon
Abbatis, cam ꝛ j. Syrupi de agresta, aut alio simili,
est in hoc genere optimum remedium. Similiter rob
de agresta, de cydoneis, miua cydoneorum non aro-
matizata, nisi causa cholerae esset cruditas, tunc enim
aromatizata esse debet: & syrupus de menta, de ab-
sinthio, puluis rosatæ nouelle, & electuarium eius-
dem, puluis seu electuarium aromaticū rosatum Ga-
brielis, & similia calida medicamenta stomachica in-
terna, & externa, de quibus cap. 31. de imbecillita-
te uentriculi abunde dictum est. Hæc quoq; mixtu-
ra est optima in hoc genere, in calida causa & ue-
nenosa: Rx. conseruæ rosarum antiquæ ꝛ iij. conser-
uæ aceiosæ ꝛ j. coralli rubri præparati, & boli Ar-
menuci præparati an. ꝛ j. margaritarum electarū, pul-
ueris chrystalli præparati an. ꝛ j. ꝛ. sacchari opti-
Conditū. us. q. s. misce, & fiat conditum auro coopertum.
Dosis est cochlearium unum mane: & quacumq; ho-
ra, cam

ra cum aqua acetosæ, aut portulacæ, aut chalybea-
 ta aqua. Ventriculo, & toti etiam uentri admouē- Admouē
 da sunt astringentia, & corroborantia, ut oleum ma- da.
 stichum rosarum, myrtillorum, cydoneorum, nar-
 dinum, de absinthio, cum pulueribus astringentibus:
 unguenta ex ijs fieri possunt: ut, Rx. olei de absin- Vnguen
 thio, myrtillorum, & cydoneorum an. ꝑ j. pulue- tum.
 ris mastichis, thuris, trochiscorum de spodio. ꝑ j.
 ceræ. q. s. misce, & fiat unguentum: aut Rx. fari- Cataplas
 næ hordei libr. j. pulueris spodij ꝑ iij. albuminum mata.
 ouorum numero iij. succi plantaginis, aut bursæ pa-
 storis, aut caudæ equinæ. q. s. misce, & fiat cata-
 plasma: adde parum aceti chalybeati, & semel in
 die uentri admoueaturn actu frigidum, uel parum ca-
 lidum: aut Rx. micæ panis tost. p. j. carnis cydoneo-
 rum melle conditæ ꝑ ij. mentæ, absinthij an. m. j.
 uini rubri, aut aceti chalybeati, si est à causa uehe-
 menter calida. q. s. misce, & fiat cataplasma: adde
 pulueris gariophyllorum, cinnamomi, ligni aloes,
 mastichis, spicæ an. ꝑ ij. Magna cucurbitula uen- Cucurbi
 triculo, & umbilico admota detinet uomitum, & tula uo-
 deiectionem. Multi in hoc genere remediorum lau- mutū, &
 dant aquæ frigidaë subitam irrorationem supra cru- deiectio-
 ra, & pedes, & testes: sed hoc faciendum in egro nem cobi
 robusto. Aliquando necessaria sunt narcotica, ut re- bet.
 quies magna, melleæ, athanasia, & alia ualentiora,
 ubi alia non profunt, seruatis, ijs quæ diximus supe-
 rius cap. de phrenitide, & cap. de sanguinis proflu-
 uio è naribus, & quæ dicentur cap. de uentris pro-
 fluuiio

DE CVRAN. MORB.

fluuiio sequenti. Si adfit initium ulcerationum intestinorum curabitur per ea, quæ dicemus cap. 38. de curatione dyssentericæ.

De Diarrhæa.

CAPVT XXXVI.

Preparatio.

Diarrhæam barbari corrupto uocabulo Diariam appellant. Est autem ac si diceres simpliciter alui profluuium cum sine exulceratione & inflammatione fit. Cuius uariæ sunt species ac differentiæ, quas sigillatim recēsebimus, causas simul ac notas cuiusq; breuiter perstringentes. Alui ergo profluuium seu à toto corpore, seu ab aliqua eius parte oriatur, aliquando quidē fit natura per iudicationem quod nō nes (quas crises appellant) humores inutiles expellente: aliquando uerò uis symptomaticum. Magnopere tamen dijudicari oportet, an hoc uel illo modo alui fluor contingat. Si enim crisi naturæ fiat, curatione non indiget iuxta Hippocratis præceptū aphorismo uigesimo sectionis primæ, quæ iudicantur, & iudicata sunt integre, neq; mouere, neq; nouare aliquid finē medicamentis, siue aliter irritando, sed sinere oportet. Porro num per naturæ crises sequutus sit alui fluor, cōsulere oportet ea, quæ ab Hippocrate dicta sunt lib. 2. prognosticorū prognostico. 14. & à Gal. ibidē in cōmentario, & lib. 3. de crisi bus: maximū tamen signū est, si cōfert, & ægri tolerāt. Quod si symptomaticum

ptomaticum fuerit, & nō à natura uincente factum
 curationē requirit: & de huiusmodi alui profluuiū
 hoc loco agitur: cuius una differentia est quories ab
 hepate nascitur ob multitudinē bilis ad aluū defluen-
 tis, quæ irritat ad excretionē, unde uenter & in-
 testina, nō expectata in totū concoctione, chylosam
 substantiā expellūt: & huius alui profluuii meminit
 Gal. aphorif. 20. sectionis secundæ. Deprehenditur Chylo-
 quia indeiectionibus cōmixtus bilioso humori chy- sum et bi-
 lus apparet, & quia in iuuenibus tēperamēto biliosis liosum fē
 accidit, & æstiuo tēpore, & noctu magis, & citissi- mul.
 mē in dysenteria degenerat. Prouenit etiam nonnun-
 quam obturatis mesenterij uenis, quibus hepar ue-
 lut manibus utitur, dum alimentū ad se trahit. Notæ Notæ.
 sunt, quod indeiectionibus nihil præter chylū cerni- Chylo-
 tur, & in dextro hypochondrio grauitas quædā sen sum tan-
 titur, & antea facta uita, quæ humores crassos genera- tum.
 ret, extitit: uerū animaduertere oportet, sæpe præ-
 dictas uenas obturari propter abscessum aliquem in
 ipsis existentem: quod cognoscitur, quia febris adest
 calor ac dolor dextri hypochondrii, lienis quoq; ui- Lyeon-
 tio accidit, quod sic dignoscitur, egestiones nigre sum.
 sunt, si sinistrū hypochondriū dolet, adest in eo graui-
 tas & cetera melancholiæ signa cernuntur, iam & Ex uitia
 uenterculus huius mali origo est, uel quia eius ex- to uentri
 pultrix facultas fortior est, uel quia reuenterix im- culo.
 becillior, uel quia intemperie aliqua laborat, &
 concoquere cibos non potest. Consideranda uerò
 sunt ad id deprehēdendum, quæ supra de uentriculi
 affectio-

DE CVRAN. MORB.

affectionibus sunt dicta, & quòd cibus semicoctus protrahitur, & in uentriculo dolor, & grauitas sentiuntur. Multis à capite albi profluuium prouenit: cognoscitur uerò, quia distillatione aliqua labrant, & dolor, & grauitas capitis præcesserunt: & quòd eaquæ deijciuntur, spumosa sunt iuxta Hippocratiẽ septima sectione, aphorismo. 29. Sunt & aliæ differentie, quæ a nobis prætermittuntur, quòd illorum in alijs capitibus mentio fiat.

Curatio. Diarrhœa curatur primo, uictu refrigerante, & **Victus.** astringente, ut aëre arte parato, aceto, aqua rosarũ, & similibus: quem si epidemialis fuerit (ut anno 1450. Ferrariæ omnibus fermè hominibus accidit) omnino oportet relinquere, & saluberrimum querere. si fieri tamen non possit, considera quæ dicuntur cap. nono secundi lib. semper tamen necessaria sunt, quæ simul restringunt, & ueneno resistunt.

Cibus. Cibus sit paucus, & parum nutriens, præsertim initio, & facilis concoctu, ut reliquæ corporis partes quasi auaræ reddantur, propriumq; retineant alimentum. Tunc enim pyra, & cydonea tosta satis nutrent, aut ius pulli gallinacei aqua chalybeata factum, & eius caro tosta. Vbi diuturna fuerit diarrhœa, aut facultas imbecilla, nutriatur hepate gallinæ, ouis sordilibus, testibus pullorum gallinaceorũ, succo carnis gallinæ, aut perdicis, aut arietis, iure pedum arietinorum, suillorum, & similium: amido, aut oriza assata, aut pane bis cocto, & cū iure optimi nutrimenti, & aqua chalybeata facto: perdix tam assata,

assata, quàm elixa restringit. Si facultas fuerit admodum imbecilla, nutriatur aqua carniū gallinæ, per dictis: & arietis, quæ sit per distillationem, uase uireo appposito supra aliud uas semiplenū aqua affertur semper reuescente, miscendo ante illius distillationem aquam stringit. malorum cydoneorum, aut myrtillorū: semper tamē ante cibum comedat offam parū assatam immersam in uia cydoneorum, aut rob cydoneorū, aut de agresta. Acria omnia nocent, quemadmodum glutinosa, Noxia et astringentia iuuant. Toties et tantum cibi sumendum, quoties et quantum consueuerat capere, licet parum et sæpe sint alendi, qui facultatem. Admonē habent imbecillam. Potus sit aqua chalybeata, aut pluuialis, si tamen fuerit uentriculo imbecillo, aut sit solitus uinum bibere, sit rubrum et astringens, quale est Saguntinum, bene aqua chalybeata dilutū. Tandem quiete animi et corporis utatur, et somno magis, quàm uigilia. Quando uentris pro fluxu si sit ab fit a medicamēto immodicè purgante, acrimonia obest hypercaturunditur quatuor, aut sex uncis aquæ calidæ, aut de thar si. cocti hordei cum uncia una sacchari, uel hoc potus. R. mucaginis seminis psyllij. et cydoneorum an. ʒ ij. de cocti hordei ʒ iij. misce. Hæc tamen immodica purgatio multis curatur modis, causis eius abscissis, primò per ea, quæ uim medicamenti purgantis frangunt, incrassant, et à corpore expellunt compingendo, ut sunt mucagines supradictæ: aut per ea quæ canales, et partes seruientes expulsionī roborant, et constringunt, ut est mastix, et similia: aut

Q per ea

DE CURA AN MORB.

per ea, quæ ad contrarium uacuant, & trahunt, quæ
 lia sunt, uomitus, balneum, frictions, & cucurbi-
 tula: aut per ea quæ laboriosum motum sedant, per
 quietem scilicet, & somnum: & per ea, quæ cor cor-
 roborant, & animum oblectant. Si quis tamen hanc
 rem perfecte cognoscere cupit legat caput Mesuæ
 Si ab hæ de medicamento immodicè uacuante theoremate ter-
 morrhoi tio, Canone primo. Sanguinea diarrhæa, si sit ab he-
 ditibus, & morrhoidibus, curabitur cap. 52. huius libri. Si à mē-
 Si à sup- sibus suppressis nascatur, capite. 56. Si critica, ut in
 pressis synocha, nulla eget curatione, nisi modum excedat:
 mē sibus tunc curatur sanguinis missione, per sectionem ue-
 Curatio ne cubiti internæ, extracto paucò sanguine: maior
 critica. tamen copia sanguinis est educenda, cum diarrhæa
 sanguinea est à mutilatione membri. In utraque ta-
 men precedenti sanguinis missione utile, & necessa-
 rium est hoc: aut simile medicamentum: R. confer-
 Cōfectio uæ rosarum antiquæ ʒ ij. micletæ ʒ j. lapidis hæ-
 matitis, coralli rubri præparati, Karabæ, mastichis,
 boli Armenici præparati an. ʒ ij. syrupi myrtillo-
 rum, quod satis est, misce, & fiat confectio. Da-
 sis mane, & omni hora cochlearium unum cum aqua
 Curatio caudæ equinæ, aut sanguinariæ. Diarrhæa biliosa,
 biliosæ. præcedenti uictu prædicto initio huius capitis, cu-
 ratur uacuatione bilis per medicamenta stiprica: ut
 R. rhabarbari parum assati, & corticum myroba-
 lanorum paruum assatorum an. ʒ j. syrupi rosarum
 ex infusione siccarum ʒ j. aquæ portulacæ ʒ ij.
 misce, & fiat potus. Aliquando initio, ubi mate-
 ria fue-

ria fuerit multa, ante purgationem necessarius est
 usus syruporum de agresta, cydoneorum, rosarum
 ex infusione siccarum, & similium, cum dupla quan-
 titate aquarum, aut decocti portulacæ, plantagi-
 nis, & similium: & tunc fiet uacuat[i]o per rhabar-
 barum non tostum, & per myrobalanos non tostos.
 Diarrhæa pituitosa curatur, si materia fuerit mul-
 ta, per uacuationem factam myrobalanis chebulis pituito-
 eodem modo paratis, & aliquando addendo serapua se.
 lum unum agarici trochiscati, præcedenti conco-
 ctione facta per rhodomel, per decoctum: & syru-
 pum de absinthio. Diarrhæa melancholica curatur Melan-
 per uacuationem factam myrobalanis indis, & epi-
 thymo, præcedenti concoctione per syrupos & me-
 dicamenta dicta capite primo: quamuis aliquando præpara-
 si fuerit ob obstructione[m] lienis, hæc diarrhæa eget tior et ena
 propria curatione, de qua capite. 45. huius libri lo-
 quemur copiose. Deinde avertentibus curatur, ut Reuulsio
 uomitu auctore Hipocrate libr. de locis in homine,
 quo libro docet uomitum curari uomitu, & uentris
 profluuium uentris profluuiis. Sanguinis missione, Sactio ue-
 si sint signa sanguinis & robur uirium. Mouentibus me-
 sudorem & urinam cientibus, præsertim si simul Sudoris,
 uentrem restringant, & urinam prouocent, ut cydo et urinae
 nea. Frictione externa totius corporis, demptis infer prouoca-
 nis partibus. Postea curatur per ea quæ intestina tio.
 lauant, simul corroborant, doloremque sedant,
 ac defendunt illa ab ulcere, ut clystere hoc pauca Clyster
 quantitatis: Rx. decocti hordei ꝑ̄ vj. sacchari ꝑ̄ ij. lauant-

DE CVRAND. MORB.

misce, adde lutea duo ouorum. Ex solis uncijs octo
 lactis (in quo lapides marini extincti fuerint, aut
 chalybs ignatus) clyster est optimus & utilissimus
 huic profluvio uentris: in dysenteria tamen sunt ma-
 ioris momenti clysteres, & magis ad multa necessa-
 ria. **Cōstipa rij.** Deinde curatur incrassantibus, meatus consti-
 tio, et cor pantibus & corroborantibus retentricem faculta-
 tem, ut thure, cymino assato, & aceto infuso, aniso
 tosto, semine nasturtij assato: hæc tamen calida ma-
 gis profunt, si sit profectus morbus à causa frigida:
 Aduerte quamuis in calida sint utilia, præcipue si miscean-
 tur his syrupi, aut aquæ astringentes frigide, ut sy-
 rupus myrtilorum, rosarum ex infusione siccarum,
 syrupus de agresta, cydoneorum, & similium. Sim-
 plicia tamen, & composita medicamenta huic proflu-
 uio necessaria sunt, omnia ferme frigida: quamuis
 mēdatio. mastix calida obtineat principatum in omni proflu-
 uio. quare ea perpetuò utendum est etiam loco salis
 Adeps ca in cibis. Oriza etiam assata est optima, adeps quoq;
 prinus. i. caprinus, quo multi diarrhæa laborantes etiam inue-
 capræ, terata sanati sunt, mixta cum pane facto in modum
 aut capri dictum ab Hispanis nugas. Drachma una casei anti-
 castrati. qui in aqua chalybeata per diem infusi, deinde decies
 eadem, aut simili aqua loti, si sæpe cum cibis, aut sy-
 rupo, aut liquore aliquo astringente comedatur, cu-
 Virga rat omne uētris profluvium. Similiter drachma una
 cerui, coa uirga cerui in puluerem redactæ. Coagulum hœdi
 gulū hoc ab scrupulo uno usq; ad drachmam unam cū uncijs
 ai. duabus, aut tribus aquæ plantaginis, aut portulacæ,
 aut alia

aut alia simili astringente, potentiſſime curat hoc profluuium, incrassantur eo humores ac coalescunt. Sed hoc auxilio & antiquo caseo non est utendum, Tempus nisi post alia remedia clemētiora, ut sunt omnia sim utendi. plicia astringentia, ut balauſtie, ſpodium, hypocyſtis, sanguinis draconis, thus, ſandaraca Arabum, nux Simpli = cupreſſi, myrtillorum bacca, & ſimilia. Compoſta cia. etiam utilia ſunt multa huic profluuiio, ut ſyrupus Compoſt roſarum ex infuſione, ſcaccarū, ſyrupus cydoneorum, ta aſtrin ſyrupus myrtillorum, ſyrupus de Ribes, ſyrupus de gentia. agreſta, miua cydoneorum, rob de agreſta, aut cydo neorum, conſerua roſarum uetus, conſerua cydoneo rum, caro cydoneorum ſaccaro condita. Hec compo ſta ſummo mane ſumpta ſola, uel cum aqua chaly= beata conferunt, & etiam tempore ſitis. In prandio Ante ci= tamen, & coena ſemper in fine nocent, quia impel= bos ſumē lunt cibum, ideoq; initio menſe offa toſta & made= da eſſe. facta aliquo ex ſupradictis ſyrupis, aut rob, ſumen= da eſt. Micleta omne uentris profluuium curat, ſiue Micleta. per os, ſiue per clyſterem iniecta, eſt ab omnibus & à me probata diligenter. Sunt multa alia medicamen= ta compoſta à uarijs doctoribus ſcripta, & longa. Qui au= experientia probata, lege Antidotarium Meſue, Ni tores le= colai, et Arnaldi de Vilanova, in quibus medicamēta gendi in. omnia cōpoſta inuenire licet: quamuis noſtris tēpo= hoc. ribus extet opus diuinum Nicolai Mirepſi à Leo= Cōſectio nardo Fuchſio Latinitate donatum. Hoc medicamen= cauſe ca tum eſt à me, & à multis expertum in hoc proflu= lide pro uio, præſequē à cauſa calida: R̄ granorū myrty, ſpo= batiffimē

Q iij dij, ſu=

DE CVRAND. MORB.

diij. sumach. santalorum omnium, gummi Arabici an. ʒ i. ʒ. osium myrobalanorum omnium assatorum ʒ vij. coriandri præparati tosti ʒ iij. seminis acetose, seminis plâraginis, seminis rosarum an. ʒ i. omnia in puluerem redacta infundantur cum succis plantagininis, agrestis, & acetose per diem, deinde exsiccata, & cum sufficienti quantitate melle cydoneorum fiat cōfectio ad modum opiatis. Dosis drachmæ tres cum aqua, aut succo aliquo astringente.

Causæ — In causa frigida hoc medicamentum est expertum: *frigida. R. ligni aloes, speciei, galie muscatæ, ciperi, calami aromatici an. ʒ i. cymini infusi per diem in aceto, deinde tosti, seminis porri tosti an. ʒ ij. ʒ. seminis nasturtij tosti ʒ iij. granorum passularum ʒ ij. ʒ. granorum myrti ʒ viij. balaustie, conchularum tostarum, thuris, fructus lentisci an. ʒ j. ameos ʒ j. ʒ. omnia bene puluerizata infundantur in utrum rubrum Saguntinum, aut simile per diem, deinde exsiccentur, & iterum infundantur in aquam cydoneorum, aut aliam similem, & cum siccata fuerint omnia cum sufficienti quantitate melle aromaticæ fiat cōfectio. Dosis drachmæ tres cum uncijis duabus aquæ, aut succi, aut syrupi ex Deliquij superius dictis alicuius. Quando laborans uentris curatio, profluuiū afficitur animi deliquio à materia uenosa, hoc remedium est optimum: R. conseruæ rosarum antiquæ, & nucletæ an. ʒ j. cōfectionis Cōfectio de hiacinto, & cōfectionis Gentilis cordialis contra melancholiam an. ʒ ʒ. coralli rubri præparati, margari*

margaritarum electarū, seminis portulacæ an. ꝑ ij.
 lapidis smaragdi → j. syrupi cydoneorum, quod sa-
 tis est, misce, & fiat confectio cordialis. Dosis co-
 chlearium unum omni hora cum aqua cydoneorum. Aqua.
 Lapis smaragdus curat profluuium uentris ueneno- Smarag-
 sum autore sene Auenzoar. Nostris enim tempo- di-facili-
 ribus curatus fuit hoc lapide illustris Ioannes de tas.
 Mendoça post multa alia auxilia. Quare hac in re Historia
 non est audiendus Aloisius Mundella, qui sua prima
 epistola damnat usum lapidis smaragdi contra Ara Arabum
 bes, à quibus certè aliqua scripta sunt partim à Græ defensio
 cis prætermis- sa, partim ignorata, ut docet Andreæ cōtra A-
 Turinus nostræ ætatis doctissimus medicus. Postea, loisium
 imò semper uacuata causa uentri sunt admouenda Mūdellā
 unguenta, emplastra, cataplasmata astringentia, Turin⁹
 præcipuè si præcedat fatus hoc, aut simili liquo- laudator
 re factus: R. aceti chalybeati partem unam, aque Arabum
 chalybeatæ (præsertim si fuerit in qua extinguan- Topica.
 tur enses, pugiones, & gladij igniti) partes duas
 foliorum & fructuum myrti, cydoneorum, mēsti- Fotus.
 lorum, sorborū an. m. ij. nucum cupressi numero .x.
 fiat ex his decoctum ad medietatem, & referuetur
 ad fotum. Bis in die admoueat- ur uentri hæc mixtu-
 ra: R. mastichis, & emplastri stomacichonis an. Empla-
 æquas partes, extendantur super alutam ad for- strum.
 mam scuti, & magnitudinem uentris, Hoc quoque
 unguentum si bis, aut ter in die admoueat- ur est opti-
 mum: R. olei mastichis, cydoneorū, & myrtillorum Vnguen-
 an. ꝑ j. pulgeris sanguinis draconis, thuris, & gūmi tam.

DE CVRAN. MORB.

- draganti an. ꝛ i. ceræ. q. s. misce, & fiat unguen-
tum. Hoc cataplasma, aut simile, si quolibet die se-
mel uentri admoueatur, uentris hoc profluuium cu-
Cataplas rabit, R. micæ panis tostæ & infusæ in acetum cha-
ma opti- lybeatum, carnis cydonerû cum melle conditæ an.
mun. partes æquas, decoquantur cum oleo mastichino, &
uino rubro, addendo: pulueris mastichis, thuris, san-
guinis draconis an. ꝛ ij. misce, & fiat cataplasma.
- Emplast. Emplast. diaphinicon Mesuæ ex Alexandro Tral
diapheni liaro, & est secundæ descriptionis (Sylvius non cre-
con. dit esse Alexandri) omne uentris profluuiû sine du-
bio curat, uentriculumq; corroborat, est à me sæpe
probatum. Fetus rerum astringentium (ut sunt fo-
lia & fructus dicta) per anum confert non parum
Fetus. huic morbo. Similis est & expertus fetus pini ha-
bentis nodos igniti, & postea extincti uino rubro.
- Narcoti- Postremò curatur hoc profluuium quemadmodum
ca. alia omnia immodica pro fluxia narcoticis medica-
Somni mentis: quia somnus omnes uacuationes detinet præ-
uis. ter sudorem, ijs tamen nō est utendum, nisi cum alia
non contulerint, & præsentia aliqua constantia ui-
rium: multi namq; his medicamentis perierūt extin-
cto calore natiui. Quare doctus & prudens medi-
cus primo ijs externis admotis utatur, minus enim
Quid ea hæc nocent, & à medico & ab astantibus amoueri
uindû sit possunt & debent, somno iam incepto: ne nobis cō
docto me tingat quod multis medicis eruditis Italis, præci-
dico. pientibus famulis, ut statim ab incepto somno amo-
uerent narcotica fronti, aut egrorum capiti admotæ,
quibus

quibus præcepti oblitis, multi perierunt perpetuo
dormientes. Secundo, si hæc externa non suffice- Supposi-
rint, parti inferiori sunt admoûda narcotica in for toria, aut
ma suppositorij, aut clysteris. Tertio, & in maxima clysteres
ferme necessitate opiatls & interius deuoratis uten-
dum est. Primo igitur fronti & naribus admoûda Topica
tur parum huius mixturæ: R. unguenti populeonis, efficacis
& olei papaueris an. ꝑ j. Thebaici grana. v. misce: si ma ad
solum tamen unguentum populeon aliquando som- somnum
num inducit. Hoc etiam medicamentum laudatur in ducendū
hoc genere: R. lactis fœminei ꝑ ij. Thebaici. g. v.
misce: uel R. olei uiolarum, & papaueris an. ꝑ j.
Thebaici. g. v. misce. Secundo, si externa non suffice- Clyster
cerint, hic clyster, aut similis somnū afferet: R. la- ad som-
ctis caprini, aut ouini ꝑ viij. olei papaueris ꝑ ij. num.
philonij Romani ꝑ v. misce, & fiat clyster: uel
R. philonij Romani, & micletæ an. ꝑ j. pinguedi-
nis caprinæ, aut ceræ. q. s. misce, & fiant duo supposi-
toriacum filo magno bombicks, aut lini. Tertio, & Narcoti
ultimo, laudantur interna narcotica, quorum atba- ca sumen
nasia, & requies magna sunt tutiora. Dosis horum da-
duorum à drachma semis usq; ad drachmam unam.
Postea potentiora, ut sunt trochisci de Karabe, de
spodio, de terra sigillata. Dosis est ab scrupulo uno Potentio
usque ad scrupulos duos, aut drachmā unam. Pilule ra.
Nicolai contra fluxū sunt probate in hoc numero. Pilule.
Dosis est quarta pars unius drachmæ, fiant ad ma- Nicolai.
gnitudinem grani Orobi. Valentiora sunt philoniū
Romanum, Tarsense, & Persicū ab scrupulo semis

DE CVRAND. MORB.

usq; ad drachmam semis, uel drachmā unam. His ta-
Narcoti men narcoticis non est utendum, nisi post sex men-
ca uetu- ses, & quanto uetustiora sunt, tanto tutiora, ut se-
stiora lau- pe diximus cum Galeno. 1 2. methodi. Theriaca re-
dantur. cens à drachma semis usq; ad drachmam unam inter
 narcotica adnumeratur. Hoc quoq; medicamentum
 in genere remediorum narcoticorum recensetur: R.
 micletæ ꝑ j. conseruæ rosarum antiquæ ꝑ v. trochi-
 scorum de Karabe, de spodio, & de terra sigillata
 an. ꝑ ij. pilularum Nicolai contra fluxum ꝑ j. re-
 quiei magnæ ꝑ ij. f. syrupi myrtillorum. q. s. mi-
 sce, & fiat confectio. Dosis semel in die drachmæ
 duæ cum aqua, aut syrupo astringente uentriculo
 uacuo. Pilula hæc sumpta hora undecima noctis om-
 ne uentris profluuium curat, experta est à me, & à
Pilula multis medicis Valentinis: eius autor fuit doctor
doctoris Torrella: R. opij granum unum parci ponderis, ci-
Torrel- namomi, cassiæ lignæ, croci an. grana. iij. cum glu-
le. tine dragagati fiat pilula una. Composita tamen nar-
 cotica post sex menses, & post annum sunt tutiora,
Quando ut diximus cum Galeno, quia uis opij, & forma cor-
 sunt tu- rupta est, saltem maiori ex parte, quod in theriaca
 tiora nar fermentata demonstratur, quæ calida est in fine sen-
 cotica. cundi ordinis.

De lyenteria, id est, læuitate
 intestinorum.

CAPVT. XXXVII.

Lyente

D^{ysenteriam}, quam Latini *Leuitatem* in-
 testinorum nominant; Galenus apho- Descri-
 rismo. 1. sectionis. 6. tum *cauentiam* ptio.
 concoctionis dicit esse, cum scilicet ne-
 que secundum consistentiam, neque co-
 lorem, uel odorem in uentriculo facta fuerit muta-
 tio ciborum: tum uelocem exitum eorum, quæ co-
 meduntur, & bibuntur: quæ talia deiiciuntur, qua-
 lia fuerant deuorata. Veteres medici, qui primi *lyen-*
teriae nomen huic affectioni indiderunt, id uoluere
 significare, tale quippiam per hanc affectionem inte-
 stinis euenire, quale extrinsecus in corporis cuticu-
 la ex cicatricibus contingere solet: existimarunt enim
 fieri ipsam propter internæ superficiei intestinorum
Leuitatem, ob quam cibos in eis cõtentos non amplius
 retinent, ut cum suam & sibi à natura inditam aspe-
 ritatem seruarent, retinebant. Siquidem graui aliqua
dysenteria præcedente, intestina ab erodentibus
 humoribus aliè exulcerantur, deinde cicatricibus
 densis & leuibus succedentibus ipsa tum densa, tum
 leuia redduntur: unde propter densitatem ciborum
 per corpus distributio fieri non potest, cum ora uaso-
 rum sint uelut obturata, uasorum in quâ, quæ alimen-
 tum ex intestinis ad se attrahunt: propter *Leuitatem*
 uerò, cibus antequam plenè concoquatur, nullo reti-
 nente delabitur, atq; sic de *lyenteria* sentiunt: quos
 Galenus non probat. Quam rem (ut puto) animadu-
 tens Paulus Aegineta lib. 3. cap. 40. duplex *lyente-* Disiſſe
riae genus facit; alterũ quidẽ quod ex intestinorum ex Paulo
exulce.

DE CVRAN. MORB.

exulcerationibus, et eorum cicatricibus oritur, quod malignus, intestinorum tormina plerūq; sequitur. Aut ex alijs distillationibus rheumatisq; inducitur: Alterum uerò, quod ex infirmitate languoreq; facultatis, quæ alimentum in stomacho retinet, prouenit: hac enim languente, ac imbecilla, cibi neq; concoquuntur, concocti uero distribuuntur: sed crudi, humidi, & nihil immutati excernuntur cōtinuo fluxu tentata aluo. Ex his, quæ dicta sunt: constare potest

Causæ. à quibus causis hoc malum proueniat: fit enim uel ab exulcerationibus, & cicatricibus intestinorum, uel à facultatis imbecillitate. Interdum & post uolusatorum tormina, & post alui ingens profluvium sequitur. Aliquando etiam & aqua inter cutem per

Signa. uentrem euacuata contingit. Signa sic ab Aetio adnotantur lib. 9. cap. 5. 1. Ex quacunque igitur causa dysenteria orta sit, ægri cibū non sentiunt, & malum corporis habitum acquirunt, quod utrunq; malum inemendabile est: succedit enim ægris assidua excretio cruda, colore subalbida, inæqualis, & aquosissima citra sanguinis ac bilis complexum. Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium comitatur. Videtur autem bonum & amicū signū in eis ructus acidus esse: indicat enim iucundi quippiam factum esse & uentrem ac intestina non uelut inania cibum sinere pertransire. Hætenus Aetius. Verum hoc ultimum confirmat etiam aphorismus supra citatus primus sectionis sextæ in lōgis leuitatibus intestinorum, si acidus ructus fiat,

qui

qui prius non erat, signum bonum, & quæ à Galea
no in cōmento dicuntur. Præcedenti cap. multa scri-
psimus nō solum diarrhææ utilia, & necessaria, sed
lyenteria, & omni uentris profluvio: ideoq; paucis
curationem hanc expediemus.

Si intestinorum & uentriculi leuitas fuerit à re Curatio
acri irritante expultricem facultatem, & retentri- lyēteriae
cem imbecillam efficiente curatur primo, ratione ui- ex acri-
ctus conueniente, de qua superiori capite. Secundo, monia-
uacuatione materiae calidae per rhabarbarum tostum Victus.
facta, & per myrobalanos citrinas similiter tostas. Purga-
Deinde per frigida stiptica corroborantia, ut sunt tio.
electuariū diarrhodon Abbatis, syrupus de agresta, Corrobo
syrupus rosarum ex infusione siccarum, & similia. ratio.
Si fuerit ab ulceribus uentriculi & intestinorum
(quod per excrementa cognoscēs, & per dolorem, Curatio
quo tempore sumēdus est cibus, præsertim acer & ex ulcri-
expellēda excrementa) curatur per abstergentia bus.
mundificantia & consolidantia. De quibus cap. de
pleuritide & suppuratione dictum est. Si fiat à ma- Curatio
teria multa uentriculo affixa (à qua sæpius fit) cu- lyēteriae
ratur primo, uictu tenuante, incidente, tergente, ut ex mate-
rebus falsis parum amaris, & parum acribus. Secun- ria affi-
do, paretur pituita rhodomelle, syrupo de absinthio xa uētri
& oxymelite. S. cum decoctio, aut aquis absinthij, fœ- culo.
nuculi, mentæ, & similiū. Tertio, uacuetur uomi- Victus.
tu, aut deiectione facta per unciam semis diapheni- Prepara-
con, aut per drachmam unam pilularum elephangi- tio.
narum, aut stomachicarū, aut per drachmam unam vacuatio
agarici

DE CVRAN. MORB.

agerici: rochiscati. Postremo, corroboratione facula
Corrobo tatis cōcoctricis, & retentricis medicari poterimus
ratio. per ea, quæ diximus cap. 31. de curatione imbecilli-
 tatis uentriculi. Hoc cataplasma est in hoc genere bo-
Topica num: R̄. metæ siccæ, balaustie, myrti, corticis mali
 granati, seminis mali granati, antere, florum roris
 marini an. ʒ. j. myrrhe, mastichis, gummi Arabici
Cataplas an. ʒ. ij. uini rubri & succi cydoneorum an. æquas
ma- partes & sufficientes pro cataplasmate. Hoc medi-
 camentum est in hoc expertum: R̄. pulueris caudæ
 equinæ, balaustie, mentæ, mastichis an. ʒ. ʒ. foliorum
Cōfectio myrti, seminis lini tosti an. ʒ. iij. syrupi myrtillorum
 sumenda q. s. misce, & fiat confectio. Dosis drachmæ duæ
 sunt mane & uesperī cum syrupo & aqua aliqua a-
Cataplas stringente. Hoc cataplasma uentriculo & uentri se-
ma opti- pe admotum, est optimum in hoc genere: R̄. acaciæ,
num. psidie, gypsi, granorum uuarū, boli Armenici, hy-
 pocistidos, balaustie, galbani, myrti, mastichis an. ʒ.
 ʒ. gariophyllorū, cinnamomi an. ʒ. ij. uini rubri opti-
 mi & succi cydoneorum an. æquas partes & suf-
 ficientes pro cataplasmate Semper ante cibum come-
 dat eger duo, uel tria cochlearia miuæ aromaticæ,
 aut duas offas tostas & madefactas prædicta miua,
 desuper addendo parum coriandri præparati, & ci-
Ius per- namoni, uel parum pulueris scripti capite. 31. Ius
dicis. & carnes perdicis elixæ aqua chalybeata, & prius
 plene cera noua, pinguedine birci cosirati & cydo-
 neis, mespilisq; curat hoc & quodcunq; aliud uen-
 tris profluitum.

De dy-

De dysenteria.

CAPVT. XXXVIII.

Vm quatuor sint dysenteriae differen- Descri-
 tiae (ut apud Galenum uidere est sex- ptio.
 to de morbo & symptomate. capit. 2.
 ad finem) de ultima nobis agendum est.
 quam describentes, & solam dysen-
 teriae nomine dignantes dicimus, esse ulcus intesti-
 norum: Galenus uero citato loco supra eius notas si-
 mul enumerans de hac, hunc in modum loquitur. Per Notae.
 quartam uero, scilicet dysenteriae differentiam paula-
 tim, & breuibus interuallis deiectio fieri solet, non-
 nunquam sinceri sanguinis, nonnunquam grumosi, cum
 quo interdum puris quoque nonnihil excerni conspicitur,
 itidem & rametae (Graeci uocant ephelcidas) & par-
 tes quaedam intestinorum membranis similes, saepe nu-
 mero densum quoque stercus excernitur cruentis gut-
 tibus respersum. Porro Latini hanc affectionem tormi-
 na appellant, ob id, ut conijcere licet, quod intestina
 ulcerationis dolore admodum torqueantur: unde hoc
 malo affecti tormino si perinde ac Graeci dysenteri-
 ci dicuntur. Prouenit autem Aetio cap. 43. lib. 9. ab Cause.
 externis causis ueluti frigidityte, ardore, pernicioso-
 rum medicamentorum potu, ut scamonijs, & colocyn-
 thidis. Itē à cruditatibus & ciborum acrimia sumptioe:
 Gale. uero lib. 1. de loc. affe. mordax humor dysente-
 riae causa statuitur, ut qui ab initio & abstergat, &
 abradat: deinde temporis interuallo ulceret intestinū.

Nonnun-

DE CVRAN. MORB.

Nonnunquam à tenesmo incipit hoc malum saepe etiam per se. Si à causis exterioribus accadat, interrogandus eger erit, sin minus per traditas saepe me-
 Notæ p= ibodios internæ causæ sunt inuestigandæ. Signa uer-
 fertim in rō, quibus morbus cognoscitur, iam supra à Galeno
 testinorū tacta sunt, quibus alia quæq; addit Aetius, sed dicta
 affecto= satis sunt. At cum aliquando contingat tenuia, ali-
 rum. quando uerò crassa intestina in hoc morbo ulcerari,
 breuiter Paulus in hunc modum docet distinguere,
 Si cum stercore mixta exulcerationis signa cum
 labore, & circa umbilicum torminibus excernantur,
 in gracilibus intestinis exulcerationem esse cognos-
 ces. Si uerò absq; ullius rei comunione immixtum
 stercore egeratur, in crassioribus. Hæc multo fusius

Dysente ab Aetio, & à Galeno. 5. de locis affectis. cap. 5. tra-
 ria cura ctantur. Cæterum tam grauis est hæc ægritudo, &
 tu diffici curatu difficilis, ut quamuis eius curatio nonnun-
 lis. quam sit expectanda, maiori tamen ex parte despe-
 retur, maximè in ijs, de quibus aphorismo. 3. sectio-
 nis. 6. scriptum est, in longis difficultatibus intestino-
 rum cibi fastidium malum est, & cum febre peius:
 & 23. sectionis. 7. à deiectione sincera difficultas
 intestinorum malū: & Aphorismo. 24. sectionis. 4.
 difficultas intestinorum si ab atra bile inceperit, le-
 thalis est: cui aphorismo consonare uidentur, quæ
 dicuntur sectionis. 6. aphorif. 43. Quicunq; lienosi
 à difficultate in testinorū capiuntur, ijs superuenien-
 tem longam difficultatem intestinorum aqua inter-
 cutem, aut leuitas intestinorū excipit, & moriuntur.

Quatuor

Quatuor itaque remediorum generibus mederi dysenteriae possumus: primo, uictu refrigerante, & Curatio. astringente, si sit causa calida, (à qua sepius fit.) Ut Victus. cibis parum acidis ad excitandam appetentiam, paucis, & facilibus concoctu, & bonum sanguinem gignentibus, quales sunt testes gallorū gallinaceorum oua sorbilia, he patra gallinarum, succus, aut aqua gallinae, uel perdictis cum succo agrestis, aut acetosae. Quae non vitentur acetum, salsa, acrida, quia ulceribus nocent ceant. mordacia. In hoc genere, quae scripta sunt cap. 36. de curatione diarrhoeae, conueniunt.

Secundo materiam uacuantibus biliosam, (à qua Vacua- fit crebrius) ut myrobalanis citrinis parum tostis, tio. rhabarbara etiam tosto, ut Rx. corticum myrobalanorum citrinorum, parum assatorum, rhabarbari parum liose. rum tosti, an. → ij. syrupi rosarum ꝛ j. aquae portulacae ꝛ ij. misce, & fiat potio. Si à pituita salsa sit dysenteria, hac potione, uel huic alia simili uacuabitur, Rx. corticum myrobalanorum citrinorum & chebulorum parum tostorum, an. ꝛ ʒ. agarici trochiscati ʒ. → j. syrupi rosarum ꝛ j. aquae plantagininis ꝛ ij. misce, & fiat potio. Si fuerit ab atra bile myrobalanis indis parum tostis uacuabitur.

In fine. 3. generis cap. 35. docuimus purgationē Melan- in omni uentris profluuiio esse faciendam per medi cholicae. camenta astringētia, & quae omni carēt acrimonia, & facultate ignea, quale est rhabarbarum parum assatum, & myrobalani modice assati. Quare dicitur Amatus Lusitanus Centuria. 2. curatione. 44.

DE CVRAN. MORB.

credens lotionem & infusionem solam in aqua plantaginis, aut alia simili posse acrimoniam, & vim purgatoriam tollere, cum substantia horū sit terrestris, & densa, à qua sola decoctio, aut assaio potest recte acrem, & purgantem facultatem separare remanente sola astringente, & parū purgante, & ulcera curante, qua indigemus in uentris profluuijs praesertim in dysenteria, cui maxime nocet mel cum autore Gal. 5. de facultatibus alimentorum cap. 39. mel sit tenuium partiū habens acrimoniam quippiā, quae praeterquam quòd aluum ad excretionem excitat ulceribus multum nocet. Est quoq; calidum, & siccum secundo ordine, uertiturq; in bilem in iuuenibus & biliosis, & non potest materiā huius, & alterius profluuij purgare. Neq; contrarium sentit Galenus. 2. de facultatibus simplicium medicamentorum cap. 12. & 14. docens prius esse educendos humores facientes moriones, & postea, quae moriones & acrimoniam tollunt, dare per os, & per inferiora in aluum infundere. Purgat Galenus humores facientes moriones melle, quo nunquā Galenus in dysenteria usus fuit nisi iniecto per clysterem ad lauanda, & tergendā ulcera, uel per os sumpto ad purgationem mixto cum aqua plantaginis, aut alia, & pauco decocto. Pari modo lac siue asinum, siue caprinū iniectum per inferna utilissimum est, praesertim si in eo lapides igniti extincti fuerint: per os uerò sumptum nocet hic morbo, maxime si aeger fuerit biliosus, laboretq; febre putrida.

Tertio,

Tertio, sanantibus ulcera, primo lotis intestinis à muco, & materia mordaci hoc, aut simili clystere: Detergē R̄. decocti hordei lib. j. sacchari rubri ꝯ ij. misce. tia ulcus Si ulcera sint in superioribus intestinis bibat uncias quatuor, aut sex superioris liquoris. Cum maiori egent lotionē intestina, hoc aut simili clystere utere: R̄. decocti hordei, cicerum nigrorum, & furfuris ꝯ x. oxymellis simp. & rhodomellis an. ꝯ j. misce: aut bibat uncias quinque, si ulcera sint in intestinis superioribus. Si ulcera fuerint sordida, maiori egent lotionē, decocto scilicet lupinorum, myrrhæ, & absinthij, & oxymelle simp. & compos. Sed hæc & similia ulcera raro curantur, etiam si sint in intestinis inferioribus. Lac chalybeatum, uel in quo ex Lactis tincti fuerint lapides marini igniti, siue per os, siue chalybea per clysterem infundatur, lauat moderatē, refrigētilaus. rat, & dolorem sedat, quare eo sæpē utendum est: præcipuē iniecto per clysterem, quando intestina interiora affecta sunt ulceribus. Lotis intestinis, & eorum ulceribus mundificatis, necessaria est incarnatio, glutinatio, & consolidatio. addendo, quæ internam superficiem tegant & muniant, ut sunt pinguedines, cera, & similia, quod his clysteribus perfectē fiet: R̄. succi plantaginis & portulacæ Sarcoti an. ꝯ iij. albuminis duorum ouorum, pulueris mastichis, sanguinis draconis, gummi draganti an. ꝯ j. ceræ, pinguedinis caprinæ an. ꝯ ij. misce, & fiat clyster: uel R̄. iuris pedum, in quo sint decocta folia sanguinarie, plantaginis, portulacæ, & caudæ R̄ ij equinæ

DE CVRAND. MORB.

equine ꝛ viij. pulueris mastichis, sanguinis draconis
 & boli Armenici an. ꝛ ij. cere, pinguedinis caprine
 an. ꝛ x. misce, & fiat clyster: uel Rx. lētium tostarum,
 orizæ asatæ, rosarum, balaustiarum, sanguinariæ,
 caudæ equinæ an. m. j. fiat decoctum. de quo accipe un-
 cias octo, micletæ ꝛ x. trochiscorum de Karabe ꝛ. j. uī

Clyster tella ouorum aceto elixorum numero duo, misce, &
 sit minor fiat clyster. In hoc profluuiō uentris, & in quocunq;
 lib. j. alio quātitas clysteris sit minor una libra, ne suo pon-

Anti = dere noceat. Aliquando in antiqua dysenteria, ubi
 quæ cura alia non sufficiunt, necessaria sunt narcotica primo
 tio. externa, secundo iniecta per inferiorem partem, ter-
 tio per os sumpta, obseruando semper, quæ diximus
 cap. 36. præsertim uirium modum, cū in hoc mor-
 bo semper ferè sit facultas imbecilla.

De Tenesmo.

CAPVT XXXIX.

Descri-
 ptio.

Tenesmus uehemens & inanis est dei-
 ciendi appetitus cum pauco sangui-
 ne, lenta, & muccosa eiectione. Quæ
 definitio placuit Paulo lib. 3. cap. 41.
 & Aetio lib. 9. cap. 43. Hic affectus,

Mole = (quamuis Celso autore lib. 4. cap. 18. neq; acutus,
 stus ute = neq; longus sit, cum facile tollatur, ut ipse inquit,
 ro geren & nunquam per se iugulet) molestus tamen est om-
 nibus hic mibus, & utrum gerentibus molestior. Nam (sene
 affectus. & sapientissimo Hippocrate autore. 7. lib. aphorif-
 mo. 27)

ma. 27) mulieri uterum gerenti si tensio superue-
nerit, facit abortum: quia aphorismus licet quinqua-
gesimus in antiqua Constantini translatione cum com-
mentario Galeni reperiatur quinto lib. In quo Philo-
theus exponit sic aphorismū, Tenesmus, inquit, est
continuus, & uolentis motus, & secretio pituito-
sarum, atq; pinguium materialium, cum pauco ster-
core, & breui sanguine astricto: in antiquo tamen,
& Aldino contextu hic aphorismus non reperitur
in quinto libro, & propterea Theodorus, Leonice-
nus, Musa, Hieremias, Fuchsius, & alij docti scripto-
res tantum in septimo libro collocant hunc aphorismū,
qui siue semel in aphorismis ab Hippocrate
scribatur, siue bis, ut multi alij, nimirum si qualia
oportet purgare. &c. Et ille uterum gerentes si con-
uenit purgare à quarto usq; ad septimum. &c. Ve-
rus est, ut Galenus in commentario demonstrat, di-
cens ob talem igitur tensionem, atq; molestiam, &
totum aliud corpus laborat, sed præ cæteris matrix,
quæ cognata est recto intestino nihil enim mirum,
si propter uehementes, atq; crebras exurrectiones
foetus abortitur, quando ex alijs omnibus fortibus
motibus, atque doloribus mulieres grauidæ solent
abortire. Fit hoc malum aliquando ab ulcere intesti-
ni recti, quamuis Gal. initio commentarij dicit. 27.
uisus sit sentire, ab hac causa semper fieri Tenes-
mus, ut in difficultate intestinorum sit ulcus in
intestinis, quæ superius sunt. Neq; audiendus est Era-
sistratus, qui (ut ait Gale. commentario. 1. sexti libr.

Causæ.

DE CVRAN. MORB.

aphorismorum) tres esse species leuitatis intestinorum uoluit, difficultatem uidelicet intestinorum, leuitatem propriè dictam, & Tenesmum. Nonnunquam fit à frigiditate externa, aut ab inflatione recti intestini, aut à salsa pituita, aut ab humoribus ferrosiss, acribus, & biliosis. Aliquando (ut scribit Aetius loco superius annotato) obstructio stercoris coacti in intestino cæco efficere potest tenesmum. Frigida causam externam ex ægro deprehendes. Humores & excrementa ex ijs, quæ cernuntur, dignosces. Vlcus ex pure & sanguine minimo stercori immixto inflammationem ex dolore grauante, & ex febre significat. Stercoris multitudinem cognosces ex graui sensu, & distentione circa uentrem imum, & ex priuata deiectione.

Curatio. Pro uaria causarum ratione uariè etiam medicinam facere consueuimus: curatur tamen primo, uictu iam dicto tribus superioribus capitibus, uel saltem contrario causa. Deinde si ab ulcere fiat, curabitur, ut diximus capite præcedenti de dysenteria, Si ab alijs causis per ordinem curabis. Si ab inflammatione fit sequenti capite curationem demonstrabo.

Viſtus. Si corpus bile redundet, uacuabitur per drachmalem unam rhabarbari, aut per drachmam semis corticum myrobalanorum citrinorum, deinde per clysterem lauantem: ut R. decocti hordei ꝑ v. succi si-

vacuatio bilis, si remanet unam rhabarbari, aut per drachmam semis corticum myrobalanorum citrinorum, deinde per clysterem lauantem: ut R. decocti hordei ꝑ v. succi si-

lauans. cle ꝑ ij. sacchari rubri ꝑ j. misce, & fiat clyster, adde uitella ouorum numero duo, olei rosati ꝑ ij. f.

Pituita. Si causa sit pituita salsa. R. decocti furfuris, & c-

cerum

cerum ꝑ v. sacci sicle, & rodomellis an. ꝑ ij. misce, & fiat Clyster. Si à fœcibus induratis fiat: R. Fœceib⁹ foliorū, maluarum, uiolarū, & mercurialis an. m. j. indurafurfuris, passularum sine granis, prunorum damatis. scenorum an. p. j. fiat decoctum, de quo percolato accipe ꝑ vij. diacatholicon & butyri recentis an. ꝑ j. benedictæ ꝑ v. olei sesamini ꝑ iij salis ꝑ j. misce, & fiat clyster. Si à causa sit frigida lignum nucis, aut cupressi benè calidum, & ignitum sedi admotum curabit. Succus ex camomilla, anthos, calendula, nino optimo decoctus, sedi admotus est remediū salutare huic tenesmo.

Tapsus barbatus diuisus in partes paruas, & uino Tapfusno optimo decoctus, sedi admotus sæpe est non mediocremediū, & à me feliciter expertum. Si dolor & appetitus deiiciendi fuerit magnus, & superioribus remedijs non curatur, necessaria sunt suppositoria ex albanassa, aut philonio cum pinguedine, aut cera noua, & filo magno: præsertim si ægra fuerit uterum gerens, ne abortum patiatur, ut Hippocrates timuit.

De Colico dolore & ileo.

CAPVT. XL.

Dolor, qui in intestino laxiore, quod Descri-
olon Græcè vocatur, accidit, colica ptio.
In nostris medicis dicitur, & aliorum
etiam duorum intestinorum crasso-
rum dolor, ac quo Paulus lib. 3. cap. 43. dicit, Co-

R. iij lon cum

DE CVRAN. MORB.

Ion cum pars sit intestini crassi à dextra iliorum regione procedens ad sinistram, cincturæ modò pertinet. Et Aetius lib. 9. cap. 29. & Gale. uarijs locis, præsertim lib. 2. de locis affectis, cap. 1. ubi ponens discrimen inter dolorem, qui fit ab humore acri, &

Colica eum, qui fit à multitudine, Porro, inquit, mihi ipsi
Galen. accidisse dolorem uehementissimum, ut mihi uiderer in intimo uentre terebro perforari, in eo potissimum spatio, quod à renibus ad uesicam uteres scimus extendi. Quo loco docet Galenus hunc dolorem sæpe præcedere dysenteriam, & aliquas ascribit huius doloris notas, quamuis lib. 6. cap. 2. quomodo medicus hunc affectum à nephritide discerne

Causæ. re possit, docet. A uarijs fit causis hoc symptoma, ut uidere est apud Galenum, Paulum, & Aetium locis supra notatis. Sed à quatuor potissimum nascitur, interdum à crassis ac pituitosis humoribus oritur, ut Galeno contingit, qui laboras hoc symptoma te excreuit simul cū dolore grauissimo pituitam uitream. Interdum fit à flatulentis spiritibus, aut propter inflammationem molestantem, ac dissendentem crassum intestinum, aut ob acres, & erodentes humores prædictum intestinum uehementer affligen-

Notæ tes: fieri solet ab stercore indurato, & alijs. Quando crassi hu
crassi hu do crassus, & pituitosus humor est causa, per totum
moris. abdomen in alto, præsertim ubi est coli situs, sentitur dolor perinde, ac si intestinum tunderetur, & perforaretur. Adest nausea, ructus, uomitus pituitæ, maxime si natura ægri, & uictus pituitam amēt.

Qui

Qui dolent ex flatulento spiritu, tensionem expeririuntur, flatum quoque sentiunt, et mittunt. Qui inflammationis causa dolent, febrium sentiunt feruorem, sitiunt, circa ventrem pulsationem sentiunt, laboriose urinam, et stercora depellunt, bilem etiam aliquando euomunt, et hæc colica tanquam grauissima in ileum transire solet. Similes ferme sunt notæ quando ab acris humoribus: quamuis urinae et deiectiones biliosæ apparent, et earum suppressio sit minor.

Ileum malum est tenuium intestinorum, grauissimos et lethales dolores inferens. De quo symptomatice Paulus lib. 3. cap. 44. dicit ileos cum affectus sit maximus, acutus, et dolorificus, symptoma quoddam habet periculo grauius, et Aetius lib. 9. cap. 28. dicit, uoluitus est affectio intestinorum lethalem dolorem inferens, et Galenus commentario. 10. lib. septimi aphorismorum, in quo innuit in illis nihil descendere ad inferiora, quod est proprium illis, et inseparabile. Sed uomitus ijs non semper adest, sed quando exitiales sunt, et si uehementius distorqueantur, stercus eis ascendit, atque singultiunt, et alia multa scribit de desipientia, et conuulsione, quæ in hoc morbo exitialia fiunt. An reperiatur ileum sine uomitu, ut uult Galenus, Musa dubitat, cum longa satia experientia semper uomere iliosos omnes ipse uiderit. Huius symptomatis duæ differentie ponuntur à Celso lib. 4. cap. 14. Prima est, cum obstructio est in parte superiori gracilioris intestini, in qua ci-

DE CVRAN·MORB.

bus per uomitum exit: altera quando obstructio est in parte inferiori, in qua exit stercus per os. Cause & note similes sunt colicæ causis, & signis: quamuis Gale. cōment. 40. lib. 6. aphorismi huius, quibus dolor itum sit absq; inflammatione, his febris superueniens morbū soluit, causis omnes ferme huius symptomatis scribat, præter illas tamen est illa de ueneno sumpto. Nonnunquam uerò intestinum unà cum stercore descendit in scrotum, quos ferme semper mori uidi sine uoce.

Curatio Curatur primo, uictu contrario causis huius symptomatis: semper tamen molliente, præsertim si ex loris. foccibus desiccatis fiat: ut iure pingui, beta, prunis Victus in damascenis, passulis sine granis, butyro recenti, o- foccibus leō se famino, & oleo amigdalorum dulcium. Cibi desicca- bonum sanguinem generent, & sint faciles conco- tis. Etu ob dissolutionem facultatis, qualia sunt ius galli næ, oua sorbilia recentia, testes gallorum gallinaceo- In causa rum, hepata gallinarū. In frigida causa misceri oport frigida. tet parum cinamomi, gariophylorum, croci, & z m- in phleg giberis. Allia sunt optima, laudanturq; à Galeno. 12. mone. methodi, neq; scim efficiunt, ut Cepæ. Aliquando in In calida diget eger inedia, ut si fiat ab inflammatione ex cruditate, & flatu, præcipue in principio. In calida causa nutriatur iure pallorum, optimorum, pti- sana hordeata, spinachijs, prunis damascenis, & similibus. Potus in frigida sit uinum potens, moderatè aqua dilutum, uel aqua cinamomi, uel seminis foeniculi, uel anisi, uel mulsæ. In calida, aqua hor- dei, aut

dei, aut liquiritiæ, aut aqua sacchari. Deinde curatur
 abscessione causerum. Sed prius oportet regulas
 quasdam generales satis obseruare, & eas maxime
 memoriæ mandare. Prima est, quamuis propria cu- Regula
 iusq; morbi, & symptomatis curatio fiat per causæ 1. dolorē
 abscessionē: in uehemēti tamē dolore, breui tempore esse sedā-
 facultatē uitālē, & omnem dissolvente, prius & subi- dum.
 tō curandus est dolor per narcotica medicamenta,
 quæ sensum partis dolētis potius semouēt, quā cau-
 sam amoueant. De his nos abunde cap. 4. de cephalal-
 gia, & 36. de diarrhæa; cum Galeno duodecimo Appen-
 methodi diximus, quo lib. Galenus multa satis ne- dix.
 cessaria in usu narcoticorum scripsit: ubi etiam do- De usu
 cuit narcoticorum usum esse utiliore in colico do narcoti-
 lore à bile: nam præterquam quod magna refrige- corum.
 ratio minus illi nocet, narcotica etiam incrassant, &
 concoquunt bilem, ipsamq; immobilem faciunt. Hæc
 regula desumpta est ex Galeno. 12. methodi, quam
 postea confirmauit Auicenna. 4. sen. primi libri, ca- Auicenna
 pite penultimo his uerbis semibarbaris. Et quandoq; opinio-
 est res, in qua fiducia est, quod dolor ea remouea-
 tur, sed est tardē operans, ita quod dolor ille usque
 ad horam illam tolerari non potest, sicut euacuatio
 materiæ dolorem facientis colicæ retentæ in uillis
 intestinorum: aut citō operans: sed ex ea timetur
 finis uehementer malus, sicut stupefactio mem-
 bri dolentis in colica, cum medicinis, quæ hoc ope-
 rari solent, & fit medicus in hoc non raro ambi-
 guus. Oportet ergo ut apud ipsum sit æstimatiua
 fortis

DE CVRAND. MORB.

fortis, ut sciat, quod duorum temporum sit longius, aut tempus fixationis uirtutis, aut tempus doloris: & etiam quæ duarum rerum sit deterior, an dolor, an malus finis, qui ex stupefactione timetur, ut eligat prætermittere illud quod magis est conueniens: fortasse enim si dolor remanserit, fortitudine sua & magnitudine interficiet: & stupefactio forsitan non interficiet, licet ex alia parte impediatur, cuius nocumentum fortasse corrigere poteris, & redibit forsitan do-

Regula lor, & tu curabis medicina conuenienti. Secunda
2. de me- regula, colica quæ sit à materia pituitosa, & flatu,
diocriter curatur medicamentis mediocriter calidis, inciden-
calidis ad ribus, tenuantibus, coquentibus, & poros aperienti-
bibendis bus, externis & internis: nam si initio non uacuato
initio in humore nimis calido uteremur, fieret maior attra-
flatus. Etio ad partem dolentem, dolorq; augetur & pars
dolens posset facillime laborare inflammatione, aut
alio tumore præter naturam. Perpetuo ergo à cle-
mentioribus ad ualentiora est procedendum, & ul-

Regula timis utendum post uacuationem. Tertia regula,
3. de pur uacuatio in dolore intestinorum facienda est per me-
gātibus. dicamenta clementer purgantia, quæ non attrahant
ab alijs partibus, & longinquis, præsertim si humor
tantum in intestinis fuerit, qualis est hiera simplex,

Discri- pilule elephanginæ, & de hiera simplici, agaricus
men su- trochiscatus & diaphæmicon: hæc tamen, & similia
mendī. per clysterem in colico dolore, & per os in ileo ma-

Regula gis conferunt. Quarta regula, in hoc dolore sem-
per præcedat uacuatio per clysterem mollientem,
& cle.

& clementem, uacuationem aliam, siue facienda sit
 per acres clysteres, siue per potum, aut pilulas, aut Clyster
 alia medicamenta, ut per hoc, aut simile: Rx. decocti molliens.
 maluarum, bis maluæ, seminis lini foenugræci, et fur-
 furis lib. j. butyri recentis, dialthææ, & benedictæ.
 an. ʒ j. olei sesamini, & de semine lini an. ʒ ij. sa-
 lis ʒ j. misce, & fiat clyster, quo sumpto decumbat
 eger in partem dolentem. Si flatus impediat ingres-
 sum clysteris, instrumentum, quo infunditur liquor
 clysteris, habeat fistulam biforem: ut una uia mate-
 riam clysteris inijciat, altera flatus foras erumpat,
 sit ita conformatum. His bene consideratis cito cu-
 randus est dolor colicus, quia ob uehementiam ui-
 res prosternit: Primum ergo clysteri superiori, aut Clyster
 hoc uacua, ut uiam aperias, per quam uacuatio fa- aperies.
 cienda est: Rx. foliorum maluarum, betæ, bis maluæ.
 an. m. j. seminis lini, foenugræci, ficuum siccarum,
 furfuris. an. p. j. fiat decoctum, de quo percolato
 accipe uncias decem, cui adde benedictæ, butyri re-
 centis. an. ʒ j. olei canomillæ, & de semine lini
 an. ʒ ij. salis ʒ j. misce, & fiat clyster. Si uerò ob
 stercora exsiccata, aut aliam causam non fiat uacua-
 tio, ut sepe contingit, necessarius erit alter clyster Clyster
 acrior, & aliquando tertius, addendo, cum sit deco- acrior.
 ctum, drachmas duas carthami, drachmam unam hel Substan-
 lebori, & drachmam semis colocynthidæ, in ligatu- tia colo-
 ra, ne substantia colocynthidæ intestinis noceret. cynthi-
 Aliquando ad facultatem expultricem irritandam, dis nocet
 atq; mouendam indiget eger his, aut similibus sup- intestinis
 posto

DE CVRAND. MORB.

Suppositoria. positorij: R $\acute{x}$. pulueris benedictæ, & pulueris hieræ
logodionis an. $\mathfrak{z}$ iij. salis gemmæ $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{f}$. mellis. q. s.
misce & fiant duo, aut tria suppositoria filo appesa.

Deinde uacuis intestinis, si materia est in alijs parti-
Præparatio. bus pituitosa: (à qua sæpius fit) concoquatur rhodo-
melle, syrupo de absinthio, de duabus radicibus, &
similibus & decocto, aut aquis feniculi, petroselini.
melissæ & alijs eiusdem naturæ. Postea uacuetur

Purgatio. drachma una pilularum de agarico, aut drachma una
pilularum cochiarum, aut hoc, & simili potus: R $\acute{x}$. dia-
catholicon $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{f}$. agarici trochiscati. $\mathfrak{z}$ j. electuarij indi-
ma. $\mathfrak{z}$ iij. rhodomellis $\mathfrak{z}$ j. aquæ feniculi. q. s. misce, &
fiat potus. Si materia fuerit in intestinis fixa, & in
paribus propinquis, sola hiera simp. & agarico, aut
diaphanicon fiat uacuatio. Die sequenti post eua-
cuationem bibat eger hunc, aut similem potum, R $\acute{x}$.

Decoctum. decocti camomillæ $\mathfrak{z}$ iij. theriacæ magnæ, aut mitbri
Clyster. dati $\mathfrak{z}$ j. rhodomellis $\mathfrak{z}$ j. misce. Aut hic clyster,
aut similis iniiciatur: R $\acute{x}$. decocti hordei, & radicis

Sublati. althææ libr. j. rhodomellis $\mathfrak{z}$ j. olei de semine lini,
Causa cu & camomillæ an. $\mathfrak{z}$ ij. misce, & fiat clyster. Deina-
ratio do- de curatur dolor clysteribus ex oleo camomillæ, ui-
loris se- no optimo, & aqua naphæ, aut ex solo oleo rutæ,
quitur. & camomillæ, aut ex iure intestinorum, & pedum

Intesti- arietinorum (quod dicitur malcozinado) cum oleis
na lupi camomillæ, de semine lini, & sisamino. Si intesti-
q̃lia sint. na sint lupi, maiorem habebunt facultatem, & uime

Stercus ad corroboranda humana intestina, & eorū dolorem
lupi. curandum: stercus tamen lupi per superiorem par-
tem

tem sumptum, & per inferiorem injectum omnem dolorem colicum à proprietate curat, quamuis magis à causa frigida. De quo, & alijs, quæ à proprietate iuuant, in fine huius capituli copiosius dicemus. Si cum colico dolore renalis coniungatur, curatio mixta erit ex hac, quæ nunc traditur, & alia, quæ dicetur capite quadragesimo septimo huius libri, ut est hic clyster: R. parietariæ, maluæ, bis maluæ, rutæ. an. m. j. camomille, seminis lini, scœnogræci, anisi, carui, cymini. an. p. ʒ. fiat decoctum. De quo percolato accipe libram unam: cui adde benedictæ, diacatholicon. an. unciam semis, butyri recentis, & dilatheæ. an. unciam unam, olei camomille, & de semine lini. an. unciam unam semis, olei scorpionum unciam semis, salis drachmam unam, misce, & fiat clyster. Ex prædictis, & similibus decoctis in duabus partibus aquæ, & una uini fotus frequēs parti dolenti est optimus, uel liquor hic ex clepsydra ab alto uentri affusus, uel potius admotus ex magna spongia expressa, aut in uestica. Aut ex hoc, R. foliorum lauri, origani, calamenti, pulegij, saluæ, rutæ. an. m. j. utriusq; stachadis, camomille, meliloti. an. p. j. seminis anisi, anethi, carui, dauci. an. ʒ. ʒ. uini, & aquæ. an. æquas partes. Fotus etiam ex solis oleis bene calidis camomille, de semine lini, rutæ, & scorpionum curat hunc dolorem à flatu, & causa frigida factum. Filum ex lixiuio cum cineribus coctum, admotum & bene calidum curat hunc dolorem. Inseßus uentris inferioris per semihoram in balneo

Curatio
mixta do
loris co
li. & re
nam.

Clyster
cōmunis

Fotus.

Filum ex
lixiuio.

DE CVRAN. MORB.

Balneum in balneo ex superioribus medicamentis decoctio ali-
quo apparato adiumento est: mora tamen in hoc bal-
neo vires fractas dolore, uigilijs & inedia nimis as-
fligit: quare bono odore, uino & alijs huiusmodi o-

Stercus pus est. Stercus uaccarū, præsertim mense Maio col-
uaccarū. lectum, siue recens, siue antiquū sit, est in hoc optimū
Cucurbi solum, & cum alijs. Cucurbitula magna uentri ad-
tula in mota curat: dolorem ex flatu. Clyster hic ex iure
flatu. galli gallinacei ueteris, & alijs obinet in curando

dolore principatum: R. seminis anisi, foeniculi, fœ-
nugræci an. ʒ ij. thymi, epithymi. an. ʒ j. agarici,

Clyster colocynthidæ, salis indi. an. ʒ ʒ. stichados, camomil
p̄cipuus lē. an. m. ʒ. carthami ʒ ij. His omnibus semipulue-
ex iure rizatis farciatur, & consuatur gallus gallinaceus ue
galli gal tustissimus, ante mortem uerberatus, & post deco-
linacei quatur, donec ossa separentur à carnibus: deinde ex
ueterri- libra una huius iuris fiat clyster. Cui iuri percolato
mi. si adderes benedictæ unciam unam, olei camomillæ

Clyster uncias tres, esset clysteri maior, & acrior uis. Huic
utilissi- etiam clysteri magna uis inest in hoc dolore curan-
mus. do: R. urinæ pueri lib. j. olei de lilio, & de semine li

Curatio ni. an. ʒ ij. theriacæ magnæ ʒ ij. misce, & fiat cly-
exphleg ster. Si dolor colicus sit ab inflammatione, curatur pri-
mone. mo uictu tenui, & refrigerante.

Victus Secundo, auertentibus per sectionem iecorariæ.
Reuulsio Tertio, repellentibus internis per os, cum est in su-
Repellen perioribus intestinis, & si in inferioribus sit per ch-
tia samē sterem, aut decocto hordei, & oleo rosato, aut solo
da. lacte caprimo, aut uino, aut solo oleo uiolaceo, aut

de papa-

de papauere, aut succis plantaginis, portulacæ, solani, & similibus. Quarto, & ultimo, dissipantibus, Resoluentibus, ut decocto camomillæ, fœnugræcio, radicis althææ, seminis lini, & similium. Si à bile fiat colicus dolor primo uacuata bile, secundo, Si à uene moderate frigidis, ut est lac, & oleum rosatum, & no. similia, curabitur. Si à ueneno fiat hic dolor, curatur statim uomitu per potum, Syrupi acetosi simpli Vomitus cum decocto seminis raphani, aut per infusionem hellebori cum raphano, & postea cum oxymelle simp. Secundo, oleo sesamino, & de semine lini in quantitate unciarum quatuor. Non dormiat ueneno sumpto, quia somnus reuocat uenenum ad interiora. Tercio, curatur ijs, quæ à tota substantia, seu proprietate ueneno sumpto repugnant. Theriaca Aleximagna, & mitridatum omnia ferme uenena curant. Si uis scire perfectè naturam cuiusq; ueneni, & facultatem medicamentorum contrariorum uenenis, lege sextum librum Dioscoridis, & libros de facultatibus simplicium medicamentorum Galeni, & librum de alexipharmacis, & de theriaca antiquissimi medici, & poetæ Nicandri: lege etiam opus de uenenis doctoris Santes de Ordonyes. Quæ curant omnem dolorem colicum, & iliacum, à tota substantia, seu proprietate, omni tempore, sunt stercus lupi Vtrumq; per os cum rodomelle, aut aliquo liquore. Dosis dolorem est drachma una per clysterem cum conuenientium curantia aliorum medicamentorum drachmis duabus, aut tri totâ substantia. Si recens fuerit, uentri admotum ad modum stantiâ:

S

cataplasma

DE CVRAN. MORB.

cataplasmatibus curabit hunc dolorem. Ossa etiā, quæ
 reperiuntur in stercore lupi parua quantitate sum=
 pta curant dubio procul eum, & ne iterum fiat, pro=
 hibent. Idem os collo suspensum à multis in hoc lau=
 datur. Lupi intestina, si comedantur, curabūt ipsum
 dolorē. Radix iusquiami uentri admodum colicum do=
 lorem curat. & qui fieri potest, prohibet. Ventricu=
 lus anseris affatus, si comedatur, curat hūc dolorem.
 Drachma una semis cornu cerui tosti, liberat ab hoc
 symptomate. Vena umbelici masculi infantis curat
 colicum dolorem masculi: & foeminae, foeminam sa=
 nat Deo auspice. Virgæ cerui pulvis laudatur à qui=
 busdam in hac curatione. Pes lupi collo suspensus
 ab alijs laudatur, ius cæcorum hunc dolorem leuat.

De nar- In uehementi dolore deueniendum est ad narcotica
coticis. medicamenta, semper tamen sunt maximè conside=
 randa, quæ de horum usu diximus cap. 36. de diar=
 rhæa, primo parti dolenti admoueatur hoc cataplas=
 ma: R. parietariæ, foliorum iusquiami an. m. ij. far i
Topica. næ fœnugræci, seminis lini, & camomillæ. p. ij. fiat
Cataplas decoctum, & ex his bene pistis fiat cataplasma,
ma. addendo olei de papauere, & de camomilla an. ꝑ ij.
 croci puluerizati drachmam unam, Thebaici scrup=
 ulum unum, uitellos ouorum numero. iij. aut si for=
 tiori egeat auxilio, narcotico, & simul purgante:
Narcoti R. benedictæ ꝑ ij. diaphenicon ꝑ iij. philonij Ro=
cum pur mani ꝑ j. olei camomillæ, & de semine lini an. ꝑ ij.
gans. misce, & fiat Clyster. Rhazes miscet narcotica cum
 purgantibus. Aliquando cogimur in uehementissimo
 dolore

dolore exhibere drachinam unam atanasie, aut re-
 quieti magnæ, aut philonij Romani cum uncijis tri-
 bus decocti camomullæ, & uncia una syrapi papaue-
 ris. Ileus dolor curatur ijsdem fermè auxilijs, quan-
 quam ualētioribus, ijsq; magis per os sumptis, quam tio an ea
 per clysterem iniectis: semper tamen uti oportet cly-
 steribus non tātum mollientibus, sed acribus, ut per
 loca apta stercore depellantur.

De inflammatione Hepatis.

CAPVT XLI.

Inflammatiō in hepate perinde fit, Inflāma
 atq; in alijs uisceribus, & ab ijsdem tio hæc et
 causis. Quare quæ diximus capiti- cause ab
 bus de phrenitide, de peripneumonia alijs petē
 & de pleuritide iterum inspice, si- de.
 militer, quæ à Paulo libr. tertio cap. 46. in quo mul-
 ti alij iccoris affectus demonstrantur. Acutius quoq;
 de hoc morbo agit lib. decima, cap. tertio, & Gale-
 nus libr. quinto de locis affectis, cap. sexto, quo cap.
 omnes fermè huius affectus notas describit, dolo- Notæ.
 rem scilicet dextri hypochondrij, grauitatemq; per-
 uenientem sursum ad iugulum usq;, deorsum uerò
 ad costas spurias. Tumor in eodem dextro hypochon-
 drio est, præsertim si gibba pars fuerit inflammata.
 Acuta febris adest, tuſſis sicca, difficilis spiritus, si-
 tis inexhausta, cibi fastidiū. Aliquādo hepatis inflam-
 mato singultus aduenit, ut docet uetustissimus Hip-

DE CVRAND. MORB.

pocrates aphorismo. 58. lib. 5. non semper, ut inquit in commentario Galenus, sed quando ad maximam attollitur inflammationem. Propter nervorum communicationem singultus hic est per consensum uapo-

Error ris acris, & etiam compresso uentriculi ore: errat
Oribasij ergo Oribasius dicens hanc singultum esse ex inani-
tione. Aphorismum hunc confirmat Celsus Latinus Hippocrates lib. 2. cap. 7. dicens, frequens singultus et præter consuetudinem continuus iecur esse inflammatum significat. Philoteus exponens finem huius aphorismi, quod iecore, inquit, inflammato fit, non talis, sed singultus, & maximè si simam partem inflammari contingat, cum in inflammatione caliditas ad se ipsam humiditates, quæ in stomacho sunt trahit, & consumit, & hinc stomachus exiccatur, & ex siccitate consumitur, ad quam conuulsoriam dispositionem singultus fit. Quo in loco Philotheus uisus est sequi Oribasium: sed ipsis repugnat Galenus in commentario quoq; 17. lib. 7. aphorismorum, dicens per consensum os uentriculi ab hepatis magna inflammatione laborare, atq; morderi & singultire certum est. Scire quando pars sima inflammata est, & quando gibba, & quando muscoli Galenus aperte, & longo sermone cap. 6. lib. 5. de locis affectis demonstrat.

Curatio Curatur septem remedium generibus: primo, inflama- uictu refrigerante, tenui, reddente sanguinem ine-
tionis in ptum motui: ut aëre natura frigido, uel arte parato
parte ca aquis, herbis, & floribus frigidis, lacte amygdala-
uaiecoris rum, cremore hordei, succo malorum granatorum,
cichorea,

cichorea, & lactuca coctis, pane bene loto, & iure pulli gallinacei, si fuerit imbecilla facultas: Abstinentia uini, carniū & ouorum. & ceterarū rerū, quæ sanguinem augent, & calfaciunt.

Secundo, auertentibus, ut sanguinis missione per **Reuulsio** sectionem iecorariæ dextræ, extrahaturq; sanguinis quantitas, & numerus respondens plenitudini, & naturæ infirmi, & magnitudini morbi. Vbi ætas & uires prohibent uenæ sectionem, fiat sanguinis missio per cucurbitulas admotas natibus, aut scapulis cum scarificatione. Ligaturæ, frictiones, & fofus externorum satis auertunt.

Tertio, repellentibus frigidis, & stipticis, intera **Repellen** nis & externis, mitioribus, & semper admixto alia. quo corroborante parum calido, ne conuersa phlegmone in scirrhum, aut facta obstructione inter iecur, & uescicam fellis, hydrops, aut mors sequatur: ut sumpto hoc medicamento, aut simili, tertia quaq; **Interna.** hora, quantitate duarum unciarum: Rx. Syrupi rosarum ex infusione siccarū ꝑ iij. Syrupi endiuie compos. ꝑ ij. aquæ endiuie, & cichoreæ. an. ꝑ iij. aquæ eupatorii, aut absinthij ꝑ ij. misce. Hepati sæpe **Externa** admoveatur unguentum santalatum, uel cerotum santalatum, tepidum: aut liquor hic remissè calidus: Rx. aquæ rosarum, & endiuie, an. ꝑ iij. aquæ absinthij, & olei rosati. an. ꝑ ij. aceti sambucini ꝑ ꝑ. misce, & fiat epithema, quod sæpe hepati admoveatur. Hoc unguentum repellit satis bene: Rx. olei rosarum ꝑ ij. olei myrtillorum ꝑ j. olei de spica, &

DE CVRAN. MORB.

de absinthio an. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{v}$. santalorum omnium, & trochiscorum de camphora an. $\mathfrak{z}$ j. cere quod. s. misce, & fiat unguentum.

Præpara Quarto, concoquentibus materiam mixtam ex pituita, & bile, additis semper astringentibus, partem ris misti. principem roborantibus, ut R $\mathfrak{x}$. rhodomellis uncias iiij. syrupi rosarum uncias ij. misce, & R $\mathfrak{x}$. decocti hordei sine cortice, endiuie, & absinthij uncias x. si magna fuerit copia pituitæ, syrupo de duabus radicibus, & rhodomelle concoquenda est. Si uero atra bilis mixta fuerit, syrupo de fumo terræ, de buglossa, & similibus.

Purgatio. Quinto, uacuantibus materiam mixtam medicamentis habentibus mixtam facultatem purgandi bilem, & pituitam: ut R $\mathfrak{x}$. diacatholicon $\mathfrak{z}$ v. agarici trochiscati, & rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie an. $\mathfrak{z}$ j. diaprunis solutui $\mathfrak{z}$ iiij. syrupi endiuie simplicis $\mathfrak{z}$ j. aquæ borraginis quod. s. misce, & fiat potus: aut R $\mathfrak{x}$. pilularum aggregatarum $\mathfrak{z}$ j. fiant pilulæ septem. Ex medicamentis, quæ pituitam, & bilem purgant, poteris componere augendo, uel minuendo habita ratione humoris dominantis. Si uero atra bilis sit mixta cum pituita, aut flaua bile, quæ purgant ipsam, sunt miscenda:

Obserua semper tamen, quæ iecur corroborant, adde, ut sunt
Curatio omnis endiuia, absinthium & spica. Sed si materia fuerit in gibba hepatis parte mouentibus uris partis. nam uti oportet, ut syrupo capillorum Veneris, de liquiritia, de duabus radicibus, & decocto quatuor

tuor feminum frigidorum maiorum, & radicum du-
reticarum in parua quantitate, quia tam purgantia,
quàm urinatoria medicamenta clementi, & benigna
egent ui, & natura.

Sexto, resoluentibus, & digerentibus reliquias Resolu-
materiæ sensim, & mixtis stipticis: ut R^x. florum tio cū a-
camomillæ, meliloti, anethi, aliæ an. p. j. absin- strictiōe
thij. m. f. rosarum. p. f. spicæ, squinanti, & ma-
stichis an. ʒ iij. fiat decoctum in libris tribus aquæ
ad medietatem. Quo percolato utere ad formam Fotus.
foti. Ex his etiam fiat sacculus hepatis ad mouendum, Sacculus
uel oleum camomillæ, rosarum & de spica simul Olea.
calida hepatis ad moueantur, uel hoc unguentum, R^x.
olei camomillæ uncias duas, olei de lilio, de absin- Vnguen-
thio, & nardini an. unciam f. pulueris squinanti, tum.
rosatæ nouellæ & absinthij an. drachmam unam, ce-
ræ quod sufficit misce, & fiat unguentum quo mun-
gatur hepar.

Septimo, intemperiem calidam à sanguine, & bi- Altera-
le relictam corrigentibus internis, ut electuario dia- tio.
trium santalorum, diarhodon Abbatis, conserua ro- Interna
satæ, syrupo rosarum, endiuie simplici & compo- corrigen-
sito, & similibus. Et externis dictis tertio genere tia.
remediorum. Si phlegmone suppuratur) quod scies Externa
autore Hippocrate aphorismo quadragesimo septi-
mo, libri secundi, ex febris, & doloris intensione)
coctio & suppuratio iuuari debent campiasmate Suppu-
ex decoctis ficibus, maluis, bismalua, semine li- rantia.
ni, scænu græco, uuis pæsis, oleo amygdalarum dul-

DE CVRAN. MORB.

ciunt, butyro recenti, uitellis ouorum, & pauco cr^o
Ruptio. co. Deinde abscessum motu uiolento rumpes, salt^u
 uicelicet, tuſi, uocibus, sternutamento. Poſtea ter^a
 Tertio ge bis hoc, aut ſimili medicamēto, ſi eſt in gibba pa^r
in parte te ulcus: R^x. furfuris, cicerum nigrorum, hordei.
gibba. an. p. j. liquiritiæ, radicis petroſelini. an. ꝯ. fi. fiat
 decoctum: de quo percolato accipe libras duas, cui
In parte adde mellis & ſacchari. an. libram ſemis, aceti un=
ſima. ciam unam, miſce, & fiat ad modum oxymellis. Si
 uerò fuerit in ſima, tergebis caſſia, manna, ſero capri
Glutinā no, & ſucco roſarum in parua quantitate, & alijs
tia. aluum deiſcientibus. Poſtremo ulcus eſt glutinan=
 dum bolo Armeno, terra ſigillata, ſanguine draco=
 nis, thure, & ſimilibus. Si hepar obduruit, empla=
Vnguen ſtro de meliloto, aut filij Zacchariæ molliatur, aut
tū ad du hoc unguento: R^x. olei ſeſamini, amygdalarum dul=
ritiem. cium, & de ſemine lini. an. ꝯ. j. mucilaginis, ſcenu=
 græci, & de ſemine lini, aqua biſmaluæ extractæ.
 an. ꝯ. iij. axungię gallinæ & medullæ cruris uituli
 an. ꝯ. ij. emplaſtri de meliloto loco ceræ, quod ſuffi=
 cit, miſce, & fiat unguentum: uel R^x. emplaſtri ſi=
 lij Zacchariæ, & de meliloto. an. æquas partes: ex=
 tendantur ſuper alutam ad formam mediæ lunæ, &
 hepatis admoveatur.

De obſtructione he= patis.

CAPVT. XLII.

Iecoris

Iecoris uenæ tam siuæ partis, quàm gibbæ obstructionem patiuntur: tam Quæ par
mei si priores frequenter: quod an- tes labo-
sam (ut reor) Aetio dedit illas tantum rent.
memorandi: reuera tamen utræq; in id
uitium incidunt, ut obstruantur. Fit autem ut prio-
ribus id magis contingat, quòd alimentum ad cauam
iecoris partem crassum adhuc, atq; illaboratū perue-
niat: quam iniuriam gibba non sentit: & si aliquan-
do sentiat obturatur similiter: nec ob hanc solū cau-
sam, sed propter alias quoq; , quas tam gibba, quàm Cause
cauaiecoris pars habent communes. Hæ sunt proca- externe.
tarcticæ nonnunquam: ut ictus, casus, aut duræ ali-
cuius rei ad dextrum hypochondrium collisio. Præ-
terea cinguli, aut alterius cuiuspiam rei arctia con-
strictio, frigus exterius, & quicquid suo compressu
hepatis uenas potuit arctare, ita, ut quasi cōueniant
aut saltem doloris sensu per cōpressionem excitato
eam sanguinis molem attrahant, qua uenæ ultra mo-
dum repletæ in obstructionem incidunt. Sæpè uerò Internæ.
internæ: quas galenus lib. de locis affectis quinto,
cap. 6. binario numero comprehendit. Obstructio-
nes, inquit, iocinoris fieri uel propter crassos, &
uiscidos humores, qui à crasso, & pituitoso alimen-
to generantur: uel à flatuoso spiritu, cui exitus non
patet. Cause procatarcticæ ab ægrotante sunt pe-
tende. Internæ sic depræhenduntur: si à crassis, & Notæ.
uiscidis humoribus obstructio fiat grauitas in hy-
pochondrio dextro sentitur: si a flatuoso spiritu

DE CVRAN. MORB.

præter grauitatem, tensionis quoq; sensus adest obstructos pallor totius corporis sequitur tussis, & difficultas anhelitus, maximè si exercuerint seipsos, uel in altiore locum ascendere tentauerint: trahitur enim ad inferiora propter hepatis grauitatem septū transuersum, unde difficulter anhelant. Porro cum multa sint signa tam obstructioni hepatis, quàm inflammationi communia, febris inter alia solius inflammationis proprium signum est.

Curatio. Hepatis obstructio, quæ fit à frigidis, & crassis humoribus, curatur quinque remediorum generibus:

Victus. primo, uictu tenuante, calido, & apperiente, non immodico, præsertim ante purgationem, cum in quarto genere ualentioribus sit utendum: ut asparagis, iure cicerum nigrorum, radicum petroselini, foliorum raphani, senationum, uel nasturtij aquatici, Hispanis berros, de quo Dioscorides libro quarto, ca-

Vitanda pite. 82. & similia cum carne, & sine carne. Potus sit uinum album, aqua dilutum, uel decoctum, capilli Veneris, aut ceterac. Vitanda sunt omnia alimenta crassioris succi, balnea, coitus, & exercitationes à cibo.

Præparatio celer Secundo, celerrime (quia inueterata obstructio non solum in iocinore: sed in omni corporis parte putrefactionem parit, febrimq; accendit) attenuantibus, & incidentibus materia concoquatur, ut Rx. rhodomellis ꝑ̄ vj. oxymellis simplicis, & syrupi de absinthio an. ꝑ̄ ij. Item Rx. decocti, aut aquarum capillorum Veneris foeniculi, & absinthij an. ꝑ̄ vj. misce,

misce, parato humore pituitoso his, uel alijs similibus medicamentis.

Tertio, uacuantibus materiam crassam: ut R^x. dia vacuatio catholicon ꝥ ʒ. diaphænicon, & electuarij indi maioris. an ꝥ ij. ʒ. rhodomellis ꝥ j. aquæ fœmuli quod. s. misce, & fiat potus: uel R^x. pilularum de agarico ꝥ j. fiant pilulæ septem. Vacuata pituita, hoc, aut alio medicamento phlegmagogo. De quibus cap. 1. Sectio uel Aliqui laudant sectionem basilicæ dextræ ut per n^æ conu^æeam partem humores moti facilius educantur, & fert si uix melius aperiantur, obstructioq; benè curetur, grotus sit Hoc non damno, sed aliquando laudo, præsertim si sanguis aeger sit sanguineus.

Quarto, curantibus obstructionem hanc internis Obstru- & externis, ut iecore lupi, fumo terre, absinthio, ctione cu eupatorio, nostris agrimonia, camomilia, asaro, radi rancia. ce acori, quinq; radicibus diureticis, casta lignea, spi Internu ca, capparibus, amigdalibus amaris, lupinis. Ex his sim simpli plicibus, & alijs similibus fieri solent multa compo- cia. sita. Inter quæ leuant ab hac obstructione præclare Cōposita citra omnem molestiam syp. de byzantijs, de endiuia cōp. de duabus radicibus, et de quinq; radicibus, oxy mel comp. diacurcuma, dialaca, trochiscus de eupatorio, de rabarbaro, de absinthio. His ergo multis diebus sumptis curatur obstructio iecoris, præsertim partis gibbæ, hoc medicamento uel simili. R^x. diacur- Cōfecti cumæ, & dialaccæ an. ꝥ i. trochiscorum de rabarbaro & de absinthio an ꝥ ʒ. pulueris diarbodon. abbat- tis ꝥ ij. hepatis lupi præp. ꝥ iij. quatuor seminū frig. maiorum

DE CVRAN. MORB.

maiorum mundatorum. an. ʒ ʒ. Syrupi de scolopendria. q. s. misce, & fiat confectio. Dosis quolibet die cocthearium unum cum uncijs duabus aquæ capillorum Veneris. Curat hanc obstructionem ex multo-

Syrupus rum experientia Syrupus hic: R. ceterac, capilli Ve-
laudatis- neris, lapatij, lentisci, & rutæ. an. m. ʒ. quinq; radi-
simus. cum diureticarū, radice acori, gladioli. an. ʒ j. qua-

tuor seminum frigidorū maiorum ʒ ij. seminis apij, foeniculi, petroselini Macedonici. an. ʒ ij. camædreos, camæpyteos, uallerianæ. an. m. j. hordei mundi. p. j. infundantur radices & semina per noctem in ace-
to, & postea fiat decoctum in uino albo, & aqua suf-
ficienti, cui percolato adde mellis. q. s. misce, & fiat

Topica. Syrupus. Dosis quolibet die unciæ tres. Bis in die post duas primas concoctiones ungatur hoc unguen-
to: R. succorum apij, petroselini, foeniculi, sena-
tionum, endiuie, & cichoreæ. an. ʒ j. aceti ʒ ʒ. olei ʒ
ij. bulliant omnia ad consumptionem usque succo-
rum & aceti: deinde adde santalorum omnium, &
spicæ. an. drachmam semis, ceræ. q. s. misce, & fiat
unguentum.

Corrobo- Quinto corroborantibus iecur: ut theriaca ma-
rantia. gna, mitridato, trochiscis de rhabbaro, puluere
diarhodon Abbatis. Drachma una alicuius medica-
menti ex his cum aqua absinthij, & endiuie multis
diebus sumpta corroborat iecur. Hepar lupi, auella-
næ, passulæ, & cichoreæ, & endiuia corroborant ie-
Confectio cur. Hæc confectio est optima in hepate corrobo-
optima. rando: R. trochiscorum de eupatorio ʒ j. trochi-
scorum

scorum de spodio cum semine acetosæ ꝛ ꝛ seminis en-
diuie, cassiæ lignæ, spicæ cinnamomi, ameos, hepa-
tis lupi. an. → j. seminis lentisci → iiij. rhabarbari ele-
cti puluerizati → ij. ꝛ. saccari lib. ꝛ. misce, & fiat con-
fectio. Dosis drachmæ duæ cum aqua absinthij, & en-
diuie. Et hoc unguentum est maximo auxilio: R. ce Vnguen-
roti santalati ꝛ j. olei de spica ꝛ. ꝛ. pulueris absinthij, tum uti-
& rosarum. an. ꝛ. j. misce. lisimum

De Ictero.

CAPVT XLIII.

Votiescunq; uniuersi corporis color. Quid i-
pppter bilis aut flauæ, aut porraceæ icterus.
aut nigræ effusionem immutatur, ma-
lum fit, quod Græci ictærum appel-
lant, Latini regium, & arquatum, &
auriginem ab ijs, quæ tum in morbo, tum in eius cu-
ratione accidunt, appellatione sumpta. Quod lon-
gum esset referre. Porro errant, quicunq; uitio tan-
tum hepatis hanc affectionem putant prouenire: se-
pe enim nihil patiente iocinore, saltem primaria af-
fectione ictærus oboritur, nonnunquam ex iudicio
nature, quoties in febribus bilis uniuersa ad cutem internæ
defertur. Qui si ante septimum appareat, malum est
signum, iuxta aphorismum. 62. sectionis. 4. Si uero
post septimum, non perpetuò bonum, præsertim si
dextrum hypochondrium obdurescit, ut ex apho-
rismo. 64. sectionis. 4. colligitur. Interdum ex uene-
natorum

Erro-
quorum-
dam.

Causa

DE CVRAND. MORB.

natorū animalium morſu, ut imperatoris cuiuſdam ſeruo cōtigit, qui ex uiperæ iſtu, quarū uiperarum uenatio ipſi cōnuſſa erat, ictericus eſt effectus nimium colore totius corporis praſinā, aut ſi mauis porraceā bilem referente: ut fuſſus Galenus ait. 5. de locis affectis cap. 7. ſæpe tamen hepatis occaſione fit, uel quia inflammatum ſit aut intēperie calida laboraret, aut obſtructione. Accidit quandoq; ob imbecillitatem (ut ait Actius) ueſicæ bilem excipientis, quæ bilioſum humorem, ueluti conſueuit, in ſeſe ex hepate non attrahit, ideoq; impurum ſanguinem relinquit. Fieri etiam poteſt, ut ipſa nimium repleatur & propter repletionem multam non euacuetur. Magna tamen ex parte contingit hic morbus ex obturatione aut debilitatione uenarū, quarum ora ex ipſa ad hepar ferūtur, aut illius meatus, qui bilem ad inteſtina icteri ni effundit. Sed neq; illud tacendum erit, quod lien gri cau= quoq; ictericam affectionem parit: illam, inquam, in ſe. qua tota cutis nigro colore inficitur, quod accidit: aut quia ab ipſo liene hepar non bene purgatur, aut ſeipſum purgare per ſolitos canales nō poteſt: utrūq; uerò, uel propter imbecillitatem aliquam, aut obſtructionem ſit. Præter iam dictas cauſas à procacitatē Externæ cis quoq; generatur, ut ab immoderata exercitatione, rerum calidarum uſu, & aëris ambientis calida intemperie. Vnde in Sardinia ex aëris corruptione ſcribunt quidam ineunte æſtate, aut in autumno in hanc affectionem incidere indigenas ſerè omnes, ex ceptis ijs, qui propter robur temperamentī, aut alia de cauſa

de causa resistere malo possunt. Ceterum si à cau-
 sis procatarcticis icterus contingat, aut ex uenena- Notæ.
 te feræ morfu, interrogare ægrum tantum cōuenit,
 aut aëris naturam considerare. Aliarum causarum si-
 gna nunc docebimus. Si igitur ex iudicio nature fa-
 ctus sit arquatius morbus, tam urina, quàm alui ex-
 crementa à naturali modo non recedunt, si ab inflam-
 matione hepatis, febris adest, & dextri hypochon-
 drii grauitus, & deiectiones sunt biliosæ. Si ab intē-
 perie, citra grauitatem feruor inest. Si ab obstructio-
 ne, citra grauitatem una cū grauitatis alicuius sensu
 circa dextram hypochondriū alui excrementa alba
 deijciuntur. Si ab imbecillitate facultatis, uel attracti-
 cis quæ bilem ab hepate trahit: uel expultrix, quæ
 ipsam ad intestina expellit, citra grauitatem, & ster-
 cora alba sunt, & urina biliosissima. Deniq; si à ui-
 tio splenis contingat, quod genus icteri atrum appel-
 lant, sit enim ab atra bile una cū sanguine ad cutē de-
 lata, grauius multo afficiuntur, consequitur enim
 eos (ut inquit Aetius libro decimo, capite decimo-
 septimo, cuius placet uerba referre) tristitia præ-
 ter rationem, & mordacitas eorum, quæ circa uen-
 trem sunt, difficultasq; spirandi. Cibos auersantur
 & nigrum lotium excernunt. Aliquando autem
 & per interualla quædam corpora ipsorum tepe-
 scunt, stercora uerò chalcanti colorem referunt, &
 aluus magis his exiccatur. Ceterum eos, qui ex
 pallida bile arquatam contrahunt, nulla mordaci-
 tas eorum, quæ circa uentrem sunt, consequitur:
 neq;

DE CVRAND. MORB.

neq; etiam tantum auersantur cibos, sed obtusior alii quando fit in ijs ciborum appetitus. Et stercora quidem albida egeruntur: urina autem crocei coloris, turbata tamen, & tenebras referentes permanent.

Signa cōmunia. Signa præterea omnibus ictericis communia sic Aetius scribit. Communiter autem omnibus ictericis pigritia admotum corporis accidit, & à dulcibus cibis sunt animo alieno: amaros uerò non admodum aduersantur. Et uarijs imaginationibus uexantur. Pruritus etiam uniuerſi corporis comitatur, & difficulter exudant: porro alba oculorum, & partes faciei temporibus propinqua, itemq; male pallorem ostendunt. Venæ etiam sub lingua repletæ reperiuntur, & abundantem humorem significant.

Curatio icteri critici. Curatur icterus ceticus quator generibus auxiliorum: quamuis si perfecta fuerit crisis permutationis, nihilq; bilis interius remaneat: sola cutis infectio, & intemperies eget curatione. Si aliquid intus sit, & hepatis & uenarum intemperies calida fuerit, primo curatur uictu refrigerante, & humectante: ut cremore hordei, endiuiæ, cichorea, lactuca, & similibus. Et aqua hordei, aut uino albo bene aqua diluto.

Præparatio. Secundo, apparantibus bilem: ut syrupis endiuiæ simp. & compos. granatorum, uiolarum, nenupharis, acetositis limonũ, & citri, cum duplo aquarũ, uel decocti cichoreæ, endiuiæ, lactucæ, portulacæ.

Vacuatio. Tercio, uacuantibus bilem: ut cassia fistula, manna, tamarindis, rhabarbaro, & alijs cholagogis: ut
Rx. medullæ

Rx. medullæ castæ fistulæ recens extractæ, & medul
læ tamarindorum an. ʒ ʒ. infusionis rhabarbari in
aqua endiuæ per noctem factæ ʒ iiij. cū granis. iiij.
squinami, diaprunis solutiui ʒ iiij. syrupi uiolarum
ʒ j. aquæ borraginis. q. s. misce, & fiat potus, uel si
malit pilulas; Rx. pilularum de rhabarbaro ʒ j. fiant
cum aqua endiuæ septem pilulæ. Si toti corpori est De sectio
communis in temperies, aut æger iuuenis, & carno- ne uenæ.
sus uenæ iecorariæ dextræ sectio est necessaria, ex-
trahaturq; sanguinis copia respondens naturæ ægri
& morbi.

Quarto, tollentibus intemperiem calidam hepatis Alteratio
tis internis, & externis medicamentis, dictis tertio,
& septimo genere remediorum, cap. 41. de curatio
ne inflammationis hepatis.

Si uerò icterus est ab, obstructione per crassam Curatio
bilem, aut pituitam, quatuor remediorum generibus icteri ab
curatur primo uictu tenuante, aperiente, & calfa= obstru-
ciente: minus si à bile est, quàm à pituita, ut alimen= ctioe cras-
tis, & alijs iam dictis cap. præcedenti de hepatis ob si humo-
structione. ris.

Secundo, apparantibus materiam, ut sirupis, &
aquis incidentibus, tenuantibus, & aperientibus, pri Prepara-
mò mitioribus, ut dictum est cap. præcedenti secun= tio.
do auxiliorum genere.

Tertio, uacuantibus bilem crassam, & pituitam
ei admixtam: ut medicamentis dictis capite præce= Vacuatio
denti, tertio auxiliorum genere. Vena secatur quoq;
basilica, uel saluatela media inter anularem, & mini Sectio ue-
T num næ.

DE CVRAND. MORB.

num dextræ manus digitum, si fuerit iuuenis, aut bilis, uel pituita sanguini mixta: per eam humores hepatis fixi agitantur, faciliusq; obediunt medicamentis leuantibus obstructionem.

- Aperientia.** Quarto, aperientibus meatus: ut medicamentis dictis secundo, & quarto genere remediorum capitatis præcedentis. 42. Vnciæ quatuor aquæ, uel decocti foliorum raphani, aut eupatorii, aut præsij, aut matris soluæ matutinis quinq; , uel septem sumptæ sanant icterum. Drachma una pulueris lumbricorum terrestrium tribus matutinis sumpta, uel pluribus, cum uino albo, & saccharo saporis boni gratia sanat icterum, uel fiant pilulæ auro intestæ ex eodem puluere lumbricorum cum syrupo de byzantijs. Idem præstat stercus canis ossibus tantum nutriti, serum capræ nutritæ herbis aperientibus, ut fœniculo, apio, petroselino, senationibus, & similibus factum cum semine cartami, quantitas chartami uncia semis ad libras tres lactis. Sanant quoq; icterum aperientia hæc, dialacca scilicet, diacurcuma à drachmis duabus ad quatuor: & trochisci de rhabbaro, de eupatorio, & de absinthio ad drachmam unam, cum aquis prædictis aperientibus, sepe mutatis remedij forma, & specie, ut in asthma, & cæteris affectibus diuturnis: ne natura uni assuescat. Decoctum caprifolij, scolopendriæ, hepaticæ, capilli Veneris, & quatuor seminum frigidorum maiorum septem matutinis sumptum curat icterum, præsertim si postea sumatur hic potus tribus matutinis

matutinis: R̄. feri caprim libram unam rhabarbari
 electi drachmas duas, pulpæ colocynthidæ, spice nar-
 di an. drachmam unam, sacchari rosati, & uiolati an.
 drachmam semis misce, & fiat potus. Quidam tempo- Historiæ
 re Arnaldi de Vilanova multos laborantes ictero sa-
 nauit hoc medicamento uacuatione per sudorem &
 urinam: R̄. stercoris asini recentis pugillum semis, ui-
 ni albi odoriferi uncias quatuor, misce. Color flauus Color fla-
 cutis, & oculorum tollitur mouentibus urinam præ uis qui-
 dictis aperientibus, & balneo ex decocto camomillæ, bus tolla
 meliloti, althææ, & similia, aut sulphureo aëre ca- tur.
 lido, & alijs omnibus aperientibus poros. Confe-
 runt oculis sternutamenta, fons decocti camomillæ,
 & parum croci in aceto, quamuis antequam appa-
 reat icterus oculis aqua rosacea sit admoenda, ut in Aqua ro-
 uariolis, & morbillis fieri solet. Si alia remedia, & sacea ocu-
 omnia ferme scripta à grauissimis doctoribus scire lis admo-
 cupis, lege caput quintum, sermonis quinti, tracta- uenda.
 tus sexti Nicolai Florentini. Si icterus niger est, ut
 præcedens curatur, sed remedijs ualentioribus, & Icteri ni-
 melancholiæ de bitis de quibus in affectibus lienis di gri cura-
 cemus cap. scilicet quadragesimo quinto. tio.

De Hydrope.

CAPVT. XLIIII.

T ij

Hydro-

DE CVRAN. MORB.

Quid hydropis.

Ydrops omnis uitiatō hepate, & in frigidam intemperiem perducto oritur. Neq; enim, quod dudum de ictero dictum est: nempe non semper uitiatō hepate fieri, id quoq; de hydropē dici poterit. Quicunq; enim hydrops hepatis uitium causam habet, siue illud per primariam affectionem, siue per consensum aliarum partium nascatur. Negari enim non potest aliarum quoque partium occasione, cum scilicet uebementer fuerint debilitate hydropem oriri: non tamen ob id facti cogimur intacto hepate tale quippiam contigisse, cum eam affectionem, nisi ipsum in sui consensum Species illæ uocassent, nunquam potuissent inducere. Sunt hydro- autem in uniuersum hydropis, seu aquæ intercutis. pis. tres species, quarum primam Græci Ascitem, secundam Tympanitem, tertiam Anasarcam, hypoa- Ascites sarcam, et leucophlegmatiam appellat. Ascites, quam unde. Barbari corrupto uocabulo asclitem nominant, fit ab humore aquoso cum per exiguo spiritu inter peritonæum, & partes sibi subiectas coaceruato, sic dicitur Græcis, quod uirem aqua plenum ea pelli- cula referre uideatur, ascos enim Latine utrem so- Tympana- nat. Tympanites accidit quoties in prædictis locis nites. multus spiritus flatulentus modico humori commixtus includitur. Sic affectis uenter tympani instar sonitum, si percutiatur, edit, unde malo non inditum Anasar- est. Hyposarca contingit, cum uniuersa corporis mo- ca. les prætumida est, & spongiæ instar laxa, & made- fa sta

facta propter frigidum & pituitosum sanguinem per uniuersum quidem corpus diffusum, non tamen unitum. Omnis hydrops, ut supra dictum est, uitio contingit hepatis, aut per primariam affectionem, aut per societatem affecti: per primariam quidem affectionem uel quia inflammatione, scirrho, aut obstructione laboret, quando per has, aut similes affectiones impense refrigeratur: per societatem autem aliarum partium, ut lientis, uentriculi, intestinorum maximè gracilium, pulmonis, renum, & septi transversi. Ex immodica præterea hæmorrhoidum euacuatione, aut menstruorum, & eorundem retentione, & ex quocunque alio uteri affectu, si ingens fuerit, hydrops contingit: in omnibus enim his affectionibus ex sola hepatis frigidityte hydrops nascitur non secus, ac solet oriri, quoties ob intempestiuam refrigerationem iecur ualde refrigeratur: tunc enim antequam in tumorem scirrhosum attollatur, aqua intercutem sequitur: magna tamen ex parte euenit ijs, qui cibum non sentiunt, & malo corporis habitu præditi sunt, & ictero infestantur, aut dysenteria, aut coelica affectione. Generaliter omnibus hydropicis spirandi difficultas adest, & tumor, & grauitas, & uitiatus color ex uirore, ut inquit Aetius, albicantibus ægris. Fastidiunt ad hoc cibum, qui sic affecti sunt, potum autem impleri quam maximè appetunt, præsertim qui ex ascite laborant. Humor enim, qui intra peritoneum includitur cum & salsus sit, & putris inextinctam sitim excitat, quam febris, ut plurimum, sequitur

Commu-
nia signa

DE CVRAN. MORB.

Differen- quitur, traditis generalibus his notis distinguere in-
tia. uicem hydropis species conuenit. Anasarca ab ascite, & tympanite in hoc differt, quòd in anasarca tam supernæ, quàm infernæ omnes partes tumidæ apparent. Et si digito comprimantur, causæ remanent, in tympanite uerò, & ascite superiora omnia gracilia sunt, inferiora autem inflata, & umbilicus eminens. Ascites à tympanite in hoc distinguitur: quod in ascite uenter agitatus non alium reddit sonum, quàm solet uter, ubi aqua semiplenus agitur: in tympanite uerò, qualem supra diximus.

Curatio Anasarca curatur quatuor remediorum generibus, primò, uictu calido, & sicco: ut aere æstiuo natura, uel arte parato, fuga frigidi, & humidì, qualis est pluuiialis, & nebulosus. Pauco cibo, & raro, facili concoctu ob facultatis naturalis imbecillitatem: & tenui potius quàm crasso, ut pane biscocto, carinibus auium mōtanarum, & herbis diureticis: ut fœniculo, asparagis, & senationibus, cinamomo, zinzibere, gariophyllis, pipere, aniso, uino albo, & pauco. Si uires ualent, exercitatio, que sudorē excitet, est saluberrima. Quare semper tergendū aut uice eius frictio multa, mollis, & mediocris, hyigilia, & affectus animi exsiccantes utiles sunt nisi deficiant uires.

Preparatio. Secundo, apparatibus pituitam per totum corpus sparsam: ut rodomethe, oxymelle symp. syrupo d hy sopo, de duabus radicibus, oxymelle compo sito, & syrupo de quinq; radicibus cum aquis, aut decocto herbarum calidarum, & quæ pituitam parant.

Tertio

Tertio uacuantibus pituitam per medicamenta Vacua-
 phlegmagoga aliquādo tamē utilis est sanguinis mis-
 sio, si ex mensibus, aut hæmorrhoidibus suppressis
 fiat, & nunquā aliās, nisi eger esset maximē san- Sectio ue
 guineus, & iuuenis, sanguisq; pituitæ esset permix- na.
 tus, sed semper parcē extrahatur sanguis. ne iecur=
 imbecillius reddatur, à cuius imbecillitate fit. In pri
 mis duobus affectibus uenæ tibiarum, aut pedum } Que ue-
 sunt secandæ, in tertio uena hepatis: sed in hoc affe ne secan
 ctu cautē sanguis est mittendus. Sint medicamenta dæ.
 purgancia in hac, & in omni specie hydropis, beni-
 gna, & quæ hepar non ledant: ut agaricus, hiera
 simp. diaphenicon, ut Rx. diaphenicon ꝑ iij. aga-
 rici trochiscati ꝑ j. ꝑ. rhodomellis ꝑ j. aquæ scæni Purgatio
 culi quod. s. misce, & fiat potus: uel Rx. pilularum
 de hiera simplici → ij. agarici trochiscati → j.
 fiāt cum aqua abstinij pilulæ septem: uel, Rx. Hie
 ræ simplicis ꝑ j. frequens usus, & longus hieræ sim
 plicis est utilis & necessarius huic, & omni spe= Laus hie
 cie hydropis. Vacuatur quoq; materia hæc diure= ræ simp.
 ticis: ut syrupo de duabus radicibus, de quinq; radi= Diureti-
 cibus, aqua uel decocto quinq; radicum diuretica= ca.
 rum, uel præsij. Cantbarides à quibusdam laudan-
 tur in hac, & ascite, sed uitandæ sunt, quia poten= Cantha-
 ter uesticam ulcerant, & hepati multum nocent. rides in-
 Materiam hanc resoluunt, solæstinus incidens in probatur
 nudum corpus, aut arenæ calefactæ sole, aut igne: fo
 tus ex uino, & reb? calidis, suffusus per lapides igni
 tos ex decoctis in uino solis lauri camomillæ, ruta,

DE CVRAND. MORB.

rore marino, origano salvia, pulegio, & similibus
balneum salsum, aluminosum, aut sulphureū, natu-
rale & artificiale mirifice prodest.

Altera- Quarto, tollentibus dispositionem hepatis, &
tio. causam anasarcae, ut obstructionem hepatis, aut du-
ritiem remedijs dictis cap. 42. de obstructione he-
patis, & contrarijs sanantibus intemperie frigidam
simul & obstructionem, & corroborantibus: ut dia-
lacca, diacurcuma, trochiscis de absinthio, de rha-
barbaro, de eupatorio cum pulvere rosatae nouellae,
aut diarhodō Abbatis, si calida intēperies timeatur

Curatio. Tympanites curatur quatuor remediorum gene-
Tympa- ribus, primo, uictu calido, & sicco flatu resoluente,
nite. ut fame, sui, exercitatione, pane bis cocto, & cū ani-
Victus. so, & fuga eorum omnium, quae flatu gignunt: ut
sunt legumina, herbe frigidae, & crude, pisces, &
Præpara similia.

tio. Secundo aparantibus pituitam: ut rhodomelle,
& alijs dictis superius hoc capite de curatione ana-
Obserua sarcæ, quāuis in hac specie sit minus necessaria eua-
discrimē cuatio, quā in anasarca, & ascite, in quibus multa
est copia humoris, & pauca flatu, in tympanite ue-
vacuatio rò plus flatu est: & minus humoris.

Tertio, uacuantibus materiam frigidam, ut aga-
rico trochiscato, hiera simp. benedicta, & similibus
Historia tam per os sumptis, quā per clysterē iniectis. Qui
mira dam medicus doctus, & senex curauit pilulis meze-
reon sacerdotem quendam senem tympanite labo-
Resolu- rantem. Flatu resoluū balneum sulphureum, sal-
sum

sum; arena calfacta sole, aut igne. fatus, & suffitus per lapides ignitos, & alia dicta tertio genere remedium superius hoc capite. Pulvis hic optime resolutum flatum; ut Rx. anisi anethi, seminis fœniculi, carui, cymini, origani, cinamoni, gariophylorū an. → iij. sacchari ꝑ iij. misce, & fiat pulvis. Dosis cochlearium unum ante cibum cum uino, & summo mane. Diagalaga, diamoschus, theriaca magna, mitridatū diatriumpiperon, diacyminiū, & similia resoluunt, & euacuant flatum. Sacculi quoque ex sulphure, sale, Sacculi. milio camomilla, Kalendula, origano, pulegio, anthos, & similibus, uētri actu calidi admoti dissipāt. Cucurbitula magna flāma multa umbilico affixa ualenter resolut. Hoc cataplasma potentissime discutit flatum multis diebus uentri admotum; Rx. stercoreis uaccini, columbini, & caprini an. ꝑ j. pulueris sima. cymini, carui ameos. baccarum lauri, origani, rutæ syluestris, & anthos an. ꝑ v. sap. q. s. misce, & fiat cataplasma, adde aquæ uitæ uncias duas.

Quarto & ultimo, tollentibus hepatis affectio- Altera- nem, mali causam per contraria, & corroborantibus tio & cor- hepar de quibus dictum est superius quarto genere roboratio in curatione anasarce, & de his dicemus in curatione Ascites.

Ascites curatur quatuor auxiliorum generibus, Curatio uictu calido, & secundo, dicto initio huius capituli. Car- ascites. nes semper sint faciles coctui, & boni sanguinis, & victus. magis tostæ, quam elixæ. preparatio.

Secundo, apparantibus humore aquosum, & cor- tio.

DE CVRAN. MORB.

ruptum: ut R^x. Syrupi endiuie compositi & de scolopendria an. $\mathfrak{z}$ ij. rhodomellis $\mathfrak{z}$ iiij. misce. Item R^x. decocti, uel aquarum absinthij, foeniculi, & capillorum Veneris an. $\mathfrak{z}$ iiij. misce, parato humore hoc uel simili medicamento.

Purgatio Tertio, uacuantibus aquas excitantes hydropem. primo, purgatorijs non ualentibus, & nocentibus iecori, ut sero lactis caprini: aut ouini, agarico, microbalanus citrinis, & KEBULIS simul, puluere hieræ simplicis uel hieræ simplici, succo, aut puluere brassicæ marinæ, (quam uulgus soldanellam,

Duo ne- Arabes chachitam uocant) citra molestiam purgatoria. gante aquam, & hepar roborante: quæ duo sunt **Laus sol** summe necessaria ad curandum hydropem. **Danella.** Dos est à drachmis duabus usq; ad drachmas quatuor & ego exhibui drachmas septem frequenter mane laborantibus hoc genere hydropis, & feliciter successit. Aliquando hic morbus ob sui uehementiam eget ualientioribus purgantibus, etiam si

Valenter ab ijs iecur ledatur: inter quæ succus radicis ireos purgatiæ dempto se dimento ab omnibus laudatur. Dos à drachmis duabus usq; ad drachmas tres semel in hebdomada, dummodò inter has uacuationes uac-

Hepar lentes iecur corroboretur puluere diarhodon Abcorrobo- batis, uel trochiscis de rhabarbaro, uel syrupo de rantia. absinthio, uel puluere hepatis lupi uel alimento **Laus pul** ex uinis passis, ex auellanis, & ex limacibus. Hoc ueris ire succo ireos multi hydropici deplorati ferme sanantur.

Pilula

Pilule de serapino, de euphorbio, & mezereon Molestè
 potenter purgant aquam, sed moleste, & uiolenter purgan-
 quare ijs non nisi raro, & coacte utendum est. Do-
 sis est ab scrupulis duobus usq; ad drachmam unam.
 Succus quoq; cucumeris agrestis siccatus, quem ela- Elate-
 terium uocant, potentiſſimè purgat, & omnium ma- rium.
 ximè durat, autore Plinio, seruatur enim centum
 annis integer. Sauanarola medicus sua ætate celeberrimus
 dabat scrupulum semis huius succi siccati men-
 se Augusti, & mixti cum speciebus elephanginis re-
 perietia. dactis in pilulas cum succo absintbij, & multos cu-
 rauit hoc medicamento. Sirupus hic ex decocto ra-
 dicis cucumeris agrestis est efficax in curatione hy-
 dropis & ascite & eruditissimus doctor meus Iaco-
 bus de Leon Compluti Architriclinum illustris Co-
 de Leon matis de Salinas hydropicum confirmatum curauit: sirupus
Rx. radicis cucumeris syluestris ꝑ iiiij. decoquatur eximius.
in libris duabus aquæ ad dimidium, deinde accipe
mellis libras duas, aquæ libras octo, bulliant per se
ad dimidij usq; consumptionem, cui percolato adde
libram unam decocti radicis cucumeris syluestris
percolati quoque, & fiat sirupus, addendo in fine
pulueris dragaganti unciam unam, cinnamomi ele-
sti drachmam unam. Dosis quolibet mane cochlea-
 rium unum. Medicamentum bene paratum ex ca-
 tharidibus in maximo hydrope, tam ascite, quàm mētum.
 anasarca, ex Galeno purgat per urinam ualenter
 aquosum hunc humorem, sed ijs non utendum, nisi
 cum alia non contulerint.

Valescus

DE CVRAN. MORB

Valescus tamen de Taranta uir doctissimus, & ma-
 Valesci gnæ experientiæ hoc medicamento multos laboran-
 curatio. tes Anasarca, & Ascite sanitati restituit. Castigan-
 tur cantharides abscessis caditibus, & pedibus, non

Error alis (ut quidam male docent contra Hippocratem
 quorum- & Plinium, & ueritatem) accipe ergo unam can-
 dam. tharidem absq; capite & pedibus, quatuor seminum

frigidorum maiorum mundatorum an. ꝑ. ʒ. ꝑ. saccha-
 ri cādi uiolati ꝑ. ij. gumi cerasi, uel dragaganti ꝑ. vj.
 misce, & fiat ad modum pulueris. Dosis est uncia
una summo mane : sed defende uescicam admouendo
 ei lac caprinum, uel oleum rosatum tepidum: autore

Vesicede enim Aetio cap. de dolore capitis sexto sermone,
 fenfio. cantharides capiti admotæ nocent uescicæ, & quod
 Vis can- magis incredibile uidetur, quidam chirurgus Me-
 tharidū diolanensis bks sanguinis profluuiū correptus fuit
 quāta sit per urinam solum portando cauterium ex canthari-

dibus in Byrsa. Tria grana alkekengi in puluerem
 Purgan- redacta cum uino albo curant hydropem, uacuando

tia p u= per urinam. Quæ per urinam clementer purgant,
 rinæ et ie & corroborant iecur, sunt diacurcuma, dialacca, &
 cur cor= trochisci de rhabarbaro: hi enim obtinent principa-
 roboran tum in hoc curando morbo, quibus curatus fuit ex-
 tia. cellentissimus Dux Mediolanensis Franciscus. Do-

Historia sis à drachma una usq; ad drachmas duas. Propter
 illorum amaritudinē fiāt pilulæ cum aqua absinthij.

Altera Iisdem trochiscis curauit ego magnificā uxorem ma-
 nō min⁹ gnifici Frāncisci Marci, quæ laborauit principio ascii-
 gnis. tæ cū febre ferme habituali: cui dedi præter hos
 trochiscos

trochiscos multis diebus lac asine, quæ pascetur
herbis diureticis, lac enim nō nocet hydropi, ut mul- Lac an-
tis grauissimis medicis placet, præsertim, si ab ea ani noceat-
mante emulgeatur, quæ pascatur herbis diureticis. hydropi
Ideoq̃ à quibusdam laudatur lac caprarum Arabica cis.
rum propter pastum. Clysteres acres purgant hanc Clyste=
aquositatem, & flatum. Vacuatio hæc tutior est alijs res lau=
purgationibus: quare frequēs illorum usus est uti- dantur.
lis, & necessarius. Hic clyster, uel huic similis est o-
ptimus: R. furfuris, camomillæ sticados an. p. j. rutæ Clyster
& saluæ an. m. j. hellebori, agarici, et turbit an. ʒ ij. optimus.
carthami ʒ ʒ. roris marini, cyclamini an. m. j. fiat de-
coctum. De quo percolato accipe libram unam, olei
de ruta, & de lilio an. uncias duas, salis drachmam
unam semis, misce, & fiat clyster. Pilulæ hæc purgant Pilulæ.
materiam hydropis: R. cinamomu, squinanti, cuscua-
tæ, croci, calami aromatici, seminis apij, su, prastij, nar-
di, asari, mastichis, murrhæ an. ʒ ʒ. serapini, agarici,
an. ʒ iij. euphorbij, turbit, colocynthidis an. ʒ j. rha-
barbari ʒ iiij. aloes ad pōdus omnium, misce, & cum
succo absinthij fiant pilulæ. Dosis qualibet hebdo-
mada drachma una. Sex uncie feri caprini cū drach- Serū ca-
ma una semis pulueris spicæ nardi manē sēpē sum- prinum.
ptæ purgant clemētissime hanc aquositatem. Succus
maioranæ, cum oxymelle, si mane frequenter suma- Maiora
tur, hydropem hanc curat, purgando aquositatem. na.
Idem facit succus prastij desiccatus, & mistus cum Prastum
uino albo. Idem præstat sanguis coturnicis. Resol- Cotur-
uunt uentris aquositatem omnia superius dicta in re nix.

solueredo

DE CURA MORB.

De tym= soluendo flatu in tympanute: quamuis ualentioribus parute. egeat ascites, cum difficilius uacuetur humor, quam

Topica. flatu posita parilitate. Hoc, aut simile cataplasma

Cataplas est optimum in resoluendo: R. foliorum albæ mata re- m. ij. radicum cucumeris syluestris, & ireos an.

soluenda ꝑ j. ficus siccas numero. 20. omnia decoquantur in uino albo, & fiat cataplasma: uel, R. fellis tauri,

nutri, an. partem unam, piperis puluerizati, partem semis, cum melle, fiat ad modum cataplasmatidis,

quod per dimidiæ horæ spatium admoueatur uentri, ne uescica, aut ulcera intumescant: uel, R. ster-

coris bubuli, & caprini an. p. j. cineris quercini, & uitis an. p. v. salis sulphuris an. ꝑ v. baccarum lau-

ri, staphisagrie an. ꝑ j. Ex his decoctis cum uino fiat cataplasma, cui adde unguenti Aragon, & marcia-

Cauteria ton an. uncias duas. Cauteria multa uentri sepe ad- mota non profunda purgant hanc materiam, & his

Historiæ curauit quidam Agarenus duos Valentinus nobiles. Idem præstant cauteria tibijs infixa, ut per ea mate-

ria uacuetur, quia illarum ulcera in hydropse diffi-

ciliter curantur nisi prius hydrops tollatur. Aliqui scroto setarum immitunt, ut eo multis diebus, &

Incisio sensim uacuetur materia. Postremo, si æger fuerit prudenter iuuenis & satis robustus, incisione ei extrahatur facia. hæc aquositas, non una educatione, sed multis, &

Exemplū. sensim ad uires conseruandas, præcedente tamen mortis præfagio, ne nobis ascribatur: nam præfente

Sauanarola, & alijs doctissimis medicis Patauij Ioan nes Lodouicus utriusq; iuris doctor eximius sexage-

narius

narius subita facta incisione in manibus chirurgorum interijt. Eodem tempore quædam mulier quinquaginta annos nata laborauit. Ascite sex annis, & exemplū ex casu in lapidem fuit uulneratus uenter eius, per admirandum quod uulnus subito omnis aquositas euacuata fuit, dum incidit illa quidem in animo deliquium, sed post in ptocodochæo Patauino bonis alimentis pristinam recuperauit sanitatem. Quæ res digna est admiratio: ne fiat igitur incisio musculi obliqui dextri ascendentis, si primo fuerit hepar affectum, & sinistri, si lien: prius cute deorsum reuulsa, ut post incisionem, & aliquā aquæ extractionem locum naturalem repetens foramen obturetur, ne aqua effluat largior, uel immisso syphone in hiatum. Aqua autem quotidie bis, aut ter syphonis operculo ablato mittatur, tunc eger roboretur cibis optimis.

Quarto, affectionē hepatis causam mali tollētibus Altera per cōtraria & corroborātia hepar, ut puluere diatior & rhodō Abb. hepate lupi, & alijs iam dictis superius. corroboratio.

De lienis obstructione.

CAPVT. XLV.

Lien perinde, ac hepar obstructione Descri- quoq; laborat, quod bisariam contin- ptio. git aut obturato eo meatu, per quem humoris melancholici, qui sanguinis uelut limus est, ad splenem fit deriuato ut hepar purgetur, & sanguis purior reddatur. aut eo, qui eundem humorem ad uentriculum eructat.

Cause

DE CVRAN. MORB.

Causæ. Causæ cap. de hepatis obstructiōe dictæ iā sunt. Mō-
Note. tæ he sunt. In primis Galenus quinto de locis affe-
Galen ctis cap. 7. solo colore cognoscebat hepatis, & sple-
peritia. nis affectum nulla audita præteritorum accidētium
 enarratione imò (quod grauius est) non inuestiga-
 to uiscerum affectu per tactum: hoc tamen intellige-
 cū ab hepatis, uel splenis uitio fit icterus. Si ob-
 structio in eo meatu fiat, qui crassum, atrumq; san-
 guinem ad splenē mittit, nullus in splene tumor, aut
 grauitas sentitur: cutis tamen color, præsertim fa-
 ciei nigror euadit adeò, ut ater icterus sæpe oriatur
 impuro scilicet sanguine per corpus fuso. Quod si
 non huius, sed alterius meatus, qui ad uentriculum
 atram bilem defert, obstructio infestet, & tumor,
 Vitilitas & grauitas sinistri hypochondrij adsunt, & uentri-
 succi me culis ea commoda non sentit, quæ cum humorem in
 lācholi- ipsum delaptum sequitur: hæc sunt cōstructio eius,
 ci in uen atq; corroboratio: cuiuscunq; tamen meatus obstru-
 triculum ctio sit, qui sic afficiuntur, timorem, atq; tristitiam
 delati paciuntur spiritus præterea difficultatē, & somnos
 turbulentos habēt & hepar per consensum ijs quam
 primum læditur, unde in aquam intercutem sæpe
 incidunt, præsertim si lien induratus fuerit consen-
 tiente iecore, ut docet Galenus sexto de locis affe-
Curatio ctis, capite primo.
obstru- Lienis obstructio curatur quinq; remediorū ge-
ctionis. neribus, quemadmodum hepatis obstructio, sed ua-
Indicatio lentioribus, propter maiorem distanciam, & partis
ex nata= ignobilitatem. Cōsideranda sunt ergo, quæ diximus
 cap. 42.

cap. 42. in. 4. tamen genere remediorum precedenti
 fotu ex aceto, tamarisco, & ceterac simul decoctis his Topica.
 in die uentriculo uacuo ungatur lien hoc unguen- Fomentū
 to, aut huic simili: Rx. oleorum amigdalorum amara
 rum, & de capparibus an. ꝑ ij. armoniaci dissoluti Vnguen
 in aceto ꝑ iij. unguenti Aragon, & dialthæa compo tum.
 sit: an. ꝑ v. ceræ. q. s. misce, & fiat unguentum. Scirr Scirrhe
 rhus lienis curatur quinq; remediorum generibus, curatio.
 primo, uictu tenuante, & mediocriter calido ne par Victus.
 te tenuiore resoluta augeatur durities. Snt ergo cibi
 boni succi, & faciles concoctu, & tenuis substantie,
 & humidi ut iura pingua cum radice petroselini
 uel fœniculi, uel folijs raphani, & similibus.

Secundo, apparentibus materiam terrestrem hac, Præpara
 aut simili mixtura: Rx. syrupi de scolopendria ꝑ iij. tio.
 syrupi buglossæ, & rhodomellis an. ꝑ ij. misce. Item
 Rx. aquarum aut decoctionis buglossæ, capilli Vene
 ris, ceterac & tamarisci an. ꝑ iij. misce,

Tertio uacuantibus hanc materiam melancholi- Purga
 cam, hoc, aut simili potu: Rx. confectionis diasenæ ꝑ tio.
 v. confectionis medicaminis hamec ꝑ iij. agarici tro Potus.
 chiscati ꝑ j. syrupi buglossæ ꝑ j. aquæ borraginis. q.
 s. misce, uel si magis amat pilulas: Rx. pilularum m- Pilulæ.
 darum, & de fumoterræ an. ꝑ v. diagrydij grana
 iij. cum aqua buglossæ fiant pilulæ septem.

Quarto curantibus duritiem internis, & exter- Mollien
 nis mollientibus: ut Rx. caricæ numero. xx. uuarum tia.
 passarum sine granis. p. j. foliorum maluarum, & Sumēda.
 alibæ an. m. j. seminis lini, & fœnu græci an. p. j.

DE CVRAND. MORB.

fiat decoctum in libris sex aquæ ad dimidiū: de quo percolato accipe libras duas semis, & cum libra una mellis fiat ad modum syrupi non perfecte decocti.

Admoue Adde syrupi de scolopendria, uncias sex. Dosis quoda.

libet mane uncia quinq; Lien bis, uel ter in die ungatur hoc, uel simili unguento: R. olei sesamini, & amygdalarum dulcium an. ꝑ. j. olei de capparibus ꝑ. j.

Cautio. f. arungie gallinae, & anatis, medullæ crurum uitu li. an. ꝑ. ij. f. dialthee simplicis & hyssopi humida

Fomentū an. ꝑ. iij. armoniaci dissoluti in aceto ꝑ. ij. ceræ quod sufficit, misce, & fiat unguentum, ante tamen unctionem semper lien hoc, uel simili fotu præmun

Empla- strū imponatur: R. emplastri de meliloto, et filij Zaccharie loco ceræ quod sufficit extendatur super alutām ad formam lingue bubulae, adde armoniaci dissoluti in aceto drachmas tres, pulueris radicis ireos drachmam unam.

Corrobo Quinto, corroborantibus lienem, ut trochiscis de rancia.

Fotus. aut simili fotu: R. radicis scolopendriae m. ij.

radicis capparis. p. j. rosarum m. j. acetici chalybeati lib. ij. fiat decoctum ad medietatem.

De suppress-

De suppressione vrinæ.

CAPVT XLVI.

Vppressionem urine Græci ischuri- Deseri-
 am nomināt, ea fit, quoties lotiū in ptio.
 totiū supprimitur, ita ut de eo egro-
 tantes nihil reddant. Hæc fit notum- Cause.
 quam propter uesticæ imbecillitatem,
 cū id, quod in ipsa continetur, comprehendere non
 potest, ita, ut exprimat. Interdum etiam obstructo
 inferiori meatu, aut à crassis humoribus, aut ab im-
 pacto lapide, aut à pure, aut à caruncula, uel callo ibi
 genito, aut à sanguinis grumo. Aliquando accidit ab
 inflammatione, aut aliquo alio huiusmodi tumore
 præter naturam. Quorū occasione uel angustior red-
 ditur meatus, aut in totum obstruitur. Propter obtu-
 sum quoq; uesticæ sensum suppressam urinā aliquan-
 do uidimus, & Galenus de quodam scribit, cui tor-
 pente uesticæ sensu ob male affectos nervos urina fue-
 rat cohibita. Accidit & sanis sæpe, ut ait Aetius, urina
 nam ipsorum cohiberi, aut ob negotiorum importun-
 itatem, aut in concionibus, aut foro iudiciario, aut
 somnis, si diutius continuerint lotium. Hactenus de
 causis, nunc de notis agamus. Si ab imbecillitate uesti- Notæ ex
 cæ urina supprimatur, frigida eius intemperiem consi- imbecilli-
 derare oportet, et nūm ipsa manu cōpressa urinā red- tate.
 dat: si enim hoc contigerit, & insuper eam intempe-
 rie frigida laborare ex proprijs notis coniicimus, ar-
 gumētum certissimū habebimus suppressionis urine.

DE CVRAND. MORB.

causam uesicæ imbecillitatem extitisse. Si obstructus
 Ex ob= inferior meatus sit à glutinosis humoribus ante a=
 structio- et am uitam disquiremus, nū in otio educatus sit, (ut
 ne. inquit Galenus) qui sic affectus est multis cibis cras=
 sis, uiscososq; humores generare ualentibus fuerit
 Ex calcu usus. Si à lapide: notas ex sequenti capite desumemus.
 lo. Si à pure: inuestigauimus per proprias notas num in
 Ex pure renibus, uel in parte aliqua renibus superiori ab=
 cessus aliquis fuerit, quo abruptio pus in renes, et ues=
 cam fuerit transmissum. Præterea num uesicam ma=
 lo aliquo laborauerit, ex quo ea puris generatio po=
 Ex carū tuetur prouenire. Si à caruncula, aut callo genito: ex
 cula. precedentibus ulceris notis colligitur. Si à sanguine
 Ex san= in grumum concreto: præcessit sanguinis per eam
 guine. partem excretio. Atq; in huiusmodi coniecturis ma=
 ximus est æneæ fistulæ usus, siue lapidis interpositio,
 siue glutinosorum humorum, siue carūculæ, aut gru=
 Aeneæ si mosti sanguinis obstructus meatus fuerit, ex eo, quod
 stulæ u= tractato cathetere (sic. n. æneæ fistula à Græcis appel=
 lus. latur) mungitur, sæpe obstructis rei uestigia apparēt
 Si oborta inflammatiō, aut tumor aliquis meatum uri=
 næ angustio rem reddat, aut omnino obstruat, ut in
 eo accidat, qui uulneratus in ea parte, quæ semen ap=
 pellatur, (est autem spatium anum, et penem inter=
 cedens, Græci perinaeōn dicunt) urinae passus est sup=
 pressionem, ut refert Galenus primo de locis affectis
 cap. i. notæ facile patent. Reliquas causas ex egro=
 Curatio tantis sermone discēs.
 suppōsse. Si ab inflammatione renū, uel uiarum urinae fiat,
curatur

curatur primo, uictu tenui, & simili uictui dicto ca. urine &
41. de curatione inflammationis hepatis. inflama.

Secundo, auertentibus per sanguinis missionem tione.
ex uenis tibiarum, aut pedum autore Hippocrate Renulſio
aphorismo. 36. sexti libri, & 48. septimi. confirmat.
id Galenus commentario. 36. sexti libri aphorismo.
rum, quamuis in libello de curandi ratione per san-
guinis missionem doceat posse in morbis renum tam
uenas brachiorum, quam tibiarum secari, licet Ara- Arabum
bes, & pleriq; alij non contemnendi medici tam in opinio.
initio inflammationis rerum, quam uescie primo se-
cant uenas brachiorum deinde tibiarum, si eger sit
multo sanguine repletus, ne prius sectis uenis pedū
trahatur ad infernas partes à toto, augeaturq; inflam-
matio.

Tertio uacuantibus bilem: ut rhabarbaro, castia Purga-
fistula, manna, tamarindis, & similibus: ut Rx. me- tio.
dullæ castiæ recens extractæ ꝓ vj. infusionis ꝓ iiij.
rhabarbari in aqua endiuie, per noctem bene factæ
syrupi uiolarum ꝓ j. aquæ buglossæ. q. s. musce, &
fiat potus.

Quarto, parti affectæ sunt sepe admouenda non Topica
repellentia stiptica, ne claudantur meatus: sed tempe mediocri-
ratē frigida, ut sunt lac caprinum, ouinum, oleum ro- ter frigi-
satum, & similia. da.

Vltimo, digerentibus, & resoluentibus, ut oleo Resolu-
camo nulle, de semine lini, & decocto radice alibææ, tio.
& similibus: de quibus actum est cap. 41.

Si à sola intemperie fiat, curatur contrarijs al- Sublatio-
V ij terantibus

terantibus. Si à uesticæ imbecillitate corroborantia
Aliarum: bus: ut fotu uini rubri, & similia. Si à lapide re-
causarū. num, aut uesticæ per illorum abscissionem, de qua ca-
 pite sequenti loquemur. Si à callo genito in uis urinarijs
 curatur per recisionem calli, per medicamen-
 ta temperatè corrodentia imposita callo, seu carni
 addita, candela cerea uel tenui ligno perroselini:
 hæc tamen à prudenti chirurgo sunt experta, eligen-

Historiæ daq; ne ulcus fiat in uis urinarijs. Quidam Lusita-
Valentinæ nus Romæ nostris temporibus multos curauit labo-
 rantes hac urinæ difficultate: & inter alios Valen-
 tiæ curati sunt perfectè nobilis Gaspar Aguilar, &

Curatio filius magnifici Ximen Peres de Pertusa. Si fiat à
 si fiat à grumis sanguinis, uel à pure implente uias urina-
 grumis rias, curatur primo sanguinis missiõe, si fuerit æger
 aut à pu sanguineus, per sectionem basilicæ dextræ, deinde,
 re. si opus fuerit purgatione. Postea molientibus, &
 aperientibus uias urinarias, ut balneis, fotibus, un-
 guentis & cataplasmatibus, quæ dicemus capite se-
 quenti.

Vltimo uerò, curatur dissoluentibus, & uacuantibus
 grumos sanguinis medicamentis necessarijs, ut
 thiriaca magna aut mithridato à drachma semis usq;
 ad drachmā unam cū uncijs duabus aque rubeæ tin-
 ctorū, uel mlij solis, uel, R. coaguli hædi ꝑ ℥. aque
 quinq; radicum ꝑ v. syrupi capillorum Venaris ꝑ j.
 Si à pitui musce, & fiat potus. Si fiat à pituita crassa obstructe
 ta. uias urinarias, curatur primo, uictu calido, attenuā

Victus. te, & aperiente de quo sequenti capite loquemur.
 Secundo,

Secundo, apparantibus materiam frigidam breui tempore propter necessitatem, quāuis pituita egeat. *Prepara* per se longa, & magna concoctione: ut *R. rhodo-* tiobreuis mellis ꝑ vj. decocti capillorum Veneris, uel foeniculi ꝑ ix. misce hoc, uel simili medicamento sumpto primodie summo mane, meridie, & duodecima hora noctis.

Tertio, 'uacuantibus' medicamentis phlegmago- *Purgatio* gis, ut uncia una hieræ simp. uel drachma una semis agarici trochiscati: uel saliem uacuetur hoc, aut simili clystere: *R. foliorum utriusq; malue, & parie* Clyster *tariæ an. m. j. furfuris, camomillæ, seminis lini, foenu* græci an. p. j. fiat decoctum, de quo percolato accipe uncias ix. olei sesamini, & amygdalarū dulcium an. ꝑ j. *℞. butyri recentis, & benedictæ an. ꝑ j. salis ꝑ j. misce, & fiat clyster.* Vacuatio quæ fit per Quæ uacua clysteres, est tutior in his, & similibus affectionibus cuatio fit præter naturam, tutissima autem, quæ fit persuppositissima sitoria, quæ minorem extensionem in intestinis efficit, & suauissimum, manusq; comprimunt uias urinarias. *simia.*

Quarto, prouocantibus urinzam primum mitior. *Vrinæ* ribus, ut compressione ini uentris, glande acri ex prouocant, sale aut felle, aut frictione perinei, & pudendi prouocant. prope ignem, pediculo immisso in primam uirilis membri partem, qui motu titillet, & irritat expultricem facultatem sopitam, aut egri iacentis supra dorsum tibiæ, & pedes in altum sepe, & ualide moueantur: quæ si non sufficiant, pecten iungatur oleo Scorpionum, & Lilij cum pinguedine

DE CVR AN. MOR B.

cuniculi, uel imponatur parietaria frixa, uel apium
Vnguen uel hoc unguentum, R^x. olei scorpionum ꝑ ij. olei
tum. sesamini & axungie cuniculi an. ꝑ j. croci pulue-
 rizati ꝑ j. cera. q. s. misce & fiat unguentum. **Va-**
Fotus. lentior est fatus imi uentris ex expungia cum camo
 milla, radice alithææ, semine lini, foenugræco, origa-
 no, pulegio, abrotano, mentastro & similibus: & in-
Spuma sessus ex decocto prædictorum, & similium. **Spuma**
saponis. saponis umbilico admota urinam prouocat, sed ua-
 lentius Galerus uetus (quo utuntur fullones, genu-
Galerus bus imposito ad lanam oleo imbutam apparandam)
fullonū. cum aceto acris, calido umbilico admotus. Oleū amy-
 gdalarū dulcium, uel sesaminum cum saccharo utri
Que pri nam prouocat, meatusq; reddit molliores, & ideo
ora esse d prius bis utendum, uel hoc; R^x. decocti maluæ sylue
beant. stris ꝑ iij. butyri recentis, & mellis an. ꝑ j. misce,
Potus ua & fiat potus; uel, R^x. pulueris seminis dauci ꝑ ℥.
rij. aquæ milij solis ꝑ ij. syrupi de duabus radicibus ꝑ j.
 misce & fiat potus; uel, R^x. pulueris corticū ouorum
 ē quibus pulli egressi sunt ꝑ j. sachari candi ꝑ ij.
 uini albi optimi ꝑ ij. misce, & fiat potus, uel ualen-
 tius: R^x. duo capita alliorū, uini albi optimi ꝑ vj. de
 coquantur ad medietatē: cui percolato adde theria-
A tempo cæ magnæ ꝑ j. In hyeme & senetutior est hic po-
re & eta tus, uel: R^x. corticum limacum parum adustarum
te comdi ꝑ ij. decocti capillorum. Veneris ꝑ iij. uini albi ꝑ j.
catio. misce, & fiat potus. Hoc potu multi ex suppressiōe
Laus po urinae mori propinqui sunt ad pristinam sanitatem
tus. restituti. Vinum alke Kengi ualenter, & certissime
 urinam

urinam prouocat. Vide historiam ab Arnaldo de Vi-
 la noua traditam, qua demonstrat Cardinalem quen- Historia
 dam affectum suppressione urinæ quatuor diebus eximia.
 hoc uino fuisse curatum à medico quodam in docto,
 & nullius ferè nominis, qui ex paupere diues fa- Vinialke
 ctus est hac sola curatione. Fiat uinum alKeKëgi Kengi cō
 hoc modo, accipe poma rubra (quæ ab antiquis di- fectio.
 cuntur solanum rubeum) quo tempore uinum fit,
 quum hæc poma rubescunt, ut cerasa, & sunt plena
 granis paruis, similibus granis ficuum, habentq;
 tum saporem bonum cum amaritudinē quadam,
 conseruaturq; per annum filo appensa: & ubi hoc
 caremus uino, accipe quinq;, uel septem poma in
 puluerem redacta, & uino albo parum deco quan-
 tur: quod percolatum bibat æger. Vrinam quoq;
 prouocat calamus gallinæ oleo tinctus, si meatui
 penis imponatur, uel candela cerea, uel agalia ar-
 gentea à uiro experto, (quā catheterem appellant
 Græci) ut si à uestica ad penis extremitatem sit ali-
 quid impediens exitum urinæ, facilius in uesticam re Admoni
 deat: sed hoc non est faciendum nisi à uiro docto, tio.
 & in hoc multum exercitato, ne uiaë urinarie exul-
 cerentur, ut sæpe fit.

De renum calculo, & vesicæ.

CAP. XLVII

V v

Renum,

Cause.

Materia

Efficiens.

Discrimen.

Puerorum
natura.

Note.

Sabulum

Scalpro

Suppres

Enum, & uesticæ calculi duplex est
 causa: altera, ut materia: altera, ut
 efficiens. Materia, est humor visci-
 dus, & pituitosus in uentriculo ob
 assiduas cruditates genitus. Efficiens
 tum renum, tum uesticæ calor materiam adassans, &
 in lapidem indurans. Differunt inuicem hi lapides:
 nam renum minores sunt, sciabiliores, asperiores,
 & rubri: uesticæ, contra: & quantum ad colorem
 attinet, albi sunt, aut paulum ad cineris colorem de-
 clināt. Præterea illis pueri etatis homines sæpius,
 quam pueri: his pueri, quam etate prouecti frequen-
 tius corripuntur. Voraces enim sunt pueri, cibisq;
 largius utuntur, & nulla tēporis, ordinis, & illos su-
 mendī habita ratione: quiescere à cibo ingesto non
 possunt, perpetuoq; mouentur: unde crudū alimentū
 per uenas, & uniuersum corpus distribuitur. Mol-
 lia uerò cum sint illorum corpuscula, & facile cedē-
 tia obturari renes non patiuntur. Crassissimæ igitur
 urinae in uesticæ amplitudinē nullo impediēte reci-
 piuntur, ubiq; uelut in umo fex, & in aqua limus,
 crassum illarū sedimētum subsistit, & à caliditate,
 quæ multa in pueris est, cogitur desiccatum, & lan-
 pidescit: quo fit, ut frequentius in uesticæ lapidem
 pueri incidant, quem cum patiuntur, urinas habent
 aquæ similes, in quibus subsident sabulosa quædam:
 ipsi in super assidue pudendū scalpūt, idq; uel laxū,
 uel intentū præter rationem. Vrina repenit aut in-
 torum supprimatur, aut non nisi guttatim redditur
 Sæpē

Sæpe etiã comitatur ani prociencia: cercius tamen
 nullum signum est quam digitus immissus in rectum. Prociens
 intestinum: sic enim, num lapis uesicam infestat, & via ani.
 quantus ille sit, detigitur. Renū calculus sic depre-
 henditur: renem grauis dolor, & infixi aculei in. Nota cal-
 star, nullo foris tumore apparente infestat. Spina colorū re-
 agre inflecti potest, crus stupet: quod ē directa la- num.
 boranti reni respondet. Vomitus præterea, & cibi
 fastidiū adest. Urina inchoante obturatione pauca,
 & aquosa mingitur, post in totum supprimatur. Al-
 uus cum iam nihil excernat, ad egerendum subinde
 mouetur. Calculo ē renibus emoto urina subside-
 tiam arenosam habet, & sanguis plerumq; excerni-
 tur, ob uiolentiam uidelicet asserio: is calculi ex-
 cussi. Porro cum dolores coli sæpe cum nephritide
 confundantur, nō ab re fuerit signa, quibus inuicem
 distinguantur, proponere: sunt autē, quæ sequuntur.
 Renum dolor, breue occupans spatium, uno loco. Distinctio
 innititur immobilis, aut saltem per ureteres decli- dolorisco
 uis ad uesicam protenditur: colicus uerò magnam lici & re
 apprehendit sedem, hac illac reuoluitur, & ab uno num.
 latere incipiens in alterum fertur, dolore interim Differūt
 uentriculo per transitum infestato. Præterea co- loco.
 licus affectus à cibo intenditur, nephritis remitti-
 tur. Denique in colico dolore uehementior est ac
 magis frequens & uomitus, & nausea: per uomi-
 tum uerò excreta tum biliosa, tum puiuitosa sunt.
 quibus assumpti cibi aliquid admixtū uidetur. Sunt
 & alia signa, sed breuitati studētibz hæc sufficiāt.

Lapis

DE CVRAN. MOR.

Lapis in renibus, & uestica gigni prohibetur: pri
Curatio. mo fuga eorum, quæ augment pituitam in corpore,
Victus. calculi scilicet materiam: qualia sunt alimenta frigi-
 da, crassa, lenta, & difficilia concoctu, ut caseus, præ-
 sertim antiquus, salsus, panis azimus, animalium par-
Quæ no tes pingues, & nervosæ: ut sunt intestina, uentricu-
ceant. lus, cor, & similes partes: aues aquaticæ, sus, bos, le-
 pus, hircus, pisces, presertim grãdiores, legumina
 demptis cicerib⁹: herbæ frigida, & cruda, cibus lar-
 gior, & à cibo somnus, uenus, labor, & balneum, &
 animi perturbationes, ut ira, tristitia, timor, & simi-
 les: quæ omni tempore nocent: sumendi ergo sunt ci-
 bi parcius, quàm pro appetentia, boniq; sine succi,
 & faciles concoctu quales sunt pullus gallinaceus,
 gallina, motacilla, quæ dicitur à quibusdam cauda
 tremula, coturnix, perdix hœdus, carnes arietinæ
 presertim in Hispania, & similes. Potus sit uinum
 album, aqua liquiritiæ benè dilutum, uel aqua cina-
 momi, uel aqua sola optimi fluuij, aut fontis, uel plu-
 uialis percolata lapide Balearico, uel saltem sine are-
 nosa, & terrestri residentia.

Secundo pituitam genitam nobis praua uictus ra
Reuulsio tione uentibus (ne ad renes ruat) retrahentibus, &
 auertentibus, ut iniecto bis in hebdomada clystere
Clyster le hoc leniente, uel simili: R^x decocti maluarū, radicis
niens. althææ, feminis lini, & foenugreci lib. j. butyri re-
 centis, & benedictæ an. ꝑ j. olei sesamini, & ca-
 momillæ an. ꝑ ij. salis ꝑ j. misce., & fiat clyster.
 uel ꝑ j. medullæ castæ fistularis sumpta in hebdo-
 mada:

mada, uel ꝑ j. dacatholicon, ſemel in hebdomada ſum. Catholi-
pta: uel terebinthina benè lota aqua capilli Veneris, con.
uel malua, & poſtea cum ſaccaro mixta: hæc enim Terebin-
uentriculum, inteſtina, renes, & ueſicam purgat ſi-
ne alicuius partis detrimento. Vel pilula una ele-
phangina, aut ex biera ſimp. ſingulis diebus, uel al-
ternis ſumpta.

Tertio, pituiſam materiam, ſi uijs urinarijs hæ- Diureti-
ſit, ne in renibus, aut ueſica lapideſcat, expellemus u- ca pitui-
reticis, ut drachmis ſex decocti malua ſylueſtris cum toſa ma-
uncia una ſaccari candi, uel uncijs quinꝑ decocti ci- teriã ex-
cerum, & liquiritia, aut uncijs ſeptem ſeri caprini, pellentia
decoctionis liquiritia cum uncia una ſemis ſaccari
candi, uel uncijs octo iuris galli gallinaei decrepiti
decoctionis liquiritia, maluarum, & capilli Veneris,
ſeminis lini, & foenugræci.

Quarto, temperamus calorem harū partium: cal- Altera
culi cauſam effectricem emulſione, quatuor ſeminum tio.
frigidorum maiorum, ſyrupis uiolato, nemopharino
ſummo mane ſumptis, oleo uiolato tepido renibus,
& ueſicæ ſæpe admoto, lacte caprino, unguento ſan-
talato, & ſimilibus: uitamus tamen aſtringentia, Expēde-
ne materia calculi retineatur, ſæpe, præſertim æſta-
te lumbos aëri aperimus, pelles, plumas, cæteraꝑ; ca-
lorifica contingere lumbos probibemus.

Calculus concretus in renibus ſi dolorem efficiat De cura
ubicunꝑ fuerit, ſed potiſſimum in ureteribus, ex- tione cal-
pellentibus curatur, frangentibus ſcilicet lapidem, culi re-
lubricantibus, aperientibus, dilatantibus, & urinam num.

• 159

prouo

DE CVRAND. MORB.

prouocantibus: prius tamen obseruare oportet ne-
cessariam esse corporis euacuationem ante uretica,
Sanguis. & lapidem frangentia medicamenta, siue per sangui-
nis. mis- nis mis- sionem, si dolor fuerit magnus, & eger car-
flo. nasus, ne partes dolentes inflammentur, siue per uo-
mitum, si uenter abundauerit cruditatibus: siue
Vomitus per clysteres si intestina, & meatus propinqui, siue
Clyster. per alia medicamenta purgantia, si fuerit bis opus,
ne trahantur excrementa à uentreulo, uel alijs par-
Clyster tibus ad uias urinarias & ibi augeatur dolor, uel
portione. urina omnino supprimatur.
ante po. Secundo, considerandum satis est, tutiorem esse
nendus. purgationem, quæ fit per clysterem lenientem, & pa-
ram acrem, ea, quæ fit per portionem purgantem, seu
Cur po = pilulas, præsertim, si sit paucus clyster, ne suo ponde-
tio non re extendens comprimat uias urinarias, doloremq;
prohibetur in ipsis augeat: quia medicamentis purgantibus, præ-
Opinæ fertim ualentibus moti humores per corpus à parti-
nonnul- bus dolentibus, attraheretur. Nonnulli hæc euacuatio-
lorum. nem per suppositoria, seu glandes faciendam esse tu-
Dolor in tius censent, quos ego non omni ex parte laudo.
primis se. Tertio, sciendum est necessariam esse ante lapidis
dandus. fractionem doloris curationem omnium auxiliorum ge-
nere, potionibus uidelicet, clysteribus exiguae quan-
titatis, soribus, unguentis, cataplasmatibus, & balneis
Potus. ut hoc, aut simili potus: R. decocti radicis alibæe, fo-
liorum maluæ: & seminis lini ꝑ iij. sacchari ꝑ j.
misce, & fiat potus: uel, R. olei amygdalarum dulcium
recentis ꝑ iij. sacchari ꝑ j. misce. Vel R. deco-
cti camo-

Si camomillæ, & radicis althææ ꝑ̄vj. sacchari
 ꝑ̄ij. misce, & fiat potus. Hic, uel similis clyster do-
 lorem harum partium curat, intestina purgat, ac u-
 tramque uiam lenit, R. parietariæ, foliorū malua- **Clyster.**
 rum, bismalua an. m. j. seminis lini, fœnugræci,
 & camomillæ an. p. j. fiat decoctum, de quo per-
 colato accipe ꝑ̄vj. olei sesamini, & de semine li-
 ni an. ꝑ̄ij. benedictæ, & butyri recentis an. ꝑ̄j.
 salis ꝑ̄j. misce & fiat clyster. Dolor quoque cu- **Potus.**
 ratur hoc, aut simili fotu ex decocto seminis lini, fœ-
 nugræci, camomillæ, meliloti, radicis althææ, mal-
 uæ, parietariæ, & similibus. Idem facit hoc, aut
 simile unguentum sæpe renibus & uesicæ, & uis-
 uinarijs admotum, R. olei scorpionum, sesamini, **Vnguen-**
 & camomillæ an. ꝑ̄j. axungia cuniculi ꝑ̄ij. mu- **tum.**
 cilaginis, seminis lini, & fœnugræci, & pulueris
 crici an. ꝑ̄j. ceræ quod. s. misce, & fiat unguen- **cruci.**
 tum. Vel admoueatut hoc, aut simile cataplasma bis
 in die renibus, & uesicæ, R. foliorum parietariæ,
 fenationum, apij, & herbæ medicæ, hæc est alsalsa **Cataplas**
 an. m. j. decoquātur omnia, deinde cum oleis scor- **ma.**
 pionum, & de semine lini sufficientibus fiat cata-
 plasma, addendo farina camomillæ, fœnugræci, &
 de semine lini an. ꝑ̄v. axungia cuniculi, uituli,
 & gallinæ an. ꝑ̄ij. croci puluerizati ꝑ̄ij. Opti-
 mum quoque est in hoc genere remediorum sæ-
 pe admouere renibus, aut uesicæ parietariam, uel
 herbam medicam diuisam in partes paruas, & pa-
 rum cum uino albo decoctam, uel rorem marinum **Tabalet.**
 cum

DE CVRAN·MORB.

Tortella cum cineribus calidis, & pauco uino, quod à nostris foeminis dicitur talabet. Tortella ex ouis quinq; aut sex cum aqua nase bene permixtis: & postea frixa cum cepe aluo diuiso in partes minimas, & cum pinguedine porci, & oleo scorpionum. iuuat multum.

Inseffus Inseffus usq; ad umbilicū in balneo per semihoram in balneo ex decocto radicis althææ, seminis lini, foenugræci, parietariæ, canomillæ, ficuum, quinq; radicum diu-
reticæ reticularum, foliorum alliorum & ceparum, capilli Veneris, liquiritiæ, & similium. Et dum æger sedet in balneo, bibat potum aliquem lapidem fragentem, de quo postea dicemus, bis peractis si dolor augeatur, aut sit uehemens, nec spem ullam frangendi lapidi-

Narcoti dem det sine periculo uitæ, tunc narcotica sunt ne-
ca. cessaria mixta medicamentis externis, uel clysteribus, uel potionibus, semper attentè considerando, quæ diximus in usu narcoticorum capitibus superioribus, præsertim cap. 40. de curatione colici doloris

Theriac in hoc tamen dolore drachma una theriacæ magnæ
ca tutior ferriè recentis sex, uel octo mensium est tutior alijs
 narcoticis, quia simul sensum morbi eripit, urinam

Potus. prouocat, & lapidem frangit: ut Rx. theriacæ magnæ sex, uel octo mensium usq; ad annum ꝛ j. aquæ capilli Veneris ꝛ ij. Syrupi de duabus radicibus ꝛ j. misce, & fiat potus. His sic adnotatis accedamus ad medicamēta, quæ lapidem frangunt & urinam prouocant, quorum quædam à qualitate manifesta id faciunt, alia tantum à substantia tota, seu proprietate alia sunt, quæ à proprietate, & qualitate simul manifesta.

nifesta. Quæ à manifesta qualitate agūt amara, non
 uehementis caloris: quia uehemēs caliditas exiccans Frangen-
 do, & resolukendo lapidem duriores faceret: incisio tia lapi-
 enim in his maior solet esse caliditate: quæ tamen la- dē à qua
 pidem renum frangunt (præter pauca) possunt ue- litate ma-
 scicæ lapidem frangere, quamuis maior uideat la- nifesta.
 pis uesticæ ob magnitudinē, duritiem, & distantiam Discri-
 maiorem. Medicamenta quæ recte lapidem renum, men re-
 aut uesticæ frangunt, multis facultatibus, ac naturis num &
 egent, quæ raro, uel nunquam in simplicibus repe- uesticæ.
 riuntur. Primo, urinam prouocant, ac humores secū
 ad uias urinarias trahunt. Secundo, in renibus, aut
 uestica ipsa, uel facultates earum tempore debito de-
 tinentur, ut possint lapidem frangere. Tertio, re-
 nes, & uestica ab ipsis corroborantur, ut postea la-
 pidem fractum expellere possint: hoc Galenus do-
 cet. 10. de compositione medicamentorum secundum
 locos. Simplicia, quæ lapidem renum & uesticæ fran- Simpli-
 gunt, à grauissimis & antiquis medicis, & à me se- cia lapi-
 pē experta hæc sunt, uinum scilicet, præsertim al- des fran-
 bum, radix graminis, semen maluæ syluestris, cete- gentia.
 rac, capillus Veneris, pentaphyllon, radices can-
 narum, blitis, crocus, cinnamomum, polium maius
 cicera nigra, radices quinque diureticæ, aspara-
 gi scilicet, petroselinum, fœniculi, brusci, & apij,
 raphanus, bdellium, cortex cipêri-Aegyptij, cor-
 tex radices capparis, armoniacum, aneos, saxifra-
 gia, urtica, chamæpitys, nilium solis, amygdalæ
 amaræ, nuclei cerasorum, graua bederæ, nuclei per-
 scorum

DE CVRAN. MOR.

scorum, siliqua fabarū, eryngium, cuius uim in hoc morbo uide apud Aetium. Aqua, seu decoctum ex his, & similibus quantitatem unciarum quatuor usque ad uncias sex cum melle in hieme, & saccharo in æstate uentriculo uacuo est exhibendum: semper ta-
Lenitio men præcedat lenitio: & mollificatio uiarum uri-
præce- nae per oleum sesaminum recens, uel amygdalarum
dat. dulcium cum saccharo cando, uel per decoctum mal-
 uæ syluestris cum butyro, & melle, uel per terebin-
 thinam bene lotam.

Valentio Sunt etiam & multa alia ualentiora medica-
ra. menta lapidem frangentia, ut lapis Iudaicus (de quo
Lapis Iu Dioscorides quinto lib. capit. nonagesimo tertio)
daicus. quantitate ciceris, præparatus in lapide marmo-
 reo admodum sieph, lapidem uesticæ frangit cum
 uncijs quatuor semis decocti diuretici, ut capilli
 Veneris; aliqui tamen, ut Galenus nono de facul-
 tatibus simplicium medicamentorum, lapidem so-
 lum renum frangere existimant. Quidam huius la-
 pidis præparati diachmam semis præbent cum pau-
 co uino albo.

Cinis Cinis scorpionum assatorum ualide, & uiolenter
scorpio- calculum uesticæ frangit pondere granorum quatuor
num. hordei cum uino maluatico. Ego non auderem eo
 uti: oleum tamen scorpionum pestini admotum sæ-
 pe confert, & eius iniectio per penem.

Lapis Lapis spongiæ renum tantum calculos frangit,
spongiæ ut quibusdam medicis grauissimis placet, Diosco-
 rides tamen scribit frangere etiam uesticæ lapidem.

Cuius

Cuius dosiſt eſt à drachma ſemis ad drachmam unam cum pauco uino, uel decocto aliquo uretico.

Lapis lyncis calculos renum, & ueſicæ frangit. Lapis Doſiſt eſt drachma una cum pauco uino albo, aut li- lyncis. quore aliquo uretico.

Ciniſ leporeiſ combuſti ualenter frangit lapideſ Ciniſ le- renum, & ueſicæ. Doſiſt cochlearium unum, uel poris cõ drachma una uſq; ad drachmam unam ſemis. For- buſti. ma comburendi leporem tradita eſt à multis, & à Matthæo de Goadi, capit. de lapide renum, & ue- ſicæ, & ab omnibus ferme pharmacopolis cogni- ta eſt: Plinius tamen libro uigeſimo octauo ſcri- bit reneſ leporeiſ exiccatos lapideſ renum, & ueſi- cæ frangere.

Ciniſ corticum ouorum aduſtorum, à quibus Ciniſ cor pulli ſunt egreſſi, ualenter frangit lapideſ renum ticum o- & ueſicæ, à me ſæpe eſt expertum hoc medica- uorũ gal mentum. Doſiſt à drachma ſemis uſque ad drach- linaceo = mam unam cum uino albo, uel aliquo alio liquore rum- uretico.

Sanguis hirci præparatus ualenter frangit lapi- } Sanguis dem renum, & ueſicæ, eſt expertus à multis, & à hirci. me, facileq; obtinet principatum in curando hoc } morbo. Eiuſ doſiſt eſt à drachma ſemis uſq; ad drach- } mam unam.

Ciniſ mota cille, quam caudatremulam uocant, Ciniſ mo ualenter frangit lapideſ renum, & ueſicæ, & caro tacillæ. huius auiculæ tam elixa, quàm toſta habet eandem facultatem.

DE CVRAND. MORB.

Lapis bo- Lapis hominis, uel porci lapides renum frangit
minis, autore Galeno, sed aliorum sententia renalis lapis,
 uel porci frangit renum lapides, & uesticæ calculus communuit
 uesticæ calculum. A me non est expertum medicamen-
 tum, neq; à meis præceptoribus.

Puluis ci- Puluis cimicis lapides quoq; frangit. Dosis drach-
mici. ma semis cum uino albo, uel aliquo alio liquore ure-
 tico. Non sum expertus: uiuæ tamen per penem im-

Ossame- müssæ urinam prouocant, quemadmodum pediculi.
spilorū. Puluis ossium mespilorum lapillos renum, & ue-

Puluis sicæ frangit. Dosis à drachma semis usq; ad drach-
 corticum mam unam, Est à multis, & à me hic puluis sæpe
 auellana expertus.

rum. Puluis corticum auellandarum frangit lapidem. Do-

Puluis sis drachma una. Decoctum etiam earū eadem ui pol=
 anseris. let. Est expertum medicamentum.

Pullorū Puluis anseris cōbusti cum pauco uino albo fran-
 birundi- git lapidem, ut aliquibus autoribus placet.

num pul- Puluis pullorum birundinum combustorum fran-
 uis. git lapidem. Dosis drachma una. Carnes earundem

Lapides eadem facultate præditæ sunt.

gallorū Lapides inuenti in capitibus gallorum, & colum-
 gallinace borum ueterum frangunt lapidem cum pauco uino
 orū, et co albo. Dosis à drachma semis usq; ad drachmā unam
 lūborum autore Plinio lib. 30. Crista galli gallinacei habet
 Puluis ue eandem uim, ut quidam arbitrantur.

sicæ mu- Puluis uesticæ mustellæ frangit lapidem. Dosis
stelle. drachmæ due.

Puluis ue Puluis uesticæ apri cum urina exiccata (Plinio
 autore

autore libro decimoquinto) frangit lapidem. Mul- uestica a-
ti alij uolunt solam urinam apri hac eadem ui præ pri-
ditam esse.

Puluis cornucervi assati frangit lapidem. Dosis Cornu
dragma una. cervi.

Puluis foliorum mori ualenter frangit lapidem. Puluis fo-
Dosis dragma una. liorū mo

Pellicula interior uentriculorum pallorum galli- ri.
naceorum frangit lapidem: ut docet Plinius lib. 30. Pellicula

Lapides inuenti in uestica fellis bouis frangunt interior.
lapidem. Lapides

Puluis renum asinorum frangit lapidem, ut scri- uestica fel-
bit Plinius lib. 18. lis bouis.

Cinis glandium frangit quoq; lapidem, ut docet Renes an-
Plinius lib. 24. sinorū.

Lumbrici terrestres frangunt lapidem, autore Cinis glā-
Plinio, lib. 30. dium.

Lapides reperi in hepate apri lapidē quoq; fran Lūbrici.
gunt, ut uult Plinius lib. 28. Lapides

Cinis Erinacei combusti rumpit lapidem, præfer hepatis
tim si reperiatur iuxta rubum, quia rubi fructus ha- apri.
bent hanc uim, ut ego sum expertus. Dosis à drachma Cinis eri-
semis usq; ad drachmam unam. nacij.

Stercus columbinum mustum cinamomo, & the- Stercus
riacæ magnæ frangit lapidem: ut R. pulueris sterco colūbi =
ris columbini, cinnamomi, & theriacæ magnæ. an. ʒ num.
ʒ. aque capilli Veneris ʒ ij. syrupi de duabus radici-
bus ʒ j. nusse, & fiat potus.

Puluis scarabei combusti, & apis fortiter commi scarabei.

D E C V R A N . M O R B .

nuit calculum. Dosis ab scrupulo semis usq; ad drachmam semis.

Cinis leporis. Cinis leporis, & præsertim capis ualenter frangit lapidem, & carnes eiusdem habent eandem uim, si comedantur.

Puluis cantharidum præparatarū, cicadarum, & canthari noctilucarum ualētissime frangit lapides, & eo non dū, cica = est utendum, nisi cum alia non suffecerint. Præparatarū, & randi forma scripta est cap. 44. de curatione hydro-noctilu = pis: quam etiam hic decreui indicare. Accipe duas, carum. aut tres cantharides demptis capitibus, & pedibus

Forma tantum, ut Hippocrates, & Dioscorides docent, & præparā non alijs, ut Arabes uolunt, bene pistas: quibus adde di cātha- dragaganti, & gummi Arabici in aqua maluarum rides. dissoluti. an. drachmas tres: postea in umbra exiccantur, & eodem modo bis, uel ter infundantur omnia in decoctum maluarum, & tandem fiunt trochisci. Quorum dosis est ab scrupulo uno cum pauco oleo sesamino, uel amygdalarum dulcium, uel decocto maluarum.

Composita Composita medicamenta, quæ lapides renum & ta lapi = uesticæ frangunt, parari possunt omnia necessaria, des fran = & utilia huic morbo, melius quàm simplicia, ut su-gentia. perius diximus. Et quamuis sint multa à doctoribus tradita, in præsentia nobiliora, & magis experta trademus: ut Rx. cineris uitri, cineris scorpionum, Cōfectio cineris caulis nabati, cineris leporis, spongix, san-saluber = guinis hirci præparati, cineris corticum ouorum, à rima. quibus pulli egressi sunt, lapidis Iudaici, gummi nu =

cis, acco =

ca, acori. an. partes æquales, seminis petroselini,
 dauci, pulegij gummi Arabici, seminis albæ, &
 piperis. an. partem unam, & semis, mellis. q. s. misce,
 & fiat confectio. Dosis, drachmæ tres cū aqua, uel
 aliquo decocto uretico est medicamentum expertum
 & saluberrimum. Hoc quoque medicamentum est
 optimū, & ab eruditissimis medicis probatur; R̄. la- *Altera*
 pidis Iudaici, gummi cerasi, lapidis spongiæ, corticis confectio
 melonis, liquiritiæ. an. ꝑ iij. seminis dauci, utri cō-
 busti, abrotani. an. ꝑ j. medullæ granorum pini, &
 amygdalarū dulciū. an. ꝑ iij. mellis. q. s. misce, &
 fiat confectio. Dosis drachmæ tres. Hoc etiam me-
 dicamentum uel utilissimum, & ualenter frāgit la-
 pides renum, & uesticæ; R̄. sanguinis hirci præpa- *Tertia.*
 rati, lapidis Iudaici, lapidis inuenti in uestica fellis
 uaccæ, aut tauri, anisi, asari, amygdalarum amara-
 rum, seminis cucumeris, bdellij, costi. an. æquales
 partes, mellis quod sufficit, misce, & fiat confectio.
 Dosis drachmæ duæ cum decocto rubæ, uel asari,
 uel camomillæ. Hoc medicamentum Galeni. 10. de
 compositione medicamentorum secundum locos ua-
 lenter frangit lapides, & purgat renes, & uesti-
 cam, & dolores curat; R̄. cassiæ lignæ ꝑ ij. se- *Quarta.*
 minis apij ꝑ iij. myrrhæ ꝑ x. piperis ꝑ ij. olibani
 ꝑ iij. lapidis de syria masculi, uel foeminae ꝑ j. se-
 minis pastinacæ, anisi. an. ꝑ ij. spicæ nardi ꝑ ij.
 amygdalarum amararum, asari. an. ꝑ iij. storacis,
 ireos. an. ꝑ iij. seminis papaueris albi ꝑ ij. seminis
 cypêri ꝑ ij. mellis quod sufficit, misce, & fiat
 X iij confectio.

DE CVRAN. MORB.

confectio. Quidam medicus eruditus laudat non pa-
 Medici rum ad lapides frangendos cibum, qui fit ex hepate
 cuiusdā pulmone, renibus, & testiculis cum priapo hirci, cū
 cibus, aut croco, cinnamomo, & melle, & postea imple inte-
 bolus. stina hirci hac mixtura. Dosis sunt duæ, aut tres
 buccellæ. Habet tantam uim hoc medicamentum ad
 lapides expellendos, ut non solum à renibus, & ue-
 fica, sed ab annulo comedentis fracti omnes excu-
 tiantur. Res est mōstrosa, si uera est. Præter supra
 dicta quatuor medicamenta composita sunt, multa
 alia à doctoribus laudata, & probata; inter quæ li-
 trōtipon à drachma una usq; ad drachmas duas, the-
 riaca magna, & muthrydatum, electuarium ducis,
 dialacca, & diacurcuma sunt magis in usu, & magis
 experta: quamuis multa alia scripta sint, & etiam
 componi possint & simplicibus superius dictis, &
 Obserua similibus: semper tamen, ut superius admonuimus.
 tio. præcedant hæc uretica, & quæ lapidem frangunt
 mollientia, & anodina externa, & interna: de qui-
 Clyster bus iam satis diximus. Sed præter illa utilis erit hic,
 aut similis clyster semel ut minimum in die: R. flo-
 rum camomillæ. p. iij. meliloti, scœnugreci, seminis li-
 ni. an. p. ij. f. seminis fœniculi ꝑ f. olei lib. vj. ui-
 ni lib. j. æcocantur omnia ad uini consumptionem,
 postea conseruetur oleum percolatum. Dosis cuius
 libet clysteris uncie sex. Sæpe in die, uel saltem ter
 ungatur pecten, femur, & tota regio uesticæ, & re-
 Vnguen. nes, si opus fuerit, hoc unguento; R. axungie capi-
 tum. ꝑ j. axunxiæ anatis, galline, & cuniculi. an. ꝑ f.
 axunxiæ

axunxiæ urfi, medulle crurum urfi, uel uituli, & theriacæ magnæ. an. ʒ iij. emplastri filij Zacchariæ ʒ vi. olei scorpionum, lumbricorū, camomillæ: & anethi. an. ʒ. ʒ. ceræ. q. s. mise, & fiat unguentum. Sæpè quoq; admoveatur parti dolenti uestica Vesica ad porci, uel hirci plena sequenti oleo; R̄. olei lib. j. mouēda. florum camomillæ. p. ʒ. uini optimi lib. ʒ. decoquantur omnia donec uinum consumatur: cui percolato adde olei lumbricorū de lilio, & sesamini. an. ʒ iij. olei scorpionum ʒ ij. misce, his impletur prima uestica. Ad implendas alias uesticas R̄. florum camomillæ, meliloti, utriusque stichados, iuxta arteticæ. an. p. j. foliorum urticæ. m. ij. parietariæ. m. iij. radicum althææ ʒ ij. maluarum. m. ij. ʒ. seminis lini, foenigreci, & milij solis an. ʒ j. seminis foeniculi, & carui. an. ʒ iij. liquiriciæ ʒ j. ʒ. fiat decoctum in libris duodecim aquæ, donec tertia pars cō Balneorū sumatur. Inter ea, quæ maxime utilia, & necessaria usus moria sunt ante usum, & in usu ureticorum, sunt balderatus. nea usq; ad umbilicum ex decocto rerum dictarum superius, quæ uias urinarias aperiunt, molliunt, & dolores sedant: hæc tamen temperatè, & non infrequentissimo usu conferunt, ne pars dolens, & agra fiat nimis apta ad recipienda excrementa totius corporis, & humores, & iterum generentur lapides: semper tamen uentriculo, & in testinis uacuis oportet ingredi balneum. Præter hæc balnea, quæ fiunt ex rebus ureticis. & lenientibus, sunt alia multa naturalia balnea calida, sulphurea, uel salsa, quæ habent

DE CVRAND. MORB.

bent uim manifestam, & occultam prouocandi urinam, & lapidem frangendi : quæ quotidie experimur apud Italos, Gallos, Hispanos, & præcipue in-

Poble. ter Vasconiam, & montes Perineos sunt optima ultimo balnea dicta de Cauteris. De his Philosophus ui-
24. part. gesima quarta particula problemate ultimo.

Cautè. In exhibendis ureticis medicamentis debet esse Cautè prudens medicus, & non audax : sed semper, si fieri diuretica potest, ab ijs absteineat, præsertim ualentibus, nisi esse exhi. urgente dolore, & præsentè calculo, & necessitabenda. te: quia sæpe ex usu eorum immodico fiunt ulcera, uel ardor urine, uel urinæ profluuium, & tandem alij morbi perniciosi.

Cucurbi tula. Cucurbitula renibus admota mouet lapidem, & postea admota per ureteres uersus uesicam ducit ipsum ad eam.

Si urina suppri- matur. Aliquando lapis inter uesicam, & penem infixus urinam supprimit, & instrumento argenteo dicto cathetere, seu algalia impellenda est ad uesicam uel scapo petroselinì, uel calamo gallinæ, uel candelæ cereæ. Si uero appareat, ferreo instrumento extrahatur. Aliquando necessaria est incisio in penè. Si fuerit prædurus, & magnus lapis in uesica sola incisione extrahi potest : hæc tamen facienda est

Incisio, et à uiro perito, & docto: incisio uerò pro magnitudinis cura ne lapidis erit facienda, quæ cognoscetur immisso digito per anum: & postea curetur ulcus per consolidantia, & glutinosa, & per cibi, & potus abstinentia. Si sanguis in uesicam descenderit, ibiq; coalescat

lescat, antequā putrefiat, theriaca magna, uel coagulo
hædi cū decocto liquiritiæ euacuabitur per urinam.

De ardore urinæ.

CAPVT XLVIII.

Rdor urinæ, quam medici & strangu Descri-
riam, et stillicidium urinæ nominant, ptio.
tum fit, cū ægri assidue ad meiendum
irritantur, urinæq; paulatim, & gutta
tim redditur. Prouenit propter urinæ Cause.

acrimoniam, quam ipsa acquisiuit uel ob caliditatem
hepatis aut rerum acrium usum, maiori tamē ex par
te ob bilem commixtam, quam natura sepe per eam
partem expellit: à quacunq; tamen causa proueniat,
ea qualitate prædita est urina, ut & ad meiendum
continuò stimulet, & renes sepe, atq; uescicam exul-
ceret. Nonnunquam etiam accidit hæc passio ex ul-
ceratione uescicæ, aut ex abscessu rupto uel in reni-
bus, uel in uescica. Puris enim acrimonia idem, quod
de urina dictum est, præstare potest. Cæterum si ex Notæ.
acri urinæ qualitate hoc contingat, urinæ sunt bi-
liossimæ. & uniuersus corporis habitus, & reliquæ
etiam notæ bilem testantur. Si uel ex ulcere, aut abs-
cessu, ex proprijs tum ulceris, tum abscessus notis
hoc ipsum dignoscitur. Monendi in hoc morbo tyro Vitanda
nes in medica arte sunt, ne conuenientibus, quod aiunt esse medi
oculis causas huius mali inspiciant: decipiuntur enim camēta la
passim credentes ex uescicæ calculo oriri, unde medi- pidē frā
cinas comminendis calculis accommodatas miseris gentia.

ægro=

DE CVRAN. MORB.

egrotantibus ministrant, quod in eorum perniciem uertitur: augetur enim per ea medicamenta, quæ calida facultate sunt prædita, urinæ acrimonia: unde ulcus aut in renibus, aut in uestica generari. necessum est, ideoq; iugi cruciatu torqueri, qui in tam impias
Historia *carnificum manus inciderunt: quemadmodum cui-*
obseruan *dam meo tempore contigit, qui initio remedia neces-*
da. *saria fugiens, post empiricorum omnia remedia am-*
plectens in urinæ multitudinem lapsus est, & eos
morbos, à quibus deinde periti medici leuare nuni-
mè potuerunt.

Curatio. *Stranguria, si à calculo fiat, curatur ijs, quæ dixi-*
mus superiori capite. Si ab ulcere, abstergentibus,
mundificantibus, & incarnantibus (ut ita dicam) ul-
cus: de quibus cap. 28. de curatione sputi sanguinei
diximus: quanquam hic miscenda sunt, quæ clemen-

Si ab a- **ter ad uias urinarias alia medicamenta deferant. Si**
crimonia **ab acrimonia, auferentibus causam. Primò, si bilis est**
curatio. *urinæ mixta, uictu frigido, & humido, ut usu lactu-*

Victus. *cæ, portulacæ, cichoreæ, utriusque maluæ, cremoris*
bordei, & similibus: quatuor tamen semina frigida
Quæ fu *maiora sola nocent prouocando urinam. Prodest fu*
gienda. *gere acria, salsa, acetum, coitum, labores animi, &*
corporis.

Sectio ue *Secundo, sanguinis missione per sectionem uenæ*
na. *hepatice dextræ euacuando sanguinem plenitudini*
& robori respondentem. Hæc refrigerat hepar, bi-
Prepara *lem uacuat, & à uijs urinarijs auertit.*

Tertio, purgantibus bilem prius sumpto syrupo
rosarum

rosarum ex infusione siccarū cum aqua portulacæ
 per tres, aut quatuor dies ad tollendam bilis acrimo-
 niam, & caliditatem, medicamentibus clementibus; Purgatio
 ut cassia fistulari, manna, tamarindis, mirobolanis ci-
 trinis & rhabarbaro, ut hoc, aut simili potu; R̄.
 medullæ cassiæ fistularis recens extractæ ℥ j. rha- Potio.
 barbari electi infusi per noctem in aqua endiuivæ →
 iij. syrupi uiolarum ℥ j. aquæ borraginis. q. s. mi-
 sce, & fiat potus. Et quia morbus est diuturnus,
 hac confectioe fiat uacuatio frequens; R̄. medul- Cōfectio
 læ cassiæ fistularis recens extractæ ℥ j. medullæ ta- ad usum.
 marindorum, & diaprunis solutiui, & conferuæ ro-
 sarum recentis. an. ℥ ʒ. mucilaginis seminis psyllij
 in aqua maluarum extractæ ℥ iij. pulueris diarbo-
 don Abbatis ℥ ij. sacchari dissoluti in aqua rosarū
 ℥ iij. misce & fiat confectio. Dosis qualibet heb- Dosis.
 domada cochlearia duo. Hoc etiam, uel simili chly-
 stere purgatio frequens est utilis; R̄. foliorum mal-
 uarum, lactucæ. uiolarum, & portulacæ. an. m. j. hor- Clyster
 dei excorticati. p. j. seminis psyllij, & cidoniorum.
 an. ℥ ij. fiat decoctum: de quo percolato accipe un-
 cias decem, cui adde olei uiolarum uncias tres, cas-
 siæ fistularis præparatæ unciam unam uitellos ouo-
 rum numero duos, misce, & fiat clyster. Ex solo la-
 cte ouino, uel caprino clyster est optimus, & eius
 frequens usus utilissimus huic morbo.

Quarto, refrigerantibus hepar, renes, & totum Altera-
 corpus internis, & acrimoniam urinæ tollentibus, tio.
 & externis auxilijs, ut balneo solius aquæ tepidæ, Balnea.
 electua

DE CVRAN. MORB.

Electua- electuario diatrium santalorum, diarhodonis Abba-
ria. tis, conseruis uiolarum, rosarum, nenupharis, & ace
Cōserua tose: aquis, uel decocto portulacæ, endiuie, cicho-
Aquæ. reæ, acetosæ, & similium. Vnguento santalato hepa-
Vngueta ti & renibus bis in die admoto: uel hoc, & simili un-

guento: Rx. oleorum rosarum, nenupharis, & uio-
 larum aqua rosata lotorum. an. ʒ j. mucilaginis se-
 minis psyllij, & cydoneorum aqua rosata extractæ.
 an. ʒ ij. santalorum omnium, & trochiscorum de
 camphora. an. ʒ j. ceræ. q. s. misce, & fiat unguen-

Vsus ui- tum. Vsus longus uitellorum ouorum recentium
tellorum cum syrupo uiolato tollit urinae acrimoniam, &
ouorum stranguriam. Puluis hic curat quoque eam: Rx. semi-
laudatur nis papaueris ʒ j. seminis lactucæ, & portulacæ pa-
Puluis. rum tosti. an. ʒ ij. pulueris liquiritiæ, quatuor se-
 minum frigidorum maiorum mundatorum. an. ʒ j.
 sacchari candi uiolati ʒ iiij. misce, & fiat puluis,
 qui cum ouo recenti summo mane, uel cum iure an-

Syrupus te cibum quantitate unius cochlearij sumatur. Sy-
eximius. rupus de mucilaginibus ex Mattheo de Gradi cu-
 rat hanc urinae acrimoniam, & prohibet ulcus fieri
 in uijs urinarijs: estq; medicamentum singulare, opti-
 mum, & expertum, cuius hæc est descriptio: Rx. se-
 minis althææ, maluarum, & cydoneorum. an. ʒ j.
 dragaganti ʒ ij. infundantur in aqua tepida deco-
 ctionis maluarum, seminis papaueris albi, & grano-
 rum alkekengi. an. quantum sufficit: postea fiant
 expresseiones dictorum seminum, & dragaganti, de
 quorum mucilaginibus fiat syrupus: ut Rx. prædi-
 ctarum

starum mucilaginum ꝑ j. ꝑ. decoctionis prædictæ ꝑ
 iij. sacchari optimi ꝑ ij. misce ad unam dosim, quæ
 per sex, uel octo dies exhibenda est, & si fuerit uebe-
 mens caliditas, adde parum mucilaginis, seminis psy-
 lij. Aliquando in maxima acrimonia, & caliditate
 urinae oportet syringe argenteo perpen- lac ouinum
 sèpe inijcere, uel aquam plantaginis, uel hordei de- Inijcien-
 coctum cum mucilagine seminis psyllij, uel cydoneo da per sy-
 rum, uel collyrio albo Rhasæ sine opio, & in maxi- ringem.
 mo dolore cum opio.

De mictu sanguinis.

CAPVT. XLIX.

Sanguinis mictus sæpè à causis exte- Cause.
 rioribus fit, nonnunquam etiam ab in-
 terioribus. Exteriores sunt casus, & Externæ
 ictus, maximè cum partibus, quæ iux-
 ta urinae instrumenta sunt, inferuntur: rumpitur e-
 nim ex hac occasione uena aliqua in illis locis, unde
 sanguinis mictio contingit. Præterea rerum calida-
 rum usus, & immoderata corporis agitatio, & ea om-
 nia, quæ sanguinem attenuare, & ad renes & ue-
 ficam propellere possunt, hoc malum pariunt. Inter Internæ.
 næ sunt corporis plenitudo, hepatis imbecillitas, re-
 num in attrahendo ualida facultas, eorundè, atq; uesi-
 cæ exulceratio. Calculus porro in renibus, aut absces-
 sus aliquis, & naturæ iudiciū, quam crism appellat,
 causæ sunt. Si à causis externis proueniat hoc malū,
 egrotum, quod nullies dictum est, interrogabimus.

Si ab

DE CVRAN. MORB.

Si ab internis, in causarum cognitionem sic deuenimus: si corporis plenitudo in causa fuerit per methodos superius traditas, maximè cap. de cephalalgia signa patebunt. Si hepatis imbecillitas, urina emittitur cruenta, carnum recens casarum lotioni non absimilis. Si renum in attrahendo robur, urina pari ratione cruenta, sed aliquanto albidior. Si exulceratio renum, aut uesicæ sanguinis puri commixtus, & modicus excernitur: ad hæc dolor sentitur circa locum, cui ulcus inest. Si calculus renum, aut abscessus, signa ex proprijs capitibus mutuari oportet. Si naturæ iudicium, iunari ab ea re labor antem cernimus.

Curatio. Mictus sanguinis, qui à redundantia fit uel criticus, nisi uires deiciat, non est suppressendus. Si fiat ab ulcere corrodente, curetur prius ulcus: si ab immodico coitu, instauratione & glutinatione succurrendum est. Si à recenti solutione, uictu frigido astringente, sanguinis missione, & astringentibus medicamentis externis, & internis curabitur: de quibus dictum est cap. de sanguinis profluvio è naribus,

Si ab immodico coitu, & hic quoq; de ijs agemus. Si ab imbecillitate renetricis facultatis renum curabitur, primò uictu frigido astringente: de quo capitibus de curatione profluuij sanguinis è naribus, & de curatione sputi san-
Sectio ue guinei.

næ. Secundo, sanguinis missione, à quacunq; fiat causa. Prepara-
sa, dempto coitu, per sectionem uenæ iecorariæ.

tio. Terriò, concoquentibus bilem, uel pituitam, uel
atrani

atram bilem, si alius humor fuerit sanguini mixtus; quem cognosces colore, & multis alijs argumentis.

Quarto uacuantibus per medicamenta dicta cap. Vacua primo, & cap. 21. de profluuiio sanguinis à naribus: tio.

Quinto astringentibus, & glutinantibus inter= Astringentibus, & externis, ut syrupo rosarum ex infusione sic- ctio & carum, myrtillorum, cydoneorum cum aqua, uel de congluti- cocto plantaginis, portulacæ, & similium, lacte oui- natio. no chalybeato cum pauco bolo Armeno, conserua Astringentia. rosarum antiqua: uel hac mixtura: R. micletæ, con- gentia. serue rosarum antiquæ. an. ʒj. pulueris corallij ru Cōfectio bri præparati, Karabe, lapidis hæmatitis præparati, spodij, dragaganti, corticum glandium, boli Arme- nici, quatuor seminum frigidorum maiorum munda- torum. an. ʒj. syrupi rosarum, quod sufficit, misce, & fiat confectio. Dosis cochlearium unum cum aqua portulacæ, uel plantaginis summo mane, & omni hora, præsertim uacuo uentriculo. Renibus; Unguentum & uesticæ admoueat unguentum santalatum, uel ce- tum: rotum santalatum, & panni linei persusi hoc, uel si- mili liquore: R. succi plantaginis, & portulacæ. an. ʒiiij. aceti rosati ʒj. misce. Aliquando neces- saria sunt narcotica simul, & astringentia, ut sunt trochisci de spodio, de terra sigillata, & de Kara- be, quorum dosis est à drachma semis usq; ad drach- mam unam. Et in maximo sanguinis mictu sequens potus est necessarius: R. philonij Romani → ij. sy- rupi papaueris ʒj. aquæ portulacæ ʒj. misce, & Potus: fiat potus. Si sanguis in uestica coalescat, curatur

DE CVRAN. MOR.

per medicamenta dicta cap. 28. de spūto sanguine,
qualia sūt theriaca magna, coagulū boēdi, & similia.

De Diabete.

CAPVT. L.

Descri-
ptio.

Diabetes à quibusdam fluor urinae di-
citur, ab alijs hydrops matulae, &
dipsacon à nonnullis nominatur: dis-
fert non parum ab urinae multitudine
nequam in syncera diabete potus non
mutatus, ut in hienteria cibus, expellitur. In non ue-
ra, quamvis aliquando urina potum superet, muta-
tur tamen, & non sunt omnia signa verae diabetis.

Historia
inaudita.

Puella olim Mediolanensis per sexaginta dies sin-
gulos sex decim matulas urinae mictu impleuit, cum
biberet circiter tres ampullas, corpus tamen persan-
natæ puellæ parum conciderat magno exempli mi-
raculo: medici illius temporis credebant aërem in
urinam conuerti. Hæc igitur spuria diabetes, si non
curatur, in synceram transit, quæ à Galeno tantum
bis uisa est, & à me quater, ab Aegyptijs tamen sæ-
pe, siue propter cælum, siue propter aquam Nili.
Est, autore Galeno. 6. de locis affectis. cap. 3. affe-
ctus renū proprius, in quo tantus inest urinae fluor,
ut totum corpus exhauriatur, quo quicquid bibi-
tur, quale sumptum est, tale per urinam redditur:
qua parte similis est hæc affectio uentriculi, inte-
stinorumq; leuitati, illi proportionem respondens.

Causæ.

Prouenit ex imbecillitate retentricis facultatis re-
num, at

nam, attractricis uerò magno robore: attrahūt enim ad se renes uehementer aquosum id excrementum, quod in sanguine est, quod cum retinere ipsi præ imbecillitate non possint, ad uesicam demittunt, quæ res cum continuò fiat, cōtinuus quoq; adest urinae fluor, adeo ut poculenta omnia nulla sui qualitate mutata per urinam continuò excernantur. Comitatur sic Signa. affectos sitis uehemens, & quæ satiari alicuius liquoris haustu non possit, unde etiam assiduè bibere cupiunt, aut bibunt, nec ab re: cum id quod fuerit iniectum, continuò ad renes, & uesicam delabatur. Viscera præ nimia caliditate exuri uidentur: tumor autem magnus lumbos, testes, ac coxas infestat. Quod si amplius uiscerum calor increuerit, superior uenter corrugatur, & uenæ, quæ in ipso sunt, atcolluntur. Vni uersus habitus corporis gracilescit, & tæbe quadam generali afficitur.

Multitudo urinae, quæ propriè nō est diabetes, si Curatio. à potu largiori fiat, curatur a potentia potus. Si à qualitate salsa, & acri cibi, & potus, ut largo esu alliorum, caparum, & porrum, abstineat ab ijs. Si à frigore externo calidis internis, & externis, de quibus dictum est cap. 31. de imbecillitate uentriculi. Si à iecoris imbecillitate, ut ascites curabitur. Si à paralyti, per ea quæ diximus capit. 13. Si à musculo rupto, uel dilacerato, curatio est difficilis, & ferè impossibilis, ut in quibusdam à partu laborioso uidimus. Si autem inuitis urina excidat, ut pueris, & alijs quandoq; dormientibus, causa auferatur

DE CVRAN. MORB.

ratur per euacuationem, si sit humor calidus, medicamentis cholagogis, de quibus cap. 1. & alijs multis locis dictum est: deinde per refrigerantia dicta superiori capite, & in hoc in curanda diabete. Si Expitui- sit humor frigidus pituitosus post illius concoctione toso hu- nem, & uacuationem per ea quæ dicta sunt cap. 1. more cu- & etiam cap. 13. de paralyfi, curabitur his pilulis; ratio. R. castorei, myrrhæ, mastichis, thuris, pyretri, co- Pilulæ. pularum glandium. an. partes æquales, cum syrupo mytillorum fiant pilulæ septem pro drachma. Dosis drachma una. Hi trochisci, autore Arnaldo de Vila noua, sunt optimi in hoc affectu, quibus cura- Trochi- tus fuit iuuenis affectus diabete, & urinae pro flu- sci meien uio in lecto; R. rosarum, spodij. an. ʒ v. seminis tibus in potulacæ, liquiritiæ, boli Armenici, sumac. an. ʒ j. lecto. seminis lactucæ, coriandri, sanctalorum, berberis. an. ʒ ʒ. dragaganti, gummi Arabici, balaustie. an. ʒ j. cum succo malorum granatorum acidorum fiant trochisci. Dosis drachma una in die cum syrupo rosarum, & aqua chalibeata.

Curatio Diabetes seu transitus urinae non mutatae cura- uerae dia tur sex remediorum generibus; primo, uictu, refrige betis. rante, & astringente, demptis cidoneis, quæ ureti- Victus. ca sunt, & ex eorum esu serenissimus Rex Neapolitanus Alfonsus incidit in diabetem: uehementer

Historia. enim nocem huic morbo calida uretica, & etiam ani mi, & corporis labores, & coitus. Potus sit aqua chalybeata non frequens, neq; magnus, quamuis caliditas immodica ipsum semper appetat, & eo egeat: quare

quare si potus multæ aquæ frigida euomatur, est utilis: refrigerat enim, & humectat uenter, iecur, & renes, à quorum immodico calore attrahitur potus non mutatus.

Secundo, auertentibus, & refrigerantibus simul; Reuulsio ut sanguinis missione per sectionem basilicæ in ini & refrigeratio cum uires cōsunt: & frequenti usu clysteris huius generatio. ius, uel similis; R̄ foliorum lactucæ, uiolarum, maluarū, & portulacæ. an. m. j. hordei præparati. p. j. Clyster fiat decoctū, de quo percolato accipe libram unam, sæpe inij cui adde olei rosarum, & papaueris. an. ʒ ij. cassiæ ciendus. fistularis præparatæ, & diacatholiconis. an. ʒ j. sacchari rubri ʒ j. f. misce, & fiat clyster.

Tertio, concoquentibus bilem, ut syrupo rosarū, Cōcoctio uiolarū, myrtillorū, & papaueris, & aquis uel decocto portulacæ, lactucæ, bursæ pastoris, & similibus.

Quarto, uacuantibus bilem, ut cassia fistulari, ta Purgatio marindis, manna, rhabarbaro, myrobolanis citrinis, & alijs, si opus fuerit, ualentioribus; ut R̄. medulle cassiæ fistularis, tamarindorum. an. ʒ ʒ. rhabarbari electi infusi per noctē in aqua endiuie ʒ j. diaprunis solutiu ʒ iij. syrupi rosarum ʒ j. aquæ bulgossæ. q. s. misce, & fiat potus.

Quinto refrigerantibus hepar, renes, & totum Altera corpus internis, & externis, ut electuario diatrion tio. sanctalorum, diarhodonis Abbatis, diamaragritonis frigidi, conferuis rosarum, uiolarum: nenupharis, & acetosæ, & trochiscis de camphora, & alijs multis, ut hac mixtura; R̄. mucilaginis, seminis psillij, Cōfectio

Y ij aqua

DE CVRAN MORB.

aqua rosarum extractæ ꝛ j. conseruæ rosarum ꝛ ij. conseruæ acetosæ, uiolarum, & nenupharis. an. ꝛ f. trochiscorum de camphora, pulueris diatrium santholorum, & diamargaritonis frigidi. an. ꝛ ij. sxi rupi myrtillorum, quod satis est, misce, & fiat confectio. Dosis duo cochlearia quolibet die summo

Balneum mane cum aqua, aut decocto refrigerante. Balneum laudatur aquæ tepide est in hoc genere optimum auxilium sed non bis in hebdomada uentriculo uacuo. Multi etiam aquæ fri uiri prudentes balneum aque actu frigide ab umgulae. bilico ad partes infernas laudant: ego tamen nisi in iuvene, & assueto, & æstate non auderem eo uti.

Epithema Hepati, & renibus admoueantur epithemata, & unguenta refrigerantia; ut Rx. aquarum endiuie, rosarum, & portulacæ. an. ꝛ iiij. aceti rosati ꝛ j. sandalorum omnium, & trocyscorum de camphora. an. ꝛ j. misce & fiat epithema ad hepar, & renes, quod post hoc, aut simile unguentum sepe admoueatur tepidum, & in æstate frigidum actu;

Unguen Rx. olei rosarum, & myrtillorum. an. ꝛ j. f. unguenti populeonis ꝛ f. pulueris mastichis, thuris, sanguinis draconis. an. ꝛ j. ceræ, quod sufficit, misce, & fiat unguentum.

Corrobo Sexto, corroborantibus renes, ut lacte ouino, uel caprino epoto, & per clysteres sepe iniecto cum succo renum arietis, & lamina plumbi tenuissima, & perforata supra renes, & lumbos posita curat non solum hoc urinae pro fluxum, sed etiam gonorrhæam.

De lumbricis.

CAPVT. LI.

Lumbricorum (ut autor est Galenus Differentia
 tertio Aphorismorum, commentario tua.
 uigesimo sexto) tres sunt differen-
 tia, quidam enim rotundi, seu tere-
 tes sunt: alij lati: alij, quos Græci
 Ascarides appellant. Rotundi, seu teretes in supe- **Rotūdi.**
 rioribus intestinis magis generantur magnitudine
 palmari, & aliquando maiori, & ad uentriculum
 ipsum nonnunquam ascendunt, ibiq; pessima exci-
 tant symptomata: in ipso tamen uentriculo uermes **Ab Ari-**
 gigni non possunt, ut docent Aristoteles, & Hiero- **stotele**
 nymus Gabucinus libro suo de lumbricis: quamuis dissentit
 in auribus, dentibus, renibus, & matrice aliquando **Amatus**
 fiat in intestinis tamē magis, & plures generantur: **Lusitan**
 ego enim anno. 1545. uidi quēdam nobilē expulisse cēturia.
 mille ferme uermes paucis diebus, & spatio quatuor **1. cura-**
 horarū quadringentos, quorū aliqui erant uiui, & **tionē. 6.**
 alij mortui, & uixit, uiuitq; nunc incolumis. Deo fa **Historia**
 uēte. Sæpe etiā per os, & nares eiiciuntur. Ascarides
 tenues sunt lumbrici, qui in parte inferiori crassi in **Ascart-**
 testini magis gignūtur, & plurimi manifestē appa- **des.**
 rēt in iumentis malē cibū concoquētibz, quorū malā
 cōcoctionē fœtor indicat excrementorū. Latus lum- **Lati.**
 bricus raro accidit, longissimus tamen est, & sæpe
 per totā extenditur intestina. Paulus uerō Aegineta
 libri quarti, cap. 57. & Aetius lib. noni, capit. 40.

DE CVRAN. MORB.

affirmant lati lumbrici generationem permutationem esse membranæ intrinsecus tenuia intestina am-
bientis in corpus, quoddam uiuum, quod continuos

Causæ. stomachi morsus infert. Generantur in humano corpore huiusmodi animalcula ex frigidis, & pituitosis humoribus, putredini tamen accommodis, & uiculis caloris animatis, perinde ac exterius cætera animalia uidemus gigni, quæ non ex semine, sed ex putre-

Notæ. dine ortum habent. Signa, quibus singulas lumbricorum differentias cognoscas, ex Paulo, & Aetio in hunc modum desumpsimus. Teretes lumbricos habentes morsus tunc uentriculi, tum etiam intestinorum corripuntur, & tussi item arida, & non magna: uerum frequenter irritanti. Quidam etiam singultiant, & dormientes tremunt, & præter rationem expergesciunt, quod nonnulli uociferantes faciunt, atq; proficientes, sed rursus in soporem conuersi prosternuntur. Pulsus inordinatum habent, febresq; citra ordinem errantes, refrigeratis extremis par-
tibus augentur, tertiam, interim quartam die, uel nocte, sine ratione accessionem habentes. Pueri uerò, & grandiores natu linguam exerunt, atque oculis clausis silentium, & taciturnitatem amant, ideoq; excitantibus irascuntur ob imbecillitatem uigilare nequeunt. Quibusdam, dum dormiunt, lingue accidit manducatio, & conformatio oris in modum latentium, aut accipientium cibos: qui aliquando etiam dentibus strident, & conuiuent oculis, qui aliquando sanguine suffusi sunt, & habent faciem, maxime

ximè iuxta malas rubicundam, quæ rursus mutato colore liuescit: breui uerò hæc: & ex interuallis fiunt. Quibusdam in uentriculum ex intestinis ascendunt nausæarum ibi, atq; uellicationum causæ futuri: unde laborantes cibum auersantur, quos, si ad comedendum impuleris, nausæ abundi, quod dentibus terunt, aut non deglutiunt, aut ilicò euomunt. Venter nonnunquã corruptos cibos excernit, et tympani modo intumescit: reliquum uerò corpus tabe citra rationem consumitur, neq; inedia, neq; immodica uacuatione aliqua exinanitum. Multi quasi delirantes absurda in somno loquuntur, alij decubitus hic illuc mutâtes, ex loco ad locum sese uicissim proijciunt. Qui ab ascaridibus infestantur, uehementem habent aut pruritum, subindeq; ad egerendum irritantur, & post excretionem, ut plurimum melius habent. Quibus uerò lati lumbrici fiunt, ij morsus in uentriculo uellicantes sentiunt, & ad cibos potentem, & qui corrigi non possit, appetitum habent: rapiunt enim, atq; consumunt huiusmodi animalia, quicquid alimenti oblatum fuerit: unde denuò cibos assumi expedit, alioqui erodentur intestina: et ideo quædam puella (ut diximus cap. 33.) ob uermem duodecim cubitorum incidit in famem caninam. Consequitur sic affectos corporis gracilitas, & imbecillitas cum tarditate: minime uerò fallax signum erit, si cum recrementis quædam cucurbitæ semini similia excernantur.

- Duplex est lumbricorum curatio, prima eorum Curatio.

DE CVRAND. MORB.

- generationem prohibet, secunda eos genitos enecat, & expellit, de quorum omnium speciebus, & generationis locis multi multa scripserunt: inter quos edidit librum Hieronymus Gabucinus Fanensis de lumbricis. Præcautio itaq; fit per ea quæ pituitam gigni prohibent, à qua, & cruditatibus putrescentibus fiunt uermes. Necessaria est tunc alimentorum pituitam generantium priuatio, nocetq; immodicus cibus, & de prauata uictus ratio, ut si cibus crassior præcedat tenuem, si à cibo animi & corporis labores adsint, ut coitus, præsertim si sit immodicus, & si manus & pedes à cibo lauentur aqua calida. Frequens quoq; uacuatio per picram simp. non solum enecat uermes, sed ipsos fieri prohibet, uacuando materiam pituitosam. & crudam.
- Vacuatio.**
- Vera curatio.** Lumbrici iam geniti curantur primo, uictu tenui calido & sicco, acri & amaro. Aliquando eorum morsus, si fame seuiant, rebus dulcibus est placandus.
- Victus.**
- Necãtia uermes.** Secundo, medicamentis enecantibus à tota substantia, seu proprietate, uel à qualitate manifesta calida intertio gradu, & amara, quæ sua ui & natura eos enecat. Et horum quædam sunt simplicia, de quibus Hieronymus Gabucinus cap. 22. sui operis: & quædam composita, de quibus idem autor cap. 25. loquitur: in præsentia aliqua meliora, & probata scribam, quæ uentri admoventur, sunt tuiora, & infantibus, & pueris magis admouenda.
- Quæ tuiora.** Sed interna per os aliquando exhibentur: præsertim

tim cum in superioribus intestinis reperiuntur: aliquando per clysteres, si locus vermium sint intestina inferiora.

Calida medicamenta simplicia, quæ uermes enecant, sunt mentastrum fluuiiale, cordumeni, semen porri, nigella, nuclei, & folia persicorum, cortex arboris celsi, & succus eius, radix silicis, myrrha, aqua rutæ, semen apij cum lacte, aut syrupo acetoso, nasturcium, semen erucæ, semen Alexandrinum obtinent inter omnia principatum, quæ uermes enecant. Dosis eius cum aceto infusi drachma una. Absinthium utrumq; abrotanum, alium præcipue cum aceto, mygdale amaræ, amonium, aristologia, præsertim lingua, calamentum, radix camaleonte, eupatorium, gith, succus lapathij breui tempore, centaurea, costus, enula, lupini, puluis marrubij statim, origani succus, poluim, scabiosa ualenter, semen urticæ, byssopus, Zedoaria, granū milij Indum. Succus chelidoniæ, raphani succus, cardamomō, puluis dictami, fantonicum ualenter, gentiana, semen brassicæ ualenter, omnis matricaria; herba, quæ à nostris Valentinis dicitur cuquera, seu lombrigera, hæc cōtra quæ in litioribus inuenitur, & sub aqua maris iuxta saxa nascitur, ut in oppido de Xabea regni Valentinis, & alijs multis locis: hæc enim uermes hominis non solum interficit, sed terrestres, si imposita ipsis fuerit, ut à pharmaco pōla fide digno acceptum nos sæpè experti sumus hoc. Dosis in infantibus est scrupulus semis usq; ad scrupulū unum, cū melle

& aqua

DE CVRAN. MORB

Error *foe minæ Talentinæ, quæ opinantur huius herbæ usum minarū.* uermes efficere, cū sit falsum, & rationi contrarium: uulgò dicitur à quibzdam corallina, & à Dio scoridæ lib. 4. cap. 8 4. marinus moschus, uide quid de ea sentiat Antonius Musa, libro de examine simplicium.

**Frigida simpli-
cia.** Frigida medicamenta, quæ uermes interficiunt, sunt granum coriandri, si sepe comedatur, sumac, acacia, hypochistis, portulacæ semen, & aqua, & succus, malum granatum acidum, cortex mali granati, flos, & radix ipsius, plantago minor, endiuia, cicchoræa, lactuca, acetosa, rubus, lac asinæ, succus citrangelorum, acetositas citri, & omnia accida, quæ pituito sam materiam incidunt.

Composita. Composita medicamēta, quæ uermes interficiunt, multæ sunt: ut theriaca magna, mithridatum, syrupus de absinthio, syrupus de menta, syrupus de prassio, syrupus decalamento. Et hic syrupus ualenter

Syrupus ipsos enecat: R. succi mentastri, succi radice enule, succi absinthij, succi rutæ. an. ℥ iiij. succi lactucæ asinæ, succi cichoreæ, succi graminis. an. ℥ vj. sumac, cornu cerui usti, seminis portulacæ, & corticis granatorum. an. ℥ iiij. fiat decoctum ad medietatem, de quo percolato, & sufficienti quantitate mellis, uel sacchari in æstate, & egro bilioso fiat syrupus: cuius dosis ab uncia una usq; ad uncias duas. Hoc medicamentum potenter uermes interficit, & est utile omnibus: R. theriacæ decitro ℥ j.

rasuræ

rasura cornu cerui adusti, seminis Alexandrini. an. ʒ ij. ʒ. seminis portulacæ, corticis mali granati. an. ʒ ij. nigelle, mirrhæ. an. ʒ j. theriacæ magnæ ʒ j. ʒ. rasura eboris, corticis mori celsæ. an. ʒ iij. syru=
pi de absinthio. q. s. misce, & fiat confectio. Dosis
est cochlearium unum cum aqua portulacæ, uel gra
minis. Hiera simp. Galeni à drachmis tribus usq; ad Hiera.
unciam unam uermes enecat, & expellit. Agaricus agaricus
trochiscatus habet eandem uim, & rhabarbarum. Rhabar=
barum quoq; ut ego expertus sum. Et si prius bibat lac, barum.
uel per chysterem mittatur, citius peribunt uermes.
Si infans habuerit uermes, & noluerit bibere po=
tum ex hiera simplici, uel ex alijs medicamentis uer=
mes enecantibus, uentri, & umbilico admoueat. Topica.
fel arietis, uel bouis, cum pauco puluere aloes, lupi=
norum, centaureæ, colocynthidæ, & similia. Catapla=
Hoc cataplasma uentri sæpè admotum uermes in= sma.
terficit; R. centaureæ utriusq; absinthij, polipodij
quercini. an. ʒ ij. centonicæ ʒ ʒ. decoquantur om=
nia cum aceto, & postea cum felle arietis, uel bo=
uis fiat cataplasma. Hoc unguentum ualenter eos, in
terficit; R. absinthij, costi amari, calamenti, origa= Vnguen=
ni, pulegij, persicariæ, foliorum persici. an. m. j. de= tum.
coquantur omnia in aceto, & post pimsantur, &
percolentur admodum carnis cydoneorum: cui ad=
de aloes, agarici. an. unciam unam, quolocynthidæ
unciam semis, olei amygdalarum amararum, & fel
lis buuili, quod sufficit, misce, & fiat ad formam
unguenti.

DE CVRAN. MORB.

De Hæmorrhoidibus.

CAPVT LII.

Descri-
ptio.

Emorrhoides, ut ex Aetio libr. 14. capit. 5. alijsq; grauissimis autoribus colligere possumus, uenarum in sede sunt explicationes, dilatationesq; à cerebro sanguinis defluxu sic appella-

ta, quia nos à multis morbis lethali-
bus liberat, auctore Hippocrate lib. 6. Aphorismorum: quamuis Galenus lib. 6. de symptomatum causis, cap. 2. uelit omnem sanguinis fluorem præter naturam toto genere esse, excepto eo, qui mulieribus ab utero defluit: hæmorrhoidum tamen fluor, si ordinem seruet, et non sit immodicus, melancholicum morbum, affectionesq; renum curat, et ipse longo tempore suppressæ hydropem, et tabem faciant, auctore Hippocrate aphorismo. 12. lib. sexti. Quare idem pater, et magister noster Hippocrates libr. quarto Aphorismo. 26. sanguinem supra emissum, malum esse, et infra bonum uult: et Galenus in commentario confirmans sententiam, dicit: si ab hæmorrhoidibus, et mensibus fluat. Quidam putant aliquos ex genere Hebræorum hoc sanguinis fluore esse singulis mensibus affectos diuina ultione: alij credunt ob perpetuum timorem ipsos sanguine atro abundare, et

Differen-
tia. ideo hoc sanguinis defluxu indigere. Harum quædam sunt cæcæ, quædam apertæ: cæcæ à Græcis condylomata dicuntur: Manardus tamen libr. 7. epistola di opinio rum dicit condylomata esse tubercula in ambitu ma-
tritis

tricks sanguinem fundentia à similitudine extremorum in pugno clauso in quatuor digitis nodorū. Nihil ex his sanguinis euacuatur, aut parum: perpetuò tamen intumescunt, & illarū uariæ sunt differentie & species, si Arabibus, barbaris, & experiētia credimus, uerrucæ uidelicet, uicæ, morales, & uesicales propter uariam earum figuram, & naturam sanguinis. Apertæ uerò sunt, à quibus certis temporibus defluit sanguis, aliquādo seruato, ut diximus, ordine, sepe non seruato, nec debita quantitate. Et omnes, præsertim cecæ, reperiuntur cum dolore, & aliquando sine ipso. Proueniūt utræq; ex copia, & malitia sanguinis melancholici, cuius causæ externæ, & internæ solent esse uariæ, ut ex cap. 9. huius libri cognoscere possumus. Signa quibus hoc malum deprehenditur, sunt satis nota: cecæ tamen sepe comitatur dolor ani, cum sterco excernitur.

Hic fluxus immodicus curatur quatuor auxiliis. Cautio. rū generibus. Primò, uictu frigido astringente, & Victus. incrassante sanguinem, sensim tamē, & cautē: non si fuerit antiquus, nō omnino est astringendus, cum ex doctrina Hippocratis Aphorif. 12. lib. 6. si una earū nō fuerit relicta, periculum est ne fiat hydrops, uel tabes: neque enim Aetius. 14. sermone, cap. 5. est audiendus, qui contra Hippocratem, rationem, & experientiam docet omnes has uenas esse claudendas, post antiquum sanguinis profluium, si ægri utantur debita uictus ratione. Sic ergo uictus similis uictui illi, qui præscribitur in profluo sanguinis è naribus

DE CVRAN. MORB.

- naribus, & sputo sanguinis, de quo cap. 21. & 28.*
Aduerte dictū est: quāuis hic sit aluus lenienda uuis passis si
 ne granis prunis damascenis, iure mercurialis, & bli
 tis, ne stercus sua duritie noceat.
- Reuulsio** Secundo, auertentibus, ut secta uena iecoraria
 dextra uacuatione larga, & quæ respondeat pleni
 tudini, & naturæ aegri. Et cucurbitulis hepatis, &
 partibus superioribus affixis, & uinculis, & frictio
 nibus earundē & fotibus, post sanguinis tamen mis
 sionem, uel sine ipsa, si ob uirium defectum uenarum
 penda non sit.
- Obtura-** Tertio, contrahentibus, & glutinantibus ora illa-
 tio. rum uenarum, & refrigerantibus, & incrassanti-
Sumēda. bus sanguinem sumptis, & admotis, ut syrupo rosa-
 rum, malorum granatorum, myrtyllorum, cydoneo
 rum, aquis, uel decocto portulacæ, plantaginis, ace-
 tose, solani, & similium: Conserua rosarum anti-
 qua, conserua cydoneorum. Bolo Armeno, terra si-
 gillata, Karabe, hæmatite lapide, sanguine draco-
 nis, spodio, & similibus. Hæc mixtura est utilis, &
Cōfectio necessaria huic profluuio: R. micletæ, conseruæ ro-
 sarum antiquæ. an. ꝑ j. f. corallij rubri preparati,
 lapidis hæmatitis, Karabæ, gummi dragaganti. an. ꝑ
 ij. sanguinis draconis, thuris, mastichis. an. ꝑ j. sy-
 rupi cydoneorum. q. s. misce, & fiat confectio. Do-
 sis cochlearium unum summo mane, & omni hora
 cum aqua sanguinariæ, uel portulacæ, uel plantagi-
Narcoti- nis. Aliquando necessaria sunt narcotica, si fuerit
 ca. immodicus fluxus hic. Si supradictis, & similibus
 non cu-

non curatur, inter quæ trochisci de Karabe, uel spodio, uel de terra sigillata à drachma semis usque ad drachmam unam sunt optimi, & athanasia, & requies magna ab scrupulo uno usque ad drachmam unam cum aqua, aut syrupo astringente: aliquando seruatis legibus, & ordine cap. 3. 6. descripto de curatione scilicet diarrhææ est necessarium philonium maius, uel Persicum, uel Romanum ab scrupulo uno usque ad drachmam unam. Siste hoc profluum al- Ad mouē
bumen oui mixtum aqua rosata, & puluere masti- da.
chis, sanguinis draconis, thuris, & aliorum medica-
mentorum astringentium ipsis uenis actu frigidum
admotum: de his tamen abundè diximus cap. 21. de
curatione profluij sanguinis e naribus. Aliquando
in hoc sanguinis profluo, quemadmodum in alijs,
sunt necessaria cauteria, uel medicamenta narcotica, Cauteria
ut suppositoria ex rebus astringentibus cum pau-
co opio, seruata tamen una, si antiquus fuerit fluxus
ut diximus cum Hippocrate. Si uerò summa esset im- Si fluxus
becillitas uirium, totus est sistendus fluxus hic, & sit: cū im
postea facultate per alimenta optima corroborata becillita
iterum posset scindi aliqua uena ex ijs, ne hydrops, te conti-
uel tabes, uel mania fieri possint. tus.

Quarto, emendantibus sanguinem uictu, & alijs: Emenda
nam si sanguis largior sit in corpore, uictu tenui cu- tio san-
ratur, & sanguinis missione. Si biliosus, uictu frigi- guinis co
do, & purgatione per myrobalanos citrinas, rha- piofi.
barbarum, tamarindos & cassiam fistularem. Si pi- Biliosi.
tuitosus, uictu sicco cum temperata caliditate, & Pituitosi
Z astrictio

DE CVRAN. MORB.

astringione, & purgatione per myrobalanos Kebulos, agaricum, & alia medicamenta phlegmagoga: Emēdan dummodo ipsis misceantur astringentia. Emendantia san- sanguinem postea electuarium diatrion santalorum, guinem diarhodonis Abbatis, cōserua buglossæ, rosarum, & post eua cydoneorum. Scamma ferri debite præparata, sepe cuationē uidelicet in aceto infuso, & decocta & excicata prodest. Eius drachma una, uel due bis in hebdomada sumptæ uentriculum, & hepar roborant, & humorum malignitatem leniunt & castigant.

Curatio Dolor hæmorrhoidum curatur per causæ abscis-
doloris. sionem, quando non est uehemens, nec facultatem ni-
mis resoluit: nam si uehemens dolor est, amouendus
Doloris etiam erit per narcotica, ut sæpe dictum est, non ha-
ab inflā- bita ratione causæ. Dolor, si ab inflammatione fiat,
matione primo, curatur uictu tenui, & refrigerante. Secun-
curatio. do, auertentibus, ut sanguinis missione perfectionem
Reuellē= basilicæ, & uinculis, frictionibus, & fotibus par-
tia. tium superiorum. Tertio, repellentibus, ut aqua ro-
Repellē- sarum, portulacæ, plantaginis, & candido oxi cum
tia. oleo rosato, mucilagine seminis psyllij, & cydoneo-
Repellē- rum. Quarto, in augmento, & uigore repellenti-
tia & rebus simul, & resoluentibus, ut oleo camomillæ, &
soluentia rosarum misto. uel hoc unguento: Rx. olei rosarū, &
Resoluē camomillæ. an. ʒ j. mucilaginis seminis psyllij, &
tia. foenugræci, & seminis alibæ. an. ʒ ij. ceræ. q. s.
Suppura misce, & fiat unguentum. In declinatione resoluenti-
tionis cu bus tantum curatur. Si inflammatio in suppurationē
rario. transeat, ab arte est natura corroborada, & iuuada:

quæ ita=

quæ tamen post primam dictatior est duabus alijs, nempe quæ in lapidificatione, uel corruptione finiatur: pessimi enim sunt hi duo ultimi modi omnium tumorum præter naturam, præsertim huius partis, cuius affectus, autore Galeno. 9. de compositione medicamentorum secundum locos, difficulter curatur quatuor de causis, Prima, ob eius sensum. Secunda, propter usum partis: excrementa enim sua ui acrimonia difficilis uent facultatem expultricem. Tertia, medicamenta curatiõis utilia non detinentur tempore necessario in ea parte. Quarta, ob caliditatem, et humiditatem partis huius: ideoque amat hic locus siccantia, et refrigerantia medicamenta, ut sunt metalla, præsertim iutibiam. Suppurata ergo inflammata parte à natura, et ab arte per medicamenta suppurantia, de quibus ferme omnibus Iacobus Hollerius lib. 1. cap. 5. de materia Mixtura chirurgica abundè scripsit: mixtura tamen ex farina tritici sine fursure, aqua decoctionis maluarum, purans. et oleo satis suppurationem efficit, est triapharmacum Galeni, et si addas parum croci, et uitellos ouorum, citio purior erit efficacior, deprehendes pus genitum esse per fœbris, et doloris remissionem. Post necessaria est puris Abster- extractio aperto suppurato loco ferro, aut igne. Tan- sio et cõ- dem curatur abstergetibus, et ultimo cõsolidatibus: solidatio sed in hoc consule doctum chirurgum, et sequere Iacobi Doloris Hollerij librum secundum de materia chirurgica. à sangui- Quando dolor hic à sanguine implete has uenas nis pleni absque inflammatione, et fluxu sit, quod per tumorem, tudine et colore deprehendes, sanguis ab illis est mittendus, ratio.

DE CVRAND. MORB.

præcipue si egroti soliti sint habere hunc fluxum,
 quod fiet, primo, magnis frictionibus partium infer-
 narum, & pudendarum: secundo, cucurbitulis ad-
 motis partibus internis coxarum, & parti, quæ est
 inter anum, & testes. Tertio, secta uena saphena,
 uel poplitea. Quarto, aperi-tione harum uenarum lan-
 ceola, uel ferro tenuissimo. Et si ipsæ non appareant
 exterius magna compressione uersus inferiora, &
 magna cucurbitula fient manifestæ. Et ex ipsis una,
 uel plures rumpantur, & secundum tumorem unius,
 uel plurium extrahatur sanguinis copia respondens
 plenitudini, id fieri potest per hirūdines. Quinto,
 Aperien acubus argenteis, uel aureis, præsertim si fuerit san-
 tia orifi- guis tenuis, uel foeminarum. Sexto, frictionibus per
 cia uena medicamenta acria, qualia sunt calamentum, origa-
 rum. num, cyclaminus, piper, nitrum, & fel, quod est alijs
 potentius. Septimo, per medicamenta exco-
 rantia, qualia sunt folia ficus, scylla, & alia lacticia, &
 puluis cantharidū, qui est alijs ualentior in hoc mor-
 bo. Octauo, per ignem, seu cauterium actuale: hæc
 tamen aperi-tio non fit, nisi cum est initium corruptio-
 nis, & cægrenæ. Tutius ab eis mittitur sanguis quar-
 to & quinto auxilijs sanguinem mittentibus. Emis-
 so sanguine sufficienti locus affectus curandus est
 Unguen mundificantibus, & abstergentibus clementibus, &
 tū deter- consolidantibus hoc, aut simili unguento: R. un-
 gens & gueni balsuiconis ꝑ ij. olet dē chrysomellis, terebin-
 consoli = thine abietis, bene lotæ. an. ꝑ j. camphoræ, & tu-
 dans. thie præparatæ. an. ꝑ j. ceræ albæ ꝑ iij. musce, &
 fiat un-

fiat unguentum. Quando dolor est ob earū magnitudinem, & fluxum immodicum, & antiquum, curatur exiccantibus, & resoluentibus post debitas uacuationes, & auersiones. Ligatura earum in radice filo tenui serico sensim arctius astringendo, donec in totum abscindantur, est probata, & satis tutata. Aperitio earum secundum longitudinem per cauteria parua admouendo porci pinguedinem non salutam, donec eschara, seu crusta decidat: & postea secundo, & tertio, & quarto iisdem paruis cauterijs eodem modo apponendo pinguedinem, donec crusta, & tota substantia earum putrida consumatur. Aliqui in hoc morbo laudant medicamenta corrodentia: sed ego nō laudo ea, neq; ignem actuale. Hęc sunt experta, & tutiora ad hæmorrhoidas bas exiccandas, & ad curanda earum, & ani ulcera, & incisuras, drachmę scilicet dimidium pulueris radicis, uel floris lilij cum pauco uino rubro multis diebus sumptum. Eandem habet uim dimidium drachmę unius pulueris radicis pentaphilonis cum pauca aqua frigida in æstate, & calida in hyeme sepe mane sumptum. Idem fit squinantij puluere. Drachmę duę galbani ter sumptę cum aqua frigida potenter exiccant has hæmorrhoidas. Ego hoc sum expertus. Puluis capitis piscis saliti, & casei antiqui e-
 Doloris, a fluxu immodice co., & antitiquo cura-
 Quorum dam opi-
 nio im-
 probatur
 Vsu no-
 stro pro
 bato.
 Multa quoq; sunt
 quę admodum ualenter exiccant, & sanant has

DE CVRAN. MORB.

- Unguen-
tum.** hæmorrhoidas, quorū aliqua meliora, & experta in præsentia, adducam. R. mellis ꝑ. j. ꝑ. aceti ꝑ. j. vitreoli viridis, floris æris, tuthiæ præparatæ, litar-
giriū plūbi usti. an. → ij. mel, & acetū prius ferue-
fiant deinde extra ignē misce pulueres, & fiat un-
guentū, uel R. radice hyari sine cortice. ꝑ. ij. radi-
cum liliorū alborū ꝑ. j. ꝑ. pulueris panis porcini, &
pulueris panis farsaracei. an ꝑ. j. ꝑ. pulueris nucūcu-
presti ꝑ. j. granorū myrti, seminis plātaginis, thuri
sandaracæ Arabū. an. ꝑ. ꝑ. farinæ fabarum, ꝑ. ij. olei
laurini, & de chrysomellis. an. ꝑ. ij. misce, & fiat ad
modū cataplasmatidis addendo parū decocti radicū
plasma. præcedentiū, anteq̃ admoueat̃ ano fiat fotus cum
uino rubro exicat, & resoluit has hæmorrhoidas,
Balnea. & repellit humores fluētes ad eas. Balnea naturalia
quæ habēt uim desicādi, sunt optima in hoc, ut sul-
phurea, salsa, aluminosa. Balneū, uel fotus ex deco-
cto cannarū, filipendulæ, granorū myrti, radicū hy-
**Supposi-
toria.** ri, & similium ualenter exicat, suppositoria, seu glai-
des ex radice peucedani, uel gentianæ, uel, hyari, ue-
ireos ualde has hæmorrhoidas exiccāt. Suffitus etiā
stercoris uaccæ, uel spoliū serpentis est in hoc opti-
Suffitus. mus, & suffitus huius pulueris. R. anacardi ꝑ. ij. ga-
bani ꝑ. j. stercoris colubini, & stercoris uaccini an
ꝑ. j. ꝑ. misce, & fiat puluis. Hoc unguentū hæmor-
rhoidas has curat exiccādo, resoluendo, & aliquādū
aperiēdo. R. melongenarū in partes paruas diuisari
**Unguen-
tum.** ꝑ. iij. radicū iridis in partes paruas diuisarū ꝑ. ij
olei lib. j. uini ꝑ. vi. fiat decoctum ad uini cōsumptio-
nem

nem cui percolato adde axunxiæ anatis, & gallinæ.
 an. j. olei scorpionū ꝑ j. f. ceræ. q. s. misce, & fiat
 unguentum. Ego expertus sum quēdam nobilem Historia
 affectum his antiquis hæmorrhoidibus cum dolore
 uehementi & rhagadibus, seu scissuris post multas
 uacuaciones, & auersiones incidisse ex crassa natu
 ra, & constitutione corporis in satis macram: cura
 tum tamen fuisse fotu frequenti ex decocto rubi, &
 additione post fotum pulueris eiusdem rubi, & un
 guenti pompholingos. Sed quia dolor in hoc morbo
 est grauissimū symptoma & ad se omnem curationē
 trahit, nulla habita ratione cause eius, omni studio
 oportet ipsum curare. Quare considera bene, quæ
 Iacobus Hollerius scripsit cap. 5. tertij libri. in præ
 sentia tamen aliqua probata adducemus Primo, cu
 ratur dolor, hic, & quicunq; alius fotu, & lotiōe fre
 Doloris
 quenti ex decocto croci. Secundo, ex fotu, & unctio curatio.
 ne sapæ. Tertio, R̄. pulueris camomille ꝑ ij. pulue
 ris anethi ꝑ ij. croci puluerizati ꝑ j. uitellos ouorū
 numero ij. sapæ. q. s. misce, & fiat cataplasma: quod
 ualentius dolorem curat duobus prioribus auxilijs.
 Quarto, R̄. olei rosati ꝑ iiij. uitellos ouorū nūme
 ro. iiij. croci puluerizati ꝑ j. misce, & fiat admo
 dum unguēti, quod est præstantissimum remedium.
 Quinto, R̄. olei nenupharis, anethi, & camomille.
 an. ꝑ j. succi lactucæ ꝑ ij. farinæ hordei ꝑ j. si
 mul parum feruefiant, & in fine adde croci pul
 uerizati ꝑ j. uitellos ouorum numero ij, misce,
 & fiat admodum cataplasmatidis. Si dolor fuerit

DE CURAND. MORB.

maximus adde iusquiami, uel mādragoræ, uel opij
 ꝛj. Maximum hunc dolorem curabit etiam supposit
 torium ex solo philonio. Hoc unguentū est in hoc
 Vnguen
 tum. symptomate optimū; R̄. olei de nenuphare, & olei
 de papauere. an. ꝛj. olei mandragoræ ꝛj. ꝑ. cro=
 ci puluerizati ꝛj. tuthiæ, cerusæ, litargirij. an.
 ꝛ ꝑ. amydi, terræ sigilatæ an. ꝛ ij. opij ꝛ ꝑ. ui=
 tellos ouorum numero. iij. misce, & fiat admodum
 Cata=
 plasma unguenti in instrumento plumbeo. Hoc cataplasma
 est ualentissimum in dolore curando; R̄. radicū al=
 thææ lib. ꝑ. radicū liliorum ꝛ ij. foliorum malua=
 rum, & iusquiami. an. m. j. camomillæ ꝛ j. meliloti
 seminis anethi. an. ꝛ ꝑ. farine scenigreci, seminis
 lini, & hordi. an. ꝛ j. ꝑ. olei sisamini ꝛ iij. opij
 ꝛ j. misce, & fiat cataplasma cum decoctio herba=
 rum, & radicū præcedentium.

De procidentia ani.

CAPVT. LIII.

Descri
 ptio.

Cum anus aut propter musculorum
 obliquorum sedem sursum reuellen=
 tium imbecillitatem, & resolutionē,
 aut propter ingentem in egerendo
 conatū procidit aliquando ab inflam=
 matione, uel alio tumore præter naturam, cuius cu=
 ratio necessario præcedere debet reductione inte=
 stini, malum sit nulli nō notissimum, quam prociden=
 tiam ani nominamus, barbari exitū ani, aut langao=
 nis dicunt.

Si ani

Si ani procidentia sit à sola intemperie contra-
 rijs curatur sedi ad motis in forma unguenti, uel ca-
 taplasimatis, uel fotus: in omni tamen quiescat altis
 clunibus, & iunctis, præcipue ano reducto in suū
 locum. Si sit ob imbecillitatem, uel resolutionem,
 seu paralyſim muscutorum, curabitur primo. uictu
 exiccate, & calfaciente, de quo capit. 13. Secun-
 do, pituitam apparantibus. Tertio uacuantibus
 medicamentis conuenientibus, de quibus eodem. 13. Vnguen-
 cap. egimus: quarto, & ultimo, dissipantibus, & re-
 soluentibus, ut hoc uel simili unguento; R̄. olei co-
 ſtini, & caſtorei. an. ʒj. olei rutæ ʒj. ʒ. pulueris
 caſtorei, & anthos. an. ʒj. pulueris maſtichis ʒ ʒ
 ceræ. q. ſ. miſce, & fiat unguentum. Ante cuius ap-
 poſitionem pars affecta fotu huius decoctionis præ-
 paretur; R̄. camomillæ, anthos, ſaluæ, balaustiariū,
 foliorum lauri. an. p. j. nucum cupreſſi, & garlaui.
 an. paria. vj. fiat decoctum in libris ſex aquæ, do-
 nec tertia pars conſumatur.

Si infans, aut puer laboret ani procidentia humi-
 dis, & frigidis corporis humoribus purgatis per
 hieram ſimp. uel agaricum trochiſcatō infideat de-
 cocto ſaluæ, abſinthij, ſtechados, abrotani, rutæ
 origani, roris marini, factō ex unico chalybeato, &
 aqua aluminosa, uel ſul phurea: & ungatura nus un-
 guento ſuperiori, uel ſimili, & quieſca multis die-
 bus clunibus elatis, & clauſis. Pix comēſta curat procidē-
 ani procidentiam, & eius ſuffitus parti affectæ im-
 miſſus. Folia porri, uel thapſi barbati decocta cum

DE CVRAN. MORB.

uino, & ano admota ualenter curant ani procidentiam. Suffitus ex corio anguille salito est optimus in hac ani procidentia curanda. Idem fit suffitu plumbi usti. Cuius canceri fluuiatilis admotus ano curat eius procidentiam, & scissuras. Pilule de bdellio sumptæ idem faciunt.

De procidentia uteri.

C A P. L I I I I.

Descriptio.

Vaudo uterus ita euerititur, ut exterius emineat (autore Aetio lib. 16. cap. 78.) malum fit, quam ipse procidentiam uteri nominat. Arabes autem præcipationem matricis, & exitum

Causæ. appellant. Cuius causæ quàm plurimæ sunt: nonnumquam enim accidit ob casum ab alto decidente scilicet muliere in coxarum uertebras: rumpuntur enim tunc membranæ quædam, quibus uulua propinquis partibus anectitur: unde procidere ipsam necesse

Laborio est sæpe ob ingentem conatum, quo præmitur mulier
sus par- in laborioso, & difficili partu, maxime uero in abortu.
tus. tu, ut secundam expellat. Aliquando propter inconsideratam partus extractionem, aut nimiam spiritus

Labor detentionem, aut immensi ponderis eleuationem, aut corporis percussione uteri, aut animi uehementes affectiones
& animi nes hoc ipsum accidit: & ob humoris plurimi, ac tenacis de fluxum, partuumque frequentiam: laxantur siquidem, atque soluantur appendices profundo utero superius inherentes. Item & sine ulla causa istarum
hic morr

hic morbus contingere solet, cum debilitato corpore membranae, musculiq; uulvam sustinentes exoluntur, quod ingrauescente aetate fieri cōsuevit. Morbus Note.] satis per se patet, cum uterus ipse procidēs oculis cer-
ni possit. Procidit autē secūdum os eius, & quod pen-
det struthiocamelli ouum similitudine refert maio-
ris tantū, & minoris ratione differēs. Causarum por-
rò notae tum ex aegrotantis sermonibus, tum ex cor-
poris constitutione notatae intelligentur.

Similis est hāc curatio praecedenti: causa enim in Curatio.
illa, & in hac est auferenda, si possit, & uterus lo-
co natiuo est restituendus, nisi impediāt tumor ute-
ri magnus, quem dissipabis fotu, & lotionē ex deco- Dissipan-
cto cymini, anisi, haecarum lauri, camomillae, & si- tia flatū.
milium facto uino rubro. Post insperges pulueri-
bus sipticis, ne recidat, de quibus superiori capite
dictum est. Suffitus rerum graue olentium, ut pen- Suffitus
narum perdicis, assae foetidae, castorei, soleae combu- rerū gra-
stae, capillorum, sulphuris, & similium exceptus per ue olen-
uulvam in fundibulo, uel cathedra perforata est ne- tium.
cessarius. Ouum sub gallina fractum, agitatum,
lanis inuolutum, & uuluae admotum uterum redu- Vterus
cit ad proprium locum: quia uterus maxime abhor- maxime
ret foetida, & ab ijs fugit. Amat non parum redo- amat re-
lentia, quare naribus admouenda sunt, ut muscus, dolentia
ambra, uel alia minoris pretij, ut galia, & flores. Quae ute
citranguli, rosae, uiole, & similia. Cucurbitula ma- rū ad suū
gna fixa umbilico uterum ad proprium locum tra- locū tra-
hit, & conseruat. Reducto utero ad propriū locum hant.
cubet

DE CVRAND. MORB.

cubet clunibus sublati in sublime aliquot diebus, & umbilico imponatur hæc mixtura: conseruat enim uterus in propria sede, confert etiam suffocationi, mentū cō & omni inordinato motui uteri. R̄. alitæ muscatæ, seruās u. galitæ muscatæ. an. ʒ ij. ambre, musci. an. grana. v. terum in utriusq; storacis. an. ʒ ij. & resinæ electæ. ʒ ij. omnia suo loco. cum oleo ex storace misceantur, & extendantur super pannum coccineum forma rotūda ad præsidium umbilici.

De immodicis mensibus.

CAPVT LV.

Quidmē
stū immo
dicū pro
fluuium.
Causæ.

Immodicè fluere menses in fœminis tunc dicimus, autore Aetio, quando conferta sanguinis menstrui copia pluribus diebus effluerit, quod multis de causis accidit. Prima, quia iusto tenuior redditus sit sanguis: quæ res ab externis ut plurimum causis euenire solet, tametsi ab internis etiam contingat. Etenim & legimus ipsi, & uidimus aliquando in muliere, quæ se plus æquo exercuisset, huiusmodi mensium defluxum contigisse, qui multis medicorum præsijs sisti non potuit, & in mulieribus temperamento bilioso hoc ipsum accidere quotidie experimur. Porro quæ sint causæ tum externæ, tum internæ, quæ sanguinem possint attenuare, superfluum esset recensere, cum sæpius dicta sint, & per se lector facile inuenire possit. Accidit præterea hoc symptoma propter uasæ aliqua

qua aut aperta, aut fracta, aut etiam erosa, siue magna ea sunt, siue parua. Nonnunquam etiam ob partus grandiores, & post abortus, quos ut plurimum mensium immoderate purgationes solent consequi. Ceterum si à sanguinis tenuitate oriatur hæc affectio, considerare oportet anteaquam uitam, & eas omnes causas tam exteriores, quam interiores, quæ sanguinem tenuiorem solent reddere. Si uero uasorum accidat uitio, uel quia fracta, aut erosa sunt, eorum rumpentis sanguinis multitudinem (ut inquit Aetius) conuenit considerare: cuius uerba hæc sunt: amplioribus uasis fractis, aut apertis magna, & conferta sanguinis copia defluit: ab angustioribus uero oppositum accidit, sicut: ab erosione paulatim, & cum maximo dolore delabitur. Ab alijs causis si accidat, facile ex ægri sermonibus deprehendetur. Consequitur sic affectus cutis decoloratio, appetitus imbecillitas, concoctionis difficultas, nonnunquam pedum, & totius corporis tumores quidam laxi, & generatim ea omnia, quæ excedentem hæmorrhoidum defluxum consequuntur.

Curatio

Si immodicus fluor mensium est à sanguinis copia, curatur uictu tenui, & astringente, ut cydonæis, à sanguine pyris, agrestibus, acetosa, amygdalis, & oriza cum lacte nris copia amygdalarum, uel caprarum chalybeato, fuga carum. Victus. num, ouorum, & uir, & aliorum sanguinem augentium. Sectio uentri. Secetur uena interna dextra, extrahaturque. Si sanguis respondens plenitudini, & uiribus ægri. Si Si à bile ob bilem mixtam sanguinem, præcedenti uictu frigidus.

do, &

DE CVRAN. MORB.

Purgatio. do, & astringente, de quo capitibus uigesimo primo, & uigesimo octauo, de sanguinis profluvio e naribus, & de sputo. Vacuetur bilis cholagogis, ut myrobalanis citrinis, rhabarbaro, tamarindis, cassia fistulari, & similibus: ut Rx. medulle tamarindorum, & medulle cassie fistularis recens extractæ. an. ʒ ʒ. pulueris corticum myrobalanorum citrinorum, & rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie. an. ʒ j. syrupi rosarum ʒ j. aque portulacæ, quod satis est, misce, & fiat potus.

Que si. Deinde sanguis refrigeretur, & sistatur syrupus san po rosarum, granatorum, myrtyllorum, cydoneo-guinem. rum, de agresta, & de ribes, & aquis portulacæ, plantaginis, sanguinarie, & similibus. Dosis quolibet die summo mane syruporum uncie due, & aqua purgan- rum uncie quatuor. Si ob mixtam pituitam (quod tia pitui color sanguinis albus ostendit, quæadmodum flauus tam. bilem) pblegmagogis uacuetur, ut myrobalanis Ke-

bulis, azarico, & alijs: ut Rx. diacatholiconis ʒ ʒ. corticum myrobalanorum Kebuturū, & agarici trochiscati. an. ʒ j. diapheniconis ʒ ij. rhodomellis ʒ j. aque fcenuculi. q. ʒ. misce, & fiat potus: præcedenti tamen pituitæ aquosæ concoctione per syropos de absinthio, & rhodomel cum aqua fcenuculi, & ab-

Atram sintbij. Si ob atrambilem mistam (quod niger color bilē pur- indicat) uacuetur epithymo, myrobalanis indis, se- gantia; ro, & alijs: ut Rx. confectionis diasenæ ʒ iiij. pul- ueris epithymi, & corticū myrobalanorū indorum.

an. ʒ j.

an. ꝛ j. syrupi buglossæ ꝛ j. aquæ borraginis. q. s.
 misce, & fiat potus: prius tamē apparetur bene atra-
 bilis per medicamenta dicta cap. 1. & cap. 9. de cu-
 ratione melancholiæ. Facta iam corporis euacuatio-
 ne, & factis etiā auersionibus omnibus tum per san- **Auerten**
 guinis missionem, tum per purgationes, per frictio- **tia.**
 nes partium superiorum, & ligaturas dolorificas, &
 fotum earundem, & per frequentes cucurbitulas sca-
 pulis, & potius mammis affixas. Sanguis omni stu- **Refrige-**
 dio refrigerandus, & incrassandus est, ut quiete ani- **ratio, &**
 mi, & corporis. Scimus enim uicecomitem ipsam & **quies.**
 Striboni perijisse menstruorum immodico fluore, cu- **Historia**
 ius causa fuit magnus motus: confecit enim pedibus
 iter trium leucarum, ut uocant, ad uisendam imagi-
 nem uirginis Mariæ de Sarrança. Et alijs etiam om-
 nibus internis, & externis stipticis, & refrigeranti **Stiptica**
 bus est incrassandus, ut drachma una pulueris Kara **sanguine**
 be, & corallij rubri multis diebus sumpta cum pau- **incrassa**
 co syrupo, uel aqua frigida, & astringente, uel iure **tia.**
 arietis, uel pedum suis, uel uiculi, uel amydo præ-
 dicto iure decocto, uel lacte chalybeato. Dimi-
 dium uncie conferuæ rosarum uetustæ cum syru-
 po, uel aqua astringente per aliquot dies sumptum **Mixtu-**
 sistit hunc fluxum sanguinis. Idem fit drachmis tri- **ra maxi-**
 bus micletæ, uel R. micletæ, conferuæ rosarum **me astrin-**
 antiquæ. an. ꝛ j. ℞. pulueris spodij, sanguinis dra- **gens.**
 conis, Karabe, lapidis hæmatitæ præparati, balau-
 stiarum, rosarū, corallij rubri præparati, mastichis,
 cornucervi usti, thuris, acaciæ, gummi dragaganti,
 & gummi

D E C V R A N . M O R B .

et gummi Arabici. an. ꝛ ij. syrupi myrtillorum. q. s. misce, et fiat confectio. Dosis est cochleariū unum cum aqua plantaginis, portulacæ, uel sanguinarie.

Vtero ad Vteri loco anteriori, ut et posteriori medicamenta mouēda. astringentia, et frigida actu, et potentia adnota sunt hunc sanguinis fluorem: ut sunt succi, uel aquæ plantaginis, portulacæ, solani, et similium cum aceto, et bolo Armeno, et alijs pulueribus astringenti-

Asini- bus. Stercus asininum non solum interius sumptum **Stercus.** cum syrupo aliquo, et aqua astringente: sed exterius admotum cum aqua chalibeata, et pauco aceto sistit hunc sanguinis, et quæcunq; alium fluorem, ut

Vnguen- ego expertus sum. Hoc unguentum est in hoc gene-
tum. re probatum: R. olei myrtillorum, cydoneorum, et mastichis. an. ꝛ j. pulueris boli Armeni preparati,

sanguinis draconis et trochiscorum de Karabe. an. ꝛ j. aceti cochlearium unum. cer. æ. q. s. misce, et fiat unguentum. In uteri cavitatem necessarie, et

Que in uterū in
uterū in uterū in
tus admo utilisimæ sunt iniectiones medicamentorum astringentium, glutinantium, et ora uenarum ruptarum consolidantium, quales sunt aquæ, uel succi portulacæ, plantaginis, solani, sanguinarie, et similium:

Galenus Galenus enim diebus quatuor solo succo plantaginis infuso permetrenchitas curauit antiquum mentum flum fluorem, qui nullo alio auxilio curari potuit.

Pessulus Si his liquoribus addas pulueres astringentes, erit auxilium efficacius. Pessulus, seu pesarium longum ex supradictis succis, et pulueribus astringentibus cum terebinthina, uel pice et lana pudendo mulieris affixus

affixus ualenter sistit hunc fluorem. Suffitus sterco-
 ris ouini, uel asinini per uulua susceptus inhibet hoc Suffitus.
 sanguinis profluuium. Suffitus ranarum combusta-
 rum egregie retinet huc defluxum sanguinis, ut ego Historia
 expertus sum in excellentissima domina mea duce
 Cardonæ & Sugarbi anno. 1544. hoc fluore affe-
 cta septem ferme mensibus, quæ diuino fauore ad pri-
 stinam restituta est ualitudinem. Suffitum ungulae Ungula
 mule sistere mirifice huc sanguinem, expertus sum: mule.
 quamuis ab eo fiat per mensem sterilis foemina ut qui-
 busdam placet. Hoc medicamentum multas nobiles
 Cattalanas laborantes hoc affectu satis antiquo cura-
 uit. R. corticum duorum ouorum recentium adusto-
 rum, thuris, mastichis. an. ʒ ʒ. margaritarum electa-
 rum, corallij rubri præparati, Karabe. an. ʒ ij. lapi-
 dis hæmatitæ, & smaragdi præparati. an. → ʒ. feri-
 næ hordei sine surfure. p. ij. albumina quatuor ouo-
 rum: & si opus fuerit, adde parum aquæ chalybea-
 tæ, & fiant duo panes, seu placentæ, & coquantur in
 furno, ut possint in puluerem redigi: dosis huius pul-
 ueris est à drachma semis usq; ad drachnam unam Narcoti-
 cum iure pedum arietinorum summo mane. Ultimo ca- uliti-
 curatur hic fluor, ut cæteri, narcoticis seruatis omni ma auxi-
 bus, quæ sæpe diximus, præcipue cap. 40. de cura. lia & ex-
 tione colici doloris: quia periculosiora sunt narcoti- terna mi-
 ca interius sumpta ijs, quæ injiciuntur, uel ad mouen- nus peri-
 tur parti inferiori, & omnibus minus periculosa culosa.
 sunt exterius admotæ: inter ea, quæ sumuntur, requies Ordo in-
 magna est clementius narcoticum; deinde athana- ternoru;

DE CVRAN. MOR.

fla postea trochisci de Karabe, de spodio, & de terra
 sigillata, postea philonium maius, uel Romanum, uel
 Monitio Persicum, uel Tharsense: hæc tamen nullo modo sunt
 admouenda, neq; exhibenda, quando facultas est im-
 becilla, ne paucus natiuus calor extinguatur à medi-
 camentis tam frigidis: sed potius facultas est roborā-
 da succo carniū & iure optimo cum succis cydo-
 neorum acetosæ, & agrestæ. Sed quia in hoc sangui-
 nis fluore, & alijs omnibus uentriculus imbecillior
 redditur, prudenter alimentis frigidis est nutriendus
 Vētricu- eger, ne magis debilitetur, & externis dictis cap. 31.
 li corro- est corroborandus, & nullo modo internis, ne san-
 boratio. guis calefactus aptior sit motui.

De suppressis mensibus.

CAPVT. LVI.

Vemadmodum menstruæ purgatio-
 nes cum modum excedunt, multarum
 ægritudinem causæ sunt, ita quoque
 eum in totum supprimuntur, multos
 pariunt morbos, ut ex aphorismo. 57.

sectionis quintæ colligitur: de suppressis igitur men-
 Descri- sibus pauca dicamus: suppressos autem menses tunc
 ptio. dicimus esse quoties cum secundum naturam fluere
 Quibus deberent non fluunt: debent autem secundum natu-
 rā fluere in ijs, quæ neq; grauidæ sunt, neq; infra de-
 mēses nō circumquartū annum, aut supra quinquagesimū con-
 fluunt. Istituuntur, & preter has etiam illæ, quæ aut cātatri-
 ces sunt,

ces sunt, aut saltatrices, aut immodicè se exercent, menstruis purgationibus naturaliter carèt, Atq; ut summam dicam, iuxta sententiam Aetij mulieres calidioris temperaturæ, ualidisq; exercitationibus addictæ, & agrestes parum admodum purgantur. Præter has quæcunq; suppressos habent menses ægrotare necesse est: supprimuntur autem menses, uel Cause. quia summa adest sanguinis plenitudo uenas replentis, atq; obturantibus, uel quia sanguis sit crassus, uiscidus, ac lentus, à quo etiam uenas obstrui necesse est. Non purgantur etiam mulieres, quæ longa aliqua egritudine, aut acuta laborant, ut phthisi, quartana bestica, febris ardenti, atq; alijs id genus. Præter ea quæ insigni aliqua uacuatione sunt exinanitæ, ut sanguinis missione, uomitu, sudore, sanguinis enaribus profluuio, alui fluore. Ad hæc & quibus puris copia aliunde emanat, & pustulæ in cute effloruerunt. Ob peculiare uteri uitium menses quoque interdum retinentur, uerbi gratia, ob pinguedinis copiam, aut carnis excrescentiam, aut calum, aut cicatricem ex ulcere. quod in utero antecessit. Hæc enim uasorum uteri ora obstruere possunt. Cause facile patere possunt: generaliter Notæ. uerò quibus menses præter naturam retinentur. dolores circa lumbos, femora, collum, sinciput & oculorum radices accidere solent. Corporis præterea grauitatem, quæ sic laborant, partiuntur, nauseam, cibū auersantur, atq; fastidiunt, & horridos quosdā per uniuersum corpus discursus habet

DE CVRAND. MORB.

quales ijs, quæ conceperunt, accidere solent urina interdum in nonnullis difficulter redditur, interdū plane supprimitur. Cæterum mensium suppressio si à pituita copiosa, & uenarum ora obstruente contingat, uidere est laborantem somnolentam, ad omnem motum segnem, colore candidam plumbi quoq; interdum colori similem pituitam assidue excreantem, & aliquando euomentem. Vrina quoq; aquosa esse solet.

Curatio **Menses** si ob sanguinis inopiam exinedia, aut ui
quādo ex ctu parco, aut longo morbo, aut alia uacuatione per
sanguini- se constitierint, proprie non sunt suppressi, nec cieri
nis defe- possunt, anteaquam mulier redierit ad propriam na
ctu fit. turam. Si uero alia de causa suppressi sint per abscrip
tionem causæ euocantur, ut si à siccitate fiat, rebus
Affici- humidis curatur non calidis, & exicantibus, ne au-
tate. geatur morbus. Si ab obstructione à qua ferè semper
Ab obs- fit curatio primo uictu tenui attenuate & aperiē-
tructione te, de quo capitibus. 42. & 45. de obstructione he-
uictus. patis, & lienis.

Secundo abigentibus causam suppressionis, &
Sanguis = obstructionis, quæ, si sanguis fuerit, per sectionē sa-
nkmissio phenæ, aut uenarū pedum abigetur: quamuis Mat-
theo de Gradi uideatur primā sanguinis missionem
Matth. esse faciendam ex basilica, quādo corpus est multo
de Gradi sanguine plenum; ne attracto sanguine multo ad in-
Euocatio fernas partes augeatur obstructio. Deinde euocan-
mēsium. di sunt menses frictionibus, ligaturis, & cucurbitu-
lis partium internarum, & coxarum, lotionibus, &
fontibus

fotibus earundem. Vltimo per medicamenta aperientia, & diuretica, de quibus statim dicemus: clementiora tamen in hac conueniunt, quàm in facta ab humoribus pituitosis, & crassis: quæ primo curatur uictu tenuante, & aperiente, ut diximus. Secundo ap-
 parantibus pituitam rhodomelle, oxymelle simp. sy-
 rupo de duabus radicibus, & alijs dictis. i. cap. cum coctio.
 decocto, uel aquis eodem cap. dictis ad concoquen-
 dam pituitam. Tertio uacuantibus phlegmagogis Purgan-
 eodem. i. cap. dictis, ut agarico, turbit, diaphenico, tio.
 electuario indo maiori, & alijs similibus, ut Rx. pilu-
 larum de agarico, & cochiarum. an. ʒ ʒ. cum aqua
 foeniculi fiant pilule septem. Quarto menses omni Quæ mē-
 arte sunt euocandi, cucurbitulis uidelicet coxis affi ses euo-
 xis, frictionibus, ligaturis, & fotibus partium infer- cant.
 narum, & syrupo capilli Veneris, de artemisia, de
 duabus, & de quinq; radicibus quantitate duarum
 unciarum quolibet mane sumpto per multos dies
 cum aquis duplis, uel decocto radicū diureticarum
 croci, cinamomi, calamenti, artemisiæ, fauinæ, & si-
 milium. Fotus, & in seffus ex decocto medicamento. Fotus, et
 rum supradictorum aperientium in tempore consue in seffus.
 te purgationis ualenter ciet menses, præcipue, si su-
 matur tunc potus hic, aut huic similis. Rx. hamagegi Potus ua
 ʒ i. aquæ capilli ueneris, & fauinæ. an. ʒ ij. syrupi lēter mē
 de artemisia ʒ i. misce. ses edu=

Et si menses inceperint, sanguinis missio ex po- cens.
 plite, uel pede ualenter euocat menses. Suffitu per Suffitus.
 uulnam excepto rerum aperientium, & redolētium

DE CVRAN. MORB.

cum Hippocrate quinto aphorismorum. 28. apbori-
mo menses euocantur. A fotu, & infessu unga-
tur locus anterior, & posterior uteri hoc unguen-
tum. *to: Rx. olei de lilio, sesamum, & scorpionum. an. ʒ ij. axungie cuniculi, & gallinæ. an. ʒ ij. pulueris croci, spicæ, & sauinæ. an. ʒ j. ceræ quod sufficit misce, & fiat unguentum. Hoc medicamentum ualenter men-
ra opti- ses euocat. Rx. diacurcumæ, & dialacæ. an. ʒ ij. maī hoc trochiscorum de myrrha & de capparibus. an. ʒ iij. genere. pulueris spicæ, croci, & cimamomi. an. ʒ j. ʒ. syru-
pi de artemisia quod sufficit misce, & fiat confectio. Dosis cochlearium unum quolibet die mane cum uncijs tribus decocti, uel aquæ capilli ueneris, uel artemisise, uel sauinæ. Drachma una, uel duæ the-
riacæ diatessaron cum decocto, uel aqua prædicta-
rum rerum menses prouocat, ualentius tamen theria-
ca magna, & mibridatus id efficiunt cum electua-
rio hēmagogo. Hoc medicamentum optime menses stura in excitat etiat suppressos septem annis. Rx. myrrhæ, hoc potē calamenti montani. an. ʒ iiij. medullæ passularum tissima. ʒ ij. rutæ recentis. ʒ iiij. sauinæ ʒ vj. Ex om-
nibus contusis bene, & sufficienti quantitate mellis fiat confectio. Dosis drachmæ duæ cum decocto rubeæ tinctorum. Pesi longi ex superiori conse-
ctione, & felle tauri cum lana in uulua & uterum affixi aperiendo uenarum ora menses prouocant.
Pesi. Pessus ex radice rubeæ tinctorum cum felle tauri, uel alicuius animalis rapacis elemēter menses euocat. Idem facit hic, Rx. pulueris castorei. ʒ j. ʒ. musci grana*

grana. iij. olei sambucini, & terebinthina. an. quod
 sufficit misce, & cum lana fiat pessus longus: uel Rx.
 medullæ caricarum ꝑ. v. succi mercurialis ꝑ. j. pulue
 ris radicks gentianæ, & pulegij. an. ꝑ. ij. pulueris
 nigellæ. ꝑ. j. cum pauca terebinthina, & lana, uel
 gossypio fiant pessi seu pessarij duo, uel tres longi.
 Pessi facti ex armoniaco, opopanace, galbano, saga-
 peno, & euphorbio sunt ualentiores ad menses euo-
 candos alijs dictis superius, præcipue si addas cycla-
 minum, cuius radix ualentissime menses ciet, & ut
 quibusdam uidetur, si super eam fœmina transeat Radix
 etiam menses euocat. Si uulua, & uterus ab his, & si cyclami-
 milibus pessi, & alijs medicamentis calidis aperien-
 tibus afficiamur calida intemperie, initio ulcerum
 necessarium erit consilium docti chirurgi. Interim Caliditas
 fetus, & lotio ex decocto plantaginis, & maluarum tē, & ul-
 iuuat multum hoc affectu uexatos, & unguentum cus cu-
 album camphoratum. Pilulæ hæ ualenter menses euo-
 rantia. cant: Rx. musci, mirrhæ. an. → ij. stæchados, rubæ tin Pilulæ.
 storū, pulegij, corticum citri, piperis longi, corticis
 castæ lignæ, granorū pœoniæ, calami aromatici. an.
 ꝑ. iij. spicæ nardi → j. cum aqua artemisiæ fiant pilu-
 læ septem pro drachma. Dosis drachma una: syrupus
 bicegregiæ menstrua mouet: Rx. rubæ tinctorum, Syrupus
 arthemisiæ, sauinæ. an. m. f. mentæ, abstinij, radi-
 cum fœniculi, radicum acori, squinantij, anisi, ori-
 gani, nepritæ, matris syluæ. an. ꝑ. v. gariophylorū,
 melissæ, lingue bonis. an. ꝑ. ij. cyperij, galangæ, ca-
 lami aromatici, fœniculi, ameos, cymini rustici. an.

DE CVRAN. MORB.

3 ij. cinamomi, medullæ passularū. an. 3 v. fiat. decoctum secundū artem cum quo percolato, & mellæ sufficienti fiat syrupus. Dosis uncia tres.

De vteri suffocatione.

CAPVT. LV.

Variano
mina.

Apnea.

definitio

Teri suffocationem, alij strangulatū uteri, alij hystoricam suffocationem, alij spirationis ob uterum ablationem, alij uterinam apnæam uocant (quam animi defectio præcedit, ut docet Galenus. 1. de arte curatiua ad Glauconem) quamuis Stephanus Atheniensis discrimen esse inter apnæam, & uterinam strangulationem uelit: fit enim ipso dicente, apnæa ex superfluitate seminis putrescentis, prauasq; quasdā exhalationes, ac præsertim frigidas ad cor mittentis ipsum, atq; ita spirationem intercipientis. Contigit uerò quandoque melancholicas exhalationes, que ex ipso semine feruntur sursum, ad cerebrum recurrere, symptomataq; melancholica facere. Strangulatio apud eum fit ex spasmō matricis sursum tractæ, & per continuitatem intestina, uentriculum, septum transversum, ac respiratoria alia membra cōprimētis. Sed quia frequenter ab uteri strangulatione fit morbus comitialis, & syncope per consensum, propria, & uera huius affectus definitio erit hæc: malum tunc accidens, cum uterus uaporis copiosa intenditur, ut modo sursum, modo in latus retrahi uideatur.

Eius

Eius duæ in uniuersum causæ sunt retentum scilicet semen genitale, & menstruæ purgationes cessantes. Cause. Et licet nunquam hæc affectio accidat, quin alterutri horum accepta refrenda sit, frequentius tamen euenire solet seminis detenti causa, & quæ ob- A semine hanc causam fiunt uteri suffocationes, uehementius sæpe eius solent affligere, & symptomata multo seuiora inducere, ut copiose Gale. disputat. 6. de locis affectis. mata cap. 5. Quem locum si quis optimè consulat, multa, quæ ad hanc affectionem pertinere uidentur, & speculatione digna sunt, dulcidè à Galeno tractata comperiet: eos igitur ad eum librū remittimus, quicumq; diligentes naturæ inquisitores magna interdum admiratione tenentur quærentes qui fiat, ut cum in hac affectione intercepta nonnunquam respiratio in totum sit, & arteriarū pulsatio intermissa: ægrotans tamen uiuat, & paulo post ad solitas operationes perinde ac si tale quippiam nō esset passa, reuertatur. Cur præterea tāta uarietas accidat symptomatum pro intentionis remissionisq; modo differentium, & quo modo detentum semen cum mole quam minimum sit tamen grauium symptomatū sit causa. Quarū omnium quæstionum causas ibi leges: nos enim briuitati studentes maluimus his omnibus prætermis̃is ad signorum enarrationem conuerti, quaminis, quæ ad artis opera non sunt necessaria, diutius immorari. Ex signis igitur alia sunt, quæ Notæ. ipsam accessionem solent præire, alia, quæ comitari. Præire solent, & maximè eū accessio proxima est,

DE CVRAND. MORB.

mentis torpor, pigritia, crurū imbecillitas, faciei pal-
lor, aspectus mœstus. Comitantur hæc, quæ sequuntur,
laborantes. Interdū iacēt sine sensu immobiles cū ob-
scuro, paruoq; pulsu, uel omnino sine ullo. Interdum
sentiunt quidē, & mouētur, integrāq; sunt ratione:
ceterū animi defectione, & difficili spiratione labo-
rant. Interdum uerò, & crura & brachia contra-
huntur. Adest præterea inclinatio ad somnum, desti-
piētia, detentio instrumētorum sensus, uox obmute-
scit, & conuellūtur nonnūquam. Cum iā inclināt ac-
cessio, rubore suffundi male incipiūt, & oculi attol-
li, atq; aperiri. Humiditas præterea quedā tactu per-
ceptibilis ē muliebribus locellis excurrit. Intestina
immurmurāt, atq; uterus ipse paulatim laxatur mē-
te scilicet, sensu, ac motu iam redeūtibz. Per circui-
tus malū hoc solet corripere infirmas, præcipue eas,
quæ uiduæ sunt, aut alias uiri cōcubitu sunt usæ, &
cū omnī tēpore possit, maxime inuadit hyeme, & au-

Cautio tūno. Reliqua ex Galeno, Paulo, & Aetio sunt peten-
da. In accessione oportet uniuersum corpus perfrica-
re, & extrema præcipue partes infernas ligare, &
in acces- grotantq; collocare ceruice, & scapulis accliuioribus,
sione. & femoribus, & inguinibus declinioribus. Naribus,
eius sunt admouenda foetida, ut funiculus lucernæ
nuper extinctus, plumæ maxime perdicum, lanæ so-
leæ combustæ, capilli, cornu capræ ustum, pix eliqua
ta super carbones, galbanū: castoreum, assa foetida,
urina mulierū dierum, & sulphur, quod ualētissime
excitat ab accessione, in qua raro faciēda est uacua-
tio, nisi

tio, nisi timeatur suffocatio, & mors repentina: nam In accessione est
 ad prohibendam eam necessaria esset sanguinis missio. Si causa
 ex saphæna, uel uena pedis, præsertim si ex suppressa uacuan-
 sis mēsis fit morbus. Quæ etiā sternutamentum fa- dum ali-
 ciunt naribus sunt admoūēda, & uacuatio per acres quando.
 clysteres non est negligenda, de quibus cap. 12. de
 curatione apoplexiæ. Si à detento semine sit, cura= Si causa
 bit maritus, uel si non habet, nec possit, obstetrix suis est semē.
 digitis, & rebus aromaticis ad inferiora euocet ute-
 rum, & per uulua frictionibus purget semē, si citra
 peccatum fieri possit hoc. Hæc mixtura est optima Optima
 huic rei, Rx. olei de lilio, nardini, & cheyrini. an. mixtura.
 ꝛ j. galie muscatæ, & alitæ muscatæ. an. ꝛ j. mu-
 sci, & ambræ. an. grana. vij. zebet. ꝛ v. misce. In
 omni tamen causa in ipsa accessione pili pectinis ras-
 dicitur, & ui magna sunt auellendi ad excitandum.
 Idem præstant cucurbitule coxis & tibijs affixæ,
 quæ si magna fuerit umbilico affixa uterum redu-
 cit ad propriam sedem, uaporesq; à capite, & parti-
 bus superioribus auertit, trahitq; ad inferiora, sed re-
 ducto utero ad suum locum ad illius conseruationem Medica-
 debitam umbilico sunt admoūēda, quæ diximus cap. mentum
 54. de curatione procidentie uteri. Vel hoc, Rx. em- odorum,
 plastri stomaticonis quod. s. galbani. ꝛ ij. galie mu- ualenter
 scatæ. ꝛ j. musci et ambræ. an. grana. vij. misceatur o= trahēs ad
 mnia cū oleo sambucino. & extēdantur super pannū propriū
 coccineū ad formam rotundam pro umbilico. Mor- locū ute-
 bus comitialis, & syncope, si cum hac uteri suffoca- rū, et cō-
 tione coniungantur, ut sæpe fit, curantur eo modo, seruans.
 quem

DE CVRAND. MORB.

quem diximus cap. 8. & 30. semper tamen habenda est prima curadi ratio partis eius, quæ prius affecta est, post aliarum, quæ per consensum laborant.

Extra ac Extra acceſſionem ipsam curatur per causæ ab-
ceſſionē ſciſſionem, ut ſi ex ſuppreſſis menſibus naſcatur, ad-
curatio. hibeantur, quæ diximus capite ſuperiori. Si uerò ex ſemine detento, & corrupto uocetur maritus. Si non poſſit uiro uti, præcibus, & ieiunio curabitur. Nutriatur ergo pane, & aqua: menta tamen & ruta, & agnus caſtus ſemen minuunt. At purgationem uteri iniectus hic liquor ad modum clyſteris inſtrumento argenteo eſt efficaſ remedium: R. aquæ naphæ, ſeu florum arāciōrū lib. j. aquæ ocymi ꝯ iij. galie muſca tæ ꝯ ij. galbanū ꝯ iij. muſci, & ambræ an. grana. v. ſyrupi de artemiſia ꝯ iij. croci puluerizati, cinnamomū & gariophyllorum. an. ꝯ f. miſce.

De mola in utero.

CAPVT LVIII.

**Deſcri-
ptio.**

Cauſæ.

Mola, autore Galeno, informis quædam caro eſt, aut, ſi mauis cum Aetio, & Paulo, affectus quidam uteri ad ſcirrhi naturam tendens nunc in uteri oſtiolo, nunc in toto ipſo. ad tactum lapidoſus apparens: à motus autem difficultate, & grauitate molæ nomen aſſumpſit. Fic hoc mali genus interdum poſt inflammationem præcedentem eueniens, interdum poſt locale ulcus cui caro ſupercreuerit:

creuerit. Nasctur etiam à semine muliebri & sanguine menstruo ad uterum utroq; fluente atq; retento, ibique caloris immodici ui tum coacto, tum in carnis formam transmutato. Signa ab Aetio sic ponuntur. Affectum tumor immitis consequitur cum bypochondriorum retractione, gracilitate, de coloratione, appetendiq; deiectione: ac primo conceptionis opinio suboritur: nam & menses supprimuntur mammae intumescunt, stomachus eueritur, lumbi grauantur, uenter attollitur: temporis uero progressu discernitur: molam enim dolor punctiois sensum inferens subsequitur, nec in ea motus ullus, sicut in utero conceptu percipitur, post toto corpore diminuto, & uentre ampliato certa hydropsis imago deprehenditur: à qua tamen distinguitur: neq; enim hic ut in hydropse manus impulsu tumor recedit, aut excauatur, aut tympani sonum reddit, neque eiusdem manus concursus ulla fluctuatio percipitur: interdum tamen tempore precedente iecur refrigeratur, & hydrops superuenit: animaduertere tamē oportet haec omnia signa, ne cum sene. 135. annos nato Auenzoar, & doctissimo Mattheo de Gradi decipiamur, Hysto-
riae.

ille uxorem uterum gerentem purgauit sexto mense: hic uero uxoris partum ad decimum tertium mensem expectauit: quae post mola laborare inuenta, optime ab eodem curata fuit.

Curatur uteri mola uistu earum, quae mensibus Curatio
detentis laborant: de quibus cap. 56. diximus: post
remedijs euocantibus menses, de quibus eodem cap.

Si ob

DE CVRAN. MORB.

Hystoria Si ob flatum fiat mola (ut cōtingit cuidā foemina Iu-
stipenda deæ Olyssiponenſi, quæ arbitrata ſe foetum in ute-
ro habere uentum tantum peperit) curatur primo
frequenti uacuatione per elephāginas pilulas, quæ
in hac & omni ferme cauſa obtinent principatum.

Pilulæ Euacuato corpore flatuſ diſſipandus eſt diacymino,
lephāgi- diagalanga, dianthoſ cum decocto camomillæ, ſemi-
næ. nis foeniculi, capilli ueneriſ, & artemiſiæ. Clyſter

Clyſter hic ualēter diſſipat flatum; Rx. camomillæ. p. j. bacca
flatū po- rūlauri, anethi, cymini, ſeminis foeniculi, & aniſi. an.
tenter diſ ʒ j. anthoſ, ſticadoſ, calendulæ. an. p. j. fiat decoctū,
ſpans. de quo percolato accipe unciaſ decem, cui adde dia-

Pefſi. muſci dulciſ, & diagalangæ. an. ʒ. ʒ. miſce, & fiat
clyſter. Si in uterum inijciatur aliquid prædictæ
mixturæ, purgabit flatū uteri. Pefſi ex rebus dictiſ
cap. 56. ſunt optimi huic quoq; morbo, ut Rx. pulue-
riſ ſeminis melābij, cardamomi. an. ʒ j. pulueriſ eu-
phorbi, & caſtorei. an. ʒ ʒ. ſucci mercurialiſ & te-
rebintinæ. an. quod ſufficit, miſce, & fiant cum lana,
uel goſſypio duo pefſi longi.

De partu laborioſo, & ſe- cundis detentiſ.

CAPVT. LIX.

Cauſas
& notaſ
etc
Rhodioſ
e.

Viuſ rei copioſam, & neceſſariam
doctrinam ſcriptam reliquit Eucha-
riuſ Rhodio ſuo lib. de hominiſ par-
tu, in quo cuiuſlibet partuſ naturaliſ
& nō naturalis formaſ depinxit: noſ
tamen

tamen amissis causis, & signis breuitati studentes,
 & suo ordine curationē tantū indicabimus. Quādo Curatio.
 tempus pariendi accedit uterū gerens utatur exerci- Antepar-
 tatione moderata, nutriaturq; alimētis facilibus cōco- tū uictus
 ctu, & mollientibus, quales sunt uuae passae sine gra-
 nis, carica, pruna, uuae, butyrum, malua, ius pingue.
 Balneū quoq; ex decocto rerum mollientiū est opti- Balneum
 mum, & necessarium, & fatus partis inferioris ute-
 ro proxime, cuiusmodi sunt malua, bismalua, semen Fotus.
 lini, foenugræcum, uuae passae sine granis, carica, me-
 lilotum, & similia. Amet ea, quae partum facilem fa- Quae fa-
 ciunt, cuiusmodi sunt lapis smaragdus, iaspis, co- cilē par-
 rallus, storax, radix cyclamini, & radix artemisiae tū faciāt.
 sinistrae coxae alligata. Astineat ab ijs, quae par- Impediē-
 tum impediunt, ut est aer frigidus comprimendo, tia partū
 & intense calidus uires matris, & foetus dissoluen-
 do. Pyra à tota substantia impediunt partum, etiam Iuxta
 si non comedantur. Cum tempus pariendi appro- partū ui-
 pinquat, praegnans ambulet pedetentim per loca de- ctus.
 cliuia, & initio partus bibat ius pingue gallinae cum
 facultate seminis lini, uel foenugræci, addendo pa-
 rum croci, uel cinamomi, & parum uini albi genero-
 si, uel rubri mediocris substantiae. Partes etiam uen-
 tris inferioris, & pudenda hoc unguento benè calido Unguen-
 ungantur. R. olei sisamini, & amygdalarū dulciū, & tum.
 de semine lini. an. ꝑ j. utriusq; dialthae, hyssopi hu-
 midae. an. ꝑ ꝑ. mucilaginis foenugræci, & seminis li-
 ni. an. ꝑ ij. axūgie gallinae, & anatis. an. ꝑ j. ꝑ. croci
 puluerizati ꝑ ꝑ. cera. q. s. misce, & fiat unguentū.

Compri-

DE CVRAN. MORB.

Lapis 4- Comprimere anbelitum uersus inferiora facilem
quile. partum reddit. Lapis aquila suspensus de coxa par-
 tuerientis ualenter trahit foetum, non solum uiuum
 sed mortuum, & secundas ipsas: oportet tamen post
 partum statim lapidem amouere à coxa, ne attrahat

Cause la ad se uterum. Difficilis partus fit uel ob defectum
boriosi matris, uel uitium foetus, uel secundarum. Si uitio
partus. parientis, quia nimis crassa sit, uel animo pusillo, aut
 in experta dolorum, aut suapte natura imbecilla, aut
 habeat uterum exiguum ob aetatem, aut propter er-
 rorem in cōpositione, aut quia laborat uteri in flam-
 matione, uel aliarum partium utero proximarum.

Curatio Si ob primam causam ante partum est emacianda ci-
per cau- borum paucitate, & multo labore, multis uigilijs,
farū ab- & curis. Si sit timida, amicus addendus est. Si dolo-
scissione ribus non assuefacta, ualidissime spiritum cōprimat,
 & locus uteri superiori unguento, uel huic simili
 bente ungatur, Si imbecilla sit optimo iure caporū,
 uel gallinarum, & aqua carniū, uino bono, & odo-
 ribus nutriatur. Si ob paruitatem uteri superiori
 unguento, uel oleo communi, uel iure pingui, & si-
 milibus mollientibus partes pudendæ ungantur sæ-
 pè, & benè humectatæ, & molliatæ extendantur sa-
 tis, & aperiantur in partu. Si ab inflammatione, uel
 alio uteri morbo propriam pete curationem. Si ui-
 tio foetus difficilis reddatur partus quia magnus sit,

Figura uteres & pudendum fotu, balneo, unguento rerum
natura- mollientium egent. ut diximus, in exiguo utero. Si
lis pari? ob figuram naturæ aduersam reducatur ad natura-
 lem figura-

lem figuram: est enim naturalis figura partus, quando caput foetus à principio, deinde reliqua membra manibus super fœmoribus porrectis, & capite in neutram partem declinante egrediuntur. Proxima huic figura est, quando pedes ambo priores apparent, & manus nō supra fœmora, sed in sublimi erectæ fuerint. Aliæ omnes figuræ præter has duas à natura abhorrent, quas omnes Eucharis Rhodio exactissime suo libro demonstrauit. Quando igitur est figura naturæ contraria à docta obstetricæ habente manus, & digitos longos, & graciles, uel à pastore prudenti, & sene reducatur in primam figuram naturalem, & omnium optimam, uel in secundam ei proximā, si figura nō naturalis sit ei propinquior. Deinde expectabis partū naturalem, & uerbis blandis bonam spem foelicis partus, & masculi, quo omnes ferè mulieres gaudent, dabis: & si opus fuerit, uterum & uias omni arte aperies, partumque facilem reddes, inter alia tamen excitanda est sterilitas parienti. Multa sunt præterea quæ partum facilem reddunt præter superius dicta quorum aliqua à multis experta, & laudata in præsentia adducam. Si ob foetus imbecillitatem fiat difficilis partus corroborandus est per restorationem matris, de qua superius dictum est: & præter illa pariens hoc putare cum optimo iure corroboranda est: R. cinna-
 Pulus.
 momi electi, cassiæ lignæ, & croci. an. ꝑ j. ostium de corde cerui, & spicæ. an. ꝑ v. ambra, & musc an. g. x. sacchari optimi ad pondus omnium misce,
 b & jus

DE CVRAN. MORB.

Et fiat pulvis. Dosis scrupulus unus. Si foetus fuerit mortuus, quod cognoscis frigiditate uteris inferioris, motu rei graui ad motum matris, et foetore naturali, et oris matris, hoc potu expelletur: Rx. pulueris asse foetidae, et castorei. an. → j. aque sauinæ ꝛ ij. syrupi capilli ueneris ꝛ j. f. misce, et fiat potus. Hoc tuum foetum quoque medicamentum ualenter educit foetum uiuum, et mortuum: in uiuo tamen educendo mitiora sunt necessaria: Rx. mirrhæ, castorei, storacis. an. ꝛ j. f. cinamomi, seminis, et foliorum sauinæ. an. ꝛ j. mellis, q. s. misce et fiat confectio. Dosis drachmæ tres cum uino albo, uel aqua quinq; radicū diureticarum, uel alia simili. Hoc medicamentum foetum expellit, clementius tamen quā duo superiora: Rx. asse foetidae ꝛ f. rutæ sicæ ꝛ iij. lac humanum mirrhæ ꝛ ij. misce. Dosis drachma una semis cum germanoso uino. Lac humanum, si bibatur, expellit foetum auctore Arnaldo de Villanoua: est enim tutissimum auxilium, et clementissimum. Drachmæ duæ succi dictami, uel pulueris eius cum uino, uel aqua calida expellit foetum sine uolentia. Drachma una euphorbii abortum inducit, et foetum uiolenter extrahit. Suffitus. Suffitus huius medicamenti frequēs, et instrumento conueniente immixtus educit foetum uiuum, et mortuum: Ungula. Rx. timiamæ, meos, opopanacis, galbani, sulphuris et stercoris uini. an. ꝛ iij. cum felle uaccæ fiant formulæ cicerae asini, spules, uel ad formam lupinorum. Suffitus ungulae asini, liui serpē uel stercoris eiusdem foetum educit. Suffitus spolijs serpentis similiter foetum educit. Hi pesti molam ueri dissipant, et expellunt ualenter, et foetum quoque
 Rx. armoniæ

R. armoniaci, opopanax, bellebori nigri, saxifragie, aristolochie longae, & rotundae, pulpa cologintidae. an. ʒj. succi rutae, cucumeris sylvestris, & fellis uaccini. an. partes aequales, terebinthinae parum, nufce, & cum lana, uel gossypio fiant pessi longi. Pessus ex succo rutae, & scammonio educit foetum, sed minus ualenter quam superiores. Succus gallicus Succus lithitrici iniectus in uterum sanguinis profluentiam illic gallitrici prohibet, quod partum laboriosum, praecipue post acria medicamenta, sequi saepe solet. Si ob secundarum crassitiam partus sit difficilis, quia non auoluntur, neque abrumpuntur, obstetrix prudens digitis Obste- proprijs, uel forcipibus eas scindat, ut foetus egredi trix. possit. Si uero ob earum tenuitatem ante debitum tempus rumpantur, & humor collectus in utero fluat, & tandem uulua, et uiae sicciores factae partum difficilem efficiant, oportebit pudendum, & partes iuxta uterum unguentis, fotibus, infusibus, & balneis iam dictis humectare, & uias aperire.

Si à partu in utero secundina detenta sit, summo Ad secun- studio educenda est, non tamen subito, & uiolenter, dinamex pellenda ut multi imperiti faciunt: enixa enim fatigata labore partus benigne tractanda est, ne simul anima, & secundina educantur, uel prius anima agatur: multis enim diebus uiuunt enixae non expulsae secundis, quas potest natura sensim, & multo tempore expellere. Quiescat ergo enixa, & mente confirmetur, & statim à partu bibat libram semis olei communis, Oleum. cum dracma una croci puluerizati: post uomitu,

DE . CVRAND. MORB.

Vomitus. tussi, sternutatione, & anhelitus compressione exci-
 tussis, tetur expultrix facultas ad expellendam secundinā.
sternuta- Si tamen his non educatur, enixa nutriatur iure opti-
 tio, anbe mo caporum, uel gallinarum, aqua carnis, ouis re-
 litus de- centibus, uino optimo, & auibus montanis. Vteri
 tentio. locus in seſibus, unctionibus, & fotibus rerum mol-
 lientium est parandus, ut dictum est superius in par-
 tu difficili. Post quæ foetum mortuum expellunt, con-
Inseſſus. ferunt, qualia sunt superius dicta, & præter illa, in-
 seſſus ex decocto foliorum, & granorum allio-
 rum, foliorum usmen (est herba similis uermiculari
Pessus. sapore salso, ex qua fit sal (camomilla, & folio-
Vnguen- rum ebullieducit secundinam. Pessus, & unguentum
 tum Spo ex leporis coagulo, & croco pudendo admotum se-
 lium ser- cundinam educit. Suffitus spoliij serpentis idem præ-
 pētis suf- stat, & cataplasma ex eodem spolio serpentis cū ru-
 fitus. tis, artemisia, & absinthio coxæ admotum, & uulvæ
Inseſſus, secūdinam educit. Suffitus ungule asinæ, & capræ,
 & suffi- stercoreis bubuli, columbini, seminis porri, alij, cor-
 tus. ticis, minoris pini, hellebori, Aristolochiæ longæ, ni-
Pessi. gellæ, & similia educit ualenter secundinam. In-
Clyste- seſſus, uel suffitus, seu euaporatio ex decocto rutæ,
 res. prassi, abrotani cum oleo de lilio extrahit secundi-
 nam. Pessi, & clysteres ex allio, aspalato, assafoeti-
 da, balsamo, stercore accipitris, galbano, gentiana,
 serapino, scammonio, uitæ alba, ireos, & succo di-
 ctami: omnibus simul, uel aliquo ex his secundinam
 educūt. Vnciæ aut succi ex aliquo horum medica-
 mentorum ualenter educunt secundinam, dictami,
 scilicet,

scilicet, artemisæ, politrichi, petroselini, prassij, mercurialis, uerbenæ, porri rutæ, pulegij, hypericonis, & similium. Drachma una pulueris huius cū ui Puluis no optimo, uel aqua diuretica ualenter educit secun potētissi dinā: R̄. myrrhæ, castorei, seminis dauci, dictami, seminis porri, pulueris lumbricorū terrestriū. an. ʒ ij. misce, & fiat puluis, qui obtinet principatum in hoc morbo. Balsamū sumptum secundū expellit, & effi Balsamū cit foeminam sterilem, ut quorundam fert opinio.

De Ramice seu Hernia.

CAP. LX.

Quam peritoneum (quam Arabes mem Descri-
branam sisach nominant) qua parte ptio.
uasis seminarijs peruium est, aut la-
xatur, aut etiam rumpitur, ita ut ali-
quid uel in inguina, uel in scrotū de-
scendat, malum fit, quæ Græcis cele, Latinis tum
ramex, tum hernia dicitur, barbaris ruptura. Porro
cū uariæ hæc affectio contingat: plures enim eius nu Differen-
merantur differentiæ pro corporum & substantiæ uae
rum ad scrotum, aut ad inguina deuolutarū natura, rie.
ijs omnibus nomina imponuntur: nam si intestinum
descendit, enteroccele, hoc est intestini ramex: si
omentum, epiplocele, id est, omenti ramex: si aqua
hydrocele, hoc est, aquosus ramex: si melancholicus
sanguis in uasorum anfractibus colligitur, circocele
id est, uaricosus ramex: si spiritus pneumatoccele,
hoc est, flatusosus ramex: denique si caro dura intra
b ij testium

DE CVRAN MORB.

testium tunicas increfcit, sarcoccele, hoc est, ramex carnosus dicitur.

Cauſe. Fit hoc morbi genus multis de cauſis: nam quod in inguina, aut in ſcrotum, tum inteſtina, tum etiam omentum deſcendant, perinde ac in enteroccele, & bubonoccele cōtingit, occaſionem præbere ſolēt multa: cuiuſmodi ſunt iſtus, ſaltus, clamor, immenſe alii cuius molis ſublatio, & quicquid huiuſmodi corpori, aut extrinſecus, aut intrinſecus poteſt accidere: ab his enim cauſis facile peritonæum aut extenditur, aut laceratur. Communes autem notæ utriq; in teſtibus inquam & inguinis ramici hæc ſunt. Tumor in inguine, uel ſcruto conſpicuus cernitur, & in exercitationibus, itinere, ſpiritus retentione, & alijs occaſionibus maior quàm ante apparens, qui ſi comprimatur, tardè quidē recurrit, celeriter autē rursus deuoluitur. Cæterum quo diiudices, num propter peritonæi extentionem ramex ſit factus, an propter eiufdem ruptionem animaduertere oportebit, quoties ob extenſionem peritonæi ramex obortus ſit, inteſtinum nō uniuerſum, ſed particulatim temporis ſpacio, & ob cauſas quaſlibet deuolui, tumoremq; æquabilem ac profundum apparere inteſtino, quod deuolutū eſt, peritonæo conſtricto, ſecus ſit quum diruptum peritonæū eſt, ab initio enim inteſtinum uniuerſim deuoluitur, idq; ob cauſas uiolentas dumtaxat. Tumor præterea immenſe magnitudinis, inæqualiſq; in cute protinus eminet, quod ſcilicet inteſtina extra peritonæū elabūtur. Aquoſi ramici cauſæ, ſimul

Se simul ac notæ, & differentie apud Aetium lib. 14. cap. 22. hunc in modū leguntur. Hernia aquosa quandoq; ex occulta, quandoq; ex manifesta causa contingit, ex occulta quidem quum aquosus humor circa partes corpusculorū, que scrotum contexunt, ac implicāt, sanguini admixtus colectus fuerit. Ex manifesta uerò quū ex plaga collisis, aut fractis uas- si. sanguis affluens ad aquosam substantiā trāsmuta- tur. Vbi igitur sponte constitit aquosus humor col- lectus, sub flauus, aut suppalidus is inuenitur. Vbi uerò ex plaga, cruentam, ac fœculentam materiam reperies. Humor autem uel intra rubicundam tes- ticuli pelliculam consistit, uel extra ipsam inter- eam & pelliculas adiacentes, uel propria pellicu- la uelut uesica quadam continetur, atque hoc genus gerniam in tunica superagnata uocamus. Aliquādo uero duplex hernia oboritur cum collectio & in ru- bicunda tunica, & in superagnata consistit, siquidē igitur in pellicula rubicunda humor colectus fuerit, tumor unius coloris apparet sine dolore, in prin- cipio dum adhuc parus est collectio ad cōactam ce- dens: postea uerò aucta collectione testiculus humo- re undiq; circumdatus occultatur: at tumor in ambi- tu extērus, ac renitens ad tactū hernie carnosæ suspi- cionē imperitis exhibet, possūt tamen tactu discerni nā hernia carnosā omnino renititur, sed aquosa digi- tis cedit. Si uerò in supagnata tunica humor colliga- tur tumor ipse siue magn⁹ siue par⁹ fuerit omnino circūscribetur: at simul quoq; in rubicunda tunica

DE CYRAN. MORB.

collectus fuerit, duo, tumores depræhenduntur, alter in superagnata, alter in rubicunda pelliculla. Quod si extra rubicundam pelliculam collectio fiat, testiculus tactui occurrit. Cæterū ab hernia aquosa differt hernia intestinorū, quoniam in aquosa tumor eiusdē penitus magnitudinis semper, & in quolibet corporis situ persistit: neque enim humores uelut intestina transferuntur. Inguen præterea in hernia aquosa secundū naturam se habet, qua nota uel maxime aquosa ab omenti hernia distinguitur: nā in hernia omenti semper in scroto omentum persistit, neque unquā transfertur, id quod etiam in aquosa cōtingit. Verū in omenti hernia inguen rarefactum depræhenditur. Atque hæc de ramice sunt satis, nam quæ de alijs speciebus dici poterant cum uel ex ijs quæ supradicta sunt patere possint superuacaneum esset hic scribere: qui pleniorē tamen disputationē desiderant, adeant Aetij librum. 14. & Galeni medendi methodum.

Curatio Flutuosa hernia curatur primo. uictu calfaciente
flutuosa. ægri, & nutritis si fuerit infans; secundo dissipanti-
 bus flatum internis, & externis, qualia sunt rosata
 nouella, aromaticum rosatum, diacyminum, diaga-
infans. langa, dianthos, electuarium de baccis lauri. Infans
 qui non potest omnia medicamenta necessaria sume-
 re, cum lacte sumat semen fœniculi, uel anisum man-
 sum, uel parum aquæ nasæ, & parti affectæ admo-
 ueatur carica assata cum puluere cymini, uel carui,
 uel arancium assatum cum eodem puluere, uel mel
 parum

parum decoctum cum stercore bubulo. Si æger fuerit puer, iuuenis, uel senex ualētioribus eget, de quibus cap. 3 1. de curatione imbecillitatis uentriculi.

Aquosa bernia curatur primo uictu calido & exic *Aquose.*
câte, de quo diximus cap. 44. de curatione hidropis.

Secundo apparantibus humorem aquosum, ut rhodomelle, oximelle simp. syrupo de duabus radicibus, & alijs dictis cap. 1. & multis alijs locis.

Tertio, plegmagogis; ut agarico, puluere hiera simp. turbit, diaphenicon, & alijs, de quibus eodem 1. cap. sed frequenter oportet purgare pilulis elephanginis, & de hiera simp. & agarico trochiscato: quia euacuant sine molestia.

Quarto, dissipantibus flatum medicamentis internis & externis dictis cap. 44. de curatione ascitæ. Ultimo uerò omnis aqua euacuanda est filo transfixo in scroto, qua emissæ ulcera exiccantibus, & glutinantibus sunt curanda adhibendo tamen medicamenta partibus primo affectis, ut hepatis, lieni, & alijs.

Carnosa bernia, si antiqua non fuerit, & minus Carno-
dura curatur rebus emollientibus, & dissipantibus sc.
carnem, ut hoc præcedenti tamen debita uictus ratione & corporis purgatione; R. igitur oleorum camomillæ, anethi, sesami, & amygdalarum dulciū, an. ʒ j. mucilaginis seminis lini, & foenugraci. an. ʒ ʒ. pulueris rosatæ nouellæ, camomillæ, & croci. an. ʒ j. ʒ. emplastri de meliloto, quod sufficit, misce, & fiat unguentum. Vtrumq; diachylon

DE CVRAND. MORB.

enim harmonisco hanc herniam longo tamen tempore dissoluit.

Varicose Varicosa hernia non sine magna difficultate curatur. Primo, uictu dicto cap. 9. de melancholia. Secundo, apparantibus atrum humorem conuenientibus medicamentis, de quibus eodem cap. 9. Tertio, uacuantibus, ut confectione diasenæ, confectione medicaminis bamec, sero caprino, epithymo, pilulis de fumo terræ, Indis, & de lapide lazuli. Quarto, mollificantibus, & dissipantibus, ut medicamentis dictis superius in curatione carnosæ herniæ.

Vltimo uero uarices eximantur more cancerorum ferro candenti: quamuis hoc opus non ab omnibus

Alium ferri possit. Alij omnes modi & differentie earum, **specierū** quæ fiunt ex laxato dydimio, aut rupto peritoneo, **curatio** siue omentum decidat, siue intestinum in infantibus, & pueris sunt faciliores curatu, præsertim si **difficilis** recentes fuerint: antiquæ enim sine opere manuum non possunt curari.

Intestina Hernia hæc curatur primo uictu astringente, & **bis.** glutinoso, de quo cap. 28. de curatione sputi sanguinis: & somno, & quiete, fugaq; cibi flatuosi, uehementis saltus, & clamoris. Postea si intestinū fuerit: extra peritonæum egro resupinato, sublati crucibus sensim reducatur intestinum ad locum proprium, nisi stercus, uel flatus hoc impediat, quo tempore flatus est dissipandus iam dictis, & stercus mollius factum foetibus, unguentis, suppositorijs, & balneis ex butyro, muscilagine scænagræci, seminis lini,

lini, oleo sisamino, & amygdalarum dulcium est euacuandum: intestino tamen in scrotum lapsa, uel extra peritonæum iniectio clysteris est suspecta, & Clyster maximè timenda, quum multi nostris temporibus periculo sine uoce subito perierint excepto clystere post mortis habetum intestinum à proprio loco, ad quem reduci non uibus in potest plenum postea substantia clysteris. Intestino testinum ad locum suum reducto à chirurgo docto, & prudenti extra. ti conserua ipsum idoneis instrumentis, & ligaturis. Scissuram quoq; astringe, id tamen fiet à uiris in hoc & in lapidibus à uestica extrahendis exercitatis & probatis. Et incisioni impone medicamenta glutinantia, & constringentia, ut emplastrum contra rupturam in omni regione satis cognitum, & ab omnibus pharmacopolis confectū. Hoc quoq; est optimum. R. picis naualis ꝑ j. lithargirij ceræ albæ et curinæ, Emplastrum ocolophoniz, armoniaci, galbani. an. ꝑ v. f. uisci queritum. cini, thuris. myrrhæ. gypsi. an. ꝑ ij. & ꝑ iij. boli armenii, nuci, nucis cupressi. an. ꝑ j. & ꝑ iij. aloës, cabaxini, aristologiæ longæ & rotundæ. an. ꝑ ij. & ꝑ ij. & ij. gallarum ꝑ ij. & ij. terebinthinæ lotæ forti aceto ꝑ ij. & ij. sanguinis humani ꝑ iij. acaciæ, sanguinis draconis, mumie. an. ꝑ. f. his omnibus pulverizatis accipe ilia pellis arietinæ sine pilis diuisa in partes paruas decoquantur in aqua, donec liquefiat; quibus adde glutinis ligni fabrorum et scriptorum, & piscium. an. ꝑ j. His omnibus liquefactis adde pulueres, & fac secundum artem emplastrum in magdaleombus,

DE CVRAN. MORB.

leonibus, cuius quantitas, quæ satis sit; extensa super alutam ad magnitudinem rupturæ semper ei ad Infansa hæreat. Lactens quoq; his externis facillime curacillime bitur, præsertim si nutrix debita ratione uictus utatur. tur. Puer uel iuuenis præter iam dicta si per. xxx.

dies, uel. xxx. resupinus quiescat, & quolibet die Consoli- mane accipiat ꝑ j. pulueris consolidæ maioris, uel dæutraq; minoris cum iure pedum arietis, uel alio liquore astrinsiente, uel paucio uino rubro astringente, ut

Dacty- est saguntium, mihi crede curabitur hernia, maxi-
lus pal- me si non fuerit antiqua. Eandem habet uim puluis
me syl- seminis, uel dactylorum palmæ syluestris, si multis
uestrik. diebus, & in eodem pondere sumatur. Dimidia

drachma pulueris radicis ualerianæ cum paucio ui-
Valeria no rubro decem, uel quindecim diebus sumpta cu-
na. rat herniam, ut fide doctissimorum uirorum habeo
compertum. Vncie duæ succi scabiosæ sumptæ ma-

Succus ne quolibet die curant herniam. Hoc medicamen-
scabiosæ tum paucis diebus curat herniam; Rx. mastichis, oli-
Medica. bani, colophonæ, boli Armenici, sanguinis draco-
mentum nis. an. ꝑ j. pilorum leporis incisorum in partes mi-

prabatū. nimas ꝑ iij. mellis, & farinæ orobi. an. q. s. misce,
& fiat mextura. Dosis drachmæ tres, uel quatuor.

Radix Puluis radicis pentaphilonis curat herniam. Gui-
pētaphyl do de Cauliaco doctissimus medicus & chirurgus
lonis. aliorum & sua ipsius experientia curauit herniam

Chalibos scrupulo uno limaturæ chalybis sumpto singulis die
bus mane per triginta dies, cum paucio uino rubro,
& aqua decoctionis hepaticæ, dummodo per ali-

quot

quot dies ante & pone emplastrum ex magnete, & apostoliconē, & contra rupturam parī affecta adherens portet, permutatione eius facta tertio quoque die. Hoc emplastrum est optimum quamuis sit paucorum simplicium, quod per mensem curauit her-
 niam: R̄. aloes, thuris, mastichis, dragaganti, gummi Arabici, sanguinis draconis, boli Armenici minorū similia. an. partes æquales cum albuminibus ouorum fiat emplastrum. Emplastrum bonum

Quando supradictis auxilijs hernia non curatur Opus oportet ad opus chirurgicum aggredi. Aliqui pariter in-
 tem per quam descendit intestinum contrahunt ferro strumen
 candenti: alij caustica potentia admovent: ab alijs acuta.
 perforatur, & meatus astringitur, ne in intestinum, uel omentum descendat. Sed quia admodum difficile est laxationem, uel peritonæi incisionem anti-
 quam curare sine testis extractione, ab erudito, & in hoc exercitato diu uiro testis, uel testes cum dyndimo abscindantur, & extrahantur, cuius modum & formam Paulus libr. 6. cap. 62. & Albumasis scripserunt.

De Arthritide.

CAPVT LXI.

Arthritis tunc fit, cum in uniuersam Descri-
 omnes corporis articuli propter alienum. Descriptio.
 num à natura humorem ad eos confluente dolor occupat, Latini hunc
 morbum articulare appellat, barbari

DE CVRAN. MORB.

hæri arthriticam passionem : uerum animaduertere

Species. oportet arthritidem, podagrâ, chiragram, & ischiadem affectiones esse genere easdem loco tatum differre, cum alioqui una sit cõis omnium origo: est enim arthritis, cum in omnibus articulis dolor insidet, podagra cum in pedibus tatum, quæadmodum chiragra cum manus obsederit dolor. Ischias aut cum eam iuncturâ, quam Græci ischiam, Latini coxam nominant.

Quare nō ab re fuerit, nobis præsertim, qui breuitati studemus, harum omnium affectionum curationem hoc capite comprehendere: tamen si de arthritide caput tantum inscribatur. Fit autem arthritis multis de causis

Causæ ternæ. quarum quædã internæ sunt, quædã externæ. Externæ sunt casus, percussio, corporis immodica exercitatio, ut lucta, cursus, aliæq; id genus, præsertim si statim à cibo fiant: articulorum præterea luxationes, & quicquid extra incidens articulos ita potest debilitare, ut ad recipiendos deriuatos aliunde humores idonei sint inter quæ Veneris immoderatus usus & solitæ exercitationis intermissio numerantur. Mærores præterea, curæ & uigiliæ, ceteræq; animi perturbationes ex eorum genere sunt, quæ arthritidem, podagram, & ceteras articulorum affectiones possunt efficere, non modo quod corpus imbecillius reddant, sed quod noxios quoque humores procreent. Inter alia quoq; quæ maximè hanc affectionem inducunt, sunt assiduæ cruditates, crapulæ, et eorum alimètorum usus, quæ & difficilia coctu sunt, & pituitosos insuper humores generant. Docet hoc Gal. comment. 28.

lib. 6.

in. 6. aphorif. dicens, etate quidē Hippocratis pauci
 podagra laborabant, propter uitae moderantiam, no Quare
 stris uerò tēporibus usq; adeò auctis edulijis, ut nihil tempore.
 addi posse uideatur, infinita est podagrarum copia, Hiopo-
 cum nōnulli sūt, qui non exercētur, & crudiatibus cra. is
 atq; ebrietatibus obruuntur, & ante cibū assumptū pauci la-
 bibunt uina generosa, ac Venere utuntur immodera borabant
 ta: nōnulli uerò etsi non in his omnibus, in aliquibus arthriti-
 saltē eorum quae dicta sunt delinquūt, sed cum pec. de.
 catū fuerit magnū, sepius in uno eorū, quae diximus
 deliquisse satis erit. Ob hanc igitur causam etiam eu-
 nuchi podagra corripuntur: quamuis nō utūtur Ve-
 nere: talis enim est eorū desidia, insatiabilitas, ebrie-
 tasq; ut etiam sine uenereorum usu podagra possint
 corripī. Confirmans hanc sententiā Gal. cōmen. 30. Galenus
 eiusdē libri, Eunuchos, inquit, itaq; uidemus quosdā uidit eu-
 podagra laborātes, pueros uerò nō uidimus: quia il- nuchos la-
 lis Venus nō nocet, nec uitae immoderātia in cibis ob borantes
 caloris copiam: sed ego uidi, quod Hippocrates & Ga podagra
 lenus nō uiderunt, nobile uidelicet puerū septē, aut et nō pue-
 octo annos natū Vallestū laborantē non tantum poda ros: non
 gra, sed arthritide uere & autūno, cui nō fuit here- stro tēpo-
 ditarius morbus articularis, & satis ille biliosus erat re uisus
 Vfus etiā ureticorū praesertim à cibo multo & diffi est puer
 cili cōco. Hu hāc generat affectionē. Cōpertum quoq; podagra
 est uini meracioris, praesertim uetusti, assiduū usum laborans
 huius affectionis causam q̄ maximā esse, ac proinde
 medicorum omniū decreto huic malo obnoxius uini
 usus quamprimū interdicatur. Sed neq; silendū illud
 erit,

DE CVRAN. MORB.

erit quod sæpe à parentibus hoc uitium in posteros de mararit, unde hæreditarij morbi esse consueuerunt arthrits, & podagra: quod nec diffitetur Gæhæredita lenus. 6. apho. cõmento iam dicto. 28. multos dicẽs rius. laborare podagra, quod auos & patres podagri-

Causæ cos habuerint. Porro internæ causæ sunt humorum internæ. multitudo, aliquando sanguineorum, biliosorũ non Tria sũt nunquam, atq; melancholicorum: frequentius tamen tantum crudorum, atq; pituitosorum, qui articularum cauisarũ tates replentes tumores & dolores, quales in inflammationibus reperiuntur, excitant: quam rem plurimũ iuuat tum articularũ ad recipiendum propter morbi. imbecillitatem aptitudo, tum cæterorum membrorum

ad expellendum fortitudo, quo fit ut qui uniuersum causas colligere uellet, in tria genera partiretur humorum, inquam, copiam, articularum imbecillitatem, & cæterorum membrorum robur: hoc tamen admonere uellem prius quàm ad signorũ enarrationem, & curationem deueniatur, frigidos, crassos, & pituitosos humores ad ipsos articulos facile deferri non posse, & neruorum compactæ substantiæ insinuari, nisi ab aliquo humore, cuiusmodi est

Bilis uis. bilis, deducatur, cuius beneficio fit, ut tametsi crassi consistentia sint, angustissimos tamen meatus permeent, tenuissimo scilicet humore uiam aperiente. Vnde uerè curandi methodi præceptum est medicamenti, quæ ad hos humores uacuandos propinatur, aliquid misceri debere, quod bilem educat. Signis, quibus morbus cognoscitur, non est opus, cum

uel dolor

uel dolor ipse articulis innitens morbi speciem statim exprimat. Cause uero, humores scilicet abundantes quicunq; sint siue biliosi, sanguinei, melancholici, aut pituitosi: nam procatur critica cause ex egrotantis sermonibus sunt petende, & per traditas superius methodos, maxime capite de cephalalgia dignoscuntur. Cum Paulo uero Aegineta hunc in Paulus
modum inuestigabis, libet autem uerba eius hic sub- Aegine-
scribere. Variæ itaq; sunt afflictionis huius cœu di-
ctum est cause humorum tamen negotium facien-
tium differentie baud difficulter locis, quibus impa-
cti sunt, perspicue redduntur, tum coloribus, tum
cæteris accidentibus prodite. Biliosus nanque fluxus
colore sublurido, & ruffo deprehenditur. Idem ca-
loris insuper sensum ingerit, cruciatumq; acerbio-
rem efficit, & protinus ad supremam cutem citra-
amplum tumorem erumpit, calidarum rerum impo-
siti magis exacerbatur, quemadmodum è diuerso
frigorificis placatur: quod quidem cæteris fere om-
nibus magna ex parte, peculiariter uero alijs bilio-
sis euenit. Febris item sæpenumero in accessionum
summis uigoribus accedit, ualdeq; sitibundi red-
duntur. Consimili modo, & in melancholicis atrio-
ris coloris corpus deprehendas, sicuti in pituitosis
album & aquosum corpus cernitur, unde minus cru-
ciantur, & serius tument particule: perinde atq; si
sanguineus humor in corpore abundat, cruentum co-
lorem membra præferunt. Sed ad exactionem indica-
tionem inuabit & superior uictus ratio. & cætera.

DE CVRAN. MORB.

Curatio calide. Dolor iuncturarū ī causa calida cū humore curatur sex remediorū generibus. Primo, uictu tenui & refrigerante, & calidorū abstinētia, praeserim uini & ueneris: haec enim in causa etiā frigida nocent.

Secundo, phlebotomia partis oppositae: ut in arthritide dextrae manus, uenā cubiti sinistri secamus, & in podagra dextri pedis uenā cubiti dextri incidimus: quamuis aliqui cū Galeno uenā poplitis sinistri secandam esse uolunt. in dolore tamen iuncturae dextrae coxae (ā Graecis dicitur ischias) uena poplitis dextri est secanda, ut Galenus ostendit in libello de curandi ratione per sanguinis missionem, & in plerisque alijs locis. Multi initio, & corpore pleno existēte uenam cubiti eiusdem partis secant, quod Galenus uisus est docere. 10. de compositione medicamentorum secundum loca.

Tertio, remittentibus sanguinis feruorem frigidis & astringentibus, ut syrupis rosarum, granatorum, myrtyllorum, cydoneorum cum dupla aqua portuacuae, plantaginis, acetosae, & solatri per tres, aut quatuor dies: in dolore tamen magno absq; syrupis, & humor concoctione euacuanda est bilis: quamuis nō sit turgida proprie, nam quemadmodum in uehementissimo dolore narcotica sunt necessaria, quae dolorem in hoc non auferendo causam curant, ita coacte uacuandus est humor dolorem pariens uehementem sine concoctione, quia maius est auxilium nocumento.

Quarto, uacuantibus bilem, ut pilulis hermodactylorum minorū ā drachma una ad scrupulos quatuor:

tuor:

LIBER PRIMVS.

tuor: uel drachmis quatuor electuarij de succo rosarum, aut diaprunis solutiui.

Quinto, anodinis, à quibus incipiendum aliquando est, & repellentibus, ut cassia fistulari dissoluta in na, oleo rosato, farina hordei, muscilagine psyllij, uel cydonecrum extracta aqua rosarum, et pauco aceto ad penetrandum magis, uel succo, aut aqua solani, plantaginis, uel portulacæ. Prodest quoq; panis medulla lacte macerata, & parum cocta addēdo uitellos duos ouorū & oleum rosatum. Oleum rosatum, cum quo uermes terreni sint cocti, frigidum applicetur. Hæc omnia dum calescunt, sunt mutanda, & sæpe. Si dolor est intolerabilis, prædictis addes opij drachmam Admoni
unam, croci ad penetrationem parum. Hoc cataplasma est optimum in doloribus iuncturarum intolerabilibus à causa calida: Rx. farinæ hordei sine furfure, Cataplas
& medullæ panis. an. p. ij. foliorū iussquia ni, maluarum, & uiolarum. an. m. j. florum camomillæ & cor gnum do
ticis papaueris albi. an. p. j. Ex his decoctis fiat cata- lozem.
plasma addendo oleorum lumbricorum, & papaueris. an. ʒ j. opij & croci. an. ʒ f.

Sexto, dissipantibus id quod fluxum est, ut oleo camomillæ, de lilio, anethi, decocto camomillæ, radicis tia, deco-
althææ, fœnuigræci, & meliloti, uino austero facto tum.
uel aqua marina, stercore uaccino, uel hoc, aut simili unguento: Rx. olei camomillæ ʒ ij. olei de lilio & Vnguen
de semine lini. an. ʒ j. muscilaginis fœnuigræci, & se tum.
minis althææ. an. ʒ ij. pul. rosatæ nouellæ, et stercoreis
bubili. an. ʒ j. f. ceræ. q. f. misce, & fiat unguentum.

DE CVRAN. MORB.

Frigide. Arthritis à causa frigida pituitosa curatur primo
Vinum. uictu parum calido cum astringitione, quare uinum in
 ea nocet, quia crudos humores ad iuncturas trahit,
 in quibus, ut & in nervis facile in acetum conuer-
 titur. Bibat ergo laborans ex hoc dolore aquam cinna-
 momi, uel decoctum seminis foeniculi, uel anisi. Quod
 si uinum uehementer appetat, sit rubrum, & astringens,
 ut Saguntinum. & aqua multa dilutum.

Secundo, apparantibus pituitam, ut rhodomelle
 cum aquis, aut decocto foeniculi, mellisæ, & simi-
Admoni lium, dummodo ualentia diuretica non sumantur,
tio. præcipue ante purgationem, quia humores ad iun-
 cturas ducerentur, & ideo calculo renum, aut uesi-
 cæ affecti ex usu longo diureticorum in arthriti-
 dem incidunt.

Tertio, uacuatibus pituitam à iuncturis, ut drach-
 ma una pilularum hermodactylorum maiorum ad
 scrupulos quatuor, uel drachmis quinque; diacarthami
 ad drachmas sex. In hac causa, quia est diuturnus
Frequēs purgatio dolor bis, uel ter in mense fiat uacuatio per has pilu-
purgatio
Pilulæ. las; R. pilularum artheticarum, hermodactylorum
 maiorum, & agarici trochiscati. an. ʒ j. turbit. ele-
 cti ʒ ij. diagridij optimi ʒ j. cum aqua yuæ arthe-
 tice fiant pilulæ triginta. Pro dosi tres. Vel si non
Cōfectio potest transglutire pilulas hæc mixtura fiet: R. dia-
 catholiconis ʒ j. ℥. diacarthami ʒ j. agarici tro-
 chiscati, & turbit. electi. an. ʒ ij. confervæ buglos-
 sæ ʒ iij. pulueris rosæ nouellæ ʒ j. ℥. rodomellis
 q. s. misce, & fiat confectio. Dosis cochlearium unum
 qualibet

qualibet hebdomada. In hac, & in omni materia ar-
 thritidis utilis, & necessaria est uacuatio in uere per Admoni
 sanguinis missionem, & per medicamenta purgan- tio i pre
 tia, etiam si non a tu dolore afficiantur, ut docet Hip seruatio
 pocrates Aphorismo. 47. libr. 6. & Galenus in com- ne.
 mentario.

Quarto, dolorem sedantibus statim principio ad Quæbuc
 hibendis, ut oleo camomille, oleo lumbricorum, de te tollit do
 rebinthina, de semine lini, de lilio, de uulpe, & simili lorem.
 bus. Cataplasma ex farina camomille, melilori, foeno
 græco, semine lini, & puluere stercoris uacini cum
 oleis supradictis ualde sedat dolorem. Cataplasma ex
 muscilagine seminis fœnugræci extractum aceto,
 & aqua cum melle est probatum, & efficax auxi-
 lium, si per tres dies hæreat loco dolenti.

Quinto, dissipantibus, corroborantibus, & resolu- Dissipan
 uentibus moderate, ne tenui dissoluto crassam duri- tia.
 tiem lapideam suscipiat. Hæc omnia quoq; dolorem
 mitigant, qualia sunt dicta in quarto genere auxilio
 rum, & hoc unguentum; R. oleorum camomille,
 uulpiu, & de lilio. an. ꝑ j. unguenti Aragon, &
 marciaton. an. ꝑ l. muscilaginis seminis fœnugræ-
 ci, & seminis lini. an. ꝑ iij. pulueris mastichis, & ro-
 sarum. an. ꝑ l. ceræ. q. s. misce, & fiat unguentum.
 Præstantissimum quoque est partes dolentes ab hac Præstan
 frigida materia oblenire sæpè adipè aspersis pinguis tissimum
 exemerati & farti lumbricis terrestribus, foenu- auxiliū.
 græco, croco, terebinthina, consuti & tosti. Secun-
 dus adeps qui defluit in uas aceto albo plenum est

DE CVRAND. MORB.

- melior: fofus, & balneum ex decocto camomillæ, meliloti, foenugræci, yuæ arthreticæ, roris marini, feminis lini cum aqua falſa, uel aqua chalybs, aut fer- rum candens extinguitur; eſt efficax remedium.*
- Terebin-
thinæ
laus.** Longus uſus pilularum terebinthinæ abiectis decies lotæ cum aqua yuæ arthreticæ curat hanc artbriti- dem antiquam, ſi curabilis eſt, quia ſoluere nodofam neſcit medicina podagram. Doſis tertio quoque
- Lignum
guaiacū.** die tres magnitudine ciceris. Potus aquæ ligni guaiaci per triginta, uel quadraginta dies euacuato corpo- re ſolet curare hanc antiquam artbritidem: muta- tamen eius facultatem ſecundum uariam naturam ægri, & morbi.
- Iſchias** Dolor iuncturæ coxæ, quæ à Græcis dicitur ualentio iſchias, & à barbaris ſciathica ualentioribus indi- ribus cu- get remedijs propter huius iuncturæ magnitudi- ratur. nem, qualia ſunt pyretrum, coſtum, naſturtium, ſinapis, nitrum, ſtercus bubulum, ciconiæ, & le- poris. Cataplaſma ex his omnibus, uel aliquibus cum oleo ſcorpionum, uulpino, & folijs lauri, rutæ, cy- clamini, & ſquillæ eſt optimum: uel unguentum. Cataplaſma ex pice, ſulphure admotum huic ma- gnæ iuncturæ antiquam iſchiadem curat. Aliquan- do ſunt neceſſaria maxime attrahentia, & quæ ue- ſicas efficiunt, & adurunt, ut eſt cataplaſma ex fo- **Urticæ.** lijs urticæ bis in die loco dolenti admotum, poſt la- uetur locus decocto ſaluie, & roris marini cum a- Cataplaſ qua ſalſa.
- ma.** Cataplaſma ex ruta uiridi, & ſcordeon cum pin- guedine

guedine porci, & aceto ualet multum sua facultate in hoc morbo. Maioris uis est cataplasma ex radice cucumeris syluestris cum pinguedine suilla, Cucu- uel ex allio. Hoc etiam est optimum & exper- mer syl- tum; R̄. absinthij radicis ebuli, fursuris an. p. j. uestris. sterco- ris columbini libram unam semis, salis com- Aliud ua- munis libram unam: omnia in aceto de coquantur, lentius & fiat cataplasma; uel fiat ex sinapi, & ficis Om- nium quæ diximus est potentissimum cataplasma Cāthari- ex cantharidibus & fermento, & staphisagria fa- des. Etum, à quo fient uesicæ, quæ apertè per dies ali- quot conseruentur folijs brassicæ, uel fermento, & pinguedine porci. Cataplasma ex melle anacardo Mel ana- rum est ualens causticum in hoc probatum à quo- cardorū. dam doctissimo medico: fit hoc modo. Anacardi pi- sti infundantur in aceto per septem dies, postea sen- sim, & igne paucò decoquantur, donec tertia pars consumatur. Post caloris absentiam quod superna- tat, colige, quia illud est mel anacardorum anti- quorum.

Sapientissimus quidam medicus multos suo tem- pore laborantes coxendico dolore curauit, & u- & potens- num affectum eo per annos decem & octo causti- auxiliū. co facto ex capitello uiuæ calicis & aluminis, cuius crusta butyro, uel axungia porci non salita est amouenda, demde locus apertus à docto chirurgo est conseruandus salsa carne, uel ligno busci per sex menses, ut possit materia uel ulcus euacuari.

DE CVRAND. MORB.

Aliqui medici satis eruditi igne actu aperium lo-
cum supra iuncturam, primo, & secundo supra co-
xam, & tertio sub genu: semper tamen particula-
ria auxilia sequantur uacuationes totius corporis:
quanuis tutius esset, si sex digitos infra iuncturam
dolentem aperiretur locus igne, & apertus per ali-
quot menses conseruaretur. Sed si de his auxilijs
omnibus pyroticks perfectam, & integram.

doctrinam accipere cupis, lege cap.

quantum libri tertij Iacobi

Hollerij de materia

chirurgica.

Hollerus

FINIS PRIMI LIBRI.

LIBER SECVN

DVS, DE CVRATIO-

ne februm.

De febre sanguinea, seu continentia, quam synochū cum putredine appellant.

CAP. I.

Ynochos Græcis, continens **Definitio**

Latinis, est febris, in qua una accessio ab initio ad finem perpetuò manens in multos dies porrigitur.

Diuisio.

Hæc duplex est, altera sine putredine, quæ similis est diariæ, de qua in presentia

nō agimus, cum rarò medicus ad curandas diarias uocetur: quomodo autē solus sanguis nō putrix febrim efficere possit, quando calidus & humidus existens putredini magis expositus uidetur, non est hoc loco & tempore explicandum. Altera est synochus cum putredine, de qua nunc agimus, cuius tres sunt differentie. Nam quædam à principio ad finem æquali magnitudine perdurant, has græci omotenas uocant, in eodem uigore permanentes; alia enim tria tempora occulta sunt quædam uero semper augen-

c v tur, eas

DE CVRAN. MOR.

tur, eas Greci acmaſticas, id eſt, incrementum ſuſcipientes, aut inualeſcentes nomināt, principium, vigor, & declinatio in his occulta ſunt quemadmodū in ultimis tria tempora priora. Aliæ paulatim diminuuntur, & decreſcunt, paracmaſticas, hoc eſt decreſcentes appellam: de his ſuſius. Gal. 9, metho. & lib. 2. de differentijs februm, cap. 2. & lib. 2. de criſi.

Error A bus, cap. 7. agit. Quare fallitur Auicennas credens uicenne. Galenū negaſſe dari febrem ſanguineam putridam.

Cauſa. Fit ſynochus ex putredine ciborum multorum, & ſanguineorum, multa exercitatione, præſertim à cibo & uere, & in iuene carnoſo: otium immodicum auget ſanguinem, & humores omnes, à quibus in uaiſis maximis potiſſimum (quæ circa alas & inguina exiſtunt) putreſcentibus ſynochus hæc fieri ſolet præcipuè ſi obſtructiones adſint, quas Ven-

Note. nus gignit à cibo, & ebrietas. Signa huius febris ponuntur à Galeno nono methodi, quæ multa ſunt rubor ſcilicet faciei magnus, & totius corporis ſomnus immodicus, calor magnus, qui acrior eſt eo, qui ſequitur ſynochum ſi æ putredine, minus tamē mordax, quam in ardenti. Pulſus ijs maximus, uehemēs, celer, creber, & inequalis, ſi conferatur cum ſynochō ſine putredine, æqualis tamen ſi cum alijs febribus putredis comparetur. Vrina rubra & craſſa.

Curatio. Curatur ex ſex remediorum generibus. Primū, uītu frigido & humido, minus tamen humido, q̄ bilioſæ febres, & tenui, ut ſucco malorū granatorum, cremore hordei, lacte amigdalorum dulciū, cichorea,

lactuca

lactuca cocta, si uenterculus est imbecillus, uel cruda cū aceto & saccharo, si est ualidus, carne cydoniorum saccharo cōdita, radice bulgosa saccharo cōdita, pyris, & malis cotoneis assatis, pane loto. Si facultas sit imbecilla, uel post sanguinis missionē, & alias uacuationes nutriatur iure, & carne pulli galli nacei refrigeratis agresta, acetosa, hordeo decorticato; semper tamen consideranda est natura ægræ, ætas, regio consuetudo, & anni tempus in quātitate, qualitate, & numero cibi sumendi, ut Hypocrates docet. 17. aphorismo primi libri. Potus sit aqua hordei, & in declinatione uinum album benè dilutum, præsertim si uenterculus fuerit imbecillus.

Secundo, secta basilica dextra, & misso sanguine Sectio ue usq; ad animi deliquium, si uires adsint: ego semper n. nostris temporibus extraho sanguinē non semel, sed bis, aut ter, & quandoq; quater uno, uel duobus diebus numerus tamen dierū non est semper in spiciendo. In hac tamen febre à principio oportet mutare sanguinem, ita tamen ut respondeat plenitudini, & robori uirium. Ante tamen sanguinis missionem si non times subitam suffocationem & semel in ipso quoq; febris die hoc, aut si mili clystere alius linenda est, & in testina purganda; R. foliorum maluarum, uiolarum & mercurialis. an. m. j. furfuris & hordei sine cortice. an. p. j. fiat decoctū, de quo percolato accipe lib. j. & ꝑ ij. cui adde cassiæ fistulæ præparatæ, & diacatholiconis. an. ꝑ j. olei rosati ꝑ ij. sacchari ꝑ ij. misce & fiat clyster.

Tertio,

DE CVRAND. MORB.

Potus 4- Tertio, potu magno aquæ frigidae, qui, Galeno au-
 quæ fri- tore. 9. methodi post sanguinis in sionem in hac se-
 gide. bre maximum est præsidium, nisi quæ illum impe-
 Impediē diant, æger habeat, ut sunt tumor, partis principis
 tia potū obstructio, magna inflammatio, uel imbecillitas ali-
 aquæ fri cuius uisceris, defectus caloris innati, & natura con-
 gide. traria potui aquæ frigide: solet enim potus multus
 aquæ frigide hanc febrem, præsertim non putrem,
 & putrem quoq; post sanguinis in sionem, & humo-
 ris biliosi concoctionem curare sudore, uel uentris
 profluuiio, uel aliquando febrem hanc & ardentem
 in pituitosam mutare: quo autem modo id fiat, nō est
 Aduerte. præsentis instituti, nec sanguis, nec bilis possunt in pi-
 tuitam uerti, cum coctum non possit fieri crudum.

Cōcoctio Quarto, concoquentibus, refrigerantibus, & bilis,
 quæ sit ex sanguine tenuiori, acrimoniam remittent-
 tibus, ut syrupis granatorum, acetosæ. S. uiolarum,
 rosarum, & endiuie. S. & cōp. & simulum cū aquis
 uel decocto duplo endiuie, cichoreæ, acetosæ, scario-
 læ, & simulum sumptis per duos uel tres dies.

**Purga-
tio.** Quinto, uacuantibus bilem, ut cassia fistulari, ta-
 marindis, rhabarbaro, myrobalanis citrinis, manna,
 diaprunis solut. & electuario de succo rosarum, ut
 Rx. medullæ cassiæ fistulæ recens extractæ, & me-
 dulle tamarindorum. an. ʒ ʒ. infusionis rhabarbari

**Prescri-
ptio diui
ti accom
modata.** in aqua endiuie per noctem factæ ʒ j. squinantè
 g. iij. diaprunis solut. ʒ iij. syrupi uiolarum ʒ j. de-
 cocti fluorum cordialium. q. s. misce, & fiat potus;
 uel si est diues, Rx. manæ electæ ʒ j. ʒ. rhabarbari
 electi

electi infusi per noctem in aqua indiuiæ, deinde eie-
 cta substantia ꝛ iiiij. decocti florum cordialium. q. s.
 misce, & fiat potus. Si tamen abhorrent liquida me- Pilule.
 dicamenta purgantia; R̃. pilularum de rhabarbaro
 ꝛ j. cū aqua ciccoreæ fiant pilule septem, & auren-
 tur sed ego in hac, & in alijs biliosis, non laudo pi-
 lulas: quia præterquam quod omne medicamentum vsus pilu-
 purgans (autore Galeno cōmen. 24. primi aphoris.) larū dant
 per se calfacit uehementer, forma pilularum magis natur in
 calfaciet propter siccitatem cōiunctam, quæ simul morbis bi-
 cum caliditate non potest minui, quemadmodū in mi liosis.
 xta cum syrupo, & decocto, & cassia, & tamarin-
 dis in potibus fieri solet. Quare post potionem ma- Boli lau-
 gis laudo bolos, seu bucellas; ut R̃. rhabarbari ele- dantur.
 cti puluerizati, & pauca aqua endiuie madefacti ꝛ
 j. medullæ cassiæ fistulæ recens extractæ ꝛ vj. sac-
 chari. q. s. misce, & fiāt boli quinq; , uel septem: &
 ideo in his, & biliosis febribus medicamēta purgan- Quæ no-
 tia ualenter, & in salubria etiā castigata nocent, ceant.
 ut est scammonium, colocynthis, helleborus, & si- Dictum
 milia, solebat dicere eruditissimus Tornamira medi- Tornami
 coseis in his febribus utentes non esse curatores, r̃.
 sed interfectores. Altera
 Sexto refrigerantibus, & corroborantibus cor, tio & cor
 iecur, & totum corpus internis & externis, ut ele- rebora-
 ctuario diatriū santholorū, diarhodonis Abbatis, dia- tio.
 margaritonis frigido, cōserua rosarū, cōserua uio- Samēda
 larum; uel hoc electuario, R̃. pulueris diatriū santa- Electua-
 lorū ꝛ ij. pulueris diamargaritonis frigidi. an. ꝛ j. riū cum
 confectæ aquis.

DE CVRAN. MORB.

cōferuæ acetosæ ꝛ iij. sacchari dissoluti in aqua rosarum. q. s. misce, & fiat electuarius in tabellis ponderē ꝛ ij. Dosis quolibet mane ꝛ iij. cum ꝛ iij. aquæ cichoreæ, uel acetosæ, uel endiuie, uel decocti hordei.

Admouē sine cortice, uel cum uino albo benè aqua diluto. Cor
da cordi. di sepe admoueatur hoc epithema tepidum, uel actiu
 frigidum in æstate, & agro iuvene: Rx. aquæ rosarum ꝛ iij. aquæ acetosæ, & buglossæ. an. ꝛ iij. aquæ mellisæ. ꝛ ij. pulueris diamargaritonis frigidi, & tro
Epithe= chis corum de camphora. an. ꝛ j. misce, & fiat epithe
ma. ma cordi admouendum omni tempore ante & post
 Vnguen uacuationes: quia cor non potest obstructione affici.
tumbilio Hoc unguentum bis admoueatur cordi, quod in omni
 sis & pe bus febribus biliosis, & pestilentibus est optimum,
 fulenti- eoq; Carpetani medici utuntur, & est Gainerij; Rx.
 bus febrī olei nenufaris ꝛ iij. pulueris nenufaris ꝛ ij. sandalo
bus. rum rubrorum, seminis acetosæ, coralli rubri præpa
 rati. an. → j: margaritarum electarum, ossis ex corde
 cerui. an. → f. camphoræ. g. iij. misce, & fiat unguen
Hepati tum. Hepati bis in die uentriculo uacuo admoueatur
epithema unguentum santalatum, uel cerotum santalatum &
 hoc epithema tepidum: Rx. aquæ endiuie & cicho
 reæ. an. ꝛ iij. aquæ rosarum & absinthij. an. ꝛ ij. san
 talorum rubrorum ꝛ ij. spodij ꝛ j. acetirofati cochlea
Balneum rium unum, misce, & fiat epithema. Balneum aquæ
 tepidæ in hoc genere auxiliorum est optimum huic,
 & alijs febribus, præsertim hecticæ, ut uidemus capi
 te octauo huius libri. Totum enim corpus refrige
 rat, & reliquias materiæ resoluit.

De febrī

De febre ardente.

CAP. II.

Ardens febris Latinis, causos Græ- Descri-
 cis, est febris biliosa de genere conti- ptio.
 nuarum: errant igitur qui cum Arabi-
 bus uolunt à salsa pituita posse pro-
 creari: errant quoque, qui cum iisdem
 ponunt discrimen inter ardentem febrem & tertia-
 nam continuam: quia neq; hæc à bile flaua putrescen-
 te in uenis, quæ à corde distat, fit, neq; illa ab eadem
 bile putrescente in uenis cordi propinquis tantum,
 sed (Gale. autore in uarijs locis, præsertim comment.
 59. lib. 4. aphor.) febris ardens eiusdem est generis
 cum tertiana exquisita intermittente, eò quod ab eo-
 dem humore bilioso ambæ procreentur. Differt ta-
 men ardens à tertiana exquisita, quod in hac flaua bi-
 lis per totum corpus fertur, in ardente autem febre
 ipsa bilis in uenis unà cum sanguine continetur.
 Omnia quæ bilem flauam procreant, efficere pos-
 sunt febrem hanc, Aër scilicet nimis calidus, ali-
 menta aëria, & admodum calida, ut piper, sinâ-
 pi, cepæ, allia, uiuum uetus, & similia, & animi
 & corporis labores. Ex his enim flaua bilis gigni-
 tur omni tempore, & ætate, præsertim æstate, &
 iuuentute: à qua in uenis putrescente fit ardens
 febris. His notis cognoscitur, lingua eorum, qui
 hac febre laborant, arida fit, aspera & nigra,
 uentriculi erosio, sitis intolerabilis, uigilie, capitis
 dolor,

Errores
 duo di-
 gni me-
 moria.

Causæ.

Notæ.

DE CVRAN. MORB.

- dolor nonnunquam etiam delirium, mouentur ferme semper ab una parte in aliam, ut animalia turgida & uenerè capta, & ut humores turgidi, à quibus sepe fit hæc febris. Quare deiectiones alui eis liquidæ, & pallidæ sunt, quamuis sepe aluus dura sit. Pulsus celerrimus, & creberrimus, urina flaua, & aliquando alba, quæ delirium futurum significat: sunt
- Curatio.** aliquando surdi hi, & nonnunquam muti. Septem remedium generibus curatur primo, uictu tenui refrigerante satis, & humectante, ut aere in æstate parato aqua rosata inspersa sepe per totam habitationem, folijs etiam lactucæ, myrti, salicis, floribus uio-
- Victus.** larum, nenupharis, & rosarum, fuga anhelitus multorum, iræ, & aliorum, quæ calfaciunt. Nutriatur cremore hordei, succo granatorum, lactuca, præcipue cum aceto, & saccharo, cichorea, cucurbita, lacte amygdalarum dulcium, & quatuor seminū frigidorum. m. cucurbita saccharo condita, radice bu-
- Loci refrigeratio.** glossæ saccharo condita, scapo lactucæ condito saccharo, dicitur à Valentinis gorga daniel. Si sit æger imbecillus, nutriatur iure pulli cum lactuca in eo elixa, uel hordeo sine cortice: semper tamen habenda ratio eorum, quæ diximus capite præcedenti cum Hippocrate. 17. Aphorif. primi lib. & etiam eorum, quæ 8. & 10. Aphorismo eiusdem lib. docuit Hippocrates: in quibus habetur, in uigore morborum & iuxta uigorem non esse cibum exhibendum, neque in his, in quibus uigor est omnis morbus, ut in apoplexia, uel maxima febre: At in alijs plus cibi esse dandum

dandum in initijs, & semper uersus uigorem minuē
 dum, cuius cōtrarium cōsiliū nostræ foeminæ quo Error
 tidie sequuntur, dant semper in morborū initijs pa- foemina
 rum cibi, & augent ipsam continuò usq; ad uigorē, rū in ui-
 & ipsum saepe augent, uel multum saliem præbent, etu.
 quo errore non pauci ægri pereunt. Potus sit aqua Potus.
 hordei sine cortice solum. In prandio & coena, & cū
 iulep uiolearum, & rosarum, & syp. acetosifatis citri
 quacunq; alia hora.

Secundo, secta basilica dextra si fuerint signa Sectio
 sanguinis, rubedo scilicet totius, uenæ magnæ & uenæ.
 plenæ, urina rubra, & ætas florida, & robur uiriū.
 Cū uerò in hac febræ non apparent signa sangui- An secā=
 nis, non est necessaria sanguinis missio: sed purgatio da sit ue-
 bilis, neq; in omni putrida febre est secanda uena, na in om
 ut multi recentiores medici cum Galeno. 1. metho- nu febre
 di uolunt. Nam non deprauato sanguine, primo uel putrida.
 secundo loco per mixtionem uel corruptionem po-
 tius noceret, & ideo ipse Galenus lib. 1. de arte cu-
 ratiua ad Glauconem cap. de curatione tertianæ ex-
 quissit, nihil de sanguine mittendo dicit: & post eo-
 dem libro cap. de tertiana notha: quod si, inquit, san-
 guinē mittere oporteat: neq; hoc quoq; omittendum,
 sed ab initio statim adhibita earum rerum, quas scis
 distinctione tantum mittendum, quantum præsens
 exigit status: & capite de curatione quartanæ eo-
 dem libro, deinceps de quartanis dicemus, quas etiam
 ab initio mediocriter ac leniter tractare oportet,
 nullum acre medicamentum, aut euacuationem exhi-
 dentes,

DE CVRAND. MORB.

bentes, nisi sanguis fortè uehementer superabundans appareat, & si uena incisa is, qui fluit, niger uideatur ac crassius, præcipue uerò in ijs, qui liene laborant, huiusmodi cernitur, audacius mittendus est: quod si tenuis, aut flauus extiterit, statim suppressendus. & postremo eodem libro cap. de curatione continuatum, Sanguinem uerò, inquit, mittere oportet, & ob morbi magnitudinem, & quibus multò plus ruboris insit, quàm naturæ conueniat, & maior, quàm pro consuetudine corporis tumor, & uenæ eminentiores atque magis extensæ: his omnibus est auferendus, nisi uires, aut ætas, aut aliquid eorum quæ supra commemorauimus, prohibuerit. Cõcludamus cum Galeno his in locis, sanguinem non esse mittendum in omni febre, quæ dependet ex putredine humorum. Huic libro est maxima fides adhibenda, quia scripsit in eo de febribus ex professo & propriam disputationem de ijs tantum instituit, in methòdo uerò generalius omnia persequitur. Deinde librum hunc ad Glauconem scripsit, qui in philosophia & medicina diu multumq; uersatus erat.

Cur magna Neque Galeni autoritas, undecimo methòdi repugnans fides gnat (ut diximus) huic nostræ, uel potius Galeni adhibenda sententiæ & ueritati: neq; etiam commentarius. 23. da lib. de primi libri aphorismorum, ut aliqui recentiores me arte iudici censent, est contrarius nobis, in quo non docet randi ad Galenus omnem febrem ardentem indigere sanguinis missione usque ad animum de liquium nam non uenem. rum id est, nisi quando sanguis peccat cum bile, cum

Cum enim sola bilis putrescit, sanguis nullo modo mittendus est: quia eius uacuatio simul cum spiritu & nativo calore uel mortem, uel maximum periculum induceret. Bilis ergo putrescens in hac febre ardenti si sit turgida absque concoctione, & si turgeat: ne sanguinis missione uacuanda est hac aut simili potione: R. medullæ tamarindorum, & medullæ casie fistularis recens extractæ. an. ʒ. ʒ. infusio-
nis → iij. rhabarbari in aqua endiuie per noctem factæ, diaprunis solutiui ʒ ij. ʒ. syrupi uiolarum ʒ j. decocti florum cordialium. q. s. misce, & fiat potus. Vel, si est diues: R. mannæ electæ ʒ j. ʒ. infu-
sionis ʒ ij. rhabarbari in aqua endiuie factæ, iuris pulli gallinacei, decoctionis florum cordialium, quod satis est, misce, & fiat potus. Si fuerit pauper, fiat uacuatio per priorem potionem sine rhabarbaro, die sequenti, & omnibus diebus, dempto die euacuationis, per medicamenta purgantia hoc, uel simili clystere alius lubricetur: R. foliorum maluarum, uiolarum, lactucæ, cichoræ, & mercurialis. an. m. j. furfuris, hordei sine cortice, quatuor seminum. f. m. conquassatorum. an. p. ʒ. fiat decoctum, de quo percolato accipe ʒ xv. olei uiolarum ʒ iij. sacchari rubri, & casie fistule præparatæ. an. ʒ j. misce, & fiat clyster. Si maxima fuerit caliditas febrilis, adde trochiscorum de camphora. ʒ j. mulcilaginis seminis psyllij, et cydoneorum. an. ʒ iij. ma cordi olei papaueris ʒ ij. Cordi à primo die omni hora admouetur hoc epithema, aut simile: R. aquarum dum.

d ij

rosarum,

DE CVRAN. MORB.

rosarū & acetosæ. an. ꝑ iiiij. aquæ buglossæ ꝑ ij. aquæ
mellisæ, & aceti rosati. an. ꝑ v. pulueris diamargari
tonis frigidi, & trochiscorum de camphora. an. ꝑ v.
misce, & fiat epithema pro corde. Vnguētum cardia
cum Gainerij, cuius descriptio continetur cap. præce
denti, sæpe cordi admoveatur tepidum.

Prepara Tercio, si materia biliosa non turgeat, apparatus
tio bilis syrupo endiuicæ. S. uiolarum, granatorum, endiuicæ
non tur- compos. acetositis citri, acetositis limonum, nenu
gentis. pharis, de papauere, cum duplo aquæ, uel decocti en
diuicæ, ciccoreæ, acetosæ, scariolæ, lactucæ, & si mi
lium concocta hac bile.

Purga Quarto, uacuantibus bilem, ut cassia fistulari, ta
tio. marindis, rhabarbaro: & alijs dictis primo cap. pri
mi lib. ex quibus simplicibus & compositis uariæ &

Potio. multæ fiunt formulæ; ut R. medullæ cassiæ fistulæ
recens extractæ, & medullæ tamarindorum. an. ꝑ v.
infusionis ꝑ j. rhabarbari electi in aqua endiuicæ per
noctem factæ, diaprunis solutiui ꝑ iiij. v. syrupi

Decoctū uiolarum ꝑ j. decocti florum cordialium. q. s. misce,
bordei lo & fiat potus. Die sequenti aluus lenatur, & lauen
co clyste tur intestina clystere descripto cap. præcedenti, aut
ris. simili; uel bibat ꝑ iiij. decocti hordei cum cortice cum
uncia una sacchari. Si omnino eger non possit bibe
re potum purgantem, uel eius uentriculus statim
ipsum expellat, fiant boli, aut buccellæ, ut diximus ca
pite superiori.

Alter Quinto, refrigerantibus cor, iecur, & totum cor
tio. pus internis & externis, ut potu aquæ frigide in
magna

magna quantitate, obseruatis omnibus, quæ diximus capite precedenti, tertio genere remediorum. Nam Sumenda in hac febris, ardēti utilior est & magis necessarius, & hac mixtura; R. conserue uiolearum, nenupharis, acetosæ, & rosarum. an. ꝑ j. conserue borraginis, quæ frinis ꝑ l. pulueris diamargaritonis frigidi, & diagide hic rhodonis Abbatis. an. ꝑ j. sacchari. q. s. misce, & fiat utilissima conditum auro coopertum, quo sepe utatur, præcipue tempore sitis cum aqua hordei, uel R. julep ro Conditiū sati, & uiolati. an. ꝑ iiij. Syrupi acetosistratis citri Mixtura ꝑ ij. misce, & utetur cū eadem, uel simili aqua temperata ad bibendum. Summo mane per aliquot dies accipiat. dum. drachmas quatuor electuarij diarion santholorum, uel diarhodonis Abbatis, uel diamargaritonis frigidi. Electuadi, cum pauca aqua acetosæ, uel cichoreæ, uel horridæ. & c. dei, uel pauco uino albo bene diluto. Syrupus ex. Electuad aqua, uel succo cucurbitæ ualenter extinguit suum riu suauem & calorem febrilem. Hoc electuarium corroborat, refrigerat, & est suauiter gustatum; R. sacchari dissoluti in aqua rosata ꝑ iiij. fiat electuarium in tabulis ponderantibus ꝑ iiij. si adderes pulueris margaritarum electarum, & ossis de corde cerui. an. ꝑ j. esset magis cardiacum, quod omni tempore est utile. Hæc enim confectio est bona, præsertim si cor afficiatur palpitacione, uel alio affectu animi, scilicet deliquio, & simili; R. theriacæ de citro ꝑ j. conserue acetosæ, & nenupharis. an. ꝑ l. confectiois de Hiacyntho ꝑ ij. pulueris diamargaritonis frigidi, & choralli rubri preparati. an. ꝑ j. foliorū auri

DE CVRAN. MORB.

numero. iij. syrupi acetositis citri. q. s. misce, & fiat

Aque. confectio. Dosis omni hora cochlearium unum cum
Cordi ad pauca aqua acetosa, uel buglossa. Admoueatur se=
mouenda pe in die, & omni tempore cordi epithema descriptū

in fine secundi generis remediorum huius capitis, in
estate actu frigidum, & in hyeme tepidum: & bis
in die admoueatur unguentum cardiacum Gainerij,

Hepati. de quo capite præcedenti, aut simile. Hepati quoque
bis in die admoueatur cerotum santalatum, uel un=
guentum tepidum, & sæpe in die hoc, aut simile epi=
thema: Rx. aquarum endiuiz, cichoreæ, & scariole.
an. ʒ iij. aque absinthij ʒ ij. aceti albi cochlearium
unum pulueris santalorum omnium, & pulueris dia=
rhodon Abbatis. an. ʒ j. misce, & fiat epithema pro

Observa hepate. Hæc non sunt admoüenda hepati, nisi post ua=
tio. cuationes. Renibus, & spinæ admoueatur bis in die
unguentum, uel cerotum santalatum.

Corre Sexto, corrigentibus symptomata uidelicet oris,
ctio sym & linguæ siccitatem, & nigrorem: capitis dolorem,
ptomatū & uigilias immodicas. Siccitas linguæ & oris, &
Siccitatis nigror curantur continua ablutione facta aqua rosa
& nigro ta cum paucis aceto rosato, uino albo bene aqua dilu=
ris. to, lacte amygdalarum non decocto, & sine saccharo:

humectantibus quoq; ut mucagine seminis psyllij &
cydoneorum aqua rosarum extracta: & hac mixtu=
ra seu loch, quæ sitim quoq; extinguit, sæpe & pa=
rum ex ea transglutiendo: Rx. mucilaginis seminis
psyllij, & cydoneorū. an. ʒ ʒ. sacchari candi uiolati
puluerizati ʒ j. syrupi uiolarum. q. s. misce, & fiat

confectio

confectio. Capitis doloris curatio tradita est cap. 3. primi libri; quamuis curata febre, illius causa curetur. Symptoma hoc, dolor scilicet, aliquando trahit capitis. ad se curationem ob sui magnitudinem. Vigiliae immodicae curantur, ut diximus capite quarto prioris libri, emulsione scilicet seminis papaueris, syrurum. popapaueris, unguento populeonis fronti admoto, & fotu seu lotione tibiarum ex decocto foliorum arundinis, lactucae: salicis, myrtillorum, corticum papaueris albi, & similium: & hoc potu sumpto hora nona, uel decima post solis occasum; R. confectiois Alkermes ʒ ʒ. syrupi papaueris ʒ j. ʒ. aquae nenupharis ʒ j. misce: & fiat potus.

De Tertianae exquisitae.

CAPVT. III.

Definitio

Exquisita tertiana, febris intermittens tertianae est, à solabile flaua proueniens extra exquisitae uenas putrefacta; quare periculo caret, ut docent Hippocrates & Galenus Aphorismo. 43. libri quarti, et iussit

sit acutus morbus autore Galeno comment. 20. lib. tertij. cuius contrarium tradere uidetur commentario trigesimo libri quinti aphorismorum in initio. Duplex est tertiana sincera, prima unica, altera duplex: unica uero est, cum tertio quoque die semel accessio fit. Altera duplex, scilicet, ea cum bis in die accessio exquisitae bilis fit, uel quolibet die solius bilis accessio apparet.

d iij

Externae

DE CVRAND. MORB.

Externæ causæ sunt similes causis febris ardentis. Causæ tamen quamvis minores, Galeno autore comment. 9. lib. exquisiti- bri quarti aphorismorum. Vtraque a flava bile fit. In-
ta tertia terna est bilis flava mota per corpus totum, & extra-
ne. uenas putrescens, autore Galeno eodem commenta-
rio. Hæc statim ab initio in singulis accessionibus af-

Signa fert rigorem uehementem, pungentem, ac uulneran-
tertiane tem: quia mouetur acris humor per partes sentien-
exquisi- tes, & in hoc differt ab ardenti febre, in qua non ac-
ta. cidit rigor, nisi ante crisin bonam uel malam: bilis
quoque uomit u. expellitur. Est in hac tertiana synce-
ra ordo exactus, & equalitas pulsuum, qui in aug-
mento accessionum ad uehementiam, ac magnitudi-
nem, atque frequentiam excitantur. In uigore siim
inuehit magnam, post calor equaliter per totum cor-
pus diffunditur, & primo contactu sentitur pluri-
mus, ac mordax, & statim à manu tangente uinci-
tur. Et ferme semper desinit cum sudore accessio,
que intra duodecim horas terminatur: si uero diu-
turnior, ac longior fuerit accessio, non est exquisita
tertiana. Urina eius similis est urinae eius, qui febre
ardente corripitur.

Curatio. Curatur quatuor remediorum generibus. Primo,

Victus. uictu simili ardentis febris, per omnia ferè: quamvis
Aduerte hæc tertiana remissioribus egeat, & in ipsa accessio
quædo in ne æger nullo modo sit nutriendus, Hippocrate au-
accessioe, tore aphorismo. 1. 1. primi libri, nisi facultas esset im-
cibandus becilla, aut natura ægri biliosissima parata ad hec-
sit æger. cam, qua in re non solum est cibus dandus in ipsa ac-
cessione,

cessione, sed in eius tempore deteriori, in statu scilicet. Præter hæc ante ipsam accessiōem, saltem per septem horas est nutriendus, & post ipsam: semper tamen sequi oportet, quod docet Hipocrates aphorismo. 17. primi libri: in uigore tamen accessiōnis eger bibat copiosè aquam frigidam hordei cum syrupo uiolato, uel saccharo, præsertim si bilis sit concocta: sudore enim superueniente statim finietur accessio, & etiam totus morbus. Somnus maxime nocet in principio accessiōum, & in augmento minus, & in uigore forsan non nocebit, in declinatione maxime iuuat, in qua si noceat, est signum lethale, cum Galeno cōment. 1. libri. 2. aphorismorum. Somnus
Signum
lethale

Secundo, apparantibus bilem, de quibus dictum est cap. superiori tertio genere remediorum, & primo cap. primi libri. Preparatio.

Tertio, uacuantibus bilem in die post accessiōem quartam, quæ solet esse status huius morbi præsertim quando finitur in septem circuitibus, aliquando unico, uel duobus circuitibus terminatur: intellige de uacuatione, quæ fit per inferiora. Nam in ipsa accessiōe non est facienda uacuatio ab arte, ne addamus laborem labori: per uomitum uero in initio & per sudorem in fine accessiōum sæpe natura, & ars ipsam sequens solent euacuare. De medicamentis, quæ bilem purgant, simplicibus, & compositis dictum est cap. superiori quarto genere remediorum, & primo cap. primi libri, & in multis alijs locis, præcipue. 1. 3. & 4. capitibus primi libri. Purgatio.
Aduerte

DE CVRAN. FEBRIS.

Quarto, refrigerantibus, & corroborantibus cor,
alteratio iecur, reies, & totum corpus, internis, & externis
& corro dictis quinto genere auxiliorum, cap. precedentis
boratio. quamuis hic paulo mitiora conueniant.

De tertiana notha, seu spuria.

CAPVT. IIII.

Descri-
ptio.

Tertiana notha, seu spuria, est febris
intermittens, quæ sit ex flaua bile
uincete, & pituita pauciore: & hæc
dicitur à barbaris maioris famæ;
quia sæpius accidit: uel à bile flaua

Cause.

dominante, & atra bile pauciori, putredis extra uenas
& per totum corpus, & hæc dicitur à barbaris mi-
noris famæ, quia raro accidit. Externæ causæ sunt
omnes, quæ bilem, simul, & pituitam gignunt, ut de
ipsa agamus: quæ magis accidit. Sed uincetibus cau-
sis bilem efficientibus uide, quæ diximus cap. 2. hu-
ius libri, & cap. sequenti de quotidiana, & exiis
compara tecum causas: notæ enim mixtæ sunt, non

Nota.

simplices, ut in syncera, & exquisita tertiana, aut
in quotidiana pura: & ideo incipit accessio cum ri-
gore mitiori, & leniori, quàm in exquisita tertia-
na: licet sit longior horror, sententiaturq; frigus
actu à frigidis enim humoribus rigor syncerus, &
uehemens fieri nequit. Longius etiam principium
est accessionis, quemadmodum omnia tempora ac-
cessionis, & etiam totius morbi: nam excedit duode-
cim horas, & quanto maior est accessio, tantò magis

ex pituita gignitur, & quanto longior accessio, tantò totus morbus longior: aliquando enim incipit tertiana notba initio autumnì, & finitur uerè: exquisita uerò longissima septem circuitibus iudicatur. Sitis in hac est minor, & sudor: quamuis aliquando aegroti sudent copiose, quòd si frigidus sudor fuerit, maximam iudicabit longitudinem. In uentre apparent obstructions, aliquando in hepate, & aliquando in splene. Quod si in membris durities aliqua fiat, hydropem indicat imminentem. Curatur sex remediorum generibus. Primo uictu refrigerante, & humectante magis, quàm calfaciente & exiccante, habita ratione multitudinis utriusq; humoris, quæ per signa cognosci potest: ideoq; Gal. primo artis curatiuæ ad Glauconem optimè miscet parum piperis cū cremore hordei non nimis tenui, quia morbus hic diuturnus est, duratq; multos menses, aliquando sex: semper tamen nutriendus est æger extra ipsam accessionem, uel in declinatione ipsius, nisi æger fuerit imbecillus, ut diximus capite præcedenti. Nutriatur ergo iure gallinæ teneræ, & carnibus arietinis cum hordeo ex corticato, & paucis ciceribus nigris, uel radice petroselinì. Nutriatur quoque carnibus ipsius gallinæ non solum elixæ, sed etiam assatæ, & pullo gallinæ, coturnice, perdice, & hædo, & frusto aliquo cuculi. In initio cenæ comedat cappares sine sale, & cum saccharo, uel senationes cum melle, et aceto, uel folia raphani, & similia. In fine uerò cortices citri saccharo conditos, uel nucleos pini conditos etiam

DE CVRAN. FEBRIB.

Potus. etiam saccharo, & similia. Potus sit aqua cinna-
De scolo momi, uel aqua ceterach, seu scolopendriae Græco=
pendria. rum, non officinarum, quia est lingua ceruina, &
pbyllitis Dioscoridis, quæ astringit. Quod si appe-
tentior uini sit, debet album parari, uel rubrum te=
nuit substantiæ. Somnus in primis tribus tempori=
bus acceſſionis magis nocet, quàm in exquisita terti-
na. Motus, & exercitatio extra ipsam acceſſionem
moderata est utilis, & necessaria, saltem frictio to=
tius corporis.

Horro = Secundo tollentibus horrorem, & rigorem, qui
ris et fri sua longitudine, & uehementia solet. agrum crucia
goris a- re: ut pannis lini actu calidis partibus extremis. ad=
blatio. motis, & parti ei, quæ inter testes, & anum interia=
Potus ui cet. Oleo ex camomilla, uel lilio, uel ruta bene calido
ni sedat illis partibus admoto mederi possumus. Paucū uinū,
rigorem si bibatur, curat hunc rigorem cum horrore: & si sit
Hepata cum infusione trium radicum plantaginis erit effica
ranarū. cius remedium. Aliqui in hoc genere remedium
laudant tria hepata ranarum cum paucō uino. Quæ
si in inijs trium acceſſionum sumantur, solent cura
re hos uehementes horrores, & rigores.

Sectio ue Tercio, secta uena cubiti dextra, si fuerint signa
na. sanguinis (de quibus cap. 2. huius libri de febre ar=
denti diximus) sanguinisq; copia extrahatur respon

Clyster dens plenitudini, naturæq; agri; inanito tamen uen=
ante se= triculo, & intestinis per hunc, uel similem clyste=
tionē ue rem: ℞. foliorum maluarum, & foliorum uiolarum
nigrarum. an. m. j. furfuris & camomille. an. p. j.

seminis

seminis cartbani ꝛ ij. fiat decoctum, de quo percolato accipe uncias quindecim, in quo dissolue diacatholico nis unciam unam, benedictæ unciam semis, olei uio- larum uncias tres, olei camomullæ unciam unam sa- lis drachmam unam, misce, ꝛ fiat clyster.

Quarto, apparantibus bilem cum pituita, quam- Prepara-
uis habita ratione pituitæ quantitatis, uel qualitat- tio humo-
sint uel augenda, uel multis diebus sumenda calida rum.

hac, uel simili forma; ut Rx. syrupi de bizantijs, ꝛ
endiuiæ compofiti. an. ꝛ iij. rhodomellis ꝛ vj. misce.

Item Rx. aquarum capilli. Veneris, cichoreæ, fœni-
culi, ꝛ endiuie. an. ꝛ vj. misce, uel decocti earundem
rerum libras duas. Hæc sumantur per sex dies, uel si
opus fuerit plures his, donec paratus sit humor: quã-
uis ob sui diuersitatem non unica, sed pluribus ua-
cuationibus indigeat, semper præcedentibus conco-
ctionibus multis.

Quinto, uacuantibus materiam mistam ex bile Purga-
uicante, ꝛ pituita pauciori: ut Rx. diacatholico- tio.

nis ꝛ vj. diaprunis solutiui ꝛ iij. diaphenitanis ꝛ ij. Potio.

rhodomellis ꝛ j. decoctionis communis. q. s. misce, ꝛ

fiat potus. Vel Rx. pilularum aggregatiuarum ꝛ j. Pilule.

optimi diagridij grana tria, cum aqua buglossæ fiat

pilule septem, ꝛ aurentur. Vel Rx. pilularum de rha Aliæ pi-
barbaro ꝛ ij. agarici trochisc. i. ꝛ j. optimi diagri- lule.

dij grana. iij. cum aqua borraginis fiant pilule se-

ptem, ꝛ aurentur. Aliqui hac morba tertiana affe- Vomitus

cti solo uomitu sunt liberati, ut uult Galenus primo exercitia-
de arte curatiua ad Glauconem, qui si spõre satis non tio.

DE CVRAN. MORB.

Vomit^{us} excitatur, potest arte moueri, ut syp. acetoso simp. excitatio cum decocto seminis raphani, & alijs similibus. Si tamen prior, & unica euacuatio nō suffecerit, quem Iteranda admodum raro in his notis tertianis sufficit, iterum euacua - corroboratis uentriculo, hepate, & corde, & refri-

tio. geratis per ea, quæ dicemus sexto sequenti genere remediorum, est humor concoquendus syrupis, & medicamentis iam dictis genere quarto præceden-

Præpara ti, uel hoc, aut simili medicamento: R^x. quinq; radi- tio secun cum diureticarum, liquiritiæ an. ꝑ j. capilli Vene- da. ris, ceterac, cichoreæ, endiuæ, scabiosæ, absinthij,

borraginis an. m. j. fiat decoctum, de quo percolato accipe libras tres, sacchari libram unam, syrupi de bizantijs, & endiuæ comp. an. uncias quatuor, tro- chiscorum de rhabarbaro unciam semis, pulueris dia- rhodonis Abbatis drachmas duas, pulueris cinnamo mi drachmam unam, misce, & fiat syrupus non per- fecte decoctus. Dosis uncia sex quolibet die. Et qualibet hebdomada semel, uel bis fiat uacuatio per

Pilulæ. has pilulas: R^x. pilularum de rhabarbaro, & ag- gregatiuarum an. drachmam unam fiant pilulæ quin- decim, & aurentur, si non est pauper. Dosis tres.

Cōfectio Si opus fuerit, adde cuilibet earum granum unum optimi diagridij, uel si non amat pilulas, uel non po- test ipsas transglutire: R^x. diacatholiconis uncias duas diaprunis solutiui unciam unam diaphenico- nis unciam semis agarici trochiscati, & conferuæ borraginis an. drachmas duas rhodomellis, quod sufficit misce, & fiat confectio. Dosis coclearium

unum

unum cum aqua absinthij, uel buglossæ.

Sexto, refrigerantibus iecur, & totum corpus Refrigerantia et
internis, & externis, & aperientibus obstructions rancia et
uenarum mesericarum, hepatis, & lienis si fuerint aperientia
quæ in hac notha tertiana sæpe reperiuntur, præ=
sertim quando est longa: quamuis obstructio cu= Obstru=
randa prius sit, quàm uacuanda materia, imò sine ctio pri=
eius curatione nunquam curabitur febris: apparen= curanda,
te ergo obstructione fiat fœtus in ipsa, & toto quàm ua=
uentre inferiori ex decocto quinq; radicum diu= cuadama
reticarum, camomillæ, seminis lini, scenogræci, ab= teria.
sint hij præcedenti fœtu hoc, uel irrigatione fa=
cta sp̃gia bis in die uacuo uentriculo unguatur uen=
ter uersus splenem hoc unguento: R̃x. olei de cappa= Vnguen=
ribus & amygdalarum amararum an. ʒ j. utriusq; tum sple=
dialthæis, & unguenti Aragon an. unciam semis ar= ni admo=
moniaci dissoluti in aceto drachmas tres, cere quod uendum.
sufficit misce, & fiat unguentum: adde pulueris tro=
chischorum de myrrha drachmam unam.

Hepati laboranti obstructione admoueaturs hoc, Hepati.
aut simile unguentum, R̃x. olei amygdalarum ama=
rarum unciam unam, olei nardini unciam semis, tro=
chischorum de rhabarbaro drachmam unam semis, ce=
re quod sufficit misce, & fiat unguentum. Et si opus
fuerit uti non solum externis dictis, sed alijs, & in=
ternis ad has obstructions necessarias, uide quæ di=
ximus capitibus quadragesimo secundo & quadra=
gesimo quinto primi libri. Curatis his obstructio=
nibus, atque euacuata iam materia refrigeratio,

& cor=

DE CVRAND. MORB.

Et corroboratio per electuarium diarhodon Abbas
 Refrige- tis facta per aliquot dies erit utilis, & necessaria,
 ratio & sumptis quolibet drachmis quatuor cum pauco uino
 corrobo albo aqua diluto. Et hepati admoveatur hoc, aut simi
 ratio. le unguentum: Rx. unguenti santalati ꝑ j. v. olei nar
 Hepati. dini ꝑ v. pulueris diarhodonis ꝑ j. misce. Si uentri-
 culus laborauerit aliqua imbecillitate, ei admoveatur
 Vetricu- hoc, aut simile unguentum: Rx. olei de absinthio ꝑ j.
 lo. olei laurini ꝑ v. pulueris gariophyllorum, cinamo-
 mi, & rosae nouellae. an. ꝑ v. cerae. q. s. misce, &
 fiat unguentū. Et si opus fuerit, uide alia scripta cap.
 31. de imbecillitate uentriculi. lib. 1.

De quotidiana.

C A P. V.

Diuifio.
 Cause.

Signa.

Pulsus.

Quotidiana febris duplex est, altera
 intermittens, quæ fit à pituita extra
 uenas. & per totum corpus putri-
 da, singulis diebus accidens: altera
 sine intermissione, quæ fit à pituita
 putrida in uenis. Vtriusq; febris causæ sunt alimen-
 ta pituitosa, ut pisces, herbæ frigide, legumina, &
 otium. Quotidiana intermittens haud quaquam cū
 rigore primo statim die inuadit, sed temporis pro-
 gressu refrigeratio potius, quàm rigor occupat: &
 quanto pituita est frigidior, tanto maior est refrige-
 ratio. Quare in ea, quæ ex acida, uel uitrea contin-
 git pituita, erit maior, quàm in ea, quæ ex dulci ge-
 neratur. Pulsus, cū primū acceßio, fit, inordinatus
 est, &

est, & inequalis, tardus, paruus, ac debilis. Neq; in-
 augmento magnitudo, uelocitas motus, & frequen-
 tia quotidianæ accidunt. Calor illi non tam acris, ac **Calor.**
 uehemens, quàm in tertiana; neq; multum, ac crebro
 spirare compellit, sed anhelitus, expirationes humi-
 de fumosæ, & multum uaporosæ sunt. Tarde, ac
 egre accenditur, ac tempus longum consumit, dum
 ad summum inualescendo peruenit. Non siliunt ij.
 Urinæ albæ, & aquosæ tenues, uel crassæ, aut turbæ **Urinæ.**
 lentæ. Nullus sudor in primis diebus erumpit, neq;
 exacta quies apparet, donec ad finem totius morbi
 deuentum sit. Spatium acceſſionum est decem, &
 octo horarum, & quietis falsæ sex. Has omnes non **Spatiu.**
 tas, & plures alias scribit Galenus primo de arte cu-
 ratiua ad Glauconem, & secundo de differentiis fe- **Febri.**
 brium, & secundo de crisiſibus. Sed quia Hispani, & **quotidia**
 qui habitant calidas regiones rarissimè his febris **na rarif-**
 exquisitis laborant, his prætermiſſis ad curationem **sima a-**
 accedo. **puđ nos.**

Curatur quinq; remediorum generibus. Primo, Curatio-
 uictu incidente, & extenuante, de quo capitibus
 sexto, septimo, & octauo, & alijs locis prioris li-
 bri dictum est, dum modo non nutriatur nisi in fine
 acceſſionis, & extra ipsam, nisi deficerent uires. Vi- **Victus.**
 ctus quoq; non sit tenuis propter morbi longitudi-
 nem. Nutriatur ergo iure columbi cum ciceribus, & **Cibus;**
 radice petroselini, uel iure gallinæ cum eadem radi-
 ce, & folijs raphani, uel perdice, uel turturæ & si-
 milibus cum pipere, cinamomo, croco, & alijs aro- **Potus;**
 matis,

DE CVRND. FEBRIB.

matris. Potus sit aqua cinnamomi, uel radicis petroselin.

Potus. Secundo, corrigentibus rigorem, uel potius frigus
Frigoris oleis calidis spinæ toti admotis, ut rutæ, lauri, de li-
corre = lio, de castoreo, & extremis apponantur panni benè
ctio. calidi. Drachma una theriacæ magnæ, uel micrida-
ti, uel rubæ trochiscatæ cum paucò uino, decoctio-
nis rutæ, saluæ & abrotani est optimum remedium
in hoc præcipuè post. 14. diem, & parum purgato
corpore.

Cōcoctio Tercio, concoquentibus pituitam medicamentis di-
ctis primo cap. & alijs de morbis pituitosis prioris
lib. per. 8. uel. 10. dies.

Purga = Quarto, uacuantibus pituitam exhibitis tempore
tiō. falsæ quietis: de quibus dictū est cap. 1. & alijs prio-
ris libri. Aliquando est utilis uomitus in hac febre,
præcipuè si natura indicauerit, quem decoctio semi-
Vomito = nis raphani, & anethi cum oximelle simp. poteri-
rum. mus prouocare.

Corrobo Quinto, corroboratibus uentericulum, & hepar:
ratio. ut electuario rosatæ nouellæ, aromatico rosato Ga-
brielis, theriaca magna, mithridato, conserua acori,
sticados. Dosis horum est drachma una usq; ad drach-
mas duas cum uncijis duabus, uel tribus aquæ, uel de-
cocti foeniculi, anisi, petroselini, mellissæ, & similium.

De quartana.

CAPVT. VI.

Quar-

Quartana duplex est, quædam cōtinua, Diuisio.
 quæ fit ex atra bile putrescente in
 uenis: altera intermittens, quæ fit ex
 atra bile extra uenas & per totum cor
 pus putrescente. Et hæc duplex est,
 unica intermittens quartana, cuius accessio accidit
 quarto quoque die: uel duplex, cuius duo circuitus
 fiunt in quinque diebus. Accessio primi respōdet quar
 ti diei accessioni, & secundi accessio quinti diei ac
 cessioni, tertius uerò est dies quietis tantum. Cuius
 cause sunt alimēta melancholica, ut falsa omnia, car
 nes hircinæ, bubulæ, leporinæ, ceruinæ, cochleæ, le
 gumina, animi & corporis labores immodici, et alia
 rum febrium longitudo, præcipue si fuerint sine or
 dine, & in autumno. Hæc febris nō statim, & primo
 die cum rigore uehementi inuadit, sed talis est, qualis
 ijs, qui frigesunt gelu uehementi progrediente &
 adaucta febre una cum rigore augetur, inualefcitq;
 quotidie usq; ad totius morbi augmētum. Sensus ri
 goris nō est pūgentis, & stimularis cutē, sicut in ex
 quisita tertiana: sed inducētis algorē uehemētem, &
 tanquam ossa frangentis. De differētia rigoris tertia
 næ, & quartanæ uide Gal. 2. de differētijs febrium
 cap. 5. & 2. de crisibus ca. 3. Et si uis scire, an frigidi
 humores rigorē efficere ualeant, uide cōmentarium
 doctissimi Valleriolæ ca. 5. lib. de symptomatū causis.
 Pulsus in ea sunt satis tardi, ac in principio accessio
 num rari, & duri, in augmento, & uigore fiunt uelo
 ces & frequētes: quāuis si conferantur cum pulsibus

DE CVRAND. FEBRIB.

februm biliosarū, & sanguinearū, sint tardiores, & rariores: in hac enim paulatim humor ueluti lapis, aut testa, aut os succeditur, & semel incensus diu conseruatur. Quare longiores sunt accessiones, & morbus longissimus est, ferè semper durat unum annum, aliquando duos, & quādoq; duodecim annos scimus durauisse: atra enim bilis uehemēter resistit, & tarde mouetur, ægri cutis dura est, et densa, & tēpus, in quo fit, frequentius est in æquale, autūnus uidelicet. Urinæ ægrotantium sunt tenues, albæ, & aquosæ.

Curatio. Curatur sex remediorum generibus. Primo, uictus humido, & parum calfaciente, ut iure arietis, & gallinæ cum buglossa, & borraginæ, et alijs omnibus di-

Victus. Etis cap. 9. prioris lib. dummodo æger sumat alimen-

Qui ubi tum extra accessionem, nisi uires deficerent. Cauendi. dum est, ne sim alimenta flatuosa, & melancholica,

Potus. ut legumina, salsa, et alia hīs similia. Potus sit uinum rubrum mediocris substantiæ, & etatis mediæ, dilutum aqua decoctionis radices buglossæ. Utatur quiete corporis, & animi, & somno. Bis saltem in hebdo-

Clyster. mada uēter hoc, aut simili clystere leniatur, & lubri-
retur. R. foliorū maluarū, mercurialis, borraginis, et buglossæ. an. m. i. epithymi. ʒ. ʒ. furfuris. p. i. prunorum damascenorū paria sex. fiat decoctum, de quo percolato accipe librā unā semis. cui adde diacatholiconis. ʒ. i. confectionis medicaminis Hamec. ʒ. ʒ. oleorum sesamini, & camomillæ. an. ʒ. ij. butyri recen-

Sectio ue tis. ʒ. i. ʒ. jalis. ʒ. i. misce, & fiat clyster.

na. Secundo, si omnia ferme sanguinis signa adsint se-

Et a nena interna cubiti dextri, & misso sanguine, qui plenitudini, & uiribus respondeat autore Gal.

1. de arte curatiua ad Glauconem: quāuis in hac longissima febre sanguis parçè est mittendus. Aliqui licet An secā-
nis uenam secant in hac febre, ut Sanauirola uir do- da sit ue-
ctissimus in ipsa coniunctione secat iecoriam suā na iecora
stram, & se multos laborantes quartana pristinae sa- ria sin-
luti restituisse dicit. stra.

Tertio post tres mēses ab initio febris concoquē Cōcoctio
tibus, & apparantibus atrā bilē, de quibus cap. 1. &
9. prioris libri dictum est. Sed propter tyrones; R̄. Syrupi:
syrupi borraginis, & bulgossæ. an. ʒ. viij. syrupi de
fumo terre simp. & de epithymo. an. ʒ. iij. syrupi
de scolopendria. ʒ. iij. misce, & recipe aquarū buglos Aquæ, ut
se borraginis, scolopendriæ, & capilli Veneris. an. decoctū.
ʒ. x. uel decocti horū lib. iij. ʒ. Purgatio

Quarto materia aliquo modo apparata uacuanda
est hoc, uel simili medicamento; R̄. diasenæ, &
medullæ cassiæ fistularis recēs extractæ. an. ʒ. ʒ. ʒ. pul potio.
ueris epithymi. ʒ. ij. ʒ. decocti florum cordialium
quod. s. misce, & fiat potus, quē in secundo die quie-
tis accipiat, si unica sit quartana: si duplex, in die
quietis: si uerò continua, in die minoris laboris. Qui
non possunt purgās liquidū bibere, uel statim ipsum
euomunt; has aut similes pilulas hora consueta su- Pilule.
mant; R̄. pilularum Indarum, & de fumo terre. ʒ.
ʒ. optimi diagridij grana quinq; cum aqua bulgossæ
se fiant pilule septem, & aurentur. Post debita uacu-
ationem propter siccitatem a pilulis relictam lo-

DE CVRAND. FEBRIB.

eo iuris sine sale, bibat uncias sex decocti fructuum
 et florum cordialium cum uncijs duabus sacchari.

Admoni Sed quia hæc materia est eterogenea, et terre-
tio, stris non satis est una præparatio, et purgatio, sed
 pluribus eget, dummodo inter eas corpus, et par-
 tes corroborentur medicamentis, quæ dicemus in
 quinto remediorum genere: hic tamen syrupus est
 optimus, et probatus in huius materiæ præparatio-
 ne, R^x. pimpinellæ, buglossæ, borraginis, lupulorum
 an. m. ij. capilli ueneris, scolopendriæ, absinthij. an.

Syrupus m. j. fiat decoctum: de quo percolato accipe lib. ij.
 præpa- cui adde succorum sine residentia borraginis, endi-
 rans ma uia, et fœniculi. an. lib. j. succi pomorum redolen-
 teriam se tium. lib. iij. sacchari. quod. s. misce, et fiat syrupus.
 cundo lo Dosis uncia tres cum aqua, uel decocto scolopen-
 co. driæ, et borraginis. Post cuius usum fiat uacuatio

Potio se- hoc, aut simili medicamento: R^x. castæ fistularis re-
cunda. cens extractæ, et vj. diasoræ, et confectionis medi-
 caminis Hamac. an. et iij. decocti florum cordialium

facti in sero caprino addendo parū, epithymi quod
 s. misce, et fiat potus. In hebdomada semel fiat ua-
 cuatio per hæc mixturam: R^x. diacatholiconis, dia-

Cōfectio senæ. an. et j. l. confectionis medicaminis Hamac. et j.
 j. pulueris epithymi. et iij. conseruæ buglossæ. et vj.
 syrapi borraginis. quod. s. misce, et fiat confectio.

Vomitus Dosis cochlearia duo aliquando tamen in itijis acces-
laus. sionum est conueniens vomitus ab arte factus, et à
 natura: quamuis hæc materia suo pondere aptius

per inferiora expellatur, ut auctor est Hippocrates
 quarto

quarto aphorif. propter causas nobis occultas gra-
uè aſcendit, & leuè deſcendit. Prius natura tentan-
te bibat in initio acceſſionis uncias quatuor deco-
cti ſeminis raphani & anethi cū uncia una oximel-
lis, uel infuſionem uel decoctum, raphani cum uir-
tute heliebori in oximelli ſimpl. factum.

Quinto corroborantibus uentriculū, hepar, ſple- Corrobo-
nem, & totum corpus, ut conſerua bulgoſſæ, borra- ratio.
ginis, cortice citri condito, electuario roſatæ nouel-
læ, electuario diamargaritonis frigido. Doſis drach-
mæ duæ cum aqua, aut decocto, uel ſyrupo de abſin-
thio, uel de ſcolopendria. Hæc conſectio eſt in hoc ge-
nere optima; Rx. conſectionis Gētilis cordialis cōtra Cōſectio
melācholiā, & cōſerua bulgoſſæ. an. ʒ. j. conſerua corrobo-
borraginis, & corticis citri cū ſaccharo cōdita. an. rans.
ʒ. ʒ. pulueris letitiæ Galeni, & letificantis Rhafis,
& roſatæ nouellæ. an. ʒ. ij. ſyrupi de pomis. q. ſ. mi-
ſce, & fiat conſectio. Doſis eſt omni hora coclea-
riū unū cū aquis melliffæ, & bulgoſſæ. Si ſplen labo-
rat obſtructione, uel mēſes, uel hæmorroides ſuppreſ-
ſæ ſint, conſidera, quæ diximus cap. 45. 52. & 56.

Curatio
Sexto rigore, & frigus curantibus; quāuis hoc ſym-
ptomā ob ſui uehementiā aliquando poſt ſecundū ge-
nus auxiliorū ſit amouendum præcipuè mitioribus
remedijs, ut panis uene calidis in initijs acceſſionū Vis the-
partibus extremis ſæpè admotis, & ſpinæ ſimili- riacæ ma-
ter, madefaictis oleis de lilio, de ruta, laurino, & de gnae &
caſtoreæ. Drachma una theriacæ magnæ, uel mi- mitrida-
ibridati cum pauca uino optimo curat rigorem ti.

& frigus, & quandoq; ipsam quartanam, maxime
 post debitam purgationem. Curat similiter hoc sym-
 ptoma, & ipsam quartanam drachma una pulueris
 feminis hypericonis, uel pulueris mille folij cum pau-
 Cōfortio co uino optimo. Eandem uim habet drachma una
 assæ fetidæ. Hæc mixtura est optima in hoc; R. pul-
 ueris assæ fetidæ, piperis longi, rutæ siccæ. an. ʒ. ij.
 mellis quod. s. misce, & fiat confectio. Dosis drach-
 mæ duæ cum uino optimo, uel aqua rois marini, uel
 Puluis. saluie. Hic puluis est in hoc genere optimus; R. bac-
 carū lauri, ʒ. j. Zingiberis, & radicks gētianæ an. ʒ.
 ij. misce & fiat puluis. Dosis scrupulus unus cum ui-
 no albo optimo. Rigor, frigus, & aliquando quarta-
 na curantur, præsertim si extrema panis, tegulis, &
 Vnguen- lateribus ignitis calefiant, & dorsum hoc unguen-
 tum. to benè calido unguatur, R. theriacæ magnæ. ʒ. ij.
 gariophylorum, spicæ nardi. an. ʒ. j. ʒ. olei, antiqui,
 & optimi uini. an. ʒ. ij. ʒ. omnia prunis imposita ua-
 Curatio= se aliquo ferueant. Vnguentum Aragon in hoc ge-
 nesuarie nere laudatur. Quidam in hoc genere laudant drach-
 mam unam pulueris cranei humani cum uino opti-
 mo. Alij. experientia longa curabant simul rigores,
 & quartanas succo plantaginis, & aqua mellis. Mul-
 ti liberati sunt à rigore, frigore, & quartana hoc
 medicamento; R. mitridati. ʒ. iiij. succi plantagi-
 nis. ʒ. ij. misce. Hoc auxilium ter in principijs acces-
 sionum exhibitum curat rigorem, frigus, & quar-
 tanam. R. succi radicks thapsi barbati & uini albi
 odoriferi. an. ʒ. ij. misce. Expertum medicamentum
 tum

tum in hoc genere est unum os de corde cerui redactum in puluerem cum pauco decocto dictami, saluia camedreos, & camepitos. Puluis ofsis leonis curat rigorem, & frigus quartanae, ut quibusdam placet. Granum unum musci cum uino est in hoc genere optimū, praesertim si naribus & ori admoueat oleum rutae. Hoc unguentum est ualentissimum in hoc genere; R. pulueris castorei, theriacae magnae an. .v. mirrhæ, olei laurini an. .iiij. mellis de-
 spumati. lib. f. misce, & fiat admodum unguenti, quo initio accessionis ungantur plantæ pedum, uolæ manuum tempora, frons, & pulsus, & nares: sit bene calidum, & bibat dracmam unam rubæ tinctorum cum uino optimo. Succus calamenti, si bibatur ante acesionem, curat quartanam; animaduerte tamen, ne hæc nimis calida ante euacuationem exhibeantur, ne ex una fiat duplex, uel ex intermittenti continua. Timor magnus ab inimicis in cussus curauit quartanā unius anni. Quidam initio accessio nis influmen deiectus curatus fuit quidam etiam su-
 bito, & præter spem audiens tonitru artificiale à quartana liberatus est hoc tamen prudenter fieri debet: nam etiam si gaudium magis possit interficere, quàm timor, tamen ipse timor magis, quàm ira, quæ nullo modo potest occidere hominem, autore Galeno.

Vnguentum.

Admonitio.

Vis timoris.

De febribus compositis.

CAPVT. VII.

c v

Difficilis

DE CVRAN. FEBRIB.

Difficilis est descriptio febrium compositarum, difficilior earum tantum cognitio, quod docet Galenus. 1. de arte curatiua ad Glauconem, dicens:

Paucae febres sunt, quae ad sui dignationem exquisitam die quarta indigeant, difficillima curatio: sua enim contraria natura & longitudine hydropem, uel heticam efficere solent. Sed antequam de ijs uerba faciam, prius oportet scire tertianam notam non esse adnumerandam inter has compositas febres, quamuis ex bile, & pituita constet: quia seruat motum bilis uincens, siue sit unica forma simplex actu, & potentia duae, siue non. In alijs autem compositis, ut in hemitritae sunt duae, uel plures formae humorum actu, uel saltem haec non seruat motum unius humoris proprium. Harum compositarum febrium infinitae ferme sunt species, quum in primis omnia earum genera possint componi, & omnes etiam ex humoribus genitae cum alijs, ut hetica cum putrida & biliosa cum pituitosa, & melancholica sed quia omnium complicatio, confusio, & compositio in praesentia non est tradenda, ne noster sermo prolixior fiat tantum agam de febris tertianae, & quotidiane compositione, cuius quatuor sunt complicationes auctore Galeno. ca. 7. lib. 2. de differentijs febrium, & cap. 9. lib. 2. de crisi bus. Vna quum tertiana, & quotidiana commiscantur, altera quando tertiana intermittens quotidiane continue coniungitur, & haec proprie semitertiana dicitur, & hemitritae: tertiana quando

Diuisio.

quando quotidiana intermittens tertianæ continuæ
 miscetur: quarta, ubi quotidiana continua tertianæ
 continuæ coniungitur: semitertiana (autore Galeno
 commentario de typis) alia est exigua, alia media,
 alia magna: prima spatio. 24. horarum uertitur,
 secunda. 36. magna uero. 48. quæ & continuæ fe-
 bri propinqua est. Quidam uolunt tres esse differen-
 tias, seu species hæmitritæi, maiorem scilicet mino-
 rem, & mediam ponentes, apud quos maior est,
 quum continua biliosa intermittenti melancholicæ
 coniungitur: minor, quando biliosa continua quoti-
 dianæ intermittenti: medius, quando biliosa inter-
 mittens quotidianæ continuæ. Harum febrium cau-
 sæ, & signa ex notitia simplicium febrium cogno- Cause, si
 scuntur, similiter & curatio. Considera itaq; dicta gna, &
 cap. de tertiana notha: nam eo ordine & ratione, qua curatio
 cognoscitur, & curatur illa, cognoscetur & curabi- unde pe-
 tur quæcūq; alia febris composita: semper tamen for- tenda.
 midandus est exitus harum febrium tanquam suspe-
 ctus & maxime periculosus, præcipue quādo febris
 melancholica alijs coniungitur. Multos tamen labo- Quibus
 rantes hæmitritæo siue semitertiana sanari post ua- remedijs.
 cuationes factas pilulis de rhabarbaro, pilulis aggre curau-
 gatiuis, uel confectione diaphænicon, precedenti rit autor
 longa concoctione, & post auxilia interna & ex- has fe-
 terna, obstructionibus hepatis & splenis utilibus bres.
 remedijs, nimirum confectione ex testudine & syru-
 po, quorum hæ sunt descriptiones: R. carnem unius
 testudinis bene coctam cum aqua bordei, pulueris
 electua-

DE CVRAN. FEBRIB.

Electuarium. electuarij resumptiui ꝛ ꝛ. cinnamomi electi ꝛ j. ꝛ. quatuor seminum frigidorum maiorū mundatorum an. ꝛ j. medullæ passularum, granorum pini in aqua rosarum calida prius infusorum, ꝛ amygdalarum dulciū sine cortice an. ꝛ ꝛ. sacchari dissoluti in aqua buglossæ. q. s. misce, ꝛ fiat electuarium ad formam

Syrupus; manus Christi. Dosis quolibet die summo mane uncia semis cum uncijs quinq; huius syrupi: R. mellisæ, borraginis, cichoreæ, absinthij, ceterach capilli uene, rostri porcini, scariolæ. an. m. j. quinq; radicū diureticarum radicis buglossæ, liquiritiæ an. ꝛ j. fiat decoctum, de quo percolato accipe libras octo, sacchari libras quatuor, trochiscorum de rhabarbaro uncia semis, diarrhodon Abbatis drachmas duas, misce, ꝛ fiat Syrupus non perfectè decoctus.

De Hectica.

C A P. V I I I.

Descriptio.

Hectica febris est, quando calor præter naturam non solum in spiritibus ꝛ humoribus, sed in partibus etiam solidis consistit, neq; pendet ab humorum putredine, neq; à calore spirituum, estq; fixus ac confirmatus, difficulterq; soluitur, quemadmodum habitus. Fit ferme semper sensim ꝛ longo tempore, ideoq; non sentitur, ut inæqualis intemperies: raro tamen ob patientis affectionem ꝛ agentis uebementiam fit subito, ꝛ rarius non præcedentibus diaria ꝛ humoralis febre, ut contingit in fulmine

mine consumente ferrum intacto corio, & lina. Mæror ergo, ira, lassitudo, ieiunia, febres ardentes, & omnes diurnæ febres hecticam generant. Initio difficulter cognoscitur, quæ in amarasmum incidit, cognitu facillima est. Quare hectica quum cognoscitur, curari non potest. Quando uerò est sanabilis est incognita, ideoq; non esse tres hecticæ species affirmo, ut Arabes, & alij non pauci uoluerunt: neq; etiam quatuor humiditates cum Auicena pono nempe nomen non habentem, rorem, cumbium, & gluten, ob quarum consumptionem ires species constituuntur: Galenus tamen. 7. Methodi quatuor siccitatis differentias recenset, à quibus forsan Arabes Error A
& Alij multi iuniores occasionem arripuerunt di- rabum.
uidendi hecticam in tres species: nos tamen cum Galeno duplicem esse tantum credimus, primam fixam inherentem partibus solidis, quæ omnes corporis humores calfacit, alteram, quæ hectica marasmodis, aut simpliciter marasmus nominatur. Hæc omnes corporis partes colliquat, & consumit, omnemq; curationem respuat, ut diximus, cuius signa notissima sunt: alterius uerò notæ deprehenduntur ex calore tantum percepto à cibo, & potu per duas horas, nam quemadmodum aqua calci infusa calorem excitat, ita cibi & potus humiditas à partibus solidis calorem occultum mouet, & elicit. Totius corporis siccitas, & ariditas, & sordes in ipsis aridæ apparent, pinguedo in excrementis quoque uidetur, & totius corporis extenuatio: non illa maxima, quæ in marasmo

DE CVRAN. FEBRIB.

rasmo spectatur. Pulsus tenuis, durus, debilis, & frequens & uelocior est, qui augetur adhibito cibo, calorq; ut diximus, incenditur. Caliditas cum primum manus admouetur, debilis est, paulò post acris, & rodens erumpit: acriorq; sentitur, quum diutius arteriam tetigeris. Si uerò his præsentibus notis uentris profluuium superueniat, & pili defluant, mors propinqua est.

Curatio. Hæctica febris, priusquam ad tabem deueniat, omni conatu curatur refrigerantibus, & humectantibus.

Victus. Primo aëre arte parato (si naturalis reperiri nō possit) uiolis, nenuphare, rosis, aqua rosata, folij salicis, lactuca, & similibus.

Aer. Cibis boni succi & facilibus concoctu & paucis, præcipue glutinantibus, qui substantiam difficilem dissolutu generant: quales sunt pedes animantium, præcipue suilli unius anni, & ranæ, testudines, cancri fluuiatiles, & limaces: hi tamē egent præparatione: quamuis limaces inter alimenta, quæ atram bilem generant à Galeno numerantur, ideoq; à multis earum aqua, & ius magis laudatur. Modus præparandi tradetur. Nutriatur ergo iure gallinæ & cremore hordei, & iure arietis. Nutriatur etiam pullo gallinaceo, gallina tenera, perdice, atzagine, coturnice, turture, cuniculo paruo, uitulo, assariis & elixis; ouis recentibus sorbilibus, piscibus paruis, & saxatilibus et anguilla, quæ in salubri aqua uixerit, si bene concoquatur: eius tamen aqua est tutior. Lac laudatissimum, & optimū alimentum est, nisi adsint, quæ eius usum impediant, de quibus

Cibus.

cap. 29.

cap. 29. precedentis libri de tabe: & hoc etiam cap. de ijs copiosius agetur. Et quia ob morbi longitudinem omnes ferme hectici carent appetitu cibi, oportet aliqua auxilia e cap. 34. superioris lib. in mediū adducere, præsertim quæ huic feбри nō nocēt, quales sunt succus malorū granatorū acidulcium cū saccharo, & paucō cmanomo, succus agrestæ, succus acetosæ. Alimentum etiam quod fit ex oriza, pectore galinæ, lacte caprimo (dicitur manjar blanco) utile est. Leucomphagum
 Aliquādo in ijs, atq; alijs grauiorib; morbis cū Hippocrate aphorismorū lib. 2. cibi mali præponuntur bonis, & ideo senex Rhazes. 10. ad Almanforē cap. de hectica præbet infirmis huiusmodi cibum ex hepaticibus autum. ouis, croco & aceto simul frictis: laudat etiā intestina quadrupedū plena carnibus, quæ lucanica dicuntur, à nostris lōganizas. Fructus, qui Lucani
 huic feбри conferunt, sunt pruna damascena, uuae ca:
 præsertim per aliquot dies suspensæ, acida cerasa, quæ dicuntur guindas, mora parum matura, mala punica acidulcia, & melones aliqui molliores, scilicet qui pepones dicuntur, & à Barbaris batbecæ, refrigerant, humectant, & prosunt satis, nisi humida cum hectica coniungatur. Herbe & olera bona sunt, ut lactuca, portulaca cucurbita, borrago, spinachia & similia. Si æger sit multum imbecillus, nu- Si æger
 triatur rebus liquidis, ut iure optimo gallinæ & te- sit multū
 studinis cum cremore hordei, uel emulsione qua- imbecil-
 tuor seminum frigidorum maiorum, uel succo acetosæ, uel agrestæ. Succus carnū refrigeratur aliqua lus.
 ex rebus

DE CVRAND. FEBRIB.

ex rebus supradictis, & mixtus iuri est optimus, & maxime nutrit: aqua tamen carniū est concoctu facili-
Aqua cilior, maxime, citissimeq; nutrit: sed eget hac aqua
carniū carniū refrigeratione facta per ius & alia superius dicta, ne calor febrilis augeatur. Fit aqua car-
Eius præ niū hac ratione: Rx. pectus unius gallinæ iuuenis
paratio. & pectus unius capri, diuide in partes minutas, deinde laua eas aqua rosata & buglossæ, uel malorū cydoneorum, si sit uentris profluuium: & filo suspende omnes has partes in uase uitreo paruo, cuius os bene occludatur massâ, post imponatur prædictū uas uitreum ollæ semiplenæ aqua feruenti, donec aqua exprimatur à carnibus supradictis. Obseruandū tamen est, ne carnes admodū siccatae, (à quibus omnis aqua per resudationem extracta fuit) ad se ipsam trahāt. Huius aquæ quinq; uel septem cochlearia præbenda sunt cum iuris pari quātitate, sexta quaq; hora. Aliqui Medici satis eruditi & probati in maxima uirū resolutione laudant aquam destillatitiam ex sanguine hominis iuuenis, & perfecte sani, dummodo extrahatur, cum primum fluit à uena secta, & instrumento uitreo, & pauco igne. Quia superius diximus alimentum frigidum & humidum, glutinosum esse utile, & necessarium hec ticis, ut ex testudinibus, cancris fluuiatilibus, limacibus, & anguillis, de his omnibus, & horum præparatione uerba faciemus initium sumentes ab anguilla, quæ si ex aqua salubri capiatur: nam genita ex putredine, uel per coniunctionem serpentis cum anguilla, est pessima, & sequenti

sequenti præparetur forma iuuabit multum. Diuisa
 ergo anguilla prius semota eius pelle, & bene lota præpara
 aqua rosata salita imple eius carne præparata uen- tio aquæ
 trem gallinæ iuuenis, & post cum sufficiente quan- ex an-
 titate aquæ, & pauco bordeo excorticato conco- guilla.
 quatur aqua, & anguilla: fiat aqua per distillationē
 instrumento uitreo, & igne pauco. Dosis uncie duæ
 cum pauco saccharo. Multi medici eruditi ex testu-
 dinibus limacibus, & ranis parum decoctis cum ber-
 bis frigidis & humidis aquam per distillationem ex
 tractam non minus, quam factam ex gallina & an- Ex can-
 guilla laudant in hac febre. Cancris fluuiatiles ex bo cris flu-
 na aqua electi uehementi lotione egent cum sale, fur uiatilib⁹
 fure, & cineribus: deinde si aqua dulci luentur, &
 cum bordeo excorticato, sufficienteque aquæ parte de
 coquantur perfecte, sunt optimi alimenti hecticis,
 & faciles concoctu. Testudines nemorales pauca
 egent præparatione: quamuis earum ius est facilius
 concoctu. Limaces montani sunt meliores, & opti-
 mē nutriunt, si per aliquot dies non pascantur: post
 tamen saccharo, & farina nutriantur duobus tribus
 ue diebus, dūmodo prius decoquantur aqua & pau-
 co sale, postremo iure optimo gallinæ, uel arietis.
 Hac ratione præparari refrigerant, humectant, &
 bonum sanguinem generant, nec difficiles sunt con-
 coctu: quamuis aqua ex ipsis solis per distillationem Laus a-
 expressa sit concoctu faciliior, & eandem facultatem quæ ex li-
 habeat, quæ curatus fuit illustrissimus Marchio Ze- macibus.
 netanus ab egregio doctore medico Doleſa Valen- Historiæ
 f itio.

DE CURAND. FEBRIB.

tino. Inter omnia, quæ hanc febrem solèt, & possunt

Lactis perfectius & citius curare est lac, quia ualenter nu-
præstan- rit humectat, parum refrigerat, & facillimè con-
tia. coquitur: humanum tamen est omnibus perfectius,

& uilius ob similitudinem, huic bonitate proximū

Lac hu- est asininum, deinde caprinum, mox uaccinū, à quo
manum. butyrum extractum sit. Eligatur ergo iuuenis per-

fecte sana, optima prædita natura, uel sanguinea, à
partu distans per duos, uel tres menses: si tamen ab-
horret à lacte humano, uel si haberi non possit, elige

Lac asini lac asinæ nigræ iuuenis, à partu distantis per duos,
sum. aut tres, uel quatuor menses nutritæ hordeo, & her-

bis frigidis, & humidis, aut lactuca, endiuiâ, cichon-
rea, & similibus: ante tamen lactis usum, aliqua sunt
obseruanda prius ea scilicet, quæ ipsum dari probi-
bent, ut sunt primum catarrhus, & destillatio, & ca-

Quæ p- pitis dolor, secundū febris putrida, tertium quibus hy-
bibeant, pochondria suspensa murmurāt, quartū uētris pro-

lac exhi- fluxuū. Quod uerò lac quodcunq; prædictis morbis
beri. maxime aduersetur, docuit Hipp. li. 5. aphorismorū,

aphorismo. 64. lac inquit dare caput dolentibus ma-
lum: malū uerò & febricitantibus, & quibus ilia su-
spensa murmurant, & sterculosis, malū autē & qui-
bus in febribus acutis biliosæ sunt deiectiones, &
quibus sanguinis effusio multa accidit. Conuenit au-
tem & tabidis dare, qui non ualde febricitant, & in
febribus longis, & paruis, si nullum ex supradictis si-
gnis affuerit, & præter rationē absumptis: quod cō-
firmat Gal. uarijs locis, præsertim cōmentario huius
aphorismæ

aphorismi, in quo demonstrat lac ab omnibus causis calidis celerrimè in nidorem fuliginosum uerti: quā uis per se probum gignat succum aliquid habens flatulentum: si tamen asininum sit lac, nullā habet acrimoniam, quum omnibus sit humidius Galeno autore lib. 4. de ratione uictus in morbis acutis aphorismo 7. ideoq; uentrem solum magis soluit, etiam si inter purgantia omnia medicamēta mitissimum, tranquillissimūq; existat, et omni lacte sit humidini, ac proinde magis uentrem subducatur, ut idem Gale. cēset aphorismo. 109. eiusdem. 4. lib. de ratione uictus in morbis acutis. A quibus Galeni locis, & alijs sumpsit Iacobus Syluius ansam purgandi affectos uero caseo lacte asinæ cocto, quod pace tanti uiri repugnat Hippocrati, Galeno, rationi, & experientia: quāuis lac sua humiditate, & facultate mitissima, & acrimonie experte minimè febribus ardentibus noceat, quia eius substantia facile alteratur, & corrumpitur, maxime his, & similibus morbis aduersatur, si per os sumitur, sed coctum minus: tempore namq; Græcorum serum tutius alijs medicamentis acribus, & calidis purgabat: nostro tamen felicissimo tempore manna, rhabarbarum, casta fistularis, tamarindi, & myrobalani saluberrime purgant & his, alijsq; et siccis morbis minimè nocēt. Quando igitur nihil est, quod lactis usum impediatur, sugat æger ipsum ab uberibus fœminæ nutritæ rebus frigidis, & humidis, uel ter in die uentriculo uacuo, uel bibat primo lac caprinū, uel asininū ab. 7. ij. usq;

DE CVRAN. FEBRIB.

ad. 7. vj. dummodo ne aliteretur ab aëre, quia facillime corrumpitur, cui semper adde parum sacchari, Quæ im ne coaguletur in ventriculo, quod etiam ualentius pediât la prohibetur à sale, uel melle si eger non possit sugere ab huberibus lac, extrahatur in uas actu calidum, gulatione = ut conseruetur naturalis calor. Quod si sumpto lamenem. Et sentiat acidus ructus, uel putredinem aliquam, ab stineat ab eius usu & nutriatur cremore hordei, & iure pulli gallinacei, uel gallinæ, & confectione ex testudine, de qua statim loquemur. Quamuis capit. 29. de tabe descripta sit à nobis confectio ex testudine, tamen in præsentia maioris doctrinæ gratia, Priorfor duas proponam conficiendi formas, quarum prima confi est minoris pretij, ut Rx. carnis testudinis aquaticæ ciédi ele optimæ aquæ decoctæ cum hordeo excorticato. ʒ. ij. Electuariū medullæ uuarum passarum, & amygdalarū dulcium ex testu = sine cortice. an. ʒ. j. granorum pini in aqua rosata dine. calida prius infusorum. ʒ. ʒ. pulueris electuarij resumptui. ʒ. ʒ. seminis papaueris & cinnamomi ele = Ali. an. ʒ. j. conseruæ borraginis. ʒ. ij. sacchari dissoluti in aqua borraginis. q. n. s. & fiat electuarium ad formam manus Christi. Altera confectio est maioris pretij ad diuites; Rx. carnis testudinis nemoralis decoctæ cum iure hordei sine cortice, ʒ. ij. carnis pectoris gallinæ iuuenis & capi. an. ʒ. j. pulueris electuarij resumptui. ʒ. ʒ. pulueris diarhodon Abbatis, pulueris diamargaritonis frigidi. an. ʒ. ij. gummi dragaganti, gummi Arabici, seminis papaueris albi, & seminis portulacæ, seminis lactucæ, quatuor seminum frigi.

frigidorum maiorum mundatorum, seminis bomba-
 cis. an. ꝑ. j. amygdalarum dulcium sine cortice, me-
 dulle uuarum passarum. an. ꝑ. j. nucleorum pini in
 aqua rosarum prius calida infusorum. ꝑ. l. interioris
 cinamomi. ꝑ. j. l. sacchari dissoluti in aqua buglossæ. q.
 s. misce, & fiat electuarium ad formam manus Chri-
 sti deauratum. Dosis huius confectionis uncia semis
 cum uncijis sex cremoris hordei, & iure gallinæ, uel
 pulli gallinacei cum testudine, & ranis. Solum ale-
 ctuarium resumptiuum recens est satis utile hec- Electua-
 cis. Dosis uncia semis cum iure prædicto, uel aliqua rium re-
 aqua ex superius dictis. Inter prandium, & cenam sumpti-
 uel quacunque hora uentriculo uacuo bibat aquam uum.
 hordeaceam, qua semper in potu utatur, nisi uentri- Potus.
 culus admodum sit imbecillus, quia tunc uinum bene
 aqua dilutum, uel aqua cinamomi esset potus conue-
 nientior. Extra igitur mensam bibat aquam hordei
 cum hac mixtura: R. conferuæ uiolarum, rosarum.
 nenupharis, & borraginis. an. ꝑ. ij. corticis citri sac- Conditū.
 charo cōditæ. ꝑ. l. quatuor seminū frigidorum maio-
 rum mūdatorum, seminis papaueris. an. ꝑ. j. pulueris
 electuarij resumptiui. ꝑ. l. sacchari. q. s. misce, & fiat Extin-
 conditum auro coppertum. Dosis cochlearia duo, guētia si-
 uel tria. Iulep uiolarum, uel rosarū, syrupus de nenu- um.
 phare, & de cucurbita extinguit sitim & totum cor-
 pus humectat, & exiccat. Refrigerant, & humectat
 hepar, & totum corpus clysteres ex solo lacte capri- Clysterū
 no, uel ouino: aut ex oleis, uiolaceo, nenupharis, & utilitas.
 papaueris, aut ex hordei cremore, & si opus fuerit

f iij adde

DE CVRAN. FEBRIB.

adde cassiam fistularem, uel butyrū recens. Hic clyster, uel similis est optimus: R̄. iuris pulli gallinacei, decoctionis hordei sine cortice, foliorum uiolarū & lactucæ. ʒ x. cassiæ fistulæ præparatæ. ʒ j. olei uiolarum. ʒ iij. mucilaginis seminis cydoneorum. ʒ iij. uittellos ouorum. ij. sacchari optimi. ʒ ij. misce, & fiat clyster, si tamen adsit uētris profluuiū, abstinere ab ijs. Vnguēta ex oleis, & rebus humectantibus & refrigerantibus spinæ, seu dorso, hepati, & pectori admotabis ut minimū in die uētriculo uacuo sunt utilissima, & necessaria huic feбри, inter quæ hoc uel simile est optimū: R̄. oleorū uiolarū, nenupharis, rosarū & papaueris lotorū benè aqua rosata. an. ʒ j. musci laginis seminis psyllij, cydoneorum, & althææ aqua rosata extractæ. ʒ ij. butyri recentis, axangię gallinæ, medullæ crurum uituli. an. ʒ iij. pulueris electuarij resumptiui, & pulueris diamargaritonis frigidi.

Balnei an. ʒ j. f. ceræ. q. s. misce, & fiat unguentum. Balneū cōmodius est huic morbo præstantissimū auxilium, præsertim si nō coniungatur hecticæ catarrhus, febris putrida, obstructio, & similes affectus, quibus multum nocet.

Balneū balneum, siue sit ex sola aqua frigida, siue extepida ex aqua Primū quamuis à Galeno laudatur. 1. c. methodi contra Herophilū est suspectum, & aptū ad extinguen- cur no- dum calorē imbecillū hecticorum, & præter hoc sua ceat. intensa, & actuali frigidityte per accidens calfacit, & exiccat internas partes, ideoq; pituitosos & crassos humores (à quibus fit tetanus) resoluit, autore Hippoc. & Gal. 5. lib. aphorismorū. 2. 1. aphorisma: nam

nā si laborans tetano carnosus, iuuenis, in estate &
 regione calida potest curari balneo aquæ frigidae,
 hecticus quum nō possit esse carnosus, nō poterit si-
 ne periculo tolerare balneum aquæ frigidae. Aliqui
 post balneum aquæ tepidae laudant balneū aquæ fri-
 gidae, præcipue si eger fuerit iuuenis, non multū im-
 becillus, & assuetus balneo aquæ frigidae. Alij sen-
 sim hecticos à balneis parum calidis ad nimis calida
 & tandem ad frigida transferunt, ne ab uno extre-
 mo in aliud fiat transmutatio. Balneū aquæ tepidae Quod bal
 solus. uel ex decocto lactuce, foliorū & florū ui- neū sit p
 larū, salicis, nenupharis, capitū & pedū arctemisorū bandum,
 uel uitulinorum est tutius, & à me sepe expertum
 aliqua tamen prius oportet animaduertere ante bal-
 neū necessaria, & in balneo, & à balneo. Ante bal- Ante bal
 neum per quatuor, uel quinque horas nutriatur eger neū fecit
 solo lacte asinino cum saccharo, uel optimo iure ex da.
 gallina, & testudine, & bordei cremore, uel duo-
 bus recētibus ouis, & sorbilibus et parū ante balneū
 sint uacua intestina. In uere hora balneū ingrediēdi
 sit octaua ante meridiē, in estate septima, in autūno
 & hyeme quinta, uel sexta à meridiē. Habitatio sit
 moderate calida quæadmodū & aqua, ne sudore & Hora bal
 fatigatione afficiatur eger tēpus ergo balnei respō- nei.
 deat uolūtati, & delectationi ægroti. Numerus bal-
 nei sit pro ratione morbi & ægri: quāuis semel in
 uno quoq; die sit satis, aliquando bis, & ter in hebdo-
 mada. A balneo amisso actu humore externo per pā-
 nos lini nō calidos, sed per frictionē moderatā, et bal-

DE CVRAN. FEBRIB.

dam ungatur dorsum, pectus, & hepar unguento superius scripto, uel simili, aut lacte humano, & asinino, uel caprino, uel dubulo tepidis, deinde quiescat in lecto & nutriatur cremore hordei facto iure gallinae, & ranis, & testudine uel confectione ex testudine, & iure uel aqua ex limacibus, & alijs superius dictis.

De febre pestilenti.

CAP. IX.

Descriptio.

Pestilens febris est febris epidemialis, perniciofa, & uenenosa, qua multi afficiuntur & pereunt uno tempore, & una regione, uel ciuitate aeris ratione, uel ut (autor est Galenus lib. de teriaca al Pisonem) pestis, quaedam bellua existit non paucos interinens, ciuitates quoque totas depascens male conficit: quippe parua quaedam aeris ad corruptionem prompta mutatio efficiuntur, & homines cum respirationis necessitate periculum euitare nequeant, ipsum aerem ueluti uenenum quoddam ad se per os attrahunt. Discrimen inter pestem epidemicam, & endemiam, siue endemiūdemōstrat. Gal. cōmentario. 9. li. 1. de ratione uictus in morbis acutis, in quo docet Hippocratem in lib. de aere, aqua, & locis egisse de endemio morbo, & de epidemio in lib. epidem. sed de peste nullum peculiarem librum cōfecit, quia unum morbum ex epidemijs esse pestem, per libros epidemiorum mōstrauit, & hac de causa. 3. epidemio

rū lib. pestilentes quasdam tempestates descripsit, unde infert ex genere uulgarem morbum esse. **Cause.** Quam sunt multæ causæ pestis tamen eas tantum, quæ medico sunt necessarie. recensebo. Et itaq; omnis pestilentia à putredine aëris, autore Galeno. 7. de differentiis febrium cap. 5. In pestilenti aëris constitutione inspiratio potissimum est causa, cur homines corripiantur peste: aër enim nos circumstans à putrescente euacuatione uitiat, ab aquis uidelicet putribus ut lacubus, paludibus, à multitudine cadauerum. A uicemiam cœlesti sepe fieri solet aliquando ira Dei mittitur nostris peccatis infestis. Semper tamen dispositio humorum, qui sunt in nostro corpore est interna causa satis potēs, & ideo in eadem ciuitate, uel domo aliqui afficiuntur peste aliqui nō et affecti nō omnes ab æquali causa moriuntur. Hinc etiam accidit raro tamen unum aëre nondum infecto peste laborare, quanuis propriè pestis non sit, sed particularis morbus uenenatus & perniciosus. Lapsus magnus aeris ad calidum & humidū est causa satis magna pestis, & ideo Galenus. 1. de temperamentis cap. 4. scribit temperamentum aeris pessimum esse calidum, & humidum. Qui etiam pleni sunt malis succis, & praua uictus ratione utuntur, facile in febres pestilentes incidunt. Inter omnia anni tempora exitum æstatis & autumnu inuitum uide **Signa.** mus maximè febribus pestilentibus conuenire. Indicia futuræ pestis sunt aër minus calidus, & humidus multitudo exantematum, & popularum, quæ à no-

DE CVRAN. FEBRIB.

febris Barbari uariolae & morbilli dicantur, multitudo etiā phrenitidis uenenosae, copia carbunculorum multitudo etiā murium, & animalium, quae fiunt putredine. Si uerò uolucra aërem proprium fugiāt & in ipso pereāt, praesentem constitutionē pestilentem ostēdunt, & quā pisces fugiunt aquā & in ipsa moriuntur, ab aqua ortam esse pestem dices. Nota, quae hominem pestilentia iam correptū demonstrāt plurimae sunt, febris scilicet ab initio maxima: quam uis saepe exteriora frigeant, & interiora ardeāt, capitis grauitas, oris siccitas uehemens, uehemens sitis & uehemens angustia, difficultas spiritus, uomitus creber, oculorum affectus toruus ac uarius, uigilie, & deliria, & aliquādo propensio magna ad somnū: inter tū notae est si post aures, aut sub alis, aut circa inguina potissimū bubones cū febre parua & magna oriātur & in alijs etiā partibus carbunculi, quod indicat robur facultatis expellentis uenenū à partibus internis ad externas: si enim in collo appareat tumor praeter naturam cerebrum potissimū male affici ostendit, si ab alis, cor: si uerò in inguinibus iecur, quod Hip. 6. epidemiorū, parte. 2. aphor. 4. noluit dicens abscessus ueluti bubones signa sunt earū partiū, unde exuberāt. Sed quū nō semper appareāt bubones, alias notae

***Præcau-** bene cōsidera. Priusquā curationē praesentis pestis
tiæ pestis demōstremus, quomodo praecauenda sit ostendere co-
Fuga. nabimur, quod certissimò fiet, si ad longinquas &
 salubres regiones fugiamus, neq; reditum laudabo,
 nisi post perfectam & integram aëris alterationem*

& communis

& cōmutationem, semper tamē ad Dei iram placan-
 dam cura animā tuam: sepe enim corporis morbi ab Anima
 animi morbis fieri solent dicente domino languido, c uratio
 quē sanauerat, uade, & noli amplius peccare, ne de-
 terius aliquid tibi contingat, Et alibi si oculus tuus,
 id est, anima tua simplex fuerit totū corpus lucidum
 erit: nam propter peccata nostra iratus deus pestem
 & sua fulmina in nos mittit, ut in lege ueteri scri-
 ptum est, & etiam in noua ante iudicij aduentum ser-
 uatore nostro docente. Quare ieiunijs precibus &
 elemosynis Dei iustitia placanda est, & intercessio-
 nibus beatissime Dei matris & omnium sanctorum
 precipue Sebastiani, & Rhochi. Anima igitur cura Viſtus.
 ta præcautio fiet uictu cōuenienti. Primo aere mon- ier.
 tano non propinquo aquis, alijsq; rebus putridis, ca-
 daueribus scilicet, stercoribus, corijs, brasiceis euul-
 sis & alijs prauis arboribus. Eligatur uentus septen-
 trionalis, uel orientalis, meredionalis enim est omni-
 bus deterior, medicus uero occidentalis. Habitatio
 quoq; admodum propinqua centro, & cauernosa est
 pessima. Radij solares optimi sunt, lune uero noxij,
 quia putredinem efficiūt, autore Galeno. 3. de die- Bol.
 bus decretorijs. Aeris alteratio & emendatio sum- Luna.
 me necessaria est non solum incuranda peste, sed præ Aër.
 cauenda quod maximē ut solius ignis fieri solet, præ
 fertim ex quercu, & alijs arboribus salubribus: ha-
 bemus enim exemplum luis illius, quæ ex Aerhiopia Historia
 ad Græcos peruasit, quam Hippocrates multis mo-
 dis admirandus curauit igne per totam ciuitatem
 incenso

DE CVRAN. FEBRIB.

incenso, ut Galenus eius fidiſſimus interpres lib. de
theriaca ad piſonem ſcribit. Quanquã igitur ignis
maximam habet facultatẽ in acre alterando & pu-
riore reddẽdo, multa tamen ſunt calida, & frigida
& temperata cardiaca, quæ aërem efficiunt ſalubrẽ
& illius qualitates prauas & cõtrarias tollunt. Ca-

Acrẽ ſa- lida ſunt ambra moſchus, thus, maſtix, ſandaraca
lubrẽ effi- Arabum, lignum aloes, myrrha, aloë, reſina pini, re-
cientia. ſina cupreſſi, landanum, iuniperus, ariſtolochia, nux
Calida. muſcata, gariophylli, gummi iuniperi, eben⁹, acorus
ſimplicia enula campana, ſquinantum, bdellium, uinum aroma-
ticum, cortex citri ſtorax liquida, laurus, ocymum,
been, cinamomum, crocus, calamentum. caſia lignea,
zedoaria, liliũ album, doronicũ, meliſa, menta, ros

Frigida. marinus, & ſimilia. Frigida, quæ aërem calidum al-
terant, & purgant ſunt aceaũ, Karabe, roſa, labru-
ſcus poma, pyra, cydonia, corallus, ſanctali, acetofa,
uiola cichorea, endiuia, nenuphar, balauſtiæ, corian-
drum, bolus armenus, terra ſigillata, argentum, myra-
tus malum granatum, citrangulus, arantia, limones,

Tempe- agreſta, & ſimilia. Temperata cardiaca, quæ aërem
rata. puriorem reddũt, & peſtilentẽ diſcutiũt, numeran-
tur, borrago, bugloſſa, margarita, carbunculus. bya-
cynthus. zaphyrus, & ſimilia. Ex his & aliis cardia-

Cõpoſita cis medicamentis multa cardiaca componuntur, ut
theriaca magna, mithridatum, conſectio gentilis cor-
laus cõſe dialis contra melancholiam, cõſectio de hyacintho,
dionis al cõſectio ex granis tinctorũ, quã al Kermes nominant
Kermes. hæc efficaciſſima multorum regum ac reginarum te-
ſtimonio

Simonio est probata, & à ualentinis omnibus ma-
 xime cognita, & frequenter probata, præsertim in
 quibus natura languet ob longum, uel ualde acutum
 morbum spiritum uitalem dissipantem: quamuis Va-
 lentini ob magnam corporum raritatem & aptitu-
 dinem ad caloris & spiritus dissolutionem hoc, &
 simili cardiaco medicamento magis egeant, & ideo
 egri omnes illa semper amant & postulant. Quare
 non sunt taxandi Medici, qui in hac regione sæpe ijs
 utuntur, neq; quorundam, & Manardi ratio demon-
 strat coccum baphicam solum astrigere, & suo ru-
 bro colore sanguinem, & spiritum ratione similitu-
 dinis ad se magis distrahere, & dissipare, quàm co-
 gendo firmare: quia rubra uisa mouet sanguinem, &
 imaginatio per uisum ad externas partes etiam san-
 guinem euocat, sed interius sumpta si cardiaca sunt
 corroborant cor, quod meliorem generabit spiritum
 Neq; multorum recentiorum ratio probat lapidem De lapi-
 cyaneum, seu stellarum uomitu & deiectione pur-
 gare, & naturam turbare, humoresq; melancholicos
 exagitare: nullius enim momenti est ratio: nam etiam
 si rhabbarum et lapis cyaneus largius sumpta pur-
 gantia sint, tamen si parcius sumantur, alia substan-
 tia astrigente & cardiaca corroborant, & purga-
 toria imbecilla non mouent corpus. præsertim si be-
 ne præparentur, ut in hac confectione alhermes la-
 pis cyaneus sæpe lotus, & in electuario ex gemmis
 rhabbarum pauca quantitatis. Neq; uera est mul-
 torum recentiorum etiam opinio dicentium cardia-

Manar-
dus.

Error ri-
centiorū

DE CVRAN. FEBRIB.

ea omnia esse odora, licet quodcunq; odorum sit car-
 diacum, ideoq; apud hos margarita non est cardiaca,
 Species neq; lapides pretiosi & sericum, aut similia: uaria
 cardiaco enim sunt medicamentorum cardiacorum differen-
 rû Med. tia & species. Prima eorum est, quæ temperatam ob
 Prima. tinent naturam, quamuis Auerrois uelit parum cali
 Secunda. da medicamenta temperantis magis corroborare. Se-
 cunda est illorû, quæ qualitates habent secundas cor-
 roboratiõ aptas, quales sunt stipticitas, odor bonus,
 Tertia. ut in rosis, & moscho & similibus experimur. Ter-
 tia eorum, quæ à proprietate agunt, siue sint coniun-
 cta qualitati manifestæ cardiaca, ut in spica & cro-
 co reperitur proprietas cardiaca cum bono odore, et
 stipticitate, siue per solam occultâ uim agant, ut hya-
 cynthus, margarita, & similes. Est tamen inter hæc
 cardiaca tertij modi discrimen: egent enim, quæ à
 proprietate coniuncta manifestæ qualitati agunt,
 reductione de potentia ad actum, hoc est quod na-
 tiuus noster calor agat in ipsa, & cum in actum re-
 ducta sunt, per euaporationem eorû uis, (quæ à qui-
 busdam tertia uis dicitur) ad cor mouetur, ipsumq;
 corroborat: quæ uero sola proprietate, & occulta
 uim agunt, non egent reductione de potetia ad actum,
 sed tantum eorum uis ad cor defertur, (quæ à non-
 nullis medicis quarta facultas nominatur. Præter su-
 periores modos medicamentorum, quæ per se &
 primo cor corroborant, sunt alij etiam modi medi-
 camentorum cardiacorum per accidens & secun-
 dario, quæ remouent nocumenta, & qualitates ue-
 neficas

neficis à corde uacuando, ut lapis stellatus & myrobalani: quæ facultate propria tertia à corde magis euacuant, aut in contrarium alterando per primas qualitates, aut corroborando simul & prohibendo uaporum elationem, ut terra sigillata, & bolus armenus: aut incidendo, ut facit aqua raphani contra fungos, & acrimoniam auferendo ut butyro facimus. Sunt etiam alia medicamenta cardiaca non per se, sed mediate & magis per accidens, quam superius dicta nempe quæ aliorum medicamentorum uires ad cor deferunt, ut pulegium, stæchas & similia: & quæ prohibent aliorum medicamentorum solutionem, ut opium.

Ex his igitur & alijs cardiacis compone medicamentum ad formam spheræ, quod dicitur pomum, uel trochiscorum, qui supra ignem positi, aut dissoluti in aqua & aceto aerem putridum & foetidum salubrem efficiunt: gumosa tamen magis amant ignem, & alia humida, & liquida per habitationem inspersa conferunt. Hoc pomum est optimum in pestilenti constitutione frigida: R. belzoni drachmam semis, storacis, calamitæ, drachmam unam, gariophyllorum, laudani optimi, ligni aloes, cinamomi, rosarū an. drachmas duas, talorum citrinorum, corticum citri, anthos an. ꝑ. thymiani, storacis liquidæ an. ꝑ. mentæ siccæ, calamini aromatici, maceis, nucis muscatæ an. drachmam semis, musci, ambre an. grana. x. si fuerit diues, adde quantitatem ambre, & musci: omnia misceantur, & cū muscilagine gūmi dragaganti, & cera pauca fiat, pomum

Differen

tia ad cor

Pomū in

san causa fri

gida.

DE CVRAN. FEBRIB.

Pomū in causa calida. pomum, uel duo poma perforata positis moscho & ambra in superficie. Hoc pomum aërem calidum pestilentem reddet salubrem, uel salicem puriorem, Rx. florum uiolarum, nenupharis, buglossæ, rosarum, citrāguli, & spodij. an. ʒ iij. corticū citri, mactis, nucis muscatæ, storacis, calamitæ, cardamomi mastice splendidi, ligni aloes, cubebarum an. ʒ j. laudani ʒ j. f. musci & ambræ an. grana. x. cum muscilagine dragaganti dissoluta in aqua rosarum fiat pomū, uel duo poma perforata. Aëre bine alterato præsertim igne ex lauro, rore marino, calendula, iuniperō & similibus.

Cibi. Secundo, cibus facilibus concoctu, boni sanguinis Putredini resistēti & paucorum excrementorum: semper tamen ijs sunt miscenda, quæ resistunt putredini, cuiusmodi sunt acetum, succus limonum, succus citri, succus granatorū, succus agrestæ, & acetosæ, & fructus acidi. Alij Quæ non ceant. omnes præsertim humidi nocent. Nocet quoq; lac & quæ ex lacte fiunt, & magis si cibus comedatur. Nocent similiter alimenta, quæ pinguedine superabundant. Deniq; nocet ciborum multa quantitas, & uarietas, & inordinatus sumendi modus, ut si cibus crassus præcedat tenuem, & prandio minime concocto cænet homo. Cibus igitur utilis ijs est panis boni tritici, carnes arietinæ Hispanæ, hædinæ, uitulinæ, aues montanæ, pullus gallinaceus, gallina tenera, cuniculus paruus, lepus paruus, oua recenscia & forbilia, pisces parui, & saxatiles, & alij boni succi, ut Iucium. Potus sit aqua optima fluminalis, uel fontana & uinum

Et uinum album, aut rubrum mediocris substantie,
 Et etatis medie bene dilutum aqua. Aliqui in hac
 precautionione pro potu et cura laudant acerum, et
 succum granatorum acitulum: sed ego his non pro
 potu, sed pro medicamento in parua quantitate ad fru-
 turam putredinem precauendam utor. Somnus diu-
 nus nocet et magis in assuetis: sit brevis in die, et per Somnus:
 duas horas a cibo et in loco obscuro. Nocturnus
 sit pro hominis natura sex aut septem horarum:
 nam ex Hippocrate aphorismo quarto, libri secunda-
 di, somnus, et uigilia si modum excefferint, utrunq;
 malum. Inanitus et repletio immodica nocent, fa-
 mes, ergo et sitis magna mala sunt, et calidis natu-
 ra pessima, quoniam ad modum plenitudo frigidis. Qua-
 re in hac precautionione et curatione quinque maxima
 nocent, fames, fatiga, io, fructus, foemina, flatus, et alia. Quinque
 quinque maxime iuuam phlebotomia, focus, foga, fri- nocet et
 etio, fluctus, ideoque singulis diebus saltem semel ab- totidem
 stercoribus intestina sunt purganda clystere, aut sup profant.
 positorio, si natura hoc non faciat. Animi perturbatio Delecta-
 nes, quae calfaciunt, et spiritus motus impetuoso ma Animi p
 uent, ac resoluunt, multum nocet, ut ira, tristitia, odium turbatio
 et coitus, praesertim immodicus, et magis a cibo. Pre nes.
 ter hanc debitam uictus rationem ad precauendam pe-
 stem necessaria est sanguinis missio, si uirtus sit in san Sectio ue
 guine. Saepe etiam purgatio est utilis, et necessaria ne.
 in hac precautionione, praecipue si fiat per pilulas Ruf Purga-
 si quas multi Rhazis appellant, constant enim dua- tio per
 bus partibus aloes, una myrrhae, et medietate croci pilulis.

DE CYRND. FEBRIB.

Et uino albo. Dosis est drachma semis ad drachmam unam. Semel in hebdomada purgant sine uolentia et putredinem impediunt. Aloe, et myrrha mortua

Pilule corpora nulla putredine, et factore affecta conseru-
 alie prae uant, nedum uina. Haec pilule sunt ualentiores, et me-
 stiores liiores multo, et à multis maxime probatae, et ex-
 pertae. Rx. aloes hepaticae. ʒ ij. myrrhae. ʒ ij. croci
 ʒ j. rhabarbari electi. ʒ j. ʒ. agarici ʒ ij. gariophyl-
 torum. ʒ j. spicae. ʒ j. ʒ. corticum citri. ʒ j. seminis ci-
 tri. ʒ ij. tormentillae. ʒ ʒ. santalorum rubrorum, et
 granorum ribes, uel seminis acetosae. ʒ ʒ. corallorum
 rubrorum. ʒ ʒ. boli armenici preparati. ʒ ij. prius
 agarico inciso, et per sex horas in oxymelle simp-
 infuso, et alijs omnibus in puluerem redactis cum
 syrupo acetoso simplici fiant pilule septē pro drach

Boli Ar ma. Dosis drachma semis ad drachmam unam. Boli
 meni la^o armentus solus habet uim magnam in hac praecatio-
 ne. Dosis eius est drachma semis ad drachmam unam
 cum uino albo, et aqua rosata. Hoc medicamento

Historia usus fuit quidam dux Mediolanensis, et omnes eius
 familiares, quorum nullus fuit peste affectus. The-

Theria- riaca magna non solum curat praesentem pestem, sed
 ca ma- et generari prohibet. Dosis scrupulus unus ad drach-
 gna. mam unam cum aqua acetosae, uel rosarum per horas
 quinq; ante cibum, et per sex uel septem post cibum.

Refuta- nonnulli tamen credunt hanc theriacam afficere uene-
 tio quo- no sanos, et ueneno affectos curare, quorum opinio
 rundam. mihi displicet: sed Galeni uerba lib. de theriaca ad Pi-
 sonem, et auream de eius laudibus sententiam audiam

sum-

Summa theriaca & extrinsecus apposta & epotata
 bioforum morsibus presentanei medicaminis cuius-
 dam instar exacte opitulatur. Ceterum nobis etiam Theria-
 in pestifera lue solum hoc antidotum malo correptis & com-
 prodesse adeo visum est, ut nullum aliud præstium mediatio.
 ad resistendum huic malo fuerit idoneum. Radix tor-
 mentillæ (quæ est species pentaphylli, dicitur uincēs
 toxicum) est optima in hoc genere. Dosis cum uino. Tormen-
 uel aqua rosarum uel acetosæ est. ʒ. j. Radix distami illa.
 est etiam optima. Eandem habet uim scabiosa sola, uel Dictamnū
 cum aceto et pimpinella, Hæ pilule cōducunt in hoc. Pilule.
 genere: R. xyloaloes. ʒ. ʒ. tormentillæ. ʒ. ij. dictami.
 ʒ. j. Zedoariæ. ʒ. ʒ. croci. ʒ. j. ʒ. berbena. ʒ. j. cornu.
 cerui. ʒ. ij. santalorum rubrorum. ʒ. j. corallorum ru-
 brorum, seminis acetosæ. an. ʒ. ʒ. margaritarū electæ. Scabiosa
 rum. ʒ. j. boli armenici. ʒ. iij. gemmarum, electuarij
 de gemmis. ʒ. ʒ. cornu unicorni. ʒ. ʒ. cum syrupo de
 acetositate citri fiant pilule in æstate, uel in hyeme
 cum syrupo de menta. Dosis drachma semis usq; ad
 drachmam unam bis uel ter in hebdomada. Ex his, et Sacculi.
 similibus fieri possunt facculi ad eor apti ad præcau-
 tionem, & ad curationē aptiores. Sola tractatio hye-
 cynthi, smaragdi, Zaphyri & carbunculi habet non
 paruam uim ad præcauendam pestem.

Ephimera pestilēs periculosior est alijs, ut aliqui Curatio
 uiri eruditi tradunt, quoniam uenenum uitali spiri-
 tui aduersatur, ut hellebori succus sanguini, & cere-
 brum felis humano cerebro, & cantharides uesticæ
 ideoq; si spiritus animæ seruies ueneno afficiatur per

DE CVRAN. FEBRIB.

se, & subito peribit, neque hoc repugnat aphorismo
 § 5. lib. 4. ex inguinum uidelicet tumoribus febres
 omnes male præter diarias. Hæc igitur febris cura-
 tur statim & summa cum festinatione medicamen-
 tis cardiacis internis & externis, & ijs, quæ spiri-
 tuum calorem præter naturam extinguunt, & qua-
 litati uenenosæ resistunt & tandem spirituum disso-
 lutionem prohibent, & ipsos gignunt, qualia sunt
 primo ius gallinæ & arietis, uel succus eius, uel a-
 qua carnis cum succo agrestæ, uel acetosæ, uel suc-
 colimonum, uel citri, etiam si morbus acutissimus
 sit, egeatq; per se uirtu tenuissimo. Aliquando tamen
 in robustis & Castellanis solus succus granatorum
 cum saccharo et paucio pane loto est satis idoneum ali-
 mentum, uel succus limonum & citri cum saccharo,
 & paucio pane, uel pyra tosta, aut mala cydonia. Po-
 tus sit aqua hordei cum paucio uino albo optimo, uel
 aqua rosarum, uel acetosæ, uel buglossæ. Inter pran-
 dium & cenam bibat aquam hordei cum iulep rosa-
 to, & syrupo de citro, uel de limonibus, uel cum hoc
 condito R. conseruæ acetosæ. ʒ. ij. cōseruæ rosarum,
 & nenupharis. an. ʒ. j. coralli rubri præparati, mar-
 garitarum electarū, pulueris radicks distami, & boli
 armenici præparati. an. ʒ. ʒ. sacchari. q. s. misce, &
 fiat conditum deauratum. Si diues sit adde fragmen-
 torum lapidum smaragdi, hyacinti, Zaphyri. ʒ. ʒ.
 Omni quoq; hora iuuat multum hæc confectio; R.
 confectiois de hyacyntho. ʒ. ʒ. confectiois Gentia-
 nis cordialis contra melancholiam & conseruæ ace-
 tosæ

tose. an. ʒ vj. atheriace magnæ. ʒ. ij. coralli rubri præ-
 parati, margaritarum electarum, boli armenici præ-
 parati, pulueris radices dictami, tormentille et
 seminis acetose. an. ʒ j. rasuræ cornu unicorni, jos-
 sium de corde cerui. an. ʒ. j. f. syrupi acetostatis cit-
 tri. q. s. misce et fiat confectio, adde lapidum præ-
 tioforum. ʒ. f. folia auri tria. Lapidibus hi et alia mul-
 ta. ut sericum, os de corde cerui et similia cardiaca
 cor corroborant, et spiritus puriores et lucidior-
 res reddunt à tota substantia, uel proprietate, ut nos
 contra quosdam iuniores superius docuimus, neque Defensio
 ratio quorundam ualida est. Greci hæc et similia lapillo-
 inter cardiaca non scribunt, igitur non sunt cardia-
 ca, quemadmodum neq; hæc ratio ualet, castastu-
 la, manna, thabarbarum, myrobalani non scribun-
 tur inter medicamenta purgancia à grecis ergo nō
 purgant: si magnes attrahit ferrum et Karabe pa-
 leam, et pæonia collo appensa prohibet morbum co-
 mitialem fieri à tota substantia, et non à manifesta Ep hina
 qualitate, poterunt quoq; multa medicamenta non cordi.
 odora esse cardiaca. Admouenda sunt cordi sepe,
 imò semper quæ calorem febris extinguunt ueneno
 resistunt et ipsum cor corroborant in forma saccu-
 li uel unguenti, uel liquida, ut Rx. aquæ rosarū, ace-
 tose, et bulgossæ. an. ʒ. ij. aquæ mellisæ, et ocymi
 an. ʒ. j. aquæ florum aranciorum. ʒ. f. pulueris dia-
 margaritonis frigid. ʒ. ij. trochiscorum de campho Curatio
 ra, ʒ. j. misce et fiat epithima ad cor. Putrida pestis, putrida
 uq; ferme semper fit, curatur primo uictu diariæ Victus.

DE CVRAND. FEBRIB.

pestis. Secundo sanguinis missione, si uirium robur
adfit, per sectionem utriusq; basilicæ simul, ne san-
Sectio ue guis qualitatis. uenenosæ particeps à parte dextera
næ. in sinistram fluat; extrahaturq; sanguinis copia ple-
nitudini respondens. In alijs etiam morbis, ut in apo-
plexia sanguinea, in articulari, & in phlegmone am-
borum testium fieri solet sanguinis missio, ab utroq;
brachio simul. Sed si tumor, uel carbunculus in hac

Que ue febre sit post aurem, cephalicæ eiusdem partis est se-
næ secan canda: si uero sub ola, basilicæ eiusdem partis: si tu-
aæ. mor sit in inguine, uena tibiæ, aut pedis interna eius-

dem partis: si in ambabus auribus simul, utraque ce-
phalica simul est sciendenda, & si sub duabus alijs,
utrâq; basilica simul: si uero in unoquoque inguine,
uena utriusq; pedis, aut tibiæ. Pari modo faciendum
est, si simul sit bubo sub ala dextra, & inguine dex-
tro, simul secabis basilicam dextram, & uenam tibiæ

Scarifica aut pedis dextri. Quando uires, & etas prohibent
tio. in hac febre uenæ sectionem, sanguis est mittendus
per cucurbitulas cum scarificatione seruata semper
rectitudine.

Purga- Tertio, purgatione sine concoctione, quia ma-
tio sine teria uenenosa semper est turgida proprie & per
cōcoctio se, uel ob eius læsionem: statim enim & subito cor-
ne. lædit, quod doctissimus Manardus uult libro de-

cimotertio epistol. prima. Male igitur contrarium
Aloisius contra ueritatem docuit Aloisius Mundella episto-
Mūdella la decimasexta: sed quia huius febris materia fer-
me semper est biliosa, hoc aut simili medicamento

uacuari

macuari poterit; R^x. medulle tangerindorum & medulle castie fistularis recens extractæ. an. ʒ. ʒ. rha. Potio. barbari electi infusi per noctem in aqua endiuie. ʒ. iij. electuarij de succo rosarum. ʒ. tres syrapi acæ. Pilule. tostratis citri. ʒ. unam; aquæ acetosæ quod sufficit misce, & fiat potus. Vel; R^x. pilularum de rhabarbaro. ʒ. j. fiant pilule. 7. Ab hac purgatione quoti- Clyster. die & ante ipsam excrementa sunt depellenda saltē clystere leniente.

Quarto, corroborantibus & alterantibus, ut sy Corrobo-
rupis, confectionibus, cōditis, & electuarijs, cardiae ratio.
cis de quibus dictum superius in præcautione & cu alteratio
ratione diarie pestilentis. Drachma una iheriacæ
magnæ usq; ad duas est nobilissimum medicamētū, si
detur cū uino aut liquore cardiaco, & egroto mox le-
cto impositio, uestibus & stragulis operto quo su-
dor erumpens sanitatis nuntius fuit sepiissime. Mul-
ti quoq; antidotum celebre ad eandem usum expe-
ti sunt, cuius uariæ sunt descriptiones: sed ego ma-
gis eam laudo, qua doctissimi medici Germani sunt
usi præcipuè Simon riquinus Treuir summus philo-
sophus & medicus Colonie in stupenda illa febre
sudatoria prius Britannica, deinde Germanica di- Antido-
cta, quæ sic habet; R^x. ouum reiecto albumine per fo- tū nobile
ramē angustum impleatur croco, & igne lentissime
torreatur, donec cortex croceum præbeat colorem,
postea ouum in pyla cōtundatur minutissime, & cor-
ticis reliquæ non appareant; huic pulueri adde me-
dicamentum oui, seminis cruce, radicis tormentille di-

DE CVRAN FEBRIB.

flami albi. an. ʒ. ij. seminis cardui benedicti, seminis
 acetose. an. ʒ. j. f. auscis uomicæ ʒ. j. rasuræ cornu mo-
 nocerini, vel cerui. (si primum comparari nō possit)
 ʒ. ʒ. theriacæ magne ad pondus tantum, deinde
 in mortario simul nasceantur, & confundantur, ut
 formari possint trochisci, quorum dosis est drachma
 una semis cum paucis aceto. Omnes ferè qui hoc an-
 tidoto diu usi sunt, liberi à peste euaserūt. Hoc quo-
 que medicamentum est præstantissimū in præcautio-
 ne & curatione pestis, & expertum à multis prin-
 cipibus Germaniæ consiliō doctissimorum medico-
 rum. B. rasuræ unicorni rasuræ eboris an. ʒ. j. xyloa
 laudatis. loes, myrrha. an. ʒ. j. f. becem albi & rubri, doronici
 me. Romani. an. ʒ. agarici optimi per octo horas in a-
 qua bulgossæ macerati. ʒ. ij. Zingiberis. ʒ. j. gentia-
 ne. ʒ. j. f. carpo balsami grana. xxv. rhabarbari el-
 ecti. ʒ. j. f. coricum citri. ʒ. j. santalorum alborū, &
 citrinorū. an. ʒ. j. f. ossis de corde cerui. ʒ. ʒ. seminis
 citri. ʒ. ij. fragmentorū quatuor lapidum. pretioso-
 rū. an. ʒ. j. limaturæ auri optimi. ʒ. ʒ. pulueris liquiri-
 tæ. ʒ. ij. coriandri præparati. ʒ. iiij. conferuæ enulæ,
 conferuæ rosarum. an. ʒ. iiij. mellis. q. s. misce, & fiat
 cōfectio, adde syrupi acetositis citri libram semis,
 conferuetur in uase argenteo, vel uitreo, & tanquā
 thesaurus habeatur: aduersatur enim non solum pesti
 sed uniuersis ferè uenenis. Dosis in aurora drachma
 una semis: hæc cōfectio est nō nuroris momēti, lauda-
 ta & probata à multis sapientissimis medicis, eaq;
 nō pauci peste correpti, & ferè morui ad sanitatem
 optimam

optimā sunt reuocati: in præcautione quoq; est opti-
ma: R. sanguinis anatis maris & foeminae, anferis. b.e Cōfectio
di, rutæ syluestris, seminis fenculi, cymini, anethi, præcla-
rapæ syluestris an. ʒ. iij. piperis albi & lō. i. cocti, rissima.
anisi, cinamomi an. ʒ. ij. radicis gentiane, trifolij,
squinantij, thuris, rosarum siccarum an. ʒ. iij. aga-
rici maris. ʒ. ij. myrrhæ, spice nardi an. ʒ. vj. ben-
zoi, azari, amoniaci an. ʒ. ij. carp. balsamigrana-
xxx. ireos croci, reupontici, zinziberis, masticeis
an. ʒ. j. sticados ʒ. ʒ. fiat puluis ex his tenuissi-
mus, & cum quadruplo melle fiat cōfectio, quæ con-
seruetur uase argenteo, uel uirreo tanquam res sum-
mo & fere diuina ad pestem, & uenena alia & præ Cōmoda
ter hoc languentem uētriculum corroborat, flatuq;
omnes ualenter discutit. Dosis drachma una usq; ad
duas drachmas superioris medicamenti. Sed quia su-
pradicta tria medicameeta calida satis sunt, ideoq;
febri nocet, necessaria præter illa erunt alia cardia-
ca frigida interna & externa, de quibus superius di-
ctum, & etiam cap. de febre ardenti & cap. 30. su-
perioris li. de palpitatione, & syncope. Si carbuncu Carbu-
lus huic febre superuenerit, præter uacuationē per- culi cura
sectionem uenæ eiusdem partis purgationem debi- tio.
tam, cordis confirmationem febris, & uenenoſæ qua
litis curationem iam dictam, chirurgus doctus om-
ni arte trahat exterius uenenū ad mouendo carbun- Admouē
culo animalia uiua gallum uidelicet gallinacē, uel da.
gallinam, cucurbitulas, & sanguisugas, ut aliqui uo-
lunt, uel ignem actu & potentia ut Angli faciunt.

DE CVRAN. FEBRIB.

Mixtura ex luteo oui et sale præcedenti incisione, **Mixtura** habet facultatem mittent attrahendi & abstergendi.

Panis si actu calidus, dum à furno educitur, carbunculo admoueat, attrahit externi uenenū. **Mixtura Extrahē** ex ficis siccis, et puluere salis, ireos, et alces habet **tia Vene** magnā in hoc facultatem fermentū cum oleo, & sale **num.** est eiusdem facultatis. Idem efficit mixtura ex opo-

panaco, fermento, & sale. Cataplasma excabiosa, fermento & sale laudatur in hoc. Aliquando oportet ad ualentiora procedere: postea tamen crusta im-

Crustæ tyro, aut pinguedine suilla, non salita adhuc, uel cataplasmate ex radice althææ, butyro & pinguedine **euulsio.**

Carnis suilla nondum salsa post crustam euulsam necessaria **instaura** est ulceris purgatio & carnis instauratio per medita-
tio. camenta probata cuiusmodi est mixtio ex sarco colla & melle uel idiachylon sine gūmis, uel folijs ocy-
mū, uel cōsolida maiori. Si fuerit cū hac febre tumor post aures, uel sub alis, uel in gūmine, aut in alia parte habita prius debita, & iam superius dicta uictus ratione, factisq; necessarijs uacuationibus, & cora-
de corroborato per ea, quæ superius dicta sunt, tumori sunt admouēda, quæ uenenū exterius attrahūt. ut cucurbitulæ, & theriaca magna, quæ (Galeno auctore libello de theriaca ad Pisonē) non solū interius

Medici sumpta, sed exterius admodum est optimum remediū. **Quidā** medicus doctissimus & senex mixturam ex **cantharidibus**, butyro & fermento his uenenosis tu-
moribus admonere solebat. Factæ post bullæ scindan-

tur

tur, extrahaturq; humor uenenosus, & crusta, & tandem facta debita absterfione, & incarnatione ulcerum multos affectos pestilentibus bubonibus Deo auspice curauit.

De Exanthematis.

CAPVT X.

Exanthemata Græcis, Plinio, et Latinis. Descri-
 ptio. papule sunt tumores, & affectus cutis sponte florentes, ut Manardus de re medica optime meritis lib. 7. episto. 2. epist. autor, qua morborum omnium nomina à nostris recepta & ab antiquis prodita explicatur, quem hac in parte Fuchsius de omnibus bonis disciplinis non secus meritis lib. 5. cap. 8. de curandis morbis sequutus est: quauis eruditissimus Franciscus Valeriola libr. 1. enarratione octaua demonstrat uariolas & morbillos, qui in pestilentibus febribus sæpe (ut hoc anno. 1555.) apparere per modum quædam iudicij solent, non dici à Galeno exanthemata, neq; esse herpes, ut idem Manardus uult sed missa nominum questione cum Valeriola herpes morbillos non esse pace Manardi affirmamus, quod optime probat omnium bonorum autorum sententia. Sunt ergo duplicia hæc exanthemata, quæ diuisio. quædam sublimia et cum tumore satis apparere præsertim circa augmentum et uigorem ipsorum, quæ dicuntur à barbaris uariolæ, & ab Hispanis uiruelas. Alia sunt lata & sine

DE CVRAN. FEBRIB.

Lati. & sine sensibili tumore, barbaris medicis sunt morbi-
ErrorFu li & Hispanis sarampion. Quam re fallitur Leonar-
chij. thus Fulebsius loco superius citato, & sensibus om-
 ninò repugnat, dicens uariolas latas esse, & morbil-
 los sublimes: nec enim illud docet Galenus commen-
 tario nono, lib. i sexti aphorismorum, dicens pustu-
 las, & tubercula quæ fiunt ab humoribus calidis, in
 acumen tendere & alium petere, quæ uerò à frigi-
 diori, latæ sunt, & non admodum pruriunt, quia
 fiunt ab humore non acri, aut minus acri, ideoq; ua-
 riolæ sanguineæ magis pruriunt, & sublimiores
 sunt ijs, quæ à sanguine pituitoso fiunt. Morbilli ta-
 men à biliosissimo fiunt sanguine & ob id minime
 petunt altum, nullumque habent sensilem tumorem,
 quem admodum erysipelas: sanguis enim maxime bi-
 liosus in hac cutis affectione maculas, & pustulas pu-
 licum moribus similes procreat latas, & non subli-
 mes, maiores tamen, latiores, & rubicundiores ijs,
 quæ fiunt in pestilentibus & maximis febribus, ab Hi-
 spanis dicitur pulgon. Hi morbilli sponte in cute e-
 rumpentes breui tempore euanescent nulla relicta
 ulceratione. Quare nulla, postquam perfectè erum-
 perunt, egent curatione.

Causæ.

Fiunt papullæ sanguineæ, seu uariolæ à menstruo
 sanguine materno saltè aliqua ex parte, si Arabibus
 credimus, qui (ut inquit Valleriola nostra ætatis eru-
 ditissimus) plenius de his, & quātum ad substantiæ ra-
 tionē & curationē quæ græci tractauerūt, Auicenna
 præcipuè, seu prima quarti, post febris pestilen-

tis

tis tractationem eximiam egit de uariolis, & mor-
 billis indicans & sanguinis & humorum feruore
 hæc papularum genera nasci, & per modum cuius-
 dam crisis fieri, transmittente scilicet, quæ nostrum
 corpus regit, facultate in extimas corporis partes
 uittatos succos: ubi etiam ostendit quibus tempori-
 bus ætatibus, anni constitutionibus eueniant possi-
 mum, & qua ratione persanari possint: idq; profecto
 nō minus copiose, quam doctè. Atq; hæc ipsa in præ-
 sentia de Auicenna, ut ostendam non omnino ut ple-
 riq; nunc uolunt tanti uiri dogma abijciendum esse,
 sed sæpius amplectendum atq; imitandum, ubi præ-
 sertim quid exacto iudicio illius methodum exami-
 nantibus rectè tractasse uideatur, & ubi etiam apud
 Græcos & Latinos accuratam doctrinam non inue-
 niamus. Morbilli uero à sanguine biliosissimo gignū Morbil-
 tur, menstruo tamen aliqua ex parte & uenenofo lorum o-
 adiuuante in his, & uariolis procreandis, aëre uene- rigo.
 noso & praua uictus ratione. Quare inter morbos
 epidemiales numerantur, & futuram pestem indicant,
 quando ijs multi eodem tempore eadem regione cor-
 ripiuntur. Si quis dubitat cur hoc papularum gene-
 re omnes, modo ad legitimam perueniant ætatem, se-
 mel afficiantur, quamuis aliquando bis, ut ego uidi,
 & nonnūquam ter aliqui corripuntur, illi satisfaciet
 opinio quorundam Arabum, & aliorum apud quos,
 ut diximus, mēstruus sanguis est causa scilicet aliqua
 ex parte huius mali, cum omnes in utero generen-
 tur ipso sanguine, ac nutriantur: nulla enim externa
 causa

DE CVRAN. FEBRIB.

- causa potest esse tam communis omnibus: sæpius tamen pueri, & aliquando iuvenes, rarissime senes hoc morbo corripuntur: natura enim corpus profundū expurgans senibus est imbecillior, pueris ualentior, & illorum corpus magis rarū, paratumq; ad plures morbos ob intemperantiam uictus, & natura nō potest diu sanguinem prauum ferre. Deprehenditur hoc malum siens, & factum uno ex uiginti signis.
- Signa.** Dolor dorsi. Primum uariolarum signum est dorsi dolor, ob sanguinis feruorem: uena enim magna ascendens admodum plena est, partesq; ei proximas, & musculos compressione, pondere, & calore dolere facit, ut in nasi. plethōra experimur. Secundum est nasi pruritus: ascendunt namque à sanguine efferuescente uapores acres. Tertium est timor in somno, hoc est, insomnia in somno illis sunt multa, & ipsos terrent: à toto enim corpore ascendūt uapores, & fumi imaginationem, cogitationem, memoriāq; corrumpentes: quo fit, ut dormientes sepe clament. Quartum est uehemens partium sentientium punctio, præsertim earum, quæ cuti subiacent: sanguis enim ardens, eiusque fuliginosus, & ignei uapores cutem distendunt, doloremq; pungentem efficiunt. Quintum totius corporis pondus, rubor. & tensio à toto sanguine feruescente, partesq; omnes corporis extendente. Sextū faciei rubor, præsertim oculorum, & maxillarū, quemadmodū in peripneumonia uidemus. Septimū lacrymæ ob uapores à sanguine ascendentes calidos, & acres, à quibus, & humoribus alijs distillāt lacrymæ. Octauum sanguis

nis, & humorum feruor, & calefactio per uniuersum corpus, qualis reperitur in synochis. Nonum est **Feruor** frequens pādīculatio, quam halicem medici barbari humorū. ex Græcis, qui balin & halicin uocant, nominarunt: de qua Hip. aphorif. 57. lib. 7. & Gal. in cōmentario Pandicu egerunt, quo in loco de pandiculatione & oscitatio-
 ne fit sermo: quamuis Fuchsius dicat eos errare, qui Fuchsius pandiculationem uerūt halicem, cum anxietudinem significet, quam si habuerint sani Gale. autore, semper præsens morbus molestantur, & ab uno negotio, & actione ad aliam transeunt: eodem modo & egros illos anxios esse, qui accubitu non ferentes iacendi figuram euariant, quia semper præsens aggrauat eos. Hoc uero præcipue illis euenire consuevit, quibus in ore uentriculi, qui nos abutentes uocabulo sepe solemus stomachū nominare, certa quædam humoris qualitas continetur uentriculo molesta, quæ neq; plurima est, neq; in uentriculi fluitat cavitare, sed eam ipsæ imbibere tunica, sed meo quidem iudicio, licet illud sentiat Fuchsius, Galenus in commentario non solum de oscitatione, quæ chasma dicitur Græce, sed etiam de pandiculatione quæ Græcis est halici, agit dicens, sed & oscitari sicut pandiculari contenta aliqua in musculis, per quos tales sūt motus, quos pādīculatio-
 nes & oscitationes nominamus, uel humiditate flatuosa, uel spiritu uaproso fieri est à nobis demonstratū. Sed & pādīculatiōē uocat Theodorus, & Marius Nizolius uir doctissimus, & teste Sebastianus Corrado in lib. omnibus, sed maxime Tullianis uersatus

DE CVRAND. FEBRIB.

versatus conuertēs Galeni expositionē linguarū Hippocratis balsmon, & halicin hesitationē & agitationem uocauit. Quin & petrus Iacobus Steue linguarum omnium & rei medicæ peritus lib. 2. epid. sectione sexta aphorismo. 29. contra sententiā Fuchsi halicin pandiculationem interpretatus est, ac ut Fuchsiam non impedimus, quominus anxietudinem conuerat, ita non auctoritate horum uirorum pandiculationem uerè appellabimus. Hic aphorismus secundum epidimion similis est aphorismo. 57. lib. 7. aphorismorum, præterquàm quòd in calce aphorismi epidimion additur aut lac, quod pandiculationi, seu anxietudini, & oscitationi multum nocet, quum hæc symptomata à flatu, & frigidis humoribus fiant & propterea uinum aqua temperatum ea curat, non lac. Quare adiectitiam esse illam partem fatemur: autore enim Galeno commentario. 34. lib. 6. aphorismorum, quando in libris sapientis alicuius sermo inuenitur aliquis manifesto falsus, non sine ratione contingit legentes dubitare & primo quidem sibi ipsis disfidere, quasi neque illa, quæ sunt, manifeste noscentibus, deinde suspicari, quod mendum fuerit interiectum. Sed his prætermisissis redeamus ad signum nonum papularum. Tam igitur pandiculatio, quæ est, ut diximus, symptoma omnium musculorū, quàm oscitatio, quæ est eorum tantum, quæ sunt iuxta maxillas (hæc symptomata à somno fiunt) quàm etiam anxietudo ægrorum, de qua diximus, indicant exanthemata ob uapores calidos acres, & multos à sanguine

à sanguine efferuescēte musculos omnes acriter fe-
 rientes, imò etiam totum corpus. Decimum est palpi Palpita-
 tatio, seu concussio (quā barbari saltum appellant.) tio.
 Hec differt maximè à conuulsione, tremore, & ri- Anhelim-
 gore, ut docet Galenus lib. 5. capit. 2. de symptoma- tus com-
 tum causis. Vndecimum est anhelitus compressio à pressio.
 copia sanguinis, & uaporis, & fumi crassi thoracem Rauedo
 comprimentis. Duodecimū est uox rauca. Decimum Crassi-
 tertium sputum crassum à nimio calore. Decimum ties sputi.
 quartum est capitis pondus, & grauitas. Decimum Capitis
 quintum dolor capitis, non solum cum grauitate, sed grauitas.
 etiam pungens. Decimum sextum est cordis palpi Dolor ca-
 tio, quam Arabes caphan, & barbari tremorem cor pitis pun-
 dis nominant. Fit à febre ardenti & ferme pestilen- gēs simul-
 ti. Decimum septimum est oris exsiccatio, & ari- Palpita-
 ditas, quæ semper solet febres ardentes consequi. tio cor-
 Decimum octauum est, animi perturbatio, con- dis.
 uulsio, & syncope, ob materiam uenenosam cere- Oris suc-
 brum, neruos, & cor ledentem. Decimum no- citas.
 num est dolor thoracis, & gutturis. Vigefimum Animi p-
 est tremor pedum, præsertim si supra dorsum ia- turbatio.
 ceat æger, nerui in tali accubitu sanguine, & ua- Dolor
 poribus impleti non libere animalem spiritum su- thoracis
 sciunt. Vnde tremor pedum fit, & non solum pe- & Larin-
 dum, sed aliarum partiū, & aliquando totius corpo- gis.
 ris, ut ego uidi. Vigefimum primum est febris syno Tremor
 chus putrida & ardens, præsertim in morbillis. Cu- pedum.
 ius febris principiū, & augmentum occultæ sunt: ut Febris sy-
 gor tamen statim apparet, cum sit tempus iudicij. nochus.

DE CVRAN FEBRIB.

Rhases tamen breuitati studens paucioribus notis demonstrat ortum uariolarū, & morbillorum lib. 10. ad Almanforem cum inquit: febris acuta, & conclusa, pueris præcipue & iuuenibus, euenire caperit,

Renoca= & cum ea costarum dolor, & nasci pruritus, & in-
tio ad si= somno timor, & capitis grauitas, & oculorum ru-
gna pau bor, & in corpore sentitur punctio, argumentū est
ciora.

ægro uel uariolas, uel morbillos cito superuenturos: & libro diuisionum, hoc est aphorismorum signum, inquit: generationis uariolarum est febris acuta, caliditas conclusa, & uehementia doloris dorsi, & pruritus nasci, & timor in somno. Differt morbillus à ua-

**Discri-
men.**

riola, ut superius diximus, quia non habet sensibilem tumorem: Lacrymæ etiam in origine morbillorum sunt plures, & maiores, maior calor, maior respirandi difficultas, & dolor dorsi minor. Salutaria maxime omnium signa sunt febris, & omnium symptomatum remissio, facilis egressus, denique omnia boni iudicii signa. Mala, & sæpe lethalia sunt durities, color uiridis, uiolaceus, difficilis & tarda eruptio, tarda suppuratio uariolarum, frequens syncope, & animi defectio, & si post eruptionem subito euanescent, malum indicant, & si contigua sunt omnia uariolarum tubercula & ferme unum efficiant, uel si una supra alteram exoriat, est signum noxium & ostendit materię copiam. Peius etiam erit, & lethalius si colore uiridi, uiolaceo, uel nigro tingantur, & si colorẽ plumbi imitentur, & si copiosius in thorace, & uentre, quàm in cruribus

&

et extremis partibus efflorescat, sunt noxiæ. Signum etiam in his lethale est urina sanguinea, et deinde nigra, præsertim si facultatis defectus comitetur: omnes tamen qui hoc laborant morbo, angina præfocati ferme semper pereunt, et aliquando uentris profluuiio dysenterico: ut inferius de puero quodam dicemus,

Duplex est curatio exanthematum ante eruptionem et ab eruptione: prior utriusque est necessaria, altera uero tantum uariolis, quæ ex sanguine non bilioso fiunt. Ante eruptionem curantur quatuor remedium generibus.

Primo, uictu tenui, parum refrigerante, humorum motum prohibente, ut aëre parum frigido natura, uel arte parato, floribus, herbis, et aquis frigidis. Cibis frigidis, et pauci sanguinis, ut hordei cretæ uictus. more, lacte amygdalarum dulcium, cucurbita saccharo condita, radix buglossæ saccharo condita, succo maiorum granatorum acidulcium, lentibus, piris, pomis, et cothoneis assatis, et abstinencia carniū, ouorum, et uini. Potus sit aqua lentium bis coctarum. Omnia calida nocent, quare alimenta multum dulcia, et salsa, ut cete salsum et similia male à nostris feminis Valentinis exhibentur, quod demonstrat senex Auenzoar: ipse enim puer quum esset, ab sente patre medico laborans exanthematis ob eses pisces salios, et sumptum mel consilio seminarum in perniciofa symptomata incidit.

Secundo: auertetibus, ut sanguinis missione

b ij per-

DE CVR AN. FEBRIB.

per uenæ sectionem in ætate florentibus & robore
Auerſio uirium, uel per cucurbitulas cum ſcarificatione ſca-
 p ſectio - pulis, aut natibus affixas, & per clementem & ſalu-
 nem ue - brem purgationem, quæ fiet caſſia fiſtulari, tamarin-
 næ. dis, manna, prunis daniſcenis, rhabarbaro, & my-
 robalanis, & non per uehementiora medicamenta,

Purga quæ dyſenteriam concitare ualent: hoc enim ſympto-
 tio ſit cle - ma pernicioſum ſæpe hunc morbum ſequitur, quo
 mens. multi pereunt, ut ego ſæpe uidi, præſertim hoc an-
 no. 1555. inter alios Valentia obiit nobilis, & ma-

Dyſente gnificus Iacobus de Sylua puer, ſex aut ſeptem natus
 riſtimæ - annos, qui cum à uariolis magnis, & multis leuatus
 da. eſſet, et poſt affectus morbillis uentris profluuiio cor-
 reptus periit, & patiebatur anhelitus, & reſpirandi

Clyſter - difficultatem. Optimum quoque eſt hic clyſter in hoc
 genere remediorum: R. foliorum maluarum, uiola-
 rum, & mercurialis. an. m. j. hordei ſine cortice, &
 furfuris. an. p. j. fiat decoctum, de quo percolato acci-
 pe. ꝑ. xv. diacatoliconis. ꝑ. j. olei roſarum. ꝑ. iij. ſaccha

Suppoſi ri rubri. ꝑ. j. & muſce, & fiat clyſter. Suppoſitoria,
 taria. ſeu glandes ex melle, ſale, & oleo auxilia ſunt utilia,
 & neceſſaria etiam infantibus ante primum annum,
 ſi opor tuerit, adde parum pulueris hier. & ſimplicis.
 clyſterem quoq; pauca quantitatibus, & uis exhibere

Obſerua pueris, & infantibus ſolemus: auertentia tamen per
 ſanguinis miſtionem, & purgationem nutriti, &
 Refrige - non infanti conueniunt.

ratio per Tercio, refrigerantibus cardiacis, ut ſyrupo
 cardiaci granatorum, ſyrupo roſarum, de agreſta cydo-
 neorum,

neorum, myrillorum, de acetositate limonum,
de acetositate citri solis, uel cum decocto lentium
bis decoctarum saepe, & omni hora exhibitis in-
fanibus quantitate unius cochlearij, grandioribus
uerò maiori, conserua etiam rosarum, uiolarum Cōseruae
nenupharis, cydoniorum. & acetosæ, uel hac, aut si-
mili mixtura; Rx. theriacæ de citro, & limonate sma-
ragdorum. an. ʒ. j. confectiois de hyacintho ʒ. iij. Cōfectio
coralli rubri preparati. ʒ. iij. conseruae acetosæ & ro-
sarum. an. ʒ. iij. Syrupi acetositatis citri. q. s. misce,
& fiat confectio. Si æger fuerit pauper; Rx. theria- Pauperi
cæ & citro, & limonate smaragdorum; an. ʒ. j. succi
citranculorum, & malorum granatorū acidulcium
an. ʒ. ʒ. misce igne paucō.

Corrobo

Quarto, corroborantibus partes aliquas, ne of- ratio.
fendantur, affectusq; curantibus, inter quas sæpius,
& magis oculi, pulmones, & intestina leduntur, sta-
tim ergo initio febris ante eruptionem exanthe- Initio fe-
tum sæpe oculis instilletur, hic aut, similis liquor fri-
gidus actu; Rx. aquæ rosatæ. ʒ. iij. seminis, cydo-
neorum sumac. an. ʒ. j. misce. Zaphirus lapis oculos Visum-
suo tactu corroborat. Si incipiant eruptiones exan- corrobo-
thematum, addæ parum croci medicamenti repellens.
tibus & parum aquæ feniculi: si tamen oculi labo- Quando
rarint exanthematibus summo studio prohibenda est oculi la-
eorum maturatio per exicationem factam mixtura borat na
exsale, camomilla & furfure actu calidis, aut ex se- riolis.
mine feniculi, milio & ruta. Oculorum albugo, & Quibus
cicatrix, ne uisio pereat, curatur aqua corticum fa- curatur
b iij barum, albugo.

DE CVRAN. FEBRIB.

barum, syrupo rosarum, rodomelle, puluere sacchari
candi, puluere opis sepiæ, & alijs, de quibus cap. 18.
& 19. superioris libri. Thorax, & pulmones corro
borantur ab initio, & semper loch ex lentibus, cuius
due sunt præcipue descriptiones, prior hæc: Rx. fa
rina, uel pulueris lentium. ʒ iij. seminis papaueris.
Corrobo ʒ i. conserua rosarum. ʒ ij. iulep rosati. q. s. misce, &
rãtia thõ fiat loch: altera est in usu apud Valentinus: Rx. len
racem. tiu. p. ij. uuarum passarum sine granis. p. j. seminis
Loch len papaueris. ʒ ij. rosarum. ʒ v. fiat decoctum ad pon
rium cu. dus lib. j. cut percolato adde sacchari candi lib. v. pul
ius due ueris diadragagati frigidi. ʒ ij. misce. & igne pauco
sunt de fiat loch, de quo accipiat sensim transglutiendo, ut
scriptio ab una uia in aliam permeet. Intestina corroboran
nes. tur clystere ex solo lacte, in quo lapides igniti extm
Intesti cti sint, uel chalybs. Si uentris postluuium adsit, ad
norũ cor de pulueris diadragaganti, masticis, sanguinis draco
roboran nis. an. ʒ j. & si hoc non satis fuerit, illa necessaria
tio. erunt, quæ cap. 36. 37. & 38 superioris libri dixi
Narium mus. Naribus quoq; ne impediatur capitis purgatio
auxilia. & refrigeratio, sunt admouenda oleum uiolaceum,
Post eru amygdalarum dulcium, si saminum, unguentum rosa
pionem tum, & ad maiorem purgationem succus betæ, uel
maioranæ cum aqua rosarum est bonus. Vlcera na
rium curantur tersione per mulsam, rhodomel, oxy
mel simplex, & post per unguentum lithargirij cū
pauco puluere tithiæ præparatæ, uel consule doctũ
chirurgũ. Apparentibus exanthematis si natura pro
be illa excreuerit, nullam oportet facere medici
nam

nā iusta aphorismū. 21. Hippocratis li. 1. quæ iudicantur, aut indicata sunt integre neq; mouere, neq; nouare siue medicamentis, siue aliter irritādo, sed si Viſtus. mouere oportet, viſtus tamē est permutandus, nam Aer. omnia, quæ nō impediunt eruptionē, & ipsam faciliē Cibus. reddāt, sunt necessaria, ut aer calidus, viſtus tenuis, Potus. aperiens, & mouens ad cutem humores, ut est iux ex Inſpectio ciceribus, folijs raphani, petroselini, & croco, & si rerum rutilibus. Potus fiat aqua hordei, & caricarū. Inſpice brarum. re res rubras, & puniceas est summe necessariū, pro sanguis pter imaginationem enim feruntur ad cutem humores. uacuādus res. Aliqui inuoluunt infantes panis paniceis, quod Optimū non damno, sed primū magis laudo. Quod si natura auxiliū in expellendis humoribus tardior, aut imbecilior sit cum natu ipsaq; exantemata difficulter egrediantur, & modo ra tarda- emineant, modo aspectum fugiant, est signum per- est in edu nitiosum: si id ob magnā plenitudinem aduenit, san- cendo ad guinis missio fiat secta uena iecoraria nel ab scapu- cutem.

lis sanguis mittatur per cucurbitulas cum scarifica-
uone: hæc enim uacuatio non impedit opus natu-
re quemadmodum ea, quæ fit secta uena. Dein-
 de etiam si non precesserit sanguinis missio quan-
 do plenitudo non est, & robur vitæ, hoc aut si-
 mili medicamento utere, quod tollit obstructions
 clementer, humoresq; ad summam cutem ducit: Rx.
 caricæ. xv. seminis fœniculi, apij, lacceæ. an. ʒ ij. len-
 tium siue corticibus. ʒ. j. ʒ. gummi dragaganti, rosa-
 rum, santalorum, seminis cidoneorum an. drachmas
 duas de quo quantur in librīs. viij. aquæ ad medicatū

DE CVRAN. FEBRIB.

cui percolato adde croci in puluerem redasti. ʒ. ij.
Dosis bis in die uncia una. Hoc medicamentum est
etiam expertum & optimum huic generi; Rx. lacce
ablutæ. ʒ. vj. lentium sine cortice. ʒ. viij. gummi dra-
gaganti. ʒ. iij. decoquantur in. ʒ. viij. aquæ ad medie-
tatem. Dosis omni hora est cochlearium unum præ-
sertim uentriculo uacuo. Si ei adderes syrupi de dua-
bus radicibus, & capilli Ve. an. ʒ. melius saperet et
suffitus. Suffitus rerū redolentium calidarum trahit
quoq; humores adcutē. Inuoluere etiam totū corpus
pānis calidis suffitu rerū calidarum ducit adcutē hu-
Puris ua mores. Post integram exanthematū eruptionem, &
cuatio. et maturationem est necessaria puris euacuatio, & exic-
exiccatio catio: ruptis igitur exanthematibus acu aurea, uel ar-
gentea perfectius, & citius exiccabuntur, & insu-
turum paræ remanebunt cicatrices: pus enim si diu-
tius permanferit, magnā efficiet cauitatē, maioresq;
cicatrices apparebunt. Hoc medicamento desiccatur
exanthemata; Rx. salis. farinæ fabarum, & lentium an.
p. j. farinæ orobi, litargyrii, cerusæ, an. p. ʒ. misce.
Exsiccat̃ur similiter fottu solius salis, quo auxilio u-
tuntur nostræ fæmine in desiccandis exanthemati-
bus etiam non facta arte incisione: quamuis si ut di-
xi fiat, multo minores cicatrices, & uestigia appa-
Laudatur rebunt. Sed si cupis exātematum uestigia tollere.
incisio. & faciem pristino nitore restituere, lege, quæ dixi-
Ad uesti mus cap. 22. Inter alia oleum roris marini, (quod
gia tollē- optimum sit in oppido de oñinent & alijs Valētine
da. ditioris oppidis) & balsamum in hoc snnt sepe pro-
bata

bata. Mixture ex optimo melle, ex puluere ofsis se-
 pie, & puluere sacchari cadi sepe admodum loīs caffè Mixture
 Etis omnes cicatrices, & maculas tollit. Eandem uim optina-
 habet spuma maris. Post balneum frequens, laua se-
 pe faciem, & alias partes affectas cicatricibus, & si Spuma
 gnis aqua calida cū farina orizæ, fursure, & amy- maris.
 do, & curabis. Hec aqua calida eundem præstabit
 usum, si ea sepe calida lauentur partes; R. radicis Aquapre
 serpentariæ lib. j. foliorum, florum, & corticum sa- stari si-
 barum uiridiū. m. iij. succi saponariæ ꝛ iij. aquæ ro-
 sarum, & succi limonum an. ꝛ. iij. misce, & fiat ex
 his aqua per destillationem. Idem præstat hoc medi-
 camentum: R. pinguedinis gallinæ. ꝛ. j. gummi draga-
 ganti, & arabici, florum fauarum an. ꝛ. j. f. fiat de-
 coctum in aqua decocti fursuris, quo reseruato in
 uireo uasa laua partes has saltem bis in die. Hoc
 quoq; medicamentum est optimum in hoc genere re- Medica-
 mediorum; R. lithargyrii bene loti, cineris radicum mantūop
 cannarum, ofsium canis, uel leonis, farinæ cicerū, & timū qđ
 orizæ seminum melonum, cucurbitæ, been, costi an. dicitur
 ꝛ. f. misceantur omnia, & cum muscilaginibus foenu nuda.
 græci seminis lini, & pauco melle fiat mixture, quæ
 à nostris foeminis dicitur muda, quæ sepe faciem &
 alias partes his maculis laborantes prima nocte, &
 summo mane lotas aliqua ex supradictis aqua, uel so-
 lo decocto fursuris proculatio curauit, deoq; au-
 spice, cui laus & gloria sempiterna tribuenda est

FINIS.

Cum

DE CVRAN. FEBRIB.

Medica disputatio.

¶ *An cannabis & aqua in qua molli-
tur possint aërem inficere.*

Cum febrium tam multarum, tamq;
grauium, quæ proximo autumno Va-
lentiam inuasert, causam eruditissi-
mi medici scrutarentur, in eam opi-
nionem quidam inciderunt ut hæc
omnia detrimenta, quæ non solum ad ualentiam, sed
etiam opida finitima rediissent, ad congeries aqua-
rum in quibus cannabis emolliretur, refferret. Qua
sententia intellecta meam ut proferrem, iusserunt,
grauissimi Inquisitores nostri, quorum familiæ ego
medicus præpositus sum. Quibus ut libentissime
parerem, quid sentirem, uolui declarare. Cannabem
igitur & aquam, in qua infunditur atq; molli-
tur, aërem inficere atq; corrumpere qui censent, ex ingrato
odore demonstrare conantur, qui effectus à putre-
dine cum sit, maximam uim affert ad aërem alteran-
dum quo alterato necesse est morbos procreari.
Quod argumentum uidetur Gallenus in libello de
theriaca ad Pisonem Hippocratis exemplo confir-
mare his uerbis. Quamobrem inquit Hippocra-
tem illam multis modis admirandum laudo, qui luem
illam ex Æthiopia Græcos inuadentem nō aliter cu-
rauerit quam aëris multatione, & alteratione, ne ta-
lis amplius inspiraretur. Præterea Auicena, sen pri-
ma,

ma quarti libri, tractatu secundo, capite primo uisus est uelle aerem infici posse ab aqua, in qua cannabis maderetur his uerbis: putredo accidit aut propter cibum malū, quum est preparatus ut putrescat illud quod generatur ab eo propter malitiam suæ substantiæ, aut propterea quod uelociter recipit corruptionem, quamuis sit bonæ substantiæ, sicut lac: aut quia est aquosus nutrimenti mali remouens sanguinem à substantia sua sicut illud, quod generatur à fructibus humidis, ualde tardis ad digerendum, aut quoniam ex illis est, qui non conuertuntur ad sanguinem bonum, imò remanet humor malus, frigidus, quæ abhorret calor innatus, & putrefacit illū, sicut ille, qui generatur à cucumere, & citrulo, pyræ & similibus, aut propter malitiā artificij eius, auctore ipsius, aut ordinis eius secundum quod scis: aut propter oppilationem prohibentem respirationē, & euentationem propter complexionem corporis malam, cum nō potest digestionē facere bonam: aut propter dispositiones extrinsecus ex aeribus malis, sicut est aer pestilentie, & aer lacunarū, & locorū infusionem, in quibus huiusmodi res madesunt, ut linum & spartum paulò post omnes ferme alias putredinis causas scribit Auicenna, motū uidelicet, & balneum à cibo, & solem in æstate, & alimenta calida in secunda mensa. Sed omnibus ijs argumentis aduersatur experientia cui magna fides habenda est autore Gal. libris prioribus de facultate simplicium medicamentorum: sunt enim urbes, & oppida multa in Hispania saluberrima,

DE CVRAN. FEBRIB.

ma, in quibus magna cannabis copia feritur, & emol
Experit litur, Setabis uidelicet, Tarraco, Alcagnittum, Re-
 tia docet quena, Vtielum, Vilanoua infantium, & de Alcar-
 aqua can ras (sum hæc oppidorum nomina) in quibus & ple-
 nabis nō risq; alijs homines & sanitate, & senectute fruun-
 inficere tur. Contra uerò plurima oppida uidimus febribus
 aerem. uexata, in quibus nullus cannabis est cultus, Imò Va-
 lentia anno. 1523. & 1530. maxima peste fuit cor-
 repta, quo tempore ne ferebatur quidem cannabis,
 nedum macerabatur: ab anno tamen 1530. ad hæc
 Ratio cō usq; tempora magna uis cānabis aliter & mollietur
 firmans tur nec pestilens constitutio genita est. Verum his
 ex perit experimentis multe subiunguntur rationes, quarū
 tiam. prima est, non solum non alterare aërem, sed putre-
 dinem noxiam expellere & superare, quæ posset in
 aqua gigni. Atq; ut hoc intelligentius expediatur,
 quid de canasbe scripserint Physici, & medici uete-
 Diosco. res, uidēdum erit. Dioscorides ergo lib. 3. cap. 141.
 quid de Duplicem esse cannabem asseruit, unam syluestram
 cannabe. quæ inflammationes lenit, tumores discutit, topbos
 articulorum, lapidosq; durities dissipat, & funi-
 bus texendus est apta: alteram uerò satiuam, cuius
 semen maiori copia sumptum genitale semen extin-
 guit, eiusq; succus auribus instillatus earum dolores
 Plinius. curat. Plinius uero libro. 19. cap. 9. dicit eam ingra-
 tum habere odorem, quando feritur, & quando uel-
 litur, cuius semen Italorum est cibus, & post libro
 20. cap. 23. dicit cannabis in syluis nata est nigrior
 re filo, & asperiore, semen eius extinguere genitum

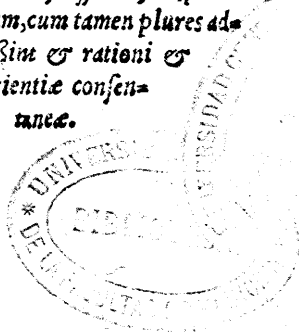
ram uirorum dicitur, saccus uermiculos aurium, & quodcumq; intrauerit eijcit, sed cum dolore capitis: tantaq; uis ei est, ut aquæ infusus eam coagulare dicatur. Radix contractos articulos emollit in aqua cocta, item podagras, & similes impetus. Galenus Galenus-
 medicorum post Hippocratem facile princeps primo de alimentorum facultatibus lib. cap. de semine Cannabis, asserit quosdam ipsum contusum cū alijs tragematibus, id est, bellarijs secundæ mensæ potus gratia comedere, & libr. 7. de facultatibus simplicium medicamentorum eadem quæ Dioscorides scribit, additq; flatu eo dissipari. Cuius ergo tanta uis est ut hæc omnia quæ ab his autoribus scribuntur, efficiat, credi non facile potest aërem infici ab eo posse, sed nec inficere posse credendum est, cum gramina Enecat
 omnia, & herbe noxiæ ipsius uicinitate pereant. herbas.
 Quod si hæc uires cannabi tribuuntur, non tantum Rario ua
 putrefaciet aquam, quantum, quæ suæ putredinem lidißima
 excutiet. Vires autem hæc cannabis, quæ calidißima
 & siccissiima est, ac plane ignea, & ab scriptoribus
 prodita sunt & eas experimur quotidie. Tam acri
 ergo facultate prædita cum sit, agricolæ ut ea uti
 possint, in aquis mergunt ut humiditate & frigiditate
 contrarijs qualitatibus eius uis uinci possit, quæ
 in pugna tam remissæ sunt uires harum qualitatum,
 ut cum neutra superet alteram, putredo noxia gigni
 non possit: quæ tamen caliditate & humiditate superante
 generatur. Ingratum uerò odorem esse, & caput eo offendi ex Plinio scimus: non tamen ualde
 putrent

DE CVRAN. FEBRIB.

putrem: nec enim id ullus autor affirmavit, nec ratione confirmari potest, sed cū tanta sit eius acrimonia, tamq; ignea sit eius facultas. potest offendere non solum odoratum, sed caput etiam ipsum, ad hoc ad gignendos morbos populares, quales isti volebant satis esse non constitit nec ulla ratione demonstrarunt. Neq; locus es Galeno indicat ueram esse illorum sententiam, neq; eo uti potuerūt nisi ostensum fuisset aëre cannabis aquam posse infici, nam alioqui infectio aëri sola eius mutatione & alteratione mederi possumus. De Auicennæ autoritate ita iudico, ut contra nichil faciat. cum in ea nulla cannabis fiat mentio, et si uera essent loca. in quibus spartum emollitur, essent insalubria, quod experientia aduersatur, cum oppidum del Villar regni Valentini sit saluberrimum: infunditur tamen semper spartum.

In Auicennæ. Præterea si in ijs omnibus esset credendum nam. Auicennæ, alimenta mali succi, ut sunt fructus ab eo dicti, & etiam lac optimi succi, & alia multa, ut exercitationes, balneum, calida alimenta à cibo essent omnino prohibenda. Scio ego temperatam regionem esse omnium saluberrimam, quam non possi saluberrimam esse Valentini, ut Ledesma eruditissimus credebatur: ma. scio & hæc paratam esse ad morbos humidos, & pituitosos, quamuis fere omnes sint biliosi, & propter quibus mor ea multi apoplexia pereunt, & infantes plurimi obno morbo comitiali perimuntur: sed tamen hæc omnia non conuincunt ad cannabis lacunas causam morborum esse reiiciendam. Sed his omnibus omisis non esse

esse hæc curanda uellem, sed dico regionem hanc nō
 ijs, sed alijs circumfusus aquis totam alterari, ideoq;
 pars, quæ ad mare pertinet, est in salubrior, ut do-
 mus Regia & omnes domus à uia Saguntina usq; ad
 mare non salubri loco sunt, sunt enim humiliores,
 nam loca montana salubria sunt magis. Si ingratus Loca mi-
 censetur ab ijs odor cannabis ingratus multo magis na-
 est odor brutorum, & uermium, quibus nostra Va-
 lentia sæpius est plena si ingratus est odor canna-
 bis, multo grauior est odor excrementorum corpo-
 ris humani, quorum uacuatione carere non possu-
 mus, at multo magis ijs abundat, quia cloacæ innume-
 ræ se uiam exhalant granaolentiam, & semper aper-
 tæ sunt. Si principes ciuitates, & domus saluberri-
 mas amant, & uaporum graue uolentiam expertes, eli-
 gant loca temperata, & alta & à mari, & alijs aquis
 stagnantibus multum distantia, in quibus nulla ar-
 bor, nullaq; herba aërem aliquando inficiant, quales
 sunt nux, ficus, sambucus, helleborus, eruca & brasi-
 ca. Sed cum ex his intelligi possit pestilentium mor-
 borum alio referendam fuisse causam, plures ra-
 tiones non addam, cum tamen plures ad-
 iungi possint & rationi &
 experientie consen-
 taneæ.

INDEX RE-

RVM, AC VERBO-

rum: primus numerus fo-

lium indicat; a, primam

paginam; b, secun-

dam.

A

Crianocent dia-

rheæ. 121. a.

Accipitis & mu-

rium uis. 49. a.

Achorum descriptio, causæ

& notæ. 18 b.

Achorum curatio. 19. a.

Admonitio in sistendo fluxu

sanguinis à capite. 87. a.

In partu difficili. 193. a.

In quartana. 219. b. &

221. a.

Adeps caprinus curat uentris

pro fluxum. 122. a.

Aerem salubrem efficiantia.

230. a.

Aëtius reprehenditur. 28. b.

& 176. a.

Albuginum oculorum descri-

ptio causæ & curatio. 70. a.

Alexandri Tralliani medica-

mentum purgans pituitam le-

thargi. 34. a.

Algalia quando necessaria.

165. b.

Amati Lusitani error. 118.

& 229. a.

Amor insanus quid. 50. b.

Amoris insani præseruatio.

51. a.

Animæ curatio. 230. a.

Anasarce curatio. 147. a.

Ani-procidentie descriptio

& causæ. 180. b. curatio.

INDEX.

- 181.a
 Anodyna in arthritide. 22.a
 Angina descriptio. 82.a
 causa notæ & curatio. 83.a
 Ante balneum quæ seruanda. 230.a
 Antiquæ cephalalgia curatio. 28.b
 An secunda sit uena in omni febre putrida. 206.a
 A pleuritide suppurata pauci euadunt. 91.b
 Apes & alia multa epilepsiam detegunt. 42.b
 Apitima epilepsia fere semper ibid.
 Appoplexie descriptio & causa 51.b
 notæ & curatio. 52.b
 Appoplexie topica auxilia. 55.a
 Appoplexie uitæ & mortis inquisitio. ibid.
 Appoplexia affecti cur non sunt sepeliendi nisi post tertium diem. 55.b
 Appoplegmatismi masticatoria barbari nominant. 54.a
 Appoplexia proxima epilepsie 39.a
 Appetentia immodica & eius causa. 133.a
 Appetentia cur necessaria. 115.a
 Appetentia quomodo fiat & quid sit. ibidem
 Apparentia bilem cum pituita & uacuantia. 215.a
 Aqua ligni guaiaci. 15.a
 Aqua smilacis aspera. 15.b
 Aqua faciem terfiozem & candidiorem redactes. 78.a
 Aqua efficacissima & approbata. 70.b
 Aqua cerasorum, præstantissimum remedium in epilepsia 42.a
 Aqua præstantissima in tabe. 191.a
 Aqua carnis laus. 107.a
 Aqua roris marini utilissima resolutis. 58.b
 Aqua carnis heceticis. 224.b
 Ardoris urinæ descriptio causa & notæ. 166.a
 Ardoris urinæ curatio. 166.b
 Arabum

INDEX.

Arabum error. 199. a
Arabum opinio in ischuria. 155. a
Arthritidis descriptio species & cause externæ. 199. a. b
Arthritide pauci laborabant Hippocrati tempore. 200. a
Arthritide laborantes eunuchos uidit Gal. nō pueros. ibi.
Arthritide laborans puer. 7.
8. 9. annorum uisus est. ibid.
Arthritis hæreditarius morbus. 200. b
Ascitis cause & Anasarcae. 146. b
Ascitis curatio. 149. a
Asthma quid. 89. a
Asthma ut epilepsia accessiones habet. 89. b
Asthmatis curatio extra accessiōnem. 90. a
Asthma morbus chronicus. 90. b
Auertentia sanguinis impetum. 83. b
Auertentia pituitam. 26. a
Auertentia in accessione epilepsie. 40. a
Auenzoar uixit. 135. an-

nos. 191. a
Argentia capillos. 12. b
Autor quibus auxilijs curauerit febres cōpositas. 222. a

B.

B *Alnei cōmoditas.* 227. a
Balneum ex aqua frigida nocet heceticis. 227. b
Benedictæ Nicolai cōpositio. 9. a
Bene & liberaliter nutrienda. 43. a
Bilis purgatorium mixtum cum purgatorio pituitæ purgat pituitam. 34. a
Bilis flaua coquenda est. 3. a
Bilem flauam concoquentia simplicia & cōposita. 5. a
Bilem atram concoquentia simplicia & cōposita. 4. b
Bilem atram purgantia simplicia & cōposita. 5. b
Bilis euacuatur absq; concoctione in arthritide. 201. b
Bilis turgētis purgatio. 210. a
Bilis non turgētis præparatio & euacuatio. 210. b

* 2 Bous

INDEX.

Bonis ortui propinquit caro
est boni succi. 46.b
Brasaboli error. 85.b
Britannica febris sudatoria.

C 240.a

Calculi vesicæ causæ &
notæ. 157.b

Calculi renum notæ. 158.a

Calculi renum & vesicæ cura
tio. 158.a

Céphora calida. 104.b

Cantharides. 163.a

Cantharidum improbatio.
148.b

Cancro fluuiiales. 225.a

Capitis doloris nomina &
causæ generales. 21.b

Capitis doloris singulares
causæ & notæ. 22.a.b

Capitis doloris curatio. 23.a

Capitis distillatio diarrhæam
facit. 120.b

Cardiacorum species. 231.b

Cataplasma ad hydropem,
149.a

Caparum esus largus lethar-
gum gignit. 33.b

Cauterium in fluxu sanguinis
quando necessarium. 177.a

Cibi fastidium quid, causæ, no-
te, & curatio. 117.a

Cinisk scorpionum. 161.b

Cinis leporis corticum ouorū
gallinarum, & motacillæ.

162.a

Clyster ex iure gallorum.
136.b

Clyster communis colici do-
loris. 136.a

Clyster potentissimus in mo-
la. 191.b

Clyster periculosus habenti-
bus herniam. 198.a

Clyster in quartana. 218.b

Commendatio hieræ. 199.a

Comitialis morbi descriptio di-
uisio, causæ & notæ. 38.a.b

Comitialis morbus heredita-
rius nō curatur non heredita-
rius difficulter maxime a ui-

gini quinq; annis.

Choleræ descriptio causæ no-
te & curatio. 117.b

Colici doloris descriptio cau-
sæ & notæ. 132.a.b

Colici doloris curandi regu-
la obseruanda. 134.b

Colisofus & repelētia. 135.a

Coliso-

INDEX.

- Colocyntides substantia no-
cet intestinis. 135.a
- Composita la pīdem frāgen
tia. 163.b
- Composita pituitam conco-
quentia. 4.b
- Concoctio quid indicat 3.b
- Concoctione non precedenti
uacuatio non facienda ibid.
- Conditū in hectica. 227.a
- Confectionis Hamec composi-
tio & dosis. 8.b
- Confectio purgans ad Galicū
morbum. 15.a
- Confectio utilissima mingenti-
bus sanguinem. 169.a
- Confectio diabete optima.
171.a
- Confectio utilissima conulsio-
ni. 62.b
- Confectio expuētibus sangui-
nem. 99.a
- Confectiones due in quarta-
na. 219.a.b
- Correctio rigoris & frigoris
in tertiana. 217.b
- Corrigencia symptoma febrī
um putridarum. 211.b
- Corroborandus uentriculus
in tertiana notha. 217.b
- Constantinus. 113.a
- Consuetudo Carpetanorum
in sumendis syrups 4.b
- Consuetudo Valentinorum,
& Calorum in sumendis sy-
rups. 5.a
- Consolida optima in hernia-
198.b
- Conuulsionis descriptio spe-
cies & diuisio. 59.a.b
- Conuulsionis cause 60.b
- Conuulsionis notæ & cura-
tio. 61.a
- Conuulsionis purgatio sine
concoctione. 61.b
- Conuulsionis admirabile me-
dicamentum topicum. 62.a
- Curatio achorum campileis.
20.b
- Curatio mixta doloris colici
& renum. 136.a
- Curatio arthritidis calide.
201.b
- Curatio arthritidis frigide.
202.b

D

I N D E X.

Decidentia capillorū de-
scriptio causæ & signa.

1.a

Decidentia capillorum mor-
bi Gallici symptoma est. 2.b

Decidentia capillorum cura
tio. ibidem.

Decidentia capillorum à cau-
sa calida unguentum. 12.a

Decidentia capillorum à cau-
sa frigida unguentum. ibi-
dem.

Decoctum sumendum die pur-
gationis melancholice. 47.b

Defluxus humorum à capite
85.b

Dentium dolores & de ipsis
quoque denigratis & mobi-
libus & horum causis. 79.
b.

Dentium dolorem notæ & cu-
ratio. 80.a

Dentes maiori cum dolore me-
dicamentis quam ferro eucl-
luntur. 81. a

Dentium omnem dolorem cu-
rant serpentum exuuiæ. 81.b

Dentibus enascentibus pue-
ris mali morbi fiunt. ibidem

Deriuatio humorū in lethar-
go. 34.b

Deriuatio in uertigine pitui-
tosa. 37.b

Diabetis descriptio & causæ.
169.b.

Diabetis historia inaudita.
ibidem.

Diabetis signa & curatio.
170.a.b

Diaphanicon compositio &
dosis. 8.a

Deriuantia pituitam. 26.b

Diarrhæa descriptio & diui-
sio. 119.b

Diarrhæa notæ & curatio.
120.a.b

Diligentior epilepsie cura-
tio in gratiam Valentiorum.
40.a

Discrimen doloris colici à ma-
gnitudine & humore acri.
132.a

Discutientia reliquias atræ-
bilis in melancholia & alte-
rantia. 48.b

Disipantia humores qui an-
ginam pepererunt. 84.b

Disipantia in morbo latera-
li.

I N D E X.

li. 95.4

E

Diſſipantia in arthritide.

202.4.

Diſcutientia pituitam. 26.b

Diſſoluentia grumos ſanguinis. 98.b

Diſtillationis à cauſa frigida curatio. 86.b

Diſtillationis à cauſa calida curatio. 87.b

Diuertentia in morbo comitiali. 42.4

Doloris aurium cauſe & nota. 72.b

Doloris aurium curatio. 73.4

Dalorem ſedantia. 203.4

Doloris aurium curatio. 73.4

Dolorem ſedantia. 203.4

Dormiendum ne ſit an non, ſumpto medicamento purgante. 2.b

Dofis ſyruporum. 4.b

Diſſenteriae deſcriptio cauſe & nota. 128.4

Dyſenteriae curatio. 129.4

Dyſenteriae antiquae curatio. 130.b

Dyſpnae deſcriptio cauſe & nota. 89.4

Electuariorū omnium ſerme purgantium compoſitio & quantitas ſimplicium ualenter purgantium & doſis. 8.b.9.a.b.

Electuarium mirabile ad ſoluendam epilepſiam. 44.4

Electuarium in febre compoſita. 221.b

Electuarium in heſtica. 231.4

Empiematis deſcriptio cauſe & nota. 99.4.b

Empyematis curatio. 100.4

Epilepſiae deſcriptio, diuiſio, cauſe & ſigna. 38.4.b

Epithema cardiacum. 210.4

Epilepſiae curatio. 39.4

Epithema cardiacis. 105.b

Error quorundam in purgantibus medicamentis. 7.4

Error Fuchſij. 238.b

Error quorundam in componendo diaphenicon. 8.4

Error quorundam in componendis pilulis cochijs. 10.b

Error Auicennae. 40.b

Error indoctorum in pleu-

* iij ritu

INDEX.

- ritide. 95.a 239.b
- Error in explicatione icteri. 143.a Exanthematū curatio. 252.a
- Error in curandis hæmorhoi-
dibus. 176.a
- Error iuniorum super assa-
tione rhabarbari. 128.a
- Error quorundam in præpa-
randis cantharidibus. 150.b
- Error Antecenna. 205.b
- Errorēs digni memoria. 208.a
- Error sceninarum in uictu
febriū putridarum. 209.a
- Error Arabum in hectica. 223.a
- Error recentiorum in febre
pestilenti. 231.a
- Erbina ad lethargum. 334.b
- Exempla duo uertiginis anti-
que. 35.a
- Excitantia & liberantia epi-
lepticum in acceſſione. 41.b
- Extinguentia situm in hecti-
ca. 227.a
- Exanthematum descriptio, di-
uisio, & causæ. 238.a
- Exanthematum origo. 239.a
- Exanthematum notæ multæ. 239.b
- Facultas argenti uiui an
timenda sit. 12.b
- Facultas lapidis smaragdi. 124.a
- Fastidienti melancholicæ om-
niā genera ciborum offeren-
da. 47.a
- Fastidium cibi quid, & fames
115.a
- Fastidij cibi seu appetentiæ
amissionis causæ notæ & cu-
ratio. 115.a.b
- Febris ardētis descriptio, cau-
sæ, notæ, & curatio. 208.a.b
- Febris ardentis à tertiana ex
quisita discrimen. 208.a
- Febris compositæ difficilis de-
scriptio, difficilior cognitio
& curatio. 221.b
- Febrium compositarum diui-
sio. 221.b
- Febrium compositarum notæ,
causæ curationes. 222.a
- Febris pestilens quid sit. 228.b

INDEX.

- Febris pestilentis cause & si gna. 229.a
 Febris pestilentis uictus ratio. 230.a
 Febris pestilentis curatio. 234.a
 Figura naturalis partus. 192.b
 Fluxus sanguinis quando sistendus. 177.a
 Felicitas nostri temporis. 220.a
 Fœminæ Valentinae damnantur in curandis infantibus. 41.a
 Formulæ purgantium omnes humores. 5.b
 Formulæ omnium medicamentorum purgantium caput per loca propinqua. 54.a
 Forma præparandi cantbarides. 150.b. & 163.b
 Frangentia lapidem à qualitate manifesta. 161.a
 Frangentia lapidem simplicia ferme omnia. ibidem.
 Fœtus mortui signa. 193.b
 Fœtum mortuum expellentia. ibidem.
- Fœtum mortuum suffitus expellens. ibidem.
 Fuchsius notatur. 28.b

G

- G**racorum medicamenta purgantia uehementia. 94.a
 Gallici morbi descriptio cause & signa. 13.b
 Gallici morbi curationes multæ. 14.a
 Gallicum morbum iuuantia & nocentia. ibidem.
 Gallici morbi antiqui curatio. 16.b
 Grandiorum epilepticorum curatio. 41.b
 Græuedo ad nares. 85.b

H

- H**æmorrhoidum descriptio & differentie. 175.b
 Hæmorrhoidum cause, notæ, & curatio. 176.a
 Hæmorrhoidum dolor quibus

INDEX.

<i>curatur.</i>	177.a	<i>bricos multos.</i>	182.a
<i>Hæmorrhoides quatuor de causis diffi- cultur curatur.</i>	178.	<i>Historia puellæ habentis lum- bricū duodecim cubitorum.</i>	113.b
<i>Hæctica quid sit.</i>	222.b	<i>Historia Arnaldi de ictero.</i>	146.a
<i>Hæctice notæ & curatio.</i>	223.a.b	<i>Historia. in tympanite mira.</i>	148.b
<i>Hepatis inflammationis natura causæ & notæ.</i>	138.a	<i>Historia de profluuiio men- sum.</i>	185.a
<i>Hepatis inflammationis in causa parte curatio.</i>	138.b	<i>Historia mira in hæmorrhoi- dum curatione.</i>	180.a
<i>Hepatis inflammati in gibba curatio.</i>	139.b	<i>Historia de immodico mēsiū profluuiio.</i>	185.a
<i>Herniæ differentie, causæ & notæ.</i>	195.a.b	<i>Historia admiranda in foemi- na pariente fatum.</i>	191.b
<i>Herniæ flatuose curatio.</i>	196.b	<i>Historia febris pestilentiæ.</i>	230.a
<i>Herniæ aquosæ & uaricosæ curatio.</i>	197.ab	<i>Historia doctissimi Dolese.</i>	225.a
<i>Hernia facile curatur in in- fantibus.</i>	198.b	<i>Historiæ quorundam autorū quomodo an uxores uterum gererent non cognouerunt.</i>	191.a
<i>Hernia aliquando postulat operationem manū.</i>	199.a	<i>Hædus bonus cibus etiam me- lancholicis</i>	46.b
<i>Hieræ logodionis conpositio & dosis.</i>	9.a	<i>Hollerius.</i>	240.b
<i>Hieronimus Gabucin⁹.</i>	172.a	<i>Homines Alexandria rescun- tur carnibus asininis & came- linis</i>	
<i>Hieræ simplicis laus.</i>	148.a		
<i>Historia scitu digna.</i>	78.a		
<i>Historia puellæ habentis lum-</i>			

INDEX.

linis.	180.a	100.a
Horrorem & rigorem tollen- tia.	214.b	Incisio quomodo facienda in hidrope & eius duæ admirā- de historie. 151.b
Horroris in quartana cura- tio.	220.	Incubons descriptio causæ & notæ. 50.a
Hora balnei.	228.a	Incubons curatio. 50.b
Humores lethargum gignen- tes repellentia.	36.b	Incurabilis tremor. 65.a
Hydropis descriptio & spe- cies.	146.a.b	Insanientium præ amore de- scriptio & notæ. 50.b
Hydropis signa communia.	147.a	Insanientium præ amore cu- ratio. 51.a
Hydropis formarum distin- ctio.	147.b	Infantum præservatio ab epi- lepsia. 39.a
Hypochondriaca melancolica quomodo dignoscenda. 46. a.		Inpharmacopolas. 41.b
		Intemperies sicca quibus al- teratur. 48.b
		Intestinal lupi. 153.a
		Ischiadis doloris remedia ua- lidiora arthritidis. 203.b
		Ischuriæ descriptio causæ no- tæ & curatio. 154.a.b

I

Iacobi Syluij error.	226.a
Icteri descriptio & causæ	143..a.b
Icteri notæ & curatio.	144. a
Imbecilli aspectus descriptio causæ notæ, & curatio.	68.a
Incisio inter costas in tabe.	

L

Lacuirgineum.	78.
Lactis chalybeati laus.	
Lactis	

INDEX.

Lactis facultas.	100.b	Lapis aquile.	192.b
Lactis genera.	101.a	Lapis cyaneus.	231.a
Lac humanum melius. ibid.		Laus aquæ ex limacibus,	225.a
Lacte sumpto non dormien-		Laus confessionis alkermes,	230.b
dum. ibidem.		Lethargi descriptio diuissio	
151.a		causæ & notæ.	32.b
Lac humanum fetum mor-		Lethargi curatio.	33.a
tuum expellit. 199.b		Lethargicorum pulsus & u-	
Lac annoceat dysenterijs sum-		rina. ibidem.	
ptum per os. 129.b		Lethargicorū præcipua sym-	
Lac dari quæ prohibent.		ptomata. 35.a	
223.b		Leucophagum heclicis con-	
Lactis coagulationem quæ im-		fert. 224.a	
pediunt. 226.b		Liquor sputum promouens,	
Lapidis lazuli uis. 5.a		95.a	
Lapidis armeni & lazuli u-		Lienis obstructionis descri-	
sus reformidatur. 47.b		ptio causæ, notæ & curatio,	
Lapidum renum, & uesticæ		152.a.b	
causæ discrimen & notæ.		Loch ad sputum educendum,	
257.a.b		94.b	
Lapidis renum & uesticæ cu-		Longa melancholicorum ai-	
ratio duplex. 158.b		gilia. 47.a	
Lapis Iudaicus. 161.b		Lucanice. 224.a	
Lapis spongiæ. ibid.		Lumbricorum differentiæ cau-	
Lapis lyncis. 162.a		sæ & notæ. 172.a.b	
Lapis hominis, & porci,		Lumbricorum curatio du-	
162.b		plex. 173.a.b	
Lapides gellorum. ibidem			

I N D E X.

Lunæ radij noxij sunt. 230.

a.

M.

Medicamenta duo præstantissima ad uendicandos infantes ab epilepsia, 39.b

Medicamentum uisum maxime confirmans. 69.b

Medicamentum uisui utile ibidem.

Medicamentum uisui senum per utile. ibidem.

Medicamentum interius pus efficiens. 95.b

Medicamenta necantia uermes. 174.a

Medicamentum conseruans uterum suo loco. 182.b

Medicamentum optimum ad mensium fluxorem. 185.a

Medicamenta menses mouentia. 187.b

Medici audaces taxantur. 45.a

Melancholiæ descriptio cause & diuisio. a.b

Melancholicorum imaginatio incerta ratio redditur. 46.a

Melancholiæ curatio. 46.b

Melan dari possit dysmericis cum Galeno. 129.b

Mensium immodicorum cause. 182.b

Mensium immodicorum note & curatio. 183.a

Mensium suppressorum cause note & curatio. 186.a.b

Micleta astringit satis. 123.a.

Moderate dissipantia in arthritide frigida. 203.a

Modus conficiendi aquam curnik. 224.b

Molæ uteri descriptio & cause. 190.b

Molæ uteri signa historie & curatio. 191.a

Morbi comitialis ex Liæte coagulato in uentriculis infantiam curatio. 40.b

Mouentia epilepsiam. 42.b

Mundellæ error in purgandis peste laborantibus. 135.b

Murex marinus. 174.a

INDEX.

N.

N Arcoticorum usus. 31.
 Narcotica quomodo securiora. 125. a b
 Narcoticorum usus in colico dolore. 134. a
 Narcotica quo uetustiora, securiora. 225. b
 Necantia uermes. 51. a
 Nicolai Florentini curatio rara. 44. b
 Nicandri laus. 106. b
 Notantur mulieres exhibentes pueris cerusam, argentum uiuum & minium. 41. a
 Notæ singularum causarum distillationis & tussis. 86. a
 Notæ omnium causarum fluxus sanguinis & partium à quibus fluit. 96. a
 Nutriens clyster quando melancholicis necessarius. 47. a

O

Observatio elegans in nascendis medicamen-

t k. 7. b
 Obseruanda historia. 35. a
 Obseruatio in curanda uertigine pituitosa. 37. a
 Obstructionis hepatis causæ notæ, & curatio. 141. a b
 Oculis noxia. 68. a
 Odora ualenter uterum ad se trahunt. 190. a
 Oleum ad secundinam expellendam. 194. a
 Ophthalmiæ diuisio descriptio causæ & notæ. 65. b
 Ophthalmiæ curatio. 66. a
 Ophthalmiæ antiquæ curatio. 67. b
 Oribasij error. 138. b
 Orthopnea quid. 89. a
 Orthopneæ causæ notæ, & curatio. 89. b
 Ossa mespilorum. 162. b
 Ossium corruptio cauterio eget. 17. b
 Oxyrhodinum lethargo utile. 34. a

P

Palpitationis descriptio notæ & curatio. 103. a. b

INDEX.

- Paraphrenitis quid. 31.a
 Paralysis descriptio. 55.b
 Paralysis cause notæ & curatio. 56.a.b
 Paralysis utilis confectio. 58.a.
 Paralysis topica medicamentum. ibidem.
 Paralysis curatæ pulchra historia. ibidem.
 Partum facillimum quæ efficiant. 192.a
 Pectinatio asidua capillos auget. 22.b
 Peleiana non laudatur. 41.a
 Pentaphylli radix. 198.b
 Perdix assa & elixa astrumgit. 121.a
 Peripneumoniæ descriptio cause & notæ. 92.b
 Pesi in mola. 191.b
 Petri Iacobi steue laus. 106.b.240.b
 Pistris antiqua incurabilis, 103.a
 Phthisica furnaria uixit. 28. annis. ibid.
 Piera uermes necat. 173.b
 Pilularum omnium ferme, quæ in usu sunt, compositio, dosis quantitas medicamentorum ualenter purgantium. 9.10.11.a.b
 Pilulæ ex helleboro. 18.a
 Pilulæ nobilissimæ. 37.b
 Pilulæ ad epilepsiam. 43.b
 Pilulæ laudatæ in asthma, 91.a
 Pilulæ menses euocantes. 181.a.
 Pituitam concoquentia simplicia & composita. 4.a.b
 Pituitam purgantia simplicia & composita. 5.a.b
 Pleuritidis descriptio cause, & notæ. 92.b
 Pleuritidis curatio. 93.a
 Pleuriticis quæ uena secanda. 93.b
 Pleuriticis quæ medicamentis purgantia exhiberi possint. 94.a
 Plinius. 162.a
 Pomum confert in constitutione pestis. 232.a
 Pomum in causa calida. 232.b.
 Porrorum barbæ cum hordeo

INDEX.

- hordeo uis.* 33.b
Potiones uacuantcs concretum lac in uentriculis infantium. 41.a
Potus lethargicorum. 33.b
Potus menses ducens. 181.a
Potus aque frigide in synocho impedimenta. 206.b
Potus in quartana. 218.a
Præseruatio ab arthritide. 203.a
Præparatio ex anguilla. 225.a
Præcautio pestis. 229.b
Procidencia ani in puero quo modo curanda. 181.b
Promouentia sputum, et roborantia pulmones. 91.a
Pulmonis suilli uis. 33.b
Pulmo uulpis et erijci. 102.b
Puluis Ioānis de uigo. 17.b
Puluis saluberrimus ad melancholiam. 48.a
Puluis addentes liuescentes aut nigrescentes. 81.b
Puluis ad fulciendos dentes mobiles. 82.a
Puluis cingich. 162.b
Puluis anseris. ibid.
puluis pullorum hirundinū ibid.
Puluis optimus ad resoluendos flatūs in hidrope. 149.a
Puluis optimus in partu difficili. 192.a
Punctura nerui conuulsionem efficit. 64.b
Purgatio in hydrope. per urinam. 150.a
Purgatio in tertiana exquisita quando facienda. 213.a
Putredinis testimonia. 232.b
Pira partum impediūt. 192.b

Q

- Q***uantitas clysteris in utrūq; profluuijs curpauca.* 230.b
Quartane diuisione, cause et notæ. 218.a
Quartane longa curatio. 218.a
Quartane longæ curatio. 217.b
Quæ dicuntur medicamenta benedicta. 11.b
Quæ canos redunt capillos. 12.b

INDEX.

12.b

Que nigros capillos efficiūt.

13.a

Que in uertigine fugienda.

36.a

Que uena secanda in melan-
cholico. 47.b

Que abcessum rūpant in pe-
ripneumonia & pleuritide.

95.b.

Que necessaria sint in hydro-
pe curanda. 149.a

Que ano apposta hēmor-
rhoidas sanāt. 179.b

Que hepatis admoenda in
febre putrida, & quando.

211.b

Quibus partibus admoedū
unguentum in cura morbi ga-
llici. 17.a

Quibus fieri debeat reuulsio
in acceſſione uertiginis. 36.a

Quotidianæ febris descrip-
tio, causæ, & notæ. 216.b

Quotidianæ curatio. 217.a

R

Raporum uis oculis pro-
dest. 68.b

Ratio cognoscendi quæ sint
benigna & quæ ualentia me-
dicamenta purgantia. 7.b

& 8.a

Raucedinis tuſſis corizæ ca-
tharri eadem prope natura.
85.a.

Raucedo adasperā arteriam.
85..b

Raucedinis causæ. 86.a

Refrigerantia & corroborā-
tia iecur. 207.a

Refrigerantia cor iecur & to-
tum corpus interius & exte-
rius in febribus. 211.a

Reliquias materie ex oculo
uacuantia & resoluētia. 67.b

Remediū optimum ad lauā-
dum uētriculum & intestina
à purgatione. 2.b

Remittentia feruorem sangui-
nis. 201.b

Repellētia humores angina.
83.b

Repellentia medicamenta fo-
ris non sunt admoenda in
pleuritide. 95.a

Resoluentia humores epilep-
siae. 44.a

**

Rebo

INDEX.

Roborantia caput melanco-
lico um. 48.b
Rubedo faciei & eius causa
& reuulsio. 77.a
Ruptio abscessus in angina.
85.a

S

S Alubria medicamenta
que dicantur. 24.a
Sanguinē fluentē auer-
tentia. 66.a
Sanguinis ē naribus fluentis
causa & notæ. 74.b
Sanguinis profluvij cura-
tio. 75.a
Sanguinem sistentia a tota
substantia. 76.a
Sanguinem expuentibus op-
tima purgatio. 97.a
Sanguinem medicamenta glu-
tinantia sistunt. 97.b
Sanguinem fluentem narco-
tica cōpescunt. 98.a
Sanguinem sistentibus m. scē-
da pectoralia. 98.a
Sauanarola laudatur. 219.a
Schirrus lienis quibus cura-

tur. 112.b
Sedantia singutum. 112.b
Sectio uenæ quando simul ex
duabus neris. 285.b
Signa causæ sine humore &
cum humore cuiuscunq; do-
loris capitis. 22.a
Singultus descriptio & cau-
sa. 111.b
Singulus notæ & curatio.
112.a
Sistentia fluxum humorum à
capite. 87.a
Somni profundi lethargico-
rum curatio. 35.a
Somnus arcendus sumptoue-
neno. 137.a
Somnus quando cauendus in
accessionibus febrium. 213.a
Spatium accessionis tertianæ ex-
quisitæ. 229.a
Species medicamentorum car-
diacorum. 231.b
Spiratio lethargicorū qualis.
33.a
Sputis sanguis causa & cura
tio. 96.a.b
Sputi sanguinis reuulsio 97.a
Sputo sanguinis utilia ibid
Stercus

INDEX.

Stercus lupi à tota substantia
colicum dolorem mirum in
modum sanat. 137.b

Scille uis ad morbum comitia-
lem. 44.b

Suffusiois descriptio, & cau-
se. 70.b

Suffusioni & curatio. 71.a

Suppurationis descriptio cau-
sa & notæ. 99.a.b

Suppurationis curatio. 100.
a

Suppurati loci cognitio. 100
b

Suppressionis urine descrip-
tio, cause notæ & curatio.

154.a.b

Syrupus ex decocto ligni
guaiaci. 15.a

Syrupus utilissimus in hepa-
tis obstructione 142.b

Sip. in quartana secundo loco
219.b

Sirupus ad febres cōpositus.
222.b

T

Tapsus barbatus tenesmo
utilis. 132.a

Tempus curandi morbum Galli-
cum. 16.a

Tentatoria curatio in pleuri-
tide. 95.b

Tenesmi descriptio. 130.b

Tenesmus uterum gerenibus
molestus. idid.

Tenesmi cause, notæ, & cura-
tio, 131.a.b

Tenesmus quomodo abortum
faciat. 131.a

Tertianæ exquisitæ descrip-
tio, cause notæ & curatio.
212.a

Tertianæ nothe descriptio
diuisio cause & notæ, 213.b

tertianæ nothe curatio. 214.a

Theriaca magna an sanos ue-
neno afficiat. 41.a

Theriacæ cōmēdatio. 234.a

Timoris uis. 221.a

Topica ad leibargum. 34.a

Topica ad sputum excitā-
dum. 95.a

Tormentilla. 234.a

Tremor ex imbecillitate ner-
uorum. 65.a

** iij Tre

INDEX.

Tremoris notæ causæ & curatio ibidem.	Verbasculum.	44.b
Tres formulæ purgantes bilē flauam.	Vertiginis descriptio & causæ.	35.b
6.a	Vertigo non differt ab scotomia. ibidem.	
Tres formulæ purgantes pituitam.	Vini multi usus.	65.a
6.b	Vinū alkekengi ualenter prouocat urinam.	136.a
Tussis causæ & curatio. 87.a	Vini alKerKengi confectio.	157.a
Tympanitæ causæ.	146.b	
Tympanitæ notæ & differentie.	147.a.b	
Tympanitæ curatio.	148.b	

V

V Accarum sterco utilis colico dolori.	136.b	Vis cantbaridum.	150.b
Valentinæ mos ad tuendos infantes ab epilepsia.	39.b	Visus imbecilli descriptio causæ & notæ & curatio.	168.a
Valleriana.	198.b	Visum acuentia.	69.a
Varie melancholicorum imaginationes.	45.b	Visui quæ nocet exterius & interius.	68.a
Venenum conuulsionem facit.	64.a	Vnguentum expertū ad morbum Gallicum.	17.a
Venenum educentia. ibidem.		Vnguentum humectans melancholicos.	48.b
Ventriculi gallinarum mergi & struthiocameli an corroborarent nostrum uentriculum.	110.a	Vnguentum filij Zaccharie.	140.b
		Vnguentum optimum ad suppressam urinam.	156.b
		Vnguentum optimum ad lapidem renū & uesicæ.	160.a
		Vnguentum ad hemorhoidas.	178.b

INDEX.

178.b	207.4
Vnguentum ad partum difficilem. 192.4	Vteri procidentie descriptio & cause. 181.b
Vnguentum optimum biliosis & febribus uenenosis. 207.b	Vteri procidentie notæ & curatio. 182.4
Vnguenta spleni & iccõri obstructis admouenda. 216.4	Vteri suffocationis uaria descriptio & uaria nomina. 188.b
Vnguentum ad quartanam. 227.4	Vteri suffocationis cause notæ & curatio. 189.4.b
Vngula mulæ. 185.4	Vtero ad mouenda in profluvio mensium. 174.b
Vomitùs prouocandus in dolore colico. 137.4	
Vomitùs excitatio in tertiana spuria. 115.b	X
Vomitùs utilis in tertiana. 217.b	Xyloaloe. 244.4
Vomitùs laus in quartana. 219.b	Z
Vfus pilularum damnaturæ & medicamenta uehemẽter purgantia in morbis biliosis.	Zaphyrus. 230.b. 243. & 244.4
	Zeber. 290.4
	Zedoaria. 230. b. 243. 244.4

SALMANTICÆ

Excudebat Ioannes Maria à Ter-
ranoua. Anno Domini
M.D.LXIII.